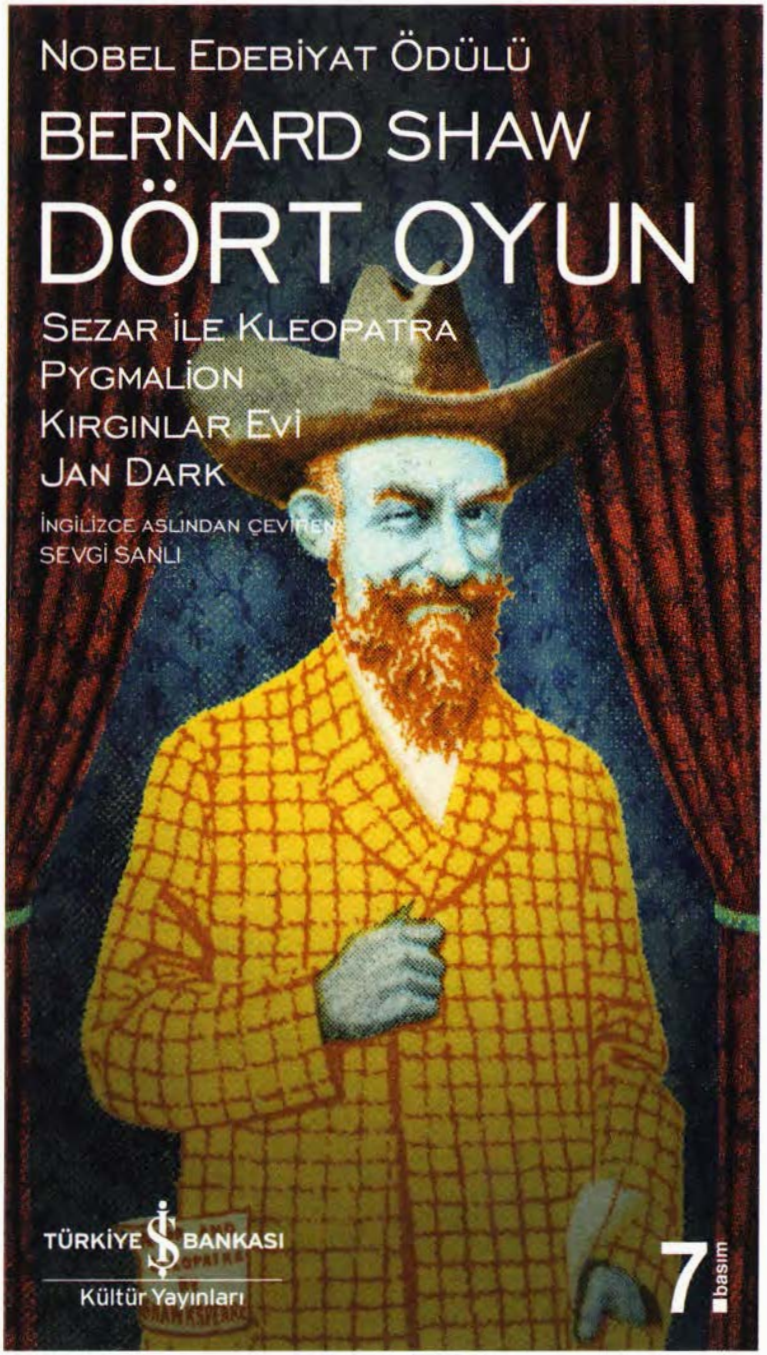
Modern Klasikler Dizisi - 9

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

BERNARD SHAW
DÖRT OYUN
SEZAR İLE KLEOPATRA, PYGMALION, KIRGINLAR EVİ, JAN DARK

ÖZGÜN ADI
CAESAR AND CLEOPATRA, PGYMALION, HEARTBREAK HOUSE, SAINT JOAN

ÇEVİREN
SEVGİ SANLI

© Copyright 1913, 1928, 1930, 1941, George Bernard Shaw
© Copyright 1957, The Public Trustee as Executor of the Estate of George Bernard Shaw
© Copyright 1913, 1914, 1916, 1930, 1941, 1944, George Bernard Shaw
© Copyright 1957, The Public Trustee as Executor of the Estate of George Bernard Shaw
© Copyright 1919, 1930, 1948, George Bernard Shaw
© Copyright 1957, The Public Trustee as Executor of the Estate of George Bernard Shaw
© Copyright 1924, 1930, George Bernard Shaw
© Copyright 1951, The Public Trustee as Executor of the Estate of George Bernard Shaw
© Copyright 1957, The Public Trustee as Executor of the Estate of George Bernard Shaw
ONK Ajans kanalıyla alınmıştır.

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2004
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
RÜKEN KIZILER
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ALEV ÖZGÜNER

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
I. BASIM MART 2004, İSTANBUL
VII. BASIM NİSAN 2020, ISTANBUL

ISBN 978-975-458-523-0

BASKI: AYHAN MATBAASI
Mahmutbey Mah. 2622. sok. No: 6 / 31 Bağcılar istanbul
Tel: (0212) 445 32 38 Faks: (0212) 445 05 63 Sertifika No: 44871

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 - Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: SEVGİ SANLI

Oyun yazarı ve dramaturg olarak Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan Sevgi Sanlı, çevirmen olarak da pek çok önemli eseri Türkçeye kazandırdı. William Shakespeare, Vaclav Havel, Bernard Shaw, Roger Norman ve Louis de Bernieres'den çeviriler yaptı. Halide Edip Adıvar'ın *Sinekli Bakkal* adlı romanını tiyatroya uyarlayarak Yunus Emre 3. Özgün ve Uyarlama Oyun Yazım Yarışması'nda büyük ödülü kazandı. Her şeyin geçici olduğu bir dünyada sırrı insanın kendisinde bulan bir tasavvuf şairinin yaşamından hareketle yazdığı *Kaygusuz Abdal* adlı oyunu Devlet Tiyatroları'nda sahneye kondu.

Modern
Klasikler
Dizisi -9

Bernard Shaw

Dört Oyun

Sezar ile Kleopatra
Pygmalion
Kırgınlar Evi
Jan Dark

İngilizce aslından
çeviren: Sevgi Sanlı

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

George Bernard Shaw / SEVGİ SANLI vii

Sezar ile Kleopatra 1

Pygmalion 127

Kırgınlar Evi 211

Jan Dark 327

George Bernard Shaw

Bernard Shaw doksan yaşını aştıktan sonra, bir araya toplanan oyunlarının yeni bir baskısında okurlara şöyle seslenmişti: "Sizi uyarırım: Oyunlarımın tadına varmak istiyorsanız, gazetelerde benim için yapılan bütün dedikoduları aklınızdan çıkarın." Yazar, 2 Kasım 1950'de aramızdan ayrıldı. Gazetelerde hâlâ nükteleri tekrarlanır; alaycılığından, kuşkuculuğundan, acımasızlığından söz edilir. Bu yüzeysel görüntüsüdür. Oyunlarını inceleyince inançlı, derin, sevgi dolu bir Shaw çıkacak karşınıza. Gözlerinde yaramazca bir pırıltı olan bir ermiş.

26 Temmuz 1856'da, bir cumartesi günü, Dublin'de, 33 Synge Sokağı'nda, beş odalı bir evde doğdu. Soyunun Shakespeare'in *Macbeth*'indeki Macduff'a dayandığını, Shakespeare'in kendi bedeninde yeniden dünyaya gelmiş olabileceğini söyler. Babası George Carr Shaw devlet memurluğunda da, zahire tüccarlığında da tutunamamıştı. İyi huylu, içkiye düşkün, şaşı bir adam. Oscar Wilde'ın göz hekimi olan babası bir ameliyatla gözlerini düzeltmek istedi. Bu ameliyatta öyle aşırı bir başarı gösterdi ki, adamcağızın gözleri ters yöne kaydı, yani şeşi beş görürken beşi şeş görmeye başladı. Bessie Gurley adındaki genç kız kendisini düklere, prenslere layık bir kadın gibi yetiştirmeye çalışan kambur halasının baskısından kurtulmak için orta halli, orta yaşlı George Carr

ile evlenmeye razı oldu. Evlendiklerinin ertesi günü ne görsün? Kilerde dizi dizi içki şişeleri. Limanda aldı soluğu. Gemilerde hosteslik arayıp Amerika'ya kaçmayı kurdu. Gelgelelim, limandaki sarhoş gemicilerden fena ürktüğü için evdeki sarhoşa dönmeyi yeğledi.

George Bernard Shaw, bu evlilikten doğan üçüncü çocuk. Bessie, halasından yalnız yalan yanlış Fransızca konuşmasını ve piyano tıngırdatmasını öğrendiği için, ev işlerinden anlamaz, çocuklarını dadıların eline bırakırdı. Shaw, "Annemi pek az görebildiğim için onu alabildiğine gözümde büyütürdüm," der. İlk çocukluk anıları arasında dadısı ile Dublin'in bakımsız, pis kenar mahallelerine gidişleri yer alır. Dadı çocuğu parka değil, eşinin dostunun oturduğu yerlere götürürmüş. Daha o yaşta fakirliği gönlü kaldırmadığı için, bütün ömrünce fakirliği ortadan kaldırmak için savaştı.

Okuyup yazmayı, toplayıp çıkarmayı, çarpım tablosunu dadısından öğrenmişti. Okula ilk gittiği gün kendisine bölmeyi öğrettiler. Okulda öğrendiği tek şeyin bu olduğuna yemin ediyor. Geniş bilgi dağarcığını okul dışında doldurdu daha çok. Evde herkes müzikle uğraşırdı. Babası trombon çalar, ablası Lucy opera aryaları söyler, George Bernard, ses alıştırmaları yapardı. Ama müziğe en fazla meraklı olan annesiydi. Nefis bir mezzosopranoydu. Bu merakını sonunda müzik öğretmeni ile kaçacak kadar ileri vardırdı. George Vandaleur Lee, sevdiği kadının bütün çocuklarına kol kanat gerdi. Özellikle Shaw'un yetişmesine yardımcı oldu.

George Bernard birçok saatini müzelerde geçirirdi. İncil'e yüzde yüz inanmasa bile Michelangelo, Raphaello ve Leonardo da Vinci'ye inancı tamdı. Hendel, Mozart, Beethoven ulu kişilerdi gözünde. Shelley, Dickens, Mary Woolstancraft yapıtlarını ezbere bildiği yazarlar arasındaydı. Okulu bir çeşit tutukevi sayıyordu. Orada bir çocuğun kişiliğini yoğurmak gibi aptalca işlere kalkışılıyordu. Bir çocuğun kişiliğine yön vermeye kimsenin hakkı yoktu. Bir okul kitabına *Jan*

Dark (Saint Joan) oyunundan bir parça almak isteyenlere şu karşılığı vermişti: "Kim benim oyunlarımı okullarda zorla okutur, benden de Shakespeare'den nefret edildiği kadar nefret edilmesine neden olursa, Allahından bulsun. Benim piyeslerim işkence aracı olmak için yazılmamıştır."

Shaw ancak on beş yaşına kadar okula gitti. Annesi iki kızını alarak şan öğretmeni ile İngiltere'ye göçmüştü. Babası o günden sonra ağzına içki koymadı, ama maddi durumu kötüye gidiyordu. Shaw, geçimini sağlamak için on beş yaşında çalışmaya başladı. Bir emlak komisyoncusunun yanında kâtiplik etti. Öğlen paydosunda bürodaki memurları, hademeleri toplar, Verdi'nin *Rigoletto* operasındaki "Miserere" korosunu söyletirdi. Bir gün patron erken döndü. Shaw elinde şef değneği ile donakaldı. Kovulacağını sanıyordu. Tersine maaşını artırdılar. Orada duramazdı artık. Güvenli bir işin kendisini gevşeteceğinden korkuyordu. Böyle anlamsız bir çevrede, sıradan bir memur olacak adam değildi. İngiltere yolunu tuttu.

On dokuz yaşındaki ince uzun, kızıl saçlı, gri-yeşil gözlü İrlandalı genç, 1876 yılının Nisan ayında İngiltere'yi fethe çıktı. Kırk yıl sonra şunları yazacaktı: "Ben bu adaya ayak basalı kırk yıl oldu. Yaşım ilerledi. Zekâm körelmeye başladı. Gene de İngilizler tarafından ciddiye alınacak kadar budalalaştığımı sanmıyorum." İngilizleri iğnelemekten hiç geri kalmamıştır. *Sezar ile Kleopatra*'da Britanyalı Britannus'u şöyle tanımlar: "Barbarın biri. Kendi aşiretinin, kendi adasının göreneklerini, törelerini doğa kanunları sanır."

Basılan ilk sürekli yazıları, "Corno di Bassetto" takma adı ile kaleme aldığı müzik eleştirileridir. Yaşlı, zengin bir Fransız madam, kanadı altına aldığı bir genç kemancıyı dinletmek için onu salonuna çağırmıştı. Resitalden sonra madam sordu:

— Nasıl buldunuz Mr. Shaw?

— Bana Victor Hugo'yu hatırlattı.

— İyi ama Victor Hugo keman çalmazdı.

— Bu da çalmıyor.

Daha sonra tiyatro eleştirmelerine sıra geldi. Zengin bir lord bir oyun yazmış, öveceğini umarak ona yollamıştı. Oyunu yerin dibine batırdı. Lord büyük bir öfkeyle kapısını çaldı. Gırtlağına yapıştı: "Mr. Shaw, Mr. Shaw, siz sadece para için yazıyorsunuz. Oysa ben şan için, şöhret için, şeref için yazıyorum." Shaw soğukkanlılıkla omuzlarını kaldırdı: "Her ikimiz de kendimizde bulunmayan şeyler için yazıyoruz."

Tiyatro denemelerine girişmeden beş tane roman yazmıştı. Bunlar altmış yayınevine gönderilip altmışınca da geri çevrildi. Bir akşam yemeğinde bir basımcının yanında oturuyordu. Bir ara yazarın derin düşüncelere daldığını gören basımcı, "Mr. Shaw, şu anda aklınızdan geçen düşünce için bir şilin veririm" dedi. Yazar yanıtı yapıştırdı: "Değmez azizim, çünkü sizi düşünüyordum."

Ekonomi bilimi ile yakından ilgilenmek yazarın önünde yeni ufuklar açmış, ona, "Şimdi görevi olan bir adamım" dedirtmiştir. İngiliz İşçi Partisi'nin çekirdeği olan Fabian Derneği'nin kurucularındandır. Durmadan bildiriler yazar, açık oturumlara katılır, konferanslar verirdi. Döneminin en etkin konuşmacılarındandı. Bir kez Hyde Park'ta sosyalizm üstüne konuşurken, kendisine göz kulak olsun diye altı polis gönderildi. Yağmur çiselemeye başladı, sonra bir sağanağa döndü. Dinleyiciler dağıldı. Yalnız kendisini dinlemekle görevlendirilen altı polis yerlerinden kımıldamıyorlardı. "Para aldınız, dinleyeceksiniz," diyerek bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında tam bir buçuk saat, polislere sosyalizmi anlattı.

Oyun yazarı olarak üne kavuşması kırkından sonradır. O yaşa kadar annesinin desteği ile yaşadı. Varlıklı bir ailenin kızı olan yeşil gözlü Charlotte ile evlendiğinde kırk iki yaşındaydı. Daha eli ekmek tutmadan bir kadın almaktan çekini-

yordu. Ne ki, bir kaza sonucu evlenmek zorunda kaldı. Sadece bir bisiklet kazası. Durumu şöyle açıklıyor: "Bir devlet hastanesine yatsam, daha iyileşmeden taburcu ederlerdi. Özel bir kliniğe girsem oradan ancak cenazem çıkardı. Evleneyim de karım bana baksın dedim."

Evlenme teklifinde bulunan Charlotte olmuştu. Shaw da hiç şaşmamıştı buna. Çünkü kadın-erkek ilişkilerinde inisiyatif dişinin elindedir ona kalırsa. Erkek bir kadını istediğini sanır. Aslında avını gözüne kestiren, ona türlü tuzaklar kuran kadındır. Erkek çoğunlukla evlenmek istediğine inandırılır. Charlotte'un açık sözlülüğü hoşuna gitmişti.

Darwin, Lamarck ve Butler'ın yaratıcı gelişme *(creative evolution)* üstündeki görüşleri Shaw'u uzun uzun düşündürdü. *"İnsan-Üstüninsan" (Man and Superman)* ve *Methuselah'a Dönüş (Back to Methuselah)* adlı oyunları ile "dirimselcilik" *(vitalism)* ve "yaşama coşkusu" (*élan vital*) konularını derinlemesine işledi. Shaw'a göre doğa sürekli bir değişim, bir gelişim içindedir. Dünyanın yaratılması tamamlanamamıştır daha. Bizler hem yaşamın sürüp gitmesini, hem daha yüksek aşamalara varmasını sağlamak için birer aracız doğanın elinde. Dişilik erkeklikten daha ilkel, yani daha esaslıdır. Yaşamın sürekliliğini sağlamada ağır biyolojik yük dişiye düşmüştür. *Methuselah'a Dönüş*'te herkeslerden önce var olan Lilith adındaki dişi, Âdem'i dünyaya getirir. Erkeğin biyolojik görevi çok hafif, çok önemsizdir dişininkine göre. Fazla enerjisi adalelerine ve beynine gitmiş, kadının evi çekip çevirmesinden de yararlanarak, ona danışmadan uygarlığı yaratmıştır. Ulaşamadığı düşünceler, amaçlar, kahramanlıklar ürkütür kadını. Gelgelelim erkeklerin yüzde doksan dokuzunu, evinin aşını tuzunu getiren zavallı aile babası durumuna getirir. Yalnız yüzüncü erkekle başa çıkamaz. Bu kendisi kadar amansız, kendisi kadar yırtıcı, kendisi gibi yaratıcı olan dâhidir. Kadın yaşamayı yürütürken, dâhi, yaşamı daha önce ulaşılmamış bilinç ve güzellik doruklarına yükseltir.

Sanatçı yaratma coşkusu içinde anasına, karısına karşı korkunç bencil, ama insanlığa karşı sonsuz özverilidir. Sanatının hiçbir parasal kazanç sağlamayacağını bilse bile sinirlerini yıpratıncaya kadar çalışır.

Shaw'un ilk oyunu *The Widowers Houses (Dulların Evleri)* (1885-92) kazancı da, kolayca hoşa gitmeyi de göz ardı edebilen bir sanatçının ürünüdür. Yirmi sekiz yaşında iken başladığı bu oyunu, çevresindekiler cesaretini kırdıkları için beş yıl sonra bitirip sergileyebildi. *The Philanderer (Zampara)* (1893) ve *Mrs. Warren's Profession (Mrs. Warren'ın Zanaatı)* (1893) on dokuzuncu yüzyıl sonunda bulvar komedileri seyretmeye alışmış olan Londra seyircisini şaşırtmış, yadırgatmıştı. İlk büyük başarısı 1894'te yazdığı *Arms and the Man (Silahlarla Kahraman)* oldu. Bu anti-romantik, anti-militarist oyunun açılış gecesinde tiyatro alkıştan yıkılıyordu. Yazarı sahneye çıkardılar. Sağa sola selam verirken, bir seyirci galeriden, "Yuh!" diye bağırdı. Shaw hemen sesin geldiği yöne dönüp şu karşılığı verdi: "Ben de tastamam sizin fikrinizdeyim efendim, ama ikimiz bir tiyatro dolusu halka karşı ne yapabiliriz?"

Dünyanın dört bucağında oynanan elli üç oyunundan başka, *The Perfect Wagnerite (Örnek Wagnerci), The Quintessence of Ibsenism (İbsenciliğin Özü)* adlı yapıtları da vardır. İbsen'in Shaw'u en fazla etkileyen çağdaş oyun yazarı olduğunu belirtmek gerekir. *An Intelligent Woman's Guide Towards Socialism (Zeki Bir Kadının Sosyalizm Kılavuzu)* ve *Everybody's Political What's What (Herkesin Politika Soruları)* 1940'lı yıllarda çok etkili oldu. *Adventures of the Black Girl in Her Search for God (Tanrıyı Arayan Kara Kızın Serüvenleri)*, Shaw'un felsefe üstüne, çeşitli dinler üstüne düşüncelerini dile getiren bir uzun öyküdür. Bazı bağnaz kişileri öfkelendirse de en çok satılan kitaplarından biridir.

En çok beğenilen, tekrar tekrar sahnelenen oyunları arasında şunları sayabiliriz: *Candida* (1895), *You Never Can*

Tell (Hiç Belli Olmaz) (1897), *Sezar ile Kleopatra* (1898), *Man and Superman (İnsan-Üstüninsan)* (1901-03), *How He Lied to Her Husband (Kocasına Nasıl Yalan Söyledi)* (1904), *Major Barbara (Binbaşı Barbara)* (1905), *The Doctor's Dilemma (Doktorun Açmazı)* (1906), *Getting Married (Evlenmek)* (1908), *The Shewing up of Blanco Posnet (Blanco Posnet'in Gerçek Yüzü)* (1909), *Androcles and the Lion (Androcles ile Aslan)* (1911), *Pygmalion* (1912), *Heartbreak House (Kırgınlar Evi)* (1916-17), *Saint Joan (Jan Dark)* (1923).

Oyunları hemen bütün dünya dillerine çevrildi; sanırım Habeşçeye çeviren olmadı. İtalyan-Etiyopya savaşı sırasında Shaw'un emperyalizme karşı tutumunu bilen gazeteciler: "Hangi tarafın kazanmasını dilersiniz?" diye sormuşlardı. "İtalyanların kazanmasını dilerim," demişti. "Çünkü Etiyopya'da benim oyunlarım oynanmıyor." Rusya'daki bir tiyatro festivalinde başkan seçilince sormuştu: "Neden beni başkan seçtiniz? Beyaz sakalım için mi? Artık yaşlılara saygı gösterme modası geçti. Tiyatro yazarı olduğum için mi? Benim oyunlarım da Shakespeare'inkiler gibi oradan buradan aşırmadır."

*

Shakespeare'in *Julius Caesar* ve *Antonius ile Kleopatra* adlı oyunları büyük ölçüde Plutarkhos'un *Yaşamlar*'ına dayanır. Shakespeare'in *Julius Caesar*'ı bu soylu Romalının adını taşımakla birlikte, daha çok, ellerini onun kanına bulayan Casca, Cassius ve Brutus gibi suikastçılar üstünedir. Sezar'ın cesedi upuzun yatarken oyunu canlandıran, Marcus Antonius'un, "Dostlar, Romalılar, Yurttaşlar!" diye başlayan kışkırtıcı söylevi olur.

Bernard Shaw'un Sezar'ı farklı bir Sezar. Dünyayı fethetmeye çıkan bir komutandan çok dünyayı keşfetmeye çıkan bir düşünür, gezginlik ve savaş anılarını yazmaya meraklı bir

amatör yazar. Komutanlığa geç soyunmasına karşın çekirdekten yetişme askerleri yenmesini, çok yetenekli olmasına bağlayabileceğimiz bir adam. Shaw'un Sezar'ında öğretme tutkusu, yazarın öğrenme tutkusu kadar güçlüdür. *Pygmalion*'da Profesör Higgins nasıl bir çiçekçi kızı bir lady yapmak için geceyi gündüze katarsa, *Sezar ile Kleopatra*'da da, yaşlı devlet adamı on altı yaşında delişmen bir kızı kraliçe yapmak için didinir durur. Shakespeare'in Kleopatra'sı erkekleri altı dilde baştan çıkaran, ayrıca vücut dilini cömertçe kullanan, olgun ve dolgun bir afettir. Shaw'unki ise henüz dadısından kamçı yiyen bir çocuk. Oyunun proloğunda seyircilere seslenen Mısır Tanrısı Ra, şuh bir kadının iç gıcıklayıcı serüvenlerini izlemek için gelenlerin düş kırıklığına uğrayacaklarını söyler. Yarı kedi, yarı kız yaramaz Kleopatra'nın Sezar'ın eğitiminde kraliçeliğe doğru adımlar atması, uslanması, yine de öfkelendikçe sivri pençelerini göstermekten geri kalmaması ilginçtir.

Kleopatra, Sezar'ın zafer çelengiyle gizlediği saçlarının kelleşmeye başladığını fark edince ona saç ilaçları tarif eder. Sezar'a duyduğu aşk değil, korkuyla karışık bir hayranlıktır. Tıpkı Galateia'nın Pygmalion'a, Eliza'nın Higgins'e duyduğu gibi. Sezar Mısır'dan ayrılırken, kendisinin yerine, kelliğini zafer taçlarıyla gizlemeyen dinç, yakışıklı, gündüzleri savaşan, geceleri sevişen genç bir Romalı yollayacağına söz verince bunun Marcus Antonius olmasını diler. Oyundaki ilginç kişilerden biri Britannus'tur. Shaw, bu kişiyi Sezar'ın ağzından tanımlarken Britanyalıları iğnelemekten geri kalmamıştır.

1917'de yazılan *Kırgınlar Evi (Heartbreak House)* için Shaw şöyle demiştir. "Rus biçeminde, İngiliz temaları üstüne bir fantezi."

Bu yalnız oyunun adı değildir. Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki kültürlü, seçkin, varlıklı Avrupa'yı simgeler. Anton Çehov *Kırgınlar Evi* üstüne büyüleyici oyunlar yazdı: *Vişne*

Bahçesi, *Vanya Dayı*, *Martı* gibi. Tolstoy, bu evin nazik, nazenin, her telden çalan sakinlerini sarsıp kendilerine getirmek için acımasızca üstlerine yürüdü. Daha hoşgörülü, daha kaderci olan Çehov bu aylak takımının ayakları suya ersin diye beklemenin akıntıya karşı kürek çekmek olduğunu bildiğinden, en zarif, en çekici, en cana yakın halleriyle portrelerini çizmekten geri durmadı. Er geç eski kâhyalar, hırslı mujikler, insafsız işadamları onları hizaya getirecekti.

İngiliz modeli *Kırgınlar Evi* yaşlı bir kaptanın bir gemi biçimindeki evidir. Bu gemi de İngiltere gibi kayalara toslamak üzeredir. Kaptan Shotover, Shaw'un yarattığı en renkli kişilerden biri. Kızları, damadı, eve gelen konuklar, eve girip de yakalanmaya çalışan hırsızlar, para yüzü görmeden piyasaya hükmeden milyonerler, hepsi birbirinden ilginç. Eski lostromosu şöyle der Kaptan için: "Zengibar'da kendini şeytana sattı ya bir kere, nerede su var, nerede altın bulunur, o bilir. Bir bakışta cebinizdeki kurşunları patlatır, yüreğinizden geçenleri okur. Kül yutmaz bizim Kaptan."

Kaptan ipten kazıktan kurtulmuş tayfasıyla baş edebilmek için bu şeytan masalını uydurmuştur. Sevmediği zengin bir adamla evlenmeye niyetlenen bir genç kıza ileriye bakmasını söyler.

ELLIE: Sanırım ilerisini düşünen, açıkgöz bir kızım ben.

KAPTAN: Açıkgözlük et demedim, ileriye bak dedim.

ELLIE: Arada ne fark var?

KAPTAN: Bütün dünyayı kazanıp kendi ruhunu kaybetmek, açıkgözlüktür. Yalnız unutma, ruhuna dört elle sarılırsan hiçbir zaman bırakmaz seni. Oysa bir gün bakarsın, dünya elden gidivermiş.

Bazı eleştirmenlere göre Shaw'un başyapıtı *Jan Dark*'tır *(Saint Joan)*. 1923'te ilk kez New York'ta sahneye konuldu. Bir yıl sonra Londra'da Sybil Thorndike başrolü oynadı. New York'lu yapımcı yazara bir telgraf yollayarak, oyun çok uzun sürdüğü için seyircilerin banliyö trenlerine yetişe-

mediğini, biraz kısaltılması gerektiğini bildirmiş. Aldığı karşılık şu: "Tren tarifelerini değiştiriniz."

Bernard Shaw'un önsözleri bazen oyunlarından daha uzundur. *Jan Dark* için hem prolog hem de epilog yazdı. Önsöz söyle başlar:

"Jeanne D'Arc, yaklaşık 1412'de, Voges yakınlarında doğan bir köylü kızı. 1431'de dinde sapkınlık, cadılık ve büyücülükle suçlanarak yakıldı. 1456'da bir çeşit, itibarı iade edildi. 1904'te 'Muhterem' sıfatını aldı. 1908'de Kutsal sayıldı. 1920'de Kilisece azizler mertebesine yükseltildi. Hıristiyanlık tarihindeki en çarpıcı, en yürekli, en dövüşken ermiş, ortaçağın en garip, en benzersiz ululardan biridir.

Koyu bir Katolik olduğu halde Protestanlığın öncülüğünü etmiştir. Milliyetçilik bayrağını ilk taşıyanlardandır. Savaşı şövalyelerin bir kurtarmacılık turnuvası olmaktan çıkarmış, Napolyon'a yakışır gerçekçi taktikler uygulamıştır. Kadınlar için rasyonel kılık kıyafet savunucusu olduğu da unutulmasın.

Bütün inançlarını öyle şiddetle savunuyordu ki daha yirmisine basmadan (yirmisine basmak nasip olmadı) ünü bütün Avrupa'ya yayılmıştı.

Jan Dark daha on sekiz yaşındayken bir papadan daha gururlu, bir imparatordan daha kibirliydi. Tanrının sağ koluymuş gibi davranıyor, kendi kralına patronluk taslıyor, Fransa'yı işgal eden İngiliz kralına bu topraklardan def olup gitmesini emrediyordu.

Tek pohpohladığı generallerdi. Planlarını beğendiğini söylese de kendi bildiğini okuyarak orduları zaferden zafere götürüyordu. Toydu, her ağzını açtığında aptallıklarını yüzlerine vurduğu koca koca adamları neden kızdırdığını anlayamayacak kadar toy. Sırtını bir hanedana yaslayan orta yaşlı bir hükümdar olsa, Kraliçe Elizabeth kadar uzun yaşayabilirdi. Jan Dark üstüne iki görüş vardı: Bu kız bir mucize. Bu kız adamı çileden çıkarır.

Jan, bencil, korkak ya da budala olsaydı yüzyıllarca sevgiyle, saygıyla anılmazdı. Müthiş bir gururla inanılmaz bir alçakgönüllülük yüreğinde yan yana barınıyordu. Aptallık ettiklerine inandığı erkekler yoluna engel oldukları zaman açıkça küçümsüyordu onları. Kendilerine doğru yolu gösterdiği için minnet göstermeleri yakışık almaz mıydı?

Shaw'a göre, gerçekten büyük kişiler küçük insanlarda uyandırdıkları korkuyu, nefreti anlayamazlar kolay kolay. Yetmiş yaşındaki Sokrates onca bilgeliğine, onca deneyimine karşın bir ömür boyu eğitmeye, aydınlatmaya çalıştığı Atinalıların kendisine neden baldıran zehiri içirdiklerini tamı tamına kavrayamamış gibidir.

Yaşadığı çağın kalelerini sarsan, düzenini değiştiren genç köylü kız Kilise ile soylular, derebeyleri arasında ezilip kalmıştı. Oyunun kahramanı Jan Dark olduğu halde, kendisini yargılayan Fransız ruhban sınıfı ile İngiliz soyluları ondan sahne üstüne sahne çalarlar.

Shaw'un dövüşken bir peygamber olarak saygı duyduğu Muhammed'in hayatını sahnede canlandırmak istediği, gelgelelim fanatik bir Müslümanın canına kastedebileceği uyarısı üstüne Jan Dark'ta karar kıldığı söylenir.

*

Yirmi beş yaşından sonra, Shelley'den örnek alarak ağzına et koymadı. Babasının durumundan hoşlanmadığı için hiç içki içmemiş, sigara kullanmamıştır. Temizliğine, sağlığına, vücudunu çalıştırmaya özen gösterirdi. Vücudu kafasına iyi hizmet etmeliydi. Doksan yaşını aştıktan sonra bile dinç kalışını vejetaryenliğine bağlamak isteyenlere yanıtı şu: "Yeryüzünde milyonlarca otobur var, ama Shaw bir tane."

Hesketh Pearson, biyografisini yazmak için izin istediğinde şu soruyla karşılaşmıştı: "Neden kendi yaşamöykünüzü yazmıyorsunuz? Beni benden daha iyi kim anlatabilir?" Bir sirkte yaşlı bir soytarı, elini sıktığı için teşekkür etmişti. "Te-

şekküre değmez," dedi Shaw, "ben de bir yaşlı soytarıdan başka neyim ki?"

Shaw'a mektup yazıp da kendi güzelliğini onun zekâsı ile birleştirmek isteyen kadının öyküsünü duymayan yok gibidir. Yazarın gönül serüvenleri daha çok kâğıt üstünde kaldı. Mrs. Patrick Campbell ve Ellen Terry gibi güzel aktrislerle yıllarca mektuplaştı durdu. Ellen Terry kendisini evine çağırdığında, davetini nazikçe geri çevirmiş, aile mutluluğunun seyircisi olmak istemediğini bildirmişti. Mektuplaştıkları yıllar boyunca Ellen Terry'nin beş koca eskittiği, ama Shaw'dan hiç bıkmadığı, ölüm döşeğinde onun adını tekrarladığı söylenir.

Yazar, yetmiş yaşında Nobel Ödülü'nü kazandı. "Kıyıya çıktıktan sonra bana cankurtaran simidi uzatıyorsunuz," diyerek önce reddetti. Sonra kabul edip aldığı parayla bir İngiliz-İsveç Yazın Fonu kurdu. Strindberg'in bütün oyunlarını İngilizceye çevirtti. Daha birçok İsveçli yazarın İngiltere'de tanınmasına yardımcı oldu.

Doksan dördüncü baharına kadar dolu dolu yaşadı. Onca, insan ömrü çok kısaydı. Bir işe yarayabilmek için en az üç yüz yıl yaşamalıydık. Sekseninde, doksanında, tam bir şeyler öğrenmeye başladığı sırada göçüveriyordu insan. Yüz yaşını doldurmaya niyetliydi. Ama bahçesinde çalışırken düşüp ayağını kırınca başkalarına yük olmak istemedi. Dinlenmeyi kabullendi.

İngiliz Krallığı Liyakat Nişanı'nı geri çevirirken, gönderdiği mektupta şunlar yazılıydı:

"Bir oyun yazarı olarak ya Aristofanes kadar uzun anılıp Shakespeare ile Molière'in sırasında yer alacağım ya da yaşlı bir soytarı gibi yüzyıl sona ermeden unutulacağım. Tarihin benim için vereceği yargıyı bilemem. Ama sadece şu ad bana yeter, (imza) Bernard Shaw."

SEVGİ SANLI

*SEZAR İLE KLEOPATRA**

* CAESAR AND CLEOPATRA, 1898

Önsöz

Memfis'teki Ra Tapınağı'nın girişi. Derin bir karanlık. Şahin başlı, saygın bir kişi, tapınağın karanlığında gizemli bir biçimde kendi ışığıyla görünür. Çağdaş seyircileri büyük bir horgörüyle gözden geçirdikten sonra onlarla konuşur.

Selam size, küçük adanın garip sakinleri, susun da beni dinleyin. O bomboş hükümet bültenlerini ezberleyip kafalarının çocukça saflığını koruyan siz erkekler, kulak verin bana. Süslenip püslenerek erkeklerin aklını çelen ama kendi aklından geçenleri açığa vurmayan, erkekleri güçlü efendiler olduklarına inandırıp, içinizden, ne kafasız çocuklar olduklarını iyi biliriz, diyen siz kadınlar, sözlerimi yabana atmayın. Şu şahin başıma bakın da Ra olduğumu anlayın, bir zamanlar Mısır'ın güçlü tanrısı Ra. Huzurumda ne diz çökebilir, ne de secdeye varabilirsiniz. Orada, tıkış tıkış sıralarda kımıldamanız bile zor. Birbirinizin önünü kapatmaktan başka bir şey gelmez elinizden. Zaten herhangi bir harekete geçebilmeniz için başkalarının öncülük etmesi gerekir. Herkesin yapmadığı şeyi yapmak, işte bunu asla göze alamazsınız. Sizden bana tapmanızı değil, sesinizi kısmanızı istiyorum. Ne erkekleriniz konuşsun, ne de kadınlarınız öksürsün. Çünkü sizi, altmış kuşağın mezarları üstünden iki bin yıl öncesine çağırmaya geldim. Sizden önce kimler geldi, kimler geçti. Güne-

şin doğup battığını, ayın biçimden biçime girdiğini sizden başka budalalar da gördü. Siz de onlar gibisiniz, ama onlar kadar büyük değilsiniz. Halkımın yaptığı piramitler bugün hâlâ ayakta duruyor. Oysa sizin köleler gibi yığdığınız, adına da imparatorluk dediğiniz toprak yığınları, üstlerine kendi oğullarınızın toz toprak olan cesetlerini de katsanız, rüzgârla dört bir yana savruluyor.

Dinleyin beni, ite kaka okutulanlar. Nasıl bir eski bir de yeni İngiltere varsa, siz nasıl ikisi arasında bocalayıp duruyorsanız, bana tapıldığı günlerde bir eski bir de yeni Roma vardı. Bir de ikisi arasında bocalayan adamlar. Eski Roma yoksul, küçük, açgözlü, yırtıcı ve belalıydı. Gelgelelim aklı kıt, işi kolay olduğu için ne istediğini bilir, kendi işini kendi görürdü. Tanrılar acıdı Roma'ya, elinden tuttular, güçlendirdiler, korudular. Çünkü tanrılar küçüklere sabır gösterirler. Ama eski Roma, tanrıların bu lütfundan şımardı. Şu bizim küçüklüğümüzde iş yok, dedi. Bu gidişle ne zengin, ne de büyük Roma oluruz. Büyümek, zenginleşmek mi istiyorsun? Yoksulları soyup soğana çevireceksin, zayıfları geberteceksin. Böylece kendi yoksullarını soyup bu zanaatta ustalaştılar. Bu soygunculuğu kitabına uydurmasını da öğrendiler. Kendi yoksullarının cıcığını çıkarınca sıra başka ülkelerin yoksullarına geldi. O ülkeleri de Roma'ya katıverince yeni Roma doğdu. Kocaman, varlıklı, görkemli. Ben Ra, için için gülüyordum. Romalıların sömürgeleri bütün dünyaya yayılmış, ama kafaları eskisi gibi ufacık kalmıştı.

Şimdi göreceklerinizi iyice kavramak için sözüme mim koyun. Romalılar eski Roma ile yenisi arasında kalakalmışken içlerinden büyük bir asker çıktı, büyük Pompeius. Askerin yolu ölümden geçer, oysa tanrının yolu yaşama gider. Yolun sonunda tanrı bilgeliğe ulaşır. Oysa asker mankafa olur çıkar. Böylece Pompeius yalnızca askerlerin büyük adam sayıldığı eski Roma'yı benimsedi. Tanrılarsa akıllı bir adamın istediği yere gelebileceği yeni Roma'yı tuttular. Pom-

peius'un arkadaşı Jül Sezar tanrılardan yanaydı. Çünkü Roma'nın, eski küçük Romalıların başa çıkamayacağı kadar geliştiğini fark etmişti. Bu Sezar yaman hatip, yaman politikacıydı. Adamları dil dökerek ve altın saçarak satın alırdı. Tıpkı sizin şimdi satın alındığınız gibi. Ama sözlerle ve altınlarla yetinmeyip savaşlarda ün salmaya da özendiklerinde Sezar artık orta yaşlıydı. Gelgelelim o işe de bulaştı. Kendi refahları için didinirken Sezar'a karşı çıkanlar, kan döken bir fatih olunca karşısında eğildiler. Siz ölümlüler böylesiniz işte, huyunuz kurusun.

Pompeius'a gelince, tanrılar onun zaferlerinden de, tanrılık taslamasından da bıkmışlardı. Çünkü insan denen bir zavallı solucan olduğunu unutup yasa gibi, görev gibi boyundan büyük laflar ediyordu. Tanrılar Sezar'a güler yüz gösterdiler, çünkü ona verdikleri hayatı yüreklice yaşıyordu. Yaratıcılığımızda ayıplar, kusurlar aramıyor, el işimizi utanılacak bir şeymiş gibi saklamıyordu. Ne demek istediğimi anlamışsınızdır. İşlediğiniz günahlardan biri de budur çünkü.

Böylece eski Roma ile yeni Roma'nın arası açıldı. Sezar dedi ki: "Eski Roma yasasını yıkmadıkça onun yönetiminde payıma düşeni yapamam. Tanrıların bana bağışladığı yöneticilik yeteneği hiç meyve vermeden kurur gider." Ama Pompeius şöyle dedi: "Yasa her şeyin üstündedir. Yasayı çiğnersen sonun ölümdür." Sezar şöyle yanıt verdi: "Yasayı kaldırıyorum. Gücü yeten varsa buyursun, öldürsün beni." Sezar, yasayı kaldırdı. Pompeius, eski Roma'yı ayakta tutmak ve Sezar'ı alaşağı etmek için büyük bir orduyla üstüne yürüdü. Sezar Adriyatik Denizi'ni aşarak kaçtı. Çünkü üstün tanrıların kendisine vereceği bir ders vardı. Sizler de üstün tanrıları unutup tanrıların en bayağısı olan zenginlik ve çıkar tanrısı Mammon'a tapmayı sürdürürseniz, size de dersinizi verecekler zamanı gelince.

Şimdi Pompeius'un başına gelenleri öğrenmek istiyor musunuz, yoksa bir tanrı konuşurken uyuyacak mısınız?

Sabrınızı mı tükettim? İffetsiz bir kadının serüvenlerini izlemeye can atıyorsunuz, değil mi? Kleopatra adı mı içinizi gıcıklayıp sizi buraya çekti? Budalalar! Kleopatra daha dadısından kamçı yiyen bir çocuktur. Ruhunuzun kurtuluşu için size göstereceklerim şunlar: Mısır'da Sezar, nasıl Pompeius'u ararken Kleopatra'yı buldu? Pompeius'un kellesi nasıl bir kelle turşuluk lahana gibi sunuldu kendisine? Sezar Mısır'dan ayrılıp yollarda savaşarak Roma'ya dönmeden, Roma da Pompeius'un ruhunu yaşatan adamların elinde can vermeden, yaşlı Sezar ile çocuk kraliçe arasında neler geçti? Cahilliği bırakın, gözünüzü açın da ibret alın. Yirmi yüzyıl önce insanların sizler gibi yaşayıp konuştuğunu, sizlerden ne daha kötü, ne daha iyi, ne daha akıllı, ne daha salak olduğunu göreceksiniz. Aradan geçen iki bin yıl ben Tanrı Ra için göz açıp kapayasıya geçen zamandır. Bugün, Sezar'ın Mısır'a ayak bastığı günden farklı değil benim için. Şimdi sizi terk ediyorum, çünkü can sıkıcı insanlarsınız. Size bir şey öğretmeye çalışan boşuna nefes tüketir. Bu kadar konuşmazdım ya, bir tanrının doğasında vardır sonsuza dek toz toprakla, karanlıkla boğuşmak, gökselliğe duyduğu özlemin gücüyle onlardan daha çok yaşam, daha çok ışık koparıp ortaya salmak. Onun için yerlerinize kazıklanıp kapatın çenenizi. Birazdan büyük bir adam konuşacak, sizin ölçülerinize göre de büyük bir adam. Korkmayın, ben bir daha ağzımı açacak değilim. Öykünün gerisini onu yaşayanlardan öğrenirsiniz. Elveda! Zinhar beni alkışlamak küstahlığında bulunmayın!*

* 1912'deki İngiliz seyircisine seslenen, Roma ile Britanya imparatorlukları arasındaki benzerlikler üstünde fazlaca duran "Prolog", bir bölümü kısaltılarak çevrilmiştir. – ç.n.

Önsöz İçin İkinci Seçenek

Mısır'ın Suriye sınırında, XXXIII. hanedanın sonuna doğru, Romalıların hesabına göre 706 yılında, sonradan Hıristiyanlar bu tarihi MÖ 48 diye kabul edeceklerdir, bir Kasım akşamı. Doğudan alev alev yükselen gümüş parıltı, ay ışığıyla aydınlanan bir geceyi muştular.

Yıldızlarla bulutsuz gökyüzü, şimdikinden farksız görünürler ama on dokuz buçuk yüzyıl daha gençtirler. Gök kubbenin altında uygarlığın iki ayak bağı, bir saray ve askerler göze çarpar. Ak kerpiçten alçak bir Suriye yapısı olan saray, Buckingham Sarayı kadar çirkin değildir. Avludaki subaylar da çağdaş İngiliz subaylarından çok daha uygardırlar. Örneğin bizim Cromwell ile Mahdi'ye yaptığımız gibi, düşmanlarının cesetlerini mezarlarından çıkarıp oralarını buralarını budamazlar. Avludakiler ikiye ayrılmıştır. Bir bölümü, elli yaşlarındaki yüzbaşıları Belzanor'un genç bir İranlı devşirmeyle kumar oynamasını seyreder. Belzanor zar atmak için çömelmiş, mızrağını dizinin dibine bırakmıştır. Öbürleri (İngiliz kışlalarında hâlâ geçerli) açık saçık bir öyküyü henüz bitirmiş olan nöbetçinin çevresinde kahkahalar atarlar. Silahlarla, zırhlarla güzelce donatılmış on iki kadar genç, soylu, Mısırlı muhafız, İngilizlerin aksine üniformalarından ne utanır, ne de tedirginlik duyarlar. Asker sınıfından, savaşçı ve saldırgan olmakla övündükleri bellidir.

Belzanor, tam bir kıdemli asker örneğidir. Kaba gücün söktüğü yerde sert, kararlı, becerikli, sökmediği yerde âciz ve çocuksu. Tuttuğunu koparan bir çavuş, yetersiz bir general, zavallı bir diktatör. Çağdaş bir Avrupa devletinde sözü geçen tanıdıkları olsa, ilk yeteneğinin sağladığı başarıyla son kademeye kadar tırmanırdı. Ne yazık şu anda Jül Sezar ülkesini almak üzeredir. Bunun farkında olmadığından, kumarda hile yapacağından kuşkulandığı yabancıyı yenmek için dikkat kesilmiştir.

Buyruğundaki yakışıklı gençlerin kumarcılara ya da öykücüye yanaşmaları, yaşamdaki başlıca eğilimlerini oldukça belirgin biçimde sergiler. Mızrakları ya duvara yaslanmış ya da hemen ele alınmaya hazır, yere yatırılmıştır. Avlunun bir köşesi üçgen biçimindedir. Bir yanda sarayın cephesiyle kapısı, öbür yanda bir duvarla geçit vardır. Öykücüler saray tarafında, kumarcılar geçide yakın kümelenmişlerdir. Duvar dibinde, Nubyalı bir nöbetçinin, üstüne çıkıp duvarın ötesini gözlediği bir taş bulunur. Öykü dinleyenlerin kahkahaları hafiflerken, diz çökerek zar atan İranlı oyunu kazanır. Kumarda ortaya konan paraları kapıverir.

BELZANOR: İranlı, kutsal Apis hakkı için, tanrıların yüzünü güldürdü.

İRANLI: Haydi bir el daha oynayalım. Yüzbaşım, ya mars ya fit!

BELZANOR: Yeter artık. Bahtım açık değil!

NÖBETÇİ *(duvarın üstünden bakarken ciridini doğrultur)*: Dur! Kim var orada?

(Hepsi duraklayıp kulak kesilir. Dışarıdan yabancı bir ses karşılık verir.)

SES: Kara haberci!

BELZANOR *(nöbetçiye seslenir)*: Bırak geçsin!

NÖBETÇİ *(ciridini indirir)*: Yaklaş, kara haberci, yaklaş!

BELZANOR *(zarları cebine atıp ciridi kavrayarak)*: Bu adamı saygıyla karşılayalım. Kara haberler getiriyor.

İRANLI *(dizleri üstünde doğrularak)*: Kara haber getirmek bu kadar onurlu bir iş mi?

BELZANOR: Ey barbar İranlı, sözüme kulak ver. Mısır'da iyi haberler getiren, tanrılara şükran için kurban edilir. Ama hiçbir tanrı kara habercinin kanını istemez. İyi haberler oldu mu bunu en değersiz kölenin ağzından iletiriz. Kara haberleri kendini göstermeye meraklı genç soylular getirir.

(Geçidin ağzında toplananlara katılırlar.)

NÖBETÇİ: Yiğit bölükbaşı geç bakalım. Kraliçe'nin sarayında saygıyla eğil.

SES: Var git, ciridini bir güzel yağla Afrikalı. Şafak sökmeden Romalılar sana afiyetle yedirecekler o ciridi, hem de sapına kadar.

(Sesin sahibi, muhafızlardan değişik kılıkta ama gösterişte onlardan hiç de geri kalmayan sarışın bir züppe, geçitten gülerek gelir. Savaşta biraz hırpalanmıştır. Yırtılmış olan kolunun dirseğinden aşağısının sargılı olduğu fark edilir. Sağ elinde kını içinde bir Roma kılıcı vardır. Solunda Belzanor, sağında İranlı, peşinde öbür muhafızlar, kasıla kasıla avlunun ortasına doğru gelir.)

BELZANOR: Nil Melikesi Kleopatra'nın sarayında, başmuhafızı Belzanor'un suratına karşı sırıtmaya utanmıyor musun? Kimsin sen?

YENİ GELEN: Tanrılar soyundan Bel Affris!..

BELZANOR *(törensel bir havayla)*: Selam sana soydaşım!

HERKES *(İranlıdan başka)*: Selam sana soydaşımız!

İRANLI: Ey yabancı, Melike'nin bütün muhafızları tanrılar soyundan gelir, kulunuzdan gayri. Ben İranlıyım. Soyum nice şaha, nice şehinşaha dayanır.

BEL AFFRİS *(muhafızlara)*: Selam size soydaşlar! *(İranlıya, hor görerek)* Merhaba ölümlü!

BELZANOR: Savaştan çıkmışsın Bel Affris. Yiğitler arasında bir yiğitsin şurada. Getirdiğin haberleri önce Kleopatra'nın kadınları duyarsa yiğitliğe yakışmaz.

BEL AFFRİS: Ne kadınları sağ koyacaklar, ne de yiğitleri. Topumuzun gırtlağı kesilecek yakında. Bundan başka haberim yok.

İRANLI: Ben size demedim miydi?

NÖBETÇİ *(kulak kabartmıştır)*: Vay bana, vaylar bana!

BEL AFFRİS *(ona seslenerek)*: Kaygılanma Etiyopyalı. Senin yüzünü karaya boyayan tanrılar yazgımızı da kara yazmışlar. *(Belzanor'a İranlıyı göstererek)* Şu ölümlü sana neler söyledi?

BELZANOR: Bir avuç askerle kıyılarımıza ayak basan Jül Sezar, Mısır'ın başına geçecekmiş. Romalı askerlerden ödü kopuyor. *(Mısırlı muhafızlar ona tepeden bakarak kahkahalar atarlar.)* Kargaları ürkütüp sabanın sapına yapışan köylüler bunlar, demircilerin, değirmencilerin, debbağların piçleri... Ya biz neyiz? Kendilerini kutsal silahlara adamış soylular, tanrıların akrabaları.

İRANLI: Belzanor, tanrılar yoksul akrabalarına her zaman yüz vermezler.

BELZANOR *(öfkeyle, İranlıya)*: Erkek erkeğe biz Sezar'ın kölelerinden aşağı mıyız?

BEL AFFRİS: Teke tek dövüşülünce biz birer tanrı gibi Romalının tepesinden bakarız.

MUHAFIZLAR *(coşkuyla)*: Gördün mü?

BEL AFFRİS: Gelgelelim Sezar adamları teke tek dövüştürmüyor. Tıpkı mancınıkla taş atar gibi, tutup koca bir tümeni üstüne salıyor. Böylece en zayıf yerinden vuruyor seni. Tümen dediğim de tek başlı, bin kollu bir ızbandut. Dinsiz imansız bir canavar. Onlarla dövüştüm, biliyorum.

BELZANOR *(küçümseyerek)*: Korktun mu yeğenim?

(Muhafızlar kahkahalar atarlar. Yüzbaşılarının bu hazır cevaplığı pek hoşlarına gitmiştir.)

BEL AFFRİS: Korkmadım yeğenim ama yenildim. Onlar korkmuşlardı, sanırım, gene de bize duman attırdılar.

(Şevkleri sönen muhafızlar homurdanırlar.)

BELZANOR: Ölmek de mi gelmedi elinden?

BEL AFFRİS: Hayır. Bu, tanrıların soydaşına yakışmayacak kadar kolay olurdu. Ölmeye bile vakit yoktu zaten. Birden neye uğradığımızı şaşırdık. Romalılar geldik geliyoruz demeden tepemize çullandılar.

BELZANOR: Bu da Romalıların ne kadar korkak, ne kadar kalleş olduklarını gösterir.

BEL AFFRİS: Korkaklık, kalleşlik umurlarında bile değil. Bu Romalılar kazanmak için dövüşüyorlar. Savaş onuru, savaş namusu onlara vız geliyor.

İRANLI: Savaşta neler oldu, anlatsanıza bize.

MUHAFIZLAR *(Bel Affris'in çevresine hevesle toplanırlar)*: Savaşı anlat! Savaşı anlat!

BEL AFFRİS: Önce şu iyice anlaşılsın. Ben Memfis'teki Ra Tapınağı'nda bir rahip çömeziyim. Görevim tapınağı korumak. Ne Kleopatra'nın, ne de kardeşi Ptoleme'nin buyruğundayım. Yalnızca en üstün tanrılara hizmet ederim. Ptoleme'nin Kleopatra'yı niçin Suriye'ye sürdüğünü merak ediyorduk. Ayrıca Farsalya'da Sezar'a yenildikten sonra Mısır'a gelen Romalı Pompeius'la nasıl başa çıkacağımızı öğrenmek istiyorduk. Bunun için yola çıktık. Bir de ne duyalım. Sezar tozu dumana katarak düşmanın peşinden geliyormuş. Ptoleme, Pompeius'u öldürtmüş, kesik başını yeni fatihe sunmak için saklıyormuş. *(Muhafızlar arasında heyecan belirtileri.)* Bu kadarla kalsa, gene iyi. Sezar geldi. Burada. Dönüşte yarım günlük yol almıştık. Sezar'ın alaylarının karaya çıkmasına engel olmak için kıyıya dizilen bir kent halkının, bu alaylar önünde nasıl tabana kuvvet kaçtıklarını gördük.

BELZANOR: Ya sen, tapınağın koruyucusu, Sezar'ın askerlerine karşı koyamadın mı?

BEL AFFRİS: İnsan gücünün yettiği kadar direndik. Ama Karadağ'dan kopan ilenme çığlıkları gibi borazan sesleri yükseldi. Sonra kalkanlardan bir duvar üstünüze yürümeye başladı. Bir kale duvarına saldırırken nasıl adamın yüreği ağzına gelir, bilirsiniz. Ya duvar size saldırırsa?

İRANLI *(haklı çıktığı için kıvançlı)*: Ben size demedim miydi?

BEL AFFRİS: Duvar yaklaşınca çözülüp bir sıra asker oldu. Başlarında tolgaları, sırtlarında deri gömlekleri, göğüslerinde zırhlarıyla sıradan adamlar. Bizi bir kargı yağmuruna tuttular. Bir tanesi bana rastladı. Bir papirüsü deler gibi kalkanımı deldi. *(Sargılı kolunu gösterir.)* Baksanıza. Eğilmesem boynuma saplanacaktı. Sonra çifte saldırıya geçtiler. Kargıların ardından kısa kılıçlarını çektiler. Bu kılıçlara karşı bizim silahlar işe yaramaz. Bizimkiler fazla uzun.

İRANLI: Siz ne yaptınız?

BEL AFFRİS: Yumruğumu sıkıp benim Romalının çenesini dağıttım. Ne de olsa ölümlü. Kendinden geçip arka üstü düşünce elinden kılıcını kaptığım gibi sapladım herife. *(Kınındaki kılıcı çeker.)* İşte Romalı kanına bulanmış bir Romalı kılıcı.

MUHAFIZLAR: Güzel! *(kılıcı elden ele geçirerek dikkatle incelerler.)*

İRANLI: Ya adamlarınız?

BEL AFFRİS: Kaçtılar. Koyun sürüsü gibi dağıldılar.

BELZANOR *(öfkeyle)*: Tabansız köleler. Siz tanrıların torunlarını kasapların elinde bırakın da...

BEL AFFRİS *(buruk bir soğuklukla)*: Tanrıların torunları da durup boğazlanmayı beklemediler soydaşım. Bileğine güvenen savaşı kaybedebilir ama ayağına çabuk olan yarışı kazanır. Savaş arabaları olmayan Romalılar kaçanların peşine kasırga gibi atlılarını saldılar. Binlerce kişi öldürüldü. Sonra başrahibimizin komutanı tanrılar soyundan on

iki kişiyi topladı. Çarpışarak ölmemiz için yüreklendirdi bizi. İçimden dedim ki, soluk soluğa kaçsam da sırtımdan bıçaklarlar beni. Şurada durup beklesem ne kaybederim? Komutanın safına geçtim. O zaman Romalılar bize saygı gösterdiler. Meydanda bir sürü sersem koyun kaçışıp dururken kimse bir aslana saldırmaz. Ancak savaş onuru olan mert adamların harcıdır bu. Oysa Romalıların ne onurdan haberi var, ne de mertlikten. Böylece canımızı kurtardık. Kapılarınızı Sezar'a açmanız için sizi uyarmaya geldim. Öncü birlikleri bir saate varmaz yetişir peşimden. Sezar'ın tümenleriyle sizin aranızda bir tek Mısırlı savaşçı kalmadı.

NÖBETÇİ: Eyvahlar olsun. *(ciridini atarak sarayın içine dalar.)*

BELZANOR: Çabuk, kapıya nuhlayın fellahı. *(muhafızlar mızraklarıyla onu yakalamaya koşarlar ama yetişemezler.)* Şimdi bu haber sarayda saman alevi gibi çabucak yayılıverir.

BEL AFFRİS: Kadınlar Romalıların eline düşmemeli. Ne yapacağız?

BELZANOR: Neden öldürmeyelim onları?

İRANLI: Çünkü bazılarının kanı için diyet ödememiz gerekir. Bırakalım Romalılar öldürsün. Daha ucuza gelir.

BELZANOR *(beyin gücüne şaşmış)*: Seni sinsi yılan seni!

BEL AFFRİS: Ya Kraliçeniz ne olacak?

BELZANOR: Sahi, Kleopatra'yı kaçırmalı.

BEL AFFRİS: Kraliçe'nin buyruğunu beklemeyecek misiniz?

BELZANOR: Kraliçenin buyruğunu mu? O mu bize buyuracak? Daha on altı yaşında bir kız. Memfis'te siz onu kraliçe sayarsınız. Ama biz burada işin içyüzünü biliriz. Kızı atımın terkisine attığım gibi kaçırırım. Biz askerler Kleopatra'yı Sezar'ın pençesinden kurtaralım da, rahipler, dadılar, saraylılar tekrar kraliçelik oyununu oynatıp kendi buyruklarını onun ağzından söyletsinler.

İRANLI: Dinle beni Belzanor.

BELZANOR: Söyle bakalım kurnaz İranlı. Akıl yaşta değil, başta demişler.

İRANLI: Kleopatra'nın kardeşi Ptoleme, ablasıyla savaşıyor. Kraliçe'yi kardeşine satsak ya.

MUHAFIZLAR: Seni iblis, seni yılan seni.

BELZANOR: Bunu gözümüz yemez işte. Bizler tanrılar soyundanız ama, Kleopatra Nil'in kızıdır. Nil Irmağı kabarıp babalarımızın topraklarını sulamazsa ürün alamayız. Babalarımızın armağanı olmadan da köpekler gibi sürünürüz.

İRANLI: Doğru. Melike'nin bir muhafızı maaşıyla geçinemez. Ama ey Osiris'in hısımları, söyleyeceklerim daha bitmedi.

MUHAFIZLAR: Konuş hinoğluhin! Şu iblisi dinleyin!

İRANLI: Size Sezar için anlattıklarımı şaka sanmıştınız, ama doğru çıktı değil mi?

MUHAFIZLAR: Doğru! Doğru!

BELZANOR *(istemeyerek itiraf eder)*: Bel Affris öyle diyor.

İRANLI: Öyleyse sözüme kulak verin. Şu Sezar kadınları çok sever. Onları dost edinir, onlara akıl danışır.

BELZANOR: Püh, şu kadınlar saltanatı Mısır'ı batıracak.

İRANLI: Bırakın da asıl Roma'yı batırsın. Sezar artık yaşlanıyor. Ellisini aştı. Sorunlarla, savaşlarla başı dertte. Genç kadınlar için fazla yaşlı. Yaşlı kadınlar da onun kulu kölesi olmayacak kadar akıllı.

BEL AFFRİS: Dikkat et İranlı. Sezar artık iyice yaklaştı. Sesini işitmemiz an meselesi.

İRANLI: Kleopatra daha kadın sayılmaz. Akıllı da değil, ama şimdiden erkeklerin aklını çeliyor.

BELZANOR: Çeler, çeler. Çünkü babası Nil Irmağı'nın, anası da kutsal Beyaz Kedi'nin küçük kara yavrusunun soyundandır. Peki, ne diyecektin?

İRANLI: Onu gizlice Ptoleme'ye satalım. Sonra Sezar'a, Ptoleme'yi devirip Nil'in büyük torunu olan Melikemizi kurtarmak için işbirliği önerelim.

MUHAFIZ: Ne yılansın sen!

İRANLI: Kraliçe'nin tasvirini bizim ağzımızdan duyarsa, şöyle ballandıra ballandıra anlatırsak Kleopatra'yı, bize kulak verecektir. Erkek kardeşinin icabına bakınca Mısır tahtına Kleopatra ile birlikte kurulur. Biz de muhafızları oluruz.

MUHAFIZ: Ey yılanların en kurnazı. Aklınla bin yaşa.

BEL AFFRİS: Sen daha lafını bitirmeden Sezar ensemizde bitecek, laf ebesi.

BELZANOR: Bak bu doğru! *(Saraydan yükselen korku çığlıkları sözünü keser.)* Çabuk olun. Bozgun başladı. Kapıları tutun. *(Muhafızlar kapıya doğru seğirtip sarayı mızraklarıyla kordon altına alırlar. Cariyelerle dadılar dalga dalga dışarı taşmaya çalışır. Ön sıradakiler mızraklar karşısında gerileyip arkadakilere kendilerini itmemeleri için bağırırlar. Belzanor gürültüyü bastıracak bir haykırışla)* Geri basın inek sürüsü. İçeri! İçeri!

MUHAFIZLAR: Geri basın inek sürüsü! İçeri dedik!

BELZANOR: Bize Melike'nin baştayası Ftatatita'yı gönderin.

KADINLAR *(sarayın içine seslenerek)*: Ftatatita! Ftatatita. Gel! Gel! Belzanor seni istiyor.

BİR KADIN: Durun hele. İtmeyin. Beni mızrakların üstüne atacaksınız.

(İriyarı suratsız bir kadın. Yüzü incecik bir kırışıklıklar ağıyla örtülmüştür. Gün görmüş, iri gözleri akıllı akıllı bakar. Elleri damar damardır. Ağzı tazıyı, çenesi buldoğu andıran bu çok uzun, çok güçlü kadın kapıda belirir. Sarayda hatırı sayılır biri gibi giyinmiştir. Muhafızların karşısına cüretle dikilir.)

FTATATİTA: Melike'nin baştayasına yol verin.

BELZANOR *(vakur ve azametli)*: Ftatatita, ben Belzanor, Kraliçe'nin muhafız alayının başı, tanrılar soyundan.

FTATATİTA *(kibirde ondan aşağı kalmaz)*: Belzanor, ben Ftatatita. Kraliçe'nin başdadısı. Senin kutsal ataların benim atalarımın hizmet ettiği firavunların piramitlerine resimleri çizilsin diye can atarlardı.

(Kadınlar bir zafer edasıyla gülerler.)

BELZANOR *(acı bir gülümseyişle)*: Ey Ftatatita, ey gözleri velfecri okuyan çatal dilli bukalemunun kızı. Romalılar kapımıza dayandı. *(Kadınlar korkuyla haykırır. Ama mızraklar yollarını kestiği için kaçamazlar.)* Tanrıların akrabaları bile karşı koyamaz onlara. Çünkü her birinin yedişer mızrak taşıyan yedişer kolu var. Kan yerine fıkır fıkır kaynayan cıva dolaşıyor damarlarında. Karıları üç saatte ana oluyor. Ertesi gün de kesip gövdeye indiriyorlar kadınları.

(Kadınlar korkudan titrer. Ftatatita hem onları hem askerleri hiçe sayarak kalabalığı yarar. Korkmadan mızrakların karşısına dikilir.)

FTATATİTA: Balık pazarında yok pahasına satılan küçük kil tanrıların ödlek oğulları. Ne duruyorsunuz, kaçıp canınızı kurtarsanıza. Biz başımızın çaresine bakarız.

BELZANOR: Seni erkeklerin baş belası seni. Önce Kraliçe Kleopatra'yı bize getir. Sonra hangi cehenneme gidersen git.

FTATATİTA *(alaylı bir gülüşle)*: Tanrıların onu niçin elimizden aldıklarını şimdi anlıyorum. *(Muhafızlar şaşırıp birbirlerinin yüzüne bakarlar.)* Haberin olsun şaşkın asker. Melikemiz gün batıktan bir saat sonra ortalıktan kayboldu.

BELZANOR *(öfkeyle)*: Cadı karı, onu sen bir yere saklamışsındır. Ya Sezar'a, ya da öz kardeşine satmak için. *(Kadını sol bileğinden kavrayarak, bir iki muhafızın da yardı-*

mıyla avlunun ortasına doğru sürükler, dizüstü düşürüp bıçağını çeker.) Söyle Kraliçe nerde, çabuk söyle, yoksa... *(Boğazını kesmekle tehdit eder.)*

FTATATİTA: Hele bana bir dokun, köpek! Nil Irmağı yedi kıtlık yılında yedi kere tarlalarını susuz bırakacak.

BELZANOR *(korkmuş ama umarsız)*: Adaklar adarım, kurbanlar keserim. Ama dur, bir çaresi var. *(İranlıya)* Bana baksana kurnaz herif. Senin babanın toprakları Nil'den çok uzaklarda. Gebert şu kocakarıyı.

İRANLI *(kadını bıçağıyla tehdit eder)*: İran'da bir tek tanrı vardır, ama kocakarıların kanına bayılır.

FTATATİTA: İranlı, yaşayan Osiris adına ant içerim, bilmiyorum. Rahiplerin kutsal kedilerini kucağına alıyorsun, onlarla konuşuyorsun, bu yüzden başımıza felaketler geliyor, demiştim. Romalılar buraya gelince dik başlılığının cezasını çekmesi için yalnız bırakılacağını söylemiştim. Gitmiş, kaçmış, saklanmış. Osiris tanığımdır, doğru söylüyorum.

KADINLAR *(işgüzarca)*: Doğru söylüyor. Doğru söylüyor.

BELZANOR: Besbelli korkutmuşsun çocuğu, saklanıyor. Çabuk sarayı, her yanı arayın. Aranmadık köşe bucak kalmasın.

(Muhafızlar, başlarında Belzanor olduğu halde saray kapısından kaçışan kadınların arasından saraya dalarlar.)

FTATATİTA *(bağırarak)*: Büyük saygısızlık bu. Kutsal saraya leke sürülüyor. Melike'nin yatak odasında erkeklerin ne işi var? Saygısız... *(İranlının bıçağı gırtlağına dayanınca sesi kesilir.)*

BEL AFFRİS *(elini Ftatatita'nın sol omzuna koyarak)*: Dur hele İranlı, bir dakika bekle. *(Ftatatita'ya, anlamlı)* Analık, senin tanrıların ya uykuda, ya da avlanmaya gitmişler. Bıçak gırtlağına dayanmış. Bizi Kleopatra'nın saklandığı yere götür de canını kurtar.

FTATATİTA *(küçümseyerek)*: Ulu tanrılar kılıcı bir aptalın eline verince, boynumuz kıldan ince. Beni dinleyin anlayışı kıt delikanlılar. Kleopatra benden korkar ama Romalılardan daha fazla korkar. Yalnız onun gözünde dadısının öfkesini de, Sezar'ın zalimliğini de bastıran bir güç vardır. Çöle kurularak deniz yolunu gözleyen Sfenks'in gücü. Ona iletmek istediklerini kutsal kedilerin kulağına fısıldar. Doğum gününde ona kurbanlar verir, onu gelinciklerle donatır. Çöle gidip Kleopatra'yı Sfenks'in gölgesinde arayın. Başınız üstüne ant için, kıza bir zarar gelmesin.

BEL AFFRİS: Buna inanalım mı İranlı?

İRANLI: Romalılar hangi yoldan geliyor?

BEL AFFRİS: Denizden, çölü aşarak, Sfenks'in yanı başından.

İRANLI *(Ftatatita'ya)*: Seni hilebazların anası, seni zehirli engerek! Biz çölde Romalıların mızraklarıyla can verelim diye bu masalı uydurdun. *(Bıçağını kaldırarak)* Ecel şerbetini tadacaksın.

FTATATİTA: Senin elinden değil koca bebek. *(Eğilip İranlının ayak bileğini yakalar. İki büklüm, duvar boyunca kaçar, karanlıkta saray yöresinde kaybolur. İranlı sendeleyince Bel Affris kahkahalar atar. Muhafızlar saraydan Belzanor ve çoğu çıkınlar taşıyan bir bölük kaçakla çıkar.)*

İRANLI: Kleopatra'yı buldunuz mu?

BELZANOR: Hiçbir yerde yok. Her yanı aradık.

NUBYALI *(sarayın kapısında görünür)*: Vah başımıza gelenler. Kaçın! Kaçın!

BELZANOR: Gene ne oldu?

NUBYALI: Kutsal beyaz kedi çalınmış!

HERKES: Felaket! Felaket! *(Hepsi paniğe kapılmıştır. Çığlıklar atarak korku ve dehşet içinde kaçışırlar. Duvardaki meşale yere düşüp söner. Kaçanların sesleri gittikçe uzaklaşır. Karanlık ve ölüm sessizliği.)*

Birinci Perde

Ra Tapınağı ile Suriye Sarayı'nı gözümüzden silen karanlık. Aynı sessizlik. Gerilim. Ay doğarken gümüş renkli bir sis karanlığı dağıtmaya başlar. Memnon Tapınağı'na değen rüzgârın çıkardığı harp sesleri, sessizliği usul usul bozar. Çölün üstünde yükselen dolunay geniş bir ufku aydınlatır. Ufku bölen yalnızca kocaman bir karaltıdır. Işıklar biraz daha yayılınca bunun kumlar üstüne oturtulmuş bir Sfenks olduğu anlaşılır. Işıklar daha da berraklaşınca Sfenks'in sonsuz bir nöbette, korkusuzca ileriye dikilmiş gözleri, kocaman pençeleri arasında bir yığın al gelincik, bu gelinciklerin üstünde uyuyan bir kız seçilir. Kızın ipekli gömleğinin kabarıp inmesinden, rahat, deliksiz bir uyku çektiği anlaşılır. Örülü saçları ay ışığında kuş kanadı gibi parlar.

Birdenbire uzaklardan ürkütücü bir ses gelir. (Belki de mesafenin hafiflettiği bir Minotor böğürtüsü.) *Memnon'un müziği durur. Sessizlik, sonra gene uzaktan tiz borazan sesleri. Gene sessizlik. Güneyden bir adam sinsi adımlarla yaklaşır. Gecenin gizemiyle büyülenmiş, hayranlık dolu düşüncelere dalmış, Sfenks'in sol böğrüne yakın durur. Yontunun iri omzu görüşünü engellediği için göğsünü ve bağrında yatan kızı göremez.*

ADAM: Selam Sfenks, Jül Sezar'dan sclam sana! Gezmedi ğim ülke kalmadı. Doğuşumun beni bu dünyaya sürgün ettiği kaybolmuş yurdumu, bana benzeyen yaratıkların dostluğunu aradım. Bula bula, sürüler, çayırlar, adamlar, kentler buldum. Gene de Sezar'ın bir eşine rastlayamadım. Sılamın özlediğim havası, bağrıma basacağım bir yakınım nerde? Gündüz yaptığım işlere, gece düşlediğim düşlere kim ulaşabilir? Ey Sfenks şu ilerdeki küçük dünyada benim yerim de senin şu çöldeki yerin kadar yüksektir. Yalnızca, ben dolaşırım, sen kımıldamadan oturursun, ben ülkeler alırım, sen sabırla beklersin. Ben yukarı bakarım gözlerim kamaşır, aşağı bakarım gözlerim kararır, sağa sola bakarım aklım karışır. Oysa senin gözlerin hep ileriye dikili, hep bu dünyanın ötesine, kaybolmuş ülkeye, ayrı düştüğümüz yurdumuza. Sfenks, senle ben insan soyunun yabancısıyız ama birbirimize yabancı değiliz. Doğduğumdan beri seni de, burayı da bilmiyor muydum? Roma bir delinin düşüdür. Benim gerçeğim burası. Senin şu yıldızlı kandillerini ta uzaklardan, Galya'dan, Britanya'dan, İspanya'dan, Tesalya'dan gözlemiş, yerini bir türlü bulamadığım ezeli bir nöbetçiye büyük sırlar verdiklerini sezmiştim. İşte sonunda buldum o nöbetçiyi. Yaşamımın değişmez, ölümsüz parçasının simgesi işte karşımda. Gümüş çölün ortasında sessiz, düşünceli, yapayalnız. Yazgının çizdiği yoldu beni buraya getiren. Benim dehamın simgesi sensin. Biraz vahşi, biraz dişi, biraz da tanrısal. Erkeklikten pek nasibim yok benim. Bilmeceni çözdün mü Sfenks?

KIZ *(uykudan uyanmış, kimin konuştuğunu görmek için, usulca yuvasından gözetler)*: Yaşlı bey!

SEZAR *(şiddetle irkilip kılıcını kavrar)*: Ölümsüz tanrılar!

KIZ: Yaşlı beyefendi, kaçmayın n'olur!

SEZAR *(şaşkın)*: Yaşlı beyefendi, kaçmayın n'olur. Bu sözler Sezar'a mı?

KIZ *(telaşla)*: Dedeciğim.

SEZAR: Sfenks, yaşını başını unutuyorsun. Ben senden çok daha gencim, gerçi sesin bir genç kız sesi gibi çıkıyor...

KIZ: Çabuk buraya tırmanın, yoksa Romalılar sizi yutar.

SEZAR *(Sfenks'in omzundan ileri çıkıp kızı görür)*: Aa, bağrında bir çocuk var, kutsal bir çocuk!

KIZ: Çabuk, çabuk! Yan taraftan tırmanıp gelin yanıma.

SEZAR *(şaşmış)*: Sen kimsin?

KIZ: Kleopatra, Mısır Kraliçesi.

SEZAR: Yani, Çingeneler Kraliçesi.

KLEOPATRA: Bana saygısızlık ederseniz Sfenks sizi Romalılara yedirir. Hadi gelsenize, burası çok rahat.

SEZAR *(kendine)*: Aman ne düş, ne görkemli bir düş. Ne olur biraz daha uyanmasam. Bu düşü sonuna kadar görmek on kıta fethetmeye bedel. *(Sfenks'in sağrısından yukarı tırmanır. Sağ omzun ardından geçerek öne, kaidenin üstüne gelir.)*

KLEOPATRA: Dikkat edin. Tamam şimdi oturabilirsiniz. Şu pençeye siz buyurun. *(Kendisi sol pençeye geçip rahatça yerleşir.)* Sfenks çok güçlüdür, bizi korur. *(Titreyerek, yalnızlıktan yakınan bir sesle)* Geldiğinize sevindim. Çok yalnızdım. Yolda beyaz bir kedi gözünüze ilişti mi?

SEZAR *(büyük bir hayretle Sfenks'in sağ pençesine yerleşirken)*: Siz mi kaybettiniz?

KLEOPATRA: Evet. Kutsal beyaz kedi. Ne korkunç değil mi? Sfenks'e kurban etmek için buraya getiriyordum. Ama kentten biraz uzaklaşınca bir kara kedi miyavladı. Kucağımdan fırladığı gibi doğru ona koştu. O kara kedi, benim büyük, büyük, büyük, büyükannem olmasın sakın?

SEZAR: Büyük, büyük, büyük, büyükannen mi? Neden olmasın. Bu geceler gecesinde hiçbir şeye şaşmam.

KLEOPATRA: Herhalde oydu. Büyük büyükannemin büyük büyükannesi, kutsal beyaz kedinin kara yavrusuy-

muş. Nil Irmağı'nın yedinci karısı olmuş. Bunun için saçlarım böyle dalga dalgadır. Her zaman dilediğimi yapmak isterim, tanrılar hoşlansa da hoşlanmasa da, çünkü damarlarımda Nil'in özsuyu dolaşır.

SEZAR: Gecenin bu vaktinde ne işin var burada... Burda mı oturuyorsun?

KLEOPATRA: Ne münasebet. Ben Kraliçeyim. Kardeşimi öldürünce İskenderiye'deki sarayda oturacağım. Beni saraydan kovan oydu. Hele biraz daha büyüyeyim, gönlüm ne çekerse onu yapacağım. Köleleri zehirleyip kıvrana kıvrana can çekiştiklerini seyredeceğim. Ftatatita'ya ne diyeceğim biliyor musun? Kafamı kızdırma, seni kızgın ocaklarda cayır cayır yakarım ha!

SEZAR: Hımmm. Şimdi neden evinde, yatağında değilsin?

KLEOPATRA: Çünkü Romalılar hepimizi kıtır kıtır yemeye geliyorlar. Siz de evinizde, yatağınızda değilsiniz.

SEZAR *(inançla)*: Kim demiş? Ben çadırda yatıp kalkarım. Şimdi çadırımda yatağıma uzanmış, mışıl mışıl uyuyorum. Seni de düşümde görüyorum, küçük cadı. Sen hiç gerçek olabilir misin?

KLEOPATRA *(kıkır kıkır gülerek güvenle ona yaslanır)*: Sen çok şirin bir ihtiyarsın. Sevdim seni.

SEZAR: Aa, bu rüyayı bozuyor. Beni genç bir adam olarak göremez misin?

KLEOPATRA: Keşke genç olaydın. Ama senden daha fazla korkardım o zaman. Erkekleri severim. Hele şöyle, güçlü, gürbüz kolları olan genç erkekleri. Ama onlardan korkarım da. Sen biraz kocamış, biraz sıska, biraz damarlı bir adamsın. Ama kulağı okşayan bir sesin var. Azıcık kaçık da olsan seninle sohbet etmek hoşuma gidiyor. Demin kendi kendine bir şeyler saçmalıyordun ya, seni böyle konuşturan dolunaydı.

SEZAR: Ne? Beni işittin demek. Büyük Sfenks'e gönlümden geçenleri anlatıyordum.

KLEOPATRA: Bu büyük Sfenks değil ki.

SEZAR *(büyük bir hayal kırıklığı ile yontuya bakarak)*: Ne dedin?

KLEOPATRA: Bu, Sfenks'in minik bir yavrusu. Büyük Sfenks öylesine kocamandır ki iki pençesinin arasında bir tapınak bulunur. Bu benim küçük, sevgili, tonton Sfenksim. Acaba Romalıların büyü gücüyle bizi Sfenksten ayıracak büyücüleri var mıdır?

SEZAR: Niye sordun? Romalılardan korkuyor musun?

KLEOPATRA *(çok ciddi)*: Bizi ellerine geçirseler çıtır çıtır yerler. Barbarlar bunlar. Başlarının adı Jül Sezar. Babası bir kaplan, anası bir yanardağmış. Burnu tıpkı bir fil hortumuna benzermiş. *(Sezar farkında olmadan elini burnuna götürür.)* Bütün Romalıların upuzun burunları, fildişi gibi kıvrık dişleri, küçük kuyrukları, her biri yüz ok taşıyan yedişer kolları varmış. İnsan etiyle beslenirlermiş.

SEZAR: Sana gerçek bir Romalı göstersem, ne dersin?

KLEOPATRA *(çok korkmuş)*: İstemem. Beni korkutmayın böyle.

SEZAR: Aldırma, bu bir düş nasıl olsa...

KLEOPATRA *(heyecanla)*: Düş değil, düş değil. Bakın, bakın! *(Saçından bir iğne çıkarıp birkaç kez Sezar'ın koluna batırır.)*

SEZAR: Ay! Canımı acıttın. *(Öfkeli)* Bu ne cüret!

KLEOPATRA *(sinmiş)*: Düş görüyorum, demiştiniz. *(Ağlamaklı)* Size göstermek istedim ki...

SEZAR *(sevecenlikle)*: Yo, yo, ağlama. Bir kraliçe ağlar mı hiç. *(Kolunu ovuşturarak, gerçekten acımasına şaşar.)* Ben uyanık mıyım ne? *(Eliyle Sfenks'e vurup katı olup olmadığını anlamak ister. Öyle sağlamdır ki, ne yapacağını, ne diyeceğini şaşırır.)* Ben... ben... *(İyice ürkmüştür.)* Yoo, olacak şey değil. Çılgınlık bu, çılgınlık! Haydi doğru ordugâha! *(Yontunun kaidesinden aşağı atlamak için ayağa kalkar.)*

KLEOPATRA *(dehşet içinde kollarını Sezar'ın boynuna dolayarak)*: Olmaz, olmaz! Beni bırakıp gidemezsiniz. Yalvarırım, gitmeyin. Korkuyorum, Romalılardan korkuyorum.

SEZAR *(uyanık olduğuna artık iyice inanmaya başlamıştır)*: Kleopatra: yüzümü iyice görebiliyor musun?

KLEOPATRA: Evet, ay ışığında bembeyaz görünüyor.

SEZAR: Beni bir Mısırlıdan daha beyaz gösteren yalnızca ay ışığı mı acaba? *(Ciddi)* Burnumun hayli uzun olduğunu fark ettin mi?

KLEOPATRA *(korkunç bir şüpheyle büzülerek)*: Nee?

SEZAR: Bu bir Romalı burnu, Kleopatra.

KLEOPATRA: Aaay! *(Acı bir çığlıkla yerinden sıçrar. Sfenks'in sol kolundan geçerek yan taraftan kendini kumlara atar. Diz çöküp çığlık çığlığa Sfenks'e yalvarmaya başlar.)* Sfenks, Sfenks! Isır şunu, ısır şunu! Isır da iki lokmada yut. Sana beyaz kediyi kurban edecektim ama elimden kaçırdım. İnan bana. *(Yontunun kaidesinden kayarak inen Sezar, Kleopatra'nın omzuna dokunur.)* Ah! *(Kleopatra başını kollarıyla örter.)*

SEZAR: Kleopatra, Sezar'ın seni yutmaması için bir çare öğreteyim mi sana?

KLEOPATRA *(acınacak bir durumda ona sarılarak)*: Öğret, öğret, öğret! Ftatatita'nın elmaslarını çalıp sana veririm. Nil Irmağı'na senin topraklarını yılda iki kez sulatırım.

SEZAR: Telaşlanma çocuğum, sakin ol. Senin tanrıların Romalılardan korkuyorlar. Baksana, Sfenks'in beni ısırdığı filan yok. Şimdi seni sırtlayıp Sezar'a götürsem kılı kıpırdamaz.

KLEOPATRA *(mırıl mırıl yalvararak)*: Ama beni götürmezsin değil mi, sakın götürme. Hani götürmem demiştin.

SEZAR: Sezar hiç kadın yemez.

KLEOPATRA *(umutla)*: Ne?

SEZAR *(etkileyici)*: Ama kızları yer. *(Kız gene umutsuzluğu düşer.)* Kedileri de. Sen hem küçük, delişmen bir kızsın, hem de kara kedinin torunu. Yarı kız, yarı kedi.

KLEOPATRA *(titreyerek)*: Öyleyse yer mi beni?

SEZAR: Onu bir kadın olduğuna inandıramazsan, çıtır çıtır...

KLEOPATRA: Beni kadın yapmak için bir büyücü bul. Sen büyücü müsün?

SEZAR: Belki. Ama bu iş uzun sürer. Hemen bu gece atalarının sarayında Sezar'la yüz yüze geleceksin.

KLEOPATRA: Yo... yo... korkarım...

SEZAR: Canına korku düşse de, Sezar gözünü yıldırsa da, yürekli bir kadın, büyük bir kraliçe gibi karşılayacaksın onu, hiç ürkmeden, hiç kaygılanmadan... Elin titrer, benzin sararır, sesin boğuklaşırsa seni bekleyen gecedir, ölümdür. *(Kleopatra inler.)* Gelgelelim seni hükümdarlığa layık görürse, yanı başında tahta oturtup Mısır'ın gerçek melikesi yapar.

KLEOPATRA *(umutsuzca)*: Bir bakışta benim ciğerimi okur. Yutacak göz var mı onda?

SEZAR *(biraz hüzünlü)*: Sezar kadınlara kolayca kanıverir. Gözlerine bakınca gözleri kamaşıyor. Kadınları oldukları gibi değil, olmalarını istediği gibi görüyor.

KLEOPATRA *(umutlanarak)*: Öyleyse onu kandırırız. Ftatatita'nın başlığını takarım. Beni yaşlı başlı bir kadın sanır.

SEZAR: Böyle bir şey yaparsan seni bir lokmada yutuverir.

KLEOPATRA: Ama ona özel bir çörek yediririm. İçinde büyülü panzehir taşımla beyaz kedinin birkaç tüyü bulunan bir çörek... O zaman...

SEZAR *(çabukça)*: Püh! Küçük budala. Hem çöreğini, hem seni ham yapar. *(Küçümseyerek başını çevirir.)*

KLEOPATRA *(arkasından koşup ona sarılarak)*: Yalvarırım, ne derseniz yaparım, uslu kız olurum. Bir dediğinizi iki etmem. *(Gene o korkunç böğürtü çölde yankılanır.*

Şimdi daha yakından gelmektedir. Bu Romalıların savaş borazanı buçinadır.)

SEZAR: Dinle!

KLEOPATRA *(titreyerek)*: Neydi o?

SEZAR: Sezar'ın sesi.

KLEOPATRA: Gel kaçalım! Ne duruyorsun, gelsene.

SEZAR: Sezar'ı karşılamak için tahtına oturuncaya kadar korurum seni. Şimdi beni oraya götür.

KLEOPATRA *(kaçıp kurtulmaya hevesli)*: Gidelim. Gidelim. *(Gene buçina sesi.)* Haydi koş, koş, koş. Tanrılar gazaba geldi. Baksana yer sarsılıyor.

SEZAR: Sezar'ın alayları bastıkları yeri titretiyor.

KLEOPATRA *(onu çekip uzaklaştırmaya çalışarak)*: Bu taraftan, çabuk. Yolda beyaz kediyi de arayalım. Seni Romalıya çeviren odur.

SEZAR: Sen adam olur musun hiç? Haydi düş önüme.

(Kızın peşinden gider. Çölü gizlice geçerlerken buçina sesi daha da yakından gelir. Artık ufku kesen tek görüntü Sfenks'in o acayip siluetidir. Sonra gökyüzü de kararır. Uzak bir meşalenin ışığı, şahane bir geçeneğin tavanını taşıyan büyük Mısır sütunlarına vuruncaya kadar karanlık sürer. Geçeneğin öbür ucunda meşaleyi taşıyan Nubyalı köle görünür. Kleopatra ile Sezar da onu izlerler. Geçenekten öne doğru yaklaşırlarken Sezar bu garip mimariye merakla göz gezdirir. Meşale hızla ilerlerken, sütunların devrilen gölgeleri arasında şahin başlı, kanatlı adamlar, kara mermerden iri kediler, bir görünür, bir kaybolur. Daha önde duvar bir köşeyi döner. Orada haç biçiminde genişçe bir alan vardır. Sezar sağ yanında bir kapı, önünde bir taht görür. Tahtın iki yanında üstlerinde birer kandille iki narin sütun vardır.)

SEZAR: Bu da nesi?

KLEOPATRA: Tacımla saltanat kaftanımı giymeme izin verilince burada tahtıma otururum. *(Tahtı görebilmesi için köle meşaleyi tutar.)*

SEZAR: Kölene buyur da kandilleri yaksın.

KLEOPATRA *(ezile büzüle)*: Ben buyurabilir miyim acaba?

SEZAR: Elbette. Sen Kraliçesin. *(Kız duraksar.)* Ne duruyorsun?

KLEOPATRA *(köleye, çekinerek)*: Kandilleri yakıver e mi!

FTATATİTA *(birden tahtın arkasından çıkıverir)*: Dur! *(Köle durur. Kadın yaramaz bir çocuk gibi sinen Kleopatra'ya sertçe döner.)* Kim bu adam? Benden izin almadan kandilleri nasıl yaktırırsın? *(Kleopatra korkudan dilini yutmuştur.)*

SEZAR: Bu da kim?

KLEOPATRA: Ftatatita.

FTATATİTA *(küstahça)*: Melike'nin baş...

SEZAR *(sözünü keserek)*: Ben Kraliçe'yle konuşuyorum. Kes sesini. *(Kleopatra'ya)* Senin hizmetçilerin haddini bilmiyor. Def et şunu. *(Köleye)* Sen Kraliçe'nin buyruğunu yerine getir. *(Köle kandilleri yakar. Ftatatita'dan çekinen Kleopatra ne yapacağını şaşırır.)* Kraliçe sensin. Söyle gitsin işine.

KLEOPATRA *(kandırmaya çalışarak)*: Ftatatita şekerim, azıcık git de, gene gelirsin.

SEZAR: Şuna gitmesini emretmiyorsun, gitmesi için yalvarıyorsun. Böyle kraliçelik olmaz. Bu gidişle çiğ çiğ yiyecekler seni. Benden bu kadar. *(Dönüp gitmeye davranır.)*

KLEOPATRA *(koluna sımsıkı yapışarak)*: Durun, gitmeyin. Beni bırakmayın, n'olur!

SEZAR: Kölelerden korkan kraliçelerin yanında bir Romalının işi ne?

KLEOPATRA: Korkmuyorum, sahiden korkmuyorum.

FTATATİTA: Burada kimin korktuğunu görürüz şimdi. *(Tehdit edercesine)* Kleopatra...

SEZAR: Kraliçe'nin önünde diz çök, kadın. Şu küstaha bak, beni de çocuk yerine koyuyor. Ben şakaya gelmem. *(Diz çökmesi için Kleopatra'nın ayağının dibini gösterir. Ftatatita yarı yılgın, yarı çılgın duraksar. Sezar, Nubyalıyı çağırır.)* Bana bak köle, sen kafa uçurmasını bilir misin? *(Nubyalı sevinçle otuz iki dişini göstererek başını sallar. Sezar kılıcını kınından çekip kabzasını Nubyalıya vermeye hazırlanır. Tekrar Ftatatita'ya dönerek aynı işareti tekrarlar.)* Hizaya geldiniz mi, hanımefendi? *(Ftatatita, iyice ezilmiş, gözlerine inanamayan Kleopatra'nın önünde diz çöker.)*

FTATATİTA *(boğuk bir sesle)*: Sultanım, saltanata kavuşunca şu âciz kulunu unutma.

KLEOPATRA *(heyecandan yüzü ışıyarak)*: Git, defol, gözüm görmesin seni! *(Ftatatita başı eğik, geri geri kapıya gider. Kleopatra onun boyun eğişini büyük bir coşkuyla seyreder. Titreyen ellerini çırpacak gibidir. Birden haykırır.)* Bana bir şey verin de bir temiz döveyim şunu. *(Tahtından kaptığı bir yılan derisini kırbaç gibi savurarak Ftatatita'nın peşinden koşar. Sezar bir hamlede onu yakalayıp Ftatatita kaçıncaya kadar salıvermez.)*

SEZAR: Sonunda tırnaklarını gösterdin, kedi yavrusu.

KLEOPATRA *(Sezar'dan kurtularak)*: Canım birini dövmek istiyor. Şunu kırbaçlayacağım. *(Köleye saldırır.)* Al sana, al sana, al sana! *(Köle canını kurtarmak için geçeneğe koşup öbür ucunda kaybolur. Kleopatra elindeki yılan derisini atar. Tahtın basamağına sıçrayıp kollarını sallayarak haykırır.)* Sonunda gerçek bir kraliçe oldum. Gerçekten kraliçe, Kraliçe Kleopatra. *(Sezar şüpheyle başını sallar. Mısır'ın genel çıkarları bakımından bu değişikliğin yararlı olacağından emin değildir. Kleopatra ona dönüp sevinçle bakar. Sonra basamaktan atlayıp coşkuyla kollarına atılır.)* Beni kraliçe yaptığın için seviyorum seni.

SEZAR: Ama kraliçeler yalnız kralları severler.

KLEOPATRA: Ben bütün sevdiğim erkekleri kral yapacağım. Seni de kral yapacağım. Bir sürü genç kralım olacak, güçlü, gürbüz kollu. Hevesimi aldıktan sonra ölesiye kırbaçlayacağım onları. Ama sen hep benim kralım olacaksın. İyi, sevecen, akıllı, yaşlı kralım benim.

SEZAR: Ah, bu kırış kırış yüz. Ah, bu çocuk yüreği! Sezar'ın fetihleri içinde en tehlikelisi sen olacaksın.

KLEOPATRA *(dehşetle)*: Sezar! Sezar'ı unutmuştum. *(Endişeli)* Benim kraliçe olduğumu ona söylersin, değil mi? Gerçek bir kraliçe. Bana bak! *(Kandırmaya çalışarak)* Gel, şu Sezar başımızdan gidinceye kadar, kaçıp saklanalım.

SEZAR: Sezar'dan korkuyorsan gerçek kraliçe değilsin. Bir piramidin altına saklansan bile, o saat yerini keşfeder. Piramidi tek eliyle havaya kaldırdığı gibi... *(Dişlerini takırdatır.)*

KLEOPATRA *(titrer)*: Deme.

SEZAR: Sıkıysa kork bakalım. *(Buçinanın sesi gene uzaktan gelir. Kleopatra korkuyla inler. Sezar ağzı kulaklarına vararak, bir hatip edasıyla)* İşte Sezar, Kleopatra'nın tahtına yaklaşıyor. Haydi yerine geç. *(Kızı elinden tutarak onu tahta götürür. Kleopatra konuşabilecek durumda değildir.)* Hey, Titatota... Cariyelerini nasıl çağırırsın?

KLEOPATRA *(iyice bitkin, tahta çöküp büzülür. Titreyerek)*: El çırp. *(Sezar el çırpınca Ftatatita gelir.)*

SEZAR: Kraliçe'nin tacını, kaftanını, cariyelerini getir. Kendisini hazırlayın.

KLEOPATRA *(biraz canlanıp kendini toparlayarak)*: Evet, tacı getir Ftatatita, taç giyeceğim.

FTATATİTA: Melike kimin için saltanat kılığına giriyor?

SEZAR: Bir Roma yurttaşı için, bir krallar kralı için.

KLEOPATRA *(ayağını yere vurarak)*: Soru sormak haddine mi düşmüş? Git de sana buyrulanı yap. *(Ftatatita acı bir gülümseyişle çıkar. Kleopatra heyecanla, Sezar'a)* Sezar

benim tacımla giysilerimi görünce kraliçe olduğumu anlar, değil mi?

SEZAR: Senin kraliçe gibi süslenip püslenmiş bir cariye olmadığını ne bilsin?

KLEOPATRA: Sen söylersin.

SEZAR: Bana sormaz ki. Kleopatra'yı gururundan, cesaretinden, haşmetinden ve güzelliğinden tanıyacak. *(Kleopatra bundan kuşkulu görünür.)* Ne o, titriyor musun?

KLEOPATRA *(titreyerek)*: Ben mi? Ha... ha... *(Hasta gibi)* Hayır. *(Ftatatita ile üç kadın saltanat giysileriyle takılarını getirirler.)*

FTATATİTA: Melike'nin kadınlarından yalnızca bu üçü kalmış. Ötekileri kaçmış. *(Solgun ve hareketsiz duran Kleopatra'yı süslemeye başlarlar.)*

SEZAR: İyi, iyi. Üç kadın yeter de artar bile. Zavallı Sezar çoğu zaman kendi giyinir.

FTATATİTA *(küçümseyerek)*: Mısır Melikesi Romalı bir barbarla kıyaslanamaz. *(Kleopatra'ya)* Cesur ol yavrucuğum. Şu yabancının karşısında başını dik tut.

SEZAR *(Kleopatra'ya hayranlıkla bakarak tacı başına koyar)*: Söyle Kleopatra, kraliçe olmak nasıl? Tatlı mı, yoksa acı mı?

KLEOPATRA: Acı.

SEZAR: Korkuyu yen, Sezar'ı da alt edersin. Tota, Romalılar yaklaştı mı?

FTATATİTA: Burnumuzun dibindeler. Muhafızlar da kaçtı.

KADINLAR *(inleyerek)*: Eyvahlar olsun! (Nubyalı geçenekten koşarak gelir.)

NUBYALI: Romalılar avluya girdiler. *(Kapıdan fırlayıp kaçar. Kadınlar çığlıklar atarak peşinden koşarlar. Ftatatita vahşice bir kararlılıkla yerinde kalır. Kleopatra kadınları izlememek için kendini zor tutar. Sezar bileğinden kavrayarak ona dik dik bakar. Kleopatra, kurban edilmeyi göze almışçasına durur.)*

SEZAR: Kraliçe, Sezar'ı tek başına karşılayacak. Sözüm söz, de.

KLEOPATRA *(benzi sararmış)*: Sözüm söz.

SEZAR *(onu bırakarak)*: Âlâ.

(Zırhlı adamların patırtısı ve ayak sesleri. Kleopatra'nın dehşeti artar. Buçinanın sesi pek yakından gelir. Bunu borazanların yaygarası izler. Kleopatra daha fazla dayanamaz. Bir çığlık atarak kapıya doğru koşar. Ftatatita acımasızca onu durdurur.)

FTATATİTA: Sana sütümü helal etmem. Demin sözüm söz demiştin. Bir kraliçe ölür de sözünden dönmez. *(Kleopatra'yı Sezar'a teslim eder. Sezar korkudan yarı baygın olan kızı tekrar tahta sürükler.)*

SEZAR: Şimdi ödleklik edersen... *(Sezar tahta kendisi oturur.)*

(Kleopatra her an ölümü bekleyerek, tahtın basamağında durur. Romalı askerler, kartallı sancaklarını taşıyan bayraktarları önde, buçinacıları hemen onun ardında, gürültü ederek geçenekten gelirler. İriyarı bir adam olan buçinacı, pirinçten, ağzı uluyan bir kurt ağzını andıran buçinasını gövdesine dolamıştır. Meydana gelince tahta hayretle bakarlar. Karşısına dizilip kılıçlarını havaya kaldırarak haykırırlar.)

ASKERLER: Selam Sezar!

(Kleopatra dönüp çılgın gibi Sezar'a bakar. Durumu kavrayınca ferahladığını gösteren bir hıçkırıkla kollarına düşer.)

İkinci Perde

İskenderiye. Sarayın birinci katında bir hol. Bu holden iki basamakla üstü kapalı, kemerli bir balkona çıkılır. Balkonun kemerleri arasında sabah güneşiyle parlayan Akdeniz görünür. Temiz, heybetli duvarlarda, bir firavunlar dizisinin profilden yapılmış resimlerinden başka süs yoktur. Sarayda aynalar, yapay perspektifler, tıkış tıkış eşya ve örtüler bulunmadığı için güzel, sade, sağlıklı ve serin bir yerdir burası. Ama zengin bir İngiliz fabrikatörü, çıplak, boş gösterişsiz ve "konforsuz" diye tanımlardı. Tottenham Court Caddesi uygarlığı için vücutlarına dövme yaptırıp incik boncuk takanlar neyse, bu Mısır uygarlığı için de Tottenham Court Caddesi uygarlığı odur.

Küçük Kral Ptoleme Dionysus (on yaşında), vasisi Pothinus'un elinden tutmuş, balkondaki merdivenin başında durmaktadır. Saray halkı onu karşılamak için toplanmıştır. Bu kadınlı erkekli kalabalık (kadınlardan bazıları devlet görevlisidir) değişik ırklardan, değişik renklerden oluşmuştur. Çoğu Mısırlıdır. Aşağı Mısır'dan gelenler nispeten açık renkli, Yukarı Mısır'dan gelenler fazlaca esmerdir. Aralarında birkaç Yunanlı ile Yahudi de vardır. Ptoleme'nin sağındaki öbekte eğitmeni Theodotus göze çarpar. Ptoleme'nin solundaki kümenin başında askeri birliklerinin başkomutanı, Achillas durur. Theodotus, yüzü de bacakları gibi pörsümüş, yalnızca olağanüstü geniş alnıyla dikkati çeken, ufak tefek,

yaşlı bir adamdır. Öğrencilerinin derslerini dinleyen bir filozofun alaylı dikkatiyle bütün konuşulanlara kulak verirken, zekilik ve derinlik taslayan bir saksağanı andırır. Achillas, otuz beş yaşlarında, uzun boylu, yakışıklı bir adamdır. Kara sakalı bir kanişin tüyleri gibi kıvır kıvırdır. Pek zeki birine benzemese de, seçkin ve onurludur. Pothinus elli yaşlarında, güçlü, tutkulu, hareketli, hazırcevap bir hadım; ancak, kafası ve karakteri bakımından sıradan, sabırsız, öfkesini yenemeyen bir adamdır. İnce telli, kumral saçları kürk gibidir. Kral Ptoleme, on yaşındaki bir İngiliz çocuğundan çok daha büyük gösterir. Gene de çocuksu havası, başkalarınca güdülme alışkanlığı, âcizlikle huysuzluk arasında bocalamaları, her dönemin saray çocuklarında görülen, o aşırı derecede yıkanmış, taranmış, özenle giydirilmiş bebek görüntüsü vardır. Herkes Kral'ı saygıyla karşılar. Merdivenlerden inerek sağındaki saltanat koltuğuna yaklaşır. Holdeki tek oturulacak yer olan bu koltuğun önünde durur. Oturmadan önce, solunda bulunan vasisi Pothinus'un yüzüne bakarak endişeyle, kendisine yol göstermesini bekler.

POTHINUS: Mısır Kralı'nın size söyleyecekleri var.

THEODOTUS *(dik başlılığının etkili kıldığı cırlak bir sesle)*: Kral'ın sözlerine kulak verin!

PTOLEME *(ezberlediği dersi yinelediği bellidir. Düz bir sesle)*: Hepinizin dikkatini çekerim. Eski kralınız Ney-üfleyen Auletes'in ilk doğan oğlu benim. Kız kardeşim Bereniçe onu kovup tahtına geçti. Ama... ama... *(Duraklar.)*

POTHINUS *(gizlice fısıldayarak)*: Ama tanrılar asla...

PTOLEME: Ama tanrılar asla... tanrılar asla... *(Durur. Sonra yılgın)* Tanrılar asla, ne yapamazdı, unutmuşum...

THEODOTUS: Kralın vasisi Pothinus, Kral adına konuşsun.

POTHINUS *(sabırsızlığını güçlükle bastırarak)*: Kralımız demek isterler ki, tanrılar asla, kız kardeşinin bu zındıklığını cezasız bırakamazdı.

PTOLEME *(çabukça)*: Tamam, gerisini biliyorum. Bu yüzden tanrılar Marcus Antonius adında bir yabancıyı, Romalı bir süvari yüzbaşısını yolladılar. O da çölleri aşarak babamı yeniden tahta çıkardı. Babam da ablam Bereniçe'nin boynunu vurdu. Şimdi de babamın ölümü üzerine, bir başka kızı, ablam Kleopatra krallığı elimden alıp benim yerime saltanat sürmek istiyor. Ama tanrılar asla... tanrılar asla... *(Pothinus öksürür.)* bu dinsizce davranışı...

POTHINUS *(sufle eder gibi)*: Bu büyük haksızlığı...

PTOLEME: A, evet, bu büyük haksızlığı cezasız bırakmayacak, ablası gibi onun da başını satıra vereceklerdir. Gelgelelim o Ftatatita denen cadının yardımıyla Jül Sezar'ı büyülemiş, Mısır'da haksız yere saltanat sürmek için onun desteğini sağlamıştır. Dikkatinizi çekerim... Ben asla... ben asla... *(Küçülerek Pothinus'a)* Neydi benim asla yapamayacağım şey?

POTHINUS *(bir politik tutkunun şiddetiyle patlayarak)*: Kral asla, bir yabancının Mısır tahtını gasp etmesine razı olmayacaktır. *(Bir alkış sesi.)* Achillas, Kral'a söyleyin, Romalının ardında kaç atlı, kaç yaya var?

THEODOTUS: Kral'ın generali konuşsun!

ACHILLAS: Topu topu iki Roma lejyonu Kralım, üç bin piyade, bin kadar da atlı.

(Saray halkı alaycı kahkahalarla güler. Hemen fiskos başlar. Bu arada bir Romalı subay, Rufio, balkonda görünür. Güçlü kuvvetli, kara sakallı, orta yaşlı, sözünü sakınmayan, çevik, küçük parlak gözleri, küt burnu, dolgun yanakları da, bütün gövdesi gibi bir çelik sertliğini yansıtan bir adam.)

RUFIO *(basamaklardan)*: Susalım, efendiler! *(Kahkahalar ve gevezelik birden durur.)* Sezar, geliyor.

THEODOTUS *(aklını çabuk toparlayarak)*: Kral hazretleri, Romalı komutanı huzurlarına kabul ederler.

(Sezar, sade giyinmiş, ancak kelliğini gizlemek için başına meşe yapraklarından bir çelenk takmıştır. Yanında sekreteri Britannus, kırk yaşlarında, uzun boylu, ciddi, şimdiden biraz saçı dökülmüş, fındık kabuğu rengindeki sarkık bıyıkları favorileriyle birleşen bir Britanyalı vardır. Özenle maviler giyinmiştir. Kuşağında evrak çantası, diviti ve kamış kalemleri bulunur. Britannus'un ciddi, yapılan işi önemseyen havasıyla Sezar'ın bu yeni manzara karşısında gösterdiği çocukça merak birbirine tam karşıttır. Sezar sonra Kral'ın koltuğuna doğru döner. Britannus ile Rufio, karşı taraftaki merdivenlerin başında yer alırlar.)

SEZAR *(Pothinus ile Ptoleme'ye bakarak)*: Kral hangisi, adam mı yoksa çocuk mu?

POTHINUS: Ben Pothinus, Melik hazretlerinin vasisi.

SEZAR *(Ptoleme'nin omzuna şefkatle vurarak)*: Demek Kral sizsiniz! Bu yaşta sıkıcı bir iş, değil mi? *(Pothinus'a)* Hizmetkârınız, Pothinus. *(Kayıtsızca sırtını çevirip holün iki yanında dizilen saraylılara bakarak ilerler, Achillas'ın önünde durur.)* Ya bu zat kim?

THEODOTUS: Achillas, Kral'ın generali.

SEZAR *(Achillas'a, pek dostça)*: General, ha? Ben de generalim, ama ben geç atıldım bu işe, çok geç. Yaşımı başımı aldıktan sonra. Size sağlıklar ve sayısız zaferler dilerim, Achillas!

ACHILLAS: Tanrılar dilerse, Sezar.

SEZAR *(Theodotus'a dönerek)*: Ya siz? Sizin...

THEODOTUS: Theodotus, Kral'ın eğitmeniyim.

SEZAR: İnsanlara krallık etmeyi öğretiyorsunuz Theodotus, ne kadar marifetlisiniz. *(Duvarlardaki tanrılara bakarak Theodotus'tan ayrılıp yine Pothinus'a yaklaşır.)* Ya burası?

POTHINUS: Kral'ın hazine bakanlarının toplantı salonu.

SEZAR: Ha, iyi ki aklıma geldi. Bana biraz para gerek.

POTHINUS: Kral'ın hazinesi yoksuldur, Sezar.

SEZAR: Farkındayım. Topu topu bir tanecik koltuğu var.

RUFIO *(kabaca bağırarak)*: Sezar'a bir sandalye getirsenize.

PTOLEME *(yerini Sezar'a vermek için utangaçça kalkar)*: Sezar!

SEZAR *(şefkatle)*: Yo, olmaz yavrum! Bu senin saltanat makamın. Otur.

(Ptoleme'yi yerine oturtur. Bu sırada çevresine bakınan Rufio, en yakın köşede, Tanrı Ra'nın, oturmuş, şahin başlı bir adam biçimindeki yontusunu görür. Yontunun önünde üç ayaklı, bir iskemle büyüklüğünde tunç bir buhurdanlık vardır. Rufio, yabancı inançlara aldırmayan bir Romalı becerikliliğiyle buhurdanlığı kapar, ortasında yanan tütsü çubuğunu atıp küllerini silker, holün ortasına yakın bir yerde Sezar'ın arkasına pat diye koyar.)

RUFIO: Şunun üstüne oturun Sezar.

(Bütün saray halkı ürperir. Kalabalık arasında ıslık gibi bir fısıltı dolaşır.)

SARAYLILAR: Saygısızlık! Tanrı'ya saygısızlık bu!

SEZAR *(oturarak)*: Pothinus, şimdi işleri yoluna koyalım. Benim fena halde paraya ihtiyacım var.

BRITANNUS *(resmi olmayan bu açıklama biçimini onaylamaz)*: Efendim, demek istiyorlar ki, Mısır'ın Roma'ya yasal bir borcu var. Kral'ın ölmüş babasının Üçler Yönetimi'ne ödemeyi üstlendiği bir borç. Derhal ödenmesini sağlamak da Sezar'ın kendi ülkesine borcudur.

SEZAR *(donukça)*: Ha, sizi tanıştırmayı unuttum, Pothinus. Bu sekreterim, Britannus. Dünyanın batı ucunda, Galya'dan bir günlük yoldaki bir ada halkından. *(Britannus bir baş hareketiyle selam verir.)* Bu zat da silah arkadaşım Rufio. *(Rufio boyun eğer.)* Pothinus, 1600 talent istiyorum.

(Dehşete düşen saraylılar homurdanırlar. Böyle korkunç bir istek karşısında Theodotus ile Achillas, çaresizce birbirlerinin yüzüne bakarlar.)

POTHINUS *(donakalmış)*: Kırk milyon sestersüs. Olacak şey değil. Melik'in hazinesinde bu kadar para yok.

SEZAR *(yüreklendirerek)*: Topu topu bin altı yüz talent, Pothinus, neden sestersüsle hesap ediyorsunuz? Bir sestersüsle ancak bir somun ekmek alınır.

POTHINUS: Bir talentle de bir yarış atı alınır. Dedim ya, olacak şey değil. Biz burada canımızla uğraşıyoruz. Kral'ın ablası Kleopatra tahtını zorla elinden almaya çalışıyor. Kral'ın vergileri bir yıldır toplanmadı.

SEZAR: Yanılıyorsunuz, Pothinus, subaylarım sabahtan beri Kral'ın vergilerini topluyorlar.

(Yeniden heyecan, fısıldaşmalar, birkaç bastırılmış kahkaha da eksik değildir.)

RUFIO *(dobra dobra)*: Ödeyin gitsin, Pothinus. Boşuna nefes tüketmeyin. Zaten canınızı ucuza kurtarıyorsunuz.

POTHINUS *(acı acı)*: Koskoca dünyayı fetheden Sezar kalksın da bizim vergilerimizle uğraşsın.

SEZAR: Dostum, bir dünya fatihinin başlıca işi vergilerdir.

POTHINUS: Ayağınızı denk alın, Sezar. Bugün tapınağın hazineleriyle krallığın altınları darphaneye gönderilip eritilecek. Fidyemizin ödenmesi için, hem de halkın gözü önünde. Bizi çıplak duvarlar arasında oturup tahta kupalardan içki içerken görecekler. Bizi böyle bir dinsizliğe zorlarsanız halkın gazabı başınıza yağsın!

SEZAR: Korkmayın, Pothinus. Halk tahta kupalarla içilen şarabın tadını pek iyi bilir. Sizin bu cömertliğinize karşılık ben de taht kavgasını sona erdirsem, ne dersiniz?

POTHINUS: Hayır desem, bu size engel olacak mı?

RUFIO: Hayır.

SEZAR: Bu sorunun bir yıldır sürüncemede kaldığını söylüyorsunuz, Pothinus. Ben on dakika eğilebilir miyim?

POTHINUS: Keyfiniz bilir Sezar, sormaya ne hacet?
SEZAR: İyi. Ama önce Kleopatra'yı buraya getirtelim.
THEODOTUS: İskenderiye'de değil ki. Suriye'ye kaçtı.
SEZAR: Sanmıyorum. *(Rufio'ya)* Totatita'yı çağır.
RUFIO *(seslenerek)*: Hey, Titatota!

(Ftatatita balkondan gelip küstahça merdivenin başında durur.)

FTATATİTA: Melike'nin baştayası Ftatatita'nın adını çağıran kim?
SEZAR: Çağıran biziz, ama o adı senden başka kimse doğru dürüst söyleyemez. Tota, hanımın nerede?

(Ftatatita'nın arkasına saklanmış olan Kleopatra başını uzatarak onlara güler. Sezar ayağa kalkar.)

SEZAR: Kraliçe, huzurlarıyla onur verirler mi bize?
KLEOPATRA *(Ftatatita'yı yana itip basamakların yanında azametle durarak)*: Bir kraliçe gibi mi davranayım?
SEZAR: Evet.

(Kleopatra hemen saltanat koltuğuna koşar. Ptoleme'yi kolundan çekip onun yerine oturur. Ftatatita balkondaki merdivenin basamağına oturarak gaipten haber veren bir Sibil dikkatiyle onları izler.)

PTOLEME *(ödü kopmuş, gözyaşlarını tutmaya çalışarak)*: Sezar, bu bana hep böyle kötü davranır. Kral bensem her şeyi elimden almaya ne hakkı var?
KLEOPATRA: Sen nerde, krallık nerde? Ağla bebecik, ağla. Romalılar seni yesin de gör!
SEZAR *(Ptoleme'nin umarsızlığına acıyarak)*: Gel buraya oğlum, benim yanımda dur.

(Ptoleme, Sezar'ın yanına gider. Sezar yine üç ayaklı buhurdanlığın üstüne oturup, çocuğu yüreklendirmek için elini eline alır. Kleopatra öfkeyle gözlerini onlara diker. Fena halde kıskanmıştır.)

KLEOPATRA *(yanakları al al)*: Tahtını al da başına çal. *(Koltuktan hırsla kalkarak, korkudan büzülen Ptoleme'ye yaklaşır.)* Ne duruyorsun, git de otur yerine. Şimdi, şu dakika!

SEZAR: Git otur, Ptoleme. Sana bir taht önerilince sakın geri çevirme.

RUFIO: Sezar, başkalarına verdiğiniz bu öğüdü keşke kendiniz de tutsanız, biz Roma'ya dönünce.

(Ptoleme yavaşça tahtına doğru giderken, Kleopatra'nın eliyle sataşamayacağı kadar uzağından geçer. Kleopatra, Sezar'ın yanında onun yerini alır.)

SEZAR: Pothinus...

KLEOPATRA *(sözüne keserek)*: Benimle konuşmayacak mısınız?

SEZAR: Sus bakalım. Bir daha benden izin almadan ağzını açarsan... başına geleceği biliyorsun.

KLEOPATRA: Ben korkmuyorum. Bir kraliçe hiçbir zaman korkmamalı. Canın istiyorsa şuradaki kocamı ye. Korkudan ödü patlıyor.

SEZAR *(şaşırarak)*: Kocan mı? Ne demek istiyorsun?

KLEOPATRA *(Ptoleme'yi göstererek)*: İşte şu bacaksız!

(İki Romalı ile Britanyalı şaşkınlıkla birbirlerine bakarlar.)

THEODOTUS: Sezar, siz yabancısınız burada. Bizim yasalarımızı bilmezsiniz. Mısır kralları ile kraliçeleri şahane kan bağıyla bağlı oldukları yakınlarından başkasıyla evlenemezler. Ptoleme ile Kleopatra yalnızca kardeş değil, aynı zamanda kral ve naip olarak doğmuşlardır.

BRITANNUS *(beyninden vurulmuş)*: Sezar, bu ahlaka sığmaz.

THEODOTUS *(kızgın)*: Nasıl?

SEZAR *(kendini toparlayarak)*: Onu bağışlayın Theodotus, barbarın biridir. Kendi kabilesiyle adasının törelerini doğa yasaları sanır.

BRITANNUS: Siz onu affetmişsiniz. Asıl bu Mısırlılar barbar. Siz de bunlara yüz vermekle hata işliyorsunuz Sezar. Rezalet bu, rezaletin dik âlâsı.

SEZAR: Rezalet olsa da olmasa da, barış kapılarını açar. *(Ciddi olarak Pothinus'a)* Bana bakın, Pothinus, önerim şu...

RUFIO: Sezar'a kulak verin.

SEZAR: Ptoleme ile Kleopatra Mısır'da yan yana, ortak bir saltanat sürecekler.

ACHILLES: Peki, Kral'ın küçük erkek kardeşi ile Kleopatra'nın küçük kız kardeşi ne olacak?

RUFIO *(açıklayarak)*: Bir küçük Ptoleme daha varmış Sezar.

SEZAR: Eh, küçük Ptoleme de öbür kız kardeşle evlenir. Biz de onlara Kıbrıs'ı armağan ederiz.

POTHINUS *(sabırsızca)*: Kıbrıs kimsenin işine yaramaz.

SEZAR: Aldırma, barış olsun da...

BRITANNUS *(farkında olmadan gelecekteki bir devlet adamının sözünü söyler)*: Onurlu bir barış, Pothinus.

POTHINUS *(isyanla)*: Sezar, dürüst ol! İstediğin para, özgürlüğümüzün bedeliydi. Paranı al, ama iç işlerimize burnunu sokma!

BAZI SARAYLILAR *(Pothinus'un üst perdeden konuşmasından ve Sezar'ın sessizliğinden güç alarak)*: Doğru! Doğru! Mısır Mısırlılarındır. *(Tartışma atışmaya dönüşür. Mısırlılar gittikçe kızışırlar. Sezar sakinliğini sürdürür. Ama Rufio, gittikçe daha ters, daha inatçı olur. Britannus azametli ve öfkelidir.)*

RUFIO *(küçümseyerek)*: Mısır, Mısırlılarınmış. Burada bir Roma işgal ordusu bulunduğunu unutuyorsunuz. Kukla Kralınızı tahta çıkaran, Aulus Gabinius'un bıraktığı ordu.

ACHILLAS *(birden varlığını öne sürerek)*: Şimdi de benim komutamda. Burada Roma generali benim Sezar.

SEZAR *(durumu eğlenceli bularak)*: Aynı zamanda Mısır generali, değil mi?

POTHINUS *(bir zafer edasıyla)*: Öyle, Sezar.

SEZAR: Ya şu anda kimden yanasın, sormak cüretinde bulunabilir miyim, general?

ACHILLAS: Haktan ve tanrılardan yana.

SEZAR: Hmm. Kaç askerin var?

ACHILLAS: Savaş meydanında belli olur.

RUFIO *(gaddarca)*: Adamların Romalı mı? Değilse kaç kişi olursa olsun, bizim onumuza karşı beş yüz nefer çıkarabiliyor musun, sen ondan haber ver.

POTHINUS: Boş sözlerle bize gözdağı vermeye kalkma Rufio. Sezar bundan önce de yenildi, bundan sonra da yenilir. Birkaç hafta önce Sezar Pompeius'un elinden kıl payı kurtuldu. Birkaç ay sonra da Cato ile Afrika Kralı Nubyalı Juba'dan canını kurtarmak için gene tabana kuvvet kaçabilir.

ACHILLAS *(hemen Pothinus'tan sonra, bir tehdit edasıyla)*: Dört bin kişiyle ne yapabilirsiniz?

THEODOTUS *(hemen Achillas'ın ardından cırlayarak)*: Hem de on parasız. Gidin işinize.

SARAYLILAR *(bağırıp çağırarak Sezar'ın çevresine üşüşürler)*: Gidin işinize. Mısır Mısırlılarındır. Defolun burdan!

(Rufio konuşamayacak kadar öfkeli, sakalını ısırır. Sezar sanki kahvaltı sofrasında imiş de, kedi bir parça morina balığı kapmak için yaygarayı basıyormuş gibi rahatça oturur.)

KLEOPATRA: Neden seninle böyle konuşmalarına izin veriyorsun, Sezar? Korkuyor musun yoksa?

SEZAR: İyi ama güzelim, söyledikleri oldukça doğru.

KLEOPATRA: Sen gidersen ben kraliçe olamam.

SEZAR: Seni kraliçe yapmadan bir yere gitmem.

POTHINUS: Achillas, aklın varsa, şu kız hazır elinin altındayken, hemen yakalarsın.

RUFIO *(meydan okuyarak)*: Hazır elin değmişken Sezar'ı da yakala bari.

POTHINUS *(altta kalmaz)*: Güzel söyledin, Rufio. Neden olmasın?

RUFIO: Hele bir dene Achillas! *(Bağırarak)* Hey, nöbetçi!

(Balkon birdenbire Sezar'ın askerleriyle dolar. Ellerinde kılıçlarıyla basamaklarda durup eli değnekli yüzbaşılarının hücum emrini beklerler. Mısırlılar bir an burunları havada onlarla yüzleşirler. Sonra yüzlerini asarak eski yerlerine dönerler.)

BRITANNUS: Sezar'ın tutsağısınız, hepiniz.

SEZAR *(iyilikle)*: Yo, yo, yo. Hiç de değil, Sezar'ın konukları, efendiler.

KLEOPATRA: Şunların kafalarını kesmeyecek misin?

SEZAR: Ne? Kardeşinin de kafasını mı keseyim?

KLEOPATRA: Neden olmasın? Eline fırsat geçse o benim kafamı keserdi. Değil mi, Ptoleme?

PTOLEME *(rengi atmış ama inatçı)*: Keserdim. Hele büyüyeyim de gör, nasıl kesiyorum.

(Kleopatra yeni takındığı kraliçelik vakarıyla ona dilini çıkarmak isteği arasında bocalar. Bunu izleyen sahneye hiç katılmaz. Sezar'ın kalktığı buhurdanlığa oturarak tedirgin bir çocuğun meraklı bakışlarıyla olup biteni seyreder.)

POTHINUS: Sezar, bizi burada alıkoymaya kalkarsan...

RUFIO: Bunu başaracaktır, Mısırlı, zerre kadar şüphen olmasın. Saray, kumsal ve doğu limanı bizim elimizde. Roma yolu açık. Sezar izin verirse o yoldan gidersiniz.

SEZAR *(kibarca)*: Askerlerimin geri çekilmesini sağlamak için başka çarem yoktu, Pothinus. Her birinin hayatı benden sorulur. Ama siz gitmekte serbestsiniz, buradaki, saraydaki herkes de.

RUFIO *(bu merhamet karşısında şaşırmış)*: Ne? Hainlerle dönekler de mi?

SEZAR *(ifadeyi yumuşatarak)*: Roma işgal ordusu da, Rufio. Gitmek isteyen herkes.

POTHINUS *(şaşkın)*: Ama... ama... ama...

SEZAR: Evet, dostum.

POTHINUS: Bizi kendi sarayımızdan kovuyorsun. Sonra büyüklük taslayarak gitmekte serbest olduğumuzu söylüyorsun. Gitmek asıl size düşer. Bizi sokağa atamazsın.

SEZAR: Dostların sokakta Pothinus. Dışarısı senin için daha güvenli olur.

POTHINUS: Bizi oyuna getiriyorsun. Ben Kral'ın vasisiyim. Burada durmak benim hakkım. Yerimden bile kımıldamam. Ya siz bu hakkı nerden buluyorsunuz?

SEZAR: Rufio'daki kının içinde duruyor. Fazla beklerseniz kınından sıyrılabilir.

POTHINUS *(acı acı)*: Roma adaleti dediğiniz bu mu?

THEODOTUS: Umarım, Roma'nın minnet borcunu böyle ödemezsiniz.

SEZAR: Minnet borcu mu? Herhangi bir hizmetinizden ötürü size borçlu muyum, efendiler?

THEODOTUS: Sezar'ın hayatı kendi gözünde o kadar değersiz mi? Onu kurtardığımızı nasıl unutur?

SEZAR: Hayatım mı? O kadarcık mı?

THEODOTUS: Hayatın, zafer taçların, geleceğin...

POTHINUS: Doğru. Bir tanık çağırarak kanıtlayabilirim. Biz olmasak, dünyanın en büyük askerinin komutasındaki Roma işgal ordusu Sezar'a boyun eğdirecekti. *(Balkondan seslenir.)* Hey, Lucius Septimus! *(Sezar irkilir, derinden sarsılır.)* Sesimi işitirsen gel de Sezar'ın önünde tanıklık et.

SEZAR *(büzülerek)*: Hayır, hayır!

THEODOTUS: Evet, evet. Askeri yargıç tanıklık etsin.

(Lucius Septimus, temiz tıraş olmuş, kırk yaşlarında tığ gibi bir atlet, düzgün yüzü, kararlı ağzı, biçimli, ince Romalı burnuyla, bir Romalı subay kılığında balkona gelerek Sezar'la yüzleşir. Sezar, bir an peleriniyle yüzünü kaparsa da,

kendini toparlayarak yüzünü açar. Yargıcı onurla karşılar.)

POTHINUS: Sen tanıksın, Lucius Septimus. Sezar buraya düşmanını kovalayarak geldi. Biz düşmanına aman verdik mi?

LUCIUS: Pompeius Mısır kıyılarına ayak basar basmaz kılıcının bir darbesiyle başını uçurdum.

THEODOTUS *(bir engerek keyfiyle)*: Karısıyla çocuğunun gözleri önünde, bunu unutmayın Sezar. Az önce çıktığı gemiden seyrettiler. Sana bir tas dolusu intikam şerbeti sunduk.

SEZAR *(dehşetle)*: İntikam mı?

POTHINUS: Kalyonun limana girerken, sana ilk armağanımız dünya imparatorluğundaki rakibinin başı oldu... Sen tanıklık et Lucius Septimus, doğru değil mi?

LUCIUS: Doğru. Pompeius'u öldüren şu ellerle, başını Sezar'ın ayakları dibine bıraktım.

SEZAR: Katil! Farsalya'da zaferi Pompeius kazansaydı, Sezar'ı da aynı ellerle öldürürdün.

LUCIUS: Yenik düşenin vay haline, Sezar! Pompeius'a hizmet ederken, kendisi kadar iyi nice adamın kanına girdim, sırf onları yendiği için. Sonunda sıra ona geldi.

THEODOTUS *(yaltaklanarak)*: Adamın işini bitiren sen değilsin Sezar, biziz. Daha doğrusu bu iş benim başımın altından çıktı. Yapılması için ben öğüt verdim. Bizim sayemizde hem yumuşak başlılıktaki ününü korudun, hem de öcünü aldın.

SEZAR: Öç almak ha! Ben öç alacak kadar küçülseydim, bu cinayete kurban giden adamın kanını ödetmek için size neler yapmazdım. *(Dehşet ve şaşkınlık içinde geri çekilirler.)* Pompeius benim damadım, eski dostum, büyük Roma'nın yirmi yıllık efendisi, otuz yıllık zafer akıncısı değil miydi? Ben bir Romalı olarak onun şanından pay almadım mı? Dünyaya sahip olmak için bizi birbirimize düşü-

ren yazgıyı biz mi yarattık? Ben Jül Sezar mıyım, yoksa vahşi bir kurt mu? Bu yüreği nasırlaşmış alçağın kalleşçe kestiği başı, o eski askerin, o yüce fatihin, o yavuz Romalının kır saçlı başını önüme fırlattığınız için benden minnet mi bekliyorsunuz? *(Lucius Septimus'a)* Yıkıl karşımdan! Senden iğreniyorum!

LUCIUS *(soğuk ve umursamaz)*: Püh! Bundan önce de kesik başlar gördün, Sezar. Sanırım kesilen sağ kollar da, Galya'da Vercingetorix'i yendikten sonra, binlercesini. Bütün şefkatine karşın onun canını bağışladın mı? Öcünü mü almıştın yoksa?

SEZAR: Hayır, tanrılar adına, hayır. Keşke öyle olsaydı. Öç almak insancadır, hiç değilse. Ne gezer, o kesilen sağ kollar, Kapitol'ün altındaki mahzende alçakça boğulan o yiğit Vercingetorix *(tüyler ürpertici bir hicivle)* Cumhuriyetin güvenliği için feda edildi. Bir devlet adamının aldığı akıllıca önlemler, sözüm yabana! Aslında mertçe öç almaktan on kat daha kanlı çılgınlıklar. O zamanlar ne aptalmışım. Canları böyle delilerin insafına kaldı mı, insanlar yandı demektir. *(Alçakgönüllü)* Lucius Septimus, bağışla beni. Vercingetorix'in katili, ne hakla Pompeius'un katilini paylıyor? Sen de ötekilerle gitmekte özgürsün. Ya da kal istersen. Benim hizmetimde sana bir görev veririm.

LUCIUS: Kazanma şansın az, Sezar. Ben gidiyorum. *(Balkondan çıkarak gitmeye hazırlanır.)*

RUFIO *(avını kaçırdığı için öfkeli)*: Bu da cumhuriyetçi olduğunu gösterir.

LUCIUS *(balkon merdivenlerinde, meydan okurcasına)*: Ya sen necisin?

RUFIO: Sezarcı, Sezar'ın bütün askerleri gibi.

SEZAR *(kibarca)*: Lucius, inan bana. Sezar, Sezarcı değil... Roma gerçek bir cumhuriyet olaydı, Sezar cumhuriyetçilerin başında gelirdi. Ama sen seçimini yaptın, yolun açık olsun.

LUCIUS: Hoşça kal! Gel Achillas, vakit varken gidelim. *(Rufio'nun öfkesini bastıramayacağını gören Sezar, elini omzuna koyarak onu holün ön tarafına, muzurluk çıkaramayacağı bir yere getirir. Onlara yaklaşan Britannus, Sezar'ın sağına geçer. Üçlü grup Achillas'a yaklaşır. Achillas kibirle onlardan uzaklaşıp öbür yandaki Theodotus'un yanına gider. Lucius Septimus balkondaki askerlerin arasından geçerek çıkar. Pothinus, Theodotus ve Achillas, saraylılarla, çevrelerini saran askerlerden kuşkulanarak onu izlerler. Arkalarından giden askerler fazla merasim gözetmeden onları ite kaka dışarı çıkarırlar. Kral inatçı ama acınacak durumda, eli yüzü seğirerek koltuğunda kalır. Bu arada Rufio homurdanıp durmaktadır.)*

RUFIO *(Lucius çıkarken)*: Biz onun eline düşsek canımızı kurtarabilir miydik acaba?

SEZAR: Benden daha alçakça davranacağını düşünmeye hakkım yok.

RUFIO: Laf!

SEZAR: Rufio, Lucius Septimus'u örnek alıp Sezar olmaktan vazgeçsem bana hizmet eder misin?

BRITANNUS: Sezar, bu tutum hiç de akıllıca değil. Roma'ya karşı göreviniz, düşmanlarını zararsız hale getirmenizi emreder. *(Britanyalı sekreterinin her işe bir ahlak kılıfı geçirmesi Sezar'ı hoşgörüyle gülümsetir.)*

RUFIO: Ona laf anlatamazsın, Britannus, boşuna nefes tüketme. Yalnızca şu sözüme nişan koyun Sezar. Merhametli olmak istiyorsanız, keyfiniz bilir. Ama sizin dün bağışladıklarınızla yarın dövüşmek zorunda olan askerlerinizi düşünüyor musunuz hiç? İstediğiniz emri verin, bundan sonraki zaferiniz sırf merhametiniz yüzünden bir soykırımına dönüşecek. Ben kendi hesabıma hiç esir al-

mayacağım. Savaş meydanında haklayacağım düşmanımı. Ondan sonra siz istediğiniz kadar merhametten, şefkatten dem vurun. Aynı adamlarla tekrar tekrar dövüşmeye hiç niyetim yok. Şimdi izninizle şu soyluları saraydan dışarı uğurlayayım. *(Gitmeye hazırlanır.)*

SEZAR *(dönünce Ptoleme'yi görür)*: Ne? Çocuğu burada tek başına bırakmışlar. Ne ayıp, ne ayıp!

RUFIO *(Ptoleme'yi elinden tutup yerinden kaldırarak)*: Buyrunuz haşmetmeap!

PTOLEME *(elini Rufio'dan çekerek, Sezar'a)*: Beni sarayımdan dışarı mı atıyor?

RUFIO *(suratsızca)*: Kalmak istiyorsanız, buyrun kalın.

SEZAR *(şefkatle)*: Git, yavrum. Sana bir zararım dokunmaz ama dışarda dostlarının yanında olmak daha iyi senin için. Burada aslanın ağzındasın.

PTOLEME *(çıkıp giderken)*: Korkum aslandan değil ama *(Rufio'ya bakar)* çakaldan.

SEZAR *(onaylayarak güler)*: Cesur çocuk!

KLEOPATRA *(Sezar'ın beğenisini kıskanarak)*: Küçük budala. Cevher mi yumurtladın aklın sıra?

SEZAR: Britannus, Kral'la birlikte git. Kendisini o Pothinus denen adama teslim et. *(Britannus, Ptoleme'nin ardından çıkar.)*

RUFIO *(Kleopatra'yı göstererek)*: Ya bu mal, bu malın gözü? Bunu ne yapacağız? Sanırım siz daha iyi bilirsiniz. *(Balkondan çıkar.)*

KLEOPATRA *(birden parlayarak Sezar'a döner)*: Benim de onlarla birlikte gitmemi mi istiyordunuz?

SEZAR *(biraz dalgın, içini çekerek Ptoleme'nin koltuğuna gider. Kleopatra kızarmış yanakları, sıkılmış yumruklarıyla yanıtını beklemektedir)*: İstediğini yapmakta özgürsün Kleopatra.

KLEOPATRA: Gitmişim ya da kalmışım, umurunuzda bile değil.

SEZAR *(gülümseyerek)*: Tabii, kalırsan daha çok sevinirim.

KLEOPATRA: Çok mu? Pek çok mu?

SEZAR *(başını sallayarak)*: Çok, pek çok.

KLEOPATRA: Mademki kalmam isteniyor, kalırım ben de. Ama kalmaya can attığım sanılmasın sakın. Anlaşıldı mı?

SEZAR: Hem de pek iyi anlaşıldı. *(Çağırır.)* Totatita!

(Ftatatita ona kötü kötü bakar ama oturduğu yerden kımıldamaz.)

KLEOPATRA *(kahkahadan kırılarak)*: Adı Totatita değil. Ftatatita. *(Çağırır.)* Ftatatita! Ftatatita! *(Kadın hemen kalkıp Kleopatra'nın yanına gelir.)*

SEZAR *(hâlâ dili dönmez)*: Tfatafita, kusura bakmasın, bir Romalının dili dolaşmadan adını söylemesi çok zor. Tota, Kraliçe burada, İskenderiye'de saltanat sürecek. Hizmetine bakacak kadınlar tut, ne gerekliyse yap.

FTATATİTA: Öyleyse Melike'nin sarayında benim sözüm mü geçecek?

KLEOPATRA: Hayır, Melike'nin sarayında benim sözüm geçecek. Şimdi git de sana buyrulanı yap. Yoksa ikindiüstü seni Nil'e attırırım. Zavallı timsahlar zehirlenir.

SEZAR *(sarsılarak)*: Yo, olamaz!

KLEOPATRA: Bal gibi olur. Sen pek yufka yüreklisin, Sezar. Ama bereket zekisin. Dediklerimi yaparsan yöneticiliği öğrenirsin yakında.

(Sezar, bu küstahlık karşısında dili tutulmuş, oturduğu koltukta dönerek ona uzun uzun bakar. Ftatatita sağlam ve güzel dişlerini göstererek sırıttıktan sonra onları yalnız bırakarak çıkar.)

SEZAR: Kleopatra sonunda seni yiyip yutmam vacip oldu.

KLEOPATRA *(yanında diz çöküp ne kadar zeki olduğunu göstermek için yarı gerçek, yarı yapmacıklı bir ilgiyle)*: Artık çocuk kandırır gibi konuşma benimle.

SEZAR: Geçen gece Sfenks bizi tanıştıralı hızla büyümektesin. Şimdiden bana ders vermeye kalkıyorsun.

KLEOPATRA *(burnu sürtülmüş, haklı çıkmaya çalışarak)*: Yoo, bu büyük bir aptallık olur. Bilmez miyim? *(Birden)* Bana kızdınız mı?

SEZAR: Hayır.

KLEOPATRA *(pek inanamaz)*: Peki, neden bu kadar düşüncelisiniz?

SEZAR *(ayağa kalkar)*: Yapılacak bir sürü işim var, Kleopatra.

KLEOPATRA *(geri çekilerek)*: İşiniz mi var? *(Gücenmiş)* Benimle konuşmaktan usandınız. Benden kurtulmak için bahane arıyorsunuz.

SEZAR *(onu yatıştırmak için oturur)*: Haydi bir dakika daha. Ama sonra çalışmam gerek.

KLEOPATRA: Çalışmak mı? Saçma! Artık kral olduğunuzu unutmayın. Sizi kral yaptım. Krallar çalışmaz ki.

SEZAR: Ya! Bunu sana kim söyledi, minik kedi?

KLEOPATRA: Babam Mısır Kralıydı. Hiç çalışmazdı. Ama büyük kraldı doğrusu. Kendisine başkaldırıp tahtına geçen ablamın başını kesti.

SEZAR: Bak sen! Ya tahtını nasıl geri aldı?

KLEOPATRA *(hevesle, gözleri parlayarak)*: Anlatayım. Çölden, güçlü, gürbüz kolları olan yakışıklı bir delikanlı geldi. Yanında bir sürü atlı vardı. Ablamın kocasını öldürüp babama tahtını geri verdi. *(Özlemle)* Ben daha on iki yaşındaydım. Şimdi kraliçe oldum ya, keşke bir daha gelse. Onu koca yapardım kendime.

SEZAR: Belki bir çaresine bakarız. O yakışıklı genç adamı babana yardım etmesi için gönderen bendim.

KLEOPATRA *(kendinden geçerek)*: Demek tanıyorsunuz onu.

SEZAR *(başıyla onaylayarak)*: Tanırım.

KLEOPATRA: Sizinle birlikte geldi mi? *(Sezar hayır anlamında başını sallar. Kleopatra, fena halde hayal kırıklığına uğrar.)* Ah keşke geleydi, keşke geleydi. Keşke ben bi-

raz daha büyük olaydım. Sizin gibi kedi yavrusu yerine koymazdı beni. Ama belki siz yaşlısınız da ondan. O sizden çok, çok daha genç, değil mi?

SEZAR *(hap yutar gibi)*: Eh, biraz daha genç.

KLEOPATRA: Onu istesem bana varır mı acaba?

SEZAR: Mümkündür.

KLEOPATRA: Ama kocam olur musun diye açık açık sormak istemem. Siz onu kandırsanız da o beni istese, benim istediğimi bilmeden.

SEZAR *(yakışıklı genç adamın kişiliği hakkındaki saflığına acıyarak)*: Zavallı yavrum benim.

KLEOPATRA: Neden bana acır gibi konuşuyorsunuz? Başka birini mi seviyor?

SEZAR: Korkarım öyle.

KLEOPATRA *(gözleri yaşararak)*: Öyleyse ilk aşkı ben olmayacağım.

SEZAR: İlk aşkı mı? Pek sanmam. Kadınların gözdesidir.

KLEOPATRA: Keşke ilk aşkı ben olsaydım. Ama beni severse ona göz koyan bütün kadınları öldürtürüm. Söylesenize hâlâ güzel mi? Güçlü, gürbüz kolları güneşte mermer gibi parlıyor mu?

SEZAR: Onca yiyip içiyor. Gene de tam formunda.

KLEOPATRA: Onun için bu dünyayla ilgili, sıradan şeyler söylemeyin. Bir tanrıdır o.

SEZAR: Büyük bir süvari subayıdır. Bir de Romalılar arasında ayağına en çabuk olanı.

KLEOPATRA: Asıl adı ne?

SEZAR *(şaşırmış)*: Asıl adı mı?

KLEOPATRA: Evet. Ben her zaman ona Horus derdim. Çünkü Horus bizim tanrıların en güzelidir. Ama asıl adını öğrenmek istiyorum.

SEZAR: Adı Marcus Antonius.

KLEOPATRA *(müzik gibi)*: Marcus Antonius, Marcus Antonius, ne güzel ad! *(Sezar'ın boynuna sarılır.)* Sen bi ta-

nesin! Ne iyi ettin de babamı kurtarması için yolladın onu. Babamı çok sever miydin?

SEZAR: Hayır, yavrum. Ama dediğin gibi baban hiç çalışmazdı. Oysa ben durmadan çalışırım. Böylece tacını kaybettiği zaman, geri almam için bana 16.000 talent ödeyeceğine söz verdi.

KLEOPATRA: Hiç ödedi mi?

SEZAR: Tam değil.

KLEOPATRA: Hakkı varmış. Çok pahalı. Bütün dünya 16.000 talent etmez.

SEZAR: Bu belki doğrudur, Kleopatra. Çalışan Mısırlılardan koparabildiği kadarını verdi. Geri kalanı hâlâ ödenmedi. Bu gidişle ödeneceği de yok. En iyisi ben kendi işime bakayım. Sen şimdi biraz çekil de kâtibimi yolla.

KLEOPATRA *(okşayıcı)*: Olmaz. Burda kalmak istiyorum. Marcus Antonius'u anlat bana.

SEZAR: Ben işe koyulmazsam Pothinus'la öbürleri liman yolunu keserler. O zaman da Roma yolu kapanır.

KLEOPATRA: Kapansın. Senin Roma'ya dönmeni istemiyorum ki.

SEZAR: Ama Marcus Antonius'un oradan gelmesini istiyorsun.

KLEOPATRA *(sıçrayarak)*: Ah, istiyorum tabii. Unutmuşum. Çabuk işinin başına, Sezar. Marcus Antonius'um için deniz yolunu açık tut. *(Denizaşırı, Marcus Antonius'a bir öpücük yollayarak, balkon tarafından hızla çıkar.)*

SEZAR *(holün ortasından balkon merdivenlerine çevikçe giderek)*: Hey, Britannus! *(Üst basamakta yaralı bir Romalı askerle karşılaşınca irkilir.)* Ne geldi başına?

ASKER *(sarılı başını göstererek)*: İşte bu, Sezar. İki arkadaşımı da pazar meydanında öldürdüler.

SEZAR *(sakin, ama ilgili)*: Peki, ama niçin?

ASKER: İskenderiye'de bir ordu var. Roma ordusu olduğunu iddia ediyor.

SEZAR: Roma işgal ordusu. Sonra?

ASKER: Achillas adında birinin komutasında.

SEZAR: Sonra ne olmuş?

ASKER: Ordu kentin kapılarından girince kentliler bize karşı ayaklandılar. Bu haber gelince ben yanımda iki askerle pazar meydanındaydım. Bize saldırdılar. Ben kalabalığı yarıp yakamı kurtardım. İşte karşınızdayım.

SEZAR: İyi, seni sağ gördüğüme sevindim. *(Rufio hızla balkona girer. Bir kemerin arasından aşağıdaki rıhtıma bakmak için askerin arkasından geçer.)* Rufio, sarıldık.

RUFIO: Ne? Şimdiden mi?

SEZAR: Şimdi ya da yarın ne fark eder. Nasıl olsa kuşatacaklardı bizi. *(Britannus koşarak gelir.)*

BRITANNUS: Sezar!

SEZAR *(ne diyeceğini önceden bilir)*: Evet, biliyorum. *(Rufio ile Britannus karşıt yönlerden hole inerler. Sezar bir an merdiven yanında kalıp askerle görüşür.)* Arkadaş, buyruğumu ilet. Askerler kumsalda toplanıp gemilere yaklaşsınlar. Yaralarına da baktır. Haydi koş! *(Asker hızla çıkar. Sezar, hole inip Rufio ile Britannus arasında durur.)* Rufio, batı limanında birkaç gemimiz var. Kundakla onları.

RUFIO *(dik dik bakar)*: Kundaklayayım mı?

SEZAR: Yangın çıkar. Yak! Doğu limanındaki bütün gemilerimizle, Faros'u, şu fenerli adayı ele geçir. Adamlarımızın yarısını burada bırak. Kumsalla sarayın önündeki rıhtımı tutsunlar. Anayurda giden yol budur.

RUFIO *(hiç onaylamadan)*: Kenti elden mi çıkaracağız?

SEZAR: Kenti alamadık ki, Rufio. Elimizde şu saray var. Bir de, nedir şu bitişikteki yapı?

RUFIO: Tiyatro.

SEZAR: Bir de onu alırız. Kıyıya egemen durumda. Geriye kalan Mısır, Mısırlılarındır.

RUFIO: Siz daha iyi bilirsiniz. Bu kadar mı?

SEZAR: Bu kadar. Şu gemiler tutuşmadı mı daha?

RUFIO: Telaşlanmayın, saniye sektirmeden icabına bakarız. *(Koşarak çıkar.)*

BRITANNUS: Sezar, Pothinus sizinle görüşmek istiyor. Davranışı pek küstahça. Ona dersini verseniz.

SEZAR: Nerde.

BRITANNUS: Dışarda bekliyor.

SEZAR: Hey, oradaki, Pothinus'u içeri al.

(Pothinus balkonda görünür. Kibirle hole inerek Sezar'ın soluna geçer.)

SEZAR: Hayrola Pothinus?

POTHINUS: Size bir ültimatom getirdim, Sezar.

SEZAR: Ültimatom mu? Kapı açıktı. Bize savaş ilan etmeden o kapıdan çıkıp gitmeliydiniz. Şimdi sizi esir aldım. *(Koltuğa gidip togasını gevşetir.)*

POTHINUS *(hafifseyerek)*: Beni mi esir aldınız? İskenderiye'de olduğumuzun farkında mısınız? Kral Ptoleme'nin ordusu sizin küçük birliğinizin tam yüz katı. Ve İskenderiye onun elinde.

SEZAR *(umursamadan togasını çıkarıp koltuğa atar)*: Pekâlâ dostum, buradan çıkabilirsen çık. Arkadaşlarına da söyle, bir daha pazar meydanında Romalıları öldürmesinler. Yoksa benim ünlü merhametimden nasibi olmayan askerlerim sizi doğrayabilir. Britannus muhafıza haber ver. Sonra da benim zırhımı getir. *(Britannus koşarak çıkarken Rufio gelir.)* Ne haber?

RUFIO *(balkondan, liman üstünde yayılan duman bulutunu göstererek)*: Şuraya bakın. *(Pothinus bakmak için telaşla merdivenlerden çıkar.)*

SEZAR: Ne? Şimdiden alevler içinde. Olacak şey değil.

RUFIO: Evet, beş sağlam gemi. Her birine bağlı birer salapurya, tıka basa yağ yüklü... Ama yangını ben çıkartmadım. Mısırlılar beni bu zahmetten kurtardılar. Batı limanını zapt etmişler.

SEZAR *(merakla)*: Ya doğu limanı. Ya deniz feneri, Rufio?

RUFIO *(birden isyan ederek Sezar'a yaklaşıp onu azarlar)*: Koskoca alayı beş dakikada gemilere bindirmek gelir mi elimden? Birinci piyade kolu şimdiden kumsala indi. Bizden bu kadar. Daha çabuk iş istiyorsanız, gelin de kendi işinizi kendiniz görün.

SEZAR *(yatıştırarak)*: İyi, iyi, Biraz sabır gerek Rufio, biraz sabır gerek.

RUFIO: Sabır ha! Burada sabırsızlanan kim? Siz mi, yoksa ben mi? Şu balkondan gözetliyorum onları. Yoksa burada durur muydum?

SEZAR: Beni bağışla, Rufio. *(Endişeli)* Gene de mümkün olduğu kadar çabuk.

(Felaketin en büyüğüne uğramış bir ihtiyarın acı çığlıkları sözünü keser. Ses gittikçe yaklaşır. Theodotus saçını başını yolarak, bağırıp çağırarak yaklaşır. Bu çılgınca duruma şaşan Rufio ona bakmak için bir adım geri çekilir. Pothinus dönüp kulak verir.)

THEODOTUS *(merdivenlerde kollarını kaldırarak)*: Felaket! Başımıza gelenler! Korkunç! Korkunç! Söylemeye dilim varmıyor. İmdat! Yetişin!

RUFIO: Gene ne var?

SEZAR: *(kaşlarını çatarak)*: Kimi öldürmüşler?

THEODOTUS: Öldürmek mi? Ah, on bin kişinin ölümünden daha beter bir felaket. İnsanlık için yerine konulmaz bir kayıp.

RUFIO: Ne olmuş be adam?

THEODOTUS *(holün önüne gelip ikisinin arasına girerek)*: Yangın sizin gemilerden yayılmış. Dünyanın yedi harikasından birincisi kül olup gidiyor. İskenderiye Kitaplığı alev alev yanıyor.

RUFIO: Püf! *(İyice rahatlamış, balkona çıkıp kumsaldaki birliklerin hazırlıklarını seyreder.)*

SEZAR: O kadar mı?

THEODOTUS *(kulaklarına inanamaz)*: O kadar ha? Sezar, gelecek kuşaklar sizi, kitapların değerini bilmeyen barbar bir asker diye mi tanısın? Bunu mu istiyorsunuz?

SEZAR: Theodotus, ben de bir yazarım. Size vereceğim öğüt şu. Mısırlılar kitapların yardımıyla bir düşler dünyasında yaşayacaklarına bırakın da kendi hayatlarını yaşasınlar.

THEODOTUS *(bir edebiyatçı heyecanı, bir bilgin tutkusuyla diz çöker)*: Sezar, dünya ancak on kuşakta bir, ölümsüz bir kitaba kavuşur.

SEZAR *(yumuşamadan)*: İnsanlara dalkavukluk etmiyorsa onu tutup meydanlarda yakıverirler.

THEODOTUS: Tarih olmasa ölüm sizi en adi askerinizin yanına gömerdi.

SEZAR: Ölüm bunu yapacak zaten. Daha iyi bir mezar istemiyorum.

THEODOTUS: Orada cayır cayır yanan, insanlığın anıları.

SEZAR: Utanç verici anılar, varsın yansın.

THEODOTUS *(çılgınca)*: Geçmişi yok mu edeceksin?

SEZAR: Evet. Yıkıntıları üstüne de geleceği kuracağım. *(Theodotus umutsuzluk içinde yumruklarıyla şakaklarını döver.)* Ama dinle Theodotus, dinle kralların hocası, sen Pompeius'un başına, dağdaki çobanın bir soğan başına biçtiğinden fazla değer biçmedin. Şimdi yaşlı gözlerle önümde diz çöküp yalvarıyorsun, hem de yalan yanlış çiziktirilmiş birkaç koyun derisi için. Şu anda sana ne bir adam, ne de bir kova su verebilirim. Ama saraydan özgürce çıkabilirsin. Şimdi, doğru Achillas'a git. Yangını söndürmek için alaylarını seferber etsin. *(Onu merdivenlere doğru hızla sürükler.)*

POTHINUS *(anlamlı)*: Anlıyorsun ya Theodotus, ben burada tutsağım.

THEODOTUS: Tutsak mı?

SEZAR: İnsanlığın anıları yanarken burada durup gevezelik mi edeceksin? *(Balkondan bağırarak)* Hey baksanıza, Theodotus'u dışarı salın.

THEODOTUS *(Pothinus'a)*: Kitaplığı kurtarmaya gitmem gerek. *(Hızla çıkar.)*

SEZAR: Onu kapıya kadar geçir, Pothinus. Söyle, sizinkilerin kulağını büksün. Daha fazla askerimi öldürmesinler, karışmam, ucu sana dokunur.

POTHINUS: Canıma kıyarsanız size pahalıya oturur, Sezar. *(Theodotus'un arkasından çıkar. Askerlerin gemilere bindirilmesini gözleyen Rufio, iki Mısırlının gittiğini fark etmez.)*

RUFIO *(balkondan kumsala bağırarak)*: Herkes hazır mı orada?

YÜZBAFII *(aşağıdan)*: Herkes hazır. Sezar'ı bekliyoruz.

SEZAR: Söyle o bıçkınlara, Sezar geliyor. *(Seslenerek)* Britannicus!

(Sekreterinin adını böyle şatafatlı bir biçimde söylemek Sezar'ın şakalarından biridir. Daha sonraki yıllarda ciddi ve resmi olarak Britanya fatihi anlamına gelebilirdi.)

RUFIO *(aşağı bağırarak)*: Büyük sandaldan başka bütün tekneler denize açılsın. Büyük sandalın başında bekleyin. Sezar'ın muhafızları binecek. *(Balkondan ayrılıp hole iner.)* O Mısırlılar nerde? Gene merhamet damarınız mı kabardı? Salıverdiniz değil mi?

SEZAR *(gülerek)*: Theodotus'u kitaplığı kurtarmaya gönderdim. Edebiyata saygı göstermeliyiz, Rufio.

RUFIO *(köpürerek)*: Çılgınlık üstüne, çılgınlık! Elinizden gelse, İspanya'da, Galya'da, Tesalya'da ölenlerin hepsini diriltirdiniz, onlarla bir daha dövüşmek zahmetine katlanalım diye.

SEZAR: Tanrıların tek düşüncesi gelecek yıl rahat etmek olaydı, dünyayı mahvetmezler miydi acaba? *(Sabrı iyice tükenen Rufio öfkeyle geri döner. Sezar, giysisinin kolundan yakalayarak kurnazca kulağına fısıldar.)* Ayrıca, dostum, hapsettiğimiz her Mısırlının başına iki Romalı dikmek gerekir, bunu unutma.

RUFIO: Ha, o parlak sözlerin altında bir tilki kurnazlığı gizlendiğini bilmeliydim. *(Hıysuzca omuz silkerek Sezar'dan ayrılır. Hazırlıkları denetlemek için bir daha balkona çıkar. Sonra gider.)*

SEZAR: Britannus uykuya mı daldı? Zırhımı getirsin diye göndereli bir saat geçti. *(Seslenerek)* Britannicus, hey adalı, nerde kaldın?

(Kleopatra balkondan koşarak gelir. Britannus'tan kaptığı, Sezar'ın tolgasıyla kılıcını getirir. Onu izleyen Britannus'ta da Sezar'ın zırhıyla dizlikleri vardır. Sezar'ın yanına indiklerinde kız soluna, Britannus sağına geçerler.)

KLEOPATRA: Seni ben giydireceğim, Sezar. Otur bakalım. *(Sezar sözünü dinler.)* Şu Roma tolgaları da çok gösterişli! *(Sezar'ın başından çelengini çıkarır.)* Aaa! *(Ona bakarak gülmekten kırılır.)*

SEZAR: Ne gülüyorsun?

KLEOPATRA: Meğer kafan kelmiş. *(K harfinin üstüne basıp kelimeyi bir kahkahayla tamamlar.)*

SEZAR *(iyice canı sıkılarak)*: Kleopatra! *(Britannus'un zırhını giydirmesi için ayağa kalkar.)*

KLEOPATRA: Demek bunun için başına çelenk takıyorsun, kelliğini gizlemek için.

BRITANNUS: Sus, Mısırlı, bunlar bir fatihin başını süsleyen defne yapraklarıdır.

KLEOPATRA: Asıl sen sus, adalı. *(Sezar'a)* Başını keskin şeker ruhuyla güzelce ov, Sezar, şöyle sıkı sıkı. Saçın yeniden biter.

SEZAR *(ekşi suratla)*: Kleopatra, sana daha çok toysun dedikleri zaman hoşuna gidiyor mu?

KLEOPATRA *(somurtarak)*: Hayır...

SEZAR: Ben de... orta yaşlısın demelerinden hoşlanmıyorum. Gel seninle bir pazarlık yapalım. Fazla yaşlarımdan

onunu sana vereyim. Böylece 26'lık olursun. Bana kaç yıl kalır? O hesaba boş ver... Anlaştık mı?

KLEOPATRA: Anlaştık. Yirmi altıya fitim. *(Tolgayı Sezar'ın başına takar.)* Aa, çok yakıştı. Bunu takınca ancak ellisinde görünüyorsun.

BRITANNUS *(Kleopatra'ya ters ters bakarak)*: Sezar'la böyle konuşamazsın.

KLEOPATRA: Sezar seni o adada yakaladığı zaman tepeden tırnağa maviye boyalıymışsın, doğru mu?

BRITANNUS: Mavi bütün saygın Britanyalıların rengidir. Savaşta vücutlarımızı maviye boyarız. Düşmanlarımız giysilerimizi ya da canımızı çıkarsalar bile, bizi saygınlığımızdan soyamazlar. *(Kalkar.)*

KLEOPATRA *(Sezar'ın kılıcıyla)*: Kılıcını da kuşatayım. Şimdi çok görkemli oldun. Roma'da çok heykelini yaptılar mı?

SEZAR: Evet. Bir sürü.

KLEOPATRA: Bir tane getirtip bana versene.

RUFIO *(her zamankinden daha sabırsız, balkondan gelir)*: Sezar, konuşmanız bitti mi? Adamlarımız sizi bekliyorlar. Siz tekneye ayak basınca artık hiçbir güç onları tutamaz. İskenderiye Feneri'ne varmak için yarışacaklar.

SEZAR *(kılıcını çekip ucunu yoklayarak)*: Bu iyi bilendi mi bugün, Britannus? Farsalya'da kör testere gibiydi.

BRITANNUS: Bugün bir saç telini ikiye böler. Kendi elimle zağladım.

KLEOPATRA *(birden dehşetle Sezar'ın boynuna sarılarak)*: Gerçekten savaşa, savaşta ölmeye gitmiyorsun ya?

SEZAR: Hayır, Kleopatra. Hiç kimse savaşta ölmeye gitmez.

KLEOPATRA: Ama işin ucunda öldürülmek de var. Ablamın kocası savaşta öldürülmüştü. N'olur sen gitme. Bırak da o gitsin. *(Rufio'yu gösterir. Hepsi ona gülerler.)* Geri gelmezsen ben ne yaparım?

SEZAR *(ciddi)*: Korkuyor musun?

KLEOPATRA *(büzülerek)*: Yoo!

SEZAR *(sakin bir güçlülükle)*: Balkona çık, bizi Fener Adası'nı alırken görürsün. Savaş seyretmeyi öğrenmelisin. Haydi git artık. *(Kleopatra sönük sönük balkona gider.)* Güzel. Haydi Rufio, marş!

KLEOPATRA *(birden ellerini çırparak)*: Oh, bir yere gidemezsin.

SEZAR: Ne var? Ne oldu gene?

KLEOPATRA: Limanın suyunu kovalarla boşaltıyorlar... Bir sürü asker, taa orada. *(Sol tarafından denizi gösterir.)* Denizi kurutacaklar.

RUFIO *(aceleyle gidip bakar)*: Doğru. Mısır ordusu. Batı limanına çekirge sürüsü gibi üşüşmüşler. *(Ani bir öfkeyle Sezar'ın üstüne yürür.)* Sizin o kahrolası merhametiniz yüzünden Sezar. Theodotus getirmiş bunları buraya.

SEZAR *(kendi kurnazlığına sevinir)*: Benim istediğim de buydu, Rufio. Yangını söndürmeye geldiler. Biz feneri zapt ederken onlar kitaplıkla uğraşadursunlar. Fena mı? *(Sevinçten uçarak balkonu geçer ve çıkar. Britannus onu izler.)*

RUFIO *(nefretle)*: Seni kurnaz tilki seni!.. *(Hızla çıkar. Askerlerin haykırışından Sezar'ın aşağıya indiği anlaşılır.)*

YÜZBAFII *(aşağıdan)*: Herkes gemilere! Sezar'a yol verin! *(Askerleri yine bağrışır.)*

KLEOPATRA *(balkonun kemerinden mendil sallayarak)*: Güle güle, sevgili Sezar! Güle güle git, güle güle dön! Yolun açık olsun!

Üçüncü Perde

Sarayın önündeki rıhtımın ucu, İskenderiye doğu limanının üstünden Faros Adası'na bakar. Bu adaya dar bir mendirekle bağlı ünlü İskenderiye Feneri, yukarıya doğru kat kat daralan, beyaz mermerden dev gibi bir kuledir. Tepesinde bir işaret feneri bulunur. Ada, Heptastadium denen ve limanı güneyden kuşatan beş mil uzunluğunda bir mendirek ya da dalgakıranla karaya bağlıdır.

Rıhtımın ortasında elinde pilum, sol elini gözlerine siper ederek dikkatle feneri gözleyen bir Romalı nöbetçi durur. Pilum, ucuna üç ayak uzunluğunda demirden bir şiş geçirilmiş dört buçuk ayak boyunda sağlam bir sırıktır. Nöbetçi öyle dalmıştır ki, rıhtımın kuzeyinden dürülmüş halılar getiren dört Mısırlı hamalın, peşlerinde Ftatatita ve Sicilyalı Apollodorus ile kendisine yaklaştıklarını fark etmez. Apollodorus yaklaşık 24 yaşında, yakışıklı, gösterişli, alımlı bir delikanlıdır. Zarif eflatunlar, güvercin kanadı griler içinde, zevk ve özenle giyinmiş, tunçlar, karartılmış gümüşler, akik ve yeşim taşlarıyla bezenmiştir. Bir ortaçağ haçı gibi ustaca işlenmiş ve morartılmış kılıcı, eflatun deri üstüne altın kafesli kınından görünür. Ftatatita'nın yol gösterdiği hamallar rıhtımda nöbetçinin arkasından geçerek sarayın merdivenlerine gelince, denklerini indirip yere çömelirler. Apollodorus onlarla birlikte geçmez. Nöbetçinin dalgınlığını tuhaf bularak durur.

APOLLODORUS *(Nöbetçiye seslenerek)*: Hey, ordan geçen kim?

NÖBETÇİ *(şiddetle irkilip pilumunu hamle durumuna geçirerek)*: Bu da ne? Dur! Kimsin sen?

APOLLODORUS: Sicilyalı Apollodorus. Bu ne hal adamım? Düşlere dalıp gitmişsin. Şurdaki tiyatronun ardından sizin hatlara gireli kervanımla üç nöbetçinin yanından geçtim. Üçü de gözünü deniz fenerine dikmiş, hiçbiri beni durdurmadı. Bu mu Roma disiplini?

NÖBETÇİ: Burada karayı değil, denizi gözlemek için bulunuyoruz. Sezar şimdi Faros Adası'na çıkarma yaptı. *(Ftatatita'ya bakarak.)* Bu da nesi? Şu Mısır dümbeleği de kim?

FTATATITA: Apollodorus, şu Romalı köpeğe haddini bildir. Melike'nin başdanışmanı karşısında dilini tutsun.

APOLLODORUS: Dostum, bu hanımefendi Sezar'ın gözünde pek hatırlı bir kişidir.

NÖBETÇİ *(hiç etkilenmeden)*: Ya bu pılı pırtı ne?

APOLLODORUS: Kraliçe'nin saraydaki dairesini döşemek için halı. Dünyanın en iyi halıları arasından seçtim onları. Benim seçtiklerim arasından en iyilerini de Kraliçe seçecek.

NÖBETÇİ: Demek halı tüccarısın sen.

APOLLODORUS *(alınarak)*: Dostum, ben soylu bir kişiyim.

NÖBETÇİ: Soylu ha! Silah tutacak yerde dükkân tutan bir soylu.

APOLLODORUS: Benimki dükkân değil, bir güzel sanatlar tapınağı. Ben güzelliğe taparım. Benim mesleğim güzel kraliçeler için güzel eşya seçmek. Benim ilkem, sanat sanat içindir.

NÖBETÇİ: Parola bu değil.

APOLLODORUS: Bu evrensel bir paroladır.

NÖBETÇİ: Evrensel parolalardan haberim yok benim. Ya günün parolasını söylersin, ya defolup dükkânının yolunu tutarsın.

(Ftatatita, nöbetçinin sesindeki düşmanca tondan huylanarak, bir pars gibi rıhtımın ucuna süzülüp nöbetçinin arkasına geçer.)

APOLLODORUS: Ya ikisini de yapmazsam?

NÖBETÇİ: O zaman bu şiş bir tarafından girer, bir tarafından çıkar.

APOLLODORUS *(kılıcını çekerek telaşsız bir zariflikle kendini koruma durumuna geçer)*: Emrinizdeyim dostum.

FTATATITA *(birden nöbetçinin kollarını arkadan kavrayarak)*: Bıçağını şu köpeğin gırtlağına sapla, Apollodorus. *(Yiğit Apollodorus gülerek başını sallar. Nöbetçiden uzaklaşarak kılıcını indirir.)*

NÖBETÇİ *(boşuna çırpınarak)*: Lanet karı, bırak beni. Can kurtaran yok mu?

FTATATITA *(Nöbetçiyi havaya kaldırarak)*: Şu Romalı sürüngeni haklasana. Hadi sapla kılıcını.

(İki Romalı askerle bir yüzbaşı rıhtımın kuzeyinden koşarak gelirler. Arkadaşlarını kurtarıp Ftatatita'yı nöbetçinin sol tarafından savururlar.)

YÜZBAŞI *(elli yaşlarında, sözleri de hareketleri gibi kısa ve kuru, bir tatsız adam)*: Bu da ne? Neler oluyor burada?

FTATATITA *(Apollodorus'a)*: Neden gebertmedin sanki? Vakit vardı.

APOLLODORUS: Yüzbaşı, ben buraya Kraliçe'nin emriyle...

YÜZBAŞI: Kraliçe mi? Tamam. *(Nöbetçiye)* Bırak içeri girsin. Şu hamalları da eşyalarıyla saraya gönder. Ama içeri giren hiç kimse dışarı çıkmayacak. Kraliçe'nin kendisi bile.

NÖBETÇİ: Şu kocakarı tehlikeli. Üç erkeğin kolunu büker. Beni şu tüccara öldürtmek istedi.

APOLLODORUS: Yüzbaşı, ben tüccar değilim. Bir soylu, kendini sanata adamış biriyim.

YÜZBAŞI: Kadın senin karın mı?

APOLLODORUS *(dehşetle)*: Hayır! Hayır! *(Nezaketle düzelterek)* Hanımın kendine göre bir alımı, bir albenisi yok diyemem. Ama *(altını çizerek)* karım değil.

FTATATITA *(Yüzbaşıya)*: Romalı, ben Ftatatita, Kraliçe'nin hizmetindeki kadınların başı.

YÜZBAŞI: Baş kadın efendi, bir daha adamlarıma elini sürme. On erkekle başa çıkacak kadar güçlü de olsan, limanın dibini boylarsın. Hiç karışmam. *(Askerlere)* Hadi görevinizin başına, marş! *(Adamlarıyla birlikte geldiği yerden çıkar.)*

FTATATITA *(arkasından bet bet bakarak)*: Bakalım, görürüz. İsis kimi daha çok seviyor, sadık kulu Ftatatita'yı mı, yoksa şu Romalı köpeğini mi?

NÖBETÇİ *(Apollodorus'a, kargısıyla sarayı göstererek)*: Geçin bakalım. Bir daha da ayağımın dibinde dolaşmayın. *(Ftatatita'ya dönerek)* Seni kocamış timsah seni, hele bir daha yanıma yaklaş, *(şişi gösterir)* şunu çenene yersin.

KLEOPATRA *(saraydan seslenerek)*: Ftatatita, Ftatatita!

FTATATITA *(yukarıya bakıp çok ayıtplayarak)*: Aa, bir de pencereye çıkmış. Çekil bakayım. Burda erkekler var.

KLEOPATRA: Aşağıya iniyorum.

FTATATITA *(çılgın gibi)*: Olmaz! Olmaz! Sen aklını mı kaçırdın? Tanrılar, yüce tanrılar! Apollodorus, adamlarına söyle balyaları yüklensinler. Çabuk benimle içeri girin.

APOLLODORUS: Baş kadın efendinin sözünü dinleyin.

FTATATITA *(adamlar eğilip denkleri kaldırırken sabırsızca)*: Çabuk, çabuk, yoksa o bizden önce davranacak. *(Kleopatra saraydan çıkıp rıhtımda Ftatatita'ya doğru koşar.)* Bu kız doğduğuna pişman eder insanı.

KLEOPATRA *(hevesle)*: Ftatatita. Aklıma bir şey geldi. Bir kayık istiyorum. Hemen, şimdi.

FTATATITA: Bir kayık mı? Yoo, olacak şey değil. Apollodorus, Melike'ye sen meram anlat.

APOLLODORUS *(kibarca)*: Güzel Kraliçem, ben çarşıdaki kullarınızdan Sicilyalı Apollodorus. Size birbirinden nefis üç Acem halısı getirdim. Ama hangisini beğenirseniz...

KLEOPATRA: Bugün halılarla uğraşacak vaktim yok. Bana bir kayık bulun.

FTATATITA: Şimdi bu saçma heves de nerden çıktı? Sen ancak saltanat kayığına binebilirsin.

APOLLODORUS: Saltanat kayıkta değil, Melike'dedir, Ftatatita. *(Kleopatra'ya)* Haşmetli ayağınız limandaki en adi kayığın küpeştesine değse saltanat kayığı oluverir. *(Limana dönüp denize doğru seslenir.)* Hey kayıkçı, iskeleye yanaş.

KLEOPATRA: Apollodorus, sen benim kusursuz şövalyemsin. Artık bütün halılarımı senden alırım. *(Apollodorus sevinçle eğilir. Rıhtımın üstünde bir kürek belirir, sonra kayıkçı, sivri kafalı, güneşten kapkara yanmış, çevik, sırıtkan bir adam, elinde kürek, nöbetçinin sağındaki merdivenlerden yukarı çıkıp bekler.)* Kürek çekmesini bilir misin Apollodorus?

APOLLODORUS: Küreklerim haşmetlime kanat kesilir. Kraliçem ne tarafa götürmemi emir buyururlar?

KLEOPATRA: Deniz fenerine. Gel. *(Merdivenlerden inmeye davranır.)*

NÖBETÇİ *(kargısını ona doğru çevirerek)*: Durun. Geçemezsiniz.

KLEOPATRA *(öfkeyle kızararak)*: Bu ne küstahlık! Benim Kraliçe olduğumu biliyor musun?

NÖBETÇİ: Emir aldım. Geçemezsiniz.

KLEOPATRA: Sözüme boyun eğmezsen Sezar boynunu vurdurur.

NÖBETÇİ: Subayımın sözünü dinlemezsem daha kötü cezalandırır.

KLEOPATRA: Ftatatita, boğ şu herifi.

NÖBETÇİ *(korkuyla Ftatatita'ya bakıp kargısını sallayarak)*: Alarga dur.

KLEOPATRA *(Apollodorus'a koşarak)*: Apollodorus, kölelerin bize yardım etsin.

APOLLODORUS: Onların yardımına ihtiyacım yok efendim. *(Kılıcını çeker.)* Haydi asker, kendini savunacağın silahını seç. Kılıca karşı kargı mı, yoksa kılıca karşı kılıç mı?

NÖBETÇİ: Sicilyalıya karşı Romalı. Al da belanı bul! *(Kargısını Apollodorus'a fırlatır. Sicilyalı ustaca bir dizi üstüne düşünce kargı başının üstünden vınlayarak geçer ve ona zarar vermeden yere düşer. Apollodorus bir zafer narasıyla sıçrar ve kılıcını çekerek kendini savunan nöbetçiye saldırır. Nöbetçi haykırır.)* Hey, muhafızlar, imdat...

(Kleopatra yarı korkmuş, yarı sevinmiş, saraya yakın bir yere hamalların başında çömeldikleri balyaların yanına sığınır. Ürken kayıkçı tehlikeden uzaklaşmak için hızla merdivenlerden iner ama kavgayı seyretmek için rıhtımdan başını uzatarak bakar. Nöbetçi, Ftatatita'nın arkadan saldıracağı korkusuyla güç durumdadır. Kabaca kullandığı kılıcıyla kendini Apollodorus'tan başka zaman zaman Ftatatita'ya karşı da savunmak gerektiği için bir hayli zorlanır. Yüzbaşı bir sürü askerle geri gelir. Apollodorus bu takviyeli güçle karşılaşınca geri geri sıçrayarak Kleopatra'ya yaklaşır.)

YÜZBAŞI *(Nöbetçinin sağına geçerek)*: Bu da ne? Gene ne oldu?

NÖBETÇİ *(soluk soluğa)*: Şu kocakarı olmasa başımın çaresine bakardım. Başımdan ırak olsun, başka yardım istemem.

YÜZBAŞI: Anlat bakalım asker, neler oldu?

FTATATITA: Yüzbaşı, az daha Kraliçe'yi öldürecekti.

NÖBETÇİ *(kabaca)*: Buradan geçirmektense vururdum daha iyi. Bir kayığa binip deniz fenerine gitmeye kalktı. Ba-

na verilen emre uyup durdurdum. O da bu herifi üstüme saldı. *(Gidip pilumunu alarak yerine döner.)*

YÜZBAŞI *(Kleopratra'ya dönerek)*: Kleopatra sizi gücendirmeyi hiç istemem. Ama Sezar'ın özel emri olmadan sizi Roma hatlarından öteye geçirmeyi göze alamayız.

APOLLODORUS: Peki yüzbaşı, Sezar Fener Adası'na ayak basalı, orası da Roma sınırları içine girmedi mi?

KLEOPATRA: Doğru, doğru. Buna ne buyrulur?

YÜZBAŞI *(Apollodorus'a)*: Sana gelince Apollodorus, bu işe burnunu soktuğun için şişle saray kapısına mıhlanmadığına şükret.

APOLLODORUS *(nazikçe)*: Asker arkadaşım, ben bu kadar sakil bir silahla öldürülmek için doğmadım. Yenilirsem *(kılıcını kaldırır.)* ölümüm bu ak tanrıçadan olacak. Bir sanatçıya yakışan tek silah budur. Şimdi sınırı aşmayacağımıza inandığınıza göre, bırakın da şu nöbetçinin işini bitirip Kraliçe ile gideyim.

YÜZBAŞI *(öfke belirtileri gösteren nöbetçiye)*: Sen sus bakalım. Kleopatra, ben aldığım emirlere uymak zorundayım. Şu Sicilyalının zevzekliklerine kulak asamam. Sarayınıza çekilip halılarınızı orada gözden geçirin.

KLEOPATRA *(somurtarak)*: Hayır. Ben Kraliçeyim. Sezar senin konuştuğun gibi konuşmuyor benimle. Böyle davranmak olsa olsa Sezar'ın aşçı yamaklarına yaraşır, yüzbaşılarına değil.

YÜZBAŞI *(suratı asık)*: Ben görevimi yapıyorum. Bu da yeter bana.

APOLLODORUS: Haşmetlim, budala bir adam utanacağı bir iş yaptığı zaman bu görevimdir der, çıkar işin içinden.

YÜZBAŞI *(öfkeli)* Apollodorus...

APOLLODORUS *(kibarca meydan okuyarak)*: Uygun bir yerde, uygun bir zamanda onuruma dokunmayı kılıcımla ödetirim ona. Sanatçı demek düellocu demektir. *(Kleopratra'ya)* Sözümü dinleyin, doğu yıldızı, Sezar'dan bir

haber gelmedikçe bu adamların elinden kurtulamazsınız. İzin verirseniz ben isteklerinizi kendisine ileteyim, sizden bir de armağan götüreyim. Denizin kollarına kavuşmak için alçalan güneş yolunu yarılamadan, sizi salıvermeleri için Sezar'ın buyruğunu getiririm.

YÜZBAŞI *(alaycı)*: O armağanı da Kraliçe'ye sen satarsın tabii.

APOLLODORUS: Yüzbaşı, bu halıların en pahalısını Sezar'a armağan etmesi için Kraliçe'ye bedava vereceğim. Sadece Sicilyalı zevkinin Mısır güzelliğine gönülden kopan vergisi olarak.

KLEOPATRA *(sevinçle)*: Gördün ya, ne kadar cahil, ne kadar görgüsüz bir adammışsın.

YÜZBAŞI *(tersçe)*: Ahmak satıcı malından tez ayrılır. *(Adamlarına)* Buraya iki nöbetçi daha dikelim. Gözünüzü dört açın. Saraydan kuş uçurulmayacak. Yalnızca bu adamın mallarıyla çıkmasına izin verilecek. Hatlarımız içinde bir daha kılıcını çekmeye kalkarsa gebertin. Haydi görev başına. Marş. *(Birinci nöbetçinin yanına iki yedek bırakarak gider.)*

APOLLODORUS *(dostça bir tavır takınarak)*: Dostlarım, saraya gelseniz de şu kavgayı bir çömlek şarapla bastırsak, ne dersiniz? *(Kesesini çıkarıp içindeki paraları şıngırdatır.)* Kraliçe hepinize ihsanlar dağıtacak.

NÖBETÇİ *(iyice suratı asık)*: Bize verilen emirleri duydun. Git işine.

BİRİNCİ YEDEK: Aklın ermez gibi konuşma. Hadi çekil başımızdan.

İKİNCİ YEDEK *(keseye imrenerek bakar. Basık yüzlü arkadaşının aksine bu nöbetçi kanca burunludur)*: Yoksul bir adamın iştahını kabartmayın boş yere.

APOLLODORUS *(Kleopatra'ya)*: Kraliçelerin incisi, yüzbaşı hemen oracıkta. Subayının gözü önünde bir Romalı askeri baştan çıkaramazsın. En iyisi, Sezar'a haberinizi ben götüreyim.

KLEOPATRA *(halıların arasında düşünüp durmaktadır)*: Bu halılar çok ağır mıdır?

APOLLODORUS: Ne kadar ağır olursa olsun. Taşıyacak hamal çok.

KLEOPATRA: Halıları kayıklara nasıl koyarlar? Yukardan fırlatıp atarlar mı?

APOLLODORUS: Küçük kayıklara atılmaz haşmetlim. Yoksa kayığı batırır.

KLEOPATRA *(kayıkçıyı gösterir)*: Örneğin şu adamın kayığına?

APOLLODORUS: O kayık kaldırmaz. Çok küçük.

KLEOPATRA: Ama Sezar'a bir halı göndersem sen götürebilirsin, değil mi?

APOLLODORUS: Hiç şüpheniz olmasın.

KLEOPATRA: Merdivenlerden yavaş yavaş indirtip özen gösterirsin.

APOLLODORUS: Bana güvenebilirsiniz.

KLEOPATRA: Çok, çok özen gösterir misin?

APOLLODORUS: Gözüm gibi bakarım.

KLEOPATRA: Söz ver bana, hamalların da düşürmelerine, şuraya buraya atmalarına meydan vermeyeceksin.

APOLLODORUS: Saraydaki en ince billur kadehi halıya sarın, kırılırsa başımla öderim.

KLEOPATRA: İyi. Gel, Ftatatita. *(Ftatatita ona yaklaşır. Apollodorus onları saraya kadar geçirmek önerisinde bulunur.)* Hayır, Apollodorus, sen bizimle gelme. Göndereceğim halıyı kendim seçerim. Burada bekle. *(Koşarak saraya gider.)*

APOLLODORUS *(hamallara)*: Bu hanımın peşinden gidin. *(Ftatatita'yı gösterir.)* Sözünden dışarı çıkmayın sakın. *(Hamallar kalıp balyalarını alırlar.)*

FTATATITA *(hamallara haşarattanmış gibi davranarak)*: Bu taraftan. Basamaklara basmadan pabuçlarınızı çıkarın, çıkarın bakayım.

(Arkasında halı taşıyan hamallarla içeri girer. Bu arada Apollodorus rıhtımın ucuna giderek limanı gözler. Nöbetçiler ona pis pis bakarlar.)

APOLLODORUS *(nöbetçiye)*: Dostum...

NÖBETÇİ *(kabaca)*: Kapat çeneni.

BİRİNCİ YEDEK: Dilini tutsana be adam.

İKİNCİ YEDEK *(rıhtımın kuzeyine endişeyle bakıp yarı fısıldayarak)*: Biraz bekleyemez misin?

APOLLODORUS: Sabret, üç kafalı eşek. *(Nöbetçiler öfkeyle homurdanırlar. Sicilyalı hiç umursamaz.)* Bana bakın, sizi niçin diktiler buraya? Beni mi gözetleyeceksiniz, yoksa Mısırlıları mı?

NÖBETÇİ: Biz görevimizi biliriz.

APOLLODORUS: Öyleyse neden yapmıyorsunuz? Orada bir şeyler oluyor. *(Mendireğin güneybatısını gösterir.)*

NÖBETÇİ *(yüzü asık)*: Ne yapacağımı senin gibi bir heriften mi öğreneceğim.

APOLLODORUS: Kalın kafalı! *(Seslenir.)* Hey, kimse yok mu orada? Hey, yüzbaşı!

NÖBETÇİ: İşimize burnunu sokmasan olmaz. *(Bağırarak)* Dikkat! Herkes yerine. Asker silah başına.

BİRİNCİ YEDEK VE İKİNCİ YEDEK: Dikkat. Dikkat. Silah başına.

(Yüzbaşı muhafızlarıyla koşarak gelir.)

YÜZBAŞI: Ne var? Gene kocakarı mı saldırdı sana? *(Apollodorus'u görür.)* Sen hâlâ burada mısın?

APOLLODORUS *(önceki gibi göstererek)*: Şuraya baksanıza. Mısırlılar harekete geçti. Fener Adası'nı yeniden ele geçirecekler. Hem denizden, hem karadan saldıracaklar. Mendirek yoluyla karadan, batı limanı yoluyla denizden. Asker dostlarım kımıldanın biraz. Büyük av başlıyor. *(Rıhtımın birçok yerinden borazan sesleri yükselir.)* Aha, size demedim mi!

YÜZBAŞI *(çabukça)*: Siz iki yedek, alarm komutunu güney karakollarına uçurun. Burada bir nöbetçi kalsın. Ötekiler benimle gelsin, Hadi çabuk olun.

(İki yedek nöbetçi koşarak güneye gider. Yüzbaşıyla muhafız kuzeye doğru koşarlar. Hemen ardından buçina sesi işitilir. Dört hamal saraydan bir halı getirir. Ftatatita da onları izler.)

NÖBETÇİ *(endişeyle şişli kargısını hamle durumuna getirerek)*: Gene mi sen? *(Hamallar durur.)*

FTATATİTA: Bana ilişme, Romalı. Şimdi tek başına kaldın. Apollodorus, bu halı Kleopatra'nın Sezar'a armağanıdır. İçinde en ince İberya kristalinden on tane değerli kadeh, kutsal mavi güvercinin yüz tane yumurtası var. Bir tanesi bile kırılmayacak, anlaşıldı mı? Artık senin sütüne havale ediyorum.

APOLLODORUS: Başımla birlikte. *(Hamallara)* Usulca kayığa yükleyin. *(Hamallar halıyı merdivenlere taşırlar.)*

BİRİNCİ HAMAL *(kayığa bakarak)*: Ne yaptığınızın farkında mısınız, efendim? Hanımın sözünü ettiği yumurtalardan her biri bir libreden fazla çeker. Böyle bir yük için kayık fazla küçük.

KAYIKÇI *(heyecanla basamaklardan yukarı atılır)*: Seni insafsız hamal. Seni dişi devenin yampiri yavrusu. *(Apollodorus'a)* Efendim, benim şu kayık beş adam alır da bana mısın demez. Sizinle bir denk güvercin yumurtasını mı taşıyamayacak? *(Hamala)* Seni uyuz hecin devesi seni. Tanrılar bu haince kıskançlığı yanına bırakır mı sanıyorsun? Mutlaka cezanı bulacaksın.

BİRİNCİ HAMAL: Dua et ki şimdi seni dövmek için şu dengi bırakamıyorum elimden. Ama bir daha sefere yolunu beklerim. Görürsün gününü.

APOLLODORUS *(aralarına girerek)*: Dalaşmayın bakalım. Kayık bir tek kalastan da olsa gene binip Sezar'a giderdim.

FTATATİTA *(endişeyle)*: Tanrılar adına, Apollodorus, sakın bu dengi tehlikeye atma.

APOLLODORUS: Gönlünü ferah tut, sen ey paha biçilmez antika, halının büyük değerini kestirebiliyorum. *(Hamallara)* Hadi indirin bakalım, aman yavaş... Yoksa on gün yalnızca kötek yersiniz.

(Kayıkçı basamaklardan iner. Hamallar denkleriyle onu izlerler. Ftatatita ile Apollodorus rıhtımın ucundan bakarlar.)

APOLLODORUS: Yavaş evlatlarım, yavaş gözünüzü seveyim. *(Birden korkuya kapılarak)* Ulan yavaş dedik, itoğlu itler. Kıç altına yatırın. Tamam.

FTATATİTA *(hamallardan birine bağırarak)*: Üstüne basma. Üstüne basma, koca hayvan.

BİRİNCİ HAMAL Sinirlenme hanım, her şey yolunda.

FTATATİTA *(soluk soluğa)*: Her şey yolunda mı? Yüreğim ağzıma geldi. *(Soluyarak böğrünü tutar.)*

(Dört hamal şimdi merdiven başında para beklerler.)

APOLLODORUS: Alın bakalım açgözlüler. *(Birinci hamala para verir, o da avucunda tutup ötekilere gösterir. Doğuda âdet olduğu üzere işverenin cimriliğinden göklere yakınmaya hazırdırlar. Ama Sicilyalının cömertliği ağızlarını açık bırakır.)*

BİRİNCİ HAMAL: Tuttuğun altın olsun, eli açık beyim.

İKİNCİ HAMAL: El vergisi, gönül sevgisi!

ÜÇÜNCÜ HAMAL: Tanrıların gözbebeğisin.

DÖRDÜNCÜ HAMAL: Tanrılar seni başımızdan eksik etmesin.

NÖBETÇİ *(hasetle pilumunu onlara çevirerek)*: Pis köpekler, defolun burdan!

(Kuzeye doğru tabana kuvvet kaçarlar.)

APOLLODORUS: Hoşçakal Ftatatita, deniz fenerine ben Mısırlılardan önce varacağım. *(Merdivenlerden iner.)*

FTATATİTA : Yolun açık olsun, tanrılar seni de, yavrumu da korusun.

(Hamalları kovalayan nöbetçi geri döner. Ftatatita'nın kaçmasına engel olmak için merdiven başında durur.)

APOLLODORUS *(kayık uzaklaşırken, aşağıdan)*: Hoşça kal, şişçilerin başı.

NÖBETÇİ: Güle güle dükkâncı.

APOLLODORUS: Asıl küreklere gözü pek levendim, asıl, yahey! *(Küreklerin ritmine uyarak "barcarolle" ölçüsünde bir şarkı söylemeye başlar.)*

"Kanat aç sen kalbim kanat aç engine
Aşkın bir yük oldu düşmedin dengine"

Ver şu kürekleri, tosbağanın dölü, içime fenalıklar bastı.

NÖBETÇİ *(Ftatatita'yı tehdit ederek)*: Hadi bakalım, baş kadın efendi. Doğru kümesine.

FTATATİTA *(diz çöküp kollarını denize doğru uzatarak)*: Ey denizlerin tanrıları, sağ salim kıyıya ulaştırın yavrumu.

NÖBETÇİ: Kimi sağ salim ulaştırsınlar? Ne demek istiyorsun?

FTATATİTA *(karanlık bir bakışla)*: Ey Mısır tanrıları, ey öç perileri, bu sersem Romalı, kızın su üstünden aşırılmasına göz yumduğu için subayından köpekler gibi dayak yesin.

NÖBETÇİ: Başımın belası. Kız o kayıkta demek. Hey kayıkçı, beri gel. Hey, kayık...

APOLLODORUS *(uzaktan şarkı söyler)*:

"Kanat aç sen kalbim ak martılar gibi
Kanına girmesin şu umutsuz sevgi."

(Bu arada Rufio, sabahki savaştan sonra bir odun demetinin üstüne oturmuş hurma atıştırmaktadır. Solunda deniz feneri, bir dev gibi

bulutlara kadar yükselir. Hurmalarla dolu olan miğferini iki dizinin arasına almış, yanına da bir kırba şarap koymuştur. Arkasında, deniz fenerinin büyük taş kaidesi alçak bir taş korkulukla çevrilmiştir. Ortadan iki merdiven basamağıyla duvar tepeliğine çıkılır. Fenerin vincinden, ucu çengelli kocaman bir zincir Rufio'nun başının üstüne kadar sarkar. Üstünde oturduğu odunlara benzer başka odunlar fenerin alevini beslemek için çekilmek üzere hazırlanmıştır. Sezar korkuluktaki basamakta durmuş endişeyle dışarıya doğru bakar. Tedirgin olduğu bellidir. Britannus fenerin kapısından dışarı çıkar.)

RUFIO: E, söyle bakalım adalı, ta tepesine kadar çıktın mı?

BRITANNUS: Çıktım. İki yüz ayak kadar var, bana kalırsa.

RUFIO: Yukarda kimse var mı?

BRITANNUS: Vinci çalıştıran Surlu bir ihtiyarla, oğlu. On dört yaşında, iyi yetiştirilmiş bir çocuk.

RUFIO *(zincire bakarak)*: Ne? Bir ihtiyarla bir çocuk mu işletiyor bunu? Yirmi kişi bu işin altından zor kalkar.

BRITANNUS: Yalnızca iki kişi, inanın bana. Denge sağlayan ağırlıklar, bir de içi kaynar su dolu makine var. Nasıl çalıştığını anlayamadım, çünkü bizim Britanya modeli değil. Bu vinçle yağ fıçılarıyla odunları çekip tepedeki ateşlikte yakıyorlar.

RUFIO: İyi ama...

BRITANNUS: Özür dilerim. Adadan mendirek yoluyla bize gelen haberciler var. Bunun için aşağı indim. Gidip bir bakayım, ne istiyorlar? *(Acele acele fenerin yanından geçip uzaklaşır.)*

SEZAR *(korkuluktan keyifsiz ve titreyerek iner)*: Rufio, çılgınca bir sefere kalkıştık. Yenileceğiz. Mendirek üzerinde siper hazırlayan adamlarımız ne durumda acaba?

RUFIO *(kızgın)*: Şurda iki lokma atıştırıyordum. İsterseniz aç acına gidip size haber getireyim.

SEZAR *(sinirli de olsa onu yatıştırmaya çalışarak)*: Ye Rufio ye. Sen yemene bak oğlum. *(Yine gezinir. Bu arada Rufio hurma atıştırmaktadır.)* Mısırlılar barikata saldırmak için tamamlanmasını mı bekleyecekler? Yoo, adamlar bu kadar aptal olamaz. Önce fırtına gibi barikatı yıkıp sel gibi üstümüze inecekler. İlk kez, önlenebilecek bir tehlikeye atıldım. Mısır'a hiç gelmemeliydim.

RUFIO: Daha bir saat önce zafere kazanılmış gözüyle bakıyordunuz.

SEZAR *(özür dilercesine)*: Evet, budalalık ettim Rufio, düşüncesizlik benimkisi, çocukluk!

RUFIO: Çocukluk mu? Hiç de değil. Buyrun. *(Ona bir avuç hurma verir.)*

SEZAR: Bunlar ne işe yarar?

RUFIO: Yemeye. Sizin derdiniz bu. Adam sizin yaşınıza gelince öğle yemeğinden önce halsiz düşer. Yiyin için, sonra durumu bir daha gözden geçirirsiniz.

SEZAR *(hurmaları alır)*: Yaş kemale erdi. Doğru Rufio, yaşlıyım, iyice yıprandım. Doğru, çok doğru. *(Hüzünlü düşüncelere dalıp bir hurma daha yer.)* Achillas daha ömrünün doruğunda. Ptoleme ise çocuk. Ben gün görmüş itin biriyim. Geçen günler gibi gün bulunur mu? *(Bir hurma daha yiyip biraz canlanır.)* Gene de sızlanmaya hakkım yok. *(Birden neşelenerek)* Bu hurmalar hiç de fena değil, Rufio. *(Britannus elinde deriden bir torba, heyecanla gelir. Sezar bir anda kendini toparlamıştır.)* Ne haber?

BRITANNUS: Rodoslu leventlerimiz bir hazine ele geçirmişler. İşte! *(Torbayı Sezar'ın ayaklarına atar.)* Artık düşmanlarımız avcumuzun içinde.

SEZAR: Şu torbada mı?

BRITANNUS: Hele bir dinleyin, Sezar. Pompeius'un yandaşlarıyla buradaki işgal ordusu arasında gidip gelen bütün mektuplar bu torbada.

SEZAR: Ee, ne olmuş?

BRITANNUS *(Sezar'ın durumu geç kavramasından sabırsızlanarak)*: Şimdi düşmanlarınızın kim olduğunu öğreneceğiz. Siz Rubicon Irmağı'nı geçeli aleyhinizde entrika çeviren her adamın adı bu kâğıtlarda bulunabilir.

SEZAR: Ateşe at, hepsini.

BRITANNUS *(ağzı açık kalır)*: Ateşe mi?

SEZAR: Ateşe. Ben dostluğumun Pompeius'un da, Cato'nun da dostluğundan daha yararlı olduğunu gösterdikten sonra yanımda yer alacak olan bu adamları yargılayıp suçlamakla mı geçireyim önümdeki üç beş yılı? Bunu mu istiyorsun? Ah, yola gelmez Britanyalı. Dişlerinin ne kadar keskin olduğunu göstermek için ona buna hırlayıp kavga arayan bir buldok muyum ben?

BRITANNUS: Ama onurunuz. Roma'nın onuru...

SEZAR: Sizin Kelt rahipleri gibi kendi onurum için insanların kurban edilmesini istemem. Mademki senin bunları yakmaya niyetin yok, bari ben denizde boğayım... *(Torbayı korkuluğun üstünden denize fırlatır.)*

BRITANNUS: Sezar, ille herkesten farklı davranacaksınız. Bir gariplik uğruna kinler cezasız mı kalacak?

RUFIO *(kalkarak)*: Şu adalı vaazını bitirince beni çağırıverin, Sezar. Ben o kaynar su makinesine bakmaya gidiyorum. *(Fenere girer.)*

BRITANNUS *(gerçekten duygulanarak)*: Ah, Sezar, kudretli efendim. Ne olurdu, sizi ülkemin insanları gibi hayatı daha ciddiye almaya kandırabileydim.

SEZAR: Gerçekten hayatı ciddiye alırlar mı, Britannus?

BRITANNUS: Siz orada bulunmadınız mı? Ülkemin halkını görmediniz mi? Hangi Britanyalı sizin hoppalık anlarınızdaki gibi konuşur? Hangi Britanyalı kutsal korudaki törenlere katılmayı savsaklar? Hangi Britanyalı ağırbaşlı mavi giysiler dururken sizin gibi rengârenk giyinir?

SEZAR: Pekâlâ dostum, belki bir gün ben de durmuş oturmuş bir adam olur, mavi bir toga giyerim. Ama şimdilik

bırak da Romalı zıpırlıklarımızın tadını çıkarayım. *(Apollodorus fenerin yanından geçerek gelir.)* Bu da nesi?

BRITANNUS *(çabukça dönüp resmi bir tavırla yabancıdan hesap sorarak)*: Bu da ne? Sen kimsin? Buraya nasıl geldin?

APOLLODORUS: Sakin olun, dostum. Ben adam yemem. Kayıkla İskenderiye'den geldim. Sezar'a değerli armağanlar getirdim.

SEZAR: İskenderiye'den mi?

BRITANNUS *(sert)*: Sezar karşınızda efendim.

RUFIO *(fener kapısında görünerek)*: Ne oluyor burada?

APOLLODORUS: Selam, büyük Sezar! Ben Sicilyalı Apollodorus, sanatçı.

BRITANNUS: Sanatçı mı? Neden bu ipsizi koyuvermişler?

SEZAR: Sus be adam! Apollodorus tanınmış bir soylu amatördür.

BRITANNUS *(bozulmuş)*: Beyefendiden özür dilerim. *(Sezar'a)* Ben profesyonel sanatçı sanmıştım da. *(Utancından Apollodorus ile yer değiştirerek onun Sezar'a yaklaşmasına izin verir. Rufio, Apollodorus'u saygısızca tepeden tırnağa süzdükten sonra, platformun öbür ucuna gider.)*

SEZAR: Hoş geldin Apollodorus! Buraya ne yapmaya geldin?

APOLLODORUS: Önce size kraliçelerin kraliçesinden bir armağan sunmaya.

SEZAR: O da kimmiş?

APOLLODORUS: Mısır Kraliçesi Kleopatra.

SEZAR *(en kandırıcı tavrıyla sır vererek)*: Apollodorus şimdi armağanlarla oyalanacak zaman değil. Lütfen, Kraliçe'ye git. Her şey yolunda giderse bu akşam saraya döneceğimi söyle.

APOLLODORUS: Sezar, gitmem olanaksız. Ben fenere yaklaşırken sersemin biri denize kocaman bir meşin torba at-

tı da kayığımın burnunu kırdı. Altımdaki ceviz kabuğu batmadan kendimi de, yükümü de zor attım kıyıya.

SEZAR: Vah vah, Apollodorus. O serseme haddini bildiririz. Peki, bana ne getirdiniz bakalım? İlgilenmezsem Kraliçe üzülür.

RUFIO: Böyle saçma sapan şeylerle kaybedecek vaktimiz mi var? Kraliçe daha çocuk.

SEZAR: Tastamam. Bunun için kalbini kırmayalım. Armağan neymiş Apollodorus?

APOLLODORUS: Sezar, bir Acem halısı. Bir dünya güzeli... İçinde güvercin yumurtaları, kristal kadehler, kırılacak değerli şeyler varmış. Başımı kesseler geçitteki dar merdivenlerden çıkartmayı göze alamam.

RUFIO: Vinçle çek öyleyse. Yumurtaları aşçıya göndeririz, kadehlerle şarabımızı içeriz. Halı da Sezar'a yatak olur.

APOLLODORUS: Vinçle mi? Sezar, bu dengi canım pahasına koruyacağıma ant içtim.

SEZAR *(şen)*: Öyleyse seni de birlikte çeksinler. Zincir koparsa sen de güvercin yumurtalarıyla birlikte bin parça olursun. *(Zincire yaklaşıp onu dikkatle inceler.)*

APOLLODORUS *(Britannus'a)*: Sezar ciddi mi söylüyor?

BRITANNUS: İtalyan olduğu için havai görünür ama doğru konuşur.

APOLLODORUS: İster ciddi olsun, ister olmasın, güzel söyledi. Bana bir takım asker verin, şu vinci çalıştırayım.

BRITANNUS: Vinci bana bırakın. Siz zincirin inmesini bekleyin orada.

APOLLODORUS: Âlâ. Az sonra benim oradan *(hepsine dönüp korkuluğun üstündeki gökyüzünü teatral bir jestle göstererek)* hazinemle güneş gibi yükseldiğimi göreceksiniz.

(Geldiği yerden gider. Britannus fenere girer.)

RUFIO *(huysuzca)*: Gerçekten, bu saçma şeyi burada bekleyecek misiniz, Sezar?

SEZAR *(vincin işlemeye başladığını görünce yanından uzaklaşarak)*: Neden beklemeyeyim?

RUFIO: Neden beklememeniz gerektiğini Mısırlılardan öğrenirsiniz. Adamların aklı varsa barikatın tamamlanmasını beklemeden mendireğin kıyıdaki ucundan saldırıya geçerler. Biz burada içi güvercin yumurtalarıyla dolu bir halıyı çocuklar gibi bekleyeduralım.

(Zincir şangırdar, korkuluktan kurtulacak kadar yükselir. Sonra sallana sallana deniz fenerinin ardında kaybolur.)

SEZAR: Korkma, oğlum Rufio. İlk Mısırlı mendireğe ilk adımını atar atmaz alarm işareti verilecek. Mısırlılar o taraftan barikata varıncaya kadar biz bu taraftan yetişiriz. Biz ikimiz Rufio, yaşlı adamla, sen en büyük oğlu. Hem de oraya ilk varan bir ihtiyar olacak. Artık kapa çeneni de bana bir hurma daha ver.

APOLLODORUS *(aşağıdaki geçitten)*: Heyamola, yuhuu! *(Zincir çekilir, deniz fenerinin arkasından dolaşıp gelir. Apollodorus zincirin ucunda halı dengiyle birlikte asılıdır. Korkuluktan yukarı yükselirken şarkıya başlar.)*

"Yüksel yüksel masmavi göklere
Eşi yok bu mavinin
Kadın gözünde bile."

Hey yavaş. Vinci durdurun. *(Yükselmesi durur.)* Öne doğru çevirin. *(Zincir öne, platformun üstüne doğru gelir.)*

RUFIO *(yukarıya bağırır)*: Mayna! *(Zincirle yükü alçalmaya başlar.)*

APOLLODORUS *(yukarıya)*: Yavaş, daha yavaş. Aman yumurtalara dikkat.

RUFIO *(yukarıya)*: Laçka! Yavaş, yavaş! *(Apollodorus ile dengini platformun ortasındaki döşeme taşlarının üstüne indirirler. Rufio ile Sezar, Apollodorus'un dengi zincirden çözmesine yardım ederler.)* Vira. *(Zincir bir şangır-*

tıyla başlarından yukarı yükselir. Britannus fenerden çıkıp halıyı çözmelerine yardım eder.)

APOLLODORUS *(bağlar çözülünce)*: Alarga durun arkadaşlar. Sezar baksın. *(Halıyı açar.)*

RUFIO: Bir yığın şaldan başka bir şey yok. Hani güvercin yumurtaları?

APOLLODORUS: Yaklaşın Sezar, şalların arasında arayın onları.

RUFIO *(kılıcını çekerek)*: İhanet! Sakın yaklaşmayın Sezar. Şalların kımıldadığını gördüm. Canlı bir şey var orada.

BRITANNUS *(kılıcını çekerek)*: Yılandır.

APOLLODORUS: Sezar, yılanın kımıldadığı bir çuvalın içine elini sokmaya cesaret eder mi?

RUFIO *(ona dönerek)*: Hain köpek!

SEZAR: Durun. Kılıçları geri çekin. Apollodorus, senin yılan pek düzgün soluk alıp veriyor. *(Elini şalların arasına sokup çıplak bir kol çıkarır.)* Bu güzel, küçük bir yılan.

RUFIO *(öbür kolu da çıkararak)*: Hele bir tamamını görelim.

(Kleopatra'yı bileklerinden çekerek oturma pozisyonunda dışarı çıkarırlar. Bu durumu çok utandırıcı bulan Britannus, kılıcını bir protesto hamlesiyle kınına sokar.)

KLEOPATRA *(soluk soluğa)*: Az daha boğuluyordum. Ah, Sezar. Kayıkta bir adam üstüme bastı. Göklerden kocaman bir alamet üstüme düştü. Sonra kayık battı. Sonra havaya fırlatılıp yere çarpıldım.

SEZAR *(yerinden kalkıp göğsüne yaslanan Kleopatra'yı okşayarak)*: Aldırma, sonunda sapasağlam buraya vardın ya.

RUFIO: Evet, buraya vardı ama şimdi onu ne yapacağız?

BRITANNUS: Başında ona göz kulak olacak yaşlı başlı bir kadın bulunmadan burada kalamaz, Sezar.

KLEOPATRA *(ne yapacağını şaşıran Sezar'a, kıskançlıkla)*: Beni gördüğünüze sevinmediniz mi?

SEZAR: Çok sevindim, hiç sevinmez olur muyum! Ama Rufio çok kızdı. Britannus da pek ayıpladı.

KLEOPATRA *(küçümseyerek)*: Kafalarını kestiriverirsin olur biter.

SEZAR: Kafaları kesilince şimdiki kadar işe yaramazlar, değil mi benim küçük martım?

RUFIO *(Kleopatra'ya)*: Birazdan gidip birkaç Mısırlının kafasını kesmek zorundayız. Biz yenilirsek vay haline. Burada yalnız kalınca kardeşinin eline düşersen ne yaparsın?

KLEOPATRA: Sakın beni yalnız bırakmayın. Sezar, beni burada bir başıma bırakmazsınız, değil mi?

RUFIO: Ne? Borazan çalınınca Sezar'ın barikata Mısırlılardan önce varması hepimiz için ölüm kalım sorunu. Böyle bir zamanda durup seni mi düşüneceğiz?

KLEOPATRA: Hayatlarını kaybetseler ne çıkar. Sadece asker onlar.

SEZAR *(ciddi)*: Kleopatra, o borazan çalınınca her asker kellesini koltuğuna alır. Biz de elimizle onları ölümün kucağına atarız. Bana güvenen askerlerim arasında kellesini seninkinden daha kutsal saymayacağım bir tek nefer yoktur. *(Kleopatra yılgındır. Gözlerinde yaşlar vardır.)* Apollodorus, onu saraya götürmek sana düşüyor.

APOLLODORUS: Ben yunus balığı mıyım Sezar, sırtımda bir genç kızla denizleri aşayım? Kayığım battı. Sizinkiler de ya barikatta ya da kentte. Bir kayık bulursam çağırırım. Daha fazlası elimden gelmez. *(Tekrar geçide gider.)*

KLEOPATRA *(gözyaşlarını tutmaya çalışarak)*: Önemi yok. Ben geri gitmeyeceğim. Kimsenin umurunda bile değilim.

SEZAR: Kleopatra...

KLEOPATRA: Beni öldürmelerini istiyorsunuz.

SEZAR *(daha ciddi)*: Zavallı yavrum, burada senin hayatın kendinden başkasını pek az ilgilendirir. *(Bunun üstüne Kleopatra büsbütün kendini koyuverir. Odunların üstü-*

ne kapanarak ağlamaya başlar. Birdenbire uzaktan büyük bir gürültü kopar. Bağırışlar arasında buçina ve borazan sesleri yükselir. Britannus korkuluğa koşarak mendirek yönüne bakar. Sezar ile Rufio derhal durumu kavrayarak birbirlerine bakarlar.)

SEZAR: Gel, Rufio.

KLEOPATRA *(diz çöküp Sezar'a sarılarak)*: N'olur, beni bırakmayın Sezar. *(Sezar eteğini onun elinden kurtarır.)* Ah!

BRITANNUS: Sezar, yolumuz kesildi. Mısırlılar batı limanından bizimle barikat arasına çıkarma yaptılar.

RUFIO *(görmek için koşarak)*: Lanet olsun. Doğru. Fareler gibi kapana kısıldık.

SEZAR: Barikattaki adamlarım deniz kuvvetleriyle kara kuvvetleri arasında sıkıştı kaldı. Adamların kanına girdim.

RUFIO *(korkuluktan inip Sezar'ın sağına geçer)*: Ya, bu kızla burada oyalanmanın sonu budur.

APOLLODORUS *(hızla geçitten gelerek)*: Korkuluktan baksanıza, Sezar.

SEZAR: Göreceğimizi gördük, dostum. Kendimizi burada savunmamız gerekiyor.

APOLLODORUS: Ben merdiveni denize attım. Merdivensiz buraya çıkamazlar.

RUFIO: Evet. Biz de buradan çıkamayız. Bunu hiç düşündün mü?

APOLLODORUS: Çıkamaz mısınız? Niçin? Doğu limanında gemileriniz var.

BRITANNUS *(korkulukta, umutla)*: Rodos kalyonları bize doğru dönmüş.

RUFIO *(Apollodorus'a, sabırsızca)*: Ya biz o kalyonlara hangi yoldan gideceğiz? Söyler misin lütfen?

APOLLODORUS *(neşeli, meydan okuyan bir hatip tavrıyla)*: Her yöne uzanan yoldan, ayla güneşin elmas yolundan. Çocukların Kırık Köprü dedikleri gölge oyununu bilmez misiniz? Koz gölgesi, kız gölgesi, kazla ördek bu

köprüden geçesi. *(Peleriniyle şapkasını atar, kılıcını da sırtına bağlar.)*

RUFIO: Sen neler saçmalıyorsun kuzum? Ne demek bütün bunlar?

APOLLODORUS: Şimdi gösteririm. *(Britannus'a seslenerek)* En yakın kalyon ne kadar uzaklıkta?

BRITANNUS: Elli kulaç.

SEZAR: Yo, yo. Bu berrak havada senin Britanyalı gözlerine göründüğünden çok daha uzaktadır. Bir çeyrek mil kadar Apollodorus.

APOLLODORUS: İyi. Ben size kalyondan bir sandal gönderinceye kadar burada savunun kendinizi.

RUFIO: Kanatların mı var yoksa?

APOLLODORUS: Su kanatları, asker! Şimdi iyi bak! *(Sezar ile Britannus arasındaki merdivenden korkuluğa çıkar. Oradan balıklama denize atlar.)*

SEZAR *(bir okul çocuğu gibi heyecanlanarak)*: Bravo, bravo! *(Pelerinini atarak)* Jüpiter hakkı için, ben de denize atlıyorum.

RUFIO *(onu yakalayarak)*: Delilik bu. Olmaz.

SEZAR: Neden olmazmış? Ben de onun kadar yüzemez miyim?

RUFIO *(çok heyecanlı)*: Kaçığın yaşlısı genci gibi dalıp yüzebilir mi? O yirmi beşinde, siz ellilik.

SEZAR *(Rufio'nun elinden kurtularak)*: Yaşlı!..

BRITANNUS *(şaşıp ayıplayarak)*: Rufio, kendinizi unutuyorsunuz.

SEZAR: Bir haftalık ücretine, seninle kalyona kadar yarışırım Rufio baba.

KLEOPATRA: Ya ben, ya ben? Ben ne olacağım?

SEZAR: Bir yunus gibi kalyona kadar seni sırtımda taşırım. Ben suyun yüzünde görününce onu denize at, Rufio. Ben yakalarım. Sonra siz ikiniz atlayın.

KLEOPATRA: İstemem. İstemem. Boğulurum sonra.

BRITANNUS: Sezar, ben bir adam, bir Britanyalıyım, balık değil. Bana bir sandal gerek. Yüzemem.

KLEOPATRA: Ben de.

SEZAR *(Britannus'a)*: Öyleyse ben feneri yenidcn alıncaya kadar, burada kuru başına kal. Seni unutmam. Haydi Rufio.

RUFIO: Bu çılgınlığı yapmaya karar verdiniz mi?

SEZAR: Mısırlılar benim hesabıma karar verdi. Yapılacak başka ne var? Atlayacağın yere dikkat et. Olanca ağırlığınla ense köküme inmeni istemem. *(Merdivenlerden koşarak çıkıp korkuluğun tepesinde durur.)*

BRITANNUS *(endişeyle)*: Size bir sözüm daha var, Sezar. Sakın giysilerinizi değiştirmeden İskenderiye'nin kibar çevrelerinde görünmeyin.

SEZAR *(denize doğru bağırarak)*: Hey Apollodorus! *(Gökleri gösterip barcarolle'dan bir dize okuyarak)*

Mavi gök üstünde ak bulutlar.

APOLLODORUS *(uzakta yüzerek)*:

Leylak açmış yeşil çimen üstünde.

SEZAR *(sevinçle)*: Hehehey! *(Denize dalar.)*

KLEOPATRA *(heyecanla merdivenlere koşar)*: Bakayım. Bakayım. Eyvah, boğulacak. *(Rufio onu yakalar.)* Ay-ay-ay-ay. *(Kızı bağırta çağırta denize atar. Rufio ile Britannus gülmekten kırılırlar.)*

RUFIO *(ardından denize bakarak)*: Sezar onu yakaladı. *(Britannus'a)* Kaleyi savun Britanyalı, Sezar seni unutmaz. *(Denize atlar.)*

BRITANNUS *(yüzenlere bakmak için basamaklara koşar)*: Hepiniz suyun yüzünde misiniz, Rufio?

RUFIO: Hiçbirimiz batmadık. Yüzüyoruz.

SEZAR *(daha uzakta yüzer)*: Yukarda işaret kulesine sığın, Britannus. Tavan kapağının üstüne yakacak yığ.

BRITANNUS *(seslenerek karşılık verir)*: Önce dediğinizi yapar, sonra kendimi ülkemin tanrılarına emanet ederim. *(Denizden sevinç sesleri yükselir. Britannus coşkuyla haykırır.)* Sandal yetişti. Hip, hip, hurra! Yaşasın! Yaşasın!

Dördüncü Perde

Kleopatra'nın denize atılması, İskenderiye'nin doğu limanında, MÖ 48 yılının Ekim ayında oldu. 47 yılının Martında bir ikindi vakti, saraydaki özel dairesinde, çevresinde bir küme kadınla odanın ortasında harp çalan bir esir kızı dinlemektedir. Harpçının ustası, yüzü kırışık, kaşları belirgin, sakalı ağarmış, bıyığıyla kaşlarının uçları kıvrık, yaşlı bir müzikçi, kızın sağına çömelmiş, yapmacıklı bir dikkatle onun çalışını izlemektedir. Ftatatita, bir grup kadın kölenin önünde, kapının yanında beklemektedir. Harpçıdan başka herkes oturmuştur. Kleopatra bir kapının önündeki koltukta, ötekiler yerdedir. Kleopatra'nın kadınları hep gençtir. En sevdiği nedimeleri Charmian ile Iras, dikkati çeker. Charmian ince yüzlü, yüz çizgileri keskin, teni pişmiş toprak renginde, elleri ayakları düzgün ve zarif, hareketli, cin gibi bir kızdır. Iras tombul, iyi huylu, biraz saf, gür kızıl saçlı, vara yoğa gülmeye hazır bir yaratık.

KLEOPATRA: Acaba?

FTATATİTA *(çalgıcıya küstahça)*: Sustur şunu. Melike konuşuyor.

(Çalgıcı durur.)

KLEOPATRA *(yaşlı müzik öğretmenine)*: Harp çalmasını öğrenmek istiyorum. Sezar müzik seviyor. Bana öğretebilir misin acaba?

ÖĞRETMEN: Kraliçe'ye ancak ben öğretebilirim, bir başkası değil. Eski Mısırlıların bir pes kirişe dokununca piramitleri titreten yöntemini ben keşfetmedim mi? Bütün öbür hocalar, şarlatandır. Kaç kez ipliklerini pazara çıkardım.

KLEOPATRA: İyi öyleyse, bana sen öğretirsin. Ne kadar sürer?

ÖĞRETMEN: Çok uzun sürmez. Yalnızca dört yıl. Majesteleri önce Fisagor'un felsefesini derinliğine öğrenmeli.

KLEOPATRA: Bu kız *(esiri gösterir)* Fisagor'un felsefesini derinliğine öğrenmiş mi?

ÖĞRETMEN Canım, o bir esir parçası. Bir köpek gibi öğrenir.

KLEOPATRA: Öyleyse ben de bir köpek gibi öğrenirim. Çünkü kız senden daha iyi çalıyor. Bana iki hafta boyunca her gün ders verirsin. *(Müzikçi çabucak toparlanıp saygıyla eğilir.)* Ne zaman yanlış bir tele bassam sen kamçı yiyeceksin. Falsolarım çok olur da seni kamçılatmaya vakit kalmazsa, timsahlara yem olmak için Nil'e atılırsın. Kıza bir altın verip yollayın şunları.

ÖĞRETMEN *(fena halde şaşırmış)*: İyi ama gerçek sanat böyle zora gelmez.

FTATATİTA *(onu dışarı iterek)*: Şuna bakın. Bir de Melike'ye karşılık veriyor. Çık dışarı.

(Ftatatita hanımlarla esirlerin kahkahaları arasında adamı dışarı atar. Çalgıcı kız da harpıyla onu izler.)

KLEOPATRA: Şimdi beni kim eğlendirecek? Kimde ilginç bir öykü ya da haber var.

IRAS: Ftatatita, Ftatatita.

KLEOPATRA: Her zaman Ftatatita. Beni ona karşı kışkırtmak için kim bilir yine neler uyduracaksınız?

IRAS: Yoo. Bu kez Ftatatita erdemli davrandı. *(Kölelerden başka bütün hanımlar güler.)* Pothinus sizinle konuşmasını sağlaması için ona rüşvet önerip duruyor.

KLEOPATRA *(öfkeli)*: Hepiniz benim huzurumu parayla satıyorsunuz. Sanki kendi istediklerimle değil, sizin aracılık ettiklerinizle konuşurmuşum gibi. Kim bilir o harpçı kız aldığı altının ne kadarını saraydan çıkmadan elden çıkaracak?

IRAS: Bunu kolaylıkla öğrenebiliriz, isterseniz.

(Hanımlar güler.)

KLEOPATRA *(kaş çatarak)*: Siz gülün bakalım, gülün. Ama yakında ayağınızı denk alacaksınız. Ben de Sezar gibi kendime hizmet ettirmesini öğreneceğim.

CHARMIAN: Koca kargaburun! *(Gene gülerler.)*

KLEOPATRA *(isyanla)*: Susun! Charmian, küçük bir Mısırlı şaşkın gibi saçmalama. Ftatatita kraliçe olsa size nasıl haddinizi bildirirdi? Ben de öyle davranacak yerde, neden böyle küstahça gevezelik etmenize izin veriyorum, biliyor musunuz?

CHARMIAN: Her şeyde Sezar'ı örnek alıyorsunuz da ondan. O herkesin istediğini söylemesine göz yumuyor.

KLEOPATRA: Hayır. Bir gün kendisine niçin böyle yaptığını sormuştum. Ne dedi biliyor musunuz? "Bırak kadınların konuşsun. Onlardan bir şeyler öğrenirsin." "Canım, onlardan da ne öğrenilir sanki?" diye sordum. "Ne mal olduklarını öğrenirsin" dedi. Bunu söylerken gözlerini görecektiniz. Siner kalırdınız, kuş beyinliler. *(Gülerler. Kleopatra, öfkeyle İras'a döner.)* Kime gülüyorsun? Bana mı, yoksa Sezar'a mı?

IRAS: Sezar'a.

KLEOPATRA: Budala olmasaydın bana gülerdin. Korkak olmasaydın bunu söylerdin yüzüme karşı. *(Ftatatita döner.)* Ftatatita, Pothinus huzuruma çıkabilmek için sana rüşvet önermiş.

FTATATITA *(reddederek)*: Babamın tanrıları adına...

KLEOPATRA *(despotça sözünü keserek)*: Sana hiçbir şeyi inkâr etmeyeceksin demedim mi? Bıraksam sabahtan ak-

şama kadar babalarının tanrılarını çağırır, senin ne kadar erdemli olduğuna tanıklık etmelerini isterdin. Git rüşvetini al, Pothinus'u da buraya getir. *(Ftatatita karşılık vermek üzeredir.)* Karşılık istemiyorum. Git.

(Ftatatita çıkar. Kleopatra ayağa kalkıp sandalyesiyle kapı arasında düşüne düşüne gider gelir. Herkes kalkıp ayakta durur.)

IRAS *(istemeyerek kalkarken)*: Ah, Sezar bir Roma'ya dönse.

KLEOPATRA: Sezar gidince sizin haliniz duman olur. Benim de babam kadar katı yürekli olduğumu ona göstermekten utanmasaydım, seni bu sözü söylediğine pişman ederdim. Gitmesini niçin istiyorsun?

CHARMIAN: Sizi öyle ciddi, öyle can sıkıcı, öyle bilgin, öyle filozof yapıyor ki. Çağımızda dindar olmaktan da beter. *(Hanımlar güler.)*

KLEOPATRA: Kesin tavuklar gibi gıdaklamayı. Dilinizi tutun!

CHARMIAN *(alaycı bir boyun eğişle)*: Peki, peki. Biz de Sezar'a ayak uydurmaya çalışırız.

(Gene gülerler. Kleopatra için için köpürerek üç aşağı beş yukarı dolaşır. Ftatatita, Pothinus'la gelir. Pothinus eşikte durur.)

FTATATİTA *(kapıda)*: Pothinus'un niyazı Melikemizin lütfedip...

KLEOPATRA: Tamam, tamam... İçeri al. *(Yerine oturur. Odanın ortasına doğru ilerleyen Pothinus'tan başka herkes oturur. Ftatatita eski yerini alır.)* Söyle bakalım Pothinus, isyancı arkadaşlarından ne haber?

POTHINUS *(büyüklenerek)*: Ben isyandan yana değilim. Hem tutuklu bir kişi dışardan haber almaz.

KLEOPATRA: Sen benden fazla, Sezar'dan fazla tutuklu değilsin. Altı aydır bu sarayda kendi uyruklarım kuşattılar bizi. Kumsalda askerlerin arasında dolaşmana izin veriliyor. Ben de, Sezar da daha öteye gidebiliyor muyuz?

POTHINUS: Siz daha çocuksunuz, Kleopatra. Bu işlere aklınız ermez. *(Kadınlar gülerler. Kleopatra esrarlı bir bakışla ona bakar.)*

CHARMIAN: Anladığıma göre son haberi duymamışsınız, Pothinus.

POTHINUS: Neymiş o?

CHARMIAN: Kleopatra'nın artık çocuk olmadığı. Bir gün içinde nasıl çok daha yaşlı, çok daha akıllı olunur, size söyleyeyim mi?

POTHINUS: Ben yaşlanmadan akıllanmayı tercih ederim.

CHARMIAN: Öyleyse, deniz fenerinin tepesine çıkın. Biri de saçınıza yapıştığı gibi sizi denize atıversin. *(Kadınlar güler.)*

KLEOPATRA: Doğru söylüyor, Pothinus. Kendini beğenmişliğinden bir hayli arınmış olarak kıyıya çıkarsın. *(Hanımlar güler. Kleopatra sabırsızca ayağa kalkar.)* Defolun, hepiniz. Pothinus'la yalnız konuşacağım. Kov şunları Ftatatita. *(Gülerek dışarı koşarlar. Ftatatita onların ardından kapıyı kapatır.)* Ya sen ne bekliyorsun?

FTATATİTA: Hiç yakışık alır mı, Melike'nin yalnız başına bir...

KLEOPATRA *(sözünü keserek)*: Mısır Kraliçesi sen değilsin Ftatatita, benim. Bunu kafana sokmak için ne yapayım, babanın tanrılarına kurban mı edeyim seni?

FTATATİTA *(kızgın)*: Sen de başkalarına uydun. Şu Romalıların "yeni kadın" dedikleri zıpçıktılara özeniyorsun. *(Kapıyı çarparak çıkar, gider.)*

POTHINUS *(Kleopatra'yı ciddiyetle inceleyerek)*: Kleopatra, bana söylenen doğruymuş. Sen değişmişsin.

KLEOPATRA: Altı ay her gün Sezar'la konuş, sen de değişirsin.

POTHINUS: Senin bu ihtiyara tutkun olduğun herkesin dilinde.

KLEOPATRA: Tutkun mu? Ne demek bu? Aklının başından gitmesi mi? Ne gezer. Keşke öyle olaydı.

POTHINUS: Aklının başından gitmesini mi isterdin? Nasıl olur?

KLEOPATRA: Aklım başında değilken, aklıma eseni yapardım. Yalnızca Ftatatita'dan dayak yemek sindirirdi beni. Onu da kandırır, gene bildiğimi okurdum. Şimdi Sezar aklımı başıma getirdi ya, gönlüm çekse de çekmese de, yapılması gerekeni yapıyorum. Kendime ayıracak vaktim kalmadı. Bu mutluluk değil, ama büyüklük. Sezar giderse, sanırım Mısırlıları yönetebileceğim. Sezar nasıl benden üstünse, ben de çevremdeki budalalardan üstünüm.

POTHINUS *(onu dikkatle süzerek)*: Kleopatra bu belki de gençlik gururu.

KLEOPATRA: Hayır, hayır. Ben çok akıllı değilim ama çevremdekiler öyle aptal ki.

POTHINUS *(düşünerek)*: Doğru, işin püf noktası da bu zaten.

KLEOPATRA: Şimdi söyle bakalım, beni niçin görmeye geldin?

POTHINUS *(sıkılmış)*: Ben mi? Hiç.

KLEOPATRA: Bunun için mi Ftatatita'ya rüşvet verdin?

POTHINUS: Şey, özgürlüğümün bağışlanmasını dileyecektim. O kadar.

KLEOPATRA: Bunun için Sezar'ın önünde diz çökerdin. Hayır, Pothinus. Kleopatra'nın hâlâ dadılar elinde bir kedi yavrusu olduğunu tasarlayarak buraya geldin. Ama Kleopatra'nın kraliçe olduğunu görünce planın altüst oldu.

POTHINUS *(uysalca başını eğerek)*: Öyle.

KLEOPATRA *(zaferle)*: Aha!

POTHINUS *(gözlerini kaldırıp onun gözlerine dikerek)*: Kleopatra artık Sezar'ın esiri değil de, gerçek bir kraliçe mi?

KLEOPATRA: Pothinus, şu Mısır diyarında hepimiz Sezar'ın esiriyiz, istesek de istemesek de. Bunu anlayacak kadar aklı olan, Sezar buradan gidince hüküm sürer.

POTHINUS: Sezar'ın gidişi üstünde fazlaca duruyorsunuz.

KLEOPATRA: Ne çıkar bundan?

POTHINUS: Seni sevmiyor mu?

KLEOPATRA: Beni sevmek mi? Pothinus, Sezar kimseyi sevmez. Sevdiklerimiz kimdir? Yalnızca nefret etmediklerimiz. Sevdiklerimizden başka herkes yabancı, herkes düşmandır bize. Ama Sezar için öyle değil. Yüreğinde nefretten, kinden eser yok. Herkesle dostluk eder, tıpkı köpeklerle, çocuklarla dostluk ettiği gibi. Bana gösterdiği şefkate diyecek yok. Ne babam, ne annem, ne de dadım bu kadar üstüme titremiş, bu kadar cömertçe düşüncelerini bana açmıştır.

POTHINUS: Peki, bu sevgi değil mi?

KLEOPATRA: Ne? Roma'ya dönerken karşısına çıkan ilk kıza bundan farklı davranmayacaktır. Kölesi Britannus'a sor. Onu da el üstünde tutuyor. Hatta atına sor. Onun iyiliği bende gördüğü bir şey için değil. Kendi yaradılışında var.

POTHINUS: Seni bir erkeğin bir kadını sevdiği gibi sevmediğinden nasıl emin olabilirsin?

KLEOPATRA: Onu kıskandıramıyorum. Denedim.

POTHINUS: Hımm. Belki şunu sormalıydım: Sen onu seviyor musun?

KLEOPATRA: İnsan bir tanrıyı sevebilir mi? Hem ben başka bir Romalıyı seviyorum. Sezar'dan çok önce gördüğüm birini. Bir tanrı değil, bir erkek. Hem sevmesini, hem nefret etmesini bilen biri. Hem benim acı çektirebileceğim, hem bana acı çektirebilecek biri.

POTHINUS: Sezar bunu biliyor mu?

KLEOPATRA: Evet.

POTHINUS: Ee, kızmadı mı?

KLEOPATRA: Beni sevindirmek için onu Mısır'a göndereceğine söz verdi.

POTHINUS: Bu adamı anlamıyorum.

KLEOPATRA *(büyük bir küçümsemeyle)*: Sen nerde, Sezar'ı anlamak nerde? *(Gururla)* Ben anlıyorum... İçgüdümle.

POTHINUS *(bir an düşündükten sonra, saygılıca)*: Haşmetlileri bugün beni huzura kabul buyurdular. Acaba Kraliçe'nin bana bir diyecekleri var mı?

KLEOPATRA: Var. Kardeşimi kral yapmakla Mısır'ın başına geçeceğini sanıyorsun. Çünkü Ptoleme'nin vasisisin. O da küçük budalanın biri.

POTHINUS: Kraliçe öyle takdir buyuruyorlar.

KLEOPATRA: Kraliçe şöyle de takdir buyuruyor: Sezar, senin de, Achillas'ın da, kardeşimin de başınızı yiyecek. Tıpkı bir kedinin fareleri yutması gibi. Bir çoban nasıl yamçısını omzunda taşırsa o da bu Mısır diyarını omzunda taşıyacak. İşini tamamlayıp Roma'ya dönerken de Kleopatra'yı burada vekili olarak bırakacak.

POTHINUS *(öfkesini tutamayıp patlayarak)*: Hiçbir zaman yapamayacak bunu. Onun on askerine karşı bin asker çıkaracağız. Onu da, ordum dediği o dilenciler alayını da denize dökeceğiz.

KLEOPATRA *(hor görerek ayağı kalkıp gitmeye davranır)*: Senin gibi bayağı adamlar böyle yüksekten atar. Hadi, ne duruyorsun, git de binlerce adamının başına geç. Ama çabuk davransan iyi edersin. Çünkü Bergamalı Mithridates takviye birlikleri ile Sezar'ın yanına varmak üzere. Sezar yalnızca iki alayla sizi köşeye sıkıştırdı. Yirmi alayla neler yapacağını göreceğiz.

POTHINUS: Kleopatra...

KLEOPATRA: Yeter, yeter! Sezar gibi bir adamı tanıdıktan sonra senin gibi zayıf yaratıklarla konuşmaya dayanamıyorum. *(Çıkar. Pothinus öfkeli bir hareketle onu izlerken Ftatatita içeri girip onu durdurur.)*

POTHINUS: Bırak da şu lanet yerden çıkıp gideyim.

FTATATİTA: Seni öfkelendiren ne?

POTHINUS: Mısır'ın bütün tanrıları başına lanet yağdırsınlar. Ülkesini Romalıya satmış. Sonra da öpücüklerle geri almaya çalışacak.

FTATATİTA: Budala! Sezar'ın gitmesini istediğini söylemedi mi sana?

POTHINUS: Demek bizi dinledin.

FTATATİTA: Sen yanındayken namuslu bir kadının ona göz kulak olması gerekirdi.

POTHINUS: Aman tanrılar aşkına...

FTATATİTA: Senin tanrıların kimin umurunda? Burada güçlü olan Sezar'ın tanrıları. Kleopatra'ya başvurmanın hiçbir yararı yok. Sen yalnızca bir Mısırlısın. Kendi ırkından kimseyi dinlemiyor. Hepimizi çocuk yerine koyuyor.

POTHINUS: Kahrolsun!

FTATATİTA *(uğursuzca)*: Böyle bir dilekte bulunduğun için ağzın dilin kurusun e mi! Git de, Pompeius'un katili Lucius Septimus'a çağır. Adam Romalı. Belki bizimki dinler onu. Haydi yollan.

POTHINUS *(karanlık bir ifadeyle)*: Şimdi kime gideceğimi biliyorum.

FTATATİTA *(şüpheci)*: Kime?

POTHINUS: Lucius'tan daha büyük bir Romalıya. Bu sözüme mim koy kadın efendi. Sezar gelmeden önce, seninle takımının Kleopatra adına Mısır'ı yöneteceğinizi sanıyordun. Buna ben engel oldum...

FTATATİTA *(kavgacı bir tavırla sözünü keserek)*: Evet, seninle takımın Ptoleme adına yönetimi ele alasınız diye.

POTHINUS: Mısır'ı benim yönetmem, hatta senin yönetmen Romalı yüreği taşıyan bir kadının yönetmesinden daha iyidir. Artık Kleopatra'dan hayır yok bu ülkeye. Ben sağ oldukça o asla dizginleri ele alamayacak. Bunu bil de ona göre davran. *(Çıkar.)*

(Artık akşam yemeği vakti yaklaşmaktadır. Sofra saraym taraçasında kurulmuştur. Rufio

merdivenlerden oraya çıkmaktadır. Gösterişli bir saray teşrifatçısı elinde asasıyla ona yol gösterir. Kakma işlemeli bir iskemle taşıyan köle de peşlerinden gider. Birçok merdiven çıktıktan sonra büyük sütunları olan bir sundurmaya gelirler. Kuzey ve doğudaki sütunlar arasına batıdan vuran güneşi hafifletmek için ince perdeler gerilmiştir. Teşrifatçı, Rufio'yu bu gölgeli bölümlerden birine götürür. Sütunlar arasından perdeleri açmak için bir kordon sarkar.)

TEFIRIFATÇI *(eğilerek)*: Romalı komutan Sezar'ı burada bekleyecekler.

(Köle iskemleyi en güneydeki sütunun yanına koyup perdeler arasında kaybolur.)

RUFIO *(biraz soluğu tıkanmış, oturarak)*: Puf! Az buz merdiven çıkmadık... Neredeyiz?

TEFIRIFATÇI: Sarayın damındayız, ey zaferin gözbebeği.

RUFIO: İyi, iyi. Zaferin gözbebeğinde daha fazla tırmanacak takat kalmadı.

(İkinci teşrifatçı karşı yönden gelip geri geri yürür.)

İKİNCİ TEFIRIFATÇI: Sezar geliyor.

(Sezar banyodan yeni çıkmış, mor ipekliden yeni bir tünik giymiş, güler yüzlü, bir bayram havası içinde gelir. Peşinde, özenle yapılmış bir kerevetten farksız hafif bir kanepe taşıyan iki köle vardır. Kanepeyi perdeli sütunların en kuzeydekine yakın bir yere koyduktan sonra perdeler arasından süzülüp giderler. İki teşrifatçı da eğilip selam verdikten sonra onları izlerler. Rufio, Sezar'ı karşılamak için ayağa kalkar.)

SEZAR *(ona yaklaşarak)*: Vay, vay, Rufio! *(Takdirle karışık bir hayretle giysilerini gözden geçirir.)* Kılıcına yeni bir kayış, yeni bir sırma püskül. Saçını kestirmişsin. Sakal duru-

yor. Ama olacak şey değil. *(Rufio'nun sakalını koklar.)* Olimposlu Jüpiter hakkına, mis kokular sürünmüşsün.

RUFIO *(homurdanarak)*: Kendi keyfim için mi?

SEZAR *(sevgiyle)*: Hayır, oğlum Rufio. Benim hatırım için. Benim doğum günüm onuruna.

RUFIO *(bozularak)*: Doğum gününüzmüş... Ne zaman pohpohlanacak güzel bir kız ya da gönlü alınacak bir büyükelçi olsa doğum gününüz gelir çatar. Geçen yıl on ay içinde yedi kez doğum gününüzü kutladık.

SEZAR *(pişmanlıkla)*: Haklısın Rufio. Bu küçük dümenlerden bir türlü vazgeçemiyorum.

RUFIO: Bu akşam soframızda Kleopatra'dan başka kim var?

SEZAR: Sicilyalı Apollodorus.

RUFIO: O çıtkırıldım kerata.

SEZAR: Yapma Rufio. O çıtkırıldım kerata tam keyif ehli. Öyküler anlatır, şarkılar söyler. Bizi Kraliçe'ye dalkavukluk etmekten kurtarır. Bizim gibi yaşlı politikacılarla asker ocağında beslenmiş ayıları ne yapsın kızcağız? Yoo, Apollodorus'un sohbetine doyum olmaz, neme lazım.

RUFIO: Biraz yüzmesini, biraz kılıç kullanmasını da beceriyor. Daha kötüsüne de çatabilirdik. Ama ne olurdu, biraz da dilini tutmasını öğrenseydi.

SEZAR: Aman tanrılar esirgesin. Ah, bu kışla hayatı. Bu can sıkıcı, yabansı, didişmeli hayat. Biz Romalıların en kötü yanı durmadan vızır vızır çalışmamız, bir arı sürüsü gibi. Güzel konuşan, zekâsı ve hayal gücü olan, gece gündüz çalışmadan da pekâla yaşamasını bilen birine canım feda.

RUFIO: Evet, yemekten sonra birlikte hoşça vakit geçirirsiniz. Benim erken geldiğimin farkında mısınız?

SEZAR: Evet. Bunun bir anlamı olmalı. Nedir?

RUFIO: Burada konuştuklarımızı işiten olur mu?

SEZAR: Baş başa oluşumuz bazılarının merakını kabartır. Buna bir çare bulmalı. *(İki kez el çırpar. Perdeler açılır.*

Teras bahçesinde dört kişi için kurulmuş bir ziyafet sofrası görülür. İki kişi karşılıklı, iki kişi yan yana oturacaktır. Sezar ile Rufio'nun bulunduğu tarafa altın şarap ibrikleriyle kap kacak yığılmıştır. Görkemli bir sofracıbaşı kölelerin sofrayı kurmalarını denetler. Sütunlu kemerler bahçeyi her iki taraftan çevirip kemerli bir kapıda birleşir. Buradan terasın batısındaki gökyüzü görünür. Orada Ra'nın muazzam bir kaide üzerine dikilmiş doğal büyüklükte bir yontusu vardır. Oturma durumunda olan kartal başlı tanrının yılanlı diskten bir tacı vardır. Ayaklarının dibindeki sunak taşı yekpare ak mermerdendir.) Şimdi herkes bizi görüyor. Onun için söylediklerimize kulak kabartmak kimsenin aklına gelmez. *(İki kölenin bıraktığı kerevete oturur.)*

RUFIO *(iskemlesine oturarak)*: Pothinus sizinle konuşmak istiyor. Görüşmeniz iyi olur. Buradaki kadınlar arasında entrikalar dönüyor.

SEZAR: Pothinus da kim?

RUFIO: Saçı sincap kürkü gibi kıvır kıvır olan adam. Şu küçük Kral'ın ayı oynatıcısı. Kendisini hapsetmiştiniz.

SEZAR *(canı sıkılır)*: Daha kaçmamış mı?

RUFIO: Yoo.

SEZAR *(zorbaca ayağa kalkar)*: Neden kaçmamış? Düşmanı gözetleyeceğinize bu adamı gözaltında tutmuşsunuz. Size her zaman söylüyorum, özel bir emir olmadıkça savaş tutsaklarının kaçmasına göz yumun. Beslediğimiz adamlar yetmiyor gibi bir de onun boğazını mı düşünelim?

RUFIO: Aklınızı başınıza devşirip onun gırtlağını kesmeme izin verseniz tayını yanımıza kâr kalırdı. Ne derseniz deyin, adam kaçmak istemiyor. Üç nöbetçi, bir daha gözlerine görünürse onu şişleyeceklerini söylemişler. Daha ne yapsın adamlar? Burada kalıp bize karşı casusluk etmek daha işine geliyor. Ben de zaman zaman merhamet

nöbetleri geçiren bir generalle karşılaşsam aynı şeyi yapardım.

SEZAR *(bu sözler üstüne yatışmış, yerine oturur)*: Hımm. Demek beni görmek istiyor.

RUFIO: Öyle. Onu buraya getirdim. Şurda. *(Parmağıyla omuz üstünden işaret ederek)* Nöbetçilerin yanında bekliyor.

SEZAR: Sen onu görmemi istiyor musun?

RUFIO *(inatla)*: Benim bir şey istediğim yok. Siz nasıl olsa bildiğinizi okursunuz. Benim üstüme atmayın.

SEZAR *(Rufio'nun hatırı için kabul ediyormuş gibi)*: Peki, peki. Hele bir görelim şunu.

RUFIO *(seslenerek)*: Hey muhafız! Adamı salıver, buraya gelsin. *(İşaret ederek)* Gel bakalım. *(Pothinus girer, bir birine, bir öbürüne bakarak ikisi arasında güvensizce durur.)*

SEZAR *(kibarca)*: Hoş geldin Pothinus. E, anlat bakalım, bugün haberler nasıl?

POTHINUS: Sezar, sizi bir tehlike için uyarmak ve bir öneride bulunmak için geldim.

SEZAR: Tehlikeye boş ver. Önerin nedir?

RUFIO: Öneriye boş ver. Tehlike nedir?

POTHINUS: Sezar, Kleopatra'nın size bağlı olduğunu mu sanıyorsunuz?

SEZAR *(ciddi)*: Dostum, orası benim bileceğim şey. Önerine gelelim.

POTHINUS: Açık konuşacağım. Kim bilir hangi yabancı tanrılar size yardım etti de bir sarayla birkaç arşınlık kumsalı bir kentle bir orduya karşı savunabildiniz. Mareotis Gölü'nde yolunuzu kestik. Kestik keseli tuzlu denizin kıyısında kuyular kazıp kova kova tatlı su çektiniz. O zaman bu zamandır biliyorum, sizin tanrılarınıza karşı konulmaz. Siz mucizeler yaratabilirsiniz. Artık sizi tehdit etmiyorum.

RUFIO *(alaylı)*: Ne kadar da yüce gönüllüsün.

POTHINUS: Öyle olsun. Efendi sizsiniz. Bizim tanrılarımız sizi elimizde tutmamız için karayeli gönderdiler. Ama siz onlardan baskın çıktınız.

SEZAR *(nazikçe sadede getirmeye çalışarak)*: Peki, peki dostum, sonra?

RUFIO: Ağzında geveleyip durmasana be adam. Ne diyeceksen de.

POTHINUS: Şunu söylemek zorundayım. Yanı başınızda size hıyanet eden bir kadın var. Kleopatra.

SOFRACI *(masa başında bildirir)*: Kraliçe hazretleri! *(Sezar ile Rufio ayağa kalkarlar.)*

RUFIO *(yavaşça, Pothinus'a)*: Baklayı ağzından çıkarmalıydın, enayi. Artık çok geç.

(Kleopatra şahane giysileriyle kemer altından törenle terasa gelir. Ra yontusunu, masayı geçerek Sezar'a yaklaşır. Başta Ftatatita olmak üzere maiyeti, sofrayı hazırlayanlara katılır. Sezar yerini Kleopatra'ya verir. Kleopatra oturur.)

KLEOPATRA *(Pothinus'u görünce, çabukça)*: Burda ne işi var bunun?

SEZAR *(pek dostça bir tavırla, kızın yanına oturarak)*: Tam senin hakkında bir şeyler söyleyecekti. Kendin de işitirsin. Evet, konuş Pothinus.

POTHINUS *(bozulmuş)*: Sezar... *(Kekeler.)*

SEZAR: Hadi, çıkar bakalım şunu ağzından.

POTHINUS: Söyleyeceklerim sizin kulak vermeniz içindi. Kraliçe'nin değil.

KLEOPATRA *(bastırmaya çalıştığı bir yırtıcılıkla)*: Seni konuşturmanın yolları vardır. Dikkatli ol.

POTHINUS *(meydan okurcasına)*: Sezar öyle yollara başvurmaz.

SEZAR: Dostum, bu dünyada adamın söyleyecek bir sözü varsa, güç olan onu söyletmek değil, sık sık söylemesini

önlemektir. Bırak da doğum günümü seni özgürlüğüne kavuşturarak kutlayayım. Güle güle. Bir daha görüşmeyeceğiz.

KLEOPATRA *(öfkeyle)*: Sezar, merhametin bu kadarı saçma.

POTHINUS *(Sezar'a)*: Benimle özel konuşmaz mısınız? Hayatınız buna bağlı olabilir. *(Sezar azametle kalkar.)*

RUFIO *(yavaşça, Pothinus'a)*: Eşek! Şimdi gene bize nutuk çekecek.

SEZAR *(nutuk çekme edasıyla)*: Pothinus...

RUFIO *(sözünü keserek)*: Sezar, yaşamla ölüm üstüne o sevgili vaazınıza başlarsanız, yemeklerden hayır kalmaz.

KLEOPATRA *(ukalaca)*: Susun Rufio, Sezar'ı dinlemek istiyorum.

RUFIO *(kabaca)*: Majesteleri bunu daha önce de dinlemişlerdi. Geçen hafta Apollodorus'a da naklettiniz. Adam kendi sözleriniz sandı. *(Sezar'da nutuk atacak hal kalmaz. Durumu fena halde komik bulmuştur. Oturup, öfkelenen Kleopatra'ya muzipçe bakar. Rufio gene seslenir.)* Hey nöbetçi. Tutsağı dışarı sal. Serbest bırakıldı. *(Pothinus'a)* Yollan bakalım. Fırsatı kaçırdın.

POTHINUS *(öfkesi ihtiyatına baskın gelir)*: Konuşacağım.

SEZAR *(Kleopatra'ya)*: Görüyor musun? İşkenceyle ağzından bir tek kelime alamazdın.

POTHINUS: Sezar, siz Kleopatra'ya Romalıların dünyayı yönetme sanatlarını öğrettiniz.

SEZAR: Heyhat. Onlar kendilerini bile yönetmekten âciz. Başka ne diyecektin!

POTHINUS: Ne diyeyim? Kızın güzelliği bu kadar mı başınızı döndürdü? Mısır'da tek başına saltanat sürmek için sabırsızlandığını, buradan gitmenizi yürekten istediğini görmüyor musunuz?

KLEOPATRA *(kalkarak)*: Yalancı!

SEZAR *(şaşmış)*: Ne? Yalanlamalar, karşı çıkmalar ha?

KLEOPATRA *(utanmış ama bastırmaya çalıştığı bir öfkeyle titreyerek)*: Hayır. Hayır. Yalanlamaya gerek bile görmem. Bırakın konuşsun. *(Yine oturur.)*

POTHINUS: Kendi ağzından işittim. Siz elinde oyuncak olacaksınız. Tacı kardeşinin başından zorla çıkarıp bunun başına geçireceksiniz. Hepimizi eline teslim edeceksiniz, kendinizi bile. Ondan sonra Sezar ister Roma'ya gitsin, ister ölümün kapısından geçsin. Tabii ikinci yol daha kısa, daha güvenli.

SEZAR *(sakince)*: Peki dostum, bu pek doğal değil mi?

POTHINUS *(şaşkın)*: Doğal mı? Siz ihanete kızmıyorsunuz öyleyse.

SEZAR: Kızmak mı? Aptal Mısırlı, kızmakla, içerlemekle ne ilgim var benim? Beni üşüttüğü zaman rüzgâra, karanlıkta tökezlediğim zaman geceye kızar mıyım? İhtiyarlıktan yüz çevirdiği için gençliğe, boyun eğmekten bıktığı için yükselme tutkusuna neden kızayım? Bana bunları anlatmak, güneş yarın doğacak demekten farksızdır.

KLEOPATRA *(artık kendini tutamaz)*: Ama yalan, yalan. Ant içerim.

SEZAR: Doğru, bin kez ant içip antlarına kendin de inansan gene doğru. *(Kleopatra üzüntüden aşırı bir titreme durumuna geçer. Sezar onu örtmek için ayağa kalkıp, Pothinus'u, Rufio'nun yanına götürür.)* Gel Rufio, Pothinus'un nöbetçileri geçip çıkmasına yardımcı olalım. Ona bir çift sözüm var. *(Onlara, yavaşça)* Kraliçe'nin bir an kendini toparlamaya ihtiyacı var. *(Yüksek sesle)* Hadi gelin. *(Pothinus ve Rufio ile konuşarak onları dışarı çıkarır.)* Dostlarına söyle Pothinus, ülke sorunlarının akla yakın bir biçimde çözümlenmesine karşı değilim. *(Sözleri işitilmeyecek kadar uzaklaşırlar.)*

KLEOPATRA *(boğuk bir fısıltıyla)*: Ftatatita! Ftatatita!

FTATATİTA *(masadan hızla yanına gelip onu okşayarak)*: Üzülme yavrum, sakın üzülme.

KLEOPATRA *(sözünü keserek)*: Bizi işiten olur mu?

FTATATİTA: Olmaz, canımın içi, kimse işitemez.

KLEOPATRA: Dinle öyleyse. Bu saraydan sağ çıkarsa ölümü gör.

FTATATİTA: Kim? Pothi...

KLEOPATRA *(ağzına vurur)*: Adını nasıl dudaklarından sildimse, sen de onun künyesini sil bu dünyadan. Duvardan aşağı yuvarla. Kemikleri çatır çatır kırılsın. Gebert, gebert, gebert.

FTATATİTA *(otuz iki dişini göstererek)*: Köpek geberecek.

KLEOPATRA: Bunu beceremezsen bir daha gözüme görünme.

FTATATİTA *(kararlı)*: Sözüm söz. Onun gözleri kararmadan bir daha yüzümü görmeyeceksin. *(Sezar, büyük bir zevk ve özenle giyinmiş olan Apollodorus ve Rufio ile geri gelir.)*

KLEOPATRA *(Ftatatita'ya)*: Elini çabuk tut. *(Ftatatita bir an sahibinin gözlerine anlamlı baktıktan sonra, gaddarca bir ifade ile Ra'nın yanından geçip dışarı çıkar. Kleopatra, bir ceylan gibi Sezar'a koşar.)* Gene bana geldiniz Sezar. *(Okşarcasına)* Kızdığınızı sanmıştım. Hoş geldiniz Apollodorus. *(Bir koluyla Sezar'a sarılırken, elini öpmesi için Apollodorus'u uzatır.)*

APOLLODORUS: Kleopatra haftadan haftaya daha kadınca bir güzelliğe kavuşuyor.

KLEOPATRA: Gerçek mi, Apollodorus?

APOLLODORUS: Gerçekten de öte. Dostumuz Rufio denize bir inci attı, Sezar paha biçilmez bir elmas yakaladı.

SEZAR: Sezar romatizmaya yakalandı, iki gözüm. Haydi yemeğe, yemeğe! *(Masaya yaklaşırlar.)*

KLEOPATRA *(genç bir karaca gibi sıçrayarak)*: Evet, sofraya buyrun. Sizin için öyle enfes yemekler hazırlattım ki, Sezar.

SEZAR: Yaa, neler yiyeceğiniz bakalım?

KLEOPATRA: Tavus beyni.

SEZAR *(ağzı sulanmış gibi)*: Duydun mu, tavus beyni, Apollodorus.

APOLLODORUS: Ben pek hazzetmem. Bülbül dilini tercih ederim. *(Yan yana hazırlanmış takımlardan birine gider.)*

KLEOPATRA: Domuz kızartması, Rufio.

RUFIO *(oburca)*: Âlâ. *(Apollodorus'un yanından solundaki yere geçer.)*

SEZAR *(sofranın başında, Ra'nın soluna düşen yerine bakar)*: Benim deri yastığım nerde?

KLEOPATRA *(öbür başta)*: Sizin için yenilerini yaptırdım.

SOFRACI: Bu yastıklar, halis Malta bürümcüğünden Sezar. İçlerine gül yaprakları doldurulmuş.

SEZAR: Gül yaprağı mı? Beni tırtıl mı sandınız? *(Yastıkları atıp altındaki meşin şilteye oturur.)*

KLEOPATRA: Aşkolsun! Benim yeni yastıklarım!

SOFRACI *(Sezar'ın yanı başında)*: Sezar'ın iştahını açmak için neler ikram edelim?

SEZAR: Neler var?

SOFRACI: Denizkirpisi, denizısırganı, akça palamut, gökçe pavurya. Çalıkuşu...

SEZAR: İstiridye var mı?

SOFRACI: Ona ne şüphe.

SEZAR: Britanya istiridyesi?

SOFRACI *(onaylayarak)*: O da var, Sezar.

SEZAR: Öyleyse istiridye isterim. *(Her emirde sofracıbaşı bir köleye işaret eder. O da emri yerine getirmeye gider.)* Britanya'yı bilirim –o batının düşler ülkesini– o dünyayı çeviren Okyanus'un son kıyısını. Ünlü incilerini aramak için gittim oraya. İnci minci masal. Ama istiridyelerini keşfettim.

APOLLODORUS: Gelecek kuşaklar bu iyiliğinizi unutmayacak. *(Sofracıbaşına)* Bana denizkirpisi.

RUFIO: Şöyle adamı tok tutacak, esaslı bir şey yok mu?

SOFRACI: Kuşkonmazlı ardıçkuşu...

KLEOPATRA *(sözünü keserek)*: Semiz piliç Rufio, semiz piliçler ağzınıza layık.

RUFIO: Şimdilik idare eder.

KLEOPATRA *(açgözlü)*: Bana ardıçkuşu.

SOFRACI: Sezar şaraplarını seçmek lütfunda bulunurlar mı? Sicilya, Midilli, Sakız...

RUFIO *(burun kıvırarak)*: Hepsi Yunan şarapları.

APOLLODORUS: Yunan şarabını bulunca kim Roma şarabını ağzına koyar! Midilli'yi bir deneyin Sezar.

SEZAR: Benim arpa suyumu getirin.

RUFIO *(tiksinerek)*: Ben Falernian'dan şaşmam. *(Ona istediği içki hemen getirilir.)*

KLEOPATRA *(somurtarak)*: Sizin için ziyafetler hazırlamak boşuna, Sezar. Sizin alıştığınız yemeklere benim bulaşıkçılar bile burun kıvırır.

SEZAR *(yumuşayarak)*: Peki, şu Midilli şarabının bir tadına bakalım. *(Sofracıbaşı önce Sezar'ın, sonra Kleopatra ile Apollodorus'un kadehlerini doldurur.)* Ama Roma'ya dönünce böyle israflara karşı yasalar çıkartacağım. Yalnızca çıkartmakla kalmayacağım, uygulatacağım da.

KLEOPATRA *(kandırıcı)*: Keyfiniz bilir. Ama bugün siz de başkaları gibi olacaksınız. Aylak, hayatın tadını çıkaran, güler yüzlü bir adam.

SEZAR: Peki, bir kerecik olsun kendi alışkanlıklarımdan vazgeçeyim. *(Kleopatra'nın elini öper.)* İşte. *(Şarabın tadına bakar.)* Gönlün oldu mu?

KLEOPATRA: Roma'ya gitmeniz için can attığıma artık inanmıyorsunuz, değil mi?

SEZAR: Artık hiçbir şeye inanmıyorum. Beynim uyuştu. Hem, Roma'ya dönüp dönmeyeceğimi kim bilir?

RUFIO *(telaşla)*: Ha, nasıl? Ne dediniz?

SEZAR: Roma, daha önce görmediğim, bilmediğim ne sunabilir bana? Roma'da bir yıl tıpatıp bir öncekine benzer.

Yalnızca ben biraz daha yaşlanıyorum. Oysa Appia yolundaki kalabalık hep aynı kalıyor.

APOLLODORUS: Burada, Mısır'da da durum farklı değil ki. İhtiyarlar yaşamaktan bezince, "Nil'in kaynağından gayri her şeyi gördük," derler.

SEZAR *(hayal gücü kıvılcım kaparak)*: Peki, neden o kaynağı görmeyelim? Kleopatra benimle gelir misin, Nil'i, esrar beldesinin göbeğindeki beşiğine kadar izleyelim? Roma'yı, büyük olmayan ulusları mahvetmek için büyüklüğe özenen Roma'yı ardımızda bırakalım mı? Yepyeni bir krallık kurayım mı senin için, o bilinmezler ülkesinde bir kutsal kent?

KLEOPATRA *(coşkuyla)*: Kurun! Kurun!

RUFIO: Evet, sıra domuz kızartmasına gelmeden, iki alayla Afrika'yı fethedecek.

APOLLODORUS: Yoo, alayı bırakın. Bu soyluca bir tasarı. Bunu gerçekleştirirken Sezar yalnızca ülkeler alan bir asker değil, yaratıcı bir şair olacak. Kutsal kentin adını koyup Sakız şarabıyla kutlayalım.

SEZAR: Adını Kleopatra koysun.

KLEOPATRA: Sezar'ın Sevgilisine Armağanı, diyelim.

APOLLODORUS: Yo, yo. Daha geniş kapsamlı, evrensel bir ad, yıldızlı gökler gibi.

SEZAR *(kuru, kuru)*: Neden Nil'in Beşiği olmasın?

KLEOPATRA: Olmaz, Nil hem benim atam, hem de bir tanrıdır. Durun, aklıma bir şey geldi. Adını Nil koyacak. Gelin onu çağıralım. *(Sofracıbaşına)* Onu çağırın. *(Üç adam hayretle birbirlerinin yüzüne bakarlar. Ama sofracıbaşı çok sıradan bir emir almış gibi dışarı çıkar.)* Şimdi *(maiyetine)* hepiniz çekilin. *(Maiyet, saygıyla selam vererek çekilir.)*

(Bir rahip önünde üç ayaklı, küçük bir buhurdanlık bulunan minik bir sfenks ile gelir. Buhurdanlıkta yanan bir tütsü çubuğu vardır.

Rahip masaya gelip yontuyu ortasına koyar. Işıklar Mısır günbatımının Garibaldi kırmızısına dönüşmeye başlar. Sanki tanrı acayip renkli bir gölge getirmiş gibidir. Üç adam etkilenmemeye kararlıdır, ama gene de bir tuhaf olurlar.)

SEZAR: Bu ne biçim hokkabazlık?

KLEOPATRA: Göreceksiniz. Hem hokkabazlık filan değil. Usulüne uygun olması için ona bir kurban vermeliydik. Ama üstüne biraz şarap dökersek belki Sezar'a karşılık verir.

APOLLODORUS *(omzunun üstünde Ra'ya bakarak)*: Neden şuradaki şahin başlı dostumuza başvurmuyoruz?

KLEOPATRA *(sinirli)*: Şışşş. İşitirse kızar bize.

RUFIO *(kayıtsızca)*: Nil'in kaynağı onun yetki sınırları dışında kalıyor anlaşılan.

KLEOPATRA: Hayır. Küçük sfenksimden başka kimseye koydurtmam kentimin adını. Çünkü Sezar beni onun kolları arasında uyurken bulmuştu. *(Sezar'a baygın baygın bakar, sonra aniden rahibe döner.)* Sen git. Ben rahibeyim. Bu görevi senden almaya yetkim var. *(Rahip saygıyla selam vererek çıkar.)* Şimdi hep birlikte Nil'i çağıralım. Belki masaya vurur.

SEZAR: Ne, masaya vurmak mı? Cumhuriyetin 707'nci yılında hâlâ böyle boş inançlara saplananlar var mı?

KLEOPATRA: Boş inanç değil. Rahiplerimiz masalardan neler neler öğrenirler. Değil mi Apollodorus?

APOLLODORUS: Öyle. Ben din değiştirdiğimi itiraf ederim. Kleopatra rahibe olunca, Apollodorus da dindar kesilir. Haydi ruh çağıralım.

KLEOPATRA: Benimle birlikte tekrarlayın. "Seslen bize Nil Baba!"

DÖRDÜ BIRDEN: *(kadehlerini tasvirin karşısında hep birlikte kaldırarak)*: Seslen bize Nil Baba!

(Dehşet ve işkence içindeki bir adamın ölüm çığlığı onlara karşılık verir. Erkekler şaşkınlık

içinde kadehlerini indirip dinlerler. Sessizlik. Gökyüzünün rengi mora döner. Kleopatra'ya bakan Sezar, onun parlayan gözler ve sessiz bir minnettarlık ve tapınışla şarabını tanrıya döktüğümü fark eder. Apollodorus yerinden sıçrayıp aşağıda olup bitenleri izlemek için terasın ucuna koşar.)

SEZAR *(delici bakışlarla Kleopatra'ya bakarak)*: O neydi?

KLEOPATRA *(tedirgince)*: Bir şey değil. Bir köleyi dövüyorlar.

SEZAR: Bir şey değil demek.

RUFIO: Eminim birine bir bıçak sapladılar.

SEZAR *(kalkarak)*: Cinayet.

APOLLODORUS *(geriden eliyle susma işareti yaparak)*: Şışş. Susun! Duydunuz mu?

SEZAR: Gene bir çığlık mı?

APOLLODORUS *(masaya dönerek)*: Hayır, güm diye bir ses. Kumsala bir şey düştü galiba.

RUFIO *(asık suratla kalkarken)*: Etli kemikli bir şey olmasın.

SEZAR *(ürpererek)*: Sus, sus Rufio. *(Masadan kalkıp sütunlu sundurmaya doğru gider. Rufio sol dirseğinin dibinden, Apollodorus sağından onu izlerler.)*

KLEOPATRA *(hâlâ masadaki yerinde)*: Beni bırakıp gidiyor musunuz, Sezar? Siz nereye Apollodorus?

APOLLODORUS: İnan olsun sevgili Kraliçem, iştahım kapandı.

SEZAR: Aşağıya, avluya in Apollodorus. Öğren ne olmuş?

(Apollodorus başını eğer, Rufio'nun çıktığı merdivenden iner.)

KLEOPATRA: Belki askerleriniz birini öldürmüşlerdir. Ne önemi var?

(Aşağıdaki kumsaldan kalabalığın mırıltısı yükselir, Sezar ile Rufio birbirlerine bakarlar.)

SEZAR: Ne olup bittiğini öğrenmeliyiz. *(Tam Apollodorus'u izleyeceği sırada, Rufio elini omzuna koyarak onu*

durdurur. Çünkü Ftatatita terasın karşı ucundan ayaklarını sürüyerek gelmektedir. Gözlerinde ve bir av köpeğini andıran ağzında sarhoşça bir doygunluk vardır. Sezar bir an için şarapla sarhoş olduğunu sanır. Ama Rufio hiç aldanmamıştır. Onu sarhoş eden kırmızı şarabı iyi tanır.)

RUFIO *(yavaş sesle)*: Şu ikisinin arasında bir muzurluk var.

FTATATİTA: Melike, yine kulunun yüzüne bakabilir.

(Kleopatra ona bir an, katilce ifadesinin coşkulu bir yansımasıyla bakar. Sonra boynuna sarılıp tekrar tekrar çılgınca öper. Mücevherlerini koparırcasına çıkarıp kadının üstüne yığar. Olanları izleyen iki erkek dönüp birbirlerine bakarlar. Ftatatita yarı uykuda gibi ayaklarını sürüyerek tanrının sunağına yaklaşır. Ra'nın karşısında diz çökerek dua eder. Sezar, Rufio'yu sundurmada bırakarak, Kleopatra'nın yanına gider.)

SEZAR *(araştırıcı bir ciddilikle)*: Kleopatra, ne oldu?

KLEOPATRA *(bir yandan ödü kopar, bir yandan yüzüne güler)*: Ne olsun sevgili Sezar! *(Yapmacıklı bir tatlılıkla, neredeyse sesi kısılarak)* Hiçbir şey olmadı. Ben masumum. *(Sevgiyle ona yaklaşır.)* Sevgili Sezar bana kızdınız mı? Neden öyle bakıyorsunuz yüzüme? Burada yanınızdan hiç ayrılmadım. Ne olduğunu nerden bileyim?

SEZAR *(düşünerek)*: Bu doğru.

KLEOPATRA *(çok ferahlamış, onu okşamaya çalışır)*: Tabii doğru. *(Sezar okşamaları karşılıksız bırakır.)* Doğru olduğunu siz de biliyorsunuz Rufio.

(Dışardaki mırıltı birden yükselip bir uğultu olur. Sonra hafifler.)

RUFIO: Şimdi öğrenirim. *(Adam gibi yürüyeceğine, tırısa kalkmış bir aygır gibi koşarak sunağa gider, Ftatatita'nın omzuna dokunur.)* Kadın efendi, düş önüme. Sen bana lazımsın.

FTATATİTA *(kalkıp ona dik dik bakarak)*: Benim yerim Melike'nin yanıdır.

KLEOPATRA: Onun bir suçu yok, Rufio.

SEZAR *(Rufio'ya)*: Bırak burada kalsın.

RUFIO *(sunağa oturarak)*: Öyleyse benim yerim de burası. Ne olup bittiğini kendiniz soruşturursunuz. Kentte büyük şamata var.

SEZAR *(ciddi bir hoşnutsuzlukla)*: Rufio, bir boyun eğme zamanı vardır.

RUFIO: Bir de dik başlı olma zamanı. *(İnatla kollarını kavuşturur.)*

SEZAR *(Kleopatra'ya)*: Yolla şu kadını.

KLEOPATRA *(onu yatıştırmak hevesiyle ağlamaklı)*: Tabii yollarım. Hiçbir zaman sözünüzden dışarı çıkmam, Sezar. Siz ne derseniz, o olur. Çünkü sizi seviyorum. Ftatatita, gitsene.

FTATATİTA: Melikemin emri başım üstüne. Beni çağırdığınız an yanı başınızdayım. *(Geldiği gibi Ra'nın yanından geçerek çıkar.)*

RUFIO *(onu izleyerek)*: Unutmayın Sezar, sizin koruma görevliniz de çağırdığınız an yanı başınızda olacak.

KLEOPATRA: Rufio'nun size böyle davranmasına niçin izin veriyorsunuz? Ona haddini bildirsenize.

SEZAR: Bana düşman olup düşüncelerini benden gizlesin diye mi? Tıpkı senin şimdi yaptığın gibi.

KLEOPATRA *(yine korkuya kapılarak)*: Niçin böyle söylüyorsunuz, Sezar? Hiçbir şey gizlediğim yok, inanın bana. Haksızlık ediyorsunuz. *(Bir hıçkırığı bastırır.)* Ben daha çocuğum. Siz birisi öldürüldü sanıp karşımda taş kesiliyorsunuz. Buna dayanamam, dayanamam. *(Kasıtlı olarak kendini koyuverip ağlamaya başlar. Sezar ona derin bir hüzünle ve buz gibi soğuk bakar. Kleopatra nasıl bir etki uyandırdığını görmek için göz ucuyla bakar. Sezar'ın umursamadığını görünce doğrulup otururak duygularını*

bastırmaya çalışıyormuş da sonunda cesurca bunu başarmış gibi davranır.) Ama, ama gözyaşlarından nefret ettiğinizi biliyorum. Onun için başınızı ağrıtmayacağım. Görüyorum, kızgın değil yalnızca hüzünlüsünüz. Benimkisi saçmalık, ama siz böyle soğuk soğuk konuşunca kalbim kırılıyor. Ne yapayım, elimde değil. Yerden göğe hakkınız var. Birinin öldürüldüğünü, hatta incindiğini düşünmek korkunç... Umarım ciddi bir şey... *(Sezar'ın küçümseme dolu, delici bakışı karşısında konuşmayı sürdüremez.)*

SEZAR: Seni böylesine ürküten ne? Ne yaptın? *(Aşağıdaki kumsalda bir borazan çalınır.)* Aha! Sanırım sorunun karşılığı bu.

KLEOPATRA *(titreyerek yine kerevete çöker, elleriyle yüzünü kapar)*: Sizi hiç aldatmadım Sezar, ant içerim.

SEZAR: Biliyorum bunu. Sana hiç güvenmedim ki. *(Dönüp çıkmak üzereyken Apollodorus ile Britannus, Lucius Septimus'u sürükleyerek önüne getirirler. Sezar ürperir.)* Pompeius'un katili gene karşımda.

RUFIO: Kent çılgına dönmüş. Sarayı yakıp bizi denize dökmek istiyorlar. Onları avludan sürüp çıkarırken bu haini yakaladık.

SEZAR: Salıverin onu. *(Kollarını bırakırlar.)* Kent halkı neden ayaklanmış, Lucius Septimus?

LUCIUS: Ne bekliyordunuz, Sezar? Pothinus'u gözleri gibi severlerdi.

SEZAR: Pothinus'a ne olmuş? Ben onu serbest bırakalı yarım saat bile geçmedi. Dışarı bırakmamışlar mı?

LUCIUS: Aşağı bırakmışlar. Altmış ayak yüksekliğindeki bir kemerden aşağı. Kaburgalarına saplanmış bir çelik bıçakla. Pompeius kadar ölü. Adam öldürmede ödeştik seninle. Başa baş geldik.

SEZAR *(sarsılmış)*: Öldürülmüş ha! Canı bize emanet edilmiş biri! Bizim konuğumuz! *(Suçlarcasına Rufio'ya döner.)* Rufio!

RUFIO *(soruyu önceden keşfederek, güçlü bir ifadeyle)*: Kim yapmışsa eline sağlık. Hem güçlü bir kişi, hem de sizin dostunuzmuş. *(Kleopatra iyice yüreklenir.)* Ama bu işe bizim elimiz bulaşmadı. Onun için boşuna surat asmayın bana.

(Sezar dönüp Kleopatra'ya bakar.)

KLEOPATRA *(kalkarak, şiddetle)*: Mısır Kraliçesi'nin emriyle öldürüldü. Düşler peşinde olan Jül Sezar değilim ben. Onun gibi her kölenin onurumu kırmasına izin veremem. Rufio, iyi yaptığımı söyledi. Şimdi başkaları da beni yargılasın. *(Ötekilere döner.)* Şu Pothinus, kendisiyle birlik olup Sezar'ı, Achillas ile Ptoleme'nin tuzağına düşürmemi istedi. Ben reddettim. Bana lanetler okudu. Sonra gizlice Sezar'a gelip kendi hayınlığını benim üstüme atmak istedi. Suçüstü yakaladım. Bana, Kraliçe'ye hakaretler yağdırdı. Hem de yüzüme karşı. Sezar öcümü almadı. Onunla güzel güzel konuşup serbest bıraktı. Kendi öcümü almakta haksız mıyım, söyleyin Lucius?

LUCIUS: Aksini söyleyemem. Ama bunun için Sezar'dan teşekkür beklemeyin.

KLEOPATRA: Konuşun Apollodorus. Yanlış bir iş mi yaptım?

APOLLODORUS: Size bir tek kusur bulabilirim, güzeller güzeli. Beni, şövalyenizi çağırmalıydınız. Dürüst bir düelloyla o iftiracıyı yere sererdim.

KLEOPATRA *(heyecanla)*: Kendi köleniz benim için hükmünü versin, Sezar. Söyle Britannus, haksız mıyım?

BRITANNUS: Yalan dolan, kara çalma, hıyanet cezasız kalırsa, toplum vahşi hayvanların birbirini parçaladığı bir arenaya döner. Sezar haksız.

SEZAR *(buruk bir sakinlikle)*: Demek karar benim aleyhimde.

KLEOPATRA *(ateşli)*: Dinleyin beni Sezar. Koca İskenderiye'de haksız olduğumu söyleyen bir tek kişi çıkarsa, sa-

rayımın kapısında kendimi çarmıha gerdiririm, hem de kendi kölelerime.

SEZAR: Şu koskoca dünyada senin haksız olduğunu gören bir tek kişi çıkarsa, bir söyler, ama pir söyler. O da benim gibi ya dünyayı fethedecek ya da çarmıha gerilecek. *(Sokaktaki gürültü yine yükselir.)* İşitiyor musunuz? Şu kapınıza dayananlar da öç almaktan, adam bıçaklamaktan yana. Sen elebaşılarını yok ettin. Seni yok etmek de onların hakkı. Şüphe ediyorsan buradaki dört akıl hocana sor. Sonra ben de hak, hukuk adına, Kraliçelerini öldürdükleri için onları öldürmeyecek miyim? Sıra bana gelince, yurttaşları yurtlarını işgal edeni sağ bırakacak değiller ya. Roma da, oğullarının ve kırılan gururunun öcünü almayacak mı ele güne karşı? Böylece beni haklayanlar da haklanacak. Cinayet cinayeti doğuracak, her zaman hak, onur ve barış adına, tarihin sonuna dek. Tanrılar kandan usanıp anlayışlı bir ırk yaratacaklar. *(Korkunç bir gürültü, Kleopatra korkudan bembeyaz olur.)* Hele bir dinle. Sen ağır sözleri kaldıramıyordun, değil mi? Biraz yaklaş da senin için neler söylediklerini işit. Pothinus'un dedikleri bunların yanında çok daha hafif kalır. *(Kimsenin nüfuz edemeyeceği bir vakara bürünerek)* Mısır Kraliçesi, şimdi öç alma emirlerini kendi versin, savunma önlemlerini kendi alsın. Çünkü Sezar'dan yüz çevirdi. *(Gitmek için döner.)*

KLEOPATRA *(dehşete kapılmış, ona doğru koşup önünde diz çökerek)*: Beni yüzüstü bırakmayacaksınız, Sezar. Sarayı savunacaksınız.

SEZAR: Sen ölüm dirim güçlerini eline aldın. Ben yalnızca düşler peşinde koşan biriyim.

KLEOPATRA: Beni öldürecekler, göz göre göre öldürecekler.

SEZAR: Neden öldürmesinler?

KLEOPATRA: Merhamet...

SEZAR: Merhamet ha? Ne çabuk tepe üstü yuvarlandın da merhamete muhtaç oldun? Merhametin, Pothinus'a bir yararı dokundu mu?

(Kleopatra yerden kalkar. Ellerini ovuşturarak umutsuzca kerevete gider. Apollodorus, sessizce kerevetin arkasına geçerek, ona arka çıktığını belirtir. Gökyüzü artık en parlak menekşe rengini almıştır. Yavaşça açık turuncuya dönüşmeye başlar. Böylece Ra yontusuyla sundurmanın sütunları daha koyu görünür.)

RUFIO: Sezar, yeteri kadar vaaz verdiniz. Düşman kapıya dayandı.

SEZAR *(ona dönüp bütün öfkesiyle veryansın ederek)*: Ya öyle! Peki bunca aydır, onu şaşkın ve âciz, kapıda bekleten neydi? Benim çılgınlığım mı, sizin gözünüzde çılgının biriyim ben, yoksa sizin akıllılığınız mı? Şu Mısır'ın kan deryasında hepinizi boğulmaktan kurtaran kim? *(Kleopatra'ya dönerek)* Şu bir sıkımlık canını kurtarmam için kılıcıma sığınan sen, ne yapıyorsun? "Dostum serbestsin," dediğim adamı sırtından vuruyorsun, sinsice. Ya siz askerler, efendiden adamlar, sadık bendelerim, kim olduğunuzu unutup bu cinayeti alkışlıyor, "Sezar haksız," diyorsunuz. Tanrılar aşkına, hepinizi o Kızıldeniz'in dibine yollamak geliyor içimden.

KLEOPATRA *(kurnazca bir umut pırıltısıyla)*: Ama Sezar, bunu yaparsanız sizin de sonunuz gelir.

(Sezar'ın gözleri cam gibi parlar.)

RUFIO *(çok telaşlı)*: Ama ulu Jüpiter! Seni gidi iğrenç Mısır faresi. Bu söz Sezar'ı çileden çıkarmaya yeter. Şimdi tek başına kente giderse görürsün. Bizi burada paramparça ederler. *(Umarsızca, Sezar'a)* Bir yığın salak olduğumuz için bizi terk edecek misin? Ben fenalık olsun diye adam öldürmem ki. Köpeğin kediye saldırması gibi içgüdüyle yaparım bunu. Senin peşinde birer köpekten farkımız yok. Ama sana sadakatle hizmet ettik.

SEZAR *(yumuşayarak)*: Yazık Rufio, oğlum. Şimdi hepimiz köpekler gibi sokaklarda gebereceğiz.

APOLLODORUS *(Kleopatra'nın arkasından)*: Sözlerinizde yüce Olimpos'un bir yankısı var. Doğru olmalı, çünkü güzel. Ama ben gene Kleopatra'nın yanındayım. Öleceğimizi de bilsek, Kraliçe bir erkek yüreğinin bağlılığından, bir erkek kolunun gücünden yoksun kalmayacak.

KLEOPATRA *(hıçkırarak)*: Ama ben ölmek istemiyorum.

SEZAR *(hüzünlü)*: Ne küçüklük, ne bayağılık!

LUCIUS *(Sezar ile Kleopatra'nın arasına girerek)*: Dinle beni Sezar, bu isteğim bayağıca olabilir, ama ben de elimden geldiği kadar uzun yaşamak niyetindeyim.

SEZAR: Eh dostum, Sezar'dan uzun yaşayacağa benzersin. Bunca zaman kenti de, senin ordunu da harekete geçmekten alıkoyan neydi? Ben büyülerle, efsunlarla mı durdurdum hepinizi? Düne kadar benimle ne kavgaları vardı ki, üstüme varmak için hayatlarını tehlikeye atsınlar? Ama bugün kahramanlarını öldürüp kafalarına fırlattık. Şimdi bu cinayet yuvasını dağıtmak için canını dişine taktı her Mısırlı. Evet, bizler caniyiz, başka bir halt değil. Artık kılıcını bile, cesaretini takın. Pompeius'un başı düştü. Sezar'ınki de dalından kopmak üzere.

APOLLODORUS: Sezar umarsızlığa mı düşüyor?

SEZAR *(sonsuz bir gururla)*: Hiçbir zaman umuda kapılmayan, hiçbir zaman umarsızlığa düşmez. Sezar, bahtı ister açık, ister kapalı olsun yazgısıyla yüz yüze gelmekten çekinmez.

LUCIUS: Yazgı her zamanki gibi Sezar'ın yüzüne gülecektir.

SEZAR *(istemeden gurura kapılarak)*: Bana cesaret vermeye mi kalkıyorsun?

LUCIUS: Size hizmetimi arz ediyorum. Beni isterseniz, sizin tarafınıza geçmeye hazırım.

SEZAR *(yine ayağı yere basar. Bu önerinin altında bir şeyler olduğunu sezerek, Lucius'a dik dik bakar)*: Ne? Tam şu sırada mı?

LUCIUS *(ısrarla)*: Tam şu sırada.

RUFIO: Sezar'ı sana güvenecek kadar deli mi sandın?

LUCIUS: Zaferi kazanıncaya kadar bana güvenmesini beklemiyorum. Bütün istediğim hayatımın bağışlanması, bir de Sezar'ın ordusunda görev almak. Sezar dürüst olduğuna göre, payıma düşeni peşin ödeyeceğim.

SEZAR: Ödemek mi? Nasıl?

LUCIUS: Size iyi bir haber vererek. Bir müjde.

(Sezar haberin ne olduğunu şimşek hızıyla anlamıştır.)

RUFIO: Ne haberi, ne müjdesi?

SEZAR *(Kleopatra'nın yerinde doğrulup kendisine hayretle bakmasına yol açan bir neşe ve canlılıkla)*: Hangi haber, hangi müjde mi dedin, oğlum Rufio? Takviye birlikleri geldi. Bizim için başka ne müjde olabilir? Değil mi Lucius Septimus? Bergamalı Mithridates yolda.

LUCIUS: Pelusium'u almış.

SEZAR *(sevinçle)*: Lucius Septimus, bundan böyle benim subayımsın. Mithridates'in Nil'i geçmesine engel olmak için Mısırlılar kentte ne kadar asker varsa oraya göndermişlerdir. Sokakları dolduran kuru kalabalık, kuru kalabalık.

LUCIUS: Öyle. Mithridates Delta'nın üstünden geçmek için büyük yoldan Memfis'e doğru yürüyor. Achillas onunla orada dövüşecek.

SEZAR *(büyük cüretle)*: Achillas orada Sezar'la dövüşecek. Bak, Rufio. *(Masaya koşup bir peçete kapar. Parmağını şaraba batırarak üstüne bir plan çizer. Rufio ile Septimus üstüne abanarak dikkatle bakarlar. Çünkü ışık artık gitmek üzeredir.)* Şurası saray, şurası tiyatro. Sen, *(Rufio'ya)* yanına yirmi adam alıp şu sokağa sapar gibi yapacaksın. *(Planda eliyle gösterir.)* Halk seni taşlayadursun, piyade bölükleri şuradan ve şuradan çıkar. Sokakları doğru çizdim mi, Lucius?

LUCIUS: Tamam, şurası incir pazarı...

SEZAR *(onu dinlemeyecek kadar heyecanlı)*: Bunları daha geldiğim gün görmüştüm. İyi! *(Peçeteyi masanın üstüne atarak yine sundurmaya gelir.)* Haydi, yola düş. Britannus, Petronius'a söyle, birliklerimizin yarısı bir buçuk saat içinde gemilere binip batıdaki göle gidecek. Atımla zırhım hazır olsun. *(Britannus koşarak çıkar.)* Geri kalan birliklerle ben göl kıyısından yürüyüp, Nil'in yukarısında Mithridates ile buluşacağım. Sen de yola düş, Lucius. Haberi ulaştır. *(Britannus'tan sonra Lucius da hızla çıkar.)* Apollodorus, bu sefer için senin kılıcınla sağ koluna da ihtiyacım var.

APOLLODORUS: Kanım da, canım da size feda olsun.

SEZAR: Eksik olma. *(Elini kavrar. Hararetli bir el sıkması.)* Göreve hazır mısın?

APOLLODORUS: Sanat uğruna, savaş sanatı, uğruna! *(Kleopatra'yı büsbütün unutarak, Lucius'un peşinden fırlar.)*

RUFIO: Hadi, işler tıkırında!

SEZAR *(neşeli)*: Değil mi, biricik oğlum! *(El çırpar. Köleler masaya koşarlar.)* Bu tatsız ziyafet yetti. Kaldırın şunları, gözüm görmesin. Haydi işinize... *(Köleler sofrayı kaldırmaya başlarlar. Sundurmanın perdeleri örtülür.)* Sokakların durumunu kavradın, değil mi Rufio?

RUFIO: Sanırım. Yolumu bulurum herhalde.

(Aşağıdaki avluda buçina tekrar tekrar çalınır.)

SEZAR: Şimdi gidip askerlerle konuşalım. Yüreklendirelim onları. Sen kumsala git. Ben avluya ineyim. *(Merdivene yönelir.)*

KLEOPATRA *(bütün bu süre unutulduğu yerden kalkarak, çekingen ve ürkek, ellerini Sezar'a uzatır)*: Sezar!

SEZAR *(döner)*: Ne var?

KLEOPATRA: Beni unuttunuz mu?

SEZAR *(hoşgörülü)*: İşim başımdan aşkın, yavrum. Ben geri dönünce senin işleri yoluna koyarız. Hoşça kal. Uslu dur, sabırlı ol!

(Dalgın ve büsbütün ilgisiz çıkıp gider. Kleopatra yumrukları sıkılı, için için kaynayan bir öfkeyle, fena halde kibri kırılmış kalakalır.)

RUFIO: Bu oyun oynandı, ama kaybedildi Kleopatra. Kadın her zaman zararlı çıkar.

KLEOPATRA *(azametle)*: Sen efendinin peşinden git.

RUFIO *(kulağına laubalice)*: Önce bir çift sözüm var sana. Celladına söyle, Pothinus yolu yordamıyla gırtlağı kesilerek öldürülseydi, gık diyemeden boylardı öbür dünyayı. Senin herif bu işi yüzüne gözüne bulaştırdı.

KLEOPATRA *(gizemli)*: Erkek olduğunu nerden biliyorsun?

RUFIO *(irkilip şaşarak)*: Sen olamazsın. O sırada bizim yanımızdaydın. *(Kleopatra küçümseyerek ona sırtını döner. Nefis, mehtaplı bir gece başlamıştır. Masa kaldırılmıştır. Ayın ve yıldızların ışığında Ftatatita, Ra'nın beyaz sunak taşı önünde dua ederken görülür. Rufio irkilir, yavaşça perdeleri örter, alçak sesle Kleopatra'ya sorar.)* O muydu? Kendi elleriyle mi?

KLEOPATRA *(gözdağı vererek)*: Kim olursa olsun, düşmanlarım kendilerini kollasın ondan. Hele sen Rufio, Sezar'ın önünde Mısır Kraliçesi'ni küçük düşüren sen, gözünü dört aç.

RUFIO *(ona ters ters bakarak)*: Gözümü dört açacağım, Kleopatra. *(Bu sözü tutacağını belirtmek için başını sallar. Çıkarken kınındaki kılıcı gevşeterek perdelerin arasında kaybolur.)*

ROMALI ASKERLER *(aşağıdaki avluda)*: Selam Sezar! Selam sana!

(Kleopatra dinler. Buçina sesini borazanlar izler.)

KLEOPATRA *(ellerini ovuşturup seslenerek)*: Ftatatita, Ftatatita. Karanlık bastırdı. Burada yapayalnızım. Yanıma gel. *(Sessizlik.)* Ftatatita! *(Daha yüksek sesle)* Ftatatita! *(Sessizlik. Paniğe kapılarak kordonu çekip perdeleri açar. Ftatatita, Ra'nın sunak taşında ölü yatmaktadır. Kesilen gırtlağından beyaz taşa bir kan seli boşanmıştır.)*

Beşinci Perde

Öğle vakti. Sarayın önündeki kordon boyunda şenlik ve askeri tören. Doğu limanında Sezar'ın kalyonu öyle görkemli bir biçimde süslenmiştir ki, baştan başa çiçeklerle donatıldığı göze çarpar. Apollodorus'un halıyla kayığa bindiği basamaklara yakın bir yerde durur. İskelenin başında Romalı muhafızlar nöbet bekler. Kordon boyuna, sarayın kapısına kadar uzanan kırmızı bir yol halısı serilmiştir. Saray kapısının geniş basamaklarına biriken Kleopatra'nın maiyetindeki kadınlar, renk renk giysileriyle orasını bir çiçek bahçesine çevirmişlerdir. Cepheye Kraliçe'nin muhafızları dizilmiştir. Başlarında, altı ay önce, Suriye sınırındaki eski sarayda, Bel Affris'in Sezar'ın gelişini bildirdiği subaylar vardır. Kuzey tarafını Romalı askerler çevirmiştir. Arkalarında ayaklarının ucuna basarak kordon boyunu görmeye çalışan kent halkı bulunur. Subaylar kordon boyunda dolaşıp çene çalarlar. Aralarında Belzanor, İranlı ve elinde asma dalından değnek taşıyan yüzbaşı göze çarpar. Savaşın yıprattığı, kaba çizmeli yüzbaşı gerek toplumdaki yeri, gerek kılık kıyafeti bakımından Mısırlıların yanında çok sönük kalır.

Apollodorus kent halkı arasından geçerek Romalı safının arkasından subaylara seslenir.

APOLLODORUS: Hey, baksanıza! Geçebilir miyim?

YÜZBAŞI: Bırakın geçsin Sicilyalı Apollodorus. *(Askerler geçirirler.)*

BELZANOR: Sezar'ın gelmesi yakın mı?

APOLLODORUS: Hâlâ pazar meydanında oyalanıyor. Askerlerin bağırıp çağırmasından başım şişti. Coşan bir orduya yarım saat dayandıktan sonra insanın azıcık deniz havasına ihtiyacı oluyor.

İRANLI: Son haberler sende. Anlat bakalım, rahipleri öldürttü mü?

APOLLODORUS: Tam buldun adamını! Onu çarşı meydanında karşıladılar. Başlarında küller, ellerinde tanrılarıyla. Tanrıları ayaklarının dibine dizdiler. Şöyle yüzüne bakılacak bir Apis vardı. Altınla fildişinden işçiliği bir harika. Benim tavsiyemle başrahibe onun için iki talan istedi.

BELZANOR *(dehşetle)*: Her şeyi bilen, her şeyi gören Apis için iki talan ha! Ya, başrahip ne dedi?

APOLLODORUS: Apis'in merhametine sığınıp beş talan istedi.

BELZANOR: Bu yüzden ülkede kıtlık olacak, kasırgalar kopacak.

İRANLI: Laf! Apis neden Achillas'ın Sezar'ı yenmesine yardımcı olmamış? Savaştan taze taze haberler var mı Apollodorus?

APOLLODORUS: Küçük Kral Ptoleme boğuldu.

BELZANOR: Boğuldu ha! Nasıl?

APOLLODORUS: Bütün adamlarıyla. Sezar üç yandan saldırıp onları Nil'e döktü. Ptoleme'nin saltanat kayığı battı.

BELZANOR: Şu Sezar, olağanüstü bir adam. Çabuk gelir mi dersin?

APOLLODORUS: Ben yanından ayrılırken Yahudi sorununa çözüm yolu arıyordu.

(Kuzeyden gelen borazan sesleriyle halkın arasındaki kımıldanma ve gürültü, Sezar'ın yaklaştığını bildirir.)

İRANLI: Onların icabına çabuk bakmış. Bakın, geliyor. *(Mısır saflarının önündeki yerine koşar.)*

BELZANOR *(onu izleyerek)*: Haz'rol, Sezar geliyor! *(Askerler hazır ol durumuna geçip, hizaya girerler. Apollodorus Mısırlıların safında yer alır.)*

YÜZBAŞI *(iskeledeki muhafızlara koşar)*: Dikkat, Sezar geliyor. *(Sezar yanında Rufio, törenle gelir. Britannus onları izler. Askerler Sezar'ı coşkulu haykırışlarla karşılarlar.)*

SEZAR: Görüyorum, gemim bekliyor beni. Sezar'ın Mısır'a veda saati geldi çattı. Söyle Rufio, ben gitmeden Mısır'da yapılacak ne kaldı?

RUFIO *(solunda)*: Bu eyalet için daha Romalı bir vali atamadınız.

SEZAR *(ona garip garip bakar, ama tam bir ciddilikle konuşur)*: Bergamalı Mithridates'e ne dersin? Eupator'un soylu oğlu, benim büyük kurtarıcım.

RUFIO: Ona başka yerlerde de ihtiyacınız olacak derim. Unutmayın yurda dönerken daha dört beş orduyla başa çıkmanız gerekecek.

SEZAR: Çok doğru. Ya kendin için ne dersin?

RUFIO *(adeta inanamaz)*: Ben, benden vali olur mu? Neler de geliyor aklınıza. Benim azat edilmiş bir kölenin oğlu olduğumu bilmez gibi...

SEZAR *(sevgiyle)*: Sezar seni oğlum diye bağrına basmadı mı? *(Herkese seslenerek)* Susun hepiniz, beni dinleyin biraz.

ROMALI ASKERLER: Sezar konuşuyor!

SEZAR: Dinleyin. Romalı valinin görevini, özelliğini, rütbesini ve adını bildiriyorum. Görevi, Sezar'ın kalkanı; özelliği, Sezar'ın dostu; rütbesi, bir Romalı asker. *(Romalı askerlerden bir zafer çığlığı yükselir.)* Adı, Rufio! *(Gene haykırırlar.)*

RUFIO *(Sezar'ın elini öperek)*: Doğru, Sezar'ın kalkanıyım, ama Sezar'ın kolunda olmayınca ne işe yarar bu kalkan?

Ne olursa olsun... *(Sesi boğuklaşır, kendini toplamak için başka yana döner.)*

SEZAR: Benim adalı, o koca Britanyalı nerde?

BRITANNUS *(Sezar'ın sağından öne gelir)*: Burada Sezar.

SEZAR: Kendi ülkenin o barbarca naralarıyla Delta savaşına atılmanı kim söyledi? Bir yandan dört Mısırlıyı birden er meydanına çağırırsın, bir yandan küfrün bini bir paraya!

BRITANNUS: Sezar, savaş kızıştığı an o ayıp sözler ağzımdan kaçıverdi. Çok özür dilerim.

SEZAR: Hem sen yüzme bilmediğin halde, biz ordugâha saldırırken kanalı nasıl geçtin bizimle?

BRITANNUS: Atınızın kuyruğuna yapıştım.

SEZAR: Bunlar bir kölenin kıvıracağı işler değil Britannicus, özgür bir adama yaraşır.

BRITANNUS: Ben özgür doğdum, Sezar.

SEZAR: İyi, ama sana Sezar'ın kölesi diyorlar.

BRITANNUS: Ancak Sezar'ın kölesi olarak gerçek özgürlüğü buldum.

SEZAR *(duygulanarak)*: Güzel söyledin. Ne iyilik bilmez adamım. Az daha seni azat edecektim. Ama artık bir milyon talana bile ayrılmam senden. *(Dostça omzuna vurur. Britannus hoşnut, ama azıcık utanmış, sıkılganca elini öper.)*

BELZANOR *(İranlıya)*: Bu Romalı, adamları avcuna alıp kendine hizmet ettirmesini biliyor.

İRANLI: Evet, kendine tehlikeli bir rakip olamayacak mütevazı adamları.

BRITANNUS: Seni sinsi yılan seni. Seni şüpheci herif.

SEZAR *(Apollodorus'u Mısırlılar köşesinde görüp çağırarak)*: Apollodorus, Mısır sanatını senin nazik ellerine bırakıyorum. Unutma, Roma sanatı sever ve cömertçe destekler.

APOLLODORUS: Anlıyorum, Sezar. Roma sanat üretmez, ama başka ulusların ürettiği sanatı satın alıp ülkesine taşır.

SEZAR: Ne! Roma sanat üretmez mi? Barış bir sanat değil mi? Savaş bir sanat değil mi? Devleti yönetmek bir sanat değil mi? Birkaç süs eşyasına karşılık bunları size bağışlıyoruz. Bu alışverişte kârlı çıkan sizsiniz. *(Rufio'ya dönerek)* Gemiye binmeden başka ne yapacaktım? *(Anımsamaya çalışır.)* Anımsayamadığım bir şey var, ne olabilir? Pekâlâ, her neyse yapılmadan kalacak! Bu uygun rüzgârı kaçırmaya gelmez. Elveda Rufio.

RUFIO: Sezar, sizi Roma'ya kalkansız göndermek hiç içime sinmiyor. Orada çok fazla hançer var.

SEZAR: Olsun varsın! Oraya giderken hayatımın görevini tamamlamış olacağım. O zaman yeteri kadar uzun yaşamış sayılırım. Ayrıca... ölmek düşüncesi bana hep nahoş gelmiştir. Öldürülmek daha iyi bence. Hoşça kal!

RUFIO *(içini çekerek ellerini havaya kaldırır. Sezar'ın yola getirilmez biri olduğunu kabullenmiştir)*: Yolunuz açık olsun! *(El sıkışırlar.)*

SEZAR *(Apollodorus'a el sallayarak)*: Elveda Apollodorus. Elveda bütün dostlar! Haydi gemiye...

(Rıhtımdan gemiye iskele tahtası uzatılır. Sezar oraya doğru ilerlerken, Kleopatra soğuk ve trajik, siyahlara bürünmüş, süssüz, ziynetsiz, aralarından geçtiği rengârenk kadın sürüsüyle çarpıcı bir karşıtlık içinde saraydan çıkıp merdivenlerde durur. Konuşuncaya kadar Sezar onu görmez.)

KLEOPATRA: Bu vedalaşmada Kleopatra'nın yeri yok mu?

SEZAR *(yüzü aydınlanarak)*: Ah, bir şey eksik kaldı diyordum. *(Rufio'ya)* Aşkolsun, onu neden bana anımsatmadın Rufio? *(Aceleyle Kleopatra'ya yaklaşır.)* Seni görmeden gitseydim, kendimi hiç bağışlamayacaktım. *(Ellerinden tutup onu meydanın ortasına getirir. Kleopatra taş kesilmiş gibi, karşı koymaz.)* Bu yas kılığı benim için mi?

KLEOPATRA: Hayır.

SEZAR *(pişmanca)*: Ah, ne düşüncesizim. Kardeşin için.
KLEOPATRA: Hayır.
SEZAR: Kimin için öyleyse?
KLEOPATRA: Bize bıraktığınız Romalı valiye sorun.
SEZAR: Rufio'ya mı?
KLEOPATRA: Evet, Rufio'ya. *(Çok alaycı bir ifadeyle onu gösterir.)* Sezar'ın adına, Sezar'ın yolunda, Sezar'ın övündüğü yaşam yasalarıyla burayı yönetecek olan adama.
SEZAR *(şüpheli)*: Elinden geldiğince yönetecek. Bu işi üstlendi, kendi yöntemleriyle yönetecek.
KLEOPATRA: Sizin yönteminizle değil öyleyse.
SEZAR: Benim yöntemimle derken neyi kastediyorsun?
KLEOPATRA: Cezalandırmadan, öç almadan, yargılamadan.
SEZAR *(onaylayarak)*: Evet, doğru yol bu, büyük yol bu, eninde sonunda tek çıkar yol bu! *(Rufio'ya)* Buna inan Rufio, inanabilirsen.
RUFIO: Tabii inanıyorum Sezar, beni çoktan ikna ettiniz. Ama bakın, bugün Numidya'ya yelken açıyorsunuz. Söyleyin bana, orada sizi yemek isteyen bir aslanla karşılaşırsanız, onu cezalandırmayacak mısınız?
SEZAR *(sözü nereye getirmek istediğini merak ederek)*: Hayır.
RUFIO: Şimdiye kadar yediklerinin öcünü almayacak mısınız?
SEZAR: Hayır.
RUFIO: Suçundan ötürü yargılamayacak mısınız?
SEZAR: Hayır.
RUFIO: Hayatınızı nasıl kurtaracaksınız öyleyse?
SEZAR *(hemen)*: Öldürürüm, adamım. Ama onun beni öldüreceği gibi garez duymadan. Bu aslan örneği ne anlama geliyor?
RUFIO: Kleopatra'nın buyruğuyla adam öldüren bir dişi kaplanı vardı. Bir gün sizi öldürmesini buyuracağından korkuyordum. Sezar'ın öğrencisi olmasaydım, o dişi kap-

lana dindarlık kisvesi altında neler yapardım. Cezalandırırdım, Pothinus'un öcünü ondan alırdım.

SEZAR *(sözün arasına girer)*: Pothinus!

RUFIO *(sürdürerek)*: Onu yargılardım, ama bütün bu delilikleri ardımda bıraktım. Hiç garez duymadan boğazını kesiverdim. Bunun için Kleopatra size yas kılığında geldi.

KLEOPATRA *(şiddetle)*: Hizmetkârım Ftatatita'nın kanını döktü. Bunun hesabını sormazsanız, vebali onun kadar sizin boynunuza...

SEZAR *(enerjik)*: Baş üstüne. Eline sağlık Rufio. Yargıç koltuğuna oturup nefret uyandıran törenler, tanrılara yakarışlarla ücretli bir cellada teslim edip, adalet adına halkın önünde idam ettirseydin, bir daha ürpermeden elini sıkamazdım. Ama bu doğal bir infaz olmuş. Bundan dehşet duymuyorum.

(Rufio ferahlamıştır. "Gördün mü?" der gibi Kleopatra'ya işaret eder.)

KLEOPATRA *(güçsüzlüğünü anlayınca çocukça ve küçülmüş)*: Duymazsınız, bir Romalı bir Mısırlıyı öldürünce vız gelir. Sezar'ın adaletten nasibi olmayan, ne kadar bozulmuş, kötü biri olduğunu bütün dünya görecek.

SEZAR *(gönlünü alırcasına ellerinden tutarak)*: Haydi, kızma bana. Zavallı Totatita için üzüldüm. *(Kleopatra gülmekten kendini alamaz.)* Aha, gülüyorsun. Bu barıştığımızı mı gösterir?

KLEOPATRA *(güldüğüne kızarak)*: Hayır, hayır asla! Ama ona Totatita demeniz öyle gülünç ki.

SEZAR: Ne, her zamanki gibi çocuk musun? Seni bir kadın yapmayı başaramadım mı?

KLEOPATRA: Koca bebek olan asıl sizsiniz. Siz ciddi davranmadığınız için beni de gülünç duruma düşürüyorsunuz. Ama bana kötü davrandınız. Sizi bağışlamıyorum.

SEZAR: Bana uğurlar olsun demeyecek misin? Haydi vedalaşalım.

KLEOPATRA: Vedalaşmam.

SEZAR *(kandırmaya çalışır)*: Sana Roma'dan güzel bir armağan yollarım.

KLEOPATRA *(gururla)*: Roma'dan Mısır'a güzel bir şey ha? Roma bana Mısır'ın veremeyeceği neyi verebilir?

APOLLODORUS: Bu doğru Sezar, armağan gerçekten güzel olacaksa sizin adınıza İskenderiye'den alırım.

KLEOPATRA: Roma'nın en ünlü hazinelerini unutuyorsunuz, dostum. Onları İskenderiye'den satın alamazsınız.

APOLLODORUS: Bunlar nedir, Sezar?

SEZAR: Oğulları. Gel, Kleopatra, beni bağışla, hayırlı yolculuklar dile. Sana bir adam yollayacağım, tepeden tırnağa Romalı, en soylu Romalılardan... Bir bıçak darbesiyle koparılacak kadar olgun değil; kolları cılız, yüreği soğuk değil; kel başını bir fatihin meşe yapraklarıyla örtmüyor; omuzlarında bütün dünyanın yükünü taşımaktan sırtı kamburlaşmamış; canlı, hareketli, taze, güçlü, genç; sabaha umutla başlar, günü savaşla, geceyi eğlenceyle geçirir. Sezar'a karşılık böyle birini ister misin?

KLEOPATRA: Adı, adı?

SEZAR: Marcus Antonius olsun mu? *(Kleopatra kendini Sezar'ın kollarına atar.)*

RUFIO: Sezar'ı Antonius'la değişirseniz pazarlıkta aldanırsınız, bayan.

SEZAR: Şimdi hoşnutsun demek.

KLEOPATRA: Unutmazsınız, değil mi?

SEZAR: Unutmam. Hoşça kal. Bir daha buluşacağımızı sanmıyorum. Elveda. *(Onu alnından öper. Kleopatra çok etkilenmiştir. Burnunu çekmeye başlar. Sezar gemiye biner.)*

ROMALI ASKERLER *(Sezar iskeleye adım atarken)*: Selam Sezar! Elveda!

(Sezar gemiye ulaşıp, el sallayan Rufio'ya karşılık verir.)

APOLLODORUS *(Kleopatra'ya)*: Gözyaşı dökmeyin sevgili Kraliçe, hizmetkârınızın yüreğine işliyor. Bir gün geri gelir.

KLEOPATRA: Gelmez umarım. Yine de ağlamaktan kendimi alamıyorum. *(Sezar'a mendil sallar. Gemi hareket eder.)*

ROMALI ASKERLER *(kılıçlarını çekip havaya kaldırarak)*: Selam Sezar!

*PYGMALION**

* PYGMALION, 1912

Kişiler

ANNE
KIZ
SOKAKTAKİ ADAM
FREDDY, Mrs. Eynsford Hill'in oğlu
LIZA, Çiçekçi Kız
EFENDİ
NOT ALAN
BİR ADAM
SELSEYLİ
ALAYCI ADAM
HOXTONLU
PICKERING
HIGGINS
MRS. PEARCE
DOOLITTLE, Liza'nın babası
MRS. HIGGINS, Higgins'in annesi
HİZMETÇİ
MRS. EYNSFORD HILL
MISS EYNSFORD HILL, Clara; Mrs. Eynsford Hill'in kızı

Birinci Perde

Covent Garden, 23.15, şiddetli bir yaz sağanağı. Araba çağıranların telaşlı ıslık sesleri. Yayalar pazar yerine ve St. Paul Kilisesi'nin direkleri arasına sığınmak için koşarlar. Kiliseye önceden sığınmış olanlar arasında gece giysileri giymiş bir ana kız da bulunur. Hepsi üzülerek yağmura bakar. Yalnız bir adam sırtını dönmüş bir deftere harıl harıl bir şeyler yazar.

Kilise çanı çeyrek saati çalar.

KIZ *(ana direkler arasında, soldaki sütuna yakın)*: Soğuk iliğime işledi. Şu Freddy de nerede kaldı? Gideli yirmi dakika oldu.

ANNE *(kızının sağında)*: O kadar olmadı canım. Gene de bir araba bulmalıydı şimdiye kadar.

SOKAKTAKİ ADAM: Saat on bir buçuktan önce araba bulunmaz Baayan. Tiyatro çıkışı müşteri götürenler ancak o saatte döner.

ANNE: Hemen araba bulmalıyız. On bir buçuğa kadar bekleyemeyiz. Havaya baksanıza.

SOKAKTAKİ ADAM: Suç bende değil, Baayan.

KIZ: Freddy gözünü açaydı, tiyatronun kapısında bir taksi çevirirdi.

ANNE: Çocuk ne yapsın canım.

KIZ: Başkaları taksi buldular. O neden bulamadı?

(Freddy, Southampton Sokağı yönünden koşarak gelir. Sırılsıklam bir şemsiyeyi kapatarak ikisi arasında durur. Gece kılığında, yirmi yaşında bir delikanlı. Ayak bileklerine kadar ıslanmıştır.)

KIZ: Hani, nerde araba?

FREDDY: Aramaktan başım döndü. Bir tane boş taksi yok.

ANNE: Olmaz olur mu Freddy. İyice aramamışsın.

KIZ: Sen de sıktın hani. Gidip kendimiz mi arayalım?

FREDDY: Hepsi tutulmuş. Yağmur birden indirince herkes şaşkına döndü. Arabalara saldırdı. Bir boy, Charing Cross'a, bir boy Ludgate Circus'a koştum. Hepsi dolu, inan olsun.

ANNE: Trafalgar Meydanı'na baktın mı?

FREDDY: Orada da yoktu.

KIZ: Baktın mı?

FREDDY: Charing Cross İstasyonu'na kadar koştum. Ne bekliyordunuz, Londra'nın öbür ucuna gitmemi mi?

ANNE: Aman, ne beceriksizsin Freddy. Hadi durma, koş. Bir araba bulmadan gözüme görünme.

FREDDY: Boşuna sırılsıklam olacağım.

KIZ: Ya biz ne olacağız? Bu cereyanlı yerde, bu incecik elbiselerle tir tir titreyelim mi bütün gece? Bencil herif!

FREDDY: İyi, iyi gidiyoruz işte.

(Şemsiyesini açıp Strand tarafına doğru fırlar, ama yağmurdan kaçan bir çiçekçi kızla çarpışıp çiçek sepetini devirir. Göz kamaştırıcı bir şimşekle, ardından gelen gök gürültüsü bu çarpışmayı vurgular.)

ÇİÇEKÇİ KIZ: Önüne baksana Freddy. Bana fena tosladın, canım.

FREDDY: Özür dilerim. *(Hızla uzaklaşır.)*

ÇİÇEKÇİ KIZ *(dağılan çiçeklerini toplayıp sepetine koyarak)*: Tüh, yazıklar olsun. İki demet menekşe çamurlara

bulandı. Benim bir günlük nafakam be. *(Bayanın sağında sütunun dibine oturarak çiçeklerini düzeltir. Hiç de çekici bir kişi değildir. Başındaki hasırdan küçük gemici şapkası uzun zamandır Londra'nın kirini tozunu yemiş, ama fırça yüzü görmemiştir. Kızın saçına uzun süre su sabun değmediği bellidir. Şu boz sıçan rengi doğal rengi olamaz. Sırtındaki eski püskü siyah ceket dizlerine kadar iner. Beline oturtulmuştur. Kahverengi eteğinin üstüne kaba bir önlük takmıştır. Botları iyice eskimiştir. Elinden geldiği kadar temiz pak olmaya çalışmıştır. Gene de kibar bayanların yanında pek kirli kalır. Yüzünün çizgileri onlarınkinden daha az düzgün değildir. Ama şu andaki durumu hiç de iç açıcı sayılmaz. Ayrıca bir dişçiye görünmeye ihtiyacı vardır.)*

ANNE: Oğlumun adının Freddy olduğunu nereden bildin?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Bu rafadan senin oğlun ha! Onu adam gibi yetiştirsen olmaz mıydı? Sen zavallı bir kızın çiçeklerini devir, sonra bir mangır bile toslamadan kır kirişi. Var mı böyle yağma? Ana sıfatıynan zararımı sen öde bari.

KIZ: Anne, sakın ha! Şundaki küstahlığa bak.

ANNE: Bırak Clara, eline birkaç kuruş sıkıştıralım. Sende bozuk para var mı?

KIZ: Yok. Altı pensten ufak param yok.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(umutla)*: Size bir onluk bozarım Baayancığım.

ANNE *(Clara'ya)*: Ver bana. *(Clara parayı isteksizce verir.)* Tamam. *(Kıza)* Al bakalım. Çiçeklerin parası.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Çok teşekkür ederim, anımefendi.

KIZ: Paranın üstünü istesene. Bunların demeti bir peniye.

ANNE: Kapat çeneni Clara. *(Kıza)* Üstü kalsın.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Allah razı olsun efendim.

ANNE: Şimdi söyle bakalım, bu gencin adını nerden biliyorsun?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Bilmiyorum.

ANNE: Onu adıyla çağırdığını işittim. Beni kandıramazsın.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Seni kandıran kim? Ona Freddy ya da Charlie desem ne çıkar? Bir yabancı ile konuşurken sen ne yaparsın? Maksat gönül almak. *(Sepetinin yanına oturur.)*

KIZ: Paranı sokağa attın anne. Freddy'den bu kadar da alçalmasını beklememeliydin. *(Küçümseyerek sütunun arkasına çekilir.)*

(Babacan, asker tavırlı yaşlıca bir bey koşarak sığınmaya gelir. Sular sızan şemsiyesini kapatır. Freddy gibi ayak bileklerine kadar ıslanmıştır. Sırtında gece elbisesi ve bir pardösü vardır. Kızın çekilmesiyle boşalan soldaki yeri alır.)

EFENDİ: Vay canına!

ANNE *(Efendiye)*: Aman Beyefendi, dineceye benziyor mu?

EFENDİ: Ne gezer Hanımefendi, bardaktan boşanırcasına yağıyor. *(Çiçekçi Kızın yaslandığı sütuna yaklaşıp bir ayağını dibine koyar. Paçalarında biriken suları boşaltmaya çalışır.)*

ANNE: Başımıza gelenler! *(Üzüntüyle çekilip kızının yanına gider.)*

ÇİÇEKÇİ KIZ *(efendiden birinin yanına yaklaşmasından yararlanarak dostça)*: Mademki göğün dibi delindi yağmur birazdan diner. Hadi tasalanma Dayı Bey... Bi demet menekşe alsana, n'oolur, garibiz burada.

EFENDİ: Özür dilerim, hiç bozuk param yok.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Ben bozarım Dayı Bey.

EFENDİ: Bir altın lira bozar mısınız? Daha küçük para yok üstümde.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Bi iki buçukluk bozarım. Haydi gözünü seveyim Dayı Bey. Senin güzel atırın için iki çeyreğe olur.

EFENDİ *(ceplerini karıştırır)*: Gerçekten hiç bozuğum yok. Durun, üç onluk buldum. İşinize yararsa. *(Öbür sütuna yaklaşır.)*

ÇİÇEKÇİ KIZ *(hayal kırıklığına uğramış ama hiçtense üç onluğa razı)*: Eksik olmayın efendim.

SOKAKTAKİ ADAM *(Çiçekçi Kıza)*: Hey, gözünü aç! Bey abime bir çiçek versen iyi edersin. Sütunun arkasına kitakse! Orada bir aynasız dikilmiş, ağzından çıkan her mubarek lafcağızı bir bir tefterine yazar.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(dehşetle yerinden fırlayarak)*: Dayı Beyle konuştumsa ne olmuş sanki? Bir kabaat mı var bunda? Çiçek satmayayım da kaldırım çiçeği mi olayım? Ben namıslı kızım bugüne bugün. Allah şaşırtmasın. Sanki ne dedim Dayı Beye, benden bi çiçek alıver, dedim. *(Herkeste bir mırıltı. Çoğu Çiçekçi Kız'dan yana çıkar, ama fazla alıngan davranmasını da doğru bulmazlar. Her kafadan bir ses çıkar: "Ne bağırıyorsun? Kimse sana dokunamaz. Söylenmek neye yarar? Aldırma. Boş ver. Boş ver." Sabırsız olanlar ona çenesini kapatmasını söylerler. Uzaktan gelen bir grup olanları bilmediği için sorularla yanıtlar gürültüyü artırır: "Ulan bu ne şamata? Maraza çıkaran kim anam babam? Tahtakozun teki kızcağızın sözlerini tefterine yazar. Kim? O mu? Na şuradaki. Şu beyefendiden para almış." Başına üşüşen kalabalıktan şaşkına dönen Çiçekçi Kız onları yararak dehşet içinde beyefendiye yalvarır)*: Aman, Dayı Bey, gözünü seveyim, o dil avcısı benden şikaatçı olmasın. Yoksa efendiden bir adamla konuştum diye sürüm sürüm süründürürler beni. Altın adım pul olur, kız adım da dul olur.

NOT ALAN *(kızın sağından öne gelir. Meraklılar onu izler)*: Hey, hey. Sana bir şey yapan mı var, deli kız? Beni ne sandın?

SOKAKTAKİ ADAM: Merak etme, efendiden bir adam. Baksana pabuçlarına. *(Not alan adama açıklar.)* Sizi dil avcısı sandı, efendim.

NOT ALAN *(hemen ilgilenir)*: Dil avcısı nedir?

SOKAKTAKİ ADAM *(tanımlamakta güçlük çeker)*: Şey... demek... Dil avcısı işte... Nasıl anlatmalı... Polise haber yetiştiren biri.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(hâlâ heyecanlı)*: Epmek çarpsın, gençliğimin ayrını görmeyim bi şeycikler demedim. Ben...

NOT ALAN *(kızmadan, ama ağır basarak)*: Kes, haydi kes! benim polise benzer yanım var mı?

ÇİÇEKÇİ KIZ *(içi rahat değildir)*: Öyleyse ne demeye benim laflarımı yazıyorsun? Doğru mu yazdın, yoksa eğri mi? Ne bileyim? Göster bakalın. *(Not alan adam defterini açıp Çiçekçi Kız'ın gözüne sokar. Daha zayıf bir adam, sırtına abanıp defteri okumaya çalışanların itip kakmasına direnemezdi.)* Bu da nesi? Doğru dürüst yazı deyil bu. Okuyamıyom.

NOT ALAN: Ben okurum. *(Kızın şivesi ile)* Hadi tasalanma Dayı Bey. Bi demet menekşe alsana noolur, garibiz burada.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(çok üzgün)*: Dayı dedikse nolmuş, ayı demedik ya. *(Efendi'ye)* Noolursun beyefendi, sen bana arka çık da, bu herif benden şikaatçı olmasın.

EFENDİ: Ne şikâyeti. Ben şikâyetçi filan değilim. *(Not Alan'a)* Rica ederim efendim. Gerçekten polisseniz ben şikâyette bulunmadan beni genç bir bayanın sataşmasından korumaya çalışmanızı abes bulurum. Herkes gördü, kızcağızın kötü bir niyeti yoktu.

SOKAKTAKILER *(genellikle polis hafiyeliğine karşı bir tutum takınarak)*: Tabii herkes gördü. Sana ne bundan? El âlemin işine ne karışırsın? Maaşını yükseltsinler istiyor, besbelli. İnsanların laflarını yazmak da ne oluyor? Kız onunla konuştu mu hiç? Hem konuşsa ne çıkar? Kızcağız yağmurdan korunmak için sığınmış şuraya. Hakaretin bini bir paraya, vb. *(Kızdan yana olanlar, onu sütunun dibindeki yerine götürürler. Çiçekçi kız oturup sakinleşmeye çalışır.)*

BİR ADAM: Vallayı bu aynasız değil, herkesin işine burnunu sokan ukelanın biri. Pabuçlarına bakın.

NOT ALAN *(ona dönerek güler yüzlü)*: Selsey'deki akrabaların nasıl?

SELSEYLİ *(kuşkulu)*: Selseyli olduğumu kim söyledi size?

NOT ALAN: Orasını sorma. Selseylisin. *(Kıza)* Ya senin buralarda ne işin var? Lisson Grove neresi, Londra neresi?

ÇİÇEKÇİ KIZ *(şaşkın)*: Lisson Grove'dan çıkmışsam n'olacak? Orada it bağlasan durmaz. Üstelik kümes kadar bir eve dünyanın parasını bayılıyordum. *(Ağlar.)*

NOT ALAN: İstediğin yerde otur, ama adamın kafasını şişirme.

EFENDİ *(Kıza)*: Haydi, haydi! Üzülmeyin size bir şey yapamaz. İstediğiniz yerde oturmak hakkınızdır.

ALAYCI ADAM *(Not Alan'la Efendi arasına girerek)*: Park Lane'de bir villaya ne buyrulur? Konut sorununu birlikte çözelim istersen.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(sepetinin başında, iyice üzgün, kendi kendine mırıldanır)*: Bildiyiniz kızlardan deyilim ben.

ALAYCI ADAM: Ben nereliyim, bey abi, bilebil.

NOT ALAN *(hiç düşünmeden)*: Hoxtonlu.

HOXTONLU *(şaşar)*: Anam avradım olsun ki doğru. Bitirimsin be abi. Bilmediği yok bilader. *(Gülmeler. Not Alan'a karşı ilgi artar.)*

ÇİÇEKÇİ KIZ *(hâlâ uğradığı haksızlığı hazmedememiştir)*: İşime karışmaya ne akkı var?

SOKAKTAKİ ADAM: Hiçbir hakkı yok. Kendini savun. *(Adama)* Sana ilişmeyene sen de ilişme. Hele bir kimliğini görelim.

SOKAKTAKILER: Evet, evet. Kimliğini görelim.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Bildiğini söylesin. Onunla takışmaya hiç niyetim yok.

SOKAKTAKİ ADAM: Bizi adam yerine koymazsın. Hele efendiden birine dil uzat da görelim.

HOXTONLU: Falcılık edeceksen söyle bakalım, bu kalantor nerden düşmüş buralara?

NOT ALAN: Cheltenham'da doğmuş, Harrow ile Cambridge'de okumuş, Hindistan'da da bulunmuş.

EFENDİ: Çok doğru. *(Kahkahalar. Not Alan'ı tuttuklarını gösteren tepkiler. "Nasıl da bildi? Eh, bu kadar olur! Kalantorun geçmişini okudu." vb.)* Tecessüsümü mazur görürseniz sorayım. Bu işi geçiminizi sağlamak için, müzikhollerde filan mi yapıyorsunuz?

NOT ALAN: Düşünmedim değil. Bakarsınız günün birinde geçimimiz o yüzden olur.

(Yağmur dinmiştir. Kalabalık dağılmaya başlar.)

ÇİÇEKÇİ KIZ *(adamın ilgi çekmesinden hoşlanmaz)*: Hiç de kibar bir adam değil. Yoksam benim gibi zavallı bir kızlan uğraşır mıydı?

KIZ *(sabrı taşarak sütunun önüne gelir, kabaca Efendi'nin önüne geçip onun yana çekilmesine neden olur)*: Şu Freddy de iyice saçmaladı. Bu gidişle soğuktan zatürree olacağım.

NOT ALAN *(not alarak, "türree"yi kendi kendine tekrarlar)*: Earlscourt'da oturuyor.

KIZ *(öfkelenerek)*: Bir de yüksek sesle söylüyor. Bu küstahça düşünceleri kendinize saklayın.

NOT ALAN: Yüksek sesle mi söyledim? Farkında değilim. Affedersiniz. Anneniz de Epsom'dan, buna hiç şüphe yok.

ANNE *(kızı ile Not Alan arasına gelerek)*: Çok garip, Epsom'a yakın Tombulhanım Parkı'nda büyümüştüm.

NOT ALAN *(pek tuhafına gitmiştir)*: Ha! Ha! Amma da matrak adı varmış. Affedersiniz. *(Kıza)* Bir taksi arıyordunuz değil mi?

KIZ: Sizinle konuşan kim?

ANNE: Lütfen, lütfen Clara. *(Kızı kibirli bir tavırla omuz silkerek çekilir.)* Bize bir taksi bulursanız pek seviniriz Beyefendi. *(Not Alan cebinden bir düdük çıkarır.)* Sağ olun. *(Not Alan keskin bir düdük sesi çıkarır.)*

ALAYCI ADAM: Gördünüz mü, adam sivil polis demiştim size.

SOKAKTAKİ ADAM: Bu polis düdüğü değil, sporcu düdüğü.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(hâlâ yürekten yaralı)*: Namısıma leke sürdürmem ben.

NOT ALAN: Farkında mısınız yağmur durdu.

SOKAKTAKİ ADAM: Sahi durmuş. Senin gevezeliklerini dinlemeye gerek kalmadı. *(Strand'e doğru yürür.)*

ALAYCI ADAM: Ben de senin nerden geldiğini söyleyeyim mi? Anwell'den. Geldiğin yere git.

NOT ALAN *(düzeltir)*: Hanwell.

ALAYCI ADAM *(düzgün konuşmaya özenerek)*: Teşekkürler sayın öğretmen. Hav! Hav! Hoşça kal. *(Alaycı bir saygı gösterisi ile şapkasına dokunarak uzaklaşır.)*

ÇİÇEKÇİ KIZ: Herkesi korkutuyor. Ya ona da aynı şeyi yapsalar.

ANNE: Baksana hava düzeldi Clara. Otobüse kadar yürüyebiliriz. Gel. *(Eteklerini toplayıp Strand'e doğru hızla uzaklaşır.)*

KIZ: İyi ama taksi? *(Annesine sesini duyuramaz.)* Amma da iş. *(Öfkeyle onu izler.)*

(Not Alan, Efendi ve Çiçekçi Kız'dan başka herkes gitmiştir. Çiçekçi Kız sepetini düzeltirken mırıldanmayı sürdürür.)

ÇİÇEKÇİ KIZ: Zaten derdim başımdan aşkın... Ne var benim gibi zavallı bir kızlan uğraşacak?

EFENDİ: Bu işi nasıl yapıyorsunuz sorabilir miyim?

NOT ALAN: Sadece fonetik, ses bilimi. Bu hem mesleğim, hem de en büyük zevkim. Sevdiği işten hayatını kazanabilen adama ne mutlu. Bir İrlandalıyı, bir İskoçyalıyı şivesinden kim olsa tanır. Ama bir adamın Londra'nın hangi mahallesinde doğduğu bile dikkatimden kaçmaz benim. İki mahalle arasındaki ağız farkını bile şıp diye bulup çıkarırım.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Kendinden utan minasibetsiz, sen de adam mısın be!

EFENDİ: İnsan bu yoldan geçimini sağlayabilir mi?

NOT ALAN: Rahat rahat. Sonradan görmeler çağındayız. Bir kenar mahallede, yılda 80 sterlinle işe başlayan adam bir süre sonra yüz binlere para demiyor. Londra'nın en lüks semtine taşınıyor. Ama her ağzını açışta kendini ele veriyor. Ben onlara doğru dürüst...

ÇİÇEKÇİ KIZ: Kendi işine bak sen. Zavallı bir kızın işine burnunu sokma, yoksam...

NOT ALAN *(patlayarak)*: Bana bak, kız. Ya bu kulak tırmalayıcı zırıltıyı kes ya da çek git burdan.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(zayıfça kendini savunarak)*: Ağzımın kâhyası mısın? Göynümün dilediyi yerde dururum.

NOT ALAN: Böyle berbat sesler çıkaran, bu kadar kötü konuşan bir kadının hiçbir yerde durmaya hakkı yoktur. Yaşamaya bile hakkı yoktur. Unutma, sen ruh sahibi, kendisine kutsal kelamın bağışlandığı bir insansın. Anadilin Shakespeare'in, Milton'un, İncil'in dili. Öyle karga gibi bet bet sesler çıkarıp durma.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Oha! Lafın gümrüğü mü olurmuş?

NOT ALAN *(defterini açarak)*: Bu ne berbat ses! Bu ne korkunç konuşma! *(Yazar. Sonra kızın taklidini yaparak okur.)* Oha, lafın gümrüğü mü olurmuş?

ÇİÇEKÇİ KIZ *(gülmekten kendini alamaz)*: Öst!

NOT ALAN: Şu kaba saba konuşan, yontulmamış kız var ya, şu dili belası ömrü boyunca kaldırımlarda sürünecek sokak kızı. Şunu üç ayda bir düşes diye bir büyükelçilikteki baloya götürebilirim. Giderek bir leydinin oda hizmetçiliği ya da kibar bir dükkânda satıcılık gibi daha iyi İngilizce isteyen bir işe yerleştirebilirim. Milyoner öğrencilere yaptığım bu. Elde ettiğim kazançla fonetik üstüne bilimsel çalışmalar yapabiliyorum. Milton üslubunda şiirler de yazıyorum fırsat buldukça.

EFENDİ: Ben de Hint dillerinin çeşitli ağızları üstünde çalışırım.

NOT ALAN *(büyük bir ilgiyle)*: Öyle mi? Konuşulan Sanskritçe yazarı Albay Pickering'i tanır mısınız?

EFENDİ: Albay Pickering benim. Ya siz kimsiniz?

NOT ALAN: Henry Higgins, Higgins'in Evrensel Alfabesi yazarı.

PICKERING *(heyecanla)*: Sizinle tanışmak için ta Hindistan'dan geldim.

HIGGINS: Sizinle tanışmak için ta Hindistan'a gidiyordum.

PICKERING: Nerede oturuyorsunuz?

HIGGINS: 27 A Wimpole Sokağı. Yarın beni görmeye gelsenize.

PICKERING: Ben Carlton'da kalıyorum. Buyrun birlikte gidelim, hem bir şeyler atıştırır hem çene çalarız.

HIGGINS: Hay hay.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(önünden geçerlerken Pickering'e)*: Bir çiçek alın efendiciğim. Epmek param yok.

PICKERING: Gerçekten hiç bozuğum yok. Kusura bakmayın.

HIGGINS *(kızın yalancılığı karşısında irkilir)*: Yalancı. Demin iki buçukluk bozarım dedin.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(hırsla ayağa kalkar)*: Dilin ensenden çekilsin e mi! Al. *(Sepeti ayaklarına atar.)* Üç onluğa koskoca sepeti verdim gitti.

(Kilisenin saati çalar.)

HIGGINS *(saygı ile şapkasını çıkarır)*: Ah, kilise merhametli olmamızı hatırlatıyor. *(Kızın sepetine bir avuç para atarak Pickering'i izler.)*

ÇİÇEKÇİ KIZ *(bir iki buçuk şilin bulur)*: Oy anam! *(İki florin bulur.)* Oy babam! *(Yarım altın lira bulur.)* Oy anam babam! Yaşadık!

FREDDY *(bir taksiden atlayarak)*: Sonunda buldum bir tane. Merhaba. *(Kıza)* Burada duran iki hanım nerde?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Yağmur dinince otobüse binmeye gittiler.

FREDDY: Ben bu taksiyi ne yapacağım şimdi? Allah kahretsin.

ÇİÇEKÇİ KIZ *(azametle)*: Hiç üzülme delikanlı. Ben taksiynen eve gideceyim. *(Taksiye doğru uçarak gider. Şoför arabanın kapısını sıkı sıkı kapatır. Kız kendisine güvenmediğini anlayarak, elindeki bir avuç parayı gösterir.)* Bugüne bugün dünyalığı doğrulttuk Charlie. Taksi parasının lafı mı olur. *(Şoför sırıtarak kapıyı açar.)* Angel Court, Drury Lane. Michael John'un yağcı dükkânı var ya. Hemen köşesinde indireceksin. Haydi hızlı sür arabanı aslanım, göreyim seni. *(Araba harekete geçerken kapıyı hızla çeker.)*

FREDDY: Bak sen şu işe!

İkinci Perde

Ertesi sabah saat 11. Higgins'in Wimpole Sokağı'ndaki laboratuvarı. Birinci katta, sokağa bakan, oturma odası olarak düşünülmüş bir salon. Arka duvarın ortasında çift kapı vardır. İçeri girenler sağ köşede karşılıklı duran iki dosya dolabı görürler. Bu köşedeki düz yazı masasının üstünde bir fonograf, bir laringoskop, küçük org boruları ile bir körük, duvardaki havagazı borusuna bağlı, çıkardıkları alevle, soluk kontrolüne yarayan lambalar, çeşitli boyda diyapazonlar, ses organlarını gösteren doğal büyüklükte bir insan başı krokisi, fonografta kullanılan balmumundan silindirlerin durduğu kutu.

Odanın aynı tarafında öne yakın, bir şömine, deri kaplı rahat bir koltuk ve kömür kovası vardır. Şöminenin üstünde bir saat, şömine ile fonograf masası arasında bir gazete sehpası bulunur.

Ortadaki kapıdan giren ziyaretçinin solunda dar çekmeceli bir dolap, üstünde telefon ile telefon rehberi göze çarpar. Odanın sol köşesinde bir kuyruklu piyano, piyanonun üstünde meyveler, şekerlemeler, çikolatalarla dolu bir tabak vardır.

Odanın ortası boştur. Deri koltuk, piyano taburesi ve fonograf masasındaki iki sandalyeden başka, şöminenin yanında bir sandalye bulunur. Duvarlarda gravürler vardır. Yağlıboya resim bulunmaz.

Pickering masanın başında oturmuş, kullanmakta olduğu bir diyapazonla bazı kartları bırakır. Higgins ona yakın, ayakta durarak açılmış olan iki üç dosya çekmecesini kapatır. Gündüz gözü ile kırk yaşlarında, gürbüz, güçlü, canlı bir adamdır. Siyah takım elbise, beyaz gömlek üstüne siyah ipekli kravat takmıştır. Enerjik bilim adamı tipi. Bilim konusu olarak incelenebilecek her şey onu şiddetle ilgilendirir. Ama kendine de, başkalarına da, başkalarının duygularına da aldırmaz. Boyuna bosuna, yaşına başına bakarsanız koca adam, ama aslında her şeyle ilgilenen ve herkesten ilgi bekleyen şamatacı bir koca bebek. İstemeden kötülük yapmasını önlemek için ona göz kulak olmalı. Bir günü bir gününe uymaz. İşler yolunda gidince güler yüzle zorbalık eder, ama işler ters gidince kıyametleri koparır. İçinde hiç kötülük yoktur. En insafsız, en mantıksız anlarında bile sevimliliğini yitirmez.

HIGGINS *(son çekmeceyi çekerken)*: İşte bizim numaramız da bu.

PICKERING: Aklım durdu.. Gösterdiklerinizin yarısını bile kavrayamadım, doğrusunu isterseniz.

HIGGINS: Tekrar çalmamı istediğiniz bir bölüm var mı?

PICKERING *(kalkıp şöminenin yanına gelir. Sırtını ateşe vererek oturur)*: Sağ olun. Bu sabahlık bu kadarı yetti bana.

HIGGINS *(onu izleyip solunda durarak)*: Sesleri dinlemekten yoruldunuz mu?

PICKERING: Başım şişti. Ben yirmi dört sesli harfi telaffuz edebiliyorum diye kendimi bulunmaz Hint kumaşı sanırdım. Oysa siz yüz otuz değişik ses çıkarmakla beni fersah fersah geride bıraktınız. Birçoğu arasındaki farkı işitemiyorum.

HIGGINS *(gülerek, tatlı yemek için piyanoya yaklaşır)*: Zamanla alışırsınız. Başlangıçta aradaki farkı işitemezsiniz, ama dinledikçe A ile B kadar birbirlerinden farklı olduk-

larını anlarsınız. *(Mrs. Pearce, Higgins'in kâhya kadını kapıdan bakar.)* Ne var?

MRS. PEARCE *(duraklayarak, şaşırdığı belli)*: Genç bir kadın sizi görmek istiyor efendim.

HIGGINS: Genç bir kadın mı? Ne istiyormuş?

MRS. PEARCE: Niçin geldiğini öğrenince sevinecekmişsiniz. Öyle dedi, efendim. Peki adi görünüşlü bir şey. Onu kapı dışarı ederdim ama belki makinelerinize konuşturmak istersiniz, dedim. Kusura bakmayın ama, bazen öyle acayip insanlarla konuşuyorsunuz ki...

HIGGINS: Şivesi nasıl Mrs. Pearce?

MRS. PEARCE: Korkunç... Berbat... Böyle bir konuşma sizi nasıl ilgilendirir anlamıyorum.

HIGGINS *(Pickering'e)*: Haydi onu alalım buraya. Getiriniz Mrs. Pearce. *(Yazı masasına koşup fonografa koymak için, bir silindir alır.)*

MRS. PEARCE *(isteksizce)*: Peki efendim, siz bilirsiniz. *(Aşağı iner.)*

HIGGINS: Bu iyi bir rastlantı. Nasıl ses aldığımı gösteririm size. Önce Bell, sonra Romic sistemine göre sesini alırım. Bir plak doldururuz. Önünüzde yazılı metin de olacak. Artık istediğiniz kadar çalın kızı.

MRS. PEARCE *(dönerek)*: İşte bu genç kadın efendim.

(Çiçekçi Kız heyecanla içeri girer. Biri turuncu, biri havai mavi, biri kırmızı üç devekuşu tüyüyle süslenmiş bir şapka giymiştir. Oldukça temiz bir önlük takmış, külüstür ceketine biraz çekidüzen vermiştir. Kendine önemli bir hava vermeye çalışan bu kızın zavallılığı Pickering'e dokunur. Zaten Mrs. Pearce içeri girince doğrulmuştur. Higgins'e gelince kadınla erkek arasında hiç fark yoktur onun için. Yalnız cinleri tepesinde olmadığı zaman kadınları tatlı sözlerle kandırır, tıpkı dadısından bir şey koparmaya çalışan bir çocuk gibi.)

HIGGINS *(Kızı tanıyınca hayal kırıklığını gizlemez. Çocukça bir çıkarır)*: Aa, bu dün gece sözlerini kaydettiğim kız. İşime yaramaz. Lisson Grove ağzı üstüne yeterince malzeme topladım. Bir silindir daha harcayamam. *(Kıza)* I Iaydi yollan bakalım. Seni istemiyorum.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Ne kokorozlanıyorsun be! Daha niçin geldiyimi bilmiyorsun. *(Kapıda bekleyen Mrs. Pearce'e)* Ona taksiynen geldiyimi söyledin mi?

MRS. PEARCE: Aptal kız. Neyle gelirsen gel. Mr. Higgins gibi bir centilmenin umurundaydı sanki.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Bakıyorum burnunuz Kafdağı'nda. Ama paraynan ters vermesine veriyor. Kendi ağzından işittim. Ben buraya lüpe konmaya gelmedim. Paramız burada geçmiyorsa, başka kapı çalarız.

HIGGINS: Ne parası?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Sana yedireceyimiz paralar. Daha annamadın mı? Toriğini çalıştır biraz. Senden ters almaya geldim. Em de parasıynan. Sakın yannış annaşılmasın.

HIGGINS *(sersemlemiş)*: Yaaa! *(Kendini zor toparlar.)* Sana ne diyeyim istiyorsun?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Nazik bir bay olsan, otur şuraya diyebilirdin. Müşteriye böyle mi mamele yapılır?

HIGGINS: Pickering, şu şıllığa oturmasını söyleyelim mi? Yoksa kulağından tuttuğumuz gibi pencereden dışarı mı atalım?

ÇİÇEKÇİ KIZ *(korkuyla piyanoya doğru kaçar)*: Anaaa... Bana şıllık deyemezsin. Kibar bir baayan gibi paramla ters almaya geldimse kabaat mı ettim?

PICKERING *(şefkatle)*: Ne istiyorsunuz kızım?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Tottenham Court Sokağı'nın köşesinde çiçek satçağıma, bir çiçekçi dükkânında çalışan zaarif bir baayan olmak istiyorum. Ama dilimi doğrultmazsam almazlar beni. O bana doğru dürüst konuşmasını öğretebilirmiş. Kendi söyledi. Eh, ben de paramla ters almaya azı-

rım. Beleşe konmaya niyetim yok. Bana köpek mamelesi yapıyor.

MRS. PEARCE: Mr. Higgins'den ders almaya senin gücün yeter mi, cahil kız?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Bu terslerin kaça patladığını sizin kadar ben de bilirim. Parayı veren düdüğü çalar.

HIGGINS: Kaça?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Hah şöyle yola gel. Paranın yüzü sıcak geldi, di mi? Dün akşam bana toka ettiğin paraların birazını geri almak istersin elbet. *(Usulca)* Kafayı tütsülemiştin di mi?

HIGGINS *(buyurgan)*: Otur.

ÇİÇEKÇİ KIZ: Efendice söylersen...

HIGGINS *(gürleyerek)*: Otur dedik.

MRS. PEARCE *(sertçe)*: Kız, sana otur dediler. Söz dinlesene.

PICKERING *(kibarca)*: Adınız ne?

ÇİÇEKÇİ KIZ: Liza Doolittle.

PICKERING: Oturmaz mısınız Miss Doolittle?

LIZA *(cilveli)*: Eh, bilmem ki. Otursam, fena olmaz.

HIGGINS: Ders başına kaç para vereceksin bakalım?

LIZA: Bu terslerin kaça patladığını bilirim. Bir baayan arkadaşım saati on sekiz peniden Fransızca dersi alıyor. Hem de afili bir Fransız müsyüden. Artık bana kendi dilimi öğretmek için aynı parayı istemeye yüz surat ilazım. Bir şilinden bir metelik fazla vermem. İşine gelirse.

HIGGINS: Biliyor musunuz Pickering, bu şilini basit bir şilin olarak değil de, kızın gelirinin yüzdesine vurarak düşünürseniz, müthiş para. Bir milyonerden alacağım altmış yetmiş sterline bedel.

PICKERING: Nasıl?

HIGGINS: Hesaplayınız. Bir milyoner günde 150 pound kadar kazanır. Bu kızın günlük kazancı yarım lira.

LIZA: Kim demiş?

HIGGINS: Bana kazancının beşte ikisini teklif ediyor. Bir milyonerin günlük kazancının beşte ikisi altmış sterlin eder. Cömertçe verilen yüksek bir ücret. Bugüne kadar bana yapılan en parlak teklif.

LIZA *(dehşetle yerinden kalkar)*: Altmış sterlin mi? Sen ne diyorsun be? Sana altmış sterlin lafı eden oldu mu? Ben nerden buluyum...

HIGGINS: Kapat çeneni.

LIZA *(ağlayarak)*: Ben altmış sterlini nerden buluyum? Başıma gelenler.

MRS. PEARCE: Ağlama deli kız. Otur şuraya. Kimse parana dokunmaz.

HIGGINS: Böyle zırlayıp durursan biri sana süpürge sopasıyla dokunu dokunuverir. Şimdi otur aşağıya.

LIZA: Aaa. Seni gören de babam sanır.

HIGGINS: Sana ders vermeye karar verirsem, on babadan beter bela kesilirim başına. Al! *(İpekli mendilini uzatır.)*

LIZA: Bu da nesi?

HIGGINS: Yüzünü gözünü silmeye yarar. Unutma bu da elbisenin kolu. Çiçekçi dükkânında çalışan bir bayan olmak istiyorsan ikisini karıştırmayacaksın.

(Liza şaşkın şaşkın ona bakar.)

MRS. PEARCE: Boşuna nefes tüketiyorsunuz Mr. Higgins. Söylediklerinizin bir kelimesini bile anlamıyor. *(Mendili elinden alır.)*

LIZA *(mendili kapar)*: Ver o mendili. Bana verdi, sana değil.

PICKERING *(gülerek)*: Doğru. Onun malı sayılır, Mrs. Pearce.

MRS. PEARCE *(boyun eğer)*: Ne haliniz varsa görün, Mr. Higgins.

PICKERING: Higgins. Bu iş beni ilgilendiriyor. Büyükelçilik balosuna ne dersiniz. Bunu gerçekleştirebilirseniz dünyanın en büyük öğretmeni sayarım sizi. İsterseniz bahse girişelim. Yapacağınız deneyin bütün masraflarını üstüme alayım. Ders paraları da benden.

LIZA: Vallayı çok iyisiniz, Dayı Bey. Çok teşekkür ederim.

HIGGINS *(heveslenmiş, kıza bakar)*: Karşı konulması güç bir teklif. Bu kız öyle nefis şekilde bayağı, öyle korkunç derecede pis ki.

LIZA: Hiç de bilem deyil. Gelmeden elimi yüzümü yıkadım. Epmek çarpsın ki.

PICKERING: Herhalde övgülerle başını döndürmeyeceksiniz Higgins.

MRS. PEARCE *(tedirgin)*: Hiç belli olmaz efendim. Bir kızın başını döndürmenin çeşitli yolları vardır. Mr. Higgins pek ustadır adam kandırmada. Umarım çılgınca bir işe girişmesi için onu desteklemezsiniz.

HIGGINS *(bu düşünce onu gittikçe heyecanlandırmaktadır)*: Bir kutsalca çılgınlıklar dizisinden başka nedir ki hayat? Böyle bir fırsat geçti mi ele kaçırmamalı. Bu eteği çamurda sürünen köprüaltı yosmasını bir düşes yapacağım.

LIZA: Oha!

HIGGINS *(kendinden geçmiş)*: Evet. Altı ayda, kulağı iyiyse, dili çabuk dönerse üç ayda onu her yere götürebilirim, bir soylu diye herkese yutturabilirim. Bugün başlıyorum, şimdi, şu dakika Mrs. Pearce al şu kirlozu, bir güzel pakla. Gerekirse zımpara kâğıdı ile ov kirlerini. Mutfakta harlı bir ateş var mı?

MRS. PEARCE: Evet, ama...

HIGGINS *(fırtına gibi)*: Üstünde ne varsa çıkarıp ocakta yak. Ona yeni giysiler ısmarla. Gelinceye kadar da kaba kâğıda sar.

LIZA: Cart kaba kâğıt! Çelebi bir adam olsan böyle şeyler söylemezdin. Ben namıslı kızım. Senin gibi eriflerin ne mal olduğunu bilirim.

HIGGINS: Şimdi sana da, iffet taslamana da. Tam kenar mahalle ağzı. Bir düşes gibi davranmasını öğrenmelisin. Haydi götür şunu Mrs. Pearce. Huysuzluk ederse bir temiz kötek at.

LIZA *(sıçrayıp, korunmak için Mrs. Pearce ile Pickering'in arasına koşar)*: Pulis çağırırım, epmek çarpsın pulis çağırırım.

MRS. PEARCE: Ama kızı koyacak yerim yok.

HIGGINS: Çöp tenekesine.

LIZA: Öst!

PICKERING: Rica ederim Higgins, biraz makul olunuz.

MRS. PEARCE: Biraz insaflı olunuz Mr. Higgins. Önünüze geleni böyle çiğneyip geçemezsiniz.

(Higgins böyle azarlanınca yelkenleri suya indirir. Az önceki kasırga yerini tatlı bir melteme bırakır.)

HIGGINS: Ben mi? Ben mi önüme geleni çiğneyip geçiyorum. Azizim Mrs. Pearce, azizim Pickering. Kimseyi ezmeye asla ve kata niyetim yok. Bütün çırpınmam bu zavallı kıza müşfik davranalım diye. Yeni bir hayata adım atması için ona yardımcı olmalıyız. Maksadımı açıkça ortaya koymadımsa, onun da, sizin de ince duygularınızı incitmek istemediğim içindir.

(İçi rahat eden Liza yavaşça sandalyesine döner.)

MRS. PEARCE *(Pickering'e)*: Ömrünüzde böyle şey duydunuz mu efendim?

PICKERING *(gülerek)*: Duymadım.

HIGGINS *(sabırlı)*: Sorun nedir?

MRS. PEARCE: Sorun şu efendim: Kumsaldan bir çakıl taşı alır gibi elinizi uzatıp bir kızı alamazsınız.

HIGGINS: Neden alamazmışım?

MRS. PEARCE: Neden alamazmış? Onun hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz. Ebeveyni ne der? Ya evliyse?

LIZA: Yok deve!

HIGGINS: Gördünüz ya kız ne güzel söyledi. Yok deve! Bilmez misiniz onun sınıfındaki kadınlar evlendikten bir yıl sonra çöküverirler.

LIZA: Beni kim alır?

HIGGINS *(en etkili hitabet sesiyle)*: Tanrı hakkı için Eliza. Ben seni, yani şaheserimi tamamlamadan, sokaklarda senin için kendilerini vuran erkeklerin cesetlerinden geçilmeyecek.

LIZA: Hey, ben başımı alıp gidiyorum. Erif aklını kaçırmış. Böyle zıptapozlardan ters mers istemem.

HIGGINS *(belagatine ilgisiz kaldığı için can evinden vurulmuştur)*: Demek ben deliyim öyle mi? Pekâlâ Mrs. Pearce, şu sokak kızı için elbise filan ısmarlamayınız. Def ediniz gitsin. *(İpek mendili el çabukluğu ile geri alır.)*

LIZA *(inleyerek)*: Kimse bana dokunamaz.

MRS. PEARCE: Yüzsüzlüğün sonu budur. Kapı şu tarafta.

LIZA *(dokunsalar ağlayacak)*: Elbise filan istedim mi sizden? Üstüme başıma harcayacak param var.

HIGGINS: Nankör kız. Seni çamurdan çıkarıp bir hanımefendi yapacaktım.

MRS. PEARCE: Yeter Mr. Higgins. Artık çok oluyorsunuz! Evine, ebeveynine dön kızım.

LIZA: Benim kimsem yok. Benim ebeviyenim filan yok.

HIGGINS: Gördünüz mü ebeviyeni filan yokmuş.

LIZA: Ayatımı kazanacak yaşa geldiğimi söylediler. Kapı dışarı edildim.

MRS. PEARCE: Annen nerede?

LIZA: Annem yok. Beni kapı dışarı eden altıncı üvey anamdı. Başımın çaresine baktım. Namıslı kızım ben.

HIGGINS: Ne konuşup duruyorsunuz? Kimi kimsesi yok, benden başka kimsenin işine yaramaz. *(Mrs. Pearce'in yanına gidip onu kandırmaya çalışır.)* Onu evlat edinebilirsiniz Mrs. Pearce. Bir kız sahibi olmak gönlünüzü şenlendirir. Haydi, bırakın söylenmeyi. Onu yukarı götürüp...

MRS. PEARCE: Ama kızın durumu ne olacak? Ona para filan ödenecek mi? Ne olur, aklınızı başınıza alınız efendim.

HIGGINS *(sabırsızca)*: Parayı da ne yapacakmış? Burada karnı tok, sırtı pek olacak. Eline para geçerse içkiye yatırır.

LIZA *(ona dönerek)*: Sen kaba erifin birisin. Yalan, kuyruklu yalan. İçkinin damlasını ağzıma koymam. *(Pickering'e)* Efendim, sen bir centilmensiniz. Benimle böyle konuşmasına izin vermeyin.

PICKERING *(nazikçe sitem ederek)*: Higgins bu kızın da birtakım duyguları olabileceği aklınızdan geçmiyor mu?

HIGGINS *(kızı tepeden tırnağa süzer)*: Hayır. Sanmıyorum. Üstünde durulmaya değer birtakım duyguları olabileceğini hiç sanmıyorum. *(Neşeli)* Öyle dalgalar sende ne gezer, değil mi Eliza?

MRS. PEARCE: Kızın hangi koşullar altında burada kalacağını bilmeliyim. Dersleriniz bitince ne olacak? Azıcık ilerisini de düşünmelisiniz, efendim.

HIGGINS *(sabırsızca)*: Ya onu sokaklarda başıboş bırakırsam ne olacak? Söyler misiniz Mrs. Pearce?

MRS. PEARCE: O kendi bileceği iş Mr. Higgins, sizin üstünüze vazife değil.

HIGGINS: İşim bitince sokağa atarız. Kendi başının çaresine bakar. Bu da mı tasa?

LIZA: Taş yürekli adam. Kendinden başka kimse umurunda değil. Artık yetti be. Başımı alıp gidiyorum. *(Kapıya yönelir.)*

HIGGINS *(piyanonun üstünden bir çikolata alarak, gözünde yaramazca bir parıltı ile)*: Çikolata alsana, Eliza.

LIZA *(duraklar, baştan çıkacak gibidir)*: İçinde nasıl bir dalga var ne bileyim? Senin gibi heriflerin masım kızları ilaçla uyuttuğunu çok işittik.

HIGGINS *(çikolatayı ikiye bölüp yarısını ağzına atar)*: Haydi şeref sözü verelim. Yarısını sen ye, yarısını ben. *(Liza itiraz etmek için ağzını açar, Higgins çikolatayı ağzına tıkıverir.)* Her gün kutularla, sandıklarla çikolata yiyeceksin. Seni çikolatalarla besleyeceğim. Ne dersin?

LIZA *(ağzı dolu)*: Bu zıkkımı yemezdim ya, ağzımdan çıkarmaya terbiyem elvermez.

HIGGINS: Dinle Eliza, bir taksiyle geldim demiştin, aldanmıyorsam.

LIZA: Ne olmuş gelmişsem. Bizim taksiye binmeye hakkımız yok mu?

HIGGINS: Olmaz olur mu? Bundan sonra taksilerden aşağı inmeyeceksin.

MRS. PEARCE: Kızın başını döndürmeyin Mr. Higgins. Geleceğini düşünmeli.

HIGGINS: Ne? Daha bu yaşta mı? Saçma. Geleceğin kalmadığı zaman geleceği düşünecek zaman bulursun. Sen de bu hanım gibi yap Eliza. Başkalarının geleceği ile ilgilen, ama kendininkini hiç düşünme. Çikolataları, taksileri, altınları, elmasları düşün.

LIZA: Altınları da, elmasları da başına çal! Ben namıslı kızım. *(Onurlu bir tavır takınmaya çalışarak yeniden oturur.)*

HIGGINS: Mrs. Pearce'in de üstüne kanat germesi ile namuslu bir kız olarak kalacaksın. Kraliçenin Muhafız Alayından, güzel bıyıklı bir subayla evleneceksin. Babası olan marki seninle evlendiği için onu mirasından yoksun bırakacak, ama senin güzelliğini, senin iyiliğini görünce yüreği yumuşayacak.

PICKERING: Affedersiniz Higgins, ama araya girmek zorundayım. Mrs. Pearce çok haklı. Bu kız eğitimde bir deney yapmanız için altı ay elinizin altında bulunacaksa, nasıl bir işe giriştiğini iyice anlamalı.

HIGGINS: Nasıl anlar? Hiçbir şey anlayacak durumda değil. Sanki bizler ne yaptığımızın farkında mıyız? Olsak yapar mıydık?

LIZA: Öst!

HIGGINS: Bütün bildiği bu. Höst. Açıklamanın hiçbir yararı yok. Bir asker olarak bunu bilmeniz gerek. Kıza emredin yeter. Eliza: Burada altı ay kalıp çiçekçi dükkânında-

ki kibar bir bayan gibi güzel güzel konuşmasını öğreneceksin, yediğin önünde yemediğin ardında olacak. Eline geçen parayla taksilere bineceksin, çikolatalar alacaksın. Ama kafasızlık edersen mutfağın bir köşesinde, hamamböcekleri arasında yatarsın karışmam. Mrs. Pearce de seni bir güzel pataklar. Altı ayın sonunda giyinip kuşanıp, takıp takıştırıp saltanatlı bir araba ile Buckingham Sarayı'na gideceksin. Kral senin bir leydi olmadığını keşfederse, polis seni Londra Kalesi'ne götürecek. Orada bütün küstah çiçekçi kızlara ibret olsun diye kafan kesilecek. Kim olduğun anlaşılmazsa, sana yedi sterlin altı şilinlik bir armağan vereceğiz. Bu da bir çiçekçi dükkânında işe başlaman için yeter de artar bile. Bu teklifi geri çevirirsen dünyanın en nankör, en kötü kızı sen olursun. Gökteki melekler bile ağlar haline. *(Pickering'e)* Nasıl, tatmin oldunuz mu Pickering? *(Mrs. Pearce'e)* Ya sizin içiniz rahat mı Mrs. Pearce?

MRS. PEARCE *(sabırla)*: Biliyorum içinizde kötülük yok. Ama birinin şivesi ile ilgilendiniz mi onun ya da sizin başınıza ne gelir? Durup düşünmezsiniz bile. Haydi, benimle gel Eliza.

HIGGINS: Tamam Mrs. Pearce. Onu dertop edip küvete tıkıverin.

LIZA *(isteksiz ve şüpheci)*: Zorbanın tekisin sen. Burda canım isterse kalırım, canım isterse kırarım kirişi. Hem, kimse bana el kaldıramaz. Bucknam Sarayı'na gitmeyi istedim mi ben? Pulisle başım belaya girmedi bugüne kadar.

MRS. PEARCE: Sende de dil bir karış kız. *(Liza'yı kapıya doğru götürüp geçmesi için kapıyı açar.)*

LIZA *(çıkarken)*: Başıma gelcekleri bileydim adımımı atmazdım buraya. Aysiyetli kızım ben. Kimselere çiynetmem kendimi.

(Mrs. Pearce kapıyı kapar. Liza'nın sızlanmaları duyulmaz olur.)

PICKERING: Dobra dobra konuşmamı hoş görünüz Higgins? Acaba kadın konusunda güvenilir bir erkek misiniz?

HIGGINS: Kadın konusunda güvenilir bir erkeğe rastladınız mı hiç?

PICKERING: Çook... Pek çok.

HIGGINS *(piyanonun üstüne sıçrayıp otururak)*: Doğrusu, ben rastlamadım. Bir kadına azıcık yüz verdim mi, kıskanç, kılı kırk yaran, şüpheci bir yaratık, bir baş belası kesilir. Bir kadın bana azıcık yüz verdi mi, bencil, dediği dedik, çekilmez bir herif olur çıkarım. Kadınlar her şeyi altüst eder. Hayatına bir kadın sokarsan çekeceğin var.

PICKERING: Nasıl?

HIGGINS *(huzursuzca piyanodan iner)*: Diyelim kadın kendi hayatını yaşamak ister. Erkek de öyle. Birbirlerini çekiştirip dururlar. Biri kuzeye gitmek ister, öbürü güneye. İkisi de doğuda bulur kendini, doğu rüzgârından hiç hoşlanmasalar da. *(Piyano taburesine oturur.)* Al sana tohuma kaçmış bir bekâr. Üstelik bekârlıktan vazgeçmeye hiç niyetli değil.

PICKERING *(ayağa kalkıp ciddiyetle karşısına dikilir)*: Ne demek istediğimi anlarsınız canım. Ben de bu işe girersem kızın geleceğinden sorumlu sayarım kendimi. Umarım şu noktada anlaşıyoruz. Kızın durumundan faydalanmak söz konusu olamaz.

HIGGINS: Ne? Şundan ha? Emanete hıyanet olur mu? *(Açıklamak için ayağa kalkar.)* Benim öğrencim olacak. Öğrenciler kutsal sayılır. Yoksa kimseye bir şey öğretilemezdi. Amerikalı milyoner kadınlara, hem de kaç tanesine İngilizce konuşmasını öğrettim. Dünyanın en güzel kadınları. Kanıksamışım, azizim. Benim gözümde mermerden farksız.

(Mrs. Pearce elinde Eliza'nın şapkası ile kapıyı açar.)

HIGGINS *(merakla)*: Mrs. Pearce, işler yolunda mı?

MRS. PEARCE *(kapıdan)*: Rahatsız etmezsem, bir şey söyleyecektim.

HIGGINS: Buyurun. *(Mrs. Pearce içeri girer.)* O şapkayı yakmayınız Mrs. Pearce, hatıra olarak saklamak istiyorum.

MRS. PEARCE: Dikkatli tutun efendim. Kıza yakmam diye söz verdim, ama biraz fırına soksam iyi olacak.

HIGGINS *(şapkayı piyanonun üstüne koyar)*: Teşekkürler. Bana ne diyecektiniz?

PICKERING: Ben engel oluyor muyum?

MRS. PEARCE: Hayır efendim. Mr. Higgins, kızın önünde konuşurken biraz dikkatli olur musunuz, lütfen.

HIGGINS: Tabii. Ben her zaman dikkatli konuşurum. Söylemenize ne gerek var?

MRS. PEARCE: Bir şey kaybedince ya da kızınca ağzınıza geleni söylersiniz. Ben alıştım. Ama kızın önünde küfretmeyin.

HIGGINS: Ben mi küfrederim? Küfür nedir bilmem. Hangi şeytan aklınıza getirir böyle şeyleri? Allah kahretsin!

MRS. PEARCE: Küfür nedir bilmezsiniz, Allah için. Lütfen ropdöşambrınızla kahvaltıya inmeyin. Ellerinizi üstünüze silmeyin.

HIGGINS: Ellerimi saçıma silerim bundan böyle.

MRS. PEARCE: Bana gücenmediniz, umarım.

HIGGINS: Ne münasebet. Haklısınız Mrs. Pearce. Kızın önünde dikkatli davranırım. Başka bir diyeceğiniz var mı?

MRS. PEARCE: Dışardan getirdiğiniz o Japon kimonolarından birini kıza verebilir miyim? Eski elbiseleri giyilecek gibi değil.

HIGGINS: Tabii, nasıl isterseniz. Söyleyecekleriniz bu kadar mı?

MRS. PEARCE: Bu kadar. *(Çıkar.)*

HIGGINS: Biliyor musunuz Pickering? Bu kadın benim için pek garip şeyler düşünür. Ben utangaç, çekingen bir adamım. Başkaları gibi büyüdüm, koca adam oldum diye şişinmem. Oysa o beni dediği dedik, herkese zorla sözünü geçiren biri sanır. Neden acaba?

(Mrs. Pearce geri gelir.)

MRS. PEARCE: Şimdiden başımız belaya girdi. Aşağıda bir çöpçü var. Adı Alfred Doolittle. Sizi görmek istiyor. Kızı burdaymış.

PICKERING: Vay canına!

HIGGINS *(derhal)*: O alçak herifi buraya getir.

PICKERING: Belki alçak bir herif değildir Higgins.

HIGGINS: Yo, yo alçağın, rezilin biridir.

PICKERING: İster olsun, ister olmasın, korkarım onunla başımız belaya girecek.

HIGGINS *(kendinden emin)*: Hiç de değil. Ortada bir bela varsa onun başı belaya girer, benim değil.

MRS. PEARCE: Doolittle, efendim. *(Doolittle'ı içeri sokup çekilir.)*

(Alfred Doolittle yaşlıca, ama dinç bir çöpçüdür. Mesleğinin kılığındadır. Başında ensesi ile omuzlarını da örten geniş kenarlı bir başlık vardır. Yüz çizgileri belirgin ve ilginçtir. Korkudan da, vicdan sorunlarından da uzak bir adam. Duygularını hiç dizginlemeden açıklamaya alışkın olduğundan sesi çok etkileyicidir. Şu anda onuru incinmiş ve kararlı bir adam pozundadır.)

DOOLITTLE *(kapıdan bakar. Hangisinin aradığı adam olduğunu kestiremez)*: Profosor Iggins?

HIGGINS: Benim. Günaydın. Otur.

DOOLITTLE: Meraba Reyiz. Çok mühüm bir meseleyi konuşmaya gelmişimdir, Reyiz.

HIGGINS *(Pickering'e)*: Houndslow'da doğmuş, annesi Galyalı. *(Doolittle şaşar.)* Ne istiyorsun Doolittle?

DOOLITTLE *(gözdağı verircesine)*: Ne isteyecem, kızımı istiyorum, annaşıldı mı?

HIGGINS: Elbet isteyeceksin. Babası değil misin? Demek bir aile başkanı olduğunu büsbütün unutmamışsın. Buna çok sevindim. Kızın, burada, yukarda. Hemen al götür, hemen, şu dakika.

DOOLITTLE *(müthiş bozulmuştur)*: Neee?

HIGGINS: Al götür dedik. Kızına sittin sene ben bakacak değilim ya.

DOOLITTLE: Ağır ol Reyiz! Benim gibi fakir bir adamın hakkını yemek zatınıza yakışır mı? Adalet bu mudur? Kız benim. Sen sahap çıkmışsın kıza. Biz burada neci oluyoruz? Hak yerini bulmalı.

HIGGINS: Şimdi hakkından gelirim senin. Buraya gelmiş de bana gözdağı vermeye kalkıyor. Bu ne küstahlık! Sen kızı buraya mahsus yolladın..

DOOLITTLE: Yavaş gel Reyiz! Adama böyle çullanmak olmaz be imanım.

HIGGINS: Şimdi polisler imana getirir seni. Bu bir tuzak, gözdağı vererek benden para sızdırmak için bir tertip. Derhal polise telefon edeceğim. *(Kararlı adımlarla telefona yaklaşır.)*

DOOLITTLE: Bir metelik bile istedim mi sizden? Şurdaki efendinin insafına sığınırım. Hiç para lafı çıktı mı ağzımdan.

HIGGINS: Niçin geldin öyleyse?

DOOLITTLE *(tatlılıkla)*: İnsan niçin gelir? İnsaniyetli ol be Reyiz.

HIGGINS *(yumuşar)*: Alfred, sen kızı bu dümeni çevirmek için mi yolladın buraya?

DOOLITTLE: Allah kuru iftiradan esirgesin Reyiz. Ruhum bile duymadı geldiğini.

HIGGINS: Öyleyse burada olduğunu nereden bildin?

DOOLITTLE: Anlatacağını Reyiz. Ama lafı ağzıma tıkıyorsun. Anlatmak istiyorum, anlatmaya can atıyorum, anlatmak için çırpınıyorum.

HIGGINS: Pickering, herif doğuştan hatip. Anlatmak istiyorum, anlatmaya can atıyorum, anlatmak için çırpınıyorum. *(Doolittle'a)* Eliza'yı sen yollamadınsa, burada olduğunu nerden bildin?

DOOLITTLE: Eşyalarını aldırtmak için haber salmış komşulara. 27 A Wimpole Sokağı'nda Profosor Iggins'in evine yollayın demiş. Komşu teyzem fistan mistan yollamasın, boş versin, demiş. Bu ifadeyi işitince eşekten düşmüş karpuza döndüm. Kendini benim yerine koy Reyiz, düşün, baba yüreği...

HIGGINS: Böylece onu ölümden beter bir akıbetten kurtarmak için buraya koştun, öyle mi?

DOOLITTLE *(bu kadar iyi anlaşıldığı için kıvançlı)*: Hay, ağzını seveyim Reyiz, çok güzel söyledin.

HIGGINS: Mrs. Pearce. Eliza'nın babası onu almaya gelmiş. Ver kızını gitsin.

DOOLITTLE *(umutsuzca)*: Bir dakka Reyiz, bir dakka. Sen de, ben de eski kulağı kesiklerdeniz, diyil mi aslanım?

HIGGINS: Ya, eski kulağı kesiklerdeniz demek. Galiba siz gidebilirsiniz Mrs. Pearce.

MRS. PEARCE: Öyle sanırım, efendim. *(Vakarla çıkar.)*

DOOLITTLE: Reyiz Bey, görür görmez sana kanım kaynadı. Benim kızı istiyorsan ille alıp eve götürecem diye tuttumam. Gelirse hane boş, gelmezse hava hoş. Güzel hatırın için fit olurum bu işe. Kızın kısmetine de engel olmak istemem. Sadece babalık hakkımı istiyorum. O kadar. Artık ağzımı havaya açmamı beklemezsin benden. Adam evladı olduğun her halinden belli Reyiz. Beş İngilizlik bir panganot senin için nedir ki? Bir de Eliza'nın benim için ne kadar kıymatlı olduğunu düşün.

PICKERING: Doolittle, şunu iyi biliniz, Mr. Higgins'in kızınıza karşı hiçbir kötü niyeti yok.

DOOLITTLE: Elbette, Reyiz, olaydı elli İngiliz isterdim.

HIGGINS *(isyan eder)*: Yani, elli sterline satar mıydın kızını?

PICKERING: Sende hiç ahlaktan eser yok mu, be adam?

DOOLITTLE *(utanmadan)*: Yok! Mali durumum elvermiyor Reyiz. Benim kadar fakir düşeydin sen de ahlak sahabı olamazdın. Yüreğimde kötülük yok inan olsun. Ama mademki Eliza balık tutmuş, neden ben de sebeplenmeyeyim? Ha, biraz da benim gözümle bakın bu işe? Ben neyim? Size soruyorum, ben neyim? Yardıma ilayık görülmeyen fakirlerden. Başka bir halt deyilim. Düşünün adam için ne demektir bu? Ömür boyu orta sınıf ahlakı kala gibi dikilir karşına. Bakıyorum, bir yerde kıyak bir kısmet var. Yanaşıyorum; abiler bize de bir lokmacık! Hep kısmetime engel oluyorlar: Sen yardıma ilayık degilsin, alarga dur! Halbukisem benim ihtiyaçlarım büyük. Haftada, aynı kocanın ölümü yüzünden, altı tane yardım kurumundan para koparan en yardıma ilayık bir dul karınınkinden daha büyük. Ben yardıma ilayık bir adamdan daha az yemem. Çok daha fazla içerim. Bakın sizinle harbi konuşuyorum. Doğru doğru, dosdoğru. Kendimi yardıma ilayık bir adam diye yutturmuyorum. Hiçbir şeye ilayık degilim. Hem de kıl kadar değişirsem Allah ilayığımı versin. Böylesi hoşuma gidiyor. Var mı bir diyeceğiniz? Ama bir adamın tabiyeti böyle diye, eliyle yetiştirdiyi, alnının teriyle yedirip içirdiyi, giydirip kuşattığı, siz efendilerin gözüne çarpacak boya getirdiyi kızını elinden alacak mısınız? Hem de beleş tarafından? Topu topu beş İngiliz istiyorum sizden. Çok mu? Artık insafınıza kalmış. Sizin insaniyetliyinize bırakıyorum.

HIGGINS: Biliyor musunuz Pickering, bu adamı üç ay işlesek kabinede bakanlık ya da kilisede vaizlik yapabilirdi.

PICKERING: Buna ne dersin, Doolittle?

DOOLITTLE: Sağ olun istemem. Çok vaiz, çok başbakan dinledim. O zavallıların yerinde olmayı hiç istemem.

HIGGINS: Ona bir beşlik verelim.

PICKERING: Korkarım kötüye kullanır.

DOOLITTLE: Tanrı esirgesin Reyiz. Bizim kadınla aziz canıma şöyle kıyak bir ziyafet çekerim. Bize safa, hizmetimize koşanlara para, sizlere hayır dua. Beş İngilizi bundan iyi harcayamazsınız.

HIGGINS: Buna dayanılmaz doğrusu. Ona on İngiliz verelim. *(Cüzdanını almak için masasına doğru gider.)*

DOOLITTLE: Olmaz! On İngilizi çarçur etmeye bizim kadının yüreği elvermez. On İngiliz büyük para. Adamı paragöz yapar. Ondan sonra da mutluluğa elveda! Hayır, hayır, sen bana istediyimi ver, Reyiz, ne bir metelik fazla, ne de bir metelik eksik.

PICKERING: Artık ahlaksızlığı desteklemenin de bir sınırı var. Neden senin şu kadınla evlenmiyorsun?

DOOLITTLE: Nerde o günler? Onunla evlenmeye çoktan fitim. Bu vaziyetten zarar gören kim? Ben. Karının dizginleri elimde deyil. Metazori suyunca gidiyorum. Hediyeler mediyeler alıyorum. Karının elinde yesir oldum, yesir. Çünküm nikâhlı kocası deyilim. O da bal gibi farkında bunun. Keşke evlense benimle. Nerde o günler? Beni dinle Reyiz, toyken, aklı başına gelmeden Eliza ile evlen. Evlenmezsen sen pişman olursun. Evlenirsen o pişman olur. Okkanın altına giden o olsun. Sen erkeksin. Kadın dediyin mutlu olmasını bilmez nasılsa.

HIGGINS: Pickering, bu adamı beş dakika daha dinlersek bütün inançlarımız yıkılacak. Beş sterlin demiştin galiba. Al bakalım.

DOOLITTLE: Sağ olasın Reyiz.

HIGGINS: On sterlin istemediğine emin misin?

DOOLITTLE: Alacağım olsun. Başka sefere. *(Ganimetiyle bir an önce sıvışmak için kapıya yönelir.)* İyi günler Reyiz. *(Kapıyı açınca tertemiz bir Japon bayanla karşılaşır. Mavi kimonosuna beyaz yaseminler işlenmiştir. Yanında Mrs. Pearce vardır. Onlara yol verir.)* Affedersiniz baayan.

LIZA: Öst. Kendi kızını tanımadın mı?

DOOLITTLE: Vay canına, bizim Eliza!

HIGGINS: Bu da ne?

PICKERING: Tanrım.

DOOLITTLE: Aa, paklanınca yüzü gözü açılmış, üstüne nur gelmiş. Kızım ne güzelmiş meğersem. Vallayı göksüm kabardı Reyiz.

LIZA: Burada paklanmak kolay. Çevir musluğu, bol bol sıcak su aksın. Tüylü tüylü havlular. Mis kokulu sabunlar...

HIGGINS: Banyomu beğendiğine sevindim.

LIZA: Orada hoşlanmadığım bir şey var ama. Mrs. Pearce biliyor.

HIGGINS: Mrs. Pearce?

MRS. PEARCE: Önemli bir şey değil efendim.

LIZA: Az daha kıracaktım. Ne yana bakacağımı şaşırdım. Sonunda üstüne bir havlu astım.

HIGGINS: Neyin üstüne?

MRS. PEARCE: Boy aynasının üstüne.

HIGGINS: Doolittle kızını çok kapalı yetiştirmişsin.

DOOLITTLE: Yetişmesiyle hiç ilgilenmedim ki. Tabii kafamı kızdırınca belimdeki kayışı çıkardığım gibi bir güzel ıslatırım haspayı.

LIZA: Hey, senin ne işin var burada?

DOOLITTLE: Dilini tut. Bu baylara da dil uzatayım deme. Dilinin cirmi küçük, cürmü büyük. Reyiz bu kızla başın belaya girerse, evire çevire döv. Hiç gözünün yaşına bakma. O zaman aklı başına gelir. İyi günler beyler. Eyvallah kerimem. *(Gitmeye hazırlanır.)*

HIGGINS: Dur! Sık sık kızını görmeye geleceksin. Bu görevindir. Benim kardeşim papaz. Kızını yola getirmede sana yardımcı olabilir.

DOOLITTLE: Tabii. Tabii Reyiz. Yalnız bu hafta gelemem. Uzak yerde bir iş aldım. Ama daha sonra sık sık yoklarım sizi. Saygılar sunarım efendiler, saygılar sunarım Madam. *(Mrs. Pearce'e şapkasını çıkarır. Mrs. Pearce başını*

çevirir. Doolittle, bu kadından çekeceğimiz var der gibi, Higgins'e göz kırparak onun ardından çıkar.)

LIZA: Sakın inanma bizim moruğa. Papazlardan hoşlanmaz. Yalnız papaz uçurmasını bilir. Bir daha zor görürsün yüzünü.

HIGGINS: Benim de acelem yok zaten. Senin var mı?

LIZA: Yüzünü şeytanlar görsün. Asıl işini yapacağına çöpçülük ediyor.

PICKERING: Asıl işi ne, Eliza?

LIZA: Başkalarının sırtından geçinmek... Doğru dürüst yaptığı iş, yol ameleliğidir. İdmandan düşmemek için ara sıra yapar bu işi. İyi de para kazanır. Artık beni Miss Doolittle diye çağırmayacak mısınız?

PICKERING: Affedersiniz Miss Doolittle, dilim sürçtü.

LIZA: Ziyanı yok. Ama kulağa öyle hoş geliyordu ki. Şimdi bir taksiye atlayıp Tottenham Court Sokağı'nın köşesine gitmek isterdim. Tabii bekletirdim taksiyi. Oradaki kızlara caka satmak hoş olurdu. Artık kim yüz verir onlara? Hadlerini bildireyim yeter.

PICKERING: İyice şıklaştıktan sonra gitseniz daha iyi olur.

HIGGINS: Hem durumun düzeldi diye eski dostlarından vazgeçmen doğru olmaz. Buna züppelik denir.

LIZA: Öyle dostlar eksik olsun, az mı alaya aldılar beni? Ellerinden az mı çektim? Ama şık elbiselerim oluncaya kadar beklerim. Mrs. Pearce diyor ki gece giymek için başka esvaplarım olacakmış. Gece yatarken kimse görmeyecek nasıl olsa. Verilen paraya yazık. Hem bir kış gecesi soğuk soğuk şeyler geçiremem sırtıma.

MRS. PEARCE *(geri gelir)*: Eliza, senin için ısmarladığımız elbiseler geldi. Gel de prove et.

LIZA: Aboooo. *(Hızla dışarı fırlar.)*

MRS. PEARCE *(ardından gider)*: Kızım yavaş, ne oluyorsun? *(Çıkıp kapıyı kapatır.)*

HIGGINS: Pickering, bu kızdan çekeceğimiz var.

PICKERING: Hem de nasıl Higgins, hem de nasıl!

Üçüncü Perde

Mrs. Higgins'in kabul günü. Daha kimse gelmemiştir. Chelsea kıyısındaki evinin oturma odasında, ırmağa bakan üç pencere vardır. Tavan böyle iddialı bir eve yakışacak yükseklikte değildir. Açık pencerelerden, üstünde çiçek saksıları bulunan balkon görünür. Solda şömine, sağda kapı vardır.

Mrs. Higgins, William Morris ve Burne Jones zevkine göre yetiştirilmiştir. Evi, oğlunun Wimpole Sokağı'ndaki evi gibi tıkış tıkış eşya ile doldurulmamıştır. Odanın ortasında büyük bir sedir vardır. Sedirin işlemeli örtüsü ile yastıkları, halı, Morris'in çizdiği perdeler ve duvar kâğıtları evin bütün süsüdür. Bunlar ıvır zıvırla saklanmayacak kadar zevkli ve güzeldir. Otuz yıl önce Grosvenor Galerisi'nden alınmış güzel yağlıboya tablolar göze çarpar. Duvarda Mrs. Higgins'in günün modasına başkaldırdığı, Rossetti tipi giysileriyle yapılmış gençlik portresi görülür.

Kapının karşısındaki köşede, zarif bir yazı masasına oturmuş, bir şeyler yazmakta olan Mrs. Higgins altmışını aşmıştır. Artık modaya isyan etme zahmetine katlanmadığı bellidir. Arka duvarda, masa ile en yakın pencere arasında bir Chippendale sandalye vardır. Odanın öbür yanında, öne yakın bir Elizabeth çağı koltuğu ve süslü bir duvar piyanosu bulunur. Şömine ile pencereler arasında Morris'in kumaşı ile kaplı divan uzanır.

Öğleden sonra saat dörtle beş arası. Kapı hızla açılır. Higgins başında şapkası ile girer.

MRS. HIGGINS *(canı sıkılmış)*: Henry, ne işin var burda? Bugün kabul günüm. Sana gelme demedim mi kaç kere? *(Annesini öpmek için eğilirken, Mrs. Higgins şapkasını alıp eline tutuşturur.)*

HIGGINS: Hay Allah! *(Şapkayı masanın üstüne atar.)*

MRS. HIGGINS: Hemen evinin yolunu tut.

HIGGINS *(onu öperek)*: Kabul gününüz olduğunu biliyorum. Mahsus geldim.

MRS. HIGGINS: Dostlarım seninle karşılaşınca kayıplara karışıyorlar. Bir daha yüzlerini göremiyorum.

HIGGINS: Saçma! Biliyorum, onlar gibi lak lak etmesini bilmem. Ama beni hoş görürler.

MRS. HIGGINS: Çam üstüne çam deviriyorsun. Ne olur git burdan.

HIGGINS: Gidemem. Size bir görev yüklemeye geldim.

MRS. HIGGINS: Ne görevi?

HIGGINS: Bir fonetik görevi.

MRS. HIGGINS: Senin o acayip yazılarınla uğraşamam şimdi. Hiç sırası değil.

HIGGINS: Bildiğin gibi değil. Bir kız buldum.

MRS. HIGGINS: Yani bir kız seni buldu.

HIGGINS: Yok canım. Bu bir gönül işi değil.

MRS. HIGGINS: Ne yazık.

HIGGINS: Niçin?

MRS. HIGGINS: Kırk beşinden aşağı bir kadına âşık olduğunu hiç görmedim. Çevrede genç, güzel kızlar da bulunduğunu ne zaman keşfedeceksin?

HIGGINS: Genç kızlarla uğraşamam. Benim beğenebileceğim bir kadın mümkün olduğu kadar size benzemeli. Genç kızlarla başım hoş değil. Onları ciddiye alamıyorum. Bazı eğilimler çok derinlerde kök salıyor. Kolay ko-

lay değiştiremezsiniz. *(Ceplerindeki paralarla anahtarları şıngırdatarak dolaşır.)* Kızların hepsi aptal.

MRS. HIGGINS: Beni gerçekten sevsen ne yapardın biliyor musun Henry?

HIGGINS: Dünya evine girerdim herhalde.

MRS. HIGGINS: Hayır. Ellerini cebinden çıkarıp rahat durdurdun. *(Ellerini cebinden çıkarıp oturur.)* Aferin oğlum. Şimdi kızı anlat bakalım.

HIGGINS: Sizi görmeye gelecek.

MRS. HIGGINS: Onu davet ettiğimi hatırlamıyorum.

HIGGINS: Siz davet etmediniz. Ben ettim. Kızı tanısanız çağırmazdınız buraya.

MRS. HIGGINS: Öyle mi? Niçin?

HIGGINS: Şey, bu basit bir çiçekçi kız. Onu sokakta buldum.

MRS. HIGGINS: Ve kabul günüme çağırdın.

HIGGINS *(kalkıp onu kandırmak için yanına yaklaşarak)*: Merak etmeyiniz. Ona doğru dürüst konuşmasını öğrettim. Pot kırmaması için de kulağını büktüm. Sadece iki konu üstünde konuşmasına izin var. Hava durumu, bir de insanların sağlığı. Hava ne kadar güzel, ya da nasılsınız, iyi misiniz, gibi sözler. Aklına geleni söylemesi yasak. Ona yardımcı olursanız anneciğim, başınız derde girmez.

MRS. HIGGINS: Durup dururken sağlığımızdan mı söz edeceğiz?

HIGGINS *(sabırsızca)*: Ağzına kilit vuramayız ya. *(Kendine gelip yeniden oturur.)* Pickering de var bu işin içinde. Onunla bahse tutuştuk. Altı ayda bu kızı bir düşes gibi herkese tanıtabileceğimi söyledim. Birkaç ay önce çalışmaya başladık. Kız pupa yelken gidiyor. Bu bahsi kazanacağım. Çok iyi bir kulağı var. Ona ders vermek orta sınıftan öğrencilerime meram anlatmaktan daha kolay. Çünkü yepyeni bir dil öğrenmesi gerekiyor. İngilizceyi sizin Fransızca konuştuğunuz gibi konuşuyor.

MRS. HIGGINS: Öyleyse şivesi fena değil.

HIGGINS: Şivesine diyecek yok. Kızın yalnız nasıl konuştuğu önemli değil, neler konuştuğu da önemli. İşte orada işler çatallaşır...

HİZMETÇİ: Mrs. ve Miss Eynsford Hill. *(Çekilir.)*

HIGGINS: Başıma gelenler. *(Masadan şapkasını alıp gitmeye davranır. Ama kapıdan çıkmadan annesi onu gelenlerle tanıştırır.)*

(Mrs. ve Miss Eynsford Hill, Covent Garden'da yağmurdan kaçan ana kızdır. Anne iyi yetiştirilmiş, sessiz bir kadındır. Dara düşmüş kişilerin endişeli, üzüntülü havasını taşır. Kızı sosyetede pek rahat, pek neşeli görünmeye çalışır. İkbal düşkünlerinin cesaret taslaması.)

MRS. EYNSFORD HILL *(Mrs. Higgins'e)*: Nasılsınız? *(El sıkışırlar.)*

MISS EYNSFORD HILL: Selam! *(El sıkar.)*

MRS. HIGGINS: Oğlum Henry.

MRS. EYNSFORD HILL: Ünlü oğlunuz! Sizinle tanışmayı çok isterdim Profesör Higgins.

HIGGINS *(asık suratlı, ona yaklaşmak için herhangi bir hareket yapmadan)*: Memnun oldum. *(Piyanoya doğru geri geri gidip başı ile hafifçe selam verir.)*

MISS EYNSFORD HILL *(teklifsizce ona yaklaşarak)*: Nasılsınız?

HIGGINS *(dik dik ona bakar)*: Sizi gözüm ısırıyor. Ama nerde gördüğümü hiç hatırlamıyorum. Sesiniz de yabancı değil. Neyse, önemi yok. Oturun.

MRS. HIGGINS: Özür dilerim. Ünlü oğlumun terbiyesi kıttır. Kusura bakmayın.

MISS EYNSFORD HILL *(neşeli)*: Dert değil. *(Elizabeth çağı koltuğuna oturur.)*

MRS. EYNSFORD HILL: Estağfurullah. *(Sedirde kızı ile Mrs. Higgins'in arasında oturur. Mrs. Higgins masadaki sandalyesini ters çevirmiştir.)*

HIGGINS: Kabalık mı ettim? Bilerek yapmadun. *(Ortadaki pencereye gider. Sırtını konuklara çevirerek, karşı kıyıda Battersea Parkı'ndaki çiçekleri seyreder.)*

HİZMETÇİ: Albay Pickering! *(Çekilir.)*

PICKERING: İyi günler Mrs. Higgins.

MRS. HIGGINS: Hoş geldiniz. Tanışıyor musunuz? Mrs. Eynsford Hill, Miss Eynsford Hill. *(Başları ile selam verirler. Albay sandalyeyi çekip Mrs. Hill ve Mrs. Higgins'in arasına oturur.)*

PICKERING: Henry, niçin geldiğimizi anlattı mı size?

HIGGINS: Tam anlatıyordum, baskına uğradık aksi gibi.

MRS. HIGGINS: Henry, Henry, lütfen...

MRS. EYNSFORD HILL *(yarı kalkarak)*: Size engel oluyorsak...

MRS. HIGGINS *(ayağa kalkıp onu oturtarak)*: Rica ederim. Çok uygun bir zamanda geldiniz. Bir arkadaşımızla tanışmanızı istiyorduk.

HIGGINS *(umutla döner)*: Ya, birkaç kişinin bulunmasını istiyorduk. Siz de kalabilirsiniz pekâlâ. Benim için fark etmez.

(Hizmetçi kız Freddy ile gelir.)

HİZMETÇİ: Mr. Eynsford Hill.

HIGGINS *(hemen hemen duyulabilecek bir sesle)*: Bu baston yutmuşlar sülalesinden biri daha.

FREDDY *(Mrs. Higgins'in elini sıkar)*: Selamlarım Mrs. Higgins.

MRS. HIGGINS: Geldiğinize çok sevindim. *(Tanıştırarak)* Albay Pickering.

FREDDY: Selam!

MRS. HIGGINS: Oğlumla tanışmıyorsunuz herhalde. Profesör Higgins.

FREDDY *(Higgins'e yaklaşarak)*: Selam Profesör.

HIGGINS *(bir yankesiciymiş gibi onu süzer)*: Yemin ederim, sizi gördüm bir yerde, ama nerde?

FREDDY: Sanmıyorum.

HIGGINS *(ansımaya çalışmaktan vazgeçerek)*: Önemi yok. Oturun. *(Freddy'yi sedire fırlatırcasına elini sıkar. Sonra kendi de gidip sedirin öbür ucuna oturur.)* Eliza gelinceye kadar konuşacak ne bulmalı?

MRS. HIGGINS: Henry, Krallık Bilim Derneği toplantılarının yıldızı olabilirsin, ama sıradan toplantılarda biraz sinir bozuyorsun.

HIGGINS: Öyle mi? Özür dilerim. *(Yüzü güler.)* Tuhaf değil mi? Ha! Ha!

MISS EYNSFORD HILL *(Higgins'in evlilik için uygun olacağını düşünür)*: Size hak vermemek elde değil. Ben de insanlarla gevezelik etmekten hoşlanmam. Keşke içtenlikle gerçekten düşündüklerini söyleseler.

HIGGINS: Tanrı esirgesin.

MRS. EYNSFORD HILL *(kızından ipucu almıştır)*: Ama niçin?

HIGGINS: Düşündüklerini söylemeleri bile tehlikeli. Gerçekten düşündüklerini söylerlerse oyun altüst olur. Şimdi gerçekten düşündüğümü söylesem hoşunuza gider miydi acaba?

MISS EYNSFORD HILL *(neşeli)*: Pek mi alaycısınız?

HIGGINS: Alaycı olsam öpüp de başınıza koyun. Düşüncelerim yüz kızartıcıdır.

MISS EYNSFORD HILL: Herhalde şaka ediyorsunuz Mr. Higgins.

HIGGINS: Bir vahşiler sürüsüyüz. Uygar, kültürlü kişiler diye geçiniyoruz. Şiirden, felsefeden, sanattan, bilimden dem vuruyoruz. Ama içimizde kaç kişinin bunların ne olduğundan haberi vardır? *(Miss Hill'e)* Siz şiirden ne anlarsınız? *(Mrs. Hill'e)* Sizin bilim üstüne bildikleriniz ne? *(Freddy'yi kastederek)* Onun bilim ya da sanat üstüne bilgisi ne merkezde? Benim felsefeden anladığım su götürür.

MRS. HIGGINS: Ya da görgü kurallarından Henry.

HİZMETÇİ: Miss Doolittle. *(Çekilir.)*

HIGGINS *(hızla yerinden kalkıp Mrs. Higgins'e koşar)*: İşte geldi, anne. *(Parmak ucuna kalkarak annesinin başı üstünden kimin ev sahibi olduğunu gösterir.)*

(Nefis bir şekilde giyinmiş olan Eliza'nın öyle güzel, öyle kibar bir görünüşü vardır ki, herkes ayağa kalkar. Zarif olma çabası ile Mrs. Higgins'e yaklaşır.)

LIZA *(bilgiçlik taslayan bir telaffuz doğruluğu ve ton güzelliği ile)*: Davetinize teşekkürler Mrs. Higgins. *(Higgins derken "H" harfini söylemeye dikkat eder ve başarır.)* Ne kadar âlicenapsınız.

MRS. HIGGINS *(içten)*: Tanıştığımıza sevindim canım.

PICKERING: Nasılsınız Miss Doolittle?

LIZA *(elini sıkarak)*: Albay Pickering, değil mi?

MRS. EYNSFORD HILL: Mutlaka daha önce tanışmış olacağız Miss Doolittle. Gözlerinizi hatırlıyorum.

LIZA: Şerefyab oldum hanımefendi. *(Sedire oturur.)*

MRS. EYNSFORD HILL: Kızım Clara.

LIZA: Müşerref oldum.

MISS EYNSFORD HILL: Nasılsınız? *(Eliza'nın yanına oturup ona yiyecek gibi bakar.)*

FREDDY *(onlara yaklaşarak)*: Miss Doolittle!

MRS. EYNSFORD HILL *(tanıştırır)*: Oğlum Freddy.

LIZA: Müşerref oldum.

FREDDY *(ilk bakışta vurulmuştur)*: O şeref bana ait.

HIGGINS *(birdenbire)*: Şimdi hatırladım... *(Ona bakarlar.)* Covent Garden. Hay aksi şeytan.

MRS. HIGGINS: Henry, lütfen. *(Masanın ucuna oturmak üzeredir.)* Yazı masama oturma, kıracaksın.

HIGGINS *(suratı asık)*: Pardon. *(Divana doğru giderken ocak siperine ve maşaya ayağı takılır. Homurdanarak kendini divanın üstüne atar. Mrs. Higgins ona dik dik bakar, ama sesini çıkarmaz. Sıkıcı bir sessizlik olur.)*

MRS. HIGGINS *(laf olsun diye)*: Acaba yağmur yağar mı dersiniz?

LIZA: Yağmur yağar seller akar

Arap kızı damdan bakar

Ama Hertford, Hereford ve Hampshire'de havalar her zaman harikuladedir.

FREDDY: Ha ha, ne kadar hoş?

LIZA: Nc var, ne oluyor delikanlı? Yanlış bir şey mi söyledik?

FREDDY: Harika!

MRS. EYNSFORD HILL: Umarım, mevsimsiz bir soğuk dalgası gelmez. Artık grip salgınlarından baş alınmaz. Bizim aile de pek dayanıksızdır gribe karşı.

LIZA *(kasvetli)*: Halam gripten ölmüş. *(Mrs. Hill üzüntüsünü belirtmek için dilini şaklatır.)* Hısımlarımdan biri öyle dedi. Ama bana kalırsa işini bitirdiler kocakarının.

MRS. HIGGINS *(şaşırmış)*: İşini mi bitirdiler?

LIZA: Eveet. Tanrı sizi esirgesin. Bir yıl önce kuşpalazından yakayı kurtaran kadın, neden durup dururken gripten ölsün? Kuşpalazından mosmor kesilmişti ihtiyarcık. Ama babam, gırtlağından aşağı dayadı cini, dayadı cini. Öyle bir diriliş dirildi ki seni beni cebinden çıkarırdı.

MRS. EYNSFORD HILL *(sarsılmış)*: Başıma gelenler.

LIZA *(görüşünü savunmayı sürdürür)*: Böylesine güçlü kuvvetli bir kadın uyduruk bir grip yüzünden ölür mü? Bana miras bırakacağı hasır şapka kalk gidelim olmuş. Birisi arakladı, kör kör parmağım gözüne. Şapkayı araklayanlar kadının işini bitirdiler, besbelli.

MRS. EYNSFORD HILL: İşini bitirdiler ne demek?

HIGGINS *(çabukça)*: Zamane gençlerinin uydurduğu sözler. Laklakiyat. İşini bitirmek, öldürmek demek.

MRS. EYNSFORD HILL *(dehşetle Liza'ya)*: Halanızın öldürüldüğünü aklınıza getirmiyorsunuz herhalde.

LIZA: Aklıma getirmiyor muyum? Beraber yaşadıkları, deyil bir şapkaya bir şapka iğnesine tamah edecek kimselerdi.

MRS. EYNSFORD HILL: Ama babanız halanızın boğazından aşağı içki akıtmakla iyi etmemiş. Onu öldürebilirdi.

LIZA: Halamı mı? İçki anasının sütü gibiydi. Ayrıca, babam durmadan kafayı çektiği için ne kadarı zarar, ne kadarı karar iyi bilir.

MRS. EYNSFORD HILL: Yani babanız içer miydi?

LIZA: İçmek de söz mü? Allahın günü zom tövbeler olsun.

MRS. EYNSFORD HILL: Aman ne kötü!

LIZA: Hiç de kötü değil. İçmediği zamanlar yüzünden düşen bin parça olur. Ama azıcık kafayı buldu mu keyfi yerine gelir. İşsiz kalınca annem eline beş on kuruş sıkıştırır, çakırkeyif olmadan eve gelme diye de tembih ederdi. Birçok kadın aynı yola başvurur. Kocaları başka türlü çekilmez çünkü. *(Freddy kahkaha atmamak için kendini zor tutar.)* Hey, delikanlı ne var öyle sırıtacak?

FREDDY: Çok güzel laklak ediyorsunuz.

LIZA: Doğru dürüst konuşuyorsam neden gülüyorsunuz öyleyse? *(Higgins'e)* Yanlış bir şey mi söyledim?

MRS. HIGGINS *(araya girerek)*: Katiyen yavrum.

LIZA: Eh, buna da şükür. *(Sözü uzatmaya niyetli)* Her zaman şunu bilir, şunu söylerim...

HIGGINS *(ayağa kalkıp saatine bakarak)*: Ahem.

LIZA *(ona bakarak ne demek istediğini kavrar)*: Ben artık gideyim. *(Herkes ayağa kalkar. Freddy onu kapıya kadar geçirir.)* Hepinizle tanıştığıma sevindim. Allahaısmarladık. *(Mrs. Higgins'in elini sıkar.)*

MRS. HIGGINS: Güle güle!

LIZA *(öbürlerini başı ile selamlar)*: Hoşça kalın hepiniz.

FREDDY *(kapıyı açarak)*: Parktan yürüyerek geçecekseniz Miss Doolittle...

LIZA: Yürümek mi, ulan bok mu var yürümekte. *(Bir heyecan dalgası.)* Taksiye kurulmak varken. *(Çıkar.)*

(Ağzı açık kalan Pickering oturduğu yere çöker. Freddy balkona çıkıp Eliza'yı bir daha görmeye çalışır.)

MRS. EYNSFORD HILL *(şokun etkisi altında)*: Doğrusu, bu zamane gençleri şaşırtıyor beni.

MISS EYNSFORD HILL *(keyifsizce kendini Elizabeth çağı koltuğuna atarak)*: Ne var şaşıracak? Bu kadar eski kafalı olursak hiç insan arasına karışmadığımızı sanacaklar.

MRS. EYNSFORD HILL: Ben eski kafalıyım ne yapayım... Senin erkeklerden hergele, kadınlardan sünepe diye söz etmene alıştım iyi kötü. Ama bu kadarı fazla... Öyle değil mi Albay Pickering?

PICKERING: Bana sormayın. Yıllardır Hindistan'da bulunuyordum. Görgü kuralları öyle değişmiş ki. Bazen şaşırıyorum, kibar bir akşam yemeğinde miyim, yoksa bir geminin güvertesinde mi?

MISS EYNSFORD HILL: Alışmaya bağlı. İyisi kötüsü yok bu işin. Böyle sözcükleri laf olsun diye kullanıyorlar. Bazı yavan konuşmalara tat tuz katıyor. Bence çok şirin.

MRS. EYNSFORD HILL *(ayağa kalkar)*: Artık biz de gitsek fena olmayacak.

(Pickering ile Higgins kalkarlar.)

CLARA *(kalkar)*: Daha üç kabul gününe gideceğiz. Hoşça kalın Mrs. Higgins. Hoşça kalın Albay Pickering. Gene görüşelim Profesör Higgins.

HIGGINS: Gideceğiniz her üç toplantıda tuzlu biberli konuşmayı unutmayın.

CLARA *(ağzı kulaklarında)*: Merak etmeyin. Bayramlık ağzımı açacağım. Şu Victoria çağının aşırı nezaket düşkünlüğü de çekilmez oldu.

HIGGINS *(onu heveslendirerek)*: Rezillik. Allahın cezası...

CLARA: Budalalığın dik âlâsı.

MRS. EYNSFORD: Clara!

CLARA: Bombok!

MRS. EYNSFORD HILL: Yürü!

CLARA: Ha! Ha! *(Son modaya uymuş olmanın sevinci ile kahkahalar atarak merdivenlerden indiği işitilir.)*

FREDDY: Hey Tanrım! *(Mrs. Higgins'e)* Hoşça kalın.

MRS. HIGGINS *(elini sıkarak)*: Güle güle. Miss Doolittle ile tekrar görüşmek ister misiniz?

FREDDY *(hevesle)*: Çok. Çok isterdim.

MRS. HIGGINS: Kabul günlerimi biliyorsunuz.

MRS. EYNSFORD HILL *(Pickering'e)*: Ne yapsam boşuna. O kelimeyi dünyada kullanamam.

PICKERING: Kullanmayın. Sizi zorlayan mı var?

MRS. EYNSFORD HILL: Ah, Clara'yı bilmezsiniz. Son argoyu öğrenmezsem başımın etini yer.

PICKERING: Güle güle. *(El sıkışırlar.)*

MRS. EYNSFORD HILL *(Mrs. Higgins'e)*: Clara'nın kusuruna bakmayınız. *(Pickering kadının sesini alçaltarak konuşmasından, uzaklaşması gerektiğini anlayarak kibarca, pencerede duran Higgins'in yanına gider.)* O kadar fakiriz ki. Pek az partiye gidebiliyor yavrucak. *(Mrs. Higgins, gözlerinin yaşlı olduğunu fark edip elini şefkatle tutar. Onu kapıya kadar götürür.)* Ne yaptığının farkında değil. Ama oğlum, iyi çocuk değil mi?

MRS. HIGGINS: Pek sevimli... Her zaman beklerim.

MRS. EYNSFORD HILL: Teşekkürler canım. Allahaısmarladık. *(Çıkar.)*

HIGGINS *(hevesle)*: Eliza insan içine çıkarılabilecek durumda mı? *(Doğan gibi annesinin üstüne atılıp onu sedire oturtur. Kendi de yanına oturur. Pickering sağdaki sandalyeye geçer.)*

MRS. HIGGINS: Deli çocuk, elbet insan içine çıkarılacak durumda değil. Senin sanatın terzisinin sanatı ile birleşince harika bir eser çıkmış ortaya. Ama her ağzını açışında kendini ele veriyor. Bunun farkında değilsen kıza fena tutulmuş olmalısın.

PICKERING: Ama buna bir çare bulunamaz mı? Konuşmasındaki pisliği, gübreyi temizlemenin bir yolu olmalı.

MRS. HIGGINS: Henry'nin elinde bulunduğu sürece umut yok.

HIGGINS: Ne demek yani? Ben ağzı bozuk herifin biri miyim?

MRS. HIGGINS: Yok canım, liman hamalları arasında hiç de ağzı bozuk sayılmazsın, ama bir elçilik balosunda işler değişir.

HIGGINS: Aşkolsun.

PICKERING: Biraz da kendinizi biliniz Higgins. Yirmi yıl önce topladığımız acemi cıat bile sizin gibi küfretmezdi.

HIGGINS *(suratı asık)*: Her zaman bir piskopos gibi konuşmadığımı kabul ederim ama...

MRS. HIGGINS *(oğluna bir dokunarak onu sakinleştirir)*: Albay Pickering, Wimpole Sokağı'ndaki durum nedir? Bana açıklar mısınız lütfen?

PICKERING *(konu değişmiş gibi keyifli)*: Ben Henry ile birlikte oturuyorum. Hint ağızları üstüne incelemeler yapıyoruz. Düşündük ki benim orada...

MRS. HIGGINS: Orada oturmanız çok uygun. Bunu biliyorum. Ama kız nerede oturuyor?

HIGGINS: Nerede oturacak, bizimle oturuyor tabii.

MRS. HIGGINS: Ne sıfatla? Hizmetçi olarak mı? Değilse durumu nedir?

PICKERING *(yavaşça)*: Ne demek istediğinizi anladım galiba, Mrs. Higgins.

HIGGINS: Ben anladımsa Arap olayım. Kızı bu düzeye getirebilmek için aylardan beri her gün saatlerce onunla çalışmak zorunda kaldım. Ayrıca işe yarıyor. Eşyalarımı buluyor. Randevularımı ayarlıyor.

MRS. HIGGINS: Senin kâhya kadın ne diyor bu işe?

HIGGINS: Eliza yükünü hafifletti. İşlerinden birçoğunu üstüne aldı. Yalnız aklına takmış. Kızı hiç düşünüyor musunuz efendim? diye sorup duruyor. Sanki kızı düşünmediğim bir an varmış gibi. Onun o batasıca sesli harflerini, sessiz harflerini aklımdan çıkaramıyorum. Dudaklarını, dişlerini, dilini gözlüyorum durmadan. Ayrıca ruhunu...

MRS. HIGGINS: Canlı bir oyuncakla oynayan iki koca bebek.

HIGGINS: Oynamak mı? Bu üstüme aldığım en çetin iş. Sakın bu konuda aldanmayınız anneciğim. Bir insana yepyeni bir dil kazandırarak onu yeniden yaratmak korkunç ilginç. Böylece bir sınıfı başka bir sınıftan, bir kulu başka bir kuldan ayıran uçurumu kapatmak.

PICKERING *(sandalyesini yaklaştırarak, Mrs. Higgins'e doğru eğilir)*: Gerçekten çok ilginç Mrs. Higgins. Eliza'yı çok ciddiye alıyoruz. Her hafta, hatta her gün bir değişiklik var. Her değişikliği gramofon plakları, fotoğraflarla tespit ediyoruz.

HIGGINS *(öbür yandan annesini baskı altına alarak)*: Çok doğru. Şimdiye kadar hiçbir deneye bu kadar kendimi vermemiştim. Eliza hayatımızı dolduruyor, değil mi Pickering?

PICKERING: Hep Eliza'dan söz ediyoruz.

HIGGINS: Eliza'ya ders veriyoruz.

PICKERING: Eliza'yı giydiriyoruz.

MRS. HIGGINS: Ne?

HIGGINS: Yeni yeni Eliza'lar yaratıyoruz.

(Higgins ve Pickering birlikte konuşmaya başlarlar.)

HIGGINS: Şaşılacak bir kulağı var. Her şeyi çabucak kapıyor.
PICKERING: Emin olun, Mrs. Higgins, bu kız...

HIGGINS: papağan gibi. Ona neler...
PICKERING: bir dâhi. Ne güzel piyano çalıyor bilseniz.

HIGGINS: neler öğretmedim. Bir insanın çıkarabileceği ne kadar ses varsa...
PICKERING: Onu klasik konserlere götürdük...

HIGGINS: Avrupa ağızları, Afrika ağızları, Hotanto...
PICKERING: Operetlere. Ne duyarsa eve dönünce...

HIGGINS: Benim öğrenmek için yıllarımı verdiğim her şeyi...
PICKERING: piyanoda çıkarıyor. İster Beethoven, ister Brahms, ister Lehar olsun.

HIGGINS: şıp diye öğreniveriyor.
PICKERING: Oysa altı ay önce, piyanoya elini sürmemişti. Sanki ömür boyu bu işlerle uğraşmış.

MRS. HIGGINS *(elleriyle kulaklarını tıkar. İki adam seslerini gittikçe yükseltmiş, birbirlerine bağırmaya başlamışlardır.)* Şşş. Şşş!

(Susarlar.)

PICKERING *(sandalyesini geri çekerek)*: Özür dilerim.

HIGGINS: Affedersiniz. Pickering bağırmaya başladı mı, sesini duyurabilene aşkolsun.

MRS. HIGGINS: Kes sesini Henry. Albay Pickering, farkında değil misiniz? Eliza, Wimpole Sokağı'na gelince beraberinde bir şey getirdi.

PICKERING: Babasını. Ama Henry onu çabuk başından savdı.

MRS. HIGGINS: Keşke annesini getirseydi. Onu getirmediğine göre başka bir şey var.

PICKERING: Ne?

MRS. HIGGINS: Bir sorun.

PICKERING: Anlıyorum. Onu bir leydi olarak kabul ettirme sorunu.

HIGGINS: O sorunu çözerim. Zaten yarı yarıya çözdüm sayılır.

MRS. HIGGINS: Şu erkekler de ne aptal şeyler. Bu iş bittikten sonra kızı ne yapacaksınız? Asıl sorun bu.

HIGGINS: Düşünecek ne var bunda? Kendisine sağladığım üstünlüklerle istediği yere gider.

MRS. HIGGINS: Az önce burada bulunan zavallı kadına sağladığın üstünlük neymiş? Ona kibar bir kadının gelirini sağlamadan, kibar kadın havasına sokmak mı?

PICKERING *(hoşgörülü ama biraz canı sıkılmış)*: Bunu kendinize dert edinmeyin Mrs. Higgins. Bir çaresi bulunur. *(Gitmek için kalkar.)*

HIGGINS *(o da kalkar)*: Ona hafif bir iş buluruz.

PICKERING: Kız halinden hoşnut. Canınızı üzmeyin. Allahaısmarladık. *(Korkmuş bir çocuğu avutur gibi elini sıkıp kapıya yönelir.)*

HIGGINS: Hem artık üzülmenin yararı yok. Olan oldu. Hoşça kalın, anne. *(Annesini öptükten sonra Pickering'i izler.)*

PICKERING *(son bir avutma için dönerek)*: Ne fırsatlar çıkar kızı yerleştirmek için. Elimizden geleni yaparız, merak etmeyin.

HIGGINS: *(beraber çıkarlarken Pickering'e)*: Eliza'yı Earl's Court'taki Shakespeare sergisine götürelim.

PICKERING: Kim bilir ne komik şeyler söyler.

HIGGINS: Eve gidince herkesin taklidini yapar.

PICKERING: Gülmekten katılırız. *(Merdivenlerden inerken güldükleri işitilir.)*

MRS. HIGGINS *(sabırsızca yerinden kalkar. Yazı masasının başına gidip birtakım dağınık kâğıtları bir yana iter. Kâğıt kutusundan bir mektup kâğıdı çekip alır. Yazmak için kendini zorlar, ama üçüncü satırdan sonra vazgeçer. Kalemini atıp öfkeyle masaya tutunarak söylenir)*: Ah, erkekler, erkekler, erkekler!

Dördüncü Perde

Wimpole Sokağı'nda çalışma odası. Gece yarısı. Odada kimse yoktur. Ateş yakılmamıştır. Bir yaz gecesi. Higgins ile Pickering'in merdivenlerden çıktığı işitilir.

HIGGINS *(aşağıdaki Pickering'e seslenerek)*: Hey Pick, kapıları kilitleyin. Dışarı çıkmaya niyetim yok.

PICKERING: Tamam. Mrs. Pearce yatmaya gidebilir mi? İstediğimiz bir şey yok değil mi?

HIGGINS: Yok, yok çok şükür.

(Eliza kapıyı açar. Aydınlatılmış olan sahanlıkta, opera pelerini, parlak gece elbisesi, elmasları, yelpazesi, çiçekleri ve bütün donatımı ile görünür. Ocağa yaklaşarak oradaki elektrikleri yakar. Yorgundur. Yüzünün solgunluğu saçıyla gözünün koyuluğunu daha bir belirginleştirir. Yüzünün ifadesi hemen hemen acıklıdır. Pelerinini çıkarır. Çiçekleriyle yelpazesini piyanonun üstüne bırakır. Düşünceli ve sessiz, tabureye oturur. Higgins, paltolu, fraklı, şapkalıdır. Elinde alt kattan aldığı bir ev hırkası vardır. Şapkası ile paltosunu çıkarıp gelişigüzel gazete sehpasına atar; aynı biçimde ceketini de fırlatıp hırkasını giyer ve ocağın başındaki koltuğa serilir. Aynı kılıkta olan

Pickering, şapkası ile paltosunu çıkarıp Higgins'inkilerin üstüne atmak üzereyken duraksar.)

PICKERING: Ortalığı böyle dağınık bırakırsak Mrs. Pearce kıyametleri koparır.

HIGGINS: Merdiven tırabzanından kaydırıp aşağı atın gitsin. Onları sabahleyin bulup yerine yerleştirir. Sarhoşluğumuza verir.

PICKERING: Zaten çakırkeyif değil miyiz? Mektup var mı?

HIGGINS: Bakmadım. *(Higgins yarı esneyerek "Altın Batının Kızı" operasından bir ezgi söylemeye başlar. Birden durur.)* Terliklerim de hangi cehennemde?

(Eliza ona kara kara bakar. Sonra kalkıp odadan çıkar. Higgins tekrar esneyerek şarkısını sürdürür. Pickering posta kutusunda bulduğu mektuplarla gelir.)

PICKERING: Pek bir şey yok. Birkaç sirküler. Bir de size gelen şu taçlı billet doux.* *(Sirkülerleri ocağa atar. Kendi de sırtını siperliğe vererek ocak halısının üstünde durur.)*

HIGGINS *(billet doux'ya bakarak)*: Bankerden. *(Mektubu öbürlerinin yanına atar.)*

(Eliza bir çift kocaman, arkası basık terlikle döner. Terlikleri Higgins'in önündeki halıya bırakır. Hiç konuşmadan eski yerine oturur.)

HIGGINS *(tekrar esneyerek)*: Tanrım ne gece! Ne kalabalık! Ne saçmalık. *(Bağcığını çözmek için ayakkabısını kaldırırken terliklerini görür. Bağcığı çözmekten vazgeçip sanki kendiliğinden oraya gelmiş gibi terliklere bakar.)* Aa, terlikler şuracıktaymış. Şu işe bak sen.

PICKERING *(gerinerek)*: Azıcık yorgunum. Bugün de bitmek bilmedi. Gardcn parti, ziyafet, balo... Hepsi de güzel, ama üst üste geldi. Gelgelelim, siz bahsi kazandınız Higgins. Eliza bu işin üstesinden geldi, hem de fazlası ile.

---

* Aşk mektubu. – ç.n.

HIGGINS *(ateşli)*: Çok şükür bu iş de bitti.

(Eliza şiddetle irkilir. Ama ona dikkat etmezler. Kendini toplayıp tekrar put gibi oturur.)

PICKERING: Baloda heyecanlı mıydınız? Benim elim ayağıma dolaşıyordu. Eliza hiç de sinirli görünmüyordu.

HIGGINS: Yo, sinirli değildi. Başaracağından emindim. Bu işi yürütmek için aylarca harcadığım çaba koydu bana. Başlangıçta, fonetik öğretirken ilginçti. Ama sonraları can sıkıntısından patlayacaktım nerdeyse. Kendimi zorlamasam iki ay önce her şeyi yüzüstü bırakırdım. İçime fenalık geldi.

PICKERING: Yapmayın, baloda heyecandan kalbim duracaktı.

HIGGINS: Üç dakika için ben de heyecanlandım. Ama yüzde yüz kazanacağımızı anlayınca kendimi kafese kapatılmış bir ayı gibi hissettim. Boşu boşuna dolanıp duruyordum. Ziyafet daha da beterdi. Orada bir saat oturup tıkınmak. Yanıma moda meraklısı, züppe bir kadın oturtmuşlar. Konuşacak kimse yok. Yo, yo, bu bana yetti Pickering. Artık yeni düşesler yaratmaya paydos. Ne diye kendimi bu işkenceye soktum, bilmem ki.

PICKERING: Sosyeteye ayak uydurmaya hiç alışmamışsınız. *(Piyanoya doğru gider.)* Ben ara sıra böyle toplantılara katılmaktan hoşlanıyorum. Bir gençlik rüzgârı estiriyor içimde. Ne derseniz deyin büyük bir başarıydı bu, inanılmaz bir başarı. Bir iki kere korktum, çünkü Eliza'nın her yaptığı kusursuzdu. Gerçek soylulardan birçoğu hiç de kıvıramaz bu işi. Çünkü kendi durumlarındaki kişilerin doğal olarak stil sahibi olacağını sanırlar. Bu kadar böndürler. Öğrenmek zahmetine katlanmazlar. Üstün başarı gösteren bir kişide her zaman bir profesyonel havası sezmişimdir.

HIGGINS: Evet, kafamı kızdıran bu. Kendi işinden habersiz alıklar. Denizde denizi bilmeyen balıklar. *(Kalkarak)*

Çok şükür bu iş de bitti. Artık yarın korkusu olmadan yatmaya gidebilirim.

(Eliza'nın nevri döner.)

PICKERING: Artık ben de yatmaya gideyim. Unutulmaz bir geceydi Higgins. Sizin için büyük zafer. İyi geceler. *(Gider.)*

HIGGINS *(onu izleyerek)*: İyi uykular Pickering. *(Kapıda, omzunun üstünden başını çevirerek)* Işıkları söndür Eliza. Mrs. Pearce'e söyle, sabahleyin bana kahve yapmasın. Çay istiyorum. *(Çıkar.)*

(Eliza ışıkları söndürmek için ocağa doğru yürürken kendini tutmaya, umursamaz görünmeye çalışır. Oraya vardığında avaz avaz bağıracak durumdadır. Higgins'in koltuğuna oturup kollarını kavrar. Sonunda dayanamayıp öfkeyle kendini yere atarak köpürür.)

HIGGINS *(dışarda öfkeyle söylenerek)*: O Allahın cezası terlikleri nereye koydum gene?

LIZA *(terlikleri birer birer, bütün gücüyle ona fırlatır)*: İşte terliklerin, al sana! Terliklerini al da başına çarp.

HIGGINS *(şaşırmış)*: Aa, daha neler. *(Ona yaklaşır.)* Ne var? Sana ne oluyor? Kalk! Bir şey mi var?

LIZA *(soluk soluğa)*: Size göre hava hoş. Sizin bahsi kazandım değil mi? Gerisi umurunuzda değil. Ben ne olursam olayım, size vız gelir.

HIGGINS: Bahsi sen mi kazandın? Seni küstah solucan seni; bahsi ben kazandım. O terlikleri neden attın kafama öyle?

LIZA: Kafanı kırmak istiyorum da ondan. Seni gebertmek geliyor içimden. Neden beni bulduğun yerde, sokakta bırakmadın? Artık bu iş bitti de kurtuldum diye şükrediyorsun. Beni tekrar sokağa atasın diye.

HIGGINS *(soğukkanlı bir şaşırma)*: Bak hele, bu yaratığın da siniri oynarmış meğer. *(Eliza öfkeyle boğuk bir çığlık*

atarak tırnaklarını Higgins'in yüzüne geçirmeye çalışır. Higgins onu bileklerinden yakalar.) Vay, kedi pençelerini gösteriyor. *(Onu hızla koltuğa doğru savurur.)* Kes sesini otur aşağıya.

LIZA *(onun gücü karşısında ezilmiş)*: Ben ne olacağım? Benim halim ne olacak?

HIGGINS: Allah kahretsin, ben ne bileyim? Ne olursan ol, bu da mı tasa?

LIZA: Umurunuzda bilem değil; biliyorum ölsem kılınız kıpırdamaz. Sizin gözünüzde şu terlikler kadar bilem değerim yok.

HIGGINS *(öfkeyle)*: Şu terlikler kadar bile...

LIZA *(acı bir boyun eğişle)*: Şu terlikler kadar bile. Artık bir önemi kalmadı sanıyordum.

(Bir duraklama. Eliza, umutsuz, ezik, Higgins biraz huzursuzdur.)

HIGGINS *(büyüklenerek)*: Birdenbire sana ne oldu böyle? Burada sana kötü davranıldı mı?

LIZA: Hayır.

HIGGINS: Hiç kimse seni kıracak bir harakette bulundu mu, Albay Pickering, Mrs. Pearce? Hizmetçilerden herhangi biri?

LIZA: Hayır.

HIGGINS: Benim sana kötü davrandığımı söylemezsin sanırım.

LIZA: Hayır.

HIGGINS: Buna sevindim. *(Biraz daha ılımlı)* Belki bugünün gerginliği seni yordu. Bir kadeh şampanya ister misin? *(Kapıya yönelir.)*

LIZA: İstemem. *(Terbiyesini takınır.)* Teşekkür ederim.

HIGGINS *(keyfi yerine gelmiş)*: Kaç gündür bulutlar toplanıyordu. Şu balo için elektriklenmen doğal herhalde. Çok şükür fırtına dindi. Hepsi bitti. Üzülecek bir şey kalmadı.

LIZA: Sizin için üzülecek bir şey kalmadı. Keşki öleydim.

HIGGINS *(içten bir şaşkınlıkla)*: Niçin, Allah aşkına niçin? Bu sinir bozukluğu, bu tedirginlik bütün bütün öznelce.

LIZA: Anlayamıyorum. Çok cahilim.

HIGGINS: Yani, bu senin kuruntun. Kimse sana gözünün üstünde kaşın var demedi. Her şey yolunda. Şimdi uslu kızlar gibi tıpış tıpış yatağına git. Bir güzel uyku çek. Sabaha bir şeyciğin kalmaz. Azıcık ağla, dua et, açılırsın.

LIZA: Sizin duanızı işittim. "Allaha şükür bu iş de bitti."

HIGGINS *(sabırsızca)*: Peki, bu iş bittiği için sen Allaha şükretmiyor musun? Artık özgürsün. İstediğini yapabilirsin.

LIZA *(umutsuzca kendini toparlamaya çalışır)*: Elimden ne gelir? Artık bir baltaya sap olamam sayenizde. Nereye giderim? Ne yaparım? Benim halim ne olur?

HIGGINS *(aydınlanmış, ama etkilenmemiş)*: Haa, buna mı üzülüyordun? *(Ellerini cebine sokar, her zamanki gibi ceplerindekileri şıngırdatarak dolaşır. İyiliğinden önemsiz bir konuya eğilmek lütfunda bulunur gibi)* Boş ver. Canını üzme. Elbet bir baltaya sap olursun. Gerçi, buradan ayrılacağını hiç düşünmemiştim. *(Eliza çabukça ona bakar. Ama Higgins'in gözü piyanonun üstündeki meyve tabağındadır. Bir elma yemeye karar verir.)* Biliyor musun, Eliza, evlenebilirsin de. *(Elmadan büyük bir parça ısırarak gürültüyle çiğner.)* Bütün erkekler, albayla benim gibi bekâr kalmaya yeminli değildir. Çoğu evlenmeye can atar, zavallıcıklar. Sen de eli yüzü düzgün bir kız sayılırsın. Bazen sana bakmak bir zevk oluyor. Şimdi değil tabii. Aman, şu surata bak, cadı gibi. Böyle ağlayıp zırlamadığın zamanlar bayağı çekici kızsın, yani evlenmeye niyeti olanlar için. Haydi yatmaya git, güzelce dinlen. Sabah aynaya bakınca kendini bu kadar kötü hissetmeyeceksin.

(Eliza hiçbir şey söylemeden, hiç kımıldamadan ona bakar. Higgins kendisine bakıldığından habersiz, büyük bir mutlulukla elmasını yer. Elma çok iyi çıkmıştır.)

HIGGINS *(sonradan aklına gelmiş)*: Bana kalırsa, annem sana çok iyi bir koca bulabilir.

LIZA: Covent Garden'da bu kadar alçalmazdık.

HIGGINS *(düşsel mutluluğundan uyanarak)*: Ne demek istiyorsun?

LIZA: Orada çiçek satardım, kendimi değil. Şimdi beni kibar bir bayan yaptınız. Satacak başka şeyim kalmadı.

HIGGINS *(elmanın çekirdek yerini ocağa fırlatarak)*: Ayıp Eliza. Bu alım satım lafları ile insanlar arasındaki ilişkileri aşağılama. Adamı beğenmezsen zorla varacak değilsin ya.

LIZA: Başka ne işe yararım?

HIGGINS: Yapacak iş mi yok? Ya çiçekçi dükkânı ne oldu? Pickering sana bir dükkân açabilir. Dünya kadar parası var. *(Gülerek)* Üstündeki bu cici bicilerin parası onun cebinden çıkıyor. Bir de kiraladığımız elmasları hesaba kat. Su içinde iki yüz sterlin eder. Altı ay önce bir çiçekçi dükkânı senin için erişilmez bir düştü. Haydi, işlerin yoluna girecek. Hemen yatmaya gideyim. Uykudan gözlerim kapanıyor. Dur bakayım, demin ne aramaya geldim?

LIZA: Terliklerinizi.

HIGGINS: Sahi, onları kafama attındı. *(Terlikleri alır. Çıkacağı sırada Eliza ayağa kalkıp, onunla konuşur.)*

LIZA: Bir dakika efendim...

HIGGINS *(kendisini "efendim" diye çağırmasına şaşırarak terlikleri düşürür)*: Hayrola?

LIZA: Elbiseler benim malım mı, yoksa Albay Pickering'in mi?

HIGGINS *(dünyanın en mantıksız sorusu ile karşılaşmış gibi geri gelir)*: Hoppala! Albay Pickering bu paçavraları ne yapsın?

LIZA: Üstünde deney yapmak için bulacağınız bir başka kız için isteyebilir.

HIGGINS *(şaşırmış ve gücenmiş)*: Biz böyle adamlar mıyız senin gözünde?

LIZA: Bu bahsi kapatalım lütfen. Sadece neyin benim olduğunu, neyin olmadığını bilmek isterim. Kendi elbiselerim yakılmıştı.

HIGGINS: Ne önemi var? Gece yarısı kafanı yoracak başka şey bulamadın mı?

LIZA: Beraberimde ne götürebilirim; lütfen söyler misiniz? Hırsızlıkla suçlandırılmak istemem.

HIGGINS *(şimdi fena yaralanmıştır)*: Hırsızlık mı? Böyle bir şeyi ağzına bile almamalıydın Eliza. Bu ne duygusuzluk!

LIZA: Özür dilerim. Ben adi, cahil bir çiçekçi parçasıyım. Haddimi bilmem gerek. Bizim gibi ayaktakımı ile sizin gibi beyler arasında bir duygu alışverişi olamaz. Neyin benim olduğunu, neyin olmadığını lütfen söyler misiniz?

HIGGINS *(iyice suratı asık)*: Bu yere batasıca evi sırtla götür istersen. Yalnız elmasları bırak. Çünkü kira ile alınmıştır. Şimdi için rahat etti mi? *(Topukları üstünde döner. Hırsla çıkmak üzeredir.)*

LIZA *(onun heyecanlandığını gördükçe yüreği serinler. Daha fazla kışkırtmaya çalışır.)* Bir dakika durun lütfen. *(Mücevherlerini çıkarır.)* Bunları odanıza götürüp saklar mısınız? Belki kaybolur, neme gerek.

HIGGINS *(kudurarak)*: Ver bakalım! *(Eliza eline verir.)* Bunlar mücevhercinin değil de benim olaydı, hepsini gırtlağına tıkıştırırdım, nankör kız. *(Mücevherleri ceplerine doldurur. Cebinden sarkan zincirlerle farkında olmadan kendini süsler.)*

LIZA *(parmağındaki yüzüğü çıkararak)*: Bu yüzük mücevhercinin değil. Bunu bana Brighton'da almıştınız. İstemiyorum artık. Alın sizi olsun. *(Higgins yüzüğü öfkeyle ocağa atar. Öyle bir hırsla üstüne yürür ki, Eliza korkarak elleriyle yüzünü kapatır.)* Sakın vurmayın.

HIGGINS: Sana vurmak mı, rezil! Sana el kaldıracağım ha, küstah! Asıl sen beni yüreğimden vurdun.

LIZA *(zevkten ürperir)*: Oh olsun! Oh olsun! Ben de azıcık hıncımı aldım.

HIGGINS *(mesleğine yakışan vakarlı bir eda ile)*: Bana soğukkanlılığımı kaybettirdin. Bu hemen hiç tanımadığım bir ruh hali. Bu gece daha fazla konuşmamayı tercih ederim. Şimdi yatmaya gidiyorum.

LIZA *(arsızca)*: Mrs. Pearce'e kahve için bir pusula bırakınız. Artık benden hayır yok.

HIGGINS: Allah Mrs. Pearce'i kahretsin. Kahveyi de kahretsin. Sen de cehennemin dibine gir. Büyük budalalık ettim. Bin bir güçlükle edindiğim bilgileri, senin gibi kalpsiz bir sokak sürtüğüne harcadığım, seni evime, ocağıma soktuğum için Allah asıl beni kahretsin. *(Azametle dışarı çıkar, ama kapıyı vahşice çarpıverince çalımı bozulur.)*

(Eliza ilk kez gülümser, duygularını çılgınca bir pantomimle belirtir. Higgins'in çıkışını yineleyerek onunla alay ederken kendi utkusunu da vurgular. Sonunda ocağın önündeki halıya diz çökerek yüzüğünü arar.)

Beşinci Perde

Mrs. Higgins'in oturma odası. Daha önce olduğu gibi yazı masasının başındadır. Hizmetçi kız gelir.

HİZMETÇİ *(kapıda)*: Mr. Henry aşağıda efendim. Albay Pickering'le.

MRS. HIGGINS: Peki, buyursunlar.

HİZMETÇİ: Telefon ediyorlar madam. Polisi arıyorlar sanırım.

MRS. HIGGINS: Ne?

HİZMETÇİ *(içeri girip sesini alçaltarak)*: Mr. Henry'nin aklı başında değil sanki. Size haber vereyim dedim.

MRS. HIGGINS: Mr. Henry'nin aklı başında olsaydı daha çok şaşardım. Polisle konuşmaları bitince yukarı gelsinler. Bir şey kaybetti herhalde.

HİZMETÇİ: Söylerim madam. *(Çıkmaya hazırlanır.)*

(Higgins içeri dalar. Hizmetçi kızın dediği gibi aklı başında değildir.)

HIGGINS: Anne, anne. Gördünüz mü başımıza gelenleri?

MRS. HIGGINS: Günaydın canım, hoş geldin. *(Higgins kendini toplayarak annesini öper. Hizmetçi kız çıkarken)* Ne var?

HIGGINS: Eliza kaçtı?

MRS. HIGGINS *(sakince yazı yazmayı sürdürerek)*: Kızı korkutmuş olacaksın.

HIGGINS: Ne korkutması! Daha neler! Dün gece, her zamanki gibi ışıkları filan söndürsün diye onu yalnız bıraktım. Yatmaya gideceğine üstünü değiştirip dışarı çıkmış. Yatağına dokunulmamıştı. Sabahleyin yediden önce gelip eşyasını almış. Mrs. Pearce denen ahmak da, bana bir kelime söylemeden gitmesine göz yummuş. Şimdi ben ne yapacağım?

MRS. HIGGINS: Korkarım onsuz kalacaksın Henry. Kız gitmek istiyorsa kimsenin durdurmaya hakkı yok.

HIGGINS *(dalgınca odada dolaşarak)*: Hiçbir şeyimi bulamıyorum. Bugün kimlerle sözüm olduğunu bilemiyorum. Ben... *(Pickering girer. Mrs. Higgins kalemini bırakarak yazı masasından ayrılır.)*

PICKERING *(elini sıkarak)*: Günaydın Mrs. Higgins. Henry size anlattı mı? *(Sedire oturur.)*

HIGGINS: O komiser olacak sersem ne diyor? Kızı bulana bir ödül vereceğimizi söylediniz mi?

MRS. HIGGINS *(hem şaşarak, hem kızarak kalkar)*: Eliza'nın peşine polisi mi taktınız yoksa?

HIGGINS: Tabii. Polis başka ne işe yarar? Elimizden ne gelir ki?

PICKERING: Komiser bir sürü güçlük çıkardı. Sanırım iyi niyetli olduğumuza inanmıyor.

MRS. HIGGINS: Buna hiç şaşmam. Bir hırsız ya da kaybolmuş bir şemsiye gibi, Eliza'nın adını polise vermeye ne hakkınız var? Eh, aşkolsun. *(Üzülerek oturur.)*

HIGGINS: Onu bulmak istiyoruz.

PICKERING: Böyle başını alıp gitmesine seyirci kalabilir miyiz, Mrs. Higgins? Başka ne yapabilirdik?

MRS. HIGGINS: İkiniz de çocuk gibi davranıyorsunuz. İkinizin de çocuktan hiç...

(Hizmetçi kız girip sözünü keser.)

HİZMETÇİ: Mr. Henry. Bir bey sizinle görüşmek istiyor. Çok önemliymiş. Kendisini Wimpole Sokağı'ndan göndermişler.

HIGGINS: Al başına belayı. Şimdi kimseyle konuşamam. Adı neymiş?

HİZMETÇİ: Mr. Doolittle, efendim.

PICKERING: Doolittle mı? Yani o çöpçü mü?

HİZMETÇİ: Çöpçü mü? Hayır efendim. Bir beyefendi.

HIGGINS *(heyecanla yerinden sıçrayarak)*: Bana bak, Pick. Eliza'nın sığındığı bir akrabası olacak. Hiç tanımadığımız biri. *(Hizmetçiye)* Çabuk yolla onu buraya. *(Chippendale sandalyesine oturur.)*

MRS. HIGGINS: Akrabalarını tanıyor musunuz?

PICKERING: Yalnız babasını. Size anlattığımız adam.

HİZMETÇİ *(bildirir)*: Mr. Doolittle. *(Çekilir.)*

(Doolittle girer. Sırtında son moda bir ceket, beyaz bir yelek, ayağında bir gri pantolon vardır. Yakasındaki çiçek, başındaki parlak ipekli şapka, ayağındaki cilalı deriden iskarpinler şıklığını tamamlar. Aklını bir işe taktığı için Mrs. Higgins'i fark etmez. Higgins'e yanaşıp ona çıkışmaya başlar.)

DOOLITTLE *(kendini göstererek)*: Bak, bak, şu halime bak. Bana neler ettin gördün mü?

HIGGINS: Neler ettim adamım?

DOOLITTLE: Şu kılığa bak, şu cekete, şu şapkaya.

HIGGINS: Kılık kıyafeti düzmüşsün. Eliza mı aldı bunları?

DOOLITTLE: Eliza mı? Tam buldun adamını. Eliza neden bana üst baş yapsın?

MRS. HIGGINS: Günaydın, Mr. Doolittle. Oturmaz mısınız?

DOOLITTLE *(ev sahibini unuttuğunu fark edince irkilir)*: Oo. Özür dilerim hanımefendi. *(Yaklaşıp uzattığı eli sıkar.)* Teşekkür ederim. *(Sedirde Pickering'in sağına oturur.)* Başıma gelenler allak bullak etti beni. Etrafımı göremez oldum.

HIGGINS: Başına ne gelmiş söylesene.

DOOLITTLE: Durup dururken gelse başıma gam yemezdim. Yaradan yazgımı böyle yazmış der, çekerdim sineye. Ama bana bu oyunu eden sensin Henry Higgins, sen.

HIGGINS: Eliza'yı buldun mu? Sen ondan haber ver.

DOOLITTLE: Eliza'yı kayıp mı ettin?

HIGGINS: Evet.

DOOLITTLE: Ne kadar şanslısın. Ben onu bulmadım, ama yakında o beni bulur. Hep senin yüzünden.

MRS. HIGGINS: Oğlum size ne yaptı Mr. Doolittle?

DOOLITTLE: Ne mi yaptı? Ocağıma incir dikti. Elimi kolumu bağlayıp beni orta sınıf ahlakına esir etti.

HIGGINS *(hoşgörüsüzce kalkıp Doolittle'in tepesine dikilir)*: Saçmalıyorsun. Sarhoşsun sen. Delisin. Sana beş İngiliz verdim. Ondan sonra iki kez görüştük; saati yarım papale patladı bana. Bir daha da yüzünü görmedim.

DOOLITTLE: Ben mi sarhoşum? Ben mi deliyim. Söyle bakalım. Amarıkalı bir hırtapoza mektup yazıp benim adımı verdin mi, vermedin mi? Herifin hiç işi yok, iyi ahlak derneği kurmak için ortaya beş milyon dolar koyan bir andavallıya benden söz ediyor. Hani kendisi için evrensel bir dil uydurmanı istemişti.

HIGGINS: Ne? Ezra D. Wannafeller mi? Adam öldü. *(Gene umursamazca oturur.)*

DOOLITTLE: Evet, adam öldü. Ben de hapı yuttum. Ona mektup yazıp şu anda İngiltere'de tanıdığım en keskin ahlakçı, sıradan bir çöpçü olan Alfred Doolittle'dır, dedin mi, demedin mi?

HIGGINS: Senin son ziyaretinden sonra böyle saçma bir şaka yapmıştım galiba.

DOOLITTLE: Sana şaka gibi geliyor ama, diri diri mezara koydular beni. Amarıkalıların bizim gibi olmadığını, hangi sınıftan olursa olsun, isterse basit bir çöpçü olsun, bir değeri varsa tanıyıp saydıklarını göstermek istedi adam. Ölüsü kandillinin vasiyetinde yazılı bunlar. Evet,

Henry Higgins, senin o saçma sapan şakaların yüzünden Sindirimi Kolay Peynir Fonu bana yılda 4000 İngilizlik bir maaş bağladı. Benden istedikleri Uluslararası İyi Ahlak Dernekleri'nde yılda altı kereye kadar konferans vermek.

HIGGINS: Bak sen! Vay canına. *(Birden yüzü aydınlanır.)* Amma da matrak.

PICKERING: Merak etme Doolittle, sen bir kez konuştun mu, seni bir daha çağıran olmaz.

DOOLITTLE: Konferans vermeye itirazım yok. Evvelallah ağzımız laf yapar. Beni efendiden bir adam yapmalarına bozuluyorum. Mutluydum. Özgürdüm. Paraya ihtiyacım oldu mu, şundan bundan beş on kuruş koparırdım. Senden kopardığım gibi Henry Higgins. Şimdi işkilli adam oldum. Herkes benden para tırtıklıyor. Avukatım, talihin varmış diyor. Ben asıl senin talihin varmış diyorum. Daha önce bir kere avukata işim düştüydü. Çöp arabasında bir çocuk arabası buldular. Adam beni kurtardıktan sonra çabucak sepet havası çaldı. Doktorlar da aynen. Daha ayakta duracak duruma gelmeden hastaneden kapı dışarı edilirdim. Hem de zırnık ödemeden. Şimdi günde iki kere doktora görünmezsem sağlığım elden gidermiş, öbür dünyayı boylarmışım. Evde hiçbir işe el sürdürmüyorlar. Başkaları yapıyor. Başkaları bana kazık atıyor. Bir yıl önce iki üç tane akrabam vardı. Onlar da konuşmazdı benimle. Şimdi ellisi birden türedi. Hepsi de meteliksiz. Başkaları için yaşamak zorundayım, kendim için değil. Al sana orta sınıf ahlakı. Eliza'yı kaybetmekten söz ediyorsun. Hiç tasalanma. Nerdeyse kapıma dayanır. Ben saygıdeğer olmasam çiçek satarak nafakasını çıkarırdı pekâlâ. Kaparozlanma sırası sana geldi Henry Higgins. Doğru dürüst İngilizce konuşacağıma senden orta sınıfın dilini öğrenmek zorunda kalacağım. Sen vuracaksın paraları. Belki de bunun için çevirdin bu dümeni.

MRS. HIGGINS: Sevgili Mr. Doolittle, gerçekten böyle düşünüyorsanız bunca sıkıntıya katlanmanız gerekmez. Bu mirası kabul etmeye kimse zorlayamaz sizi. Geri çevirebilirsiniz pekâlâ. Öyle değil mi Albay Pickering?

PICKERING: Sanırım.

DOOLITTLE *(bir kadın karşısında yumuşayarak)*: Asıl facia burada madam. Parayı geri ver demesi kolay ama, ne gezer bende o yürek. Hangimiz o yiğitliği gösterebiliriz? Gözümü yıldırdılar. Hepimizin gözünü yıldırdılar. Parayı geri verirsem yaşlılığımda düşkünler evi bekler beni. Bir çöpçü olarak işimi kaybetmemek için şimdiden saçımı boyatmak zorundayım. Yardıma ilayık fakirlerden olaydım, bir tarafa beş on kuruş koyardım. Ama yardıma ilayık fakirler de milyonerler gibi mutluluk nedir bilmezler. İki arada bir derede kaldım. Ne halt edeceğimi şaşırdım. Ben boynu kırılmış, satın alınmış bir adamım. Çöpümü almaya gelenler benden daha mutlu. İşte. İşte sizin şu kıymatlı oğlunuz beni bu hallere düşürdü.

MRS. HIGGINS: Çılgınca bir iş yapmayacağınıza sevindim, Mr. Doolittle. Böylece, Eliza'nın geleceği güven altına alınmış olur. Kızınıza artık siz bakabilirsiniz.

DOOLITTLE *(üzgünce boyun eğerek)*: Evet, madam. Artık herkese bakmak bana düşer.

HIGGINS *(yerinden sıçrayarak)*: Hiç de değil. Ona bakamaz, ona bakmayacak. Kız onun değil. Eliza için beş İngiliz ödedim Doolittle. Ya dürüst bir adamsın ya da dolandırıcısın.

DOOLITTLE *(hoşgörüyle)*: Biraz dürüst, biraz dolandırıcı Henry, herkes gibi. Biraz öyle, biraz böyle.

HIGGINS: Kız için para aldın. Bir de kızı almaya hakkın yok.

MRS. HIGGINS: Henry, saçmalama. Eliza'nın nerde olduğunu bilmek istiyorsan, yukarda.

HIGGINS *(şaşmış)*: Yukarda mı? Öyleyse ben onu aşağı indirmesini bilirim. *(Kapıya yönelir.)*

MRS. HIGGINS *(kalkıp onu izler)*: Kendine gel Henry. Otur.

HIGGINS: Ben...

MRS. HIGGINS: Otur canım. Otur da beni dinle.

HIGGINS: Pekâlâ, pekâlâ! *(Kendini sedire atıp başını pencereye çevirir.)* Bunu yarım saat önce söyleyebilirdiniz.

MRS. HIGGINS: Eliza bu sabah bana geldi. Geceyi kısmen sokaklarda deli gibi dolaşarak, kısmen kendini nehre atmaya çalışıp korkarak, kısmen de Carlton Oteli'nde geçirmiş. İkinizin de kendisine nasıl acımasızca davrandığınızı anlattı.

HIGGINS *(gene yerinden fırlar)*: Ne?

PICKERING *(o da kalkarak)*: Sevgili Mrs. Higgins, size masal okumuş. Biz ona acımasızca davranmadık. Hiçbir şey demedik. Gece güzel güzel ayrıldık. *(Higgins'e dönerek)* Higgins, ben yattıktan sonra kıza çattınız mı?

HIGGINS: Tam tersi. Terlikleri kafama attı. İyice edepsizleşti. Onu kızdıracak hiçbir şey yapmadım. Odaya girdim. Daha ağzını açmadan terlikleri yedim kafama. Ağza alınmayacak sözler sarf etti. Dondum kaldım.

PICKERING *(şaşmış)*: Ama niçin? Biz ona ne yaptık?

MRS. HIGGINS: Ne yaptığınız belli. Sanırım kız oldukça sevecen yaradılışlı, değil mi Mr. Doolittle?

DOOLITTLE: Yüreği yufkadır, madam. Bana çekmiş.

MRS. HIGGINS: Tastamam. İkinize de yürekten bağlandı. Senin için canını dişine takıp çalıştı Henry. Böyle bir kız için beynini çalıştırmanın ne demek olduğunu bilemezsin. Sonunda büyük imtihan günü geldi. Eliza bir tek yanlış yapmadan bu harikulade işi başardı, yüzünü ak çıkardı. Buna karşılık ikiniz put gibi durdunuz. Ağzınızı bile açmadınız. Sadece bu işin bittiğine ne kadar sevindiğinizi, artık canınızı sıktığını söylediniz. Ben kızın yerinde olsam Henry'nin başına terlik değil, kızgın bir maşa atardım.

HIGGINS: Ne dedik sanki? Yorgunuz, yatmaya gidiyoruz dedik. Pick, başka bir söz çıktı mı ağzımızdan?

PICKERING *(omuz silkerek)*: Çıkmadı.

MRS. HIGGINS *(alaycı)*: Emin misiniz?

PICKERING: Yüzde yüz. Hepsi o kadar.

MRS. HIGGINS: Ona bir teşekkür, bir aferin yok öyle mi? Ne hayranlığınızı belirttiniz, ne de sırtını sıvazladınız.

HIGGINS *(sabırsızca)*: Bütün bunları biliyordu. Ayrıca nutuk çekmemize ne gerek vardı?

PICKERING *(vicdanı sızlar)*: Belki düşüncesizlik ettik, biraz. Çok mu kızgın?

MRS. HIGGINS *(yazı masasındaki yerine dönerek)*: Wimpole Sokağı'na dönmeyi düşünmüyor, ne yazık. Hele şimdi hiç düşünmez. Siz onu zorla hanımefendi yaptınız. Ama babası bu durumu sürdürebilir artık. Sizinle dostça karşılaşmaya bir itirazı yok. Kin tutmuş değilim, diyor.

HIGGINS *(öfkeli)*: Yok canım, sevsinler.

MRS. HIGGINS: Henry, terbiyeni bozmazsan onu buraya çağırırım. Değilse, çabuk evine git. Bir sürü vaktimi aldın zaten.

HIGGINS: Pekâlâ. Pekâlâ, Pick. Sen de terbiyeni takın. Çamurdan çekip çıkardığımız bu yaratığa kibarca davranacağız.

DOOLITTLE *(sitem ederek)*: Aşkolsun Henry Higgins. Orta sınıftan bir adam olarak biraz da benim duygularımı düşün.

MRS. HIGGINS: Bana verdiğin sözü unutma Henry. *(Masanın üstündeki zile basar.)* Mr. Doolittle, biraz balkona çıkar mısınız lütfen? Eliza, bu iki beyefendi ile barışıncaya kadar sizden alacağı haber kendisini altüst etmesin. Kusura bakmazsınız değil mi?

DOOLITTLE: Nasıl uygun görürseniz hanımefendi. Henry'ye yardımcı olmaya hazırım. Yeter ki o kızı benim başıma sarmasın. *(Pencereden çıkıp kaybolur.)*

(Hizmetçi kız gelir. Pickering, Doolittle'ın yerine oturur.)

MRS. HIGGINS: Miss Doolittle'a aşağı gelmesini söyle lütfen.

HİZMETÇİ: Baş üstüne efendim. *(Çıkar.)*

MRS. HIGGINS: Şimdi Henry, uslu dur.

HIGGINS: Terbiyemi verdiniz anneciğim.

PICKERING: Elinden geleni yapıyor Mrs. Higgins.

(Bir duraklama. Higgins başını arkaya atar. Bacaklarını uzatıp ıslık çalmaya başlar.)

MRS. HIGGINS: Henry, bir tanem. Bu pozda hiç de göze hoş görünmüyorsun.

HIGGINS: Göze hoş görünmeye çalışmıyorum.

MRS. HIGGINS: Ziyanı yok canım. Sadece seni konuşturmak istedim.

HIGGINS: Niçin?

MRS. HIGGINS: Çünkü aynı anda hem konuşup hem ıslık çalamazsın.

(Higgins homurdanır. Gene sıkıcı bir duraklama.)

HIGGINS *(sabırsızca yerinden fırlar)*: Bu kız da hangi cehennemde kaldı? Bütün gün onu mu bekleyeceğiz?

(Eliza, güleç, kendini toplamış, şaşılacak kadar rahat görünmeyi başararak içeri girer. Kolunda bir dikiş sepeti vardır. Kendi evinde gibidir. Pickering ayağa kalkamayacak kadar şaşırmıştır.)

LIZA: Nasılsınız, Profesör Higgins? Afiyettesiniz, inşallah!

HIGGINS *(boğulur gibi)*: Ne dedin?

LIZA: İyi olduğunuza ne şüphe, hiç hastalanmazsınız ki. Tekrar görüştüğümüze pek sevindim, Albay Pickering. *(Pickering çabukça kalkar, el sıkışırlar.)* Bu sabah hava ne kadar serin, değil mi? *(Soluna oturur.)*

HIGGINS: Kalkmış da tereciye tere satıyor. Bu ağızları benden öğrendin kızım. Kalk bakalım, düş önüme. Doğru eve. Sabah sabah başımı belaya sokma.

(Eliza sepetten bir nakış parçası alıp işlemeye başlar. Higgins'in bağırıp çağırmasına hiç aldırmaz.)

MRS. HIGGINS: Doğrusu çok naziksin, Henry. Hiçbir kadın böyle bir davete dayanamaz.

HIGGINS: Bırakın da kendi konuşsun anne. Acaba kafasında benden öğrenmediği bir tek düşünce, ağzında benden kapmadığı bir tek söz var mı? Covent Garden'daki ıspanaklar, ezik lahana yaprakları arasında bulup var ettiğim bu yaratık, şimdi kalkmış da hanımefendilik taslıyor bana.

MRS. HIGGINS *(sakince)*: Evet, canım. Ama yerine oturacaksın değil mi?

(Higgins homurdanarak yerine oturur.)

LIZA *(Higgins'e aldırmadan, iş işlemeyi sürdürerek Pickering'e)*: Deney bittiğine göre, dostluğumuz da büsbütün sona erdi mi Albay Pickering?

PICKERING: Böyle konuşmayın. Sadece bir deney olarak düşünmeyin olanları. Çok üzülürüm.

LIZA: Ben bir ezik lahana yaprağıyım.

PICKERING: Asla!

LIZA *(sakince konuşmayı sürdürür)*: Size o kadar çok şey borçluyum ki, beni unutursanız kırılırım.

PICKERING: Çok naziksiniz, Miss Doolittle.

LIZA: Elbiselerimi siz aldığınız için değil. Herkese karşı cömert davrandığınızı bilirim. Terbiyeyi, görgü kurallarını sizden öğrendim. Önümde Profesör Higgins gibi bir örnek varken kibar baylarla bayanların nasıl davrandıklarını kavramak çok zor olacaktı. Adım başında ölçüyü şaşırır, her kafam kızdığında küfrü basardım.

HIGGINS: Ya!

PICKERING: Canım hali tavrı öyle. İçinde kötülük yok.

LIZA: Benim de içimde kötülük yoktu, sokak sokak çiçek satarken. Ama terbiyem kıttı. Aradaki fark da bu zaten.

PICKERING: Şüphesiz, ama size konuşmasını öğretti. Bunu ben yapamazdım.

LIZA *(umursamadan)*: Tabii, bu onun mesleği.

HIGGINS: Lanet olsun!

LIZA *(konuşmasını sürdürerek)*: Bu yeni moda bir dansı öğrenmek gibi bir şeydi. Ama benim asıl eğitimimi başlatan ne oldu bilir misiniz?

PICKERING: Ne?

LIZA *(bir an için nakışını bırakarak)*: Wimpole Sokağı'na ilk geldiğim gün beni Miss Doolittle diye çağırmanız. İşte o zaman kendime saygı duymaya başladım. *(Tekrar nakışına başlar.)* Size çok doğal geldiği için hiç farkına varmadan yaptığınız bir sürü küçük şey; ayağa kalkmak, şapkanızı çıkarmak, bir kapıyı açmak gibi...

PICKERING: Bunların ne önemi var?

LIZA: Hiçbir zaman benim önümde botlarınızı çıkarmadınız.

PICKERING: Üstünde durmayın. Higgins her yerde botlarını çıkarır.

LIZA: Biliyorum. Onu suçlamıyorum. Ama onun yaptıklarını sizin yapmamanız benim için öyle önemliydi ki. Kibar bir bayanla bir çiçekçi kız arasındaki fark şurada: Onların nasıl davrandıklarına bakmayınız, onlara nasıl davranıldığına bakınız. Profesör Higgins'in gözünde hep bir çiçekçi kız olarak kalacağım. Çünkü bana her zaman bir çiçekçi kız gibi davranmıştır, her zaman da davranacaktır. Albay Pickering için hep bir hanımefendi olacağım. Bana her zaman bir hanımefendi muamelesi yapmıştır. Her zaman da yapacaktır.

MRS. HIGGINS: Lütfen dişlerini gıcırdatma Henry.

PICKERING: Teşekkür ederim Miss Doolittle.

LIZA: Artık beni Eliza diye çağırmanızı rica edeceğim.

PICKERING: Seve Seve Eliza.

LIZA: Profesör Higgins'ten de beni Miss Doolittle diye çağırmasını isterdim.

HIGGINS: Delinin zoruna bak. Başka işim kalmadıydı.

MRS. HIGGINS: Henry! Henry!

PICKERING *(gülerek)*: Neden siz de ona verip veriştirmiyorsunuz?

LIZA: Yapamıyorum. Eskiden olsa bayramlık ağzımı açardım. Ama o günler geride kaldı. Dün akşam sokaklarda dolaşırken bir kız benimle konuştu. Eskisi gibi çene çalmak istedim onunla, ama boşuna. Yabancı bir ülkede kendi dilini unutan bir çocuk gibiyim. Totenham Court Sokağı ile bağımı koparan da bu. Artık Wimpole Sokağı'nda da işim kalmadı.

PICKERING *(telaşlanarak)*: Ama Wimpole Sokağı'na geleceksiniz değil mi? Higgins'i affedeceksiniz.

HIGGINS *(kalkarak)*: O kim oluyormuş beni affedecek? Bırak gitsin. Gitsin de aklı başına gelsin. Ben onu kollamazsam üç haftada sokağa düşer.

(Doolittle ortadaki pencerede görünür. Higgins'e onurunu kırdığını belirten bir bakış fırlatır. Yavaşça kızına yaklaşır. Kızın arkası pencereye dönük olduğu için geldiğini fark etmez.)

PICKERING: Higgins'in kusuruna bakmayın Eliza. Huylu huyundan geçmez. Ama eskiye dönmeyeceksiniz değil mi?

LIZA: Hayır. Hiçbir zaman. İstesem de eskisi gibi konuşamam. *(Doolittle hafifçe sol omzuna dokunur. Babasının şahane kılığını görünce, elindeki işi düşürür. Aklı başından gider.)* Abooo... Vay anam bubam...

HIGGINS *(bir zafer çığlığı ile)*: Abooo. Vay anam bubam... Zafer! Zafer!

DOOLITTLE: Kızın ne kabahati var? Bana öyle bakma Eliza. Biraz mangiz yüzü gördük.

LIZA: Bu kez bir milyoneri çarptın besbelli.

DOOLITTLE: Evet. Ama bugünkü şıklığın özel bir anlamı var. Hanover Meydanı'nda St. George Kilisesi'ne gidiyorum. Üvey anan benimle evleniyor.

LIZA *(kızgın)*: Ne, o aşağılık karıyla mı evleniyorsun?

PICKERING *(sakince)*: Evlenmesi gerek, Eliza. *(Doolittle'a)* Nasıl oldu da fikrini değiştirdi?

DOOLITTLE *(hüzünlü)*: Gözümü yıldırdılar Reyiz, kanıma girdiler. Orta sınıf ahlakının kurbanı oldum. Şapkanı başına takıp nasıl intihar ettiğimi görmek istemez misin?

LIZA: Albay gitmem gerektiğini söylerse, ben de gönül indirip gelirim. *(Dokunsalar ağlayacak)* O kadın da açar ağzını, yumar gözünü...

DOOLITTLE: Korkma. Artık kimseyle dalaşmıyor, zavallı kadın. Saygıdeğer bir bayaan olalı şevki kırıldı, rüzgârı kesildi.

PICKERING *(Eliza'nın dirseğini hafifçe sıkarak)*: Haydi, hayırlı evlat olduğunu göster. Babanın düğününe gidiver.

LIZA *(üzüntüsü arasında gülümsemeye çalışarak)*: Peki, dargın olmadığımı göstermek için... Şimdi gelirim. *(Çıkar.)*

DOOLITTLE *(Pickering'in yanına oturarak)*: Bu tören fena halde sinirimi bozuyor. Keşke sen de gelip bana destek olsan.

PICKERING: İyi ama daha önce başından geçti adamım. Eliza'nın annesiyle evlenmiştin.

DOOLITTLE: Evlendiğimi kim söyledi Albayım?

PICKERING: Kimse söylemedi. Ama düşündüm ki doğal olarak...

DOOLITTLE: Tçç. Doğal olan evlenmek değil... Bu orta sınıf icadı. Ama sakın Eliza'ya söyleme. Kızcağız bilmez. Söylemeye dilim varmadı bir türlü.

PICKERING: Tamam. Bu bahsi kapatalım.

DOOLITTLE: Ama benimle kiliseye gelip cendereye girmemi kolaylayacaksın.

PICKERING: Seve seve. Bir bekâr olarak kıvırabilirsem bu işi.

MRS. HIGGINS: Ben de gelebilir miyim Mr. Doolittle? Düğününüzü kaçırırsam pek üzülürüm.

DOOLITTLE: Gerçekten tenezzül edip buyurursanız, bana onur verirsiniz madam. Benim zavallı kadının koltukları kabarır. Bu ara süngüsü düşük, elden kaçan mutlu günleri düşünüyor.

MRS. HIGGINS *(kalkarak)*: Araba çağırtıp hazırlanayım. *(Higgins'ten başka erkekler kalkar.)* On beş dakikaya kadar hazır olurum. *(Kapıya giderken Eliza şapkalı, eldivenlerini düğmeleyerek girer.)* Kiliseye, babanın düğününe gidiyorum, Eliza. Benimle kupa arabasına binebilirsin. Albay Pickering de güveyle gidebilir.

(Mrs. Higgins çıkar. Eliza odanın ortasında, sedirle orta pencere arasına gelir. Pickering ona yaklaşır.)

DOOLITTLE: Güvey! Güveyi sevsinler. Bu yaşımızda ele güne rezil olmak varmış. *(Şapkasını alıp kapıya doğru yürür.)*

PICKERING: Gitmeden bir daha söyleyeyim Eliza. Onu bağışla. Gene bize gel.

LIZA: Babamın izin vereceğini sanmam. Değil mi babacığım?

DOOLITTLE *(hüzünlü, ama soyluca)*: Bu iki kalantor seni faka bastırdılar kızım. Yalnız bir kişi olaydı sen onu tuzağa düşürürdün. Ama iki kişi olunca biri öbürüne nöbetçilik etti. *(Pickering'e)* Açıkgözmüşsün Albayım, ama kin tutmuş değilim. Ben de aynı şeyi yapardım. Ömür boyu kadınların kurbanı oldum. Eliza'dan yana çıkmamı. Gitme zamanı geldi Albay. Hoşça kal Henry. Kilisede görüşürüz Eliza. *(Çıkar.)*

PICKERING *(gönlünü yapmaya çalışarak)*: Bizi bırakma Eliza. *(Doolittle'ın ardından çıkar.)*

(Eliza, Higgins'le yalnız kalmamak için balkona çıkar. O da kalkıp yanına gider. Eliza hemen odaya girip kapıya yönelir; ama Higgins balkondan geçerek ondan önce kapıya gelir ve çıkmasına engel olur.)

HIGGINS: Bak Eliza, dediğin gibi hıncını aldın. Bu kadarı yetti mi? Makul olacak musun? Yoksa daha alınacak öcün kaldı mı?

LIZA: Niçin geri gelmemi istiyorsunuz? Terliklerinizi bulayım, hizmetinize koşayım, kahrınızı çekeyim diye mi?

HIGGINS: Geri gelmeni istiyorum, demedim.

LIZA: Yaa? Neden söz ediyorsunuz öyleyse?

HIGGINS: Senden, benden değil. Geri gelirsen sana her zamanki gibi davranacağım. Tabiatımı değiştiremem. Davranışlarımı değiştirmeye de hiç niyetim yok. Ben de herkese karşı tıpkı Albay Pickering gibi davranırım.

LIZA: Doğru değil bu. O bir çiçekçi kıza bir düşes gibi davranır.

HIGGINS: Ben de bir düşese bir çiçekçi kız gibi davranırım.

LIZA: Anlıyorum. *(Telaşsızca gidip sedire oturur, başını pencereye çevirerek)*: Herkese karşı aynı.

HIGGINS: Tastamam.

LIZA: Babam gibi.

HIGGINS *(sırıtarak, biraz bozulmuş)*: Tıpatıp benziyoruz diyemem. Ama babanın da züppe olmadığı bir gerçek. Garip tecellisi onu nereye sürüklerse sürüklesin çevresine rahatça uyacaktır. *(Ciddi)* İşin püf noktası şu Eliza: Sorun, kibarca davranmak, kabaca davranmak, şöyle ya da böyle davranmak değil, bütün insanlara aynı şekilde davranmak. Kısacası cennetteymişsin gibi. Orada üçüncü sınıf akrabalar yoktur ve ruhlar arasında ayrılık gayrılık gözetilmez.

LIZA: Âmin. Siz doğuştan vaizsiniz.

HIGGINS *(sinirlenir)*: Sana kabalık ettiğimi söylüyorsun. Bir başkasının karşısında kırılıp döküldüğümü gördün mü hiç?

LIZA *(birden içtenlikle)*: Bana karşı nasıl davranırsanız davranın, umurumda değil. Küfretseniz, gözümü patlatsanız kılım kıpırdamaz. Ama adam yerine konulmak isterim. Çiğnetmem kendimi.

HIGGINS: Öyleyse çekil yolumdan. Çünkü senin hatırın için duramam. Duyan da beni otobüs sanır.

LIZA: Öylesiniz ya, herkesi çiğneyip geçiyorsunuz. Kimse umurunuzda bile değil. Ama size muhtaç değilim. Sizsiz de yaşayabilirim.

HIGGINS: Tabii yaşayabilirsin... Sana daha önce de söyledim.

LIZA *(yaralanmış, sedirin öbür tarafına giderek yüzünü ocağa çevirir)*: Söylediniz. Söylediniz. Beni başınızdan atmak istiyorsunuz.

HIGGINS: Yalancı.

LIZA: Teşekkürler. *(Onurluca oturur.)*

HIGGINS: Yalnız ben sensiz yapabilir miyim? Bunu hiç düşündün mü?

LIZA *(içtenlikle)*: Beni kandırmaya çalışmayın. Bensiz yapacaksınız çaresiz.

HIGGINS *(küstahça)*: Sana da, dünyada başka tek bir kula da ihtiyacım yok. Kendi ruhum, ruhumdaki kutsal kıvılcım, bana yeter. *(Birden alçakgönüllü)* Ama seni özleyeceğim Eliza. *(Sedire yanına oturur.)* Senin budalaca düşüncelerinden bir şeyler öğrendim. Bunu alçakgönüllülükle, minnetle itiraf ederim. Sesine de, yüzüne de öyle alışmışım ki...

LIZA: Gramofonunuzda sesim, albümünüzde yüzüm var. Beni özleyince gramofonu çalabilirsiniz. O duygusuzdur, incinmez.

HIGGINS: Ama senin ruhunu çalamam.

LIZA: İblis, sanki kolumu büker gibi kolaylıkla yüreğimi de burkuyorsunuz. Mrs. Pearce beni uyardı. Kaç kere yanınızdan ayrılmak istemiş, ama son dakikada onu caydırmışsınız. Oysa kadın umurunuzda bile değil. Ben umurunuzda bile değilim.

HIGGINS: Hayat umurumda, insanlık umurumda. Sen de onun bir parçasısın. Yoluma çıkmış, evime girmişsin. Ne sana, ne bir başkasına bundan fazlasını verebilirim.

LIZA: Beni sevmeyeni ben de sevmem.

HIGGINS: Ticaret bu, alışveriş. Al gülüm ver gülüm. N'olur bir demet menekşe al Dayı Bey!

LIZA: Benimle alay etmeyin. Çok ayıp.

HIGGINS: Kimseyle alay etmem. Alay etmek insanın ne yüzüne yakışır, ne ruhuna. Yalnız çıkarcılığa karşı çıkıyorum. Sevgide alışveriş bana göre değil. Bana iblis diyorsun, çünkü terliklerimi getirerek, gözlüklerimi bularak bana yaranacağını sandın. Budala! Ben hiç senin terliklerini önüne getirdim mi? Terlikleri başıma attığın zaman daha çok gözüme girdin. Bana kölelik ederek ilgi beklemenin hiç yararı yok. Köle isteyen kim? Geri geleceksen arkadaşlık adına, dostluk adına gel. Ben senden bir kere yararlandımsa, sen benden bin kere yararlandın. O fino köpeği gibi terlik taşıma numaralarından da vazgeç. Benim yarattığın Düşes Eliza'ya hiç yakışmıyor. Yoksa kapıyı suratına kapatırım.

LIZA: Beni sevmiyorsanız neden düşes yaptınız?

HIGGINS: Çünkü bu benim işim.

LIZA: Başıma ne dertler, ne belalar açılacağını hiç düşünmediniz.

HIGGINS: Dertten beladan korksa şu dünyayı yaratır mıydı Yaradan? Hayat yaratmak, dert üretmek demektir. Beladan kurtulmanın tek yolu öldürmektir. Dikkat edersen, korkaklar başlarına bela olabilecek kişilerin öldürülmesini isterler hep.

LIZA: Ben vaiz değilim. Böyle şeyler dikkatimi çekmez. Yalnız şunu fark ediyorum. Siz beni fark etmiyorsunuz.

HIGGINS *(yerinden sıçrayıp hoşgörüsüzce dolaşarak)*: Eliza, sen budalanın birisin. Milton'la beslenmiş zihnimin hazinelerini senin önüne sermekle yazık ediyorum. Şunu iyice aklına koy: Ben yoluma giderim, işimi görürüm. Sana ne olmuş, bana ne olmuş durup da düşünmem bile. Babanla üvey anan gibi gözümü yıldıramazlar benim. Canın isterse gel, canın isterse cehennemin dibine git.

LIZA: Ne diye geri gelecekmişim?

HIGGINS *(sedire sıçrayıp dizüstü oturur, Eliza'ya doğru eğilerek)*: Eğlence olsun diye. Zaten seni onun için almıştım.

LIZA *(başını çevirerek)*: Her isteğinize boyun eğmezsem, beni yarın kapı dışarı edersiniz.

HIGGINS: Evet. Ben de senin her isteğini yerine getirmezsem yarın başını alır gidersin.

LIZA: Üvey anama mı sığınayım?

HIGGINS: Evet. Olmazsa çiçek satarsın.

LIZA: Keşke çiçek sepetime dönebilsem. Sizden de, babamdan da bağımsız olurdum. Dünya vız gelirdi. Bağımsızlığını aldınız elimden. Süslü püslü giyinsem de bir köleyim şimdi.

HIGGINS: Hiç de değil. İstersen seni evlat edinir, adına bir miktar para ayırırım. Yoksa Pickering'le evlenmeyi mi yeğlersin?

LIZA *(vahşice ona bakarak)*: Benimle evlenmek isteseniz asla kabul etmezdim. Yaşça bana daha akran sayılırsınız oysa...

HIGGINS *(nazikçe)*: Daha akran değil, daha yakın.

LIZA *(kızarak ayağa kalkar)*: Ağzımın kâhyası mısınız? Dilediğim gibi konuşurum. Artık öğretmenim değilsiniz.

HIGGINS *(düşünceli)*: Pickering'in de isteyeceğini sanmam. O da benim gibi tohuma kaçmış bir bekâr.

LIZA: Sakın sizde gözüm var sanmayın. Benim taliplerim sürüyle. Freddy Hill bana her gün iki üç tane mektup yolluyor. Hem de sayfalar dolusu.

HIGGINS *(burkulur)*: Küstaha bak sen! *(Geri çekilince topukları üstünde oturduğunu fark eder.)*

LIZA: Canı istiyorsa yazmasına kim karışır. Zavallı çocuk, beni seviyor.

HIGGINS *(sedirden kalkarak)*: Ona cesaret vermeye hiç hakkın yok.

LIZA: Her kızın sevilmeye hakkı vardır.

HIGGINS: Ne? Öyle aptalların sevgisinden n'olacak?

LIZA: Freddy hiç de aptal değil. Yoksulsa, güçsüzse, beni istiyorsa, bana zorbalık eden, ama beni istemeyen büyüklerimden daha iyi bir eş olabilir.

HIGGINS: Seni adam edebilir mi, ondan haber ver?

LIZA: Belki ben onu adam ederim. Ama bunu daha önce düşünmemiştim. Siz başka şey düşünmez misiniz? Ben doğal olmak istiyorum sadece.

HIGGINS: Kısacası, benim de sana Freddy kadar tutkun olmamı istiyorsun, öyle mi?

LIZA: Hiç de değil. Sizden öyle duygular beklemiyorum. Kendinizden de, benden de bu kadar emin olmayın. İstesem kötü bir kız gibi davranabilirdim. Okumuşluğunuza diyecek yok, ama bazı konularda benim gözlemlerim daha fazla. Benim gibi kızlar beyefendileri kolayca baştan çıkarabilirler. Seviştikten hemen sonra da birbirlerine diş bilerler.

HIGGINS: Pek tabii. Neden kavga ediyoruz öyleyse?

LIZA: Bütün istediğim azıcık güler yüz görmek. Biliyorum, ben sıradan, cahil bir kızım. Sizse boyunca kitaplar devirmiş bir beyefendisiniz. Ama üstüne basıp geçeceğiniz bir sokak süprüntüsü de değilim. Ne yaptıysam, *(kendini düzeltir)* ne yaptımsa, elbiselerin, taksilerin hatırı için yapmadım. Bir arada iyiydik, hoştuk. Gitgide sana, yani size bağlandım. Benimle sevişin demek aklımdan geçmez. Aramızdaki farkı unutmuyorum. Ama bir parça dostluk bekliyorum.

HIGGINS: Elbette, sana karşı dostça duygular besliyorum. Pickering de öyle. Eliza sen budalanın birisin.

LIZA: Bu bana verilecek cevap değil.

HIGGINS: Avanaklıktan vazgeçmezsen başka cevap alamazsın benden. Madem bir hanımefendi olmak istiyorsun, bir erkek vaktinin yarısını senin için gözyaşı dökmek, yarısını da sana kan kusturmakla geçirmezse kendi-

ni ihmal edilmiş sayma. Benimki gibi bir hayatın soğukluğuna, gerginliğine dayanamazsan, köprüaltına git. İnsanlıktan çıkıncaya kadar çalış, seviş, dövüş; sızıncaya kadar çek kafayı. Köprüaltı hayatı zevklidir; gerçektir, sıcaktır, şiddetlidir. En kalın deriyc işler. Hiç eğitilmeden tadını da kokusunu da alırsın. Bilimmiş, sanatmış, felsefeymiş nene gerek. Beni soğuk, bencil buluyorsun değil mi? Pekâlâ git de gönlüne göre birini bul. Parası bol, aklı kıt bir herifle evlen. Seni öpecek bir çift etli dudağı, seni tekmeleyecek bir çift kaba çizmesi olsun. Elindeki kişinin değerini bilmiyorsan, değerini bileceğin kişiyi elde et.

LIZA *(umutsuzca)*: Sizinle konuşulmaz zaten. Her şeyi evirir çevirir beni suçlu çıkarırsınız. Ama zorbanın biri olduğunuzu siz de bilirsiniz pekâlâ. Benim tekrar sokak kızı olamayacağımı, dünyada Albay'la sizden başka gerçek dostum bulunmadığını bilmez gibi konuşmayın. İkinizi tanıdıktan sonra kolay mı sıradan biriyle yaşamak? Wimpole Sokağı'na dönmezsem babama sığınacağımı sanıyorsunuz. Onun için hakaretin bini bir paraya. Ama durun, ben kolay kolay ezdirmem kendimi. Eli ekmek tutar tutmaz Freddy ile evleneceğim.

HIGGINS *(yanına oturur)*: Saçma! Bir büyükelçiyle evleneceksin. Ya da Hindistan Genel Valisiyle. Şaheserimin Freddy'nin elinde çarçur olmasına göz yummam. Kadın, kadın! Anlıyor musun, seni krallara layık bir eş yaptım.

LIZA: Freddy beni seviyor. Bu da onu benim gözümde bir kral yapmaya yeter. Bir dakika önce söylediklerinizi unutmadım. Bir köpek yavrusu gibi okşayarak kandıramazsınız beni. Dostluğa kavuşmasam bile bağımsızlığa kavuşabilirim.

HIGGINS: Bağımsızlık mı? Bu da bir orta sınıf icadı. Hepimiz birbirimize bağımlıyız. Yeryüzünde ne kadar insan varsa...

LIZA *(iyice kararlı, kalkar)*: Size bağımlı olup olmadığımı göreceksiniz. Kararımı verdim, öğretmen olacağım.

HIGGINS: Ay sevsinler, ne öğreteceksin bakalım?

LIZA: Sizin bana öğrettiğinizi, ses bilimi, fonetik.

HIGGINS: Ha! Ha! Ha!

LIZA: Profesör Nepean'a, asistanı olmayı teklif edeceğim.

HIGGINS *(öfkeyle yerinden fırlayarak)*: Ne? O yalancıya, o düzenciye, o kara cahile benim yöntemlerimi, benim buluşlarımı öğreteceksin ha. Hele oraya adımını at, boynunu koparırım. *(Yakasından tutar.)* Hele cüret et!

LIZA *(meydan okurca kımıldamaz)*: Durduğun kabahat, kopar boynumu. Günün birinde bana el kaldıracağını biliyordum. *(Higgins kendini unuttuğu için öfkeli, kızı bırakır. Öyle hızlı çekilir ki, sedirdeki yerine oturuverir.)* Oha! İşin tamam Eenry İggins! Şimdi seninle nasıl başa çıkacağımı biliyorum. Daha önce düşünmediğim için ne aptalmışım. Kulağımın seninkinden iyi olduğunu söyledin. İnsanları hoş tutmasını bilirim. Bu da senin hiçbir zaman öğrenemeyeceğin bir şey. Artık istediğin kadar büyüklen, iri iri laflar et. Bana vız gelir! *(Parmaklarını şaklatır.)* Gazetelere ilan vereceğim. Senin düşesin bir çiçekçi kız olduğunu, bin İngiliz karşılığında yeni düşesler yaratabileceğini bildireceğim. Topu topu altı ayda. Ne budala, ne sersemmişim seninle aşık atacağıma kulun kölen olmakla.

HIGGINS *(ona şaşırarak bakar)*: Bak hele, şu sokak süpürgesine! Ama ağlayıp zırlamaktan, terlik getirmekten, gözlük bulmaktan daha iyi değil mi? *(Kalkar.)* Tanrım, seni adam ederim dememiş miydim? Adam ettim, Eliza. Seni böyle beğeniyorum.

LIZA: Senden korkmadığımı, sensiz yapabileceğimi görünce gönlümü almaya kalkıyorsun.

HIGGINS: Elbette, küçük budala. Beş dakika önce sırtımda ağır bir yüktün. Şimdi güçlü bir kale, yılmaz bir savaş gemisisin. Sen, ben, Pickering üç yaşlı bekâr olacağız, iki erkekle deli bir kız değil.

(Mrs. Higgins düğün için giyinmiş olarak döner. Eliza hemen soğuk ve kibar tavrını takınır.)

MRS. HIGGINS: Araba bekliyor, Eliza. Hazır mısın?

LIZA: Hazırım efendim. Profesör de geliyor mu?

MRS. HIGGINS: Tanrı esirgesin. Kilisede uslu durmasını bilmez. Durmadan papazın telaffuzuna kusur bulur, hem de avaz avaz.

LIZA: Öyleyse, bir daha yüzümü görmeyeceksiniz Profesör. Allahaısmarladık. *(Kapıya gider.)*

MRS. HIGGINS *(Higgins'e yaklaşarak)*: Allahaısmarladık canım.

HIGGINS: Güle güle anne. *(Onu öpeceği sırada aklına bir şey gelir.)* Ha, Eliza, jambonla gravyer peyniri ısmarlayıver. Bana bir çift geyik derisi eldiven al, sekiz numara. Bir de yeni kostümüme uyacak bir kravat, Eale & Binman'dan. Rengini senin zevkine bırakıyorum. *(Neşeli, umursamaz, gür sesinden hiç uslanmayacağı bellidir.)*

LIZA *(hor görerek)*: Artık kendiniz alırsınız. *(Kurumlanarak çıkar.)*

MRS. HIGGINS: Bu kızı şımartmışsınız Henry. Ama ziyanı yok canım. Kravatla eldivenleri ben sana alırım.

HIGGINS *(güleç)*: Hiç zahmet etmeyin, anneciğim. Eliza alacak. Bütün ısmarladıklarımı, teker teker... Güle güle.

(Öpüşürler. Mrs. Higgins koşarak çıkar. Yalnız kalan Higgins ceplerindeki paraları şıngırdatır. Güler. Kendinden pek memnun, keyfine bakar.)

*KIRGINLAR EVİ**

İngiliz Temaları üstüne Rus Tarzı Bir Fantezi

* HEARTBREAK HOUSE - A Fantasia in the Russian Manner on English Themes, 1916-17

Kişiler

ELLIE DUNN, Genç, güzel bir kız
GUINNESS DADI, Yaşlı bir kadın
KAPTAN SHOTOVER, Yaşlı, ama dinç bir adam
LADY UTTERWORD, Kaptan'ın kızı
HESIONE HUSHABYE, Kaptan'ın kızı, olgun, alımlı bir kadın
MAZZINI DUNN, Ellie'nin babası
HECTOR HUSHABYE, Kaptan'ın damadı
ALFRED MANGAN, Zengin bir işadamı
BILLY DUNN, hırsız

Birinci Perde

Sussex'in kuzeyine düşen inişli çıkışlı arazi, güzel bir eylül sonu akşamı, kıç galerisi olan eski moda yüksek pupalı bir geminin kıç tarafına benzetilerek yapılmış bir odanın pencerelerinden göze hoş görünmektedir. Odanın pencereleri sağlam keresteden gemi pencereleri gibi yapılmıştır. Duvarın sağlamlığı ölçüsünde bir baştan bir başa sıralanır. Pencerelerin altındaki bir sıra dolap döşemesiz bir kerevet gibi kullanılmaktadır. Kıç bodoslamasıyla yanlar arasında çift kanatlı camlı kapı, kereveti ortasından böler. Geminin iskele tarafında bulunan bir kapı, açık denizlere değil de evin giriş holüne açıldığı için azıcık, hayali bozar. Bu kapıyla kıç bodoslaması arasında kitap rafları vardır. Hole açılan kapıyla kıç galerisindeki cam kapılarda elektrik düğmeleri görünür, sancak tarafındaki duvara yakın bir marangoz tezgâhı bulunur. Mengeneyle sıkıştırılmış bir levha göze çarpar; bir kâğıt sepetinden taşan talaşlar yere dökülmüştür. Tezgâhın üzerinde iki rendeyle bir matkap durur. Aynı duvarda bir odaya açılan dar bir aralık vardır. İçerdeki odanın, dizi dizi rafları, şişeleri, mutfak eşyasıyla bir kiler olduğu seçilir.

Sancak tarafında, ama ortaya yakın, meşeden sade bir resim masası, üzerinde bir resim tahtası, gönye takımları, cetveller, matematik araçları, suluboya takımları, bir sürahi rengi bozuk su, çini mürekkebi, kalemler, fırçalar vardır. Resim tahtası, resim çizen kişinin pencereyi soluna alacağı bi-

çimde yerleştirilmiştir. Masada oturanın sağında geminin yangın kovası durur. Odanın iskele tarafında kitap raflarına yakın, arkası pencerelere dönük bir kanepe vardır. Bu garip bir şekilde yelken beziyle döşenmiş, sağlam, maun bir parçadır. Arkalığına iki battaniye atılmıştır. Kanepe ile resim masası arasında geniş kollu, arkalığı alçak, geriye doğru eğilimli bir meşin koltuk bulunur. Işığı arkadan alır. Kapıyla kitaplık arasında tikağacından yapılmış yuvarlak, küçük, fakat sağlam bir masa durur. Odadaki eşyaya bir kadın eli değdiğini gösteren (pek inandırıcı değil) sadece bu masadır. Dar tahtalarla döşenmiş, halısız taban bir güverte gibi kalafatlanmış, malta taşıyla ovulmuştur.

Camlı kapıların açıldığı bahçe güneye doğru inişlidir. Arkada tepelerin yükseldiği görülür. Orada bir gözlemevinin kubbesi göze çarpar. Ev ile gözlemevi arasındaki düzlükte bir bayrak direği, doğusunda bir hamak, batısında uzun bir bahçe sırası bulunur.

Sırtında bir pardösü olan, eldivenli, şapkalı bir genç bayan kerevete oturmuş, pencereden dışarıya bakmaktadır. Bir eli çenesine dayalı, bir elinde bir Shakespeare cildi; parmağını okuduğu sayfaya sokmuştur.

Bir saat altıyı çalar.

Genç bayan dönüp saatine bakar. Beklemekten sabrı tükenmiş gibi ayağa fırlar. İnce, sarışın, zeki görünüşlü, güzel bir kızdır. Zevkli giyindiği, ama sırtındakilere kucak dolusu para harcayan aylak bir kadın olmadığı besbelli. Bezgince iç çekerek resim masasının başına oturur, kadere boyun eğer bir kişi gibi Shakespeare'i okumaya başlar. Az sonra kitap kucağına düşer, uyuklamaya başlar.

Yaşlı bir hizmetçi, elinde bir tepsiyle holden gelir. Tepside üç tane açılmamış rom şişesi vardır. Genç bayanı fark etmeden kilere gider. Şişeleri rafa koyar, tepsisini boş şişelerle doldurur. Bunlarla dönerken, genç bayan kitabını düşürerek uyanır. Hizmetçi öyle ürker ki tepsisini düşürecek gibi olur.

HİZMETÇİ: Aa, üstüme iyilik sağlık! *(Genç Bayan kitabı alıp masanın üstüne koyar.)* Kusura bakmayın, sizi uyandırdım küçük bayan, ama siz kimsiniz kuzum? Ne bekliyorsunuz burada?

GENÇ BAYAN: Lütfen biri çıksın da buraya çağrıldığımdan haberi olduğunu göstersin diye bekliyorum.

HİZMETÇİ: Yaa, davetlisiniz demek. Sizi kimsecikler karşılamadı mı? Vah vah!

GENÇ BAYAN: Demin, vahşi görünüşlü, ihtiyar bir adam pencereden başını uzattı. Sonra avaz avaz haykırdığını işittim: "Dadı, pupada bekleyen genç, alımlı bir dişi var. Sor bakalım ne istiyor?" Dadı siz misiniz?

HİZMETÇİ: Evet, küçük bayan. Bana Guinness Dadı derler. O gördüğünüz ihtiyar, Kaptan Shotover, Mrs. Hushabye'ın babası. Az önce kükrediğini işittim, ama başka bir şey için sanmıştım. Sizi herhalde Mrs. Hushabye çağırdı, değil mi nonoşum?

GENÇ BAYAN: Öyle sandıydım. Ama galiba gitsem daha iyi olacak.

GUINNESS DADI: Aa, dünyada olmaz! Mrs. Hushabye geleceğinizi unutmuşsa sizi görünce sevincinden şaşkına dönecek.

GENÇ BAYAN: Ben de, kimsenin beni beklemediğini görünce üzüntümden şaşkına döndüm.

GUINNESS DADI: Alışırsınız, küçük bayan, alışırsınız. Huyumuzu suyumuzu bilmeyenler daha çok şaşkına dönerler bu evde.

KAPTAN SHOTOVER *(birdenbire holden içeriye bakar. Kocaman ak sakallı, yaşlı, ama hâlâ dinç bir adam. Sırtında bir gemici ceketi, boynunda asılı bir düdük vardır)*: Dadı, merdivenlerde bir çantayla bavul duruyor. Gelen geçen düşüp kafasını kıracak. Bir de tenis raketi var. Hangi sersem bırakmış onları oraya?

GENÇ BAYAN: Şey... Ben...

KAPTAN *(masaya doğru yaklaşarak)*: Dadı, bu yolunu şaşırmış, talihsiz kızcağız da kim?

GUINNESS DADI: Miss Hessy kendisini davet etmiş efendim.

KAPTAN: Eşi dostu, hısımı akrabası, anası babası yok mu? Kimse kızının davetleri için kulağını bükmemiş mi? Cana yakın bir kızcağız buraya çağrılmış. Bavulları saatlerdir merdivenlerde sürünüyor. Kendisi güvertede yüzüstü bırakılmış. Yorgunluktan bitmiş zavallı, açlıktan mahvolmuş. İşte bizim konukseverliğimiz, işte bizim terbiyemiz. Ne oda hazırlanmış, ne sıcak su var, ne de kendisini güler yüzle karşılayan bir ev sahibi. Bu gidişle misafirlerimiz kümeste yatacak, ördek havuzunda el yüz yıkayacak.

GUINNESS DADI: Tamam. Şimdi her şey yoluna girer. Bayana sıcak bir çay getiririm. Onu içinceye kadar odası hazır olur. *(Genç bayana)* Haydi şapkanı çıkar nonoşum. Burası kendi evin sayılır. *(Hole açılan kaptya doğru yürür.)*

KAPTAN *(yanından geçerken)*: Nonoşum ha! Bana bak, bu genç bayan burada horlandı, boşlandı diye, o ele güne karşı nasıl davranılacağını öğretmeden büyüttüğün, o adamlıktan habersiz çocuklarımı çağırdığın gibi çağıramazsın kendisini, anlaşıldı mı?

DADı: Sen ona kulak asma tontonum. *(Hiç istifini bozmadan holden mutfağa gider.)*

KAPTAN: Bana adınızı bağışlar mısınız madam?

GENÇ BAYAN: Adım, Ellie Dunn.

KAPTAN: Dunn mı? Bir lostromom vardı, adı Dunn'dı. Çok eskiden Çin denizlerinde korsanlık ederdi. Sonra gemi bakkallığına başladı; hiç şüphesiz benden aşırdığı mallarla. Artık yükünü tutmuştur iyice. Siz kızı mısınız?

ELLIE *(kızmış)*: Ne münasebet! Babam, gerçi hayatta başarı kazanamamıştır ama, kimse onu kötüleyecek bir tek söz söyleyemez. Bununla övünürüm. Dünyada eşi yoktur babamın.

KAPTAN: Bak hele! Çok değişmiş olmalı. Düşünme gücünün yedinci katına erişti mi acaba?

ELLIE: Anlayamadım.

KAPTAN: Ama nasıl erişsin? Başında bir kız evlat var mı yok mu? Ben de iki kız babasıyım madam. Birisi sizi buraya çağıran Hesione Hushabye. Bu evi ben düzeltirim, o altüst eder. Ben düşünme gücünün yedinci katına erişmeye çalışırım, o eve misafir çağırıp benim başıma yıkar. *(Dadı çay tepsisiyle gelip tepsiyi masanın üstüne bırakır.)* Bir kızım daha var; bereket versin, o mankafa kocasıyla cehennemin bir bucağında oturur, imparatorluğun uzak bir köşesinde. Çocukken benim geminin, Yılmaz'ın, baş tarafındaki gemi aslanına bayılırdı. Adam tıpkı ona benziyordu. Yüzünde aynı ifade vardı: Odun gibi, ama gözü pek. Kız ona vardı. Bir daha da bu eve ayak basmayacak.

GUINNESS DADI: Aldanıyorsunuz Kaptan, hem de fena halde aldanıyorsunuz. Şu anda İngiltere'ye ayak basmış bulunuyor. Bu hafta kaç kere söyledik size, bir yıllığına anayurda döndü. Sağlığı için lazımmış. Bunca yıl sonra kızınıza kavuşacaksınız, sevinmeli, bayram etmelisiniz.

KAPTAN: Başka işim yoktu! İnsan denen hayvanın yavrusuna karşı doğal bir yakınlık duyduğu süre, topu topu altı yıldır. Kızım Ariadne ben kırk altı yaşındayken doğmuştu. Şimdi seksen sekiz yaşındayım. Gelirse evde yokum. İstediği bir şey varsa alsın. Beni sorarsa çok, çok yaşlı olduğumu, kendisini büsbütün unuttuğumu söylersiniz.

GUINNESS DADI: Genç bir kızın önünde yakışık alır mı böyle sözler söylemek? Haydi nonoşum, güzel güzel çayını iç. Kulak verme ona. *(Bir fincana çay koyar.)*

KAPTAN *(öfkeyle kalkar)*: Bu da ne? Ulu Tanrım, bu gözü açılmamış çocuğa Hint çayı veriyorlar. Kendi kösele gibi kursaklarını tabaklamak için kullandıkları Hint çayı. *(Fincanla çaydanlığı kaptığı gibi deriden kovaya boşaltır.)*

ELLIE *(dokunsalar ağlayacak)*: Yalvarırım, yapmayın! Öyle yorgunum ki, ne verseler razıyım.

GUINNESS DADI: Şu yaptığınız işe bakın. Zavallı kuzucuk düşüp bayılacak nerdeyse.

KAPTAN: Sana kendi çayımdan pişireceğim. O sinekli pastaya el sürme sakın. Burada köpeklerden başka kimse yemez. *(Kilere gider.)*

GUINNESS DADI: Ne adam Yarabbim! Kaptan olmadan önce Zengibar'da kendini şeytana satmış derler. Yaşlandıkça söylenenlere daha çok inanasım geliyor.

BIR KADIN SESI *(holde)*: Evde kimse yok mu? Hesione! Dadı! Baba! Gelin biriniz. Bavullarımı alın. *(Bir şemsiyenin bastonluğa vurulması gibi bir ses işitilir.)*

GUINNESS DADI: Eyvahlar olsun! Miss Addy geldi, yani Lady Utterword, Mrs. Hushabye'ın kız kardeşi. Hani demin Kaptan'a sözünü ettiğim. *(Bağırarak)* Geliyorum, Miss Addy, geliyorum.

(Masayı kapının yanındaki eski yerine koyar. Tam dışarı çıkacağı sırada alı al, moru mor içeri dalan Lady Utterword ile burun buruna gelir. Gayet iyi giyinmiş, güzel bir sarışın. Hem konuşmasında, hem hareketlerinde öyle acelecidir ki uyandırdığı ilk izlenim [yanlış] komik bir saçmalıktır.)

LADY UTTERWORD: Oo, sen misin Dadı? Nasılsın? Hiç ama hiç yaşlanmamışsın. Evde kimse yok mu? Hesione nerede? Beni beklemiyor muydu? Hizmetçiler nerede? Merdivende duran kimin eşyası? Babam nerede? Herkes uykuda mı kuzum? *(Ellie'yi göstererek)* Aa, affedersiniz, siz yeğenlerimden biri olacaksınız. *(Kollarını uzatır.)* Haydi, teyzeni kucaklasana şekerim.

ELLIE: Ben sadece misafirim burada. Merdivende duran benim eşyam.

GUINNESS DADI: Sana taze bir çay getireyim nonoşum. *(Tepsiyi alır.)*

ELLIE: İyi ama, yaşlı bay bana kendi eliyle çay yapacağını söylemişti.

GUINNESS DADI: Allah iyiliğini versin! Niçin gittiğini unutmuştur bile. Aklının terazisi bozuldu artık.

LADY UTTERWORD: Yani babamın?

GUINNESS DADI: Evet küçük bayan.

LADY UTTERWORD *(telaşlı)*: Saçmalama Dadı! Küçük bayan deme bana.

GUINNESS DADI *(telaşsız)*: Baş üstüne güzelim. *(Çay tepsisiyle çıkar.)*

LADY UTTERWORD *(öfkeyle kanepeye oturur)*: Halinizden anlıyorum. Ah bu ev, ah bu ev! Yirmi üç yıl sonra geri geliyorum. Eski hamam, eski tas! Bavullar merdivenlerde sürünüyor. Hizmetçiler şımarık, arsız, kendi havasında. Ev sahiplerini koydunsa bul. Saatinde sofraya oturmak yok. Kimse acıkmak nedir bilmez. Çünkü ya ekmek peynirle nefis körletirler, ya da elma kemirirler, Allahın günü. Daha kötüsü düşüncelerde, duygularda, konuşmalarda aynı düzensizlik! Çocukken alışmıştım iyi kötü. Daha iyi bir hayat görmemiştim ki. Gene de hiç mutlu değildim. Saygıdeğer bir kişi, bir hanımefendi olmayı, başkaları gibi yaşamayı nasıl özlerdim. Kolay mı her şeyi kendi başına düşünmek? Kurtulayım, kaçayım diye on dokuzumda evlendim. Kocam bütün Krallık sömürgelerinde valilik etmiştir. Vali konaklarında baş tacı edildim. Ne kadar mutluydum! İnsanların böyle yaşayabileceğini unutmuştum. Babamı, kız kardeşimi, yeğenlerimi bir göreyim dedim, –yakınlarını aramak bir borçtur ne de olsa– onlara kavuşmayı dört gözle bekliyordum. Ama bakın şu evin haline. Bu ne biçim karşılanma! Ya o dadım olacak kadının küstahlığı! Hesione burada olsaydı bari. Hiç hazırlık yapılmamış benim için. Böyle söylenip duruyorum, kusura bakmayın, ama kırıldım, fena kırıldım. Böyle olacağını bilsem kırk yıl ayak basmazdım

bu eve. Şeytan diyor ki, al başını git, al başını git gözünün gördüğü yere. *(Ağlamak üzeredir.)*

ELLIE *(o da dövülmüşten beter)*: Beni de kimse karşılamadı. Ben de gitmeyi düşündüm. Ama nereye gideyim Lady Utterword? Eşyam sokak ortasında. İstasyon arabası da çoktan gitti.

(Kaptan, cilalı bir Çin tepsisinin üstünde taşıdığı nefis bir çay takımıyla kilerden çıkar. Tepsiyi önce masanın ucuna koyar, sonra resim tahtasını kaldırıp boşalan yere tepsiyi yerleştirir. Ellie, hırsla fincanına çay doldurur.)

KAPTAN: Buyurun küçük bayan, işte çayınız. Ne, bir misafir daha mı geldi? Öyleyse bir fincan daha getireyim. *(Kilere yönelir.)*

LADY UTTERWORD *(heyecandan kıpkırmızı)*: Baba, beni tanımadınız mı? Ben, kızınız...

KAPTAN: Saçmalamayın! Kızım yukarıda uyuyor. *(Aralıktan çıkıp kaybolur.)*

(Lady Utterword, gözyaşlarını gizlemek için pencereye yaklaşır.)

ELLIE *(elinde fincanla ona doğru giderek)*: Bu kadar üzülmeyin canım. Buyurun, şu çayı için. Kaptan çok yaşlı, çok garip bir adam. Deminden beri bana da demediğini bırakmadı. Anlıyorum, kolay değil sizin için. Ben babamı dünyalara değişmem. Ama eminim, bilerek üzmedi sizi.

(Kaptan yeni bir fincanla gelir.)

KAPTAN: Şimdi bir eksiğimiz kalmadı. *(Fincanı tepsinin üstüne koyar.)*

LADY UTTERWORD *(isterikçe)*: Babacığım, nasıl unutursunuz beni? Ben Ariadne, küçük Paddy Patkins. Kızınızı öpmeyecek misiniz? *(Ona sarılır.)*

KAPTAN *(taş gibi, kucaklanmaya katlanarak)*: Siz nasıl Ariadne olabilirsiniz? Orta yaşlı bir kadınsınız. Gerçi kendinizi iyi korumuşsunuz madam, ama artık genç sayılmazsınız.

LADY UTTERWORD: Baba, düşünsenize, kaç yıldır uzaklardaydım. Ben de herkes gibi yaşlanacaktım elbet. Ne yapalım yaş kemale erdi.

KAPTAN: Yaş kemale erdi de ne diye öpersiniz elin erkeklerini? Ne biliyorsunuz belki de düşünce gücünün yedinci katına erişmeye çalışıyorlar.

LADY UTTERWORD: Ama kızınızım ben, yıllardır görmediniz beni.

KAPTAN: Çok daha kötü öyleyse. Yakınlarımızla aynı çatı altında yaşadıkça hep iyi yanlarını görmeye çalışırız; başka türlü çekilmez mübarekler. Ama gözden ırak olunca hep muzurluklarını anarız. Ben de cehennemin bir bucağındaki kızım Ariadne'ı tam bir iblis diye düşünmeye alıştım. Onun için kendinizi Ariadne diye yutturmaya kalkmayın. Boşuna zahmet, gözümüze giremezsiniz.

LADY UTTERWORD: Aa, daha neler! Göze girmeye çalışıyormuşum. *(Vakarla)* Pekâlâ baba. Keyfiniz bilir. *(Resim masasının başına oturup kendine çay koyar.)*

KAPTAN: Aa, kabalık ediyorum. Sizi tanıştırmadım. Dunn'ı hatırlar mısınız? Billy Dunn'ı?

LADY UTTERWORD: Hani o sizi soyup soğana çeviren alçak gemici değil mi?

KAPTAN *(Ellie'yi göstererek)*: İşte kızı. *(Kanepeye oturur.)*

ELLIE *(protesto eder)*: Hayır, efendim.

(Guinness Dadı taze çayla gelir.)

KAPTAN: Çabuk götür o bulaşık suyunu. Haydi marş!

DADI: Gerçekten çayı hatırlamışsınız. Gördünüz mü, sizi unutmamış küçük bayan. Bir iz bırakmışsınız kafasında.

KAPTAN *(hüzünle)*: Gençlik! Güzellik! Yenilik! Bu evde ne kadar eksik. Ben çok yaşlıyım. Hesione artık çiçeği burnunda sayılmaz. Çocuklarının gönlü taze değil.

LADY UTTERWORD: Çocukların gönlü taze olur mu bu evde? Daha doğru dürüst konuşmasını öğrenmeden kafalarımız ne düşüncelerle doldurulmuştu. Elli yaşındaki

zındık filozoflara yakışırdı böyle düşünceler. Hangi yaşta olursa olsun, saygıdeğer kişilere değil!

DADI: Saygı, saygıdeğerlik! Bundan hiç şaşmadınız Miss Addy.

LADY UTTERWORD: Dadı, lütfen adımın Lady Utterword olduğunu unutma. Bundan sonra ne Miss Addy, ne güzelin, ne şekerin, ne totoşun, anlaşıldı mı?

DADI: Anlaşıldı nonoşum. Herkese ilan edeyim de bari seni My Lady diye çağırsınlar. *(İstifini bozmadan tepsiyle çıkar.)*

LADY UTTERWORD: Dil bir karış kadında. Böyle yol yordam bilmeyen hizmetçileri tutmak neye yarar sanki?

ELLIE *(ayağa kalkıp boş fincanını masaya götürerek)*: Lady Utterword, acaba kız kardeşiniz beni gerçekten bekliyor mu?

LADY UTTERWORD: Bana sormayın lütfen. Siz de görüyorsunuz yeni geldim. Biricik kız kardeşi tam yirmi üç yıl sonra geliyor. Umurunda bile değil. Bakıyorum, kimsenin beni beklediği yok.

KAPTAN: Genç bayanı bekleyen olsa da, olmasa da ne çıkar? Başımızın üstünde yeri var. Yatak bol, yemek bol. Ben şimdi ona bir oda buluveririm. *(Kaptıya yönelir.)*

ELLIE *(onu durdurmaya çalışır)*: Rica ederim... *(Kaptan çıkar.)* Lady Utterword, ne yapacağımı şaşırdım. Babanız babamın kendisini soyan bir denizci olduğunu aklına koymuş bir kere, çıkarabilene aşkolsun!

LADY UTTERWORD: Vurdumduymazlıktan gelin en iyisi. Babam çok zeki adamdır. Ama oldum olası unutkandı. Yaşlanınca büsbütün beter olmuş tabii. Yalnız kulağınızda bulunsun, gerçekten unuttuğuna inanmak güçtür bazen.

(Mrs. Hushabye, bir fırtına gibi odaya girer. Bir iki yaş büyük, ondan da güzeldir. Harikulade kara saçları, duru dağ gölleri gibi gözleri, soyluca

biçimlenmiş bir boynu vardır [arkadan kısa, önden omuzlar arasında uzun], kız kardeşi gibi korseli değildir. Ak tenini, heykel gibi vücudunu belirten siyah yünden bir giysisi vardır.)

MRS. HUSHABYE: Ellie'ciğim, canikom, bir tanem! *(Onu öper.)* Çok mu oldu geleli? Bugün hiç evden çıkmadım. Odanı çiçeklerle filan süslüyordum. Bir ara koltuğuıı rahat mı diye bir bakayım dedim. Uyuyakalmışım. Babam uyandırdı da, geldiğini söyledi. Burada öksüzler gibi kurubaşına kalmışsın. Bir hoş geldin diyen olmamış. *(Onu tekrar öper.)* Vah zavallı yavrucuğum. *(Ellie'yi kanepeye oturtur. Bu arada Ariadne masadan kalkmış, "burada ben de varım" gibilerden yaklaşmıştır.)* Aa, bir arkadaşını da mı getirdin? Bizi tanıştırsana?

LADY UTTERWORD: Hesione, gerçekten tanımadın mı beni? İnanayım mı buna?

MRS. HUSHABYE *(resmi)*: Yüzünüz hiç yabancı değil. Sizi gözüm ısırıyor. Acaba nerede tanışmıştık?

LADY UTTERWORD: Babam burada olduğumu söylemedi mi yoksa. Pes doğrusu! Artık bu kadarı da fazla. *(Surat asıp kendini koltuğa atar.)*

MRS. HUSHABYE: Babanız mı?

LADY UTTERWORD: Evet; babam, baban, babamız. Seni taş yürekli seni! *(Öfkeyle kalkar.)* Doğru bir otele gideceğim.

MRS. HUSHABYE: Tanrım, ulu Tanrım! Sakın sen Addy olmayasın!

LADY UTTERWORD: Ne sandın ya? Elbet Addy'yim. Beni gerçekten sevseydin bir bakışta tanırdın. Artık o kadar da değişmedim ya. Eh, aşkolsun babama! Beni adam yerine koyup geldiğimi söylememiş bile.

MRS. HUSHABYE: Aman ne hoş! Otur Allahını seversen! *(Onu kucaklayacağma iterek sandalyeye oturtur. Kendi de arkasına geçer.)* Pek şıklaşmışsın Addy. Eskisinden

çok daha güzelsin. Ellie ile tanıştınız tabii. Züğürt babasının hatırı için domuz gibi bir milyonerle evlenecek. Bu işe engel olmam için yardım etmelisin bana.

ELLIE: Hesione, çok rica ederim...

MRS. HUSHABYE: Canikom, adam babanla buraya geliyor bugün. Niçin? Sana çile çektirmek için. Herkes hemencecik farkına varacak nasıl olsa. Gizlemek neye yarar?

ELLIE: Hesione, o domuz filan değil. Babama ne iyilikler etti. Ona ne kadar borçluyum bilemezsiniz.

MRS. HUSHABYE *(Lady Utterword'e)*: Babası fevkalade bir adam, Addy. Adı Mazzini Dunn. Mazzini, Ellie'nin dedesiyle ninesini tanıyan ünlü bir kişiymiş. Hem dede, hem nine şairmiş, tıpkı Browning'ler gibi. Babası dünyaya gelince Mazzini şöyle demiş: "İşte özgürlük için savaşacak bir er daha doğdu." Böylece Mazzini koymuşlar adını. O gün bugündür özgürlük için sessizce savaşıyor. Onun için bu kadar yoksul.

ELLIE: Babamın yoksulluğuyla övünürüm.

MRS. HUSHABYE: Ona ne şüphe canikom! Neden babacığını yoksulluğuyla baş başa bırakıp sevdiğin birine varmıyorsun?

LADY UTTERWORD *(birden ayağa fırlayıp bomba gibi patlayarak)*: Hesione, beni öpecek misin, yoksa öpmeyecek misin?

MRS. HUSHABYE: Pek mi meraklısın öpüşmeye?

LADY UTTERWORD: Hiç de meraklı değilim. Ama adap erkân beklerim senden. Kardeşiz. Tam yirmi üç yıl ayrı kaldık. Beni öpmen yakışık alır.

MRS. HUSHABYE: Yarın sabah şekerim, yüzünü boyamadan... Pudra kokusundan tiksinirim.

LADY UTTERWORD: Seni duygusuz... *(Kaptan'ın gelişiyle sözü kesilir.)*

KAPTAN *(Ellie'ye)*: Odanız hazır. *(Ellie kalkar)*. Çarşaflar nemliydi, değiştirdim. *(İskele tarafındaki bahçe kapısına yönelir.)*

LADY UTTERWORD: Ya benim çarşaflarım ne olacak?

KAPTAN *(kapıda durarak)*: Sözümü dinleyin. Havalandırın çarşafları; yoksa çarşafları atıp battaniye örtünün. Ariadne'ın eski odasında yatacaksınız.

LADY UTTERWORD: Allah esirgesin! O fare deliğinde! En güzel misafir odası bana ayrılmalı.

KAPTAN *(hiç aldırmadan devam eder)*: Ariadne bir mankafayla evlendi. Bu evden kurtulmak için önüne ilk çıkanla evleneceğini söylemişti bana.

LADY UTTERWORD: Beni bilmezden geliyorsunuz, hem de bile bile. Başımı alıp gideceğim buradan.

(Mazzini Dunn holden girer. Patlak gözleri, inanç dolu, candan, ufak tefek, yaşlı bir adam. Sırtında lacivert serjden bir elbise, iliklenmemiş bir yağmurluk, başında papaz şapkaları gibi yumuşak, siyah bir şapka vardır.)

ELLIE: Çok şükür gelebildiniz! Kaptan Shotover, işte babam!

KAPTAN: Bu mu? Saçma! Ona hiç benzemiyor. *(Kapıyı hızla çarparak bahçeye gider.)*

LADY UTTERWORD: Beni yabancı yerine koyuyor. Buna gelemem işte. Beni tanımazdan geliyor. Yetti artık! Babamla kozumu paylaşmaya gidiyorum. Şimdi, şu dakika! *(Mazzini'ye)* Affedersiniz... *(Hızla babasının peşinden giderken Mazzini'yi başıyla selamlar, ondan karşılık görür.)*

MRS. HUSHABYE *(konukseverce el sıkarak)*: Hoş geldiniz Mr. Dunn. Babamın kusuruna bakmazsınız artık. Çılgının biridir, ama kimseye zararı dokunmaz. Cin gibi de zekidir üstelik. Sohbetine bayılacaksınız.

MAZZINI: Umarım. *(Ellie'ye)* İşte yavrucuğum, buraya gelebildin sonunda. *(Sevecenlikle koluna girer.)* Mrs. Hushabye, kızıma bu kadar yakınlık gösterdiğiniz için teşekkür ederim. Onu davet etmeseydiniz, korkarım hiç dinlenme fırsatı bulamayacaktı.

MRS. HUSHABYE: Asıl biz teşekkür ederiz. Onun sayesinde evimiz gençlerle dolup taşacak.

MAZZINI *(gülümseyerek)*: Sanırım Ellie genç adamlardan pek hoşlanmaz Mrs. Hushabye. Olgunlar, ağırbaşlılar daha çok zevkini okşar.

MRS. HUSHABYE *(birden yapmacıklı)*: Yağmurluğunuzu çıkarmaz mısınız, Mr. Dunn? Holün köşesinde bir askılık var.

MAZZINI *(çabukça Ellie'nin kolunu bırakarak)*: Hay hay... teşekkür ederim... *(Çıkar.)*

MRS. HUSHABYE *(üstüne basarak)*: Koca bunak!

ELLIE: Kim?

MRS. HUSHABYE: Kim olacak o, o hayvan! *(Mazzini'nin arkasından işaret eder.)* Olgunlar, ağırbaşlılar zevkini okşarmış. Sevsinler!

ELLIE *(şaşakalmış)*: Sakın, babam için sarf etmiş olmayasınız o sözleri.

MRS. HUSHABYE: Pek tabii! Bunu bal gibi biliyorsun.

ELLIE *(ağırbaşlı)*: Artık bu evde bir saniye bile duramam. *(Kapıya yönelir.)*

MRS. HUSHABYE: Hele gitmeye kalk, nedenini söylerim babana.

ELLIE *(dönerek)*: Mrs. Hushabye, bir misafire böyle mi davranılır?

MRS. HUSHABYE: Hani, beni Hesione diye çağıracaktın.

ELLIE: Artık geçmiş ola!

MRS. HUSHABYE: Şimdi babana söylerim, görürsün gününü.

ELLIE: Başıma gelenler!

MRS. HUSHABYE: Hele kılını kıpırdat, hele beni ve kendi yüreğini çiğneyerek babanla birlik ol, o doğuştan özgürlük erine öyle bir döşenirim ki, bir hafta kendine gelemez. Bencil herif!

ELLIE: Babam mı bencil? Babam? Hesione, sizin dünyadan haberiniz... *(Mazzini'nin kan ter içinde geri gelmesiyle susar.)*

MAZZINI: Ellie, Mangan geldi de, sana haber vereyim dedim. Özür dilerim, Mrs. Hushabye, o garip yaşlı bay...

MRS. HUSHABYE: Yani bizim peder. Öyledir, öyledir.

MAZZINI: Affınızı dilerim efendim, ama hali tavrı beni biraz şaşırttı da... Mangan'a bahçede iş gördürüyor. Beni de... *(Kuvvetli bir düdük sesi işitilir.)*

KAPTANIN SESİ: Tayfa hazır ol! *(Düdük tekrar çalar.)*

MAZZINI *(telaşlı)*: Eyvah! Galiba bu düdük bana. *(Hızla çıkar.)*

MRS. HUSHABYE: Hani benim babam da eşi bulunmaz bir adamdır, doğrusu.

ELLIE: Hesione, dinleyin beni, size anlatamıyorum. Bir kere, Mr. Mangan babamın çocukluk arkadaşı. Mr. Ma...

MRS. HUSHABYE: Bana ne? Eski defterleri karıştıracaksak oturalım bari. *(Ellie'yi belinden kavradığı gibi kanepeye oturtur.)* Peki anlat bakalım canikom, kimmiş bu Mr. Mangan? Ona Patron Mangan derler, değil mi? Bir endüstri kralı, iğrenilecek kadar zengin bir herif, benim bildiğim. Söyle bakalım, baban niçin meteliğe kurşun atıyor?

ELLIE: Zavallı babam, iş hayatına atılacak adam değildi. Hem anası, hem babası şairmiş, ona en soylu düşünceleri aşılamışlar, ama bir meslek sahibi edecek kadar paraları yokmuş.

MRS. HUSHABYE: Büyükannenle büyükbabanı düşün. Kim bilir ne tatlı bir coşkunlukla fıldır fıldır dönerdi gözleri. Demek babacığına da işadamı olmak düştü. Üstesinden gelemedi mi?

ELLIE: Biraz sermayesi olsa başaracağını söyler dururdu. Ocağımız tütsün, bizler iyi yetişelim diye didindi ömrü boyunca. Ama iki yakası bir araya gelmedi. Yeteri kadar sermaye bulamadı. Bilmem, size nasıl anlatsam?

MRS. HUSHABYE: Anlıyorum. Zavallı Ellie. Kolay mı kör şeytana meydan okumak?

ELLIE *(incinmiş)*: Öylesi değil. Her zaman ağırbaşlıydı babam.

MRS. HUSHABYE: İyice zormuş işi desene. Ben olsam ağırbaşlılığı filan unutur, hırsla yüklenirdim kör şeytana, hırsla! Sen, devam et.

ELLIE: Sonunda bütün sıkıntılarımız bitmiş gibiydi. Mrs. Mangan babama karşı büyük dostluğu, büyük saygısı yüzünden çok soyluca bir harekette bulundu. İstediği kadar sermaye verdi. Ödünç filan değil, düpedüz bağışladı. Ne eli açıklık değil mi?

MRS. HUSHABYE: Seni almak şartıyla mı?

ELLIE: Yo, yo! Ben daha bacak kadar çocukken. Yüzümü bile görmemişti. Evimize gelmezdi ki. Hiçbir çıkar gözetmeden, cömertliğinden.

MRS. HUSHABYE: Ya, adamcağızın günahına girmişim demek. Peki, para ne oldu?

ELLIE: Hepimiz tepeden tırnağa donandık. Yeni bir eve taşındık. İki yıl kadar yeni bir okula gittim.

MRS. HUSHABYE: Topu topu iki yıl mı?

ELLIE: Topu topu iki yıl. Sonunda babam sermayeyi kediye yükletti.

MRS. HUSHABYE: Nasıl?

ELLIE: Bilmem. Ben de akıl erdiremedim. Ama durum berbattı. Biz fakirken borç nedir bilmezdi babam. Ama büyük işler çevirmeye başlayınca gırtlağına kadar borca battı. İşi dağıttıkları zaman ödemek zorunda kaldığı para Mangan'ın verdiğinden fazlaydı.

MRS. HUSHABYE: Başından büyük işlere girişmiş.

ELLIE: Sanırım, biraz insafsızlık ediyorsunuz.

MRS. HUSHABYE: Sen, benim böyle abuk sabuk konuştuğuma bakma, canikom. Bir zamanlar senin kadar duygulu, senin kadar inceydim. Ama çocuklardan o kadar çok argo öğrendim ki, insan içine çıkacak yüzüm kalmadı. Belki iş çevirecek kafa yoktu babanda. Ondan yüzüne gözüne bulaştırdı.

ELLIE: Yanılıyorsunuz. İş büyük bir başarı kazandı. Şimdi aşırı kazanç vergisi düşülünce, yüzde kırk dört kâr bırakıyor.

MRS. HUSHABYE: Öyleyse neden para içinde yüzmüyorsunuz?

ELLIE: Bilmem. Bu bana büyük bir haksızlık gibi geliyor. Babam iflas ettirilmişti. Üzüntüden yüreğine inecekti az kalsın. Çünkü birçok arkadaşı kendisine güvenip işine para koymuştu. İşin yürüyeceğine yüzde yüz inanıyordu. Dediği çıktı sonunda, ama neye yarar? Hepsi meteliksiz kalmıştı, Mr. Mangan olmasaydı ne yapardık, bilmiyorum.

MRS. HUSHABYE: Ne? Bütün parası çarçur edildiği halde patron gene imdadınıza koştu ha?

ELLIE: Hem de nasıl! Babama en ufak bir sitemde bulunmak yok. Şirketten kalan binaları, makineleri filan yedieminden satın aldı. Böylece biraz para geçti babamın eline. Hemen borçlarını temizlemeye girişti. Herkes babamın şerefli bir adam olduğunu görmüş, kendisine acımıştı. Borçlarını bir hayli eksiğine ödemesini hoş gördüler. O zaman Mr. Mangan işi devralmak için bir şirket kurdu. Babamı da müdür yaptı başına. Yoksa açlıktan ölürdük. Daha elim ekmek tutmuyordu.

MRS. HUSHABYE: Adeta bir roman. Peki patron cenapları size ne zaman abayı yaktılar?

ELLIE: Oo, yıllarca sonra. Daha pek yenilerde. Kendisine bir konser bileti satmışlar. Ben de amatör şarkıcılardandım. Sesim hoşuna gitmiş. Evime kadar götürmek istedi. Babamla tanıştırınca az kalsın küçük dilini yutacaktı. Düşün kendi şirketinin müdürü. Ancak o zaman babam, Mangan'ın ne kadar soyluca davranmış olduğunu anlattı bana. Adam iyice zengin ya, başıma devlet kuşu konmuş sayıldı. Bir anlaşmaya vardık, bir çeşit nişan... *(Çok üzgündür, sözüne devam edemez.)*

MRS. HUSHABYE: Nişan mişan anlamam. Anlaşma bozulacak canikom, hem de tez elden. Hele ben kolları sıvayayım da gör.

ELLIE *(umutsuzca)*: Olmaz, sonuna kadar yürüteceğim bu işi. Bu bir şeref borcu benim için.

MRS. HUSHABYE *(kanepenin arkasına geçerek ona yukarıdan doğru çıkışarak)*: Sen de pekâlâ bilirsin. Sevmediğin bir adamla evlenmek düpedüz şerefsizliktir... Şu Mangan olacak herifi seviyor musun?

ELLIE: Evet, hiç değilse...

MRS. HUSHABYE: Hiç değilse filan dinlemem! Benden hiçbir şey saklama. Senin yaşındakiler en olmadık kişilere gönül verir, özellikle geçkince adamlara.

ELLIE: Mr. Mangan'ı beğenirim. Hem de ömrüm oldukça...

MRS. HUSHABYE *(sabırsızca cümlesini tamamlayıp sancak tarafına doğru yürür)*: Sevgili babama yaptığı iyiliği unutmayacağım. Anladık, anladık! Başka biri var mı?

ELLIE: Ne demek istiyorsunuz?

MRS. HUSHABYE: Başka birini seviyor musun?

ELLIE: Ne münasebet!

MRS. HUSHABYE: Haydi canım sen de! *(Resim masasının üstündeki kitap dikkatini çeker, kitabın adını şaşırtıcı bulur.)* Sakın bir aktöre vurgun olmayasın?

ELLIE: Daha neler! Bunu da nereden çıkardınız?

MRS. HUSHABYE: Kitap senin değil mi? Durup dururken Othello okumak da nereden aklına esti?

ELLIE: Babam bana Shakespeare'i sevmeyi öğretti.

MRS. HUSHABYE *(kitabı masanın üstüne fırlatarak)*: Öyle mi? Baban da insanı çileden çıkarır doğrusu.

ELLIE *(safça)*: Siz Shakespeare'i okumaz mısınız, Hesione? Çok tuhaf! Othello'ya bayılırım ben.

MRS. HUSHABYE: Kıskanç herifin biriydi değil mi?

ELLIE: O yanını bırakın! Kıskançlığı korkunç tabii. Ama düşünün, evinde sessizce büyütülen Desdemona, dünya-

yı görmüş, korkunç serüvenlere atılmış bir kahramanla karşılaşıyor. Bu kahraman kendisinde bir şeyler buluyor herhalde. Çünkü dizinin dibinde oturup başından geçenleri anlatmaktan zevk duyuyor. Ne harikulade değil mi?

MRS. HUSHABYE: Senin sevgiden anladığın bu demek, birtakım uydurma öyküler.

ELLIE: Uydurma değil. Gerçekten gelebilir insanın başına. *(Ellie'nin gözlerinden düşlere daldığı anlaşılır. Onu dikkatle seyreden Mrs. Hushabye gidip yanına oturur.)*

MRS. HUSHABYE: Ellie'ciğim, farkında mısın acaba? Othello'nun Desdemona'ya anlattığı serüvenlerin çoğu uydurma olsa gerekti.

ELLIE: Shakespeare gerçek olduğuna inanıyordu.

MRS. HUSHABYE: Desdemona da inanıyordu, ama aslı faslı yoktu bunların.

ELLIE: Neden öyle esrarlı bir tavır takınıyorsunuz? Ne sır küpüsünüz siz! Ne demek istediğinizi bir türlü bulup çıkaramam.

MRS. HUSHABYE: Desdemona yaşasaydı Othello'nun bütün foyaları meydana çıkacaktı. Acaba onun için mi boğazladı kızcağızı?

ELLIE: Othello yalan söylemiyordu.

MRS. HUSHABYE: Nereden biliyorsun?

ELLIE: Yalan söyleseydi, Shakespeare açıklardı. Hesione, çok yiğitçe işler yapmış adamlar vardır. Othello gibi adamlar, yalnız beyaz tabii, üstelik çok da yakışıklı...

MRS. HUSHABYE: Haa, şimdi anlaşıldı. Söyle bakalım, kimmiş gönlünde yatan aslan? Mutlaka hayatında bir erkek var diyordum. Yoksa Mangan yüzünden bu kadar üzülür müydün? Onunla evleneceğin için eteklerin zil çalardı.

ELLIE *(kıpkırmızı kesilir)*: Hesione, korktum sizden! Tabii önüme gelene anlatmam, ama sizden saklayacak değilim. Yalnız, doğru dürüst tanışmıyoruz onunla.

MRS. HUSHABYE: Tanışmıyor musunuz? Nasıl olur?

ELLIE: Konuşuyoruz ama...

MRS. HUSHABYE: Daha sıkı fıkı olmak mı isterdin?

ELLIE: Yoo. Sıkı fıkı sayılırız, bir bakıma.

MRS. HUSHABYE: Hem tanışmıyorsunuz, hem de sıkı fıkısınız! Anlayabilene aşkolsun!

ELLIE: Yani evimize gelip gitmiyor. Bir konserde karşılaşmıştık.

MRS. HUSHABYE: Konserlerde hoşça vakit geçiriyorsunuz anlaşılan.

ELLIE: Yok canım. Kuliste sıra beklerken herkesle çene çalarız. Onu sanatçılardan biri sanmıştım. Müthiş yakışıklıydı. Ama sadece komitedenmiş. National Gallery'de bir resim kopya ettiğimi söylemiştim laf arasında. Resimden fazla anlamam. Ama hep aynı resmi kopya ettiğim için el alışkanlığıyla çabuk bitiririm. Beş on kuruş, harçlık meselesi. Bir gün ne göreyim, National Gallery'ye gelmesin mi?

MRS. HUSHABYE: Bir rastlantı mı?

ELLIE *(bir zafer edasıyla)*: Hayır, bile bile, beni görmek için gelmiş. Benimle konuşmak hoşuna gidiyor. Dünya kadar tanıdığı var. En seçme kişilerle düşüp kalkıyor. Kendisine âşık olan şık, kibar kadınlar tümen tümen. Ama hepsinden kaçıp beni görmek için galeriye geldi. Sonra da Richmond Park'ta taksiyle dolaşmak için kandırdı beni.

MRS. HUSHABYE: Sen almış yürümüşsün, canikom! Şu namuslu aile kızlarına bak; kimsenin diline düşmeden neler de kıvırıyorlar!

ELLIE: Ben sosyeteden değilim, Hesione. Böyle eş dost edinemezsem, hiç tanıdığım olmaz.

MRS. HUSHABYE: Kendini korumasını bildikten sonra mesele yok. Adını sorabilir miyim?

ELLIE *(ağır ve müzikal)*: Marcus Darnley.

MRS. HUSHABYE *(müziği yansıtarak)*: Marcus Darnley, ne şahane ad!

ELLIE: Beğendiğinize sevindim. Ben de bayılıyorum ama ne bileyim; belki ben gözümde büyütüyorumdur, diye korkuyordum.

MRS. HUSHABYE: Hmm! Acaba Aberdeen'li Darnley'lerden mi?

ELLIE: Bilen yok! Düşünün, antika bir sandıkta bulunmuş.

MRS. HUSHABYE: Nerede? Nerede?

ELLIE: Antika bir sandıkta. Fırtınalı bir geceden sonra, güzel bir yaz sabahı, bir gül bahçesinde.

MRS. HUSHABYE: Sandığın içinde ne işi varmış kuzum? Şimşeklerden korkup içine mi saklanmış?

ELLIE: Yok canım. Daha bebekmiş o zaman. Marcus Darnley adı kundağının bir köşesine işlenmiş. Yanı başında beş yüz altın...

MRS. HUSHABYE *(ona dik dik bakarak)*: Ellie!

ELLIE: Bir vikontun bahçesinde...

MRS. HUSHABYE: Vikont de Rougemont mı?

ELLIE *(safça)*: Hayır. De Larochejaquelin. Soylu bir Fransız ailesi. Hayatı baştan aşağı bir roman. Bir kaplanı...

MRS. HUSHABYE: Elleriyle boğmuş zahir.

ELLIE: Katiyen, öyle bayağıca bir iş değil. Bir kaplanı avcıların elinden kurtarmış. Kral Edward'ın Hindistan'daki sürek avlarından birinde. Kral köpürmüş, kudurmuş hırsından. Askerlik hizmeti yanmış bu yüzden. Ama umurunda bile değil. Sosyalist olduğu için, rütbeymiş, unvanmış, aldırdığı bile yok. Üç ihtilalde barikat savaşlarına katılmış.

MRS. HUSHABYE: Ellie, gözümün içine baka baka nasıl uydurursun bu kuyruklu yalanları? Senden hiç beklemezdim doğrusu. Sade, iyi, dürüst bir kız diye bilirdim seni.

ELLIE *(vakarla kalkar, ama çok da öfkelidir)*: Bana inanmıyor musunuz yoksa?

MRS. HUSHABYE: Yok, inanacaktım. Beni aptal mı sandın?

(Ellie ona şaşkın şaşkın bakar. İçtenliği o kadar bellidir ki, Mrs. Hushabye şaşırır.)

ELLIE: Hesione, çok üzgünüm. Galiba ben anlatmasını beceremiyorum. Bir tuhaf geliyor kulağa. Ama yalan söylediğimi sanıyorsanız burada kalamam.

MRS. HUSHABYE *(eteğine yapışarak)*: Dur bakalım! Bu kadar aldanmış olamam. Yalancıların ciğerini okurum ben. Birisi bütün bu martavalları yutturmuş sana.

ELLIE *(öfkelenerek)*: Hesione, ona inanmıyor musunuz yoksa? Buna dayanamam.

MRS. HUSHABYE *(onu yatıştırarak)*: Tabii inanıyorum yavrucuğum. Yalnız pek tepeden inme oldu da. Beni azar azar alıştırmalıydın. *(Onu tekrar yerine oturtur.)* Şimdi anlat bakalım. Ona âşık mısın?

ELLIE: Hayır, o kadar da alık değilim. Kimselere âşık olmam ben. Beni o kadar kuş beyinli mi sandınız?

MRS. HUSHABYE: Anlıyorum. Sadece durup durup düşündüğün, hayatına tat tuz katan bir şey.

ELLIE: Tastamam öyle. Sadece o kadar.

MRS. HUSHABYE: Saatlerin nasıl geçtiğini fark etmezsin bile, değil mi? Artık geceleri gözüne uyku girsin diye beklemek yok, karabasanlardan korkun yok. Sabahları nasıl kuş gibi kalkarsın. En mutlu düşten daha mutludur uyanmak. Yaşamak nasıl güzelleşir, nasıl pırıl pırıl olur. İlginç bir kitabım olsa da okusam demezsin, bütün kitaplardan üstündür yaşamak. Yalnız kalmak özlenir, kimselerle konuşmamak, yalnız kalmak, düşünmek, düşünmek!

ELLIE *(onu kucaklayarak)*: Hesione, siz bir büyücüsünüz. Nasıl biliyorsunuz? Dünyanın en anlayışlı kadını.

MRS. HUSHABYE *(onu okşayarak)*: Canikom, canikom! Sana nasıl imreniyorum, sana nasıl acıyorum!

ELLIE: Acıyor musunuz? Ama neden?

(Elli yaşlarında, gayet yakışıklı bir adam, silahşör bıyıkları, kıvrık kenarlı züppece şapkası, şık bas-

tonuyla holden içeri girer. Kanepede oturan iki kadını görünce donup kalır.)

ELLIE *(onu görür. Sevinçli bir şaşkınlıkla ayağa kalkar)*: İşte Mr. Marcus Darnley.

MRS. HUSHABYE: İşe bak sen! O benim kocam.

ELLIE: Ama, nasıl... *(Birden durur, sararır, sallanmaya başlar.)*

MRS. HUSHABYE *(onu yakalayıp kanepeye oturtarak)*: Sakin ol, canikom!

ADAM *(şaşkınlıkla küstahlık arasında bocalar; şapkasıyla bastonunu masaya bırakarak)*: Miss Dunn, asıl adım Hector Hushabye. İnsafınıza sığınırım; duygulu bir adama yakışacak bir ad mı bu? Zora gelmedikçe kullanmam bu adı. Bir aydan beri burada değildim. Ne karımla tanıştığınızdan haberim var, ne de buraya geleceğinizden. Gene de sizi küçük evimizde gördüğüme pek sevindim.

ELLIE *(büyük bir acıyla)*: Ne yapacağımı bilmiyorum. Babamla konuşabilir miyim, lütfen? Ne olur yalnız bırakın beni. Dayanamayacağım.

MRS. HUSHABYE: Git işine, Hector!

HECTOR: Ben...

MRS. HUSHABYE: Defol buradan!

HECTOR: Pekâlâ, mademki öyle uygun görüyorsun. *(Şapkasını alır, bastonunu masanın üstünde bırakarak çıkar.)*

MRS. HUSHABYE *(Ellie'yi kanepenin üstüne yatırır)*: Artık gitti, canikom. Benden başka kimse yok. Kendini tutma. Güzelce bir ağla. Açılırsın.

ELLIE *(başını kaldırarak)*: Allah kahretsin!

MRS. HUSHABYE: Aferin! Oh ne iyi. Ben de yüreğin yaralanacak diye korkuyordum. Bana aldırma. Bas küfürü o alçağa.

ELLIE: Ona küfretmiyorum. Kendime küfrediyorum. Kendi aptallığıma. Nasıl da kapıldım körü körüne? Nasıl aldandım? *(Odanın içinde gezinmeye başlar. Birden tazeli-*

ğini yitirmiş, şaşılacak kadar yaşlı, katı bir ifade gelmiştir yüzüne.)

MRS. HUSHABYE *(güler yüzlü)*: Neden olmasın cicikom? Hector'a kapılmayan genç kadın pek azdır. Senin yaşındayken benim de aklımı başımdan almıştı. Yaman adamdır doğrusu.

ELLIE *(ona dönerek)*: Allah için! Kalıbına bakarsan aslan gibi. Ama bir yalancı nasıl sevilir?

MRS. HUSHABYE: Bilmem. Ama seviliyor sevilmesine. Yoksa yeryüzü sevgiden pek yoksun kalırdı.

ELLIE: Ama böylesine palavra atmak! Böylesine övünmek. Ne olacak, korkak, tabansız herif.

MRS. HUSHABYE *(telaşla ayağa kalkarak)*: Aman, canikom, gözünü seveyim. Cesurluğundan şüphe ettiğini çakarsa yandık. Gözü kara tehlikeye atılır. Korkak olmadığına kendisini inandırmak için tabii. Tüyler ürpertici bir numarası vardır. Üçüncü kattaki pencerelerin birinden girer öbüründen çıkar. Sinirlerinin sağlamlığını deniyor aklı sıra. Sayısız kişilerin hayatını kurtarmıştır. Bir çekmece dolusu cankurtaran madalyası vardır.

ELLIE: Bunların sözünü bile etmedi bana.

MRS. HUSHABYE: Gerçekten yaptığı işlerle övünmez. Başkaları sözünü edecek olsa kızarır bozarır. Anlattığı öyküler baştan aşağı uydurmadır.

ELLIE: Ne demek istiyorsunuz? Kocanız gerçekten yürekli bir adam, gerçekten serüvenler geçirmiş, ama sıra övünmeye gelince yalanın bini bir paraya.

MRS. HUSHABYE: Öyle canikom. Akla kara diye ayıramazsın insanları. İyilikleri de, kötülükleri de karmakarışık.

ELLIE *(düşünceli düşünceli ona bakar)*: Bu evde bir acayiplik var Hesione. Siz bile bir tuhafsınız. Neden sizinle böyle sakin sakin konuşuyorum. Oysa paramparça oldu yüreğim. Yürek yarası başka türlü olur sanırdım.

MRS. HUSHABYE *(onu kucaklayarak)*: Hayat sana acı bir ders verdi, yavrucuğum. Şimdi Patron Mangan için ne düşünüyorsun?

ELLIE *(yüzünü buruşturarak)*: Onu hatırlatmanın sırası mı Hesione?

MRS. HUSHABYE: Affedersin canım. Galiba Hector geliyor. Artık aldırmazsın değil mi?

ELLIE: Vız gelir. Şifa buldum bile.

(Mazzini Dunn ile Hector holden girerler, Hector, Mazzini'nin geçmesi için kapıyı açarken)

HECTOR: Bir saniye gecikseydim, kadıncağız öbür dünyayı boylamıştı.

MAZZINI: Vah vah. Demek ölmesine ramak kalmıştı. Bereket tam zamanında imdadına yetiştiniz. Ellie'ciğim, Mr. Hushabye bana akıllara zarar...

ELLIE: Biliyorum, biliyorum. İşitmiştim. *(Odanın öbür ucuna gider.)*

HECTOR *(peşinden giderek)*: Bunu işitmediniz. Yemekten sonra size anlatırım. Hoşlanacağınızı umuyorum. Doğrusunu isterseniz sizin için uydurmuştum. Ama buradan kapı dışarı edilince, hevesim kursağımda kaldı. Boşa gitmesin diye babanıza anlatıverdim.

ELLIE *(iskele tarafına dönerek, alaycı ve kendinden emin)*: Boşa gitmiş sayılmaz. O söylediklerinize inanıyor, oysa ben inanmazdım.

MAZZINI *(iyilikle)*: Kızım pek afacandır Mr. Hushabye, şakacıktan öyle söylüyor tabii. *(Kitap raflarına gidip kitaplara bakar.)*

(Patron Mangan, arkasında Kaptan olduğu halde içeriye girer. Mangan kiliseye ya da bir müdürler toplantısına gidiyormuş gibi gayet resmi bir kılıktadır. Elli beş yaşlarında, yıpranmış, kuşkucu, sahte bir ağırbaşlılık havasına bürünmüş, donuk derili, donuk saçlı, yüzünün

çizgileri tanımlanamayacak kadar sıradan bir adam.)

KAPTAN *(yeni geleni Mrs. Hushabye'a tanıtarak)*: Adının Mangan olduğunu söylüyor. Güçlü kuvvetli değil, çürüğe çıkardım.

MRS. HUSHABYE *(cana yakın)*: Hoş geldiniz, Mr. Mangan.

MANGAN *(el sıkar)*: Hoş bulduk, efendim.

KAPTAN: Benim Dunn'ın pazılarında iş kalmamış, ama sinirleri düzelmiş. Tam üç kere içki beynine vurmuştu da tımarhanelik olduydu zavallı. Gene iyi toparlamış kendini. Aferin!

MRS. HUSHABYE: Sizi kutlarım, Mr. Dunn.

MAZZINI *(şaşırmış)*: İçkinin damlasını ağzıma koymuş değilim.

MRS. HUSHABYE: Babama meram anlatmak zordur. Suyuna göre gidiverin en iyisi.

MAZZINI: Ama içkiden üç kere cinnet geçirmek de biraz fazla doğrusu.

MRS. HUSHABYE *(Hector'u gösterir)*: Kocamla tanışıyor musunuz, Mr. Mangan?

MANGAN *(elini uzatarak yaklaşan Hector'a doğru giderek)*: Memnun oldum. *(Ellie'ye döner.)* Miss Ellie, yolculuğunuz yorucu geçmemiştir, umarım. *(El sıkarlar.)*

MRS. HUSHABYE: Hector, Mr. Dunn'a odasını göster.

HECTOR: Hay hay! Buyurun Mr. Dunn. *(Mazzini'yi dışarıya çıkarır.)*

ELLIE: Bana daha odamı göstermediniz, Hesione.

MRS. HUSHABYE: Ne sersemim. Haydi gel! Kendi evinizdeymiş gibi rahatınıza bakın, Mr. Mangan. Babamla hiç canınız sıkılmaz. Babacığım, evi gezdirsene Mr. Mangan'a.

(Ellie ile dışarı çıkar. Kaptan kilerden gelir.)

KAPTAN: Dunn'ın kızıyla evlenecekmişsin. Evlenme. Çok yaşlısın.

MANGAN *(sendeler)*: Bu pek tepeden inme oldu, Kaptan.
KAPTAN: Ama doğru.
MANGAN: Kız hiç de öyle düşünmüyor.
KAPTAN: Düşünüyor.
MANGAN: Benden yaşlı adamlar...
KAPTAN *(cümlesini tamamlar)*: El âlemin maskarası olmuşlardır. Bu da doğru.
MANGAN *(üstünlük taslayarak)*: Allah Allah! Sizin ne üstünüze vazife?
KAPTAN: Bu cümlemizin üstüne vazifedir. Böyle haltlar işlenince gökteki yıldızlar bile yerlerinden oynar.
MANGAN: Gene de alacağım onu.
KAPTAN: Ne biliyorsun?
MANGAN *(güçlü adam pozunda)*: Çünkü aklıma koydum bir kere. Tuttuğumu koparırım ben. Üstesinden gelemeyeceğim iş yoktur. İşte karşınızda böyle bir adam var. Bunu unutmayın yoksa külahları değiştiririz.
KAPTAN: Sinemaya sık gidiyorsun.
MANGAN: Gidersem giderim. Size ne bundan? Hem nereden biliyorsunuz?
KAPTAN: Film gibi konuşma, adam gibi konuş. Ne kabarıyorsun öyle? Yılda yüz bin sterline para demeyenlerden misin yoksa?
MANGAN: Kabardığım filan yok. Yalnız, yılda yüz bin sterlin kazanan bir adamla karşılaşınca öz kardeşim diye bağrıma basarım.
KAPTAN: Öyleyse sen de doğrultuyorsun yüz bini.
MANGAN: Yok, o kadar değil. Belki elli bin...
KAPTAN: Öyleyse üvey kardeşisin. *(Her zamanki aceleciliği ile Mangan'dan uzaklaşır. Boş çay fincanlarını tepsiye koyar.)*
MANGAN: Bana bakın, Kaptan Shotover! Buradaki durumumu pek kavrayamadım. Buraya kızınızın daveti üstüne geldim. Onun evinde miyim yoksa sizin evinizde mi?

KAPTAN: Gök kubbenin altında, Tanrının evindesin. Bu duvarların arasında doğru olan, bu duvarların ötesinde de doğrudur. İster denizlere açıl, ister dağlara tırman, ister vadileri aş; gene de sana göre çok genç.

MANGAN *(sönerek)*: Ama ellimi aşalı çok olmadı.

KAPTAN: Altmışına merdiven dayamışsın Patron Mangan. Korsanın çocuğuyla evlenmeyeceksin. *(Tepsiyi kilere götürür.)*

MANGAN *(arkasından gider)*: Hangi korsanın çocuğu? Siz neler diyorsunuz Allah aşkına?

KAPTAN *(kilerden)*: Ellie Dunn'la evlenmeyeceksin, anlaşıldı mı?

MANGAN: Bana kim engel olabilir?

KAPTAN *(kilerden çıkarak)*: Kızım. *(Hole doğru gider.)*

MANGAN *(arkasından gider)*: Mrs. Hushabye mı? Yani, evliliği bozmak için mi beni çağırdı buraya?

KAPTAN: Bilmem. Yalnız gözlerinde bir şeyler okudum. Bence, hiç hatır gönül dinlemez, bozar bu işi. Beni dinlersen Batı Hint Adaları'ndan bir zenci kadın al. Çok iyi karı olurlar. Ben denemiştim gençliğimde. İki yıl gül gibi geçindik.

MANGAN: Ben Tanrının gazabına uğramış bir adamım!

KAPTAN: Evet, bana da öyle geliyor. Uzun yıllar senin gibiydim ben de. Zenci karım kurtardı.

MANGAN *(zayıfça)*: Çok tuhaf! En iyisi çekip gitmeli bu evden.

KAPTAN: Neden?

MANGAN: Öyle dobra dobra konuşuyorsunuz ki, kim olsa gücenir.

KAPTAN: Laf! Kavgalara yol açan asıl öbür çeşit konuşmalardır. Kimse benimle kavga etmez.

(Bu sırada kusursuz giyinişinden, kibar tavırlarından yüksek tabakadan biri olduğu anlaşılan bir adam içeri girer. Üstünde genç,

bekâr bir erkeğin çekici havası vardır. Ama yakından bakılınca kırkın üstünde olduğu anlaşılır.)

ADAM: Sizi böyle rahatsız ettiğim için çok özür dilerim. Ama kapıda tokmak yok. Galiba zil de çalmıyor.

KAPTAN: Tokmağa ne gerek var? Zil neye çalsın? Kapı ardına kadar açık.

ADAM: Çok doğru efendim. Onun için ben de içeri girmek yürekliliğini gösterdim.

KAPTAN: İyi etmişsin. Gidip sana da bir oda arayayım.

ADAM *(onu durdurarak)*: Daha kim olduğumu bile bilmiyorsunuz.

KAPTAN: Kim olursan ol. Bu yaştan sonra Tanrının kulları arasında ayrılık gayrılık mı gözeteceğim? *(Dışarıya çıkar. Mangan ile yeni gelen bakışırlar.)*

MANGAN: Şu kaptan Shotover, amma antika adam!

ADAM: Çook!

KAPTAN *(içeriden bağırır)*: Hesione, biri daha geldi. İki dirhem bir çekirdek, feleğin çemberinden geçmiş, su içinde ellilik var.

ADAM: Zavallı Hesione! Acaba aileden misiniz efendim?

MANGAN: Hayır.

ADAM: Ben akrabayım hiç değilse.

(Mrs. Hushabye gelir.)

MRS. HUSHABYE: Hoş geldiniz! Ne iyi ettiniz geldiğinize.

ADAM: Sizinle tanıştığıma çok sevindim, Hesione. *(Elini sıkacak yerde boynuna sarılıp öper. Bu sırada Kaptan eşikte belirir.)* Kaptan, kusura bakmayın, kızınızı öptüm ama ben...

KAPTAN: Söylediği lafa bak! Herkes kızımı öper. Öp öpebildiğin kadar. *(Kilere doğru gider.)*

ADAM: Sağ olun! Bir dakika Kaptan. *(Kaptan döner. Adam ona tatlılıkla sokulur.)* Bilmem hatırlayacak mısınız? Aradan hayli zaman geçti. Hani, küçük kızınız bir mankafayla evlenmişti.

KAPTAN: Evet. Kime olsa varırım, demişti, yeter ki bu evden kurtulayım. Az daha tanıyamayacaktım seni. Kafan cevize benzerdi. Değişmişsin. Çizgilerin yumuşamış. Bütün evli erkekler gibi terbiyeli maymuna dönmüşsün. Zavallı adam! *(Kilere gidip kaybolur.)*

MRS. HUSHABYE *(adama yaklaşır)*: Siz Hastings Utterword olamazsınız.

ADAM: Değilim.

MRS. HUSHABYE: Öyleyse neden öptünüz beni?

ADAM: Canım istedi. İşin doğrusu, ben Randall Utterword'üm. Hastings'in o kafasız küçük kardeşi. Evlendiği zaman diplomatik bir görevle dışardaydım.

LADY UTTERWORD *(hızla içeriye girer)*: Hesione, odamdaki dolabın anahtarı nerede? Çantamda elmaslarım var. Kilitlemek istiyorum. *(Yabancıyı görünce fena halde şaşırır.)* Randall, ne işin var burada? Bu ne yüzsüzlük! *(Hesione'un yanından geçerek üstüne doğru yürür. Hesione geri çekilir, kanepeye yakın duran Mangan'ın yanına gider.)*

RANDALL: Ne yüzsüzlüğü canım? Bir şey yaptığım yok ki.

LADY UTTERWORD: Burada olduğumu kim söyledi sana?

RANDALL: Arabayla izledim. Çok iyi görünüyorsun. Güzelliğin üstünde gene.

LADY UTTERWORD: Küstaha bak! Sanki sana soran vardı.

MRS. HUSHABYE: Addy, Mr. Randall'la ne alıp veremediğin var, kuzum?

LADY UTTERWORD *(toparlanarak)*: Hiiiç. Ama böyle davetsiz çıkagelmeye, babamla sana yük olmaya hakkı yok. *(Yüzünü asarak, pencerenin altındaki kerevete oturur. Bahçeye bakar. Bu sırada Hector ile Ellie'nin bahçede dolaştıkları görülür.)*

MRS. HUSHABYE: Galiba Mr. Mangan'la tanışmadınız Addy.

LADY UTTERWORD: *(başını çevirip Mangan'a soğuk bir selam verir)*: Özür dilerim, efendim. Hep senin yüzünden Randall. Rezil ettim kendimi.

MRS. HUSHABYE: Küçük kız kardeşim, Lady Utterword.

MANGAN *(selamlayarak)*: Tanıştığımıza çok sevindim Lady Utterword.

LADY UTTERWORD *(belirli bir ilgiyle)*: Bahçede Miss Dunn'la gezinen adam da kim?

MRS. HUSHABYE: Bilmem. Az önce kocamla kanlı bıçaklıydılar. Yeni bir misafir mi geldi acaba? *(Pencereden bakar.)* Oo, kocam! Barışmışlar.

LADY UTTERWORD: Kocan mı? Şu yakışıklı adam?

MRS. HUSHABYE: Aa! Kocam neden yakışıklı olmasın?

RANDALL *(onlara)*: Bir kadının kocası hiçbir zaman yakışıklı değildir, Ariadne.

MRS. HUSHABYE: Ama kız kardeşinin kocası her zaman yakışıklıdır, Mr. Randall.

LADY UTTERWORD: Adilik etme, Randall! Hesione, sen de ondan aşağı kalmıyorsun.

(Hector ile Ellie, sancak tarafındaki kapıdan girerler. Randall kalkar. Ellie kiler tarafındaki köşeye çekilir. Hector öne doğru gelir. Lady Utterword en çekici haliyle ayağa kalkar.)

MRS. HUSHABYE: Hector, işte Addy!..

HECTOR *(şaşırdığı görülür)*: Addy mi? Yok canım. Olamaz!

LADY UTTERWORD *(gülümseyerek)*: İnanamadınız mı?

HECTOR *(derin, fakat saygılı bir hayranlıkla bakar. Bakışları delicidir. Bıyıkları dikleşir)*: Sanırdım ki... *(Kendini toplar.)* Beni bağışlayın Lady Utterword. Sizi bu çatının altında candan karşılamak mutluluğuna eriştim sonunda. *(Kibarca elini uzatır.)*

MRS. HUSHABYE: Bizim kız öpülmeye can atıyor, Hector.

LADY UTTERWORD: Hesione, aşkolsun! *(Ama hâlâ gülümsemektedir.)*

MRS. HUSHABYE: Onu Addy, diye çağır. İyi bir enişte gibi öp. Bu iş de çıkıversin aradan.

HECTOR: Hesione, tek dur! Lady Utterword bizden yalnız konukseverlik değil, terbiye de bekler.

LADY UTTERWORD *(minnet dolu)*: Teşekkür ederim, Hector. *(Candan el sıkışırlar.)*

(Mazzini bahçede sancak tarafından iskele tarafına geçer.)

KAPTAN *(kilerden çıkarak, Ellie'ye)*: Şaştım kaldım bu işe; baban yıkandı.

ELLIE *(iyice kendine hâkim)*: Şaşılacak ne var bunda. Kaptan Shotover? Babam sık sık yıkanır.

KAPTAN: Pes doğrusu. Bir adam ancak bu kadar değişebilir.

(Mazzini Dunn iskele kapısından girer. Yıkanmış temizlenmiş, kendisine çekidüzen vermiştir. İyiliksever bir gülüşle, Mangan ile Mrs. Hushabye'ın arasında durur.)

MRS. HUSHABYE *(tanıştırarak)*: Mr. Mazzini Dunn. Lady Utter... Aa, unuttum. Tanışmıştınız. *(Ellie'yi göstererek)* Miss Dunn.

MAZZINI *(Ellie'nin elini sıkmak için yürürken, kendi muzipliğine kıs kıs gülerek)*: Miss Dunn'ı gözüm ısırıyor, galiba. Kendisi kızımdır. *(Sevecenlikle kızın kolunu koluna geçirir.)*

MRS. HUSHABYE: Elbette. Ne budalalık! Mr. Utterword, kız kardeşimin şeyi...

RANDALL *(nazikçe el sıkarak)*: Kayınbiraderi, Mr. Dunn. Nasılsınız?

MRS. HUSHABYE: Bu da kocam.

HECTOR: Tanıştık şekerim. Artık bu tanıştırma törenine son versen. *(Büyük koltuğa doğru yürür.)* Oturmaz mısınız Lady Utterword? *(Lady Utterword, pek şirin, oturur.)*

MRS. HUSHABYE: Kusura bakmayın. Hiç hoşlanmam bu işten. Herkesten bilet sormak gibi bir şey.

MAZZINI *(bir özdeyişe özenerek)*: Hem asıl mesele kim olduğumuz değil, ne olduğumuz?

KAPTAN: Ha, ha! Sen nesin bakalım?

MAZZINI *(şaşırmış)*: Ben neyim?

KAPTAN: Bir hırsız, bir korsan, bir katil!

MAZZINI: Yanılıyorsunuz; bilmem ki sizi nasıl inandırsam?

KAPTAN: İpten kazıktan kurtulmuş bir herif. Ama sonuna bakın. Efendiden bir adam olmuş bayağı. Hanım hanımcık bir kızı var. Şunun konuşmasına, kılık kıyafetine bakan papaz sanır keratayı. Bu hepinize ders olsun! *(Bahçeden dışarıya çıkar.)*

MAZZINI: Umarım, hiçbiriniz benim hırsız, korsan ya da katil olduğuma inanmıyorsunuzdur. Mrs. Hushabye bana bir dakikacık izin verin. Gidip durumu açıklayayım kendisine...

MRS. HUSHABYE: Boşuna zahmet! En iyisi... *(Dunn gözden kaybolmuştur bile.)* En iyisi hep beraber bir akşam çayı içelim. Belirli bir çay saatimiz yoktur, ama ne zaman arasanız bulunur. Hizmetçiler çaydanlığın altını hiç söndürmezler. Mutfak tarafındaki sundurmaya gidelim. Buyurun size yol göstereyim. *(Sancak tarafındaki kapıya gider.)*

RANDALL *(onunla yürür)*: Teşekkür ederim. Bu akşam canım çay istemiyor. Ama bana bahçeyi gösterirseniz...

MRS. HUSHABYE: Görülecek bir şey yok bahçede. Sadece babamın gözlemevi, bir de dinamitlerini sakladığı çakıl yatağı var. Ama gelin, biraz hava alırsınız.

RANDALL: Dinamit ha? Biraz tehlikeli değil mi?

MRS. HUSHABYE: Şimşek çaktığı zaman yatağın üstüne oturmuyoruz.

LADY UTTERWORD: Bu da yeni bir icat. Babam dinamiti ne yapacak?

MRS. HUSHABYE: Fazla ileri giderlerse insan soyunu havaya uçuracak. Bir Mahatma'nın irade gücüyle bütün

patlayıcı maddeleri bir anda patlatacak ruhsal bir ışın bulmaya çalışıyor.

ELLIE: Kaptanın çayı gerçekten nefis, Mr. Utterword.

MRS. HUSHABYE *(kapı aralığında durarak)*: Babamın çayından mı içtin kız? Demek eve adımını atar atmaz kafesledin adamı.

ELLIE: Ne sandınız ya!

MRS. HUSHABYE: Seni şeytan çekici! *(Randall ile çıkar.)*

MANGAN: Siz gelmiyor musunuz, Miss Ellie?

ELLIE: Çok yorgunum. Bir kitap alıp odama çekileyim. *(Kitaplığa gider.)*

MANGAN: İyi edersiniz. Ama ben azıcık bozuldum bu işe. *(Randall ile Mrs. Hushabye'ı izler.)*

(Ellie, Hector ve Lady Utterword kalır. Hector, Lady Utterword'e yaklaşmıştır. Ellie'nin başlarından gitmesini beklerler.)

ELLIE *(bir kitabın başlığına bakarak)*: Serüven romanlarından hoşlanır mısınız, Lady Utterword?

LADY UTTERWORD *(tepeden bakarak)*: Elbette yavrum.

ELLIE: Öyleyse sizi Mr. Hushabye ile baş başa bırakayım. *(Holden dışarıya çıkar.)*

HECTOR: Bu kızcağız da serüven delisi. Ona ne yalanlar uydurmak zorunda kalırım, bilseniz.

LADY UTTERWORD *(Ellie ile ilgilenmez)*: İlk karşılaşmamızda benim için ne düşündüğünüzü söyleyecektiniz. Birden vazgeçmiş gibi susuverdiniz. Ne diyecektiniz, söylesenize.

HECTOR *(kollarını kavuşturur. Büyüleyici bakışlarla)*: İzin verir misiniz?

LADY UTTERWORD: Pek tabii.

HECTOR: Korkarım kabalığıma vereceksiniz. Ama, sizi çirkin bir kadın sanırdım, diyecekken tuttum kendimi.

LADY UTTERWORD: Aman, ne ayıp Hector! Çirkin olmuşum, güzel olmuşum; size ne bundan?

HECTOR: Beni dinleyin Ariadne. Bugüne kadar yalnız resimlerinizi görmüştüm. Ama bu doğaüstü ihtiyarın kızlarında öyle bir çekicilik var ki, öyle resimlerden filan anlaşılmaz. Lanetleyici büyünüz adamda ahlak diye bir şey bırakmıyor, şerefin de şerefsizliğin de ötesine sürüklüyorsunuz bizi. Farkındasınız değil mi?

LADY UTTERWORD: Belki, Hector, belki. Yalnız şimdiden kulağınızda bulunsun, ben geleneklere sıkı sıkıya bağlı bir kadınım. Bu aileden olduğum için belki beni de mezhebi geniş biri sanırsınız. Her biri kendi havasındadır bizimkilerin, kimse kurallara aldırmaz. Ama ben bu başıboşluktan nefret ederim. Dar kafalı, bağnaz ailelerin çocukları benim şu bohemlikten çektiğimi çekmemiştir.

HECTOR: Bizim çocuklar da sizin gibi. Tatillerini saygıdeğer okul arkadaşlarının evinde geçirirler.

LADY UTTERWORD: Noel'de onları bize çağırayım.

HECTOR: Çocuklar başımızda olmayınca bize kim göz kulak olur?

LADY UTTERWORD: Çocuklar insana ayak bağıdır bazen. Ama akıllı kişiler başa çıkmasını bilir onlarla. Başıboş olmamak şartıyla pek tabii.

HECTOR: Siz başıboş değilsiniz, ama başı bağlı birine de benzemezsiniz pek. Nasıl bir kadın sayıyorsunuz kendinizi?

LADY UTTERWORD: Aklı başında bir kadın, bir hayat kadını. Her zaman en doğru hareketi yapmak, en uygun sözü söylemek zahmetine katlanın, gönlünüzce yaşayabilirsiniz. Yol yordam bilmeyen, sallapati bir kadın için bütün kapılar kapalıdır. Böyle bir erkek de tanınmaya değer kadınların semtine bile uğrayamaz.

HECTOR: Siz ne şusunuz, ne busunuz, düpedüz baştan çıkarıcı bir kadınsınız.

LADY UTTERWORD: Amma da yaptınız. Ben adamı baştan çıkarmam, başını yerine getiririm.

HECTOR: Adamı baştan kara edersiniz siz. Sizinle sevişmeye kalkmıyorum. Başımın döndürülmesi hiç hoşuma gitmez. Ama burada kalacaksanız, içimde esen fırtınayı bilin.

LADY UTTERWORD: Yamansınız, Hector, yaman bir kadın avcısı! Çok da yakışıklısınız üstelik. Ben de bu oyunda pek acemi sayılmam. Ama sadece oyun oynuyoruz, anlaşıldı mı?

HECTOR: Anlaşıldı. Soytarı rolünü oynamak âciz kölenize düşüyor.

LADY UTTERWORD *(neşeyle yerinden kalkarak)*: Enişte misiniz, bugüne bugün. Hesione, beni öpmenizi söylemişti. *(Hector onu kolları arasına alıp hırsla öper.)* Oo, bu, oyunun sınırlarını aştı enişteciğim! *(Birdenbire onu iter.)* Bir daha öpüşmek yasak!

HECTOR: İleri gittik. Beni fazla etkilediniz. Ummazdım bu kadarını!

MRS. HUSHABYE *(bahçeden gelerek)*: Rahatsız olmayın! Babacığımın başına geçirecek bir takke arıyordum da. Güneş batıyor. Soğuk almasın. *(Hole giden kapıya yönelir.)*

LADY UTTERWORD: Kocan pek hoş, cicim. Sonunda baldızını öpmeye tenezzül etti. Bahçeye gidiyorum. Hava serinledi artık. *(İskele kapısından çıkar.)*

MRS. HUSHABYE: Ayağını denk al, yavrucuğum. Bir erkek Addy'yi öpsün de, başı dumanlanmasın, bu pek görülmüş şey değil. *(Hole gider.)*

HECTOR *(göğsünü yumruklayarak)*: Koca budala, koca öküz! *(Mrs. Hushabye, Kaptan'ın beresiyle geri gelir.)* Senin hemşire pek girişken bir hanım abla. Miss Dunn nerede?

MRS. HUSHABYE: Mangan'ın dediğine göre, biraz kestirmek için odasına çekilmiş. Addy artık seni Ellie ile konuşturmaz. Avını gözüne kestirdi bir kere.

HECTOR: Sizin ailedeki şeytan tüyü onda da var. Daha merhaba derken sevişmeye başladık. Ne halt edeceğim şimdi? Âşık olmak elimden gelmez. Ama kadının biri bana tutulunca incitmek de istemem. Kadınlar da durmadan bıyıklarıma vurulurlar. Al başına belayı! Zerre kadar ciddiye almadığım, usandırıcı, berbat gönül oyunları.

MRS. HUSHABYE: Tasalanma. Addy de senden geri kalmaz. Her zaman deliler gibi sevmek için içi gitmiştir, ama hiç kimseyi sevemedi. O senden beter. Sen bir kerecik olsun gerçek sevgiyi tatmıştın, benimle...

HECTOR: Nasıl çılgına dönmüştük! Sanırım herkesin başına gelmez böylesi. Bende derin izler bıraktı. Galiba, onun için bir daha sevemedim.

MRS. HUSHABYE *(gülerek kolunu okşar)*: Birbirimizi deliler gibi seviyorduk, Hector. Nasıl büyüleyici bir düştü! Bir daha kimselere çok göremedim, ne sana, ne de başkalarına. Sana bir fırsat daha vereyim diye güzel güzel kadınları evimize çağırdım. Ama olmadı. Böyle bir sevgiyi yaşayamadın bir daha.

HECTOR: Bir daha öylesine çarpılmak istemem zaten. Dertsiz başıma dert mi alayım? Beni büyülemiştin, ama seviyordum seni. Onun için cennetteydim. Kız kardeşin olacak kadın da büyüledi beni, ama ondan nefret ediyorum. Onun için cehennemdeyim. Peşimi bırakmazsa gebertirim.

MRS. HUSHABYE: Onu kimse gebertemez, merak etme. Hayta gibidir. *(Onu bırakır.)* Şimdi birisini büyülemeye gidiyorum.

HECTOR: O züppe hariciyeci Randall'ı mı?

MRS. HUSHABYE: Tövbe, tövbe! Neme gerek onu büyülemek?

HECTOR: O şişirilmiş tuluma benzeyen para babası Mangan'ı değil, herhalde.

MRS. HUSHABYE: Hım, Ellie'ye vurulacağına bana vurulsun daha iyi. *(Mrs. Hushabye bahçeye doğru giderken Kaptan elinde birtakım çubuklarla girer.)* Bunlar ne babacığım?

KAPTAN: Dinamit!

MRS. HUSHABYE: Gene çakıl yatağına gitmişsin. Sakın evin içinde düşürme, e mi cicikom?

(Bahçeye gider. Akşam ışıkları iyice kızıllaşmıştır.)

HECTOR: Ey bilge kişi, dinle beni. Ömrün boyunca izini taşıma tehlikesi olmadan, bir duygu üzerinde ne kadar durabilirsin? En fazla ne kadar?

KAPTAN: Doksan dakika. Bir buçuk saat. *(Kilere gider.)*

(Yalnız kalan Hector, kaşlarını çatar. Gözü açık düş görmeye başlar. Bir zaman kımıldamaz. Sonra kollarını kavuşturur. Daha sonra ellerini arkasına bağlayarak, acıklı bir tavırla beş aşağı beş yukarı dolaşır. Birdenbire tikağacından yapılmış masada duran bastonunu kapar. Hayali bir düşmanla müthiş bir düelloya girişir. Çeşitli saldırmalardan sonra düşmanın hesabını görür. Kılıcı sapladığı vücuttan çekip çıkarır. Kanepenin üstüne atar. Tekrar dalgaya düşer. Gözlerini hayali bir kadının gözlerine diker. Onu kolları arasına alıp, "Beni seviyor musun?" diye sorar. Bu sırada Kaptan kilerden çıkar. Hector, kolları uzatılmış, yumrukları sıkılmış durumda yakalanınca, jimnastik hareketleri yapmaya başlar.)

KAPTAN: Adale gücü bir işe yaramaz. Hiçbir zaman bir goril kadar güçlü olamazsın.

HECTOR: Bu dinamit neye yarar?

KAPTAN: Mangan gibi herifleri öldürmeye.

HECTOR: Boş yere kendini avutma. Onlar her zaman senden fazla dinamit satın alabilir.

KAPTAN: Onun patlatamayacağı bir dinamit yapacağım.
HECTOR: Bak hele! Bu elinden gelir demek.
KAPTAN: Hele düşünce gücünün yedinci katına erişeyim de, görürsün.
HECTOR: Neye yarar? Yedinci kata filan eriştiğin yok.
KAPTAN: Ne yapacağım öyleyse? Bu domuzların yüzünden dünya durdukça çamur içinde mi sürüneceğiz? Dünya nedir onlar için? Pis işkembelerini dolduracakları, pis kıllarını yağlayacakları bir çiftlik.
HECTOR: Mangan'ın kara kılları, Randall'ın sevdalı zülüflerinden daha mı kötü sanki?
KAPTAN: Her ikisinin de sırtını yere getirecek ölüm dirim güçleri elde etmeliyiz. Bunu keşfetmeden ölürsem yuh olsun bana!
HECTOR: Biz kim oluyoruz onları yargılayacak?
KAPTAN: Ya onlar kim oluyor bizi yargılayacak? Ama hiç duraksamadan yapıyorlar bunu. Bizim tohumumuzla onların tohumu arasında düşmanlık var. Bunu çok iyi biliyorlar. Bunu bilerek boğuyorlar ruhlarımızı. Kendilerine güvenleri tam. Biz de kendimize güvendiğimiz gün geberteceğiz onları.
HECTOR: Tohum aynı tohum. Senin korsanın kızı pek cici, unutma. Mangan'ın oğlu bir Platon, Randall'ınki bir Shelley olabilir. Benim babam neydi?
KAPTAN: Hayatımda tanıdığım en aşağılık herif. *(Resim tahtasını yerine koyar; masanın başına oturup boyaları karıştırmaya başlar.)*
HECTOR: Çok doğru. Peki, onun ağzı süt kokan torunlarını öldürmeye kıyabilir misin?
KAPTAN: Onlar aynı zamanda benim de torunlarım.
HECTOR: Elbette. Hep aynı soydanız. Ben de insanlar arasında temizlik yapmayı çok düşündüm. Bu haşereleri temizlemek çok kişinin aklından geçmiştir. Dürüst adamlar, Danyal Peygamber gibi aslan ininde. Sağ kal-

maları bir mucize. Hoş, her zaman da sağ kalmazlar ya. Mangan'lar, Randall'lar, Billy Dunn'lar arasında yaşıyoruz. O zavallı keratalar da bizden beter. Mikroplar, doktorlar, avukatlar, papazlar, tüccarlar, hizmetçiler, karaborsacılar ve daha bir sürü asalak arasında yaşıyorlar. Onların korkuları yanında bizimkiler solda sıfır kalır. Hepsini öldürmek elimde olsa, gene de canlarını bağışlardım.

KAPTAN *(sert)*: Aynı hamurdan, aynı çamurdan olduğumuz için mi?

HECTOR: Hayır. Buna inansam öldürürdüm kendimi. İçimdeki kıvılcım küçük de olsa kutsal bir kıvılcımdır. Oysa kapılarına astıkları kırmızı lambalarda cehennem ateşi yanıyor. Sadece merhametimden bağışlardım canlarını.

KAPTAN: Canlarını bağışlayabilmek için canlarını okuyacak kadar güçlenmen gerek. Bugün onlar senin canına okur. Bütün kara kuvvetler ellerinde. Üstümüze salıverecekler. Göreceksin nasıl saldıracaklar bize. Saldırmaya başladılar bile.

HECTOR: Güçlerini kullanamayacak kadar budala herifler.

KAPTAN: Kendini aldatma. *(Fırçasını atıp kanepenin ucuna gelir.)* Her gün onlara yaranalım diye en güzel taraflarımızı öldürüyoruz. Yüksek amaçlar besleyemiyoruz. Biliyoruz ki bütün yüksek amaçları kısırlaştırırlar. Bazen kafamız kızıyor, yok edelim diyoruz şunları. Karşımıza güzel bir kız, bir şarkıcı, bir şair kılığına girmiş ifritler çıkarıyorlar. Yumuşuyoruz.

HECTOR: Hesione da canını bağışlayayım diye karşıma çıkardığın bir ifrit olamaz mı?

KAPTAN: Olabilir. Seni kullanıp cıcığını çıkardı. Düşlerden başka bir şey bırakmadı sana. Kadının böylesinden korkulur.

HECTOR: Pis karılar, cadı karılar!

KAPTAN: Erkekler onların yüzünden dünyalarına küser, dünyalarından geçer. İş başaran erkekler kimlerdir? Şirretlerin, ayyaşların kocaları, diken üstünde oturan adamlar. *(Dalgın dalgın kilere doğru yürür.)* Bu konular üstünde kafa yormalı biraz. *(Birden dönerek)* Ama dinamitle uğraşmaktan vazgeçecek değilim. X-ışınlarından daha delici bir ışın bulacağım. Öyle bir ışın ki düşman daha silahını doğrultmadan belindeki fişekleri patlatacak. Acele etmeli. İyice yaşlandım artık. Çene çalmakla kaybedecek vaktim yok.

(Kaptan kilere, Hector hole doğru giderken Hesione gelir.)

MRS. HUSHABYE: Babacığım, Hector, gelin de misafirleri ağırlamak için yardım edin bana. Bunca insanla nasıl başa çıkarım? Öyle avaz avaz ne bağırıyordunuz, kuzum?

HECTOR *(kapının tokmağını çevirmek üzereyken)*: Seninki büsbütün aklını oynatmış.

MRS. HUSHABYE: Hepimiz oynattık! *(Hector tekrar kapıya yönelir.)* Durun! Buraya gelin ikiniz de. *(İkisi de istemeyerek gelir.)* Paralar suyunu çekti. Haberiniz olsun.

HECTOR: Nisan ayı hisselerim ne oldu?

MRS. HUSHABYE: Bu sıcağa kar mı dayanır?

KAPTAN: İcat ettiğim cankurtaran sandalının parası nereye gitti?

MRS. HUSHABYE: Topu topu beş yüz sterlin. Paskalya'dan beri onunla idare ediyordum.

KAPTAN: Dört ay bile olmadı. Bu ne tutumsuzluk! Ben olsam beş yüz sterlinle beş yıl gül gibi geçinirdim.

MRS. HUSHABYE: Bizim gibi evin kapısını herkese açık tutanlar, ağzını havaya açar böyle.

KAPTAN: Cankurtaran sandalı için az para verdiler yahu. Daha önceki buluşumdan on iki bin sterlin kazanmıştım.

MRS. HUSHABYE: Evet, ama canımın içi, o denizaltıları yutan mıknatıslı bir tekneydi. Bu gidişimize göre can kur-

tarıcı icatlar elvermez. Bir solukta Avrupa'nın yarısını haritadan silecek bir icat gelmiyor mu aklına?

KAPTAN: Hayır. Artık çabuk yaşlanıyorum. Çocukluğumdaki gibi vuruculuk kırıcılık üstüne işlemiyor, bu kafa. Kocan neden bir şey icat etmiyor? Kadınlara yalan uydurmaktan başka bir halt ettiği yok.

HECTOR: Bu da bir çeşit icat değil mi? Ama hakkınız var. Karımı geçindirmek bana düşer.

MRS. HUSHABYE: Hepsi bitti de bir bu kaldı. Dünyada istemem. Kahvaltıdan akşam yemeğine kadar yüzünü göremem sonra. Sen gene dizimin dibinden ayrılma kocacığım.

HECTOR *(acı, acı)*: Bir kucak köpeğinden ne farkım var zaten?

MRS. HUSHABYE: Öbür zavallı kocalar gibi aşımı tuzumu getirmek mi isterdin, yoksa?

HECTOR: Tanrı esirgesin. Ne kara bahtlı yaratıktır şu koca dediğin!

MRS. HUSHABYE *(Kaptan'a)*: Senin şu zıpkınlı top ne oldu?

KAPTAN: On para etmez. Balinaları öldürür, insanları değil.

MRS. HUSHABYE: Neden insanları da öldürmesin? Topu ateşleyip zıpkını fırlattın mı, düşman generalini yakalarsın. Sar sarmala, ayağına kadar gelsin.

HECTOR: Babasının kızı, ne olacak?

KAPTAN: Bu düşünce pek yabana atılmaz. Gerçi generalleri zıpkınlamaya değmez. Tehlikeli değillerdir. Ama bu yolla bir makineli tüfek, hatta bir tank yakalanabilir. Hele bir düşüneyim.

MRS. HUSHABYE *(sevgiyle babasının kolunu sıkar)*: Yaşasın! Sen bir tanesin babacığım. Şimdi şu Allahın cezası misafirleri eğlendirelim.

KAPTAN: Daha yemek yemediler, unutma.

HECTOR: Ben de çok acıktım. Hava kararda. Kim bilir saat kaç?

MRS. HUSHABYE: Guinness bir şeyler bulur buluşturur, önlerine koyar. Hizmetçiler eksik olmasın, evde yiyecek bulundurmayı katiyen ihmal etmezler.

KAPTAN *(karanlıkta garip bir çığlık atarak)*: Bu ne mene ev? Bu ne mene kız?

MRS. HUSHABYE *(çılgınca)*: Bu ne biçim baba!

HECTOR *(onlara uyarak)*: Bu nasıl koca?

KAPTAN: Gökyüzünde yıldırım kalmadı mı?

HECTOR: Güzellik, yüreklilik yok mu yeryüzünde?

MRS. HUSHABYE: Ne ister bu erkekler? Karınları tok, sırtları pek. Hizmetleri görülür, keyifleri çatılır. Günün sonunda sevgimizle ısıtırız onları. Daha ne isterler? Neden kendilerini dünyaya getirirken çektiğimiz acıyı kıskanırlar? Neden bizimle aşık atmak için olmadık tehlikeler, olmadık işkenceler icat ederler kendilerine?

KAPTAN *(acayip bir şarkı edasıyla)*:

Bir ev kurdum çattım kızlara,
Kapısı herkese açık.
Damatlar gelir dedim, kızlar beğenir.
Torunlar doğar, bir nur, bir ışık!
Mankafayla başgöz oldu küçüğü...

HECTOR: Yalancılar şahına vardı, öbür kaçık.

MRS. HUSHABYE:

Öyküler uydurur hiç durmadan,
Keyfi yerine gelir, dinlersen ağzı açık.

LADY UTTERWORD *(bahçeden seslenir)*: Hesione! Hesione! Neredesin?

HECTOR: Dişi kedi miyavlamaya başladı.

MRS. HUSHABYE: Geliyorum canım, geliyorum. *(Hızla bahçeye gider.)*

(Kaptan masadaki yerine oturur.)

HECTOR *(hole giderken)*: Işıkları yakayım mı?

KAPTAN: Hayır. Bırak karanlık daha da beter bastırsın. Para dediğin nesne aydınlıkta yapılmaz.

İkinci Perde

Aynı oda. Işıklar yanmış, perdeler kapatılmıştır. Önce Ellie, arkasından Mangan gelir. Akşam yemeği için giyinmişlerdir. Genç kız resim masasına doğru gider. Mangan masayla meşin koltuk arasında durur.

MANGAN: Ne yemek doğrusu! Ağza tat, boğaza feryat! Dişimin kovuğuna bile gitmedi.

ELLIE: Biz alışkınız Mr. Mangan, bulduğumuzla yetiniriz. Hem Kaptan benim için makarna pişirdi ayrıca.

MANGAN *(safrası tutmuş gibi)*: Aman, yiyemem öyle ağır şeyleri; mideme oturur. Kafayı çok çalıştırıyoruz da ondan, besbelli. İşadamı olmanın en kötü tarafı da bu: Durmadan düşün, düşün, düşün! Şey, mademki sizinle baş başa kaldık, ufak bir anlaşmaya varsak, ne dersiniz?

ELLIE *(resim masasının başına otururak)*: Çok iyi olur, derim.

MANGAN *(şaşırmış)*: Sahi mi? Buna şaştım doğrusu. Aldanmıyorsam, bütün gün benden kaçtınız. Hem bu ilk defa değil.

ELLIE: Çok yorgun, çok keyifsizdim. Bu acayip ev altüst etmişti beni. Ne olur, bağışlayın.

MANGAN: Ziyanı yok canım. Ben aldırmam böyle şeylere. Ama Kaptan Shotover sizden söz etti bana, yani ikimizden.

ELLIE *(ilgilenmiş)*: Kaptan mı? Ne dedi?

MANGAN: Aramızdaki yaş farkı dikkatini çekmiş.

ELLIE: Onun gözünden de bir şey kaçmıyor.

MANGAN: Sizin aldırdığınız yok öyleyse.

ELLIE: Tabii, ben de biliyorum ki bizim nişan...

MANGAN: Oo, demek nişanlınız sayıyorsunuz beni.

ELLIE: Değil misiniz?

MANGAN: Evet. Şüphesiz, siz caymadıktan sonra... Şu nişan sözünü ilk defa ağzınıza aldınız da... Ne durumda olduğumuzu kestiremiyordum, doğrusu. *(Meşin koltuğa oturup teslim bayrağını çeker.)* Buyurun, bir şey diyordunuz.

ELLIE: Ne diyordum? Aklımdan çıktı. Bu çevre hoşunuza gidiyor mu? Yemekte Mr. Hushabye'a, yakınlarda kiralık ev var mı diye sordunuz.

MANGAN: Burası beni açtı doğrusu. Havası suyu güzel. Yerleşmeyi düşünebilirim pekâlâ.

ELLIE: Burası beni de açtı. Hem Hesione'a komşu olmak isterim.

MANGAN *(gittikçe huzuru kaçar)*: Burası bizi açabilir, ama biz birbirimizi açar mıyız? Asıl sorun bu. Hiç düşündünüz mü bunu?

ELLIE: Mr. Mangan, akıl var, yakın var. Romeo ile Jülyet rolü oynayacak değiliz. Ama iyi geçinmeyi aklımıza koyarsak, pekâlâ yuvarlanır gideriz. Sizin iyi yürekliliğiniz işimi kolaylaştıracaktır şüphesiz.

MANGAN *(öne doğru eğilir. Sesinde bir tatsızlık, bir hır çıkarma eğilimi sezilmeye başlar)*: Ben mi iyi yürekliyim? Babanız benim yüzümden sefil oldu değil mi? Mahvettim adamı.

ELLIE: Ama isteyerek değil.

MANGAN: Bile bile mahvettim adamı, bile bile.

ELLIE: Nasıl olur?

MANGAN: Huysuzluğumdan, uğursuzluğumdan değil tabii. Siz de kabul edersiniz, işini bitirdikten sonra, işsiz bı-

rakmadım babanızı. Ama iş iştir. İş icabı yere serdim babanızı. İş bilenin, kılıç kuşananın.

ELLIE: Anlamıyorum. Aklım almıyor. Size karşı minnet borcumdan kurtulayım diye mi söylüyorsunuz bunları? İstediğim erkekle evlenebileyim diye mi?

MANGAN *(saldırgan bir tavırla kalkarak)*: Hayır. Söylediklerim kelimesi kelimesine doğru.

ELLIE: Babamı mahvetmekle ne geçerdi elinize? Kaybettiği para sizindi.

MANGAN *(acı bir kahkaha atarak)*: Benimdi ne demek! Hâlâ benim, Miss Ellie. Üstelik, öbür enayilerin kaybettiği paralar da benim cebime girdi. *(Ellerini cebine koyup dişlerini gösterir.)* Faka bastırdım topunu birden. Buna ne dersiniz küçük bayan? Fena çarpıldınız değil mi?

ELLIE: Bu sabah işitseydim belki. Ama şimdi! Vız geliyor. Sadece ilginç bir öyküye benzer. Açıklar mısınız, zahmet olmazsa. Dediklerinizi pek anlayamadım. *(Çenesini yumruklarına dayayarak, Mangan'ı yarı merak, yarı farkında olmadığı bir küçümsemeyle dinler. Böylece onu daha ukala, daha ters olmaya kışkırtır.)*

MANGAN: Nereden anlayacaksınız? İş nasıl çevrilir, aklınız erer mi? Babanızın işi yeni bir işti. Ben yeni işlere girişmem. Bırakırım başkaları denesin önce. Başarı kazanacağız diye canlarını dişlerine takıp didinirler. İşlerine aşkla sarılırlar. Ama ilk adımda karşılaştıkları güçlükler bellerini büker. Mali işlerde tecrübeleri kıttır. Bir yılın sonunda ya iflas bayrağını çekerler ya da işi başkalarına devrederler. İşi devrederken ellerinde kalan birkaç değersiz hissedir. O da ilerde ödenmek şartıyla. Çoğunlukla bunların üstüne bir bardak soğuk su içilir. İşin yeni sahipleri de aynı duruma düşer çok kere. Dişinden tırnağından artırdığını kor sermaye diye. İki üç yıl ha babam, de babam çalışır. Bakarsın, gene fos çıkar sonu. İş üçüncü defa el değiştirir. Gerçekten büyük bir işse, üçüncü sahipleri de üste-

sinden gelemeyecek, hem emeklerini, hem paralarını kattıktan sonra yüzüstü bırakmak zorunda kalacaklardır. İş bu kıvama geldi mi gerçek işadamı kolları sıvar. Yani ben kolları sıvarım. Ama bazılarından daha kurnazım ben. Çarkı döndürmek için biraz para dökmekten kaçınmam. Aza demişler, "nereye", "çoğun yanına" demiş. Babanızı şöyle bir tarttım. Baktım sağlam bir düşüncesi var; eline fırsat geçse it gibi çalışacak. Ama para işlerinde toy mu toy! Besbelli, masrafa boğulacak, piyasayı kollayıp beklemeyi göze alamayacak. Para idaresini bilmeyen bir adamı mahvetmenin en emin yolu, ona biraz para vermektir. Bu düşüncemi bazı tüccar arkadaşlarıma açıkladım. Parayı onlar buldu. Bir düşünce uğruna paramı çarçur etmem. Düşünce benim bile olsa. Babanızla onun işine para koyan arkadaşlar benim için bir yığın sıkılmış limondan farksızdı. Boşuna minnet beslemeyin bana. İçim çürüktür, çürük. Yetti artık! Babanız yaşlı gözlerle, gülümseyerek, elimi öpecekmiş gibi yaklaşmıyor mu bana, hafakanlar basıyor. Doğruyu söyle be adam yoksa patlayacaksın, diyorum kendime. Ama doğruyu söylesem dünyada inanmaz. Alçakgönüllülük ediyorum sanır. Siz de öyle sandınız ya demin. Aslında o enayinin biri, bense çıkarını gözeten bir adamım. *(Büyük bir güvenle koltuğa yayılır.)* Şimdi ne düşünüyorsunuz benim için, Miss Ellie?

ELLIE *(elleri sarkar)*: Ne tuhaf! Annem bu işlerden hiç anlamadığı halde ne mal olduğunuzu bilirdi ta başından beri. Bu adamı hiç gözüm tutmuyor, derdi. Babama değil tabii, bize, çocuklara.

MANGAN *(fena alınmış, toparlanır)*: Ya, bak hele! Böyle bir adama varmanıza ses çıkarmıyor mu?

ELLIE: Mr. Mangan, annem çok iyi bir adama varmıştı. Bir işadamı olarak babam için ne derseniz deyin, ama iyilerini iyisi, iyiliğin ta kendisidir. Annem benim de aynı şey yapmama pek hevesli değil.

MANGAN: Ama artık benimle evlenmekten vazgeçtiniz tabii.

ELLIE: Neden vazgeçeyim? Neden evlenmeyelim?

MANGAN *(şaşkınlıktan dili tutulur, ayağı fırlar)*: Ne, ne dediniz?

ELLIE: Pekâlâ anlaşırız, bana kalırsa.

MANGAN: Ama, bakın buraya... siz de bilirsiniz... *(Ne diyeceğini şaşırıp susar.)*

ELLIE *(sabırla)*: Evet?

MANGAN: Yani, insanların ahlakı konusunda ince eleyip sık dokursunuz sanırdım.

ELLIE: Biz kadınlar, erkeklerin ahlakı konusunda ince eleyip sık dokusak, hiç evlenemezdik Mr. Mangan.

MANGAN: Sizin gibi bir çocuk, kalkmış da, biz kadınlar diye boyundan büyük laflar ediyor. Şaka ediyorsunuz herhalde.

ELLIE: Ne şakası? Gayet ciddi konuşuyorum, ya siz?

MANGAN: Demek sözümde durmamı istiyorsunuz?

ELLIE: Sözünüzün eri değil misiniz?

MANGAN: Sözümün eriyim tabii.

ELLIE: Öyleyse?

(Mangan söyleyecek söz bulamaz. Uzun bir ıslık çalarak koltuğa çöker. Varını yoğunu kaybetmiş bir kumarbaz gibidir. Ama az sonra gözünde kurnazca bir parıltıyla, sağ dirseğine yaslanarak eğilir.)

MANGAN *(üstüne basa basa)*: Ya size başka bir kadını seviyorum, dersem?

ELLIE *(yankı gibi)*: Ya size başka bir erkeği seviyorum, dersem?

MANGAN *(öfkeyle yerinden fırlayarak)*: Şaka etmiyorum.

ELLIE: Benim şaka ettiğimi kim söyledi?

MANGAN: Ben çok ciddiyim, çok. Siz hiçbir şeyi ciddiye alamayacak yaştasınız henüz. Ama, inanın bana, arkada-

şınız Mrs. Hushabye'a yakın olmak istiyorum, çünkü onu seviyorum. Haydi bakalım, baklayı çıkardık ağzımızdan!

ELLIE: Ben de arkadaşınız Mr. Hushabye'a yakın olmak istiyorum, çünkü onu seviyorum. *(Ayağa kalkar, candan bir tavırla)* Artık sırlarımızı birbirimize açtık, gerçekten dost olabiliriz. Bana içinizi döktüğünüz için çok teşekkür ederim.

MANGAN *(adeta kendinden geçer)*: Ne sanıyorsunuz? Bu işe alet olur muyum ben? O göz var mı bende?

ELLIE: Gelin, insafsızlık etmeyin. Siz babamı işinize alet etmişsiniz. Bir kadının işi de evliliktir. Ben neden sizi kullanmayayım?

MANGAN: Kimsenin elinde oyuncak olmaya niyetim yok. Hem, ben babanız gibi sersem kazın biri değilim.

ELLIE *(sakin bir küçümseyişle)*: Siz babamın tırnağı bile olamazsınız. Gönül indirip sizi kullanmaya razı olmuşum. Öpün de başınıza koyun. İsterseniz bozun nişanı. Ama bozarsanız, bir daha Hesione'un evine adımınızı attırmam.

MANGAN *(nefes nefese)*: Seni küçük şeytan! Beni mat ettin. *(Kendini koltuğa atmak üzereyken, birden toparlanır.)* Dur hele! Sandığın kadar açıkgöz değilsin. Patron Mangan'ın sırtını yere getirmek kolay mı? Ya, doğru Mrs. Hushabye'a gider de kocasına âşık olduğunu söylersem?

ELLIE: Biliyor zaten.

MANGAN: Sen mi söyledin?

ELLIE: Hayır, o bana söyledi.

MANGAN *(şakaklarını tutarak)*: Aman Allahım, burası ev değil tımarhane. Yoksa ben mi keçileri kaçırıyorum? Mrs. Hushabye ile takas mı yapıyorsunuz? Kocaları değiş tokuş mu edeceksiniz?

ELLIE: İkimizi birden istemezsiniz herhalde.

MANGAN *(kendini koltuğa atar)*: Başım çatlıyor! Beynim duracak. Yardım et bana. Aklımı başıma toplayayım. Ne

olur başımı tut da ovuver azıcık. Başım kazan gibi. *(Ellie koltuğun arkasına gelir. Elleriyle Mangan'ın başını kavrar. Bir an sıkar, sonra alnından şakaklarına doğru ovmaya başlar.)* Yaşa! Çok yaşa! Oh, hafifledim biraz. *(Biraz kendine gelir.)* Beni uyutma sakın. İpnotizma ile ele güne rezil edilen çok adam gördüm.

ELLIE *(devamla)*: Kes sesini! İpnotizmasız ele güne rezil edilen çok adam gördüm.

MANGAN *(alçakgönüllü)*: Umarım, bana dokunmaktan tiksinmiyorsun. Bundan önce parmağının ucuyla bile dokunmamıştın.

ELLIE: Hiçbir zaman el süremeyeceğin, hoş, olgun bir kadını sevdiğinden beri tiksinmiyorum. Kocası da hiçbir zaman bana el süremeyecek.

MANGAN: Orası belli olmaz.

ELLIE: Sus! Sus! Kapa gözlerini. Uyu, uyu. Uyu, dedim, uyu! Söz dinle bakayım. Uyuyacaksın. Mışıl mışıl. Derin, derin uykulara dal. Uyu, uyu, uyu!

(Mangan uyur. Ellie usulca uzaklaşır. Işıkları söndürüp bahçeye gider. Guinness Dadı, kapıyı açar, holden vuran ışıkta görünür.)

DADI *(dışarıdaki birine seslenir)*: Mr. Mangan burada değil, nonoşum. Burada in cin top oynuyor. Her taraf karanlık.

MRS. HUSHABYE *(dışarıdan)*: Bahçeye bak. Mr. Dunn ile odama gidiyoruz. Ona yol göster.

DADI: Olur, elmasım. *(Bahçe kapısına doğru giderken, karanlıkta uyuyan Mangan'ın üstüne kapaklanır.)* Anacığım! Eyvahlar olsun. Affedersiniz efendim. Karanlıkta göremedim. Kimsiniz acaba? *(Işıkları yakar.)* Kusura bakmayın Mr. Mangan, gülle gibi kucağınıza oturmuşum. Umarım bir tarafınıza bir şey olmamıştır. *(Ona yaklaşarak)* Sizi arıyordum. Mrs. Hushabye, dedi ki... *(Mangan'da ne bir ses, ne bir nefes.)* Eyvahlar olsun, gördün mü başıma gelenleri? Adamı öldürdüm mü ne? Mr.

Mangan, gözünü seveyim, Mr. Mangan! *(Onu sarsar, Mangan devrilecek gibi olur, Dadı yakalayıp tekrar koltuğa yerleştirir.)* Miss Hessy, Miss Hessy! İmdada koş güzelim. Yetiş, canımın içi, yetiş! *(Mrs. Hushabye ile Mazzini holden girerler.)* Ah, nonoşum, gördün mü, akşam akşam öldürdüm adamcağızı.

(Mazzini koşup Mangan'ın elini tutar. Dadının dedikleri doğruya benzer.)

MAZZINI: Hangi şeytan dürttü de bu cinayeti işledin, be kadın?

MRS. HUSHABYE *(gülmemek için kendini zor tutar)*: Adamı kasten mi öldürdün yoksa?

DADI: Eh, aşkolsun size! Kasten bir adamın canına kıyar mıyım ben? Karanlıkta üstüne yıkılıvermişim. Eh, vücut da hürmetlice. Baktım adamda ne ses var, ne nefes! Şöyle bir sarsayım dedim. Az daha yere yuvarlanacaktı. Şimdi gördünüz mü başıma gelenleri?

MRS. HUSHABYE *(Mangan'a yaklaşıp sıkıca bir muayene eder)*: Saçmalama. Ölü filan değil. Baksanıza nasıl soluk alıyor.

DADI: Neden uyanmıyor, öyleyse?

MAZZINI *(terbiyelice Mangan'ın kulağına fısıldar)*: Mangan, azizim, Mangan!

MRS. HUSHABYE: Bu fayda etmez. *(Onu hızla sarsar.)* Mr. Mangan, uyanın! İşitmiyor musunuz? *(Mangan gene yuvarlanır gibi olur.)* Dadı, koş, düşüyor. *(Dadı yardıma koşar, Mazzini'nin de yardımıyla gene koltuğa oturturlar.)*

DADI *(eğilip nefesini koklayarak)*: Sakın sızmış olmasın, totoşum?

MRS. HUSHABYE: Babamın romundan içti miydi acaba?

MAZZINI: Sarhoş olamaz. Çok ölçülüdür içki konusunda. Anlaşılan zamanında küpüne düşermiş, şimdi damlasından bile ürküyor. Mrs. Hushabye, bana kalırsa Mr. Mangan ipnotize edilmiş.

DADI: İpe mi çekilmiş?

MAZZINI: Bir gün çoluk çocuk bir ipnotizmacıyı seyretmiştik. Çocuklar akşam evde taklidini yapmaya başladılar. Ellie başımı okşuyordu. Sanki üstüme ölü toprağı serpilmiş gibi uyuyuvermiştim. Tam on sekiz saat uyuduktan sonra uyandırmak için profesyonel bir ipnotizmacı çağırmışlar. Çocuklarım beni üst kata çıkarmaya çalışmışlar. Ne de olsa güçlü kuvvetli değil yavrucaklar. Merdivenlerden aşağı düşüvermişler. Paldır küldür yuvarlanmışım da, ruhum bile duymamış. *(Mrs. Hushabye fıkırdar.)* Siz gülün Mrs. Hushabye, ama bu kaza canıma mal olabilirdi.

MRS. HUSHABYE: Gene de gülmekten alamazdım kendimi. Desenize onu Ellie uyuttu. Aman ne hoş!

MAZZINI: Hiç sanmam. Bu öyle müthiş bir ders olmuştu ki Ellie'ye, ipnotizmacılığa tövbe etti.

MRS. HUSHABYE: Öyleyse kim uyuttu Mangan'ı? Ben uyutmadım.

MAZZINI: Belki de Kaptan farkında olmadan yapmıştır bu işi. Mıknatıs gibi adam. Bana ne zaman yaklaşsa manyetik titreşimler duyuyorum.

DADI: Kaptan onu kendine getirir, efendim. Gidip çağırayım bari. *(Kilere doğru gider.)*

MRS. HUSHABYE: Dur, acele etme. *(Mazzini'ye)* On sekiz saat için bir tehlike yok sanırım, ne dersiniz?

MAZZINI: Ben on sekiz saat uyumuştum.

MRS. HUSHABYE: Bir zararını gördünüz mü?

MAZZINI: Pek hatırlamıyorum olup bitenleri. Ağzıma konyak akıtmışlar. Sonra...

MRS. HUSHABYE: Neyse, sözün kısası, sağ kaldınız. Dadıcığım, canikom, git de Miss Dunn'a söyle buraya gelsin. Kendisiyle mutlaka görüşmeliyim. Sanırım, Mr. Hushabye'ın yanında bulursun.

DADI: Hiç sanmam nonoşum. Kocanın yanında kız kardeşin var. Ama gider ararım Miss Ellie'yi. *(Bahçeye gider.)*

MRS. HUSHABYE *(Mazzini'nin dikkatini koltukta yığılı duran adama çeker)*: Şuna bakın Mr. Dunn! Gözünüzü açın da öyle bakın. Hâlâ kızınızı şu herife kurban etmek niyetinde misiniz?

MAZZINI *(üzgün)*: Neler söylüyorsunuz Mrs. Hushabye! Zihnim allak bullak oldu. Benim gibi doğuştan bir özgürlük gönüllüsü Ellie'yi kime feda eder? Çok rica ederim! Kızımı istemediği bir yola sürüklemek aklımın köşesinden bile geçmez. Beni böyle bir adam sanmanız çok ağırıma gider doğrusu.

MRS. HUSHABYE *(biraz duygusuzca)*: Özür dilerim.

MAZZINI *(üzüntüyle Mangan'a bakarak)*: Neden zavallı Mangan'a karşısınız bu kadar? Bana hiç de fena görünmüyor. Ama göz alışkanlığı belki de.

MRS. HUSHABYE: Bu ne taş yüreklilik, bu ne vurdumduymazlık! Şu canavara bakın. Zavallı, zayıf, masum Ellie'yi adamlarını köle gibi çalıştıran şu zorbanın pençesinde düşünün! Binlerce sert, hoyrat işçiyi karşısında susta durduran, binlerce ton demiri dev makinelere dövdüren, kadınların kızların alın teriyle geçinen, iki kuruşluk zam istediler mi, onlarla gırtlak gırtlağa gelen bir adam. Ellie gibi nazlı bir çocuğu bu hayvana teslim edeceksiniz. Ne diye? Kızınızı pahalı bir evde oturtsun, zenginliğini ele güne göstermek için elmaslarla donatsın diye.

MAZZINI *(hayretten gözleri faltaşı gibi açılmış)*: Allah iyiliğini versin Mrs. Hushabye. İş dünyası üzerine pek romantik düşünceleriniz var. Zavallı Mangan hiç de sandığınız gibi değildir.

MRS. HUSHABYE *(hor görerek)*: Zavallı Mangan ha?

MAZZINI: Bizim patron, makineden filan anlamaz ki. Adamlarının semtine bile uğramaz. Korkar onlardan. Mangan nerede, adam idare etmek nerede? Fabrikalarla ilgilensin diye o kadar dil dökerim. Ne gezer, efendim?

Siz bu işlerden ne kadar anlarsınız, o da o kadar anlar. Herkes Mangan'a karşı haksızlık ediyor. Günahına giriyorlar adamcağızın. Kaba saba oluşuna bakıp zehir gibi gücü var sanıyorlar.

MRS. HUSHABYE: Yani, zavallı küçük Ellie'yi ezecek kadar güçlü değil mi?

MAZZINI: Evlilik bu, önceden belli olmaz. Ama bana kalırsa Ellie, onu parmağının ucunda oynatır. Biliyorsunuz güçlü bir kişiliği vardır kızımın, değme insanda bulunmaz. Herhalde ona küçücükten Shakespeare'i sevdirdiğim için.

MRS. HUSHABYE *(küçümseyerek)*: Shakespeare'i sevdirmiş, sevsinler! Hani sıkılmasanız, ben Mangan'dan çok para yapabilirdim diyeceksiniz. *(Canı sıkkın, kanepenin iskele yönündeki ucuna oturur.)*

MAZZINI *(kanepenin öbür ucuna oturur)*: Yo. Para yapmak benim harcım değil. Para canlısı değilim, herhalde. Ama paragözlükte Mangan'ın üstüne yoktur doğrusu. Derdi günü paradır. Fakirlikten ödü patlar. Oysa alın beni! Aklım fikrim hep başka şeylerde. Fabrikada bile yaptığımız malı düşünürüm, maliyeti değil. İşin acıklı tarafı, zavallı Mangan para harcamasını bilmez, parasıyla rezil olur çoğu zaman. Doğru dürüst yiyip içmesini bile beceremez, öyle bebektir. Yanlış beslenmeden karaciğerini berbat etmiş; şimdi ağız tadıyla yemek yiyemiyor. Ellie, sıkı bir perhize sokar onu. Mangan'ı yakından tanısanız şaşarsınız. Dünyanın en zavallı adamıdır. Kanadınızın altına alıp koruyacağınız gelir.

MRS. HUSHABYE: İşlerini kim yürütür, kuzum?

MAZZINI: Ben, benim gibiler.

MRS. HUSHABYE: Yani ayaktakımı.

MAZZINI: Bizleri küçük görürsünüz tabii.

MRS. HUSHABYE: Mademki sizler çok daha akıllısınız, neden Mangan'sız yürütmüyorsunuz bu işleri?

MAZZINI: Oo, yürütemeyiz. Bir yıla kalmaz işimiz duman olur. Denedim, biliyorum. İş bize kalsa fazla masraf ederiz. Malların kalitesini yükseltiriz; fiyatlar artar. İşçiler arasında başı darda olanlara acıyıveririz. Ama Mangan hepimizi hizaya getirir. Bir kuruş için yakamıza yapışır. Yarım lirayı nasıl artırırım, diye gece uykuları kaçar. Ama Ellie bir kere evinin idaresini eline alsın, dünyanın kaç bucak olduğunu gösterir ona.

MRS. HUSHABYE: Desenize, herifin endüstri krallığı bile düzmece.

MAZZINI: Aslında bütün endüstri kralları düzmece krallardır. Tabii işinin eri olan bazı fabrikatörler var. Ama onlar Mangan gibi büyük kazançlar elde edemez. İnanın bana, Mangan kendi ölçüsünde hiç fena adam sayılmaz. İyi niyetlidir. Siz niyete bakın.

MRS. HUSHABYE: Siz şu surata bakın! Herhalde ömrünün baharında değil.

MAZZINI: Hiçbir koca uzun zaman ömrünün baharında kalamaz. Hem şu sırada hangi erkek ömrünün baharında evlenebiliyor?

MRS. HUSHABYE: Şimdi, bu sözler benim ağzımdan çıksaydı nükte sanırdınız. Siz neden nükte yapmayı kıvıramıyorsunuz? Neyiniz eksik kuzum? Neden herkeste güven, saygı uyandırmıyorsunuz?

MAZZINI *(alçakgönüllüce)*: Neyim eksik biliyor musunuz? Param. Oldum olası züğürdün biriyim. Bu bir aile babası için ne demektir, biliyor musunuz? Neme gerek, çoluk çocuğum bir kerecik bile ağızlarını açıp sızlanmadılar. Yiğitçe göğüs gerdiler bütün güçlüklere. Yoksulluğumla övündüler. Zaman zaman işi şakaya vurdular. Ama zavallı karım çok çekti. Ne yapsın, kadere boyun eğdi kadıncağız.

(Mrs. Hushabye elinde olmadan ürperir.)

MAZZINI: Görüyorsunuz ya, Mrs. Hushabye, kızımın böyle boyun bükük yaşamasına gönlüm razı değil.

MRS. HUSHABYE: Sevmediği bir adamla yaşamaya katlanmasını ister misiniz?

MAZZINI *(hüzünlü)*: Sevdiği adam ayaktakımından biriyse başı göğe mi erer?

MRS. HUSHABYE *(Mazzini'ye tepeden bakmaktan vazgeçerek, yeni bir ilgiyle)*: Ellie'yi çok seviyorsunuz anlaşılan; onun sözünü ederken, zihniniz açılıyor bayağı.

MAZZINI: Başka konularda o kadar budala olduğumu bilmiyordum.

MRS. HUSHABYE: Bazen pek budalalığınız tutuyor.

MAZZINI *(gözlerinin yaşardığını göstermemek için başını çevirerek)*: Nasıl bir adam olduğumu epeyce öğrendim sizden. Açık sözlülüğünüz bir hayli kırdı beni. Ama Ellie'nin mutluluğunu düşünmem için beni kırmak gerektiğini sanıyorsanız, çok aldanıyorsunuz.

MRS. HUSHABYE *(sevecenlikle ona doğru eğilerek)*: Çok mu kabalık ettim?

MAZZINI *(toparlanarak)*: Benim için ne derseniz deyin, Mrs. Hushabye. Ziyanı yok. Sanırım, Ellie'yi seviyorsunuz. Bu bana yeter.

MRS. HUSHABYE: Sizden azıcık hoşlanmaya başladım. Önceleri bulsam bir kaşık suda boğacaktım. Hayatımda karşılaştığım en iğrenç, en kendini beğenmiş, en sıkıcı ihtiyar ukala diye düşündüm.

MAZZINI *(hepsini sineye çekmeye razı olmuş, hatta biraz neşeli)*: Tanrı bilir, bütün dedikleriniz doğru Mrs. Hushabye. Sizin gibi baş döndürücü kadınlar başlarını döndürüp de bana bakmazlar bile. Ürkerim sizin gibi kadınlardan.

MRS. HUSHABYE *(hoşlanmış)*: Ben baş döndürücü bir kadın mıyım, Mazzini? Bu gidişle size gönül vereceğim.

MAZZINI *(ağırbaşlılığı elden bırakmadan, ama okşayıcı)*: Vermezsiniz, Hesione, vermezsiniz! Ama güvenebilirsiniz bana. İnanır mısınız, pek çok kadın güvenilir bir adam

olduğum için benimle flört etmiştir. Ama gene aynı sebepten bıkıverirler.

MRS. HUSHABYE *(çapkınca)*: Ayağınızı denk alın. Belki de güven olmaz size.

MAZZINI: Olur, olur! Doğrusunu isterseniz, ben gerçekten sevdim. İnsanın hayatta ancak bir kere tadacağı çeşitten bir sevgi. Ellie, onun için bu kadar güzel bir kız.

MRS. HUSHABYE: Hah, şimdi artık adamakıllı açıldınız. Haydi, sizi baştan çıkarayım. İkinci büyük aşkınız olmamı istemez misiniz?

MAZZINI: Olmayacak duaya âmin demem, Mrs. Hushasye. Doğrusu, benim ruhumu okşamıyorsunuz. Hele ben sizinkini hiç okşamam.

MRS. HUSHABYE: Desenize çöpünüz sağlam çatılmış.

MAZZINI: Ne hoş deyimleriniz var, Mrs. Hushabye. Hiç aklıma gelmezdi böyle bir söz.

(Ellie neşesizce bahçeden gelir.)

MRS. HUSHABYE *(kalkarak)*: Ellie, çok şükür gelebildin! *(Kanepenin arkasına geçer.)*

ELLIE *(sancak tarafındaki kapının eşiğinde)*: Guinness, beni çağırdığınızı söyledi.

MRS. HUSHABYE: Bizi o kadar beklettin ki, nerdeyse... neyse, boş ver... Baban fevkalade bir adam. *(Sevgiyle Mazzini'nin saçlarını karıştırır.)* Gözüne şirin görünmeye çalıştığım halde bana karşı koyabilen tek erkek. *(Soldan Mangan'a yaklaşır.)* Bak, sana ne göstereceğim. *(Ellie kaygısızca öbür yandan yaklaşır.)* Baksana şuraya!

ELLIE *(ilgisizce)*: Biliyorum. Sadece uyuyor. Yemekten sonra oturmuş konuşuyorduk. Lafın orta yerinde uyuyakaldı.

MRS. HUSHABYE: Bu senin marifetin, Ellie. Onu sen uyuttun.

MAZZINI *(telaşla kalkıp koltuğun arkasına gelerek)*: Umarım, böyle bir şey yapmamışındır Ellie. Yoksa yaptın mı?

ELLIE *(bezgin)*: Kendi istedi.

MAZZINI: Ama tehlikeli bir oyun bu. Biliyorsun benim başıma gelenleri.

ELLIE *(büsbütün ilgisiz)*: Ne olacak, uyandırıveririz. Bu da mı tasa?

MRS. HUSHABYE: Acelesi yok canım. Sonunda, Mangan'la evlenmek istemediğini iyice soktum babanın kafasına.

ELLIE *(birdenbire o ilgisiz halinden sıyrılarak)*: Neden yaptın bunu, Hesione? Onunla evlenmek istiyorum. Onunla evlenmeyi iyice koydum kafama.

MAZZINI: Emin misin Ellie? Mrs. Hushabye, bu konuda düşüncesizce, bencilce davrandığım kuşkusunu soktu içime.

ELLIE *(açık ve seçik)*: Baba, bir daha, Mrs. Hushabye benim ne düşündüğümü, ne düşünmediğimi size açıklamaya kalkarsa, kulaklarınızı tıkayın. Yetmezse gözlerinizi de yumun. Hesione, beni hiç mi hiç tanımaz. Ne biçim bir insan olduğumu hiç mi hiç bilmez. Bileceği de yok üstelik! Aklımın yatmadığı, işime gelmeyen bir şeyi yapmam ben. Anlaşıldı mı?

MAZZINI: Emin misin? İyice emin misin?

ELLIE: İyice eminim. Şimdi gidin lütfen. Mrs. Hushabye ile görüşmek istiyorum.

MAZZINI: Ama ben de işitmek isterdim. Engel olur muyum size?

ELLIE *(amansızca)*: Yalnız kalsak daha iyi olur.

MAZZINI *(sevgiyle)*: Bilirim ne baş belasıdır şu ana babalar! Peki, aksilik etmeyip gideyim. *(Bahçe kapısına gider.)* Kuzum, beni uyandıran ipnotizmacının adresini hatırlıyor musun? Acaba ona bir telgraf mı çeksem?

MRS. HUSHABYE *(kanepeye yaklaşarak)*: Gecenin bu vaktinde telgraf çekilir mi?

MAZZINI: Haklısınız, umarım gecenin bir vaktinde uyanır. *(Bahçeye gider.)*

ELLIE *(babası çıkar çıkmaz hışımla Hesione'a dönerek)*: Hesione, ne halt etmeye babamı fitleyip Mangan'la aramı açmaya kalkıyorsun?

MRS. HUSHABYE *(derhal öfkelenir)*: Şu küstaha bak! Benimle nasıl böyle konuşursun? Burası benim evim, unutma.

ELLIE: Laf! Ne diye herkesin işine burnunu sokarsın? Mangan'la ister evlenirim, ister evlenmem. Tasası sana mı kaldı?

MRS. HUSHABYE: Aklı sıra bana gözdağı verecek. Sindirecek beni. Haydi oradan, koca avcısı sen de!

ELLIE: Parası olmayan bir kadın koca avcısıdır. Böyle söylemek kolay senin için. Ömrünce parasızlık nedir bilmemişsin. Erkeğe gelince, elini sallasan ellisi. Ben hem fakir, hem namuslu bir kızım.

MRS. HUSHABYE: Ay, hiç güleceğim yoktu. Namusluymuş. Mangan'ı nasıl tavladın? Kocamı nasıl tavladın? Bir de utanmadan bana dil uzatıyor.

ELLIE: Erkeklerin aklını başından alıyorsun. Onları burunlarından çekip istediğin yere sürüklemek için yaratılmışsın. Sen olmasaydın, Marcus beni beklerdi belki.

MRS. HUSHABYE *(birden yumuşar)*: Ah, zavallı Ellie'ciğim, canikom, mutsuz yavrum! Şu Hector işine ben de çok üzüldüm. Ama elimizden ne gelir? Elimde olsa sana verirdim kocamı.

ELLIE: Bu yüzden seni suçladığım yok.

MRS. HUSHABYE: Ben de çok insafsızım. Kavga çıkarıp ağzıma geleni söylüyorum sana. Haydi öp beni de barışalım.

ELLIE *(şiddetle)*: Sululuğu, yaltaklığı, pis duygululuğu bırak bir yana. Görmüyor musun, katı, kayalar kadar katı olamazsam, çıldıracağım. Sövsen de, saysan da, vız gelir bana! Birkaç acı söz benim durumumdaki bir kadın için nedir ki?

MRS. HUSHABYE: Zavallı küçük kadın! Zavallı küçük durum!

ELLIE: Yüce gönüllülük ettiğini sanıyorsun. Oysa şımarık, budala, bencil kadının birisin. Can evimden vurulduğumu gördün. Canım çekiliyor, yüreğimin en güzel köşesi cansız kaldı. Kimse bir daha can veremez oraya. Öpücüklerle, gülücüklerle avutmaya kalkıyorsun beni. Dayanacak bir destek arıyorum, taş gibi, demir gibi sağlam bir destek. Karşıma geçmiş salya sümük akıtıyorsun. Kızgın değilim, dargın değilim. Ama rica ederim kendini topla.

MRS. HUSHABYE *(omuz silkerek)*: Pekâlâ! *(Kanepedeki eski yerine oturur.)* Yalnız haberin olsun, öpücüksüz, gülücüksüz, canımsız, cicimsiz daha ne kadar katlanırım şu zalim, şu kahrolası dünyaya? Bilmiyorum. Pohpohlanmak istemiyorsun. Peki, vazgeçtim pohpohlamaktan. Yaralı bağrına taş basmak istiyorsun. *(Kollarını kavuşturur.)* Al sana bir taş!

ELLIE *(yatışmış, yanına oturur)*: Bak böylesi daha iyi. Nabza göre şerbet vermesini biliyorsun. Ama çektiğim cehennem azabını anlayamazsın. Benim gibi kadınlar için yeryüzünde bir tek erkek, bir tek fırsat vardır.

MRS. HUSHABYE: Anlayamadığım şu: Hector'la evlenemediğin için, şu malla, *(Mangan'ı gösterir)* şu malın gözüyle evlenmek seni nasıl avutacak?

ELLIE: Belki, anlamadığın başka şeyler de var. Niçin bu sabah iyi yürekli kızcağızın biriydim; şimdi ise ne kızcağızım, ne de iyi yürekli.

MRS. HUSHABYE: Bal gibi anlıyorum. Alçakça, şirretçe işler yapmayı koymuşsun aklına.

ELLIE: Sanmam, Hesione. Yıkılan yuvamı onarmalıyım, karınca kararınca.

MRS. HUSHABYE: Boş ver! Yaran iyileşir. Yuvan filan yıkılmış değil.

ELLIE: Elbet iyileşir. Yürek yarasından öleceğimi mi sanıyordunuz? Hele Yoksullara Yardım Derneği'nden bağış bekleyen, evde kalmış bir kız olmaya hiç niyetim yok. Ama yüreğim kan ağlıyor gene de. Biliyorum, Marcus'la başımdan geçen bir daha başımdan geçemez. Dünyada benim için bir Marcus var, bir de Marcus olmayan bütün erkekler. Ha biri olmuş, ha öbürü. Aşka kavuşamayacaksam neden fakirlik çekeyim? Mangan'ın hiçbir şeyi yoksa bile parası var.

MRS. HUSHABYE: Paralı genç adamlar yok mu?

ELLIE: Elimin altında değil. Hem genç bir adam sevgi bekler. Sevgi bulamazsa belki de yüzüstü bırakır beni. Zengin bir genç için karısını başından savmak işten bile değildir. Ama şu mal, şu malın gözü, kendisine verdiğim kadarıyla yetinmek zorunda.

MRS. HUSHABYE: Senin sahibin olacak, unutma. Seni satın alırsa bu alışverişte kendi çıkarını düşünecek, seni değil. İnanmazsan sor babana.

ELLIE *(yerinden kalkıp, malı tepeden tırnağa süzer)*: Yüreğini ferah tut, Hesione. Bu alışverişte ben ağır basarım. Verecek daha çok şeyim var. Patron'u satın alan benim. Hem de oldukça iyi bir fiyata. Böyle pazarlıklarda kadınlar her zaman daha açıkgöz davranır. Enini boyunu ölçtüm Patron'un. On tane Mangan bir araya gelse, karısı olarak dilediğimi yapmaktan alıkoyamaz beni. Fakirken canım neyi çekmişse. *(Mangan'a eğilerek)* Değil mi Patroncuğum? *(Resim masasına gidip dayanır, pencereye bakar.)* Hiç değilse eldivenlerimin ne kadar dayanacağını düşünmekten kurtulacağım.

MRS. HUSHABYE *(azametle kalkarak)*: Ellie, sen aşağılık bir tilkisin, tilkinin kancığısın. Düşün, seni kurtarmak için şu yaratığı baştan çıkardım. Senin yüzünden bu kadar alçalttım kendimi. Yalnız şunu iyi belle: Bu iğrenç ev-

liliği yaparsan bir daha Hector'un yüzünü göremezsin. Engel olmak için elimden geleni ardıma koymam. İşte o kadar!

ELLIE *(umursamaz)*: Mangan'ı kıskıvrak bağlamak için ne yaptım biliyor musun? Benimle evlenmezsen sana bir daha Hesione'un yüzünü göstermem, dedim. *(Sıçrayıp masanın üstüne oturur.)*

MRS. HUSHABYE *(irkilir)*: Ya!

ELLIE: Tereciye tere satıyorsun. Marcus'un yüzünü bana göstermezmiş. Bir dene istersen. Durduğun kabahat. Ben adam ederdim onu. Bir ev köpeğine döndürmezdim.

MRS. HUSHABYE: Seni küstah seni!

ELLIE: Haydi, engel ol görüşmemize. Engel ol da, gece gündüz beni düşünsün.

MRS. HUSHABYE: Seni küçük iblis, seni! Hector her zaman söyler: Bütün kuralları çiğneyen kişinin hakkı kötektir. Şimdi seni bir temiz döversem...

ELLIE: Saçlarına yapışırım ben de.

MRS. HUSHABYE *(yaramazca)*: Ya elinde kalırsa?

ELLIE *(fena halde bozulmuş)*: Hesione, deme Allahını seversen! Şu güzelim kara saçlar da mı takma?

MRS. HUSHABYE *(saçını düzelterek)*: Hector'a söyleme sakın. Kendi saçım sanıyor.

ELLIE *(inleyerek)*: Onu tuzağa düşüren saçlar bile yalancı, her şey yalancı, herkes yalancı.

MRS. HUSHABYE: Çek bakalım! Denemesi bedava. Başka kadınlar zülüflerini kement edip erkekleri bağlarlar. Ama ben salıncak kurup bir bebeği sallayabilirim. İşte sen bunu yapamazsın altın saçlım.

ELLIE *(kalbi kırık)*: Yapamam. Sen bebelerimi çaldın.

MRS. HUSHABYE: Canikom, şimdi ağlatma insanı. Hector'u bir ev köpeğine döndürdüğümü söyledin ya demin. Azıcık doğru galiba. Belki seni bekleseydi daha iyi ederdi.

ELLIE: Ne hakkın vardı ona büsbütün el koymaya? *(Kendini toplar.)* Affedersin, elinde değildi başka türlü davranmak. Onun da eli ayağı bağlıydı. Bana da düşen eli böğründe kalmak. Hayır, bir şey söyleme. Dayanamayacağım artık. Haydi bu herifi uyandıralım. *(Mangan'ı uyutan hareketin tersini yaparak başını ovmaya başlar.)* Uyan! Uyan! Uyan diyorum sana. Derhal uyanacaksın. Aç gözlerini, uyan, uyan!

MANGAN *(yerinden fırlayıp öfkeyle üzerlerine yürüyerek)*: Uyan! Uyan! Uyuduğumu sandınız herhalde. Elimi ayağımı bağladın, kılını bile kıpırdatamayacak hale geldim. Diri diri gömülmüş gibi. İki kere düşürüp kafamı kıracaktınız az kalsın. Siz beni uyudu belleyin. Bütün konuştuklarınızdan haberim var. Ne biçim insanların arasına düştüğümü öğrendim, Allaha şükür. Senin de o sevgili babanın da bütün dediklerinizi bir bir işittim. *(Mrs. Hushabye'a)* Ya siz? Ben bir malım değil mi? Hem de malın gözü! Doğru dürüst zıkkımlanmasını bile beceremeyen bir budala! Neymişim, neymişim? İşçilerinin yanına yaklaşamayan bir korkak! Ben beslemesem açlıktan nefesi kokar heriflerin. Neymişim, neymişim? Entrikacı kadınların, budala fabrika müdürlerinin elinde oyuncak olan cimri bir moruk!

MRS. HUSHABYE *(son derece kibar, son derece dengeli)*: Şş! Şş! Mr. Mangan, uyur gibi görünürken bütün işittiklerinizi zihninizden kovacaksınız. Bu bir şeref borcudur sizin için. Siz işitesiniz diye söylenmedi o sözler.

MANGAN: Uyur gibi görünmek ha? Numara yapıyordum sanki! Kımıldanmak elimde olsa onca yalana, iftiraya, haksızlığa, hakarete, rezalete katlanır mıydım. Kalkar ağzınızın payını verirdim birer birer. Oturduğum yerde nasıl çat diye çatlamadım. Hâlâ şaşıyorum.

MRS. HUSHABYE *(tatlılıkla)*: Hepsini düşünüzde görmüşsünüz Mr. Mangan. Ne dedik? Tıpkı melekler gibi

uyuyor dedik, sizin için. Değil mi Ellie? Bütün o tatsız düşünceler uyanmadan yarım saniye önce aklınızdan geçti. Ellie başınızı tersine tersine ovdu da, kötü bir düş gördünüz.

MANGAN *(inatla)*: Düşlere inanırım ben.

MRS. HUSHABYE: Ben de inanırım, ama hep tersi çıkar değil mi?

MANGAN *(birden duygulanır)*: Bahçede bana baygın baygın göz süzerken, beni enayi yerine koyduğunuzu ömrüm oldukça unutmayacağım. Bu ne aşağılık dalavere! Mademki iğreniyorsunuz benden, yanınıza yaklaştırmayın. Yaşlıyım. Üstelik kocanız gibi burma bıyıklarım da yok. Ama suç bende mi? Efendi bir kadına yakışmaz bir erkeğe bunu yapmak. Tıpkı bir erkeğin, bir kadının göğsüne sille indirmesi gibi kalleşçe...

(Hesione çok utanmıştır. Oturup elleriyle yüzünü kapatır. Mangan da koltuğa oturup çocuk gibi ağlamaya başlar. Ellie dik dik onlara bakar. Mrs. Hushabye hıçkırık seslerini işitince, başını kaldırır. Sonra Mangan'ın yanına koşar.)

MRS. HUSHABYE: Ağlamayın, ne olur. Çok fena oluyorum. Kalbinizi mi kırdım? Kalbiniz olduğunu bilmiyordum ki. Nereden bileyim?

MANGAN: Ben de insanım, değil mi?

MRS. HUSHABYE *(yarı pohpohlayıcı, yarı yatıştırıcı, ama çok yumuşak)*: Daha neler! Ben insan demem sizin gibisine. Sadece patron. Patron adamda kalp ne gezer? Kalp ne işinize yarar?

MANGAN: Şuncacık pişman değil misiniz yaptıklarınıza? Utanmak nedir, bilmez misiniz?

MRS. HUSHABYE: Siz kadının göğsüne sille indirmekten söz edince utandım. Ömrümde ilk kez utandım. Benim yaptığım da bundan farksız. Ta kemiklerime kadar kızardım. Benden öcünüzü aldınız Patron. Yetmez mi?

MANGAN: Oh olsun! Beter olun e mi? Zalimsiniz, zalim!

MRS. HUSHABYE: Evet. İnsanlara acı çektirmeden zulmetmenin yolu bulunsaydı tatlı olurdu zalimlik. *(Kanepesinin koluna ilişir.)* Sizin adınız ne kuzum? Gerçekten Patron değil ya?

MANGAN *(kısaca)*: Gerçekten bilmek istiyorsanız, Alfred derler adıma.

MRS. HUSHABYE *(yerinden fırlayarak)*: Alfred! Görüyor musun Ellie, ona Tennyson'un adını takmışlar.

MANGAN *(yerinden kalkarak)*: Bana amcamın adını taktılar. Gene de on paralık miras bırakmadı, mezarında dönesice! Ne olmuş yani?

MRS. HUSHABYE: Birden kafama dank dedi. Siz de gerçek bir insansınız. Sizi de bir ana doğurmuş. *(Ellerini omuzlarına koyarak onu inceler.)*

MANGAN: Pes doğrusu! Sizde de ne yüz varmış!

MRS. HUSHABYE: Sizde de ne yürek varmış, Alfred'ciğim, ne yufka yürek! *(Birden onu bırakarak)* Haydi, durmayın. Ellie ile barışın bakayım. Size söyleyeceklerini toparlayacak kadar vakit kazandı. Benden daha şanslı. *(İskele kapısından bahçeye gider.)*

MANGAN: Bu kadında bir el var, bir dokundu mu adamın iliğine işliyor.

ELLIE: Bu kadar verip veriştirdik sana. Hâlâ onu seviyor musun?

MANGAN: Bütün kadınlar sizin gibi midir? Bir adamdan ne sızdırabileceğinizi mi düşünürsünüz sadece? Ben umurunda bile değilim. Biricik kaygın eldivenlerinin ne kadar dayanacağı.

ELLIE: Evlendiğimiz zaman böyle bir kaygım kalmayacak.

MANGAN: Burada işittiklerimden sonra seninle evlenecektim, zahir!

ELLIE: Benden daha önce işitmediğin bir tek söz etmedim.

MANGAN: Sensiz yapamam sanıyorsun belki.

ELLIE: Hepimizi bu kadar yakından tanıdın, hepimize bu kadar alıştın. Kuru başına kalmak zor gelir sanırım.

MANGAN *(bir umutsuzluk çığlığı gibi)*: Bir kerecik olsun son sözü söylemek bana düşmeyecek mi?

KAPTAN *(sancak tarafındaki bahçe kapısında belirerek)*: Azap içinde bir ruh var burada. Ne oluyor?

MANGAN: Bu kız, eldivenlerinin ne zaman eskiyeceğini düşünerek ömür tüketmek istemiyormuş.

KAPTAN *(geçerken)*: Eldiven giyme. Ben hiç giymem. *(Kilere gider.)*

LADY UTTERWORD *(iskele tarafındaki kapıdan gelir. Sırtında şık bir gece elbisesi vardır)*: Ne var? Ne oluyor?

ELLIE: Bu bay, son sözü söylemenin kendisine düşüp düşmeyeceğini merak ediyormuş.

LADY UTTERWORD *(kanepeye doğru yaklaşarak)*: Bırak son sözü o söylesin, canım. Önemli olan laf altında kalmamak değil, bildiğini okumaktır.

MANGAN: Bu kız hem dediğim dedik, hem çaldığım düdük, diyor.

LADY UTTERWORD: Olmaz öyle şey. Son söz ulu Tanrınındır.

MANGAN *(umutsuzca)*: Şimdi de sıra din dersine geldi. Bu evde adamın başı futbol topuna dönüyor. Ben başımı alıp gideyim. *(Hole doğru giderken, kilerden çıkan Kaptan'la burun buruna gelir.)*

KAPTAN: Uğur ola, Patron Mangan?

MANGAN: Kaçayım da canımı kurtarayım bu evden. Bir daha yüzünüzü şeytanlar görsün. Topunuza birden bu lafım.

KAPTAN: Sağlıcakla geldin, sağlıcakla git! Koskoca yeryüzü, engin denizler, uçsuz bucaksız gökler seni bekliyor.

LADY UTTERWORD: Ya eşyalarınız ne olacak? Çantalarınız, tarağınız, fırçanız, pijamalarınız?

HECTOR *(kendine yakışan bir Arap kostümüyle iskele kapısında görünmüştür)*: Kaçan tutsak neden zincirlerini de birlikte götürsün?

MANGAN: Haklısınız Mr. Hushabye. Pijamalarım sizin olsun, My Lady. Alın da hayrını görün.

HECTOR *(Lady Utterword'ün elini tutarak)*: Hepimiz geceye sığınalım. Her şeyi ardımızda bırakalım.

MANGAN: Hepiniz oturun oturduğunuz yerde. Yanıma arkadaş almam. Hele kadın arkadaş.

ELLIE: Bırakın gitsin. Burada mutlu değil. Hepimize kızıyor.

KAPTAN: Git. Patron Mangan, kurtar canını. Kadınların ayak basmadığı o mutlu ülkeyi bulunca, enlemini boylamını bildir, derhal yanına koşayım.

LADY UTTERWORD: Böyle bavulsuz, eşyasız rahat edemezsiniz, Mr. Mangan.

ELLIE *(sabırsızca)*: Ne duruyorsun, gitsene. Harikulade bir gece. Kırlarda uyursun. Pardösümü al da altına seriver. Holde asılı.

HECTOR: Kahvaltı saat dokuzda. Yalnız, Kaptan'la çay içmek isterseniz altıda kalkmak gerek.

ELLIE: İyi geceler, Alfred!

HECTOR: Alfred ha? *(Koşup bahçeye seslenir.)* Randall, Mangan'ın adı Alfred'miş.

RANDALL *(gece elbisesiyle sancak kapısında görünür)*: Öyleyse Hesione bahsi kazandı.

(Mrs. Hushabye iskele kapısında görünür. Sol kolunu Hector'un boynuna atar, onu kanepeye doğru götürür. Sağ koluyla Lady Utterword'ü sarar.)

MRS. HUSHABYE: Bana inanmak istemediler Alf.

(Hepsi Mangan'a bakar.)

MANGAN: Sıra sıra dizilmiş, ne bakıyorsunuz öyle. Karşınızda maymun mu oynuyor? Sirkteki son numara ben miyim?

MRS. HUSHABYE: Bu sirkteki son numara sizsiniz.

(Mangan'ın karşılık vermesine vakit kalmadan, üst katta eşyaların devrildiği işitilir: Bir silah sesi, birinin can havliyle bağırması. Az önce Mangan'ı seyredenler şaşkınlıkla dağılır.)

MAZZINI'NIN SESI *(yukarıdan)*: İmdat! İmdat! Hırsız var.

HECTOR *(gözleri parlayarak)*: Hırsız mı?

MRS. HUSHABYE: Aman Hector, vurulursun. Gitme! *(Hector fırlayıp giderken, Mangan çekilip yol verir.)*

KAPTAN *(düdüğünü çalarak)*: Bütün tayfa güverteye, marş! *(Hector'un arkasından koşar.)*

LADY UTTERWORD: Eyvah! Elmaslarım! *(Kaptan'ın ardından gider.)*

RANDALL *(peşinden koşarak)*: Ariadne, yalvarırım, ben gideyim.

ELLIE: Ay! Babam vurulmasın sakın! *(Koşarak çıkar.)*

MRS. HUSHABYE: Korktunuz mu Alf?

MANGAN: Ne diye korkayım? Benim evim değil çok şükür.

MRS. HUSHABYE: Hırsızı yakalarlarsa tanıklık için mahkemelerde sürüneceğiz. Özel hayatımız üzerine kırk çeşit soru sorarlar, Allah bilir.

MANGAN: Gerçeği söylerseniz kimse size inanmaz.

(Mazzini çok heyecanlı, çok şaşkın, elinde bir düello tabancası, holden gelir. Resim masasına doğru yürür.)

MAZZINI: Ah, sevgili Mrs. Hushabye, az daha öldürecektim adamı. *(Tabancayı masanın üstüne atar, sendeleyerek koltuğa gider.)* Umarım, canına kastettiğimi sanmazsınız.

(Hector, sağlam ayakkabıya benzemeyen yaşlı bir adamı yakasından tutarak getirir. Odanın orta yerinde bırakıverir. Ellie arkasından seğirtir. Hemen gidip babasının sırtını sıvazlar.)

RANDALL *(elinde bir ocak demiriyle girer)*: Sen bu kapıyı gözetle Mangan, ben öbürüne göz kulak olayım. *(İskele kapısına gidip dikilir.)*

(Randall'dan sonra Lady Utterword girer. Mangan ile Mrs. Hushabye'ın arasında durur. Sonunda Guinness Dadı görünür. Mangan'ın solunda, kapıya yakın bir yerde durur.)

MRS. HUSHABYE: Ne oldu Allah aşkına?

MAZZINI: Hizmetçiniz bana, yukarıda biri var, dedi. Kocanızın atış talimi yaptığı tabancayı elime tutuşturdu. Adamın gözünü korkutayım dedim. Ama tabancaya dokunmamla patlaması bir oldu.

HIRSIZ: Kulağını sıyırdı geçti kurşun. Az daha beynimi patlatacaktınız. Böyle üflesen patlayacak külüstür bir tabanca yerine doğru dürüst bir altıpatlar kullansanıza.

HECTOR: Düello tabancalarımdan biri, özür dilerim.

MAZZINI: Ellerini kaldırıp teslim oldu. Kendisini hakçasına tutukladığını söyledi.

HIRSIZ: Doğru söze ne denir? Haydi, ne duruyorsunuz? Polis çağırın.

HECTOR: Allah için! Hiç de hakçasına bir iş değil bu yaptığımız. Bire karşı dört kişiydik.

MRS. HUSHABYE: Şimdi ne yaparlar ona?

HIRSIZ: En az on yıl hapis. Cezamın başında, tek başıma bir hücreye kapatırlar. En az on yıl. Ömrüm vefa etmez. Çok yaşlıyım. Artık cenazem çıkar oradan.

LADY UTTERWORD: Bunu elmaslarımı çalmadan düşüneydin.

HIRSIZ: Elmaslarınız size geri verildi, değil mi bayancığım? Siz hayatımın on yılını geri verebilir misiniz?

MRS. HUSHABYE: Birkaç elmas parçası için bir adamı diri diri gömemeyiz.

HIRSIZ: On küçük parlak elmas! On uzun kara yıl!

LADY UTTERWORD: Ama ailece mahkemelerde sürünmek, gazetelerin ağzına sakız olmak, kolay mı bizim için? Bir yerli olsaydın, Hastings seni bir temiz dövdürüp işine yollardı. O zaman sesimi çıkarmazdım. Ama burada, İngiltere'de saygıdeğer kişileri koruyan yok.

HIRSIZ: Çok yaşlıyım. Döverseniz kalıbı dinlendiririm, alimallah! En iyisi, çağırın polisi, olsun bitsin. Yerden göğe hakkınız var, efendim.

RANDALL *(Hırsızın bu kadar uysal olduğunu görünce nöbeti bırakır. Ocak demirini iyi katlanmış bir şemsiye gibi tutmaktadır)*: Sen bir ahlak nöbetine tutuldun diye, hepimizin rahatını kaçırmaya hakkın yok, dostum. En iyisi vakit varken sıvış buradan.

HIRSIZ *(kanacak gibi değil)*: İmkânsız! Günahımın cezasını çekip vicdanımı huzura kavuşturmalıyım. Bana gökten bir çağrı geldi, sanki. Bırakın ömrümün son yıllarını Tanrıdan suçlarımı bağışlamasını dileyerek geçireyim. Tanrı uludur. Yukarıda benden mağfiretini esirgemez.

MANGAN *(çıldıracak gibi olur)*: Tövbeler olsun! Bu evde hırsızlar bile sapıtıyor.

HECTOR: Aziz dostum, ruhunuzu selamete kavuşturmak istiyorsanız, başka kapıya. Burada sizden davacı olan yok.

HIRSIZ: Ya? Davacı değilsiniz demek!

HECTOR: Kötü bir ev sahibi olduğum için özür dilerim; ama lütfen evi terk eder misiniz?

HIRSIZ: Tamam. Doğru polise gidip teslim olacağım.

(Gayet kararlı, kapıya doğru yürür, ama Hector onu durdurur. Hector, Randall ve Mrs. Hushabye aynı anda konuşurlar.)

HECTOR: Sakın ha! Vazgeç bu sevdadan.

RANDALL: Budala mısın be adam? Kirişi kır bakalım!

MRS. HUSHABYE: Delinin zoruna bak! Evinde tövbe istiğfar edemez misin?

LADY UTTERWORD: Sana ne derlerse onu yapacaksın!

HIRSIZ: Suç ortaklığı sayılır bu yaptığınız.

MRS. HUSHABYE: Çok gülünç doğrusu. İstesek de, istemesek de bu adamı cezalandıracak mıyız?

HIRSIZ: Siz bir kerecik zahmet edip yargıcın huzuruna çıkmayasınız diye ben günahlarımdan temizlenmeden Tanrının huzuruna çıkayım, öyle mi? Adalet bu mudur? Hak hukuk nerede kaldı? Bunu nasıl reva görürsünüz bana?

MAZZINI *(vaiz kürsüsü ya da bir dükkânın tezgâhıymış gibi masaya dayanarak)*: Gel buraya! Gel de sana günahlarını sevaba çevirmesini öğreteyim, iki gözüm. Neden çilingirlik yapmıyorsun? Bu işi namuslu adamlardan daha iyi kıvırırsın herhalde.

HIRSIZ: Ona ne şüphe? Ama çilingirlik yapmak için en az yirmi sterlinlik bir sermaye ister.

RANDALL: Yirmi sterlin çalmak iş mi senin için? En yakın bankadan yürütüverirsin.

HIRSIZ *(dehşet içinde)*: Rica ederim! Benim gibi cehennem ateşinden kurtulmak için çırpınan zavallı bir suçlunun aklına böyle fesatlıklar sokmak, sizin gibi efendiden bir adama yakışır mı? Ne ayıp, ne ayıp! Ah, Tanrı sizi bağışlasın efendim! *(Kendini koltuğa atar, dua ediyormuş gibi elleriyle yüzünü kapatır.)*

LADY UTTERWORD: E, aşkolsun, Randall!

HECTOR: Bu günahlarından temizlenmek isteyen zavallı ihtiyar için aramızda para mı toplasak, ne yapsak?

LADY UTTERWORD: Ama yirmi sterlin istemek gülünç.

HIRSIZ *(bir çabuk başını kaldırır)*: İnsaf edin, bayancığım, bana bir sürü avadanlık gerek.

LADY UTTERWORD: Laf! Hırsızlık araçların işini görür pekâlâ.

HIRSIZ: Topu topu bir maymuncuk, bir matkap, bir kaynak lambası, birkaç anahtar... Oysa bana bir demirci ocağı, bir dükkân, her çeşit takım taklavat gerek. Yirmi sterlin zor idare eder.

HECTOR: Ne yapalım, iki gözüm, yok bizde o kadar para.

HIRSIZ *(artık iyice duruma hâkim)*: Aranızda denkleştirebilirsiniz değil mi?

MRS. HUSHABYE: Hector, şunun eline bir gini sıkıştır da sav başından.

HECTOR *(Ona bir sterlin verir)*: Al bakalım! Yallah, çek arabanı.

HIRSIZ *(kalkıp nankörce parayı alır)*: Bunca adam aranızda bir papelden fazla para çıkaramadınız mı? Bu durumda hiçbir şeye söz veremem.

LADY UTTERWORD *(kuvvetle)*: Ben olsam sana günahımı bile vermem. En iyisi cezalandıralım şunu. Ben de vicdan sahibiyim bugüne bugün. Bu adamın kaçıp gitmesine göz yummak doğru mu acaba? Hele bu kadar açgözlülük, bu kadar yüzsüzlük edecekse!

HIRSIZ *(çabukça)*: Peki, bayancığım, peki. Hatırınızı hoş etmekten başka bir dileğim yok. İyi geceler bayanlar, iyi geceler baylar! Allah cümlenizden razı olsun.

(Aceleyle dışarı çıkarken kapı ağzında Kaptan'la karşılaşır.)

KAPTAN *(delici bir bakışla hırsızı yerine mıhlar)*: Bu da nesi? Siz iki tane misiniz yoksa?

HIRSIZ *(korkudan titreyerek Kaptan'ın karşısında diz çöker)*: Ulu Tanrım, ne yaptım ben? Yoksa senin evine mi girdim Kaptan Shotover?

KAPTAN *(yakasına yapışıp odanın ortasına sürükler. Hector onlara yol vermek için karısına yaklaşır. Kaptan, Ellie'yi gösterir)*: Bu senin kızın mı ulan? *(Yakasını bırakır.)*

HIRSIZ: Ne bileyim, Kaptan? Sen de, ben de az mı naneler yedik gençliğimizde. Dünyanın neresinde olursa olsun, bu yaşta bir kız, benim kızım olabilir.

KAPTAN *(Mazzini'ye)*: Sen Billy Dunn değilsin. Billy Dunn, bu. Bir de lostromom diye yutturmaya kalktın kendini.

HIRSIZ *(Mazzini'ye tepeden bakarak)*: Aa, şuna bakın! Ben olmaya özenmiş. Az daha kafamı uçuracaktın be adam. Kendi kendini vurmuş olacaktın, sözgelişi.

MAZZINI: Azizim Kaptan, şu eve geldiğinden beri dilimde tüy bitti. Size anlatamadım. Ben William Dunn değilim, Mazzini Dunn'ım.

HIRSIZ: O bizim takımdan değil Kaptan. Ailenin iki kolu vardır: Bir kafa ütüleyenler, bir de kafayı tütsüleyenler. O

ütüleyen cinsinden, ben tütsüleyen. Ama bu bana silah çekmek hakkını vermez köftehora.

KAPTAN: Sonunda işi hırsızlığa döktün ha?

HIRSIZ: Allah yazdıysa bozsun! Eski denizcilik namusumuzu beş paralık etmem, Kaptan! Karada hırsızlık eder miyim hiç?

LADY UTTERWORD: Elmaslarımla ne yapıyordun öyleyse?

GUINNESS: Hırsız değildin de, neden girdin evimize?

RANDALL: Kendi evin sandın da yanlışlıkla pencereden içeri dalıverdin galiba.

HIRSIZ: Boşuna yalan söylemem size. Bir sürü kaptanı kandırmak işten bile değil benim için; ama Kaptan Shotover'e sökmez. Zengibar'da kendini şeytana sattı ya bir kere, nerede su var, nerede altın bulunur, o bilir. Bir bakışta cebinizdeki kurşunları patlatır, yüreğinizden geçenleri okur. Kül yutmaz bizim kaptan. Ama inanın, hırsız değilim.

KAPTAN: Namuslu bir adam mısın öyleyse?

HIRSIZ: Ben haddimi bilirim Kaptan. Ele güne üstünlük taslamam. Tanırsın beni a canım, öyle herze yer miyim? Ama çok temiz bir iş tuttum ahir ömrümde. Efendiden insanların yaşadığı evleri gözüme kestiriyorum. Sonra burada çevirdiğim manevrayı çeviriyorum. Dalıyorum eve, birkaç kaşık, bir iki parça elmas, Allah ne verdiyse, indiriyorum cebime. Sonra biraz şamata ediyorum. Enselendim mi tamam. Aralarında para toplayıp azat ediyorlar. Ama yakalanmaya çalıştın mı, adamı yakalamazlar bir türlü. Bir defasında bir evde ne kadar koltuk, sandalye varsa devirdim, kimsenin ruhu bile duymadı. İş çıkarmaktan umudu kesince ipi kırdım.

RANDALL: Böyle durumlarda kaşıklarla elmasları yerine koyuyor musun?

HIRSIZ: Kısmetimi teper miyim? El benden, sebep Allahtan!

KAPTAN: Guinness, hatırladın mı şu keratayı?

GUINNESS: Hatırlamaz olur muyum? Evlenmiştim alçak herifle.

(Hesione ve Lady Utterword bir ağızdan bağırırlar.)

HESIONE: Evlenmiş onunla!

LADY UTTERWORD: Guinness!

HIRSIZ: Canım, kanunsuz bir evlilikti. Bende karı mı ararsın? Tümen tümen! Seni de aldıksa aldık. Şimdi ne var başımıza kakacak?

KAPTAN: Şunu baş kasarasına götür. *(Yaşından beklenmeyecek bir güçle onu iter.)*

GUINNESS: Mutfağa demek istiyorsunuz galiba. Oraya kabul edemeyiz. Hizmetçiler, hırsızlarla düşüp kalkamaz.

KAPTAN: Kara hırsızlarıyla deniz hırsızları aynı soydandır. Haydi, defolun ikiniz de!

HIRSIZ: Baş üstüne Kaptan! *(Süklüm püklüm çıkar.)*

MAZZINI: Onu böyle evin içine salıvermek doğru mu?

GUINNESS: Ah, neden onu vurmadınız efendim? Kim olduğunu bilseydim kendi elimle temizlerdim namussuzu.

MRS. HUSHABYE: Haydi, otursanıza.

(Ellie'den başka herkes yerinden kımıldar. Randall sancak tarafındaki kerevete oturur. Elindeki ocak demirini, Galileo'nun bir sarkacı incelediği gibi inceler. Hector onun solunda, ortada durur. Mangan iskele tarafındaki köşesinde unutulmuştur. Lady Utterword koltuğa kurulur. Derin düşüncelere dalan Kaptan gene kilere gider. Hepsi arkasından bakar. Lady Utterword mahsus öksürür.)

MRS. HUSHABYE: Demek bizim dadı gönlünü Billy Dunn'a kaptırmış. Onun da gönlünde bir aslan yatar, derdim.

RANDALL: Şimdi bütün eski kavgaları tazeleyecekler. Gel keyfim gel!

LADY UTTERWORD *(sinirlenerek)*: Sen evli değilsin, Randall. Ne anlarsın bu işlerden? Kapat çeneni!

RANDALL: Zalim!

MRS. HUSHABYE: Çok heyecanlı bir gece geçirdik. Bundan sonra ne yapsak sönük kalır. Hepimiz yatmaya gitsek iyi olacak.

RANDALL: Belki bir hırsız daha çıkagelir.

MAZZINI: Olacak şey değil. Tanrı esirgesin!

RANDALL: Neden olmasın? İngiltere'deki hırsızların sayısı herhalde birden fazladır.

MANGAN *(surat asarak)*: Ben de kim oluyorum. Unutuldum. Hırsız ortaya çıkınca pabucum dama atıldı.

MRS. HUSHABYE *(çapkınca yerinden fırlayıp ona doğru giderek)*: Benimle kırlarda gezmeye gelir misiniz, Alfred?

ELLIE: Gidin, Mr. Mangan. Biraz açılırsınız. Hesione sizi yatıştırır.

MRS. HUSHABYE *(koluna girip zorla yerinden kaldırarak)*: Haydi Alfred. Gökte ay var. Tıpkı Tristan ile Isolde'deki gece gibi. *(Kolunu okşayarak onu iskele kapısına doğru götürür.)*

MANGAN *(kıvranır, ama boyun da eğer)*: Ne yüzle? Yüreğinizde şu kadarcık olsun... *(Hesione onu çıkarırken hıçkırıkları işitilir.)*

LADY UTTERWORD: Al sana bir tane daha! Ne olmuş koskoca adama?

ELLIE *(sesinde garip bir sakinlikle uzaklara bakarak)*: Yüreği paralanıyor, o kadar. Tuhaf bir duygu bu. Müthiş bir acı. Ama bereket, duyma gücümüzü aşıyor. Yüreğiniz paramparça olunca bütün gemileriniz yanmıştır! Artık bir şey sarsamaz sizi. Mutluluğun sonu ve huzurun başlangıcı!

LADY UTTERWORD *(herkesi şaşırtan bir öfkeyle ayağa kalkarak)*: Bu ne cüret?

HECTOR: Allah Allah! Ne oluyor kuzum?

RANDALL *(fısıldayarak)*: Şş! Şş! Kendine gel!

ELLIE *(şaşkın, ama kibirli)*: Sözüm size değildi, Lady Utterword. Hem böyle azarlanmaya hiç alışkın değilim.

LADY UTTERWORD: Belli, belli! Doğru dürüst bir terbiye görmediğiniz besbelli.

MAZZINI: Rica ederim, Lady Utterword!

LADY UTTERWORD: Ne demek istediğinizi anlamadım sanki! Bu ne saygısızlık!

ELLIE: Siz ne demek istiyorsunuz, kuzum?

KAPTAN *(masaya yaklaşır)*: Şunu demek istiyor: "Ben kalp ağrısı nedir bilmem." Ömrü boyunca biri gelsin de kalbini kırsın diye beklemişti. Artık kırılacak kalbi olmadığından korkmaya başladı.

LADY UTTERWORD *(diz çöküp babasına sarılarak)*: Babacığım, benim kalpsiz olduğumu söyleyemezsin.

KAPTAN *(ağırbaşlı bir sevecenlikle onu kaldırarak)*: Kalbin olmasaydı, kırılmasını isteyebilir miydin çocuğum?

HECTOR *(sıçrayarak ayağa kalkar)*: Lady Utterword, size güven olmaz. Durup dururken ortalığı velveleye verdiniz. *(Sancak kapısından bahçeye kaçar.)*

LADY UTTERWORD *(peşinden koşarak)*: Hector! Hector!

RANDALL: İnanın, sinirleri bozuldu sadece. *(Ocak demirini sallayarak arkalarından gider.)* Ariadne, Ariadne! Dikkatli ol yalvarırım. Yoksa... *(Çıkmıştır.)*

MAZZINI: Ne kadar üzücü bir durum. Acaba benim yapabileceğim bir şey var mı?

KAPTAN *(resim tahtasının başına geçip çalışmaya başlar)*: Yok. Yatmaya git. İyi geceler!

MAZZINI *(şaşkın)*: Ya? Eh, gideyim bari.

ELLIE: İyi geceler babacığım. *(Onu öper.)*

MAZZINI: İyi geceler, bir tanem! *(Gitmek üzereyken dönüp kitap raflarına yaklaşır.)* Bir kitap alayım. *(Alır.)* İyi geceler! *(Çıkıp Kaptan'la Ellie'yi yalnız bırakır.)*

(Kaptan resim çizmeye dalmıştır. Ellie bir an başında dikilip onu seyreder.)

ELLIE: Hiçbir şey rahatınızı kaçırmaz mı, Kaptan Shotover?

KAPTAN: Bir tayfunda, tam on sekiz saat kaptan köprüsünde durmuştum. Gerçi burada hayat daha fırtınalı, ama dayanabiliyorum.

ELLIE: Acaba Mr. Mangan'la evlensem mi?

KAPTAN *(başını kaldırmadan)*: İlle bir kayaya toslayıp batmak istiyorsan, ha biri olmuş, ha öbürü.

ELLIE: Ama sevmiyorum onu.

KAPTAN: Sevdiğini kim söyledi?

ELLIE: Şaşmıyor musunuz?

KAPTAN: Ben mi şaşacağım? Bu yaşta?

ELLIE: Bu dürüst bir alışveriş bana kalırsa. Onun benden bir çıkarı var, benim ondan başka bir çıkarım.

KAPTAN: Para mı?

ELLIE: Para.

KAPTAN: Oh ne âlâ! Biri yanağını uzatacak, öbürü öpecek. Biri para kıracak, öbürü yiyecek.

ELLIE: Acaba hangimiz kârlı çıkacağız bu pazarlıktan?

KAPTAN: Sen. Bu herifler bütün gün bir yazıhaneye kapanırlar. Akşamdan akşama görürsün suratını. Geceleri uykuda geçirirsiniz daha çok. Bütün gün def edersin başından. Çarşılara çıkar, paracıkları saçar savurursun. Bu da fazla gelirse bir denizciyle evlen. Yılda olsa olsa, üç hafta başına ekşir.

ELLIE: En iyisi bu herhalde.

KAPTAN: Kızım gibi tepeden tırnağa kadar evli olmak felaket. Kocası cehennemdeki lanetli bir ruh gibi, bütün gün evde.

ELLIE: Bunu hiç düşünmemiştim.

KAPTAN: İş evliliği yapıyorsan, işini sağlam kazığa bağla.

ELLIE: Neden kadınlar başkalarının kocalarına göz koyarlar?

KAPTAN: Neden at hırsızları boynu kırılmış atları vahşi atlara yeğ tutarlar?

ELLIE *(kısa bir kahkaha atar)*: Doğru. Ne aşağılık bir dünyada yaşıyoruz.

KAPTAN: Umurumda bile değil. Bir ayağım çukurda zaten.

ELLIE: Ama ben hayatının başlangıcındayım.

KAPTAN: Onun için ilcriye bak.

ELLIE: Sanırım, ilerisini düşünen, açıkgöz bir kızım ben.

KAPTAN: Açıkgözlük et demedim, ileriye bak, dedim.

ELLIE: Arada ne fark var?

KAPTAN: Bütün dünyayı kazanıp kendi ruhunu kaybetmek, açıkgözlüktür. Yalnız unutma, ruhuna dört elle sarılırsan hiçbir zaman bırakmaz seni. Oysa, bir gün bakarsın, dünya elden gidivermiş.

ELLIE *(bezginlikle yanından ayrılır, huzursuzca dolaşmaya başlar)*: Özür dilerim, Kaptan Shotover, ama böyle sözlere karnım tok. Eski kafalı adamlardan hayır gelmez bana. Eski kafalılar sanıyor ki, parasız ruh sahibi olunur. Paran ne kadar kıtsa, ruhun o kadar yücedir. Bugünün gençleri enayi değil. Ruh sahibi olmak pahalıya patlar adama; otomobil sahibi olmaktan çok daha pahalıya.

KAPTAN: Bak sen! Senin ruhun ne yer, ne içer?

ELLIE: Ruhum, müzikle, resimlerle, kitaplarla, dağlarla, göllerle beslenir. Güzel giysilere, hoş insanların sohbetine doyamaz. Bu ülkede bol paran yoksa bunlardan payını alamazsın. Onun için ruhlarımız böylesine kavruk, böylesine aç!

KAPTAN: Mangan'ın ruhu domuz damında besleniyor.

ELLIE: Evet, yazık onun eline geçen paralara. Herhalde gençken ruhu açlıktan ölmüş. Ama ben para harcamasını bilirim. Benim elime geçen para çarçur olmaz. Ruhumu kurtarmak için paralı bir adama varıyorum. Bir kadın budala değilse bu yolu tutar.

KAPTAN: Para ele geçirmenin başka yolu yok mu? Neden çalmıyorsun?

ELLIE: Cezaevine gitmek istemiyorum da, ondan.

KAPTAN: Tek sebebi bu mu? Sakın, dürüstlükle bir ilgisi olmasın?

ELLIE: Aman, siz de çok eski kafalısınız Kaptan. Bir zamane kızına sorun bakalım: İşini kanuna uydurarak para kazanmak namusluluk, kanunsuz yoldan para kazanmak namussuzluk mudur her zaman? Mangan babamla arkadaşlarının paralarını çaldı. Polis engel olmasa ben de bu paraları ondan çalardım. Polis engel olacağına göre benim için tek çıkar yol onunla evlenmek.

KAPTAN: Seninle tartışamam. Çok yaşlıyım. Bu kafa değişmez artık. Bende iş bitmiş. Yalnız şunu söyleyeyim, ister eski kafalı ol, ister yeni kafalı, kendini satarsan ruhuna öyle zorlu bir darbe indirirsin ki, yeryüzünün bütün kitapları, resimleri, konserleri, manzaraları derdine derman olamaz. *(Birden yerinden kalkıp kilere doğru yürür.)*

ELLIE *(koşup bileğinden yakalar)*: Öyleyse neden Zengibar'da kendinizi şeytana sattınız?

KAPTAN *(şaşırarak durur)*: Ne?

ELLIE: Karşılık vermeden kaçmak yok! Bu numaranızı keşfettim. Siz kendinizi sattınızsa, ben neden satmayayım?

KAPTAN: Öyle düşük adamlarla başa çıkmak zorundaydım ki, tekme tokat, sille küfür üzerlerine yürümezsem söz geçiremiyordum. Birtakım budalalar, sokaklarda ne kadar hırsız uğursuz varsa toplayıp bir talim gemisine doldurmuşlar. Güya bunlar adam edilecek, tayfa diye yetiştirilecek. Baktım, adamlarda Tanrı korkusu değil, kamçı korkusu var. Kendimi şeytana sattım diye kandırdım bu haydutları. Böylece, beni yavaş yavaş insanlıktan çıkaran o tekmelerden, o sövüp saymalardan kurtuldum.

ELLIE *(onu salvererek)*: Ben de kendimi Mangan'a satmış gibi yaparak beni yavaş yavaş insanlıktan çıkaran fukaralıktan kurtulacağım.

KAPTAN: Zenginlik seni büsbütün insanlıktan çıkarır. Zenginlik değil ruhunu, vücudunu bile kurtaramaz.

ELLIE: Gene eski kafalılık ediyorsunuz. Artık ruhun vücut, vücudun ruh olduğunu biliyoruz. Bize başka ağızlar yapıyorlar. Vücutlarımızı köle gibi kullanmalarına ses çıkarmazsak ruhlarımızı koruyabileceğimize inandırmak istiyorlar bizi. Korkarım, sizden de bana bir fayda geleceği yok Kaptan.

KAPTAN: Ya ne bekliyordun? Bir kurtarıcı, bir peygamber mi? Buna inanacak kadar eski kafalı mısın?

ELLIE: Hayır. Ama çok akıllı olduğunuzu, bana akıl verebileceğinizi sanıyordum. Foyanızı meydana çıkardım. İşiniz başınızdan aşkınmış gibi ortadan kaybolup birtakım güzel sözler hazırlıyorsunuz. Arada bir içeriye dalıp herkesi şaşırtıyorsunuz bu sözlerle. Sonra kimsenin ağzını bile açmasına meydan vermeden tabana kuvvet kaçıyorsunuz.

KAPTAN: Bana karşılık verilmesi kafamı allak bullak ediyor, cesaretimi kırıyor. Kadınları da, erkekleri de içim götürmüyor artık. Kaçmak zorundayım. Şimdi de tabanları kaldırmalı. *(Kaçmaya davranır.)*

ELLIE *(yeniden koluna yapışır)*: Benden kaçamazsınız. Sizi ipnotize ederim. Bu evde dilediğim gibi konuşabildiğim bir tek siz varsınız. Beni sevdiğinizi de biliyorum. Oturun aşağı! *(Onu kanepeye çeker.)*

KAPTAN *(yenilerek)*: Dikkatli ol; ben bunadım artık. Yaşlı adamlar tehlikelidir. Dünya ister batsın, ister çıksın, umurlarında bile olmaz.

ELLIE: Yaşlılar, dünyanın geleceği ile ilgilenir sanırdım. Kendi gelecekleri fazla önemli olmasa gerek.

KAPTAN: Bir adamın dünyaya karşı ilgisi, kendine karşı ilgisinin dolup taşmasından doğar. Çocukken teknen daha dolmamıştır. Onun için sadece kendi işine bakarsın. Büyüyünce teknen dolup taşar; bir politikacı, bir filozof, bir araştırıcı, bir serüvenci kesilirsin. Yaşlılıkta tekne kurur yeniden. Aşkınlık taşkınlık kalmaz. Çocukluğuna dönersin. Sana eski aklımın artıklarından verebilirim ancak.

Birtakım kırıntılar, döküntüler! Ama kendi küçük isteklerimle, kendi küçük oyuncaklarımdan başka bir şeye aldırdığım yok artık. Şurada oturmuşum, soydaşlarımın köküne kibrit suyu dökmek için eski düşüncelerimi uygulamaya uğraşıyorum. Bakıyorum, kızlarımla kocaları sevda oyunları, duygululuk, züppelik üzerine kurulmuş budalaca ömürlerini sürdürüp gidiyorlar. Bakıyorum siz, genç kuşak, onların duygululuğuna, züppeliğine sırt çevirip paraya, rahata, çıkarcılığa yönelmişsiniz. Kaptan köprüsünde başımda tayfunlar eserken ya da karanlık kutuplarda aylarca buz keserken senden çok daha mutluydum ben. Sen zengin bir koca peşindesin. Senin yaşındayken ben güçlükleri, tehlikeyi, korkuyu, ölümü gözlerdim, yaşadığımı şiddetle duyabileyim diye. Ölüm korkusunun esiri olmadım. Kazancım şu oldu: Hayatımı yaşadım. Sen fakirlik korkusunun esiri olacaksın ömrün boyunca. Kazancın şu olacak: Yiyip içeceksin, ama yaşamayacaksın.

ELLIE *(sabırsızca doğrularak)*: Ama ne gelir elimden? Kaptan değilim ki tayfunlarda köprülere dikileyim ya da Grönland'ın buz dağlarında ayıbalığı, balina avlayayım. Kadınları kaptan yapmıyorlar. Gemilerde hosteslik mi edeyim yani?

KAPTAN: Beğenemedin mi? Gemi hostesleri isteseler her zaman kıyıya atarlar kapağı. Ama enginlere açılırlar durmadan. Alarga!

ELLIE: Kıyıya yanaşınca para için evlenmekten başka ne gelir ellerinden? Ben hosteslik filan istemem. Deniz tutar beni. Bana başka bir iş düşünün.

KAPTAN: O kadar uzun boylu düşünemem. Çok yaşlıyım. Bir volta alayım gene. *(Kalkmaya çalışır.)*

ELLIE *(onu zorla oturtur)*: Oturun oturduğunuz yerde. Burada mutlusunuz, değil mi?

KAPTAN: Sana dedim kaç kere, beni zorla tutmak tehlikeli. Uyanık duramıyorum. Zihnim bulanıyor.

ELLIE: Nereye gidiyorsunuz? Uyumaya mı?

KAPTAN: Hayır. Bir kadeh rom yuvarlamaya.

ELLIE *(müthiş hayal kırıklığına uğramıştır)*: Şimdi anlaşıldı. Aman ne iğrenç! Ne oluyor? Sarhoş olunca uçuyor musunuz?

KAPTAN: Hayır. Hiçbir şeyden nefret etmem, sarhoşluktan nefret ettiğim kadar. Sarhoş olmak, düşler görmek, yumuşamak demektir; kolayca sevinmek, kolayca aldanmak, kadınların pençesine düşmek demektir. Gençliğinde içki böyle haltlar yedirir adama. Ama yaşlanınca, benim gibi çok çok yaşlanınca düşler kendiliğinden gelir. Ne korkunçtur bilemezsin! Sen gençsin, geceleri uyursun yalnız; deliksiz bir uyku çekersin. Zamanla öğleden sonraları da kestireceksin. Sonraları sabahleyin bile göz açamayacaksın uykudan. Yorgun uyanacaksın; yorgun, bezgin, yaşamaktan usanmış. Uyuklamaktan hiç kurtulamayacaksın. Kendini romla uyanık tutmazsan on dakikada bir düşler bastıracak, elin işe güce yetmeyecek. Şimdi ayık kalmak için içiyorum. Ama düşler baskın çıkıyor. Hem, eski romlar nerede? Sen geldiğinden beri on bardak yuvarladım. Sudan farksız. Git, bana bir bardak rom getir. Guinness yerini bilir. Yaşlı bir adamın kafayı çekmesi nasıl rezilce bir iş. Gözlerinle görürsün.

ELLIE: İçmek yasak! Kendinizi düşlere kaptırın. Benimle konuşurken ayağınız toprağa basmasın.

KAPTAN: Yorgunum. Sana karşı koyacak gücüm kalmadı. İkinci çocukluğuma girdim. Seni olduğun gibi göremiyorum. Kim olduğumu bile unuttum. Bütün ömrümce ürktüğüm şu kahrolası mutluluktan başka bir şey duymuyorum. Hayat elden giderken gelen mutluluk. Direnecek, iş görecek yerde, boyun eğmenin, düşler görmenin mutluluğu, çürümeye başlamış meyvenin tadı.

ELLIE: Benim bir zamanlar düşlerimi kaybetmekten korktuğum gibi. Ama benim için hepsi bitti. Düşlerim bin par-

ça oldu. Çok yaşlı, çok zengin bir adamla evlenmek isterdim. Sizinle evlenmek isterdim. Mangan'a varacağıma size varırım seve seve. Çok zengin misiniz?

KAPTAN: Hayır. Elden ağıza yaşıyorum. Hem Jamaika'da, bir yerde bir karım olacak, karaca kuruca, gönlüme görece; yaşıyorsa tabii.

ELLIE: Ne yazık! Sizin yanınızda öyle mutluyum ki! *(Farkında olmadan Kaptan'ın elini alıp okşar.)* Bir daha mutlu olamam sanıyordum.

KAPTAN: Neden?

ELLIE: Bilmiyor musunuz?

KAPTAN: Hayır.

ELLIE: Gönül yarası, Hector'a âşık olmuştum. Evli olduğunu bilmiyordum.

KAPTAN: Gönül yarası mı? Öylesine kendine yeten kişiler vardır ki, her şeyleri ellerinden alındığı zaman mutlu olurlar ancak, her şeyleri, hatta umutları bile. Onlardan mısın sen?

ELLIE *(elini sıkar)*: Öyle, anlaşılan. Artık ne istesem yaparım gibi geliyor bana, çünkü istediğim hiçbir şey yok.

KAPTAN: İşte asıl güçlülük bu! Deha bu! Romdan da iyi bu!

ELLIE *(elini iterek)*: Rom! Neden her şeyi berbat ettiniz? *(Hector ile Randall sancak kapısından gelirler.)*

HECTOR: Affedersiniz. Rahatsız ettik galiba.

ELLIE *(kalkarak)*: Mr. Randall'a kaplan hikâyesini anlatmak istiyorsunuz herhalde. Gelin Kaptan; babamla konuşmak istiyorum. Haydi beraber gidelim.

KAPTAN *(kalkarak)*: Zırvalama, adam yatmaya gitti.

ELLIE: Aha! İşte yakaladım sizi. Yatmaya giden sahici babam. Ama sizin bana verdiğiniz baba mutfakta. Ta başından beri biliyordunuz işin doğrusunu. Gelin. *(Onu iskele kapısından bahçeye götürür.)*

HECTOR: Yaman kız doğrusu! Koca denizciyi bir fino köpeği gibi istediği yere sürüklüyor.

RANDALL: Şimdi yalnız kaldığımıza göre, dostça bir konuşma yapabiliriz değil mi?

HECTOR: Burası benim evim sayılır. Buyurun, emrinizdeyim.

(Hector, resim masasının başına oturarak Randall'a döner. Randall teklifsizce marangoz tezgâhına yaslanır.)

RANDALL: Rahatça içimizi dökebiliriz sanırım. Yani Lady Utterword konusunda.

HECTOR: Siz buyurun. Ben bu konuya yabancı sayılırım. Kendileriyle henüz bugün tanıştım.

RANDALL: Ne? Ama siz enişte sisiniz.

HECTOR: Siz de kayınbiraderisiniz.

RANDALL: Ama pek içlidışlı görünüyorsunuz onunla.

HECTOR: Siz de.

RANDALL: Ama ben içlidışlıyım. Yıllardır tanışıyoruz.

HECTOR: Aynı yakınlığı benimle beş dakikada kuruverdi.

RANDALL *(üzgün)*: Hani şu Ariadne, adamı çileden çıkarır. *(Surat asarak pencereye doğru gider.)*

HECTOR *(serinkanlı)*: Hesione'a da söyledim görür görmez, kız kardeşi çok girişken bir kadın.

RANDALL *(üzgün üzgün dönerek)*: Siz kadınların yakışıklı bulduğu bir erkeksiniz, Hushabye.

HECTOR: Caka satmaya özendiğim gençlik yıllarımda bu kılığa girmiştim. Hesione, değiştirmeme razı değil. *(Arap kostümünü gösterir.)* Bana bu gülünç şeyleri giydirir. Smokinle pek şapşal oluyormuşum.

RANDALL: Hâlâ kalıp kıyafet yerinde, aziz dostum. Bana inanın lütfen, zerre kadar kıskanç değilim, kıskançlık nedir bilmem...

HECTOR: Asıl önemlisi ağabeyiniz kıskanç mıdır?

RANDALL: Ne? Hastings mi? Üzmeyin tatlı canınızı. Ağabeyim en can sıkıcı ayrıntılar üzerinde her gün on altı saat kafa patlatır da gık demez. Bu çalışkanlıkla nereye git-

se en üst basamağa çıkar. Ariadne günde üç kere karnını doyurdu mu, mesele yok. Biri çıkıp karısının gönlünü hoş edince, "Allah razı olsun," der.

HECTOR: Kadında, Shotover'lardaki o şeytan tüyü bulunduğuna göre bu işin gönüllüsü çoktur değil mi?

RANDALL *(kızgın)*: Herkese yüz veriyor, efendim. Utanmak, arlanmak yok bu kadında. Bana inanın lütfen aziz dostum, zerre kadar kıskanç değilim, kıskançlık nedir bilmem, ama nereye gitse dile düşüyor. Hep düşüncesizliği yüzünden. Bir şey yapsa canım yanmaz. Etrafına topladığı erkekleri tınmaz bile. Ama el gün ne bilsin? Hastings'e karşı büyük haksızlık efendim, bana karşı büyük haksızlık!

HECTOR: Ona sorarsanız, o kadar doğru hareket ediyormuş ki...

RANDALL: O nerede, doğruluk nerede? Sabahtan akşama kadar ortalığı velveleye verir. Siz de ayağınızı denk alın, dostum, sizin de başınıza bela kesilir; daha doğrusu sizi sevseydi hapı yutmuştunuz.

HECTOR: Sevmiyor mu?

RANDALL: Zerre kadar sevmiyor. Belki sizin kafatasınızı da koleksiyonuna eklemek ister. Ama yıllardan beri gerçek sevgisini bir başkasına vermiştir. Onun için gafil avlanmayın.

HECTOR: Bu kıskançlık yüzünden çok acı çekiyor musunuz?

RANDALL: Kıskançlık mı? Ben mi kıskancım? İki gözüm, size söylemedim mi, zerre kadar kıskanç...

HECTOR: Evet, Lady Utterword de hiçbir zaman ortalığı velveleye vermediğini söylemişti. Boşuna bıyıklarını kıskanmayın, değmez. Hiçbir gerçek adamı kıskanmaya kalkmayın. Sonunda hepimizi alt eden, kadınların kafalarında yarattıkları kahramanlardır. Hem kıskançlık, sizin şu görmüş geçirmiş, efendi adam pozunuza yakışmıyor.

RANDALL: Rica ederim, Hushabye, insan poz kesmekle suçlandırılmadan da çelebi olabilir.

HECTOR: O da ayrı bir poz. Bu evde biz bütün pozları biliriz. Bizim oyunumuz da pozun altındaki adamı bulmak. Şu anda Ellie'nin pek sevdiği Othello pozundasınız.

RANDALL: Bu evde oynanan bazı oyunlar adamın canını burnuna getiriyor.

HECTOR: Evet, ben de yıllarca bu oyunların kurbanı olmuştum. Nasıl acıyla kıvranırdım başlangıçta. Ama zamanla alıştım. Sonunda ben de oyuncu oldum çıktım.

RANDALL: Bana oyun oynamayın lütfen. Benim kişiliğimi, benim efendilik anlayışımı anlamadığınız besbelli.

HECTOR: Sizin efendilik anlayışınız, Lady Utterword'ü çekiştirmek, gizlerini açığa vurmak mıdır?

RANDALL *(çocukça bir yakınma havasıyla homurdanarak)*: Lady Utterword'ü yeren bir kelime bile çıkmadı ağzımdan. Bu bir tuzak!

HECTOR: Ne tuzağı?

RANDALL: Elbirliğiyle bir tuzak hazırlamışsınız. Maksadınız beni küçük düşürmek, çocukça davranan, saçma sapan bir adam gibi göstermek. Asla böyle bir adam değilim. Olmadığımı herkesler bilir.

HECTOR: Bu evin havası altüst etmiş sizi. Çoğu zaman misafirlerimiz böyle ipin ucunu kaçırırlar. *(Bahçe kapısına gidip buyuran bir sesle Lady Utterword'ü çağırır.)* Ariadne!

LADY UTTERWORD *(uzaktan)*: Efendim.

RANDALL: Onu ne diye çağırıyorsunuz? Sizinle konuşmak...

LADY UTTERWORD *(nefes nefese gelir)*: Ne buyurucu adamsınız, Hector! Korktum sizden. Ne var?

HECTOR: Dostunuz Randall'la baş edemiyorum. Herhalde siz onu yola getirmesini bilirsiniz.

LADY UTTERWORD: Randall, gene kendini maskara mı ediyorsun? Yüzünden belli. Ne adi, ne küçük adamsın!

RANDALL: Sen de çok iyi bilirsin Ariadne, zerre kadar adi değilim. Adilik nedir bilmem. Burada ne yaptım sanki? Herkesler bana bayıldı. Bir hırsız karşısında bile zerre kadar soğukkanlılığımı kaybetmedim. Soğukkanlılık belki en güçlü yanım. *(Hırsla ayağını yere vurur, öfkeyle bir aşağı bir yukarı dolaşır.)* Beni de adam yerine koyun canım. Hushabye bana karşı böyle küstahlık edemez. Senin önüne gelenle fingirdemenden bıktım. Göz yummayacağım artık.

HECTOR: Adamda tuhaf bir saplantı var: Kendisini kocanız sanıyor.

LADY UTTERWORD: Biliyorum. Kıskançlığından çatlıyor. Sanki beni kıskanmaya hakkı varmış gibi. Her yerde şerefime leke sürüyor. Her zaman ortalığı çorbaya çeviriyor. Yetti artık Randall, canıma yetti! Sen kim oluyorsun Hector'la sözümü edecek? Erkeklerin diline düşmek istemem.

HECTOR: İnsaf edin, Ariadne! Sizde bu vurucu güzellik varken adınızı nasıl dilimizden düşürürüz?

LADY UTTERWORD: Yok canım! Ya sizin o baş döndürücü yakışıklılığınız?

HECTOR: Yakışıklı olmamak elimde mi?

LADY UTTERWORD: Bıyığınızı kesebilirsiniz hiç değilse, ben burnumu uçuramam ya! Bana vurulan erkekler hayatımı altüst ediyorlar. Bir de Randall, benim erkeklerin peşinden koştuğumu söyler.

RANDALL: Ben mi?

LADY UTTERWORD: Sen tabii, Az önce söyledin. Kadınlardan başka bir şey düşünemez misin? Napoléon ne demiş? "Kadınlar aylak erkeklerin uğraşıdır," demiş. Çok doğru. Dünyada arasanız tarasanız Randall'dan daha aylak bir erkek bulamazsınız.

RANDALL: Ariad...

LADY UTTERWORD *(bir laf kalabalığı ile onu şaşkına çevirerek)*: Öylesin, Randall, öylesin. Hiç inkâr etme! Bu-

güne kadar ne işe yaradın? Evde üç yaşında bir çocuktan betersin. Uşağın arkanı toplamasa halin duman. Uşaksız bir adım atamazsın...

RANDALL: Buna ne derler...

LADY UTTERWORD: Tembellik! Tembelliğin daniskası! Sen tembellerin şahısın. Bencillik örneği, bencillerin en âlâsısın! Dünyada senin kadar can sıkıcı bir adam yoktur. Dedikodu yaparken bile kendini ileri sürersin ille. Neye sıkılmışsın, neye üzülmüşsün, kimler seni kırmış! *(Hector'a dönerek)* Onu ne diye çağırırlar, bilir misiniz Hector?

(Hector ve Randall birlikte konuşurlar.)

HECTOR: Bilmek istemiyorum.

RANDALL: Sus artık, yeter.

LADY UTTERWORD: Kokmuş Randall! Sosyetede adı budur.

RANDALL *(haykırarak)*: Artık dayanamayacağım! Yeter! Seni cehennem... *(Tıkanır.)*

LADY UTTERWORD: Söyle, söyle! İçinde kalmasın! Bu defa ne olacağız bakalım? Cehennem cadısı mı, yoksa aşağılık bir hayvan mı?

RANDALL *(köpürerek)*: Kadın, dünyadaki hayvanların en korkuncudur. Sen adamı çıldırtan bir şeytansın. Hushabye, bana inanmayacaksınız ama, bu ifriti bütün ömrümce sevdim. İnanın bana çok pahalıya oturdu bu sevgi. *(Ağlayarak resim masasının başına oturur.)*

LADY UTTERWORD *(zafer dolu)*: Ağla bebecik, ağla!

HECTOR *(ciddi bir tavırla Randall'a yaklaşır)*: Dostum, Shotover kardeşlerin erkekler üzerinde garip etkileri vardır: Onları âşık ederler, onları ağlatırlar. İkisinden biriyle evli olmadığına şükret.

LADY UTTERWORD *(kibirlice)*: Çok rica ederim, Hector...

HECTOR *(Ariadne'ı omuzlarından kavrayarak Randall'dan uzaklaştırır, sonra bir eliyle boğazını sıkar)*: Ba-

na bak Ariadne! Bir de bana saldırmaya kalkarsan seni boğarım, anlaşıldı mı? Karşı cinsten biriyle kedinin fareyle oynadığı gibi oynamak güzel oyundur. Ama ben seni öyle üterim ki bu oyunda, neye uğradığını şaşırırsın. *(Onu hırsla koltuğun üstüne fırlatır, daha az şiddetle, ama kararlı, sözüne devam eder.)* Napoléon'un kadın için, aylak erkeğin uğraşı dediği doğru, ama savaşçının oynaşı olduğunu da söylemişti. Ben savaşçıyım. Onun için aklını başına al.

LADY UTTERWORD *(hiç umursamadan, hatta gördüğü zorbalıktan biraz hoşlanmış)*: Azizim Hector, sadece benden istediğinizi yaptım.

HECTOR: Bunu da nereden çıkardınız?

LADY UTTERWORD: Randall'ı yola getireyim diye beni çağırmadınız mı? Kendiniz başa çıkamadığınızı söylediniz.

HECTOR: Vur dedikse öldür demedik. Adamı deli etmeye ne hakkınız var?

LADY UTTERWORD: Deli filan değil canım. O böyle yola getirilir. Anne olsaydınız anlardınız.

HECTOR: Anne mi? Bu da nereden çıktı.

LADY UTTERWORD: Çok basit. Çocuklar sinirleri gergin ve yaramaz olunca onları bir temiz döverdim. Ağlaya ağlaya sinirleri boşanır, rahat bir uyku çekerlerdi. Uyandıklarında ortalık süt liman. Randall'a dayak atamam. Koskoca herif. Azarlarım, veririm ağzının payını, ta ağlatana kadar. Paparayı yiyince yatışır. Bakın şimdiden uyuklamaya başladı. *(Dedikleri çok doğrudur.)*

RANDALL *(uyanarak)*: Hiç de uyukladığım filan yok. Taş yüreklisin Ariadne. *(Duyguluca)* Ama her zamanki gibi seni bağışlamam gerek. *(Esnerken kendini tutar.)*

LADY UTTERWORD: Bu açıklama sizi kandırdı mı koca savaşçı?

HECTOR: Bir gün çok ileri gidersen, canına kıyarım. Seni budala sanmıştım.

LADY UTTERWORD *(gülerek)*: Başlangıçta herkes öyle sanır. Ama göründüğüm kadar budala değilim. *(Kendinden memnun, ayağa kalkar.)* Haydi Randall, yatmaya git. Sabahleyin kuzu kuzu uyanırsın.

RANDALL *(kafa tutmaya çalışarak)*: Canım isteyince yatarım. Daha saat on bile değil.

LADY UTTERWORD: Onu çoktan geçti. Hemen yatmaya gönderin onu, Hector. *(Bahçeye gider.)*

HECTOR: Şu erkeklerin kadınlara köleliğinden daha beter bir kölelik var mıdır yeryüzünde?

RANDALL *(azimle kalkar)*: Yarın onunla konuşmayacağım. Öyle bir ders vereceğim ki ona. İyi geceler bile demeden doğru yatmaya gideceğim. *(Hole doğru yürür.)*

HECTOR: Sizi büyülemişler, dostum. İhtiyar Shotover, Zengibar'da kendini şeytana satmış. Şeytan ona kara bir ifrit vermiş karı diye. Bu iki canavar, onların buradan ıraklara karışmış yavruları. Ben Hesione'un dizinin dibinden ayrılamam, ama kocasıyım; onun için çıldırıyordum, hiç değilse karıkoca olduk sonunda. Ya siz neden yuları Ariadne'ın eline verdiniz? Ne kârınız var? Âşığı mısınız?

RANDALL: Beni yanlış anlamayın; yüksek bir anlamda, platonik bir anlamda...

HECTOR: Saçma! Platonik bir anlamdaymış! Desenize sizi uşak gibi kullanıyor, ama maaş günü gelince yan çiziyor.

RANDALL *(zayıfça)*: Ben razı olduktan sonra size ne? Hem haberiniz olsun, onu fena cezalandıracağım. Göreceksiniz. Kadınları yola getirmesini bilirim. Aman, nasıl da uyku bastırdı. Gözlerimi açamıyorum. Mrs. Hushabye'a iyi geceler deyin benim için, lütfen. İyi geceler, iki gözüm. *(Hızla çıkar.)*

HECTOR: Zavallı avanak! Ah kadınlar! Kadınlar! *(Dua eder gibi ellerini göğe kaldırır.)* Başımıza inin ey gökler, başımıza inin de ezin bizi. *(Bahçeye gider.)*

Üçüncü Perde

Bahçede, Hector kıç güvertesindeki camlı kapıdan çıkarken, Lady Utterword sancak direğinin doğusundaki hamağa şehvetli bir tavırla uzanmıştır. Ay gibi yuvarlak bir fenerden hamağa ışık düşmektedir. Sancak direğinin öbür tarafındaki uzun bahçe sırasında Kaptan Shotover uyumaktadır. Ellie sevgiyle ona yaslanmıştır. Sıranın solunda bir güverte iskemlesi durur. Arkada Hesione Mangan'la gezinir. Güzel, sakin, aysız bir gece.

LADY UTTERWORD: Ne güzel gece! Sanki bizim için yaratılmış!

HECTOR: Gecenin umurunda değiliz. Vız geliriz geceye. *(Düşünceli, güverte iskemlesine oturur.)*

ELLIE *(rüyalı, Kaptan'a sokularak)*: Güzelliği içime işliyor. Yaşlılar için huzur, gençler için umut gizlidir gecenin koynunda.

HECTOR: Bu söz sizin mi?

ELLIE: Hayır. Kaptan uyumadan önce söylemişti.

KAPTAN: Uyanığım.

HECTOR: Randall yattı, Mr. Mazzini Dunn odasına çekildi. Belki Mangan da.

MANGAN: Buradayım.

HECTOR: Aaa, buradasınız demek. Hesione daha sizi yatağınıza göndermedi mi?

MRS. HUSHABYE *(Mangan'la birlikte bahçe sırasının arkasına gelerek)*: Bu gidişle göndereceğim. Durmadan, "İçime doğdu, ben yakında öleceğim," diyor. Acındırmaya çalışıyor kendini. Ömrümde sevgiye bu kadar susamış adam görmedim.

MANGAN: Vallahi içime doğdu. Size meram anlatmak ne zormuş. Beni dinlemiyorsunuz bile.

MRS. HUSHABYE: Kulağım sizde değildi. Gökyüzünden şahane davul sesleri geldi. Hiçbiriniz işitmediniz mi? Ta uzaklardan gelen bir ses. Sonra kesiliverdi.

MANGAN: Size dedim ya, tren sesiydi.

MRS. HUSHABYE: Ben de size diyorum ki, bu saatte tren geçmez buradan. Son tren dokuz kırk beştedir.

MANGAN: Yük treni olabilir.

MRS. HUSHABYE: Bizim küçük hatta olamaz. Yolcu trenine bir yük vagonu bağlarlar. Bu neydi acaba Hector?

HECTOR: Göklerin homurtusu. Bizim gibi faydasız, gereksiz yaratıklara gözdağı veriyor. *(Şiddetle)* İyi dinleyin beni. İki şey olacak. Ya bizim yerimize geçecek yepyeni bir yaratık doğacak şu karanlıklardan, tıpkı bizim hayvanların yerine geçtiğimiz gibi. Ya da gökler yıldırım kesilip başımıza yağacak.

LADY UTTERWORD *(rahatça hamağında sallanarak, sakin, öğretici bir tonla)*: Biz hayvanların yerine geçmedik ki. Hector. Neden bu eve yıldırımlar düşsün istiyorsunuz? Hesione çekip çevirmesini bilseydi pekâlâ adam edilirdi. Bu evin kusuru ne biliyor musunuz?

HECTOR: Bu evin kusuru biziz. Bir işe yaradığımız yok. Faydasız, anlamsız, tehlikeli kişiler. Vücudumuz kalksın!

LADY UTTERWORD: Abuk sabuk konuşmayın! Hastings, tam yirmi dört yıl önce buraya ayak basar basmaz evin kusurunu görmüştü.

KAPTAN: Ne? O mankafa evime kusur mu bulmuş?

LADY UTTERWORD: Kocam hiç de mankafa değildir.

KAPTAN: Ne kusuru varmış evimin?

LADY UTTERWORD: Bir geminin ne kusuru varsa. Ne akıllı adam değil mi, Hastings, bir bakışta görüverdi.

KAPTAN: Herif budalanın biri zaten. Bir geminin hiçbir kusuru yoktur.

LADY UTTERWORD: Vardır, vardır.

MRS. HUSHABYE: Haydi söyle Addy, patlatma insanı.

HECTOR: İfritler! Zengibarlı cadının kızları, ifritler!

LADY UTTERWORD: Affetmişsiniz onu! Bu evi adam etmek için ne gerek biliyor musunuz? Herkesin iştahla yemek yediği, deliksiz uyku çektiği bir ev yapmak için, at gerek, at.

MRS. HUSHABYE: Amma da yaptın!

LADY UTTERWORD: At gerek, at! Neden bu evi hiçbir zaman kiraya veremedik? Çünkü doğru dürüst ahırları yok. İngiltere'de dinç, yanağından kan damlayan, keyfi yerinde İngilizlerin yaşadığı yerlere bakın. Ahırlar başköşeye geçirilmiştir. Misafir odasında piyano süs olsun diye durur. Misafirlerden biri piyano çalmaya kalksa ortalığın altı üstüne gelir. Olanca eşya piyanonun üstüne yığılmıştır çünkü. Ben ata binmesini öğrenmeden meğer yaşamıyormuşum. Ama çekirdekten yetişmediğim için usta bir binici olamadım. İngiliz toplumunun üst basamağında iki sınıf vardır: Bir ata binenler, bir de siniri bozuklar! Sizler gibi at izini it izine karıştıranlar. Herkes bilir avlananlarda iş var, avlanmayanlarda iş yok.

KAPTAN: Bir gerçek payı var bu sözlerde. Beni gemim adam etti. Gemi de deryaların küheylanıdır.

LADY UTTERWORD: Hastings de bir centilmen oluşunuzu tıpatıp buna yormuştu.

KAPTAN: Bir mankafa için hiç de fena değil. Bir daha gelişinde getir adamı buraya. Bir halleşelim.

LADY UTTERWORD: Randall neden bu kadar nafile, bu kadar rezil bir adamdır? İyi yetiştirilmiş, üniversite mezunu. Dışişlerinde görev almış bir adam. Kalburüstü insanlarla düşüp kalkar. Ömrü onların arasında geçmiştir.

Ama neden kimseye yaranamaz? Neden hiçbir uşak üç aydan fazla kalmaz yanında? Ava gitmeyecek, silah kullanmayacak kadar tembel, zevkine düşkün çıtkırıldımın biridir de ondan. Piyano tıngırdatır, resimler çiziktirir, evli kadınları kovalar, şiirler okur. Flüt de çalar, ama ben eve sokmam flütünü, yoksa... *(Bu sırada açık bir pencereden hüzünlü bir flüt sesi gelir.)* Randall, daha yatmadın mı? Bizi dinliyor muydun? *(Flüt küstahça karşılık verir.)* Bu ne arsızlık! Hemen yat yatağına bakayım! Bu ne edepsizlik! *(Pencere gürültüyle indirilir. Ariadne yatışır.)* Böyle bir adam sevilir mi hiç?

MRS. HUSHABYE: Addy, Ellie'nin zavallı Alfred'le sırf parası için evlenmesi doğru olur mu sence?

MANGAN *(çok telaşlı)*: Bu da nesi? Mrs. Hushabye, benim işlerim böyle herkesin önünde mi tartışılacak?

LADY UTTERWORD: Sanırım Randall artık bizi dinlemiyor.

MANGAN: Herkes dinliyor. Doğru değil bu yaptığınız.

MRS. HUSHABYE: Bu karanlıkta ne ziyanı var? Hem Ellie'nin aldırdığı yok, değil mi Ellie?

ELLIE: Katiyen. Siz ne dersiniz bu işe, Lady Utterword? Çok aklı başında bir kadınsınız.

MANGAN: Ama doğru değil; hiç... *(Mrs. Hushabye eliyle ağzını kapatır.)* Pekâlâ, pekâlâ!

LADY UTTERWORD: Kaç paranız var, Mr. Mangan?

MANGAN: Eh, artık bu kadarı da fazla.

LADY UTTERWORD: Saçmalamayın Mr. Mangan. Bu iş geliriniz üstünde dönüyor, değil mi?

MANGAN: Mademki işin ucu paraya dayanıyor, Ellie'nin kaç parası varmış bakalım?

ELLIE: Hiç.

LADY UTTERWORD: Sorunuz karşılandı, Mr. Mangan. Miss Dun kâğıtlarını açıkça masanın üstüne koydu. Şimdi siz elinizdekileri saklayamazsınız.

MRS. HUSHABYE: Haydi Alf, baklayı ağzınızdan çıkarın. Ne kadar?

MANGAN *(gözü dönmüş)*: Hiç param yok, hiçbir zaman da olmadı.

MRS. HUSHABYE: Alfred, şakayı bırakın.

MANGAN: Şaka filan ettiğim yok, size düpedüz gerçeği söylüyorum.

LADY UTTERWORD: Öyleyse, neyle geçiniyorsunuz Mr. Mangan?

MANGAN: Yol ödenekleriyle, ufak tefek komisyonlarla.

KAPTAN: Şu hayat denen yolculukta bir parça yolluktur elimize geçen. Zaten kim daha fazla kazanıyor?

MRS. HUSHABYE: Ama sizin fabrikalarınız, sermayeniz, malınız mülkünüz var değil mi?

MANGAN: Herkes öyle sanır. Herkes endüstrinin Napoléon'u olduğumu sanır. Onun için Miss Ellie benimle evlenmek istiyor. Ama söylüyorum size, hiçbir şeyim yok.

ELLIE: Demek fabrikalar da, Marcus'un kaplanları gibi. Aslı astarı yok.

MANGAN: Aslı astarı var. Ama benim değil. Sendikaların, hisse sahiplerinin, bir sürü tembel, ciğeri beş para etmez kapitalistin. Fabrika kurmak için böyle adamlardan toplarım parayı. Sonra işletmek için Miss Dunn'ın babası gibi adamları geçiririm iş başına. Kâr getirsin diye işi sıkı tutarım tabii. Eh, arada biz de geçinir gideriz. Ama benimkisi yaşamak değil, it gibi sürünmek. Malıma sahip değilim.

MRS. HUSHABYE: Alfred, Alfred, biliyorum bu ağızlar niçin? Avuç açıp sadaka isteyeceksiniz nerdeyse. Maksat Ellie'yle evlenmekten kurtulmak.

MANGAN: Hayatımda ilk defa param üzerine gerçeği söylüyorum. İlk defa sözlerim kuşkuyla karşılanıyor.

LADY UTTERWORD: Vah vah! Neden politikaya atılmıyorsunuz Mr. Mangan?

MANGAN: Politikaya atılmak mı? Sizin dünyadan haberiniz yok. Ben politikanın içindeyim.

LADY UTTERWORD: Özür dilerim. Adınızı hiç işitmemiştim.

MANGAN: Lady Utterword, bugüne bugün ülkemizin başbakanı, en önemli bir bakanlığın diktatörü olarak hükümete katılmamı istemiştir. Hem de o seçim denen saçmalıktan geçmeden.

LADY UTTERWORD: Muhafazakâr mısınız, yoksa liberal mi?

MANGAN: Yok öyle saçmalık! Pratik bir işadamı olarak... *(Hepsi gülmeye başlar.)* Gülecek ne var bunda?

MRS. HUSHABYE: Oo, Alfred, Alfred!

ELLIE: Siz! Sizin gibi her işini babama gördüren bir adam!

MRS. HUSHABYE: Siz! Bu gece üç kadının kedi fareyle oynar gibi oynadıkları adam!

LADY UTTERWORD: Herhalde parti fonlarına hatırı sayılır bir bağışta bulundunuz.

MANGAN: Kendi cebimden bir kuruş bile çıkmadı. Parayı sendika buldu. Hükümette kendilerine ne kadar faydalı olacağımı biliyorlardı.

LADY UTTERWORD: Bu hiç beklemediğimiz, ilginç bir durum, Mr. Mangan. Bugüne kadar memleket idaresinde ne gibi başarılar gösterdiniz?

MANGAN: Başarılar mı? Doğrusu, başarıdan neyi anlıyorsunuz, bilmiyorum. Ama benim bildiğim, başka bakanlıklardaki adamların oyunlarına son verdim. Her biri tek başına vatanı kurtaracak, şeref ve unvan kazanma fırsatını elimden alacaktı aklı sıra. Gözümü dört açtım, onlar bana çelme takacağına ben onlara çelme taktım. İş çevirmesini bilmesem de, iş karıştırmasını, başkalarının başına iş açmasını iyi bilirim. Hepsinin ne budala olduğu anlaşıldı.

HECTOR: Ya sizin ne olduğunuz anlaşıldı mı?

MANGAN: Elbette. Herkesi atlatacak kadar kurnaz bir adam. Bu pratik işadamının zaferi değil de nedir?

HECTOR: Burası İngiltere mi, yoksa tımarhane mi?

LADY UTTERWORD: Memleketi kurtaracağınızı umuyor musunuz, Mr. Mangan?

MANGAN: Ben kurtaramazsam kim kurtaracak? Sizin o şaşkın Mr. Randall'ınız mı?

LADY UTTERWORD: Kokmuş Randall mı? Asla!

MANGAN: Fiyakalı bıyıkları ve parlak sözleriyle enişteniz mi kurtaracak?

HECTOR: Evet, bana bıraksalar...

MANGAN *(küçümseyerek)*: Hah! Size bıraksalar! Ama bırakırlar mı?

HECTOR: Hayır, sizi yeğ tutarlar.

MANGAN: Bana değer veren, ama sizi saymayan bir dünyada yaşadığımıza göre, beni horlamayın bari. Kim var benden başka?

LADY UTTERWORD: Hastings var. Şu gülünç, sahte demokrasinizden vazgeçin. Hastings'e yeteri kadar yetki, bir de İngiltere adaları yerlisini yola getirecek kadar bambu kamışı verin, bakın memleket nasıl güllük gülistanlık oluyor.

KAPTAN: Memleket elden çıksın daha iyi. Hangi budalanın eline bir sopa versen çevresindekileri muma çevirir. İstesem ben de sopayla idare ederdim. Ama bu Tanrının yolu değil. O kocan olacak adam, mankafa!

LADY UTTERWORD: Hepiniz bir araya gelseniz bir Hastings etmezsiniz. Siz ne dersiniz Miss Dunn?

ELLIE: Bence babam memleketi çok iyi idare ederdi; fazla iyiliği yüzünden herkes kendisine kazık atmasa, tepeden bakmasaydı.

MANGAN *(tepeden bakarak)*: Mazzini Dunn'ın parlamentoya girip hükümette bir sandalye kapmaya uğraştığını düşünün. Çok şükür, daha o kadar düşmedik. Ya siz ne dersiniz, Mrs. Hushabye?

MRS. HUSHABYE: Biz sizi idare edelim de, memleketi hanginiz idare ederse etsin.

HECTOR: Biz dediğin de kim, kuzum?

MRS. HUSHABYE: Şeytanın torunları, sevimli kadınlar.

HECTOR *(daha önceki gibi ellerini göğe kaldırarak)*: Başımıza inin ey gökler, bizi şeytanın tuzaklarından kurtarın.

ELLIE: Dünyada babamla Shakespeare'den başka gerçek bir şey yok, anlaşılan. Marcus'un kaplanları uydurma; Mr. Mangan'ın milyonları sahte; Hesione'un gerçek ve güçlü bir yanı yok, güzel kara saçlarından gayrı; Lady Utterword'ünkiler sahici olamayacak kadar güzel. Kala kala, Kaptan'ın o yedi katlı düşünme gücü kalmıştı. Onun da...

KAPTAN: Rom olduğu anlaşıldı.

LADY UTTERWORD *(sakin)*: Saçlarımın büyük bir kısmı kudrettendir. Dithering Düşesi takma sandı da *(alnını tutar)* bu kâküller için bana elli altın teklif etti. Ama kendi saçım. Yalnız bu renk, boya tabii.

MANGAN *(çileden çıkmışçasına)*: Buraya bakın millet; üstümde ne varsa çıkarıyorum. *(Ceketini yırtarcasına çıkarmaya çalışır.)*

(Lady Utterword, Kaptan, Hector ve Ellie aynı anda bağırırlar.)

LADY UTTERWORD: Mr. Mangan!

KAPTAN: Ne yapıyor bu herif?

HECTOR: Oh! Oh! Soyun, soyun!

ELLIE: Rica ederim, yapmayın!

MRS. HUSHABYE *(kolundan yakalayıp durdurarak)*: Alfred, ne ayıp! Aklınızı mı oynattınız?

MANGAN: Ayıpmış! Utanmak kim, siz kim? Herkesin ar damarı çatlamış bu evde. Gelin, hepimiz çırılçıplak soyunalım. Mademki ruhlarımızı çırılçıplak soyduk, vücutlarımızı da soyalım. Kimsenin gizli kapaklı bir yanı kalmasın. Bakalım hoşumuza gidecek mi? Artık sabrım taştı. Ben saygıdeğer bir insan olarak yetiştirildim. Kadınların

saçını boyamasına, erkeklerin içki içmesine aldırış etmem: İnsanlık hali, olur böyle şeyler. Ama çan çalıp herkese ilan etmek, işte bu olmaz. Her ağzıru açışınızda ödüm patlıyor. *(Sanki bir mermiden korunmak istiyormuş gibi büzülür.)* Tamam diyorum, gene topa tutulacağız. Olduğumuzdan daha iyi görünmeye çalışmazsak özsaygımızı nasıl koruyabiliriz?

LADY UTTERWORD: Sizi çok iyi anlıyorum, Mr. Mangan. Aynı üzüntüleri ben de geçirdim. Bence kadınlarla erkekler nazlı bitkilerdir. Bir limonlukta yetiştirilmeleri gerekir. Ailemizin şu her yöne taş savurup camları kırmak, içeriye hava doldurmak âdeti var ya, hem kaba, hem de tehlikeli. Ama ruhlarımızla birlikte vücutlarımızı da ayazda bırakmak gereksiz, bence. Lütfen elbiselerinizi çıkarmayınız.

MANGAN: Canım ne isterse onu yaparım. Sizi mi dinleyeceğim? Beni çocuk yerine koyuyorsunuz. Anamdan beter baskı yapıyorsunuz. Bıktım artık. Şehre döneceğim. Orada sayarlar beni, karşımda yerlere kadar eğilirler.

MRS. HUSHABYE: Güle güle, Alf! Ara sıra bizi de anarsınız şehirde. Ellie'nin gençliğini hatırlayın.

ELLIE: Hesione'un gözleriyle saçlarını unutmayın.

KAPTAN: Bu bahçeyi düşün. Gerçekleri bastırmak için havlayan bir köpek değildin bu bahçede.

HECTOR: Lady Utterword'ün güzelliğini, sağduyusunu, zarifliğini düşünün.

LADY UTTERWORD: Şimdi beni pohpohlamanın sırası değil. Mr. Mangan, acaba başka bir yerde daha rahat olacak mısınız, asıl onu düşünün.

MANGAN *(teslim olarak)*: Pekâlâ, pekâlâ! Teslim bayrağını çektim. Dediğiniz gibi olsun. Yalnız rahat bırakın beni. Hep birden üstüme varıp pusulayı şaşırtmayın. Kalıyorum. Ellie ile evleneceğim. Ne isterseniz yapacağım. Yeter ki başım dinç olsun. Nasıl, gönlünüz oldu mu?

ELLIE: Hayır. Hiçbir zaman gerçekten sizinle evlenmeyi düşünmedim. Ruhumun derinliklerinden gelmedi böyle bir istek. Sadece kuvvetimi denemek istedim. Sizi ele geçirmek istersem kaçamayacağınızdan emin olmak istedim.

MANGAN *(kızgın)*: Ne? Ben bunca büyüklük gösterdikten sonra, bir de başından atıyor beni.

LADY UTTERWORD: Sizin yerinizde olsam pek acele etmezdim, Miss Dunn. Mr. Mangan'ı son dakikada başınızdan savabilirsiniz. Onun durumundaki pek az adam iflas eder. Para babası diye ün salmış bir kere. Bu üne dayanarak rahatça yaşayabilirsiniz.

ELLIE: İki kocalı bir kadın olamam, Lady Utterword.

(Mrs. Hushabye, Lady Utterword, Mangan ve Hector bir ağızdan bağırırlar.)

MRS. HUSHABYE: İki kocalı mı? Neler söylüyorsun, Ellie?

LADY UTTERWORD: İki kocalı ha? Bu ne demek, Miss Dunn?

MANGAN: İki kocalı! Kız, sen evli miydin yoksa?

HECTOR: İki kocalı! Al sana bir bilmece.

ELLIE: Sadece yarım saat önce, Kaptan Shotover'ın beyaz karısı oldum.

MRS. HUSHABYE: Öp babanın elini! Nerede?

ELLIE: Bütün gerçek nikâhların kıyıldığı yerde, gökyüzünde.

LADY UTTERWORD: Bir yaşıma daha girdim, Miss Dunn. E, aferin sana baba!

MANGAN: Bir de beni yaşlı buluyordu. Kendisine baksın, mumyası çıkmış.

HECTOR *(Shelley'in bir şiirinden)*:

Mihrapları yeşil çayırlar,
Rahipleri mırıldanan rüzgâr.

ELLIE: Evet. Ben Ellie Dunn, parçalanmış yüreğimle sağlam ruhumu kaptanıma, manevi kocama, ikinci babama veriyorum. *(Kaptan'ın koluna girip elini okşar. Kaptan derin uykusundan uyanmaz.)*

MRS. HUSHABYE: Bu çok akıllıca bir iş, canikom. Aklınla bin yaşa! Alfred, siz Ellie ile aşık atamazdınız. Benim ufak bir payımla yetinmelisiniz.

MANGAN *(burnunu çekip gözlerini silerek)*: İnsaf, insaf... *(Heyecandan tıkanır.)*

LADY UTTERWORD: İyi ki yakanızı kurtardınız, Mr. Mangan. Miss Dunn, İngiltere'ye geldim geleli gördüğüm en kibirli kız.

MRS. HUSHABYE: Ellie hiç de kibirli değildir. Değil mi canikom?

ELLIE: Artık güçlü olduğumu biliyorum, Hesione.

MANGAN: Arsız kız! Arsızlık derim ben buna.

MRS. HUSHABYE: Çç! Çç! Kabalık etmeyin, Alfred. Bu gece gökyüzünde yapılan düğün ne güzel! Siz de, Hector da mutlu değil misiniz? Gözlerinizi açın: Ellie ile Addy en zor beğenen erkeğin gözünü okşayacak kadar güzel. Seviyoruz, yaşıyoruz, hiçbir derdimiz yok. Biz kadınlar sizin için dünyayı güzelleştirdik. Neden surat asıyorsunuz?

KAPTAN: Dinleyin beni. Mutluluktan hayır gelmez kimseye. Ancak yarı ölüyken mutlu olur kişi. Yarı ölü, yarı diriyim artık. Tuhaf değil mi, en canlı, en güçlü çağımda böylesine mutlu olmamıştım. Ama mutluluğumda kutluluk yok.

ELLIE *(yüzü aydınlanarak)*: Kutlu bir hayat! İşte benim istediğim bu. Mr. Mangan'la neden evlenemediğimi şimdi anladım. Evliliğimiz kutsal olmazdı. Benim parçalanmış yüreğimde bir kutluluk var. Senin güzelliğinde, Hesione, babanın canlılığında. Bir kutluluk var, Marcus'un yalanlarında bile. Ama Mangan'ın parasında yok, yok.

MANGAN: Dediklerinin bir kelimesini bile anlamıyorum.

ELLIE: Ben de. Ama biliyorum, bir anlamı var.

MANGAN: Evliliğimiz neden kutsal olmasın? Nikâh töreni için bir piskopos getirtmeye hazırdım.

MRS. HUSHABYE: Ne alık adam, değil mi canikom?

HECTOR *(öfkeli)*: Adamı küçümsemeyin, hepimiz alığız. *(Mazzini sırtında pijamaları ve parlak renkli bir sabahlıkla evden çıkar.)*

MRS. HUSHABYE: Bana yüz vermeyen tek adam geliyor. Ne var, Mr. Dunn? Evde yangın mı çıktı?

MAZZINI: Hayır. Bir şeycikler yok. Ama pencerenin altında bu kadar ilginç konuşmalar sürüp giderken, üstelik bu kadar güzel bir gecede, uyu uyuyabilirsen. Neler olup bitiyor?

MRS. HUSHABYE: Oo! Fevkalade şeyler, özgürlük eri.

HECTOR: Örneğin, Mangan, pratik bir işadamı olarak soyunmaya kalktı, yüzüne gözüne bulaştırdı. Oysa siz bir idealist olarak pekâlâ becerdiniz bu işi.

MAZZINI: Bu kılıkta yanınıza geldiğim için kusuruma bakmazsınız, değil mi, Mrs. Hushabye? *(Tabureye oturur.)*

MRS. HUSHABYE: Tersine, sizi hep bu kılıkta görmek isterdim.

LADY UTTERWORD: Kızınızın evliliği bozuldu, Mr. Dunn. Hepimizin mal mülk sahibi sandığı Mr. Mangan'ın bir dikili ağacı bile yokmuş.

MAZZINI: Tabii, bunu biliyordum, Lady Utterword. Ama herkes ona inanır, ona para verir. Kimse bana inanmaz, kimse bana metelik vermez. Bu durumda Ellie'ye, babana güven, arkanda baban var, diyebilir miydim?

MANGAN: Artık beni de büsbütün kokozun biri sanmayın. Ben...

HECTOR: Yo, açıklamayın, anlıyoruz. Birkaç bin liralık hazine bonosu, 50.000 adet on paralık hisse senedi ve foyanız meydana çıktığı zaman kendinizi zehirlemeniz için yarım düzine potasyum siyanür hapı. İşte milyonlarınızın içyüzü.

MAZZINI: Hayır, aldanıyorsunuz. Mr. Mangan namusludur. Bütün işleri sağlam ve kanuna uygundur.

HECTOR *(tiksinmiş)*: Vah vah! Büyük bir dolandırıcı, usta bir madrabaz bile değil.

MANGAN: Affetmişsiniz siz onu. Ben kaç kişiye külahını ters giydirmişim!

LADY UTTERWORD: Gönlünüzü yapmanın yolu yok, Mr. Mangan. Bu ne inat! Ne zenginliği, ne fakirliği, ne namusluluğu, ne de namussuzluğu kabul ediyorsunuz.

MANGAN: Gene başladınız. Bu delibozuk eve geldiğimden beri hepinizin eğlencesi oldum. Şehirde adamız da, burada değil miyiz sanki?

ELLIE *(müzik gibi)*: Evet, bu delibozuk ev, bu insana garip bir mutluluk veren, bu insanı acıyla kıvrandıran ev, bu temelsiz ev! Kırgınlar Evi diyeceğim bu eve.

MRS. HUSHABYE: Sus, Ellie. Yoksa yaralı bir hayvan gibi uluyacağım.

(Mangan, hafiften hıçkırmaya başlar.)

MRS. HUSHABYE: Gördün mü, gene ağlattın Alfred'i.

ELLIE: Böyle uluduğu zaman hoşuma gidiyor.

KAPTAN: Sus! *(Mangan susar.)* Bırak da yüreğin sessizlik içinde kırılsın.

HECTOR: Evinize taktığı adı kabul ediyor musunuz?

KAPTAN: Burası evim değil, bir köpek kulübesi.

HECTOR: Burada kokuşup kaldık. Artık yaşamıyoruz, ruhlarımız dolaşıyor bu evde.

LADY UTTERWORD *(yüreği parçalanarak)*: Ben dünyayı dolaşırken sizlerin buraya çakılıp kaldığınızı düşündükçe yüreğim cızlıyor. Genç yaşta kaçmıştım, ama gene çekti beni bu ev. Benim yüreğimi de yaralamak istiyor, ama boşuna. Sizleri de, evinizi de arkamda bıraktım. Geri gelmem budalalıktı. Babamı, baba ocağımı, Hesione'u özledim. Beni çağırdıklarını duyar gibi oldum.

MAZZINI: Ama bu çok doğal, çok sıcak, çok insanca bir duygu Lady Utterword.

LADY UTTERWORD: Ben de öyle sanmıştım, Mr. Dunn. Ama eski hastalık sona erdi. Burada hatırlanmadığımı, istenmediğimi anladım.

KAPTAN: Bizi istemediğin için ayrıldın buradan. Acaba babanın yüreği yaralanmadı mı? Kendini kökünden kopardın. Koptuğun toprak zamanla yeni fidanlar sürdü. Unutuldun. Geri gelip eski yaraları deşmeye ne hakkın vardı?

MRS. HUSHABYE: Önceleri seni bir garipsemiştim, Addy. Ama şimdi hiç yanımızdan ayrılmamış gibisin.

LADY UTTERWORD: Eksik olma, Hesione, ama artık kendimi etkinizden kurtardım. Miss Dunn, bu ev sizin için, bu durmadan kendini kapıp koyuveren şehirli bay için Kırgınlar Evi olabilir, ama bana göre sadece düzensiz ve ahırsız bir villadır.

HECTOR: İçinde oturanlar...

ELLIE: Bir çılgın ihtiyar denizci ile ona tapan bir genç şarkıcı.

MRS. HUSHABYE: Yaşı gereği yağlanmamaya, çifte gerdan bağlamamaya çabalayan, doğma büyüme özgürlük erini baştan çıkaramayan, sallapati bir dişi.

MAZZINI: Aman estağfurullah Mrs. Hushabye.

MANGAN: Burada herkesin avanak yerine koyduğu, Majestelerinin Hükümetinin bir üyesi. Onu da unutmayın, Lady Utterword.

LADY UTTERWORD: Bir de başlıca görevi kız kardeşime kocalık etmek olan, çok alımlı bir adam.

HECTOR: Hepsi de yüreği kararmış budalalar.

MAZZINI: Oo, hayır. Bence İngiliz kültürünün seçkin örnekleri. Hepiniz cana yakın insanlarsınız; ileri düşünceli, önyargısız, açık sözlü, teklifsiz, demokrat, geniş görüşlü. Düşünceli bir kişi her aradığını bulur sizde...

MRS. HUSHABYE: Koltuklarımızı kabartıyorsunuz, Mazzini.

MAZZINI: Pohpohlamak için söylemiyorum. Başka nerede böyle rahat rahat pijamalarımla oturabilirdim? Bazen düşümde görürüm, çok seçkin kişilerin yanına gitmişim, sırtımda pijamalarım var. Bazen de büsbütün üryan. Kan ter içinde uyanırım. Ama burada vız geliyor.

LADY UTTERWORD: Bu da çok seçkin kişiler arasında olmadığınızı gösteriyor, Mr. Dunn. Benim evimde olsanız, utancınızdan yerin dibine geçerdiniz.

MAZZINI: Evinizin yanından bile geçmek istemem doğrusu.

LADY UTTERWORD: Hata edersiniz, Mr. Dunn. Sizi çok rahat ettirirdim. Akşam yemeğinde acaba sırma işlemeli mor sabahlığımı mı giysem, yoksa allı yeşillisini mi diye kafa yormazdınız. Bu gülünç işleri yaparak hayatı sadeleştirecek yerde, büsbütün karman çorman ediyorsunuz.

ELLIE: Eviniz herhalde Kırgınlar Evi değildir, Lady Utterword?

HECTOR: Evi istediği kadar rahat olsun, ne yürekler yakıyor! Yukarıdaki zavallı flütçünün yüreğini deldi. Avaz avaz bağırttı adamcağızı. Tıpkı Hesione'un Mangan'ı inim inim inletmesi gibi.

LADY UTTERWORD: Randall'ın yüreğini deldirtmekten başka işi yoktur ki. Berberde saçını yıkatmak gibi bir şey onun için. Ama Hastings'in yüreğini sızlatmak kimin haddine düşmüş?

KAPTAN: Desene, sonunda mankafa kazanıyor.

LADY UTTERWORD: İstediğiniz kadar zeki olun, sizlerden bıkınca güle oynaya mankafama döneceğim.

MANGAN *(asık yüzlü)*: Ben hiçbir zaman zeki olduğumu ileri sürmedim.

LADY UTTERWORD: Sizi unutmuştum, Mr. Mangan.

MANGAN: Buna da aklım ermez doğrusu.

LADY UTTERWORD: Zeki olmayabilirsiniz, Mr. Mangan, ama başarılı bir adamsınız.

MANGAN: Ama sadece başarılı bir adam gibi görülmek istemem. Benim de herkes gibi bir hayal gücüm, bir önsezim var...

MRS. HUSHABYE: Sizinle başa çıkılmaz Alfred. Ben burada kendimi size adamışım. Sizin o gülünç önsezinizden başka bir şey düşündüğünüz yok. Canımı sıkıyorsunuz.

Gelin de yıldızların altında şiirler okuyun bana. *(Onu karanlıklara sürükler.)*

MANGAN *(gözyaşları içinde kaybolurken)*: Benimle böyle alay etmek çok güzel ama; bir bilseniz...

HECTOR *(sabırsızca)*: Bütün bunlar nereye varacak?

MAZZINI: Hiçbir yere. Hayat sona ermez, sürer gider.

ELLIE: Ama böyle sürüp gidemez. Hep bir şeyler bekliyorum. Ne olduğunu bilmiyorum ama, hayatın bir ereği olmalı.

LADY UTTERWORD: Sizin yaşınızda bir kadının ereği çocuktur.

HECTOR: Evet ama, Allah kahretsin, bende de aynı duygu var. Oysa ben çocuk doğuramam.

LADY UTTERWORD: Doğurtabilirsiniz, Hector'cuğum.

HECTOR: Çocuklarım var zaten; unumu eledim, eleğimi duvara astım. Ama bana da bu böyle sürüp gidemez gibi geliyor. Burada oturmuş laklak ediyoruz. İşler kör talihe, kör şeytana ve Mangan'a kalmış. Mangan'la çetesinin, o birbirine hayran haydutlar çetesinin hazırladığı ölüm araçlarını düşünün? Delilik bu! Kötü yetiştirilmiş bir çocuğun eline bir torpil vermeye benzer. Oyun olsun diye depremler koparır, dünyanın altını üstüne getirir.

MAZZINI: Bilirim. Gençliğimde ben de çok düşündüm bunları.

HECTOR: Düşünmek kaç para eder? Neden bir şeyler yapmadınız?

MAZZINI: Yaptım yapmasına. Derneklere katıldım, nutuklar söyledim, bildiriler yazdım. Ancak bu kadarı geliyordu elimden. Ama bilir misiniz? Dernek üyelerinden çoğu kendilerini Mangan'dan daha bilmiş sanırlardı. Oysa onun kadar bilmiş olsalardı, katılmazlardı bu derneklere. Hiçbir zaman döndürülecek paraları, yönetilecek adamları olmamıştı. Her yıl bir ihtilal ya da korkunç bir karışıklık beklerdim. Böyle düşe

kalka, bata çıka gidemeyiz, bu iş böyle yürümez derdim. Ama alışageldiğimiz yoksulluk, cinayet ve sarhoşluktan başka bir halt olmazdı. Bu gidişle olacağı da yok. Bütün bunlara rağmen nasıl yakayı kurtarıyoruz, akıl sır ermez.

LADY UTTERWORD: Belki sizden de, Mangan'dan da çok daha akıllı biri ipleri elinde tutuyordu.

MAZZINI: Belki de öyle. Gerçi çocukluğumda bana hiçbir şeye inanmamayı öğrettiler. Ama zaman zaman düşünmüşümdür. Her şeye gücü yeten bir Tanrı kuramını da yabana atmamalı.

LADY UTTERWORD: Tanrı mı? Ben Hastings'i kastetmiştim.

MAZZINI: Ya, özür dilerim Lady Utterword.

KAPTAN: Her sarhoş kaptan gemisini Tanrıya emanet eder. Ama Tanrının sarhoş kaptanlara verdiği derslerden birisi de gemilerini kayalara toslatmaktır.

MAZZINI: Çok doğru, şüphesiz. Ama denizde. Politikada olsa olsa denizanalarına tosluyorlar. Bir şeycikler olmuyor.

KAPTAN: Denizde denize bir şey olmaz. Gökyüzüne bir şey olmaz. Güneş doğudan doğar, batıda batar. Ay incecik bir orakken bir ark lambasına döner, başka şeylerin karanlıkta kaybolduğu gibi, aydınlıkta kaybolunca kadar. Tayfundan sonra uçan balıklar pırıl pırıl parlar güneşte. Nasıl bir şeycikler olmaz, nasıl yakayı kurtarırlar, akıl sır ermez. Yalnız bir tek şey olur, söylenmeye bile değmez, ufacık bir şey.

ELLIE: O nedir kaptanım, oy kaptanım?

KAPTAN *(vahşice)*: Sadece sarhoş kaptanın gemisi kayalarda parçalanır. Çürük kalasları bin parça olur, paslı levhaları iskambil kâğıtları gibi dağılır, tayfası kapana kıstırılmış fareler gibi boğulur.

ELLIE: Kıssadan hisse: Kaptanlar rom içmemeli.

KAPTAN *(öfkeli)*: Yalan! Bir adam isterse günde on fıçı rom içsin, gemisini denizin akışına terk etmiyorsa sarhoş bir süvari değildir. Rotasını çizebildiği, kaptan köprüsünde durup gemisini yönetebildiği sürece sarhoş sayılmaz. Ama kamarasında zıbarıp gemiyi Tanrıya emanet eden adama sarhoş süvari derim beı; isterse içtiği zemzem suyu olsun.

ELLIE: Çok güzel! Siz de bir saattir ağzınıza bir damla içki koymadınız. Görüyorsunuz ya, içkisiz durabiliyorsunuz. Ruhunuz hâlâ canlı.

KAPTAN: Yankılar bunlar, geçmişten yankılar! Son atışımı yapalı yıllar geçti.

HECTOR: Ya şu hep beraber içinde bulunduğumuz gemi, şu İngiltere dediğimiz, ruhlarımızın prangaya vurulduğu gemi?

KAPTAN: Kaptan yatağına uzanmış zemzem içiyor; tayfa baş kasarasında kumar oynuyor. Gemi kayalara çarpıp dibi boylayacak. Siz burada doğdunuz diye İngiltere Tanrının kanunlarından yakasını kurtarır mı sanıyorsunuz?

HECTOR: Doğrusu, kapana kıstırılmış bir fare gibi boğulmak hiç işime gelmiyor. Yaşamak istiyorum. Ne yapayım?

KAPTAN: Çok kolay. Bir İngiliz olarak asıl işini öğren.

HECTOR: Asıl işim neymiş kuzum?

KAPTAN: Gemi yürütmek. Gemisini kurtaran kaptan. Yoksa şapa oturursun.

ELLIE: Yavaş, kendinizi yoracaksınız.

MAZZINI: Bütün bunları ben de düşündüm zamanında. Ama göreceksiniz, hiçbir şey olmayacak.

(Uzaktan bir patlama sesi işitilir.)

HECTOR *(sıçrayarak)*: Bu ne?

KAPTAN: Bir şeyler oluyor. *(Düdüğünü çalarak)* Tayfa dikkat! Mancanalar hazırlansın.

(Işıklar söner.)

HECTOR: Kim söndürdü ışıkları? Hangi hayvan yaptı bu işi?

DADI *(evden koşup gelerek)*: Ben söndürdüm, efendim. Polis, ışıkları söndürün diye telefon etti. Söndürmezsek karakola götürürlermiş bizi. Işıklarımız kilometrelerce öteden görünüyormuş.

HECTOR: Yüzlerce kilometre öteden görülecek. *(Eve dalar.)*

DADI: Papazın evi yerle bir olmuş. Bu akşam papazı biz barındırmazsak başını sokacak yeri yokmuş.

KAPTAN: Kilise de şapa oturdu desene. Papaza söyledim kaç kere. Tanrının açık denizlerine doğru yol almazsan sonun kötü olur, dedim.

DADI: Hepiniz mahzenlere inecekmişsiniz.

KAPTAN: Sen in, bütün tayfayı da indir. Kaportaları kapatın, ambar muşambalarına tiriz vurun!

DADI: O kocam olacak alçağın yanına ineceğim ha? Dama çıkarım daha iyi. *(Işık tekrar yanar.)* Bakın şu Mr. Hushabye'ın yaptığına. Gene ışıkları yaktı.

HIRSIZ *(hızla gelir, Dadı'ya yalvararak sorar)*: Hey bana bak! Çakıl yatağı nerede? Aşçı yamağı çakıl yatağında bir mağara olduğunu söyledi. Mahzene inmek bir şeye yaramaz. Çakıl yatağı nerede kaptan?

DADI: Sancak direğini geçince koş ileriye doğru, inşallah içine düşüp kuru kafanı kırarsın. *(Onu sancak direğine doğru iter. Kendi gidip, Ariadne'ın beşiğini bekliyormuş gibi hamağın başında durur.)*

(Daha yakın, daha şiddetli bir patlama işitilir. Hırsız durup titremeye başlar.)

ELLIE *(yerinden kalkarak)*: Bu daha yakına düştü.

KAPTAN: Bir dahaki sefere işimiz tamam. Kalkın ey tayfa! Hüküm günü geldi! Tanrının gazabı üstümüzde!

HIRSIZ: Ulu Tanrım, sen bize acı! *(Korkarak kaçar, sancak direğinin ötesinde karanlıklara dalar.)*

MRS. HUSHABYE *(nefes nefese gelir)*: Şu kaçan kim? *(Ellie'ye yaklaşır.)* Patlayan bombalar ne müthiş değil mi? Ya havadaki sesler. Korkunç güzel! Bir orkestra gibi: Beethoven gibi.

ELLIE: Çok doğru Hesione, sanki Beethoven'in müziği! *(İki kadın heyecanla birbirlerine sarılırlar. Işıklar artar.)*

MAZZINI *(endişeyle)*: Aydınlık çoğalıyor.

DADI *(eve bakarak)*: Mr. Hushabye'ın marifeti. Evdeki bütün ışıkları yakıp perdeleri parçalıyor.

RANDALL *(pijamalarıyla koşup flütünü sallayarak)*: Ariadne, ruhum, hayatım, mahzene in. Ayaklarına kapanayım, mahzene in.

LADY UTTERWORD: Vali karısının mahzende hizmetçilerle ne işi var? Eh, aşkolsun, Randall!

RANDALL: Ya sen ölürsen, ben ne yaparım?

LADY UTTERWORD: Bakalım sen sağ kalacak mısın, Randall? Haydi uslu uslu flütünü çal da korkmadığını göster bize. Ocağımız hiç sönmeyecek, şarkısını çal.

DADI: Ocağımızı söndürecek yukardakiler, ocağımıza incir dikecekler.

RANDALL *(çalmayı denedikten sonra)*: Dudaklarım titriyor. Ses çıkaramıyorum.

MAZZINI: İnşallah zavallı Mangan emin bir yerdedir.

MRS. HUSHABYE: Çakıl yatağındaki mağarada saklanıyor.

KAPTAN: Benim dinamitler çekti onu oraya. Allahın işine bak!

HECTOR *(evden çıkıp eski yerine giderek)*: Yeteri kadar ışık yok. Şavkımız göklere vurmalı.

ELLIE *(heyecanla)*: Evi ateşe ver, Marcus!

MRS. HUSHABYE: Benim evimi! Olmaz öyle şey.

HECTOR: Evi ateşe vermeyi geçirdim aklımdan ama vakit yok.

KAPTAN: Mahşer günü geldi. Cesaret sizi kurtaramaz, ama ruhlarınızın hâlâ diri olduğunu gösterir.

MRS. HUSHABYE: Şşş! İşitiyor musunuz, harika!

(Hepsi yukarıya bakıp dinlerler.)

HECTOR *(ciddi)*: Miss Dunn, burada kalmanız doğru değil. Biz, bu evin insanları, ışığa koşan pervaneler gibiyiz. Siz mahzene inseniz daha iyi edersiniz.

ELLIE *(küçümseyerek)*: Hiç niyetim yok.

MAZZINI: Ellie, şekerim, mahzene inmek utanılacak bir şey değil. Bir komutan bu durumda, askerlere sığınağa girmelerini emreder. Mr. Hushabye toy bir delikanlı gibi acemice hareket ediyor. Mangan ile hırsız akıllılık ediyorlar; yalnız onlar sağ kalacaklar bu gidişle.

ELLIE: İsterlerse dünyaya kazık kaksınlar. Ben de acemice hareket edeceğim. Ama siz neden tehlikeye atasınız kendinizi?

MAZZINI: Şu yukarıdaki zavallılar nasıl tehlikeye atıyorlar kendilerini, bir düşünsene.

DADI: Hiç işim kalmadı da, o alçak katilleri düşünecektim. Başka sıkıntınız yok mu kuzum?

(Korkunç bir patlama işitilir. Yer sarsılır. Kimisi koltuklara düşer, kimisi bir yerlere tutunur. Kırılan pencere camlarının sesi işitilir.)

MAZZINI: Yaralanan var mı?

HECTOR: Nereye düştü?

DADI *(çirkin bir zafer sevinciyle)*: Çakıl yatağının tam ortasına. Oh olsun! Canıma değsin! Gördüm, gözlerimle gördüm. *(Haşin kahkahalarla çakıl yatağına doğru koşar.)*

HECTOR: Bir koca eksildi.

KAPTAN: On beş, yirmi kilo iyi cins dinamit heba oldu.

MAZZINI: Ah, zavallı Mangan!

HECTOR: Sen dünyaya kazık kakacağını mı sanıyorsun da ona acıyorsun? Şimdi sıra bizde.

(Heyecan içinde beklerler. Hesione ile Ellie birbirlerinin elini tutar.)

MRS. HUSHABYE *(elini gevşeterek)*: Oh, üstümüzden geçtiler.

LADY UTTERWORD: Tehlike bitti, Randall. Haydi yatağına.

KAPTAN: Tayfalar! Gemi emniyette. *(Oturup uyuklamaya başlar.)*

ELLIE *(hayal kırıklığıyla)*: Kurtulduk.

HECTOR *(canı sıkkın)*: Evet, kurtulduk. Dünya gene can sıkıcı bir yer oluverdi. *(Oturur.)*

MAZZINI: Ben haksız çıktım sonunda. Hayatta kalan biziz. Mangan'la hırsız...

HECTOR: İki hırsız...

LADY UTTERWORD: İki pratik işadamı.

MAZZINI: İkisi de gitti. Zavallı papaza da yeni bir ev gerek.

MRS. HUSHABYE: Fakat ne büyük heyecan! Umarım yarın akşam da gelirler.

ELLIE *(gözleri parlayarak)*: Ne iyi, bekleyelim.

(Randall sonunda, "Ocağımız hiç sönmeyecek" şarkısını flütte çıkarır.)

*JAN DARK**

* SAINT JOAN, 1923

Kişiler

ROBERT, Yüzbaşı Robert de Baudricourt
KÂHYA
JAN DARK
POULENGEY, Bertrand de Poulengey
LA TRÉMOUILLE, Hazine Nazırı
BAFIPİSKOPOS
UFIAK
MAVİSAKAL, Gilles de Rais
LA HIRE
DAUPHIN, Kral Charles VII
LA TRÉMOUILLE DÜFIESİ
NEDİMELER, SARAYLILAR
"JACK" DUNOIS, Piç Dunois
EMİR ERİ
WARWICK, Richard de Beauchamp, Warwick Dükü
PAPAZ, John de Stogumber
CAUCHON, Beauvais Piskoposu
ENGİZİSYON YARGICI
SAVCI, Rahip D'Estivet
COURCELLES, Dominik Papazı
LADVENU
CELLATBAFII
ASKER
ADAM

Birinci Sahne

1429 yılında Lorraine ve Champagne arasında uzanan Meuse Irmağı kıyısındaki Vaucouleurs Kalesi'nde, güzel bir bahar sabahı.

Toprak sahibi askerlerden Yüzbaşı Robert de Baudricourt, yakışıklı, güçlü, hareketli, ama iradeden yoksundur. Bu kusurunu gizlemek için, alışageldiği gibi, bir öfke fırtınası kesilip kâhyasını kasıp kavurur. Kâhya da eti cılız, saçı cılız bir biçare solucan. Yaşı 18 ile 55 arasında olabilir. Adamın böylesi hiçbir zaman çiçek açmaz ki solsun.

İkisi, kalenin birinci katında güneşli, taş bir odadadırlar. Sağlam meşeden sade bir masanın başında, masaya uygun bir sandalyede oturan yüzbaşı soldan profil verir. Kâhya masanın karşısında dikilir; böyle süklüm püklüm durmaya dikilmek denirse tabii. Dikey tirizli bir on üçüncü yüzyıl penceresi, arkasında açık durur. Ona yakın köşedeki küçük kulenin dar kemerli kapısı avluya inen dönemeçli merdivene açılır. Masanın altında dört ayaklı bir iskemle, pencerenin altında da bir tahta sandık vardır.

ROBERT: Hiç yumurta yokmuş. Hiç yumurta yok ha, Allahın cezası! Başına yıldırımlar inesice! Hiç yumurta yok da ne demek?

KÂHYA: Suç bende değil, efendim. Yaradana kurban olayım, bu onun hikmeti.

ROBERT: Günaha girme. Bana yumurta yok diyorsun. Sonra suçu Yaradana atıyorsun.

KÂHYA: Elimden ne gelir efendim? Kendim yumurtlayamam ki.

ROBERT *(alaylı)*: Bak şu rezile. Bir de alay ediyor.

KÂHYA: Haddime mi düşmüş? Tanrı biliyor ya, bizler de sizin gibi yumurta yüzü görmüyoruz. Tavuklar yumurtlamıyor.

ROBERT: Yok canım. *(Ayağa kalkarak)* Şimdi beni can kulağıyla dinle.

KÂHYA *(aşağıdan alarak)*: Baş üstüne efendim.

ROBERT: Ben neciyim burada?

KÂHYA: Necisiniz efendim?

ROBERT: Söyle kimim ben? Şu Baudricourt ilindeki en büyük toprak sahibi, şu koskoca Vaucouleurs Kalesi'nin komutanı Robert miyim, yoksa sığırtmaç mı?

KÂHYA: Aman efendim. Buralarda kraldan çok sizin borunuz öter.

ROBERT: Tamam. Tastamam, ya sen kimsin?

KÂHYA: Ben bir hiçim efendimiz. Sadece sizin kâhyanız olmak onuruna ermiş bir hiç.

ROBERT *(söylediği her sıfatla onu duvara doğru iterek)*: Yoo, kendine haksızlık etme. Aynı zamanda Fransa'nın en beceriksiz, en mızıkçı, en kazıkçı, bir ayak üstünde bin yalan söyleyen, boyu sırık aklı kırık kâhyası da sensin.

KÂHYA *(sandığın üstüne çökerek)*: Ne denir, sizin gibi büyük bir adamın gözünde böyleyimdir zahir.

ROBERT: Kabahat gözümde mi ulan?

KÂHYA *(aman dilercesine yaklaşarak)*: Aman efendimiz, siz benim en masumca sözümü evirir çevirir...

ROBERT: Seni evire çevire dövmemi istemiyorsan kaç yumurta var diye sorduğum zaman cevher yumurtlama.

KÂHYA: Aman efendim...

ROBERT: Aman efendim, zaman efendim anlamam. Üç benekli tavuğumla, kara tüylüsü Champagne'daki bütün

tavuklara taş çıkartır yumurtlamada. Bir de kalkmış utanmadan yumurta yok diyorsun. Kim çaldı yumurtaları? Çabuk söyle. Yoksa seni tekme tokat şu kuleden dışarı uğratırım. Hem de yalancının daniskası, hırsızın dik âlâsı olduğunu ilan ederek. Dün süt de azalmıştı unutma.

KÂHYA *(umutsuzca)*: Biliyorum efendim. Bilmez olur muyum? Süt yok, yumurta yok. Yarın büsbütün ağzımızı havaya açacağız.

ROBERT: Demek bu kez toptan çalacaksın.

KÂHYA: Tanrı esirgesin. Kimsenin bir şey çalacağı yok. Ama bizi büyülediler. Büyüyle elimiz kolumuz bağlandı.

ROBERT: Sen o masalı başkalarına yuttur. Robert de Baudricourt büyücüleri yakar, hırsızları da ipte sallandırır. Öğlene kadar bana kırk beş, elli yumurtayla iki güğüm süt getirmezsen, Allah yarattı demem, kemiklerini kırarım.

KÂHYA: Beni öldürseniz de yumurta bulamam. O kız kapımıza dayandı ya bir kere. Ne yapsanız boş.

ROBERT: O kız mı? Hangi kız? Sen neler söylüyorsun kuzum?

KÂHYA: Lorraine'li Bakire, Domrémy'den gelen kız.

ROBERT *(öfkeyle ayağa kalkar)*: Allah kahretsin. Cehennemin dibine gitsin. İki gün önce beni görmeye kalkan o deli kız buralarda mı hâlâ? Şunu babasına gönder, benden de selam söyle bir temiz dövsün, dememiş miydim sana?

KÂHYA: Kıza git diyorum, ama laf anlamıyor.

ROBERT: Lütfen gitmesini söyle, demedim; def et burdan, dedim. Elinin altında elli tane silahlı adam var. Uşaklar da sürü sepet. Bu kızdan korkuyor musun?

KÂHYA: Kız öyle kararlı ki, efendim.

ROBERT *(yakasına yapışarak)*: Kararlı demek. Şimdi seni merdivenlerden aşağı yuvarlayacağım.

KÂHYA: Aman, gözünüzü seveyim efendim.

ROBERT: Haydi kararlı davran da beni durdur bakalım. Kolay iş bu. Bir sürtüğün bile elinden geliyor.

KÂHYA *(kendisini tutup havaya kaldıran efendisinin elinde)*: Efendimiz, efendimiz, beni dışarı atmakla ondan kurtulamazsınız. *(Robert onu salıverir. Kâhya dizüstü düşer.)* Siz benden çok daha azimlisiniz efendim. Ama kız da öyle.

ROBERT: Ben senden daha güçlüyüm sersem herif.

KÂHYA: Hayır efendim. Neden bu değil. Asıl güçlü olan iradeniz. Kız bizlerden çok daha zayıf. Bacak kadar çocuk. Ama onu burdan uzaklaştıramıyoruz.

ROBERT: Sizi gidi köpek sürüsü. Korkuyorsunuz ondan.

KÂHYA *(çekinerek kalkar)*: Hayır efendim. Korktuğumuz sizsiniz. Ama o bizi yüreklendiriyor. Hiçbir şeyden korkacak göz yok onda. Belki siz korkutabilirsiniz.

ROBERT *(suratı asık)*: Belki. Kız nerde şimdi?

KÂHYA: Aşağıda, avluda. Her zamanki gibi askerlerle konuşuyor. Dua etmediği zaman hep askerlerle konuşur.

ROBERT: Ne duası? Budala! Dua ettiğine inanıyorsun ha! Böyle hep askerlerle konuşan kızları tanırım. Benim de ona bir çift sözüm var. *(Pencereye yaklaşıp aşağıya seslenir.)* Hey! Buraya bak!

BİR KIZ SESİ *(parlak ve güçlü)*: Beni mi çağırdın?

ROBERT: Seni.

JAN: Zatın komutan mı olur?

ROBERT: Evet, küstah kız, zatım komutan olur. Buraya gel. *(Avludaki askerlere)* Ona yol gösterin. Çabuk getirin karşıma. *(Pencereden ayrılıp büyüklenerek masasının başına kurulur.)*

KÂHYA *(fısıldayarak)*: Kız aklına asker olmayı koymuş. Sizden asker giysileriyle zırh istiyor. Bir de kılıç. *(Robert'in arkasına saklanır.)* Kuşanacakmış.

(Jan, kule kapısında görünür. On yedi, on sekiz yaşlarında güçlü kuvvetli bir köylü kızı. Sırtında kırmızı giysisiyle derli toplu bir görünüşü vardır. Yüzü çok değişik bir yüzdür. Gözleri birbirinden

çok ayrık, hayal gücü fazla insanlarda çoğu zaman rastlandığı gibi çok iridir. Uzun, biçimli bir burnu, iri burun delikleri vardır. Üstdudağı kısa, ağzı dolgun ve azimlidir. Güzel sağlam çenesi dünyaya meydan okur gibidir. Sonunda Baudricourt'un huzuruna kabul edilmekten sevinçli, onu yola getireceğinden umutlu masaya yaklaşır. Adamın çatık kaşları onu hiç ürkütmez. Sesi normal zamanlarda candan, okşayıcı, güvenli, çekici, karşı konulması çok güç bir sestir.)

JAN *(karşısında diz kırarak)*: Günaydın komutanım. Komutanım, bana bir at, bir zırh, birkaç asker verip Dauphin'e yollayacaksın. Efendimiz böyle buyurdu.

ROBERT *(çok kızgın)*: Efendiler götürsün seni. O efendin olacak iblise söyle. Emir kulu yok karşısında. Bana adıyla sanıyla Baudricourt Hâkimi derler. Hükümdarımdan başka kimsenin emrini dinlemem.

JAN: Tamam, komutanım. Benim Efendim de yerin göğün Hükümdarıdır.

ROBERT: Aa, bu kız düpedüz deli. *(Kâhya'ya)* Neden daha önce söylemedin mankafa herif?

KÂHYA: Aman, onu kızdırmayınız, efendimiz. Ne isterse veriniz.

JAN *(sabırsız, ama dostça)*: Anlaşıp halleşinceye kadar herkes bana deli diyor, komutanım. Ama benim aklıma koyduğu şeyleri senin yapman Tanrı buyruğudur.

ROBERT: Seni babana yollayıp aklın başına gelesiye dövdürmem de Tanrı buyruğudur. Ya buna ne buyrulur?

JAN: Yaparım sanıyorsun, ama göreceksin işlerin gidişi değişecek. Hani, beni görmeyecektin. Bak, karşındayım işte.

KÂHYA *(yaranırcasına)*: Gördünüz mü efendim?

ROBERT: Sen çeneni tut!

KÂHYA *(yalvarırcasına)*: Baş üstüne efendim.

ROBERT *(kendine güveni azaldığı için Jan'a yüzünü ekşiterek)*: Seni kabul ettik diye yüz buldun değil mi?

JAN *(tatlılıkla)*: Doğru komutanım.

ROBERT *(yenilmeye başladığını hisseder. İyi tanıdığı ve kendisini tedirgin eden bu duyguyu bastırmak için iki yumruğunu güm diye masanın üstüne indirir. Göğsünü şişirerek)*: Beni iyi dinleyin. Kim olduğumu göstereceğim şimdi.

JAN: Aman ne iyi, komutanım. At, on altı franga patlar. Az para değil. Ama zırhı bedavaya getiririm. Üstüme uyacak bir er zırhı buldum mu tamam. Ben çok dayanıklıyımdır. Seninki gibi ölçüye göre ısmarlanmış güzel bir zırh gerekmez bana. Fazla asker de istemem. Orléans'ı kuşatmam için ne gerekliyse Dauphin bana verecek nasıl olsa.

ROBERT: Orléans'ı kuşatman için mi?

JAN *(sade bir tavırla)*: Evet, komutanım. Tanrı beni bunun için yolladı. Yanıma üç tane iyi adam katsan yeter. Zaten benimle gelmeye söz verenler var. Küçük Pol, Jean, bir de...

ROBERT: Küçük Pol ha? Şu yüzsüze bak. Koca Poulengey senyöründen Küçük Pol diye söz etmeye utanmıyor musun, yüzüme karşı?

JAN: Arkadaşları onu böyle çağırıyorlar efendim. Başka adı olduğunu bilmiyordum. Jean...

ROBERT: O da Mösyö Jean de Metz, olsa gerek.

JAN: Evet efendim. O da benimle gelmeye dünden hazır. Çok iyi yüreklidir. Fakirlere dağıtmam için bana para veriyor. Sanırım gelenler arasında Okçu Richard ile adamları bir de Sofu Jean olacak. Sen hiç zahmete girmeyeceksin komutanım. Ben her işi ayarladım. Senden emir vermesi.

ROBERT *(şaşkınlıkla onu süzer)*: Pes doğrusu, pes! Şu Allahın cezası...

JAN: Hayır, komutanım, Allahın ihsanı. Her gün benimle konuşan kutsal ermişler, Catherine ile Marguerite, senin için şefaat dileyecekler. Doğru cennete gideceksin. Benim ilk yardımcım olarak da dünya durdukça adın anılacak.

ROBERT *(hâlâ çok sıkıntılı, ama yeni bir ipucu gördüğü için tonunu değiştirerek, Kâhya'ya)*: Mösyö de Poulengey için dedikleri doğru mu?

KÂHYA *(hevesle)*: Evet, efendim. Mösyö Jean de Metz'in onunla gitmek istediği de doğru.

ROBERT *(düşünceli)*: Hmm. *(Pencereden seslenir.)* Hey, asker! Mösyö de Poulengey'i bana yolla. *(Jan'a)* Çık dışarı. Avluda bekle.

JAN *(parlak bir gülümseyişle)*: Baş üstüne komutanım. *(Dışarı çıkar.)*

ROBERT *(Kâhya'ya)*: Sen de peşinden git kuş beyinli. Kıza göz kulak ol. Onu gene çağıracağım.

KÂHYA: Allah rızası için çağırın efendim. Boş kalan folluklarımızı düşünün.

ROBERT: Sen de çizmemi. Kıçına inmesin de.

(Kâhya acele uzaklaşırken kapıda Bertrand de Poulengey ile karşılaşır. Bu, otuz altı yaşlarında, beyaz tenli, yumuşak derili Fransız çelebisi, askeri inzibat görevlisi olarak görevlendirilmiştir. Düş görürcesine dalgın, kendisiyle konuşulmadığı zaman seyrek ağzını açan, o zaman da yavaş ve kesin konuşan bir adam. Gösterişçi, ağzı kalabalık, görünüşte enerjik, ama aslında iradesiz Robert'in tam karşıtı. Kâhya ona yol verdikten sonra gözden kaybolur. Poulengey selam verir. Ayakta emir bekler.)

ROBERT *(içtenlikle)*: Hizmet istemek için değil, dostça konuşmak için seni çağırdım, Küçük Pol. Otur. *(Masanın altındaki iskemleyi ayağıyla iter. Poulengey rahat duruşa geçerek içeriye girer. İskemleyi masayla pencere arasına*

yerleştirir. Düşünceli bir tavırla oturur. Robert masanın ucuna ilişerek yarenliğe başlar.) Şimdi beni iyi dinle, Pol. Seninle babaca konuşacağım. *(Poulengey ona ciddi bir bakış fırlatır, ama bir şey söylemez.)* Şu ilgilendiğin kız var ya. Kendisini gördüm, konuştum. Birincisi, kızın aklından zoru var. Tabii, bu önemsiz. İkincisi, sıradan bir çiftlik yosması değil. Bir burjuva. Bu hayli önemli. Sınıfını iyi tanırım. Babası geçen yıl bir davada köyünü temsil etmek için buraya gelmişti. Köyün ileri gelenlerinden. Çiftlik ağası sayılmaz, ama ırgat da değil. Toprağını kendi işleyip geçimini sağlıyor. Böyleleri adamın başını ağrıtır. Kızı Dauphin'e götürüyorum diye kandırıp kaçırmak sana çok basit görünebilir. Ama bir kazaya uğrarsa benim başım derde girer. Çünkü babasının derebeyi benim. Kızım güvenliği benden sorulur. Onun için benden sana dost öğüdü. Bu kızdan elini çek.

POULENGEY *(özellikle etkili)*: Bu kız için öyle şeyler düşünmek Meryem Ana'ya yan bakmaktan farksızdır benim gözümde.

ROBERT *(masadan inerek)*: İyi ama, gerek senin, gerek Jean ile Richard'ın kendisiyle birlikte gitmeye hazır olduğunuzu söylüyor. Meramınız ne? Onun Dauphin'e gitmeye kalkışmasını ciddiye almıyorsun umarım.

POULENGEY *(ağır ağır)*: Bir şey var bu kızda. Aşağıdaki muhafızlar koğuşunda ağzı bozuk, gönlü kara olanlar eksik değildir. Ama onun kadınlığıyla ilgili bir tek kelime çıkmadı ağızlarından. Önünde küfür etmez oldular. Bir şey var bu kızda, ne bileyim... Denemeye değer belki.

ROBERT: Haydi canım sen de! Aklını başına topla. Sağduyudan yana pek nasibin yoktur ya, bu kadarı da fazla. *(Kızarak uzaklaşır.)*

POULENGEY *(hiç aldırmadan)*: Sağduyu ne işe yarar: Şuncacık sağduyumuz olsa Burgonya Dükü'yle, İngiliz Kralıyla birleşirdik. Ta, Loire'a kadar ülkenin yarısı onların

elinde. Paris onların elinde. Bedford Dükü'ne teslim olmak zorunda kaldığımızı, bu kalenin geçici olarak sizin komutanızda bırakıldığını siz benden iyi bilirsiniz. Yani içinde bulunduğumuz kale bile onların elinde. Dauphin bir fare gibi Chinon'da bir köşeye sıkıştırılmış. Yalnız saldırmaya hiç niyeti yok. Yasal kral olduğu bile şüpheli. Annesi değil, diyor. Ondan iyi kim bilecek? Düşünün, Kraliçe bile öz oğlu için yasal değil diyor.

ROBERT: Ne yapsın kadın, kızını İngiliz Kralıyla evlendirdi. Onu suçlayabilir misin?

POULENGEY: Kimseyi suçlamıyorum. Ama onun yüzünden Dauphin piç gibi ortada kaldı. Kendimizi aldatmayalım. İngilizler Orléans'ı alacaklar. Piç Dunois bile onları durduramayacak.

ROBERT: Önceki yıl Montergis'de İngilizleri yenmişti. Ben de yanındaydım.

POULENGEY: Askerleri artık iyice sindi. Adam mucize yaratamaz. Oysa bizim tarafı ancak bir mucize kurtarabilir.

ROBERT: Mucizeler iyidir, Polcuğum, gel gör ki yeryüzünde artık görülmez oldular.

POULENGEY: Ben de öyle sanırdım, ama şimdi pek emin değilim. *(Kalkıp düşünceli düşünceli pencereye doğru yürür.)* Bir şey var bu kızda.

ROBERT: Mucizeler yaratacağına mı inanıyorsun?

POULENGEY: Bence kendisi bir parça mucize. Elimizdeki son koz bu zaten. Yenilgiye boyun eğmektense ondan yararlansak daha iyi olmaz mı?

ROBERT: Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?

POULENGEY: Düşünebileceğimiz başka çare kaldı mı?

ROBERT: Bana bak Küçük Pol, benim yerimde olsan böyle bir kızın seni at alacağım diye on altı franktan etmesine razı olur muydun?

POULENGEY: Atın parası benim cebimden çıkacak.

ROBERT: Yok yahu!

POULENGEY: İnanıyorum bu işe.

ROBERT: Kumar oynamak bu senin yaptığın. On altı frangı çarçur edeceksin.

POULENGEY: Kumar değil.

ROBERT: Kumar değil de ne?

POULENGEY: Sağlam iş. Kızın sözleri, Tanrıya yürekten inanışı içime ateş saldı.

ROBERT *(ondan umudu keserek)*: Eyvahlar olsun! Sen de onun kadar delisin.

POULENGEY *(inatla)*: Şimdi bizi ancak birkaç deli kurtarabilir. Baksanıza akıllılar sayesinde nasıl karaya oturduk.

ROBERT *(kararsızlığı, hiç de güçlü olamayan iradesini bastırmaya başlamıştır)*: Enayi yerine konulmak istemem. Ama sen bu kadar eminsen...

POULENGEY: Onu Chinon'a götürecek kadar eminim. Siz alıkoymazsanız tabii!

ROBERT: Oldu mu ya? Sorumluluğu benim üstüme yüklüyorsun.

POULENGEY: Ne türlü karar verirseniz verin, sorumluluk sizin üstünüzde.

ROBERT: Gördün mü başıma gelenleri... *(Jan'ın kendisi için karar vereceğini bilinçaltında sezerek üşengeç bir adım atar.)* Kızla bir daha konuşsam mı acaba?

POULENGEY *(kalkarak)*: Tabii. *(Pencereye gidip seslenir.)* Jan!

JAN'IN SESİ: Bizi gönderiyor mu Küçük Pol?

POULENGEY: Gel buraya! Yukarı çık. *(Robert'e dönerek)* Sizi onunla yalnız bırakayım mı?

ROBERT: Hayır. Burada kal da destekle beni.

(Poulengey sandığın üstüne oturur. Robert gösterişli sandalyesine döner. Daha fazla şişinmek için ayakta durur. Jan iyi haberlerle dolu içeriye girer.)

JAN: Atın yarı parasını Jean verecek.

ROBERT: Yaa! *(Balon gibi sönerek yerine oturur.)*
POULENGEY *(ciddi)*: Otur Jan.
JAN *(biraz çekingen Robert'e bakarak)*: Oturabilir miyim?
ROBERT: Sana otur dediler.

(Jan diz kırarak ikisinin arasındaki iskemleye oturur. Robert en zorbaca tavrını takınarak şaşkınlığını gizlemeye çalışır.)

ROBERT: Adın ne?
JAN *(konuşkan)*: Lorraine'de beni Janin diye çağırırlar. Ama burada, Fransa'da Jan'ım. Askerler de Kızların Hası diyorlar.
ROBERT: Lakabın ne?
JAN: Lakap mı? Nedir o? Babam kendisine Arklı der. Ben bilemeyeceğim. Babamı tanırsın. Hani...
ROBERT: Evet. Hatırladım. Lorraine'deki Domrémy köyündensin değil mi?
JAN: Evet. Ama ne fark eder? Hepimiz aynı dili konuşmuyor muyuz?
ROBERT: Soru sorma, cevap ver. Kaç yaşındasın?
JAN: On yedi diyorlar. Ama on dokuz da olabilirim.
ROBERT: Ermiş Catherine ile Ermiş Marguerite benimle konuşuyorlar demiştin. Ne demek bu?
JAN: Konuşuyorlar.
ROBERT: Görünüşleri nasıl?
JAN *(birdenbire inatçı)*: Bu konuda hiçbir şey söyleyemem. Ermişlerimin izni yok.
ROBERT: Ama onları görüyorsun değil mi? Şimdi benim konuştuğum gibi konuşuyorlar seninle.
JAN: Hayır. Büsbütün farklı. Size söyleyemem. Bana seslerimden söz etmeyin ne olur.
ROBERT: Ne sesi?
JAN: Ne yapacağımı bana bildiren sesler işitiyorum. Tanrıdan gelen sesler bunlar.
POULENGEY: Mat.

ROBERT: Dur hele. *(Jan'a)* Demek Tanrı Orléans'ı kuşatmanı buyurdu.

JAN: Hem de Dauphin'e Rheims Katedrali'nde taç giydirmemi.

ROBERT *(boğulurcasına)*: Taç giydirmek mi? Vay canına!

JAN: Bir de İngilizleri Fransa'dan kovmamı?

ROBERT *(alaylı)*: Daha başka?

JAN *(tatlılıkla)*: Şimdilik bu kadar komutanım.

ROBERT: Sen bir kentin kuşatılmasını çayırda inek kovalamak gibi kolay sanıyorsun galiba.

JAN: Tanrı senden yanaysa, sen de canını ona emanet etmeye hazırsan fazla güç olmasa gerek. Ama askerlerin çoğu basittir.

ROBERT: Basit ha? İngiliz askerlerini dövüşürken gördün mü hiç?

JAN: Onlar da, senin benim gibi insan. Onlar da bizim gibi Tanrı kulu. Ama Tanrı onlara kendi ülkelerini, kendi dillerini bağışladı. Bizim ülkemize gelip, bizim dilimizi konuşmaya çalışmaları Tanrı buyruğuna aykırıdır.

ROBERT: Bu saçma sapan düşünceleri aklına koyan kim? Askerlerin derebeylerine bağlı olduğunu bilmez misin? İster Burgonya Dükü, ister İngiliz Kralı, ister Fransız Kralı başımızda olsun. Bundan askere ne, bundan sana ne? Hangi dili konuşurlarsa konuşsunlar, ne fark eder?

JAN: Onu bunu anlamam. Hepimiz Yaradanın kullarıyız. Her birimize kendi ülkemizi, kendi dilimizi verdi. Bunlara sahip çıkmamızı diler. Öyle olmasaydı, savaşta bir İngilizi öldürmek cinayet sayılırdı. Hele sen komutanım cehennemde cayır cayır yanardın. Derebeyine olan borcunu değil, Tanrıya olan borcunu düşün.

POULENGEY: Boşuna tartışma Robert. Her defasında lafını ağzına tıkacak.

ROBERT: Şimdi görürüz. *(Jan'a)* Tanrıdan söz etmiyoruz. Dünya işlerinden konuşuyoruz. Kız, sana tekrar soruyo-

rum. İngiliz askerlerini savaşırken gördün mü? Köyleri yakıp yerle bir ederken gördün mü onları? Kara Prenslerinin adını duymamış olamazsın. O şeytandan da kara canavarın öyküleri kulağına çalınmadı mı?

JAN: Kendini korkuya kaptırma Robert.

ROBERT: Allah seni kahretsin. Korktuğum filan yok. Hem beni Robert diye çağırmana kim izin verdi?

JAN: Tanrının evinde sana bu adı taktılar. Başka bütün adlar ya babanın, ya kardeşinin ya da bilmem kimindir.

ROBERT: Bak sen!

JAN: Dinle komutanım. Domrémy'de İngiliz askerlerinden kaçıp komşu köye sığınmıştık. Üç yaralı erleri geride kaldı. O Azapları yakından tanıdım. Bir sıkımlık canları vardı zavallıların.

ROBERT: Onlara neden Azap denildiğini bilir misin?

JAN: Bilmem. Herkes öyle diyor.

ROBERT: Tanrının kendilerini cehennem azabına uğratması için yakarırlar da ondan. Ya buna ne buyrulur?

JAN: Tanrı onlardan merhametini esirgemez. Tanrının kendileri için yarattığı memleketlerine döndükleri zaman gene onun sevgili kulları olurlar. Kara Prens'in ünü kulağıma geldi. Yurdumuza ayak bastığı an içine şeytan girmiş. Girmiş de onu bir kara canguz yapmış. Ama yurdunda, Tanrının kendisi için yarattığı toprakta iyi adammış. Bu hep böyledir zaten. Ben de İngiltere'yi almaya, orada yaşayıp dilini konuşmaya çalışsam içime şeytan girerdi. Yaşlanınca da yaptığım kötülükleri hatırlar, titrerdim.

ROBERT: Belki. Ama adamın içine şeytan girince daha iyi dövüşür. Bunun için Azap Tayfası Orléans'ı alacak. Ne sen, ne de senin gibi on bin kişi onları durdurabilirsiniz.

JAN: Benim gibi bin kişi durdurur onları. Tanrı bizden yana olunca benim gibi on kişi canlarına okur. *(Artık yerinde duramaz. Hızla kalkıp Robert'e yaklaşır.)* Anlamıyorsun komutanım. Askerlerimiz hep yeniliyor, çünkü sade-

ce canlarını kurtarmak için dövüşüyorlar. Canını kurtarmanın en kestirme yolu da kaçmaktır. Şövalyelerimizin aklı fikri kurtarmalık diye alacakları parada. Adamlar can derdinde değil, mal derdinde. Ama ben topuna birden Fransa'da Tanrı buyruğunu yerine getirmek için savaşmasını öğreteceğim. O zaman Azap Tayfası'nı koyun sürüleri gibi önlerine katıp sürecekler buradan. Sen de, Pol da Fransız toprağında tek İngiliz askeri kalmadığı günü göreceksiniz. Burada yalnız bir baş olacak. İngiliz derebeylerinin kralı değil, Tanrının kutsadığı Fransa Kralı.

ROBERT: Bütün bunlar saçma olabilir Pol. Ama bakarsın asker yutar. Oysa biz artık ne söylesek savaşçılık damarlarına basamıyoruz. Bakarsın Dauphin bile yutar. Kız onu vuruşkan yaparsa herkesi yapabilir.

POULENGEY: Bir bakalım, belki tutar. Bir şey var bu kızda.

ROBERT *(Jan'a dönerek)*: Şimdi dinle beni. İkide bir sözümü kesmek yok. Anlaşıldı mı?

JAN *(uslu okul kızı gibi iskemleye çöker)*: Anlaşıldı komutanım.

ROBERT: Bu efendiyle üç arkadaşının himayesi altında Chinon'a gitmeni emrediyorum.

JAN *(yüzü parlar, ellerini çırpar)*: Ah, komutanım. Şu anda ermişler gibi nurdan bir taç taşıyorsun başında.

POULENGEY: Kralın huzuruna nasıl çıkacak?

ROBERT *(biraz şüpheyle başındaki aylayı aradıktan sonra)*: Bilmem. Benim huzuruma nasıl çıktı? Dauphin şunu başından savabilirse gözüme girer doğrusu. *(Ayağa kalkar.)* Kızı Chinon'a göndereceğim. Kendisini benim yolladığımı söyleyebilir. Ötesine karışmam. Benden bu kadar.

JAN: Ya zırhım? Bir asker gibi giyinebilirim, değil mi komutanım?

ROBERT: Ne halin varsa gör. Ben ötesine karışmam.

JAN *(başarısına çılgınca sevinerek)*: Haydi gel, Küçük Pol. *(Dışarı fırlar.)*

ROBERT *(Poulengey'in elini sıkarak)*: Yolun açık olsun dostum. Büyük kumar oynuyorum. Pek az kişi bunu göze alırdı. Ama dediğin gibi sıradan bir kız değil bu.

POULENGEY: Evet, bir şey var bu kızda. Allahaısmarladık. *(Dışarı çıkar.)*

(Kaçık bir kadın, ayaktakımından biri tarafından aptal yerine konmadığından hâlâ emin olamayan Robert, başını kaşıyarak yavaşça yerine döner. Kâhya elinde bir sepetle koşarak gelir.)

KÂHYA: Efendimiz, efendimiz!

ROBERT: Gene ne var?

KÂHYA: Tavuklar... Tavuklar, efendimiz, çılgın gibi yumurtlamaya başladılar. İşte tam altmış tane yumurta.

ROBERT *(kaskatı kesilir. Haç çıkartır. Solan dudaklarını kımıldatarak mırıldanır)*: Yerin göğün efendisi. *(Yüksek sesle, ama soluk soluğa)* Onu gerçekten Tanrı göndermiş.

İkinci Sahne

Touraine bölgesinde Chinon. Taht odasının bir bölümü bekleme odası gibi bir perdeyle ayrılmıştır. Rheims Başpiskoposu, ellisine merdiven dayamış, etine dolgun, bir yüksek din görevlisi. Etkileyici duruşundan başka din adamı olduğunu düşündürecek bir havası yoktur; bir de Hazine Nazırı Monsenyör de la Trémouille, şarap tulumunu andıran, küstah, saldırgan bir adam, Dauphin'i beklerler. İki adamın sağındaki duvarda bir kapı vardır. 8 Mart 1429'da, öğleden sonra. Başpiskopos vakur bir tavırla beklerken solundaki Hazine Nazırı öfke içinde bir aşağı bir yukarı dolaşır.

LA TRÉMOUILLE: Dauphin ne halt etmeye bizi bekletiyor böyle? Sizde de ne sabır varmış, put gibi duruyorsunuz karşımda.

BAFIPİSKOPOS: Başpiskopos olduğuma göre; başpiskopos bir çeşit puttur. Kılı kıpırdamadan bazı saçmalıklara katlanmayı öğrenir. Ayrıca, Sayın Hazine Nazırımız, bekletmek kralların şanından değil midir?

LA TRÉMOUILLE: Böyle kralı Allah kahretsin. Haşa huzurunuzdan! Dauphin'in bana ne kadar borcu var biliyor musunuz?

BAFIPİSKOPOS: Herhalde bana olan borcundan çok daha fazla. Çünkü siz çok daha zengin bir adamsınız. Eminim

verebileceğiniz en büyük parayı koparmıştır sizden. Bana da aynı şeyi yaptı.

LA TRÉMOUILLE: Yirmi yedi bin. Tam tamına yirmi yedi bin. Son kez çektiği bu.

BAFIPİSKOPOS: Bu paralar nereye gidiyor? Sırtındakileri dilenciye versen beğenmez.

LA TRÉMOUILLE: Bir dilim ekmek, bir lokma etle nefis körletir. Paracıklarımı son meteliğine kadar sızdırıyor, ama görünürde hiçbir şey yok. *(Kapı ağzında bir uşak görünür.)* Eh sonunda...

UFIAK: Hayır efendim. Kral Hazretleri değil, Mösyö de Rais geliyor.

LA TRÉMOUILLE: Mavisakal. Onun gelişini bildirmeye ne gerek var?

UFIAK: Yüzbaşı La Hire de yanında. Sanırım bir şeyler olmuş.

(Gilles de Rais yirmi beş yaşlarında, şık, kendinden emin bir genç. Kimsenin saç sakal bırakmadığı bu sarayda, maviye boyadığı küçük, kıvırcık bir sakal bırakmak aşırılığına gitmiştir. Hoşa gitmek çabasındadır, ama doğuştan neşeli, açık yürekli olmadığı için sevimli değildir. On bir yıl sonra Kiliseye meydan okuyup, korkunç zulümler yapmaktan zevk almakla suçlandırılarak asılacaktır. Ama şimdilik darağacının gölgesi üstüne düşmemiştir. Neşeyle Başpiskopos'a yaklaşır.)

MAVİSAKAL: Sadık kulunuz, Sayın Başpiskopos. İyi günler Efendimiz. La Hire'in başına gelenleri biliyor musunuz?

LA TRÉMOUILLE: Gene basmış küfürü, dilinin belasına uğramıştır.

MAVİSAKAL: Bilemediniz. Küfürbazlıkta onu bile bastıran Ağzıkara Frank'a bir asker ağzının payını vermiş. Ölümün eşiğindeyken sövüp saymasının doğru olmadığını söylemiş.

BAFIPİSKOPOS: Başka zamanda da doğru değildir ya neyse. Ağzıkara Frank ölümün eşiğinde miymiş?

MAVİSAKAL: Evet. Bir kuyuya düşüp boğulmaz mı! La Hire'in korkudan ödü patladı.

(Yüzbaşı La Hire içeriye girer: Saraylı tavırlarından uzak, sapına kadar asker, bir savaş kurdu.)

MAVİSAKAL: Olanları Saray Nazırı ile Başpiskoposa anlatıyordum. Başpiskopos, senin için işi bitik diyor.

LA HIRE *(Mavisakal'ın yanından geçip, Nazırla Başpiskopos arasında durarak)*: Bu iş şakaya gelmez. Sandığımızdan daha ciddi. Ağzıkara Frank'la konuşan asker değil, asker kılığında bir melekmiş.

BAFIPİSKOPOS
NAZIR
MAVİSAKAL } *(bir ağızdan)*: Bir melek mi?

LA HIRE: Evet. Bir melek. Beş altı adamla Champagne'dan buraya kadar gelmiş. Yolda Burgonyalılar, Azap Tayfası, asker kaçakları, hırsızlar, her türlü it kopuk kıyamet gibi. Ama köylülerden başka kimseciklere rastlamamışlar. İçlerinden birini tanıyorum: De Poulengey. Kızın bir melek olduğunu söylüyor. Bir daha Allah adını boş yere ağzıma alacak olursam Allahın gazabına uğrayayım. Allah bin bir belamı versin.

BAFIPİSKOPOS: Allah için iyi başlıyorsunuz Yüzbaşı.

(Mavisakal'la La Trémouille ona gülerler. Uşak geri gelir.)

UFIAK: Kral Hazretleri.

(Âdet yerini bulsun diye selam duruşuna geçerler. Babasının ölümünden beri Kral VII. Charles olan, ama henüz taç giymemiş bulunan Dauphin elinde bir kâğıtla perdelerin arasından görünür. Pek çelimsiz, pek gösterişsizdir. Zamanın modası sıkı sıkı tıraş olmayı, hem kadının hem erkeğin

saçlarını bir örtü ya da şapka altında saklamasını buyurduğundan, onu büsbütün sakilleştirmiştir. Birbirine yakın küçücük gözleri, kısa dolgun üst-dudağının üstüne kadar sarkan uzun bir burnu, tekmelenmeye alışmış, gene de uslanmaz bir küçük köpek ifadesi vardır. Gene de, ne bayağı, ne de aptaldır. Mizah duygusu kuvvetli, hazırcevap olduğu için sözü sohbeti çekilir. Şu anda yeni bir oyuncağa kavuşmuş bir çocuk gibi heyecanlıdır. Başpiskopos'un soluna geçer. Mavisakal'la La Hire perdeye doğru çekilirler.)

CHARLES: Başpiskoposum, Robert de Baudricourt bana Vaucouleurs'den ne göndermiş biliyor musunuz?

BAFIPİSKOPOS *(küçümsercesine)*: Yeni oyuncaklar ilgilendirmez beni.

CHARLES *(kızarak)*: Oyuncak filan değil. *(Asık suratla)* Hem ister ilgilenin, ister ilgilenmeyin, vız gelir bana.

BAFIPİSKOPOS: Haşmetli Efendimiz boşuna alınıyorlar.

CHARLES: Eksik olmayınız efendim. Her an bana vaaz etmeye hazırsınız değil mi?

LA TRÉMOUILLE *(kabaca)*: Amma da sözü uzattınız. Ne var elinizde?

CHARLES: Size ne?

LA TRÉMOUILLE: Vaucouleurs'deki garnizonla ne işler çevirdiğinizi bilmek görevimdir.

(Dauphin'in elindeki kâğıdı kapar, kelimeleri parmağıyla izleyip hece hece sökmeye çalışır.)

CHARLES *(küçük düşmüş)*: Sizden ödünç para aldığım için, iyi dövüşmeyi bilmediğim için bana dilediğiniz gibi davranabileceğinizi sanıyorsunuz. Oysa kral kanı dolaşıyor damarlarımda.

BAFIPİSKOPOS: Bundan bile şüphe ediliyor Haşmetli Efendimiz. Bilge Charles'ın torunu olduğunuza bin şahit ister.

CHARLES: Büyükbabamın adını bile anmayın bana. O kadar bilgeymiş ki, hanedanın beş kralına yetecek akıl ha-

zinesini tüketmiş. Beni de böyle aptal bırakmış, sizlerin zorbalık edeceği, küçük düşüreceği bir aptal.

BAFIPİSKOPOS: Kendinize hâkim olunuz efendim. Gene nöbetiniz mi tuttu? Böyle sinirlenmek size hiç yakışmıyor.

CHARLES: Ders vermek fırsatını hiç kaçırmazsınız. Başpiskopos olduğunuz halde azizlerle melekler sizi görmeye gelmiyor ne yazık.

BAFIPİSKOPOS: Ne demek istiyorsunuz?

CHARLES: Aha! Şuradaki zorbaya sorunuz. *(La Trémouille'u gösterir.)*

LA TRÉMOUILLE *(çok öfkeli)*: Kes sesini. İşittin mi?

CHARLES: İşittim. Bütün saray da işitti. Elinden geliyorsa git de İngilizlere çıkış, yen onları benim adıma.

LA TRÉMOUILLE *(yumruğunu kaldırarak)*: Seni gidi...

CHARLES *(koşup Başpiskopos'un arkasına saklanır)*: Bana el kaldırmak küstahlığında bulunma sakın. Bu büyük ihanettir.

LA HIRE: Dük, rica ederim!

BAFIPİSKOPOS *(kesinlikle)*: Yo! Yo! Bu olmadı işte. Nazır Hazretleri, lütfen! Lütfen! İyi kötü düzeni korumak zorundayız. *(Dauphin'e)* Siz de efendim, memleketinize hâkim olamıyorsanız, bari kendinize hâkim olmaya çalışın.

CHARLES: Gene ders, teşekkürler!

LA TRÉMOUILLE *(kâğıdı Başpiskopos'a vererek)*: Şu kahrolası mektubu okuyuverin bana. Kanımı başıma sıçrattı, harfleri seçemiyorum.

CHARLES *(geri gelip La Trémouille'un sol omzu üstünden görmeye çalışarak)*: Size ben okuyayım isterseniz. Okuyup yazmam vardır, çok şükür.

LA TRÉMOUILLE *(tepeden bakarak, atılan taşı hiç umursamadan)*: Evet, elinizden gelen tek şey bu. Sökebildiniz mi Başpiskopos?

BAFIPİSKOPOS: De Baudricourt'u aklı başında bir adam sanırdım. Kafadan çatlak bir köylü kızını yolluyor buraya.

CHARLES *(sözünü keserek)*: Hayır, bir ermiş, bir melek. Hem de dosdoğru bana, Kralına geliyor. Ne kadar kutsal olsanız da size değil Başpiskopos. Sizin tanımadığınız kral kanını o tanıyor. *(Mavisakal ile La Hire arasından perdeye doğru yürür.)*

BAFIPİSKOPOS: Bu kaçık kızı görmenize izin verilemez.

CHARLES: Kral değil miyim ben, istediğimi görürüm.

LA TRÉMOUILLE *(kabaca)*: Öyleyse onun sizi görmesine izin verilemez.

CHARLES: Göreceğim diyorum size. İnadım inat...

MAVİSAKAL *(ona gülerek)*: Yaramazlık bu! Bilge dedeniz ne derdi halinizi görse?

CHARLES: Bu cahilliğinizi gösterir, Mavisakal. Dedemin her konuda danıştığı bir ermişi vardı. Kadın dua ederken göğe yükselirmiş. Babamın, toprağı bol olsun, biri erkek biri dişi, iki ermişi. Bu ailede var. Siz ne derseniz deyin. Ben de ermişimi isterim.

BAFIPİSKOPOS: O haspa ermişliğin yanından geçmemiş. Saygıdeğer bir kadın bile değil. Kadın giysileri giymiyor, zırh kuşanıp dağda bayırda askerlerle at koşturuyormuş. Böyle biri Haşmetli Efendimizin sarayına kabul edilebilir mi?

LA HIRE: Durun. *(Başpiskopos'a yaklaşarak)* Asker gibi zırh kuşanmış bir kız mı dediniz?

BAFIPİSKOPOS: De Baudricourt öyle diyor.

LA HIRE: Cehennemdeki şeytanların topu... –Aman yarabbim gene ağzımdan kaçtı.– Kutsal Meryem Ana ve cümle azizler adına, ağzını bozduğu için Ağzıkara Frank'ın ölüsünü yere seren melek olmalı bu.

CHARLES *(zafer kazanmışçasına)*: Gördünüz mü, bir mucize!

LA HIRE: Ona karşı gelirsek topumuzun leşini yere serer. Allah aşkına ayağınızı denk alın Başpiskopos.

BAFIPİSKOPOS *(ciddi)*: Saçma. Sövüp saydığı için kim bilir kaç yüz kere azarlanan sarhoş rezilin biri, kuyuya düşüp boğulmuş. Sadece bir rastlantı.

LA HIRE: Rastlantı filan bilmem ben. Adamın öldüğünü bilirim. Kız öleceğini söylemişti.

BAFIPİSKOPOS: Hepimiz öleceğiz Yüzbaşı.

LA HIRE *(haç çıkartarak)*: Aman, Tanrı esirgesin. *(Sözü uzatmaz.)*

MAVİSAKAL: Melek olup olmadığını anlamak kolay. Buraya gelince ben kendime Dauphin süsü vereyim. Bakalım kim olduğumu anlayacak mı?

CHARLES: Kabul! Kimde kral kanı olduğunu bilemezse kızı def ederim gitsin.

BAFIPİSKOPOS: Bir kişiyi ermiş katına yükseltmek Kilisenin işidir. De Baudricourt boyundan büyük işlere kalkmasın. Bu kız huzura alınmayacak diyorum size.

MAVİSAKAL: Ama, efendim...

BAFIPİSKOPOS *(sert)*: Ben Kilise adına konuşuyorum. *(Dauphin'e)* Alınacak diye ayak diretebilir misiniz?

CHARLES *(ürkmüş, ama suratlı)*: Aforoza kalkacaksınız bir şey diyemem tabii. Ama mektubu sonuna kadar okumadınız. De Baudricourt kızın Orléans'ı kuşatıp İngilizleri yeneceğini söylüyor.

LA TRÉMOUILLE: Yok deve!

CHARLES: Kabadayılık taslarsınız, ama siz Orléans'ı kurtarabilir misiniz?

LA TRÉMOUILLE *(vahşice)*: Bunu yüzüme vurmayın ikide bir. Savaşta siz hiçbir zaman benimle boy ölçüşemezsiniz. Ama ben de her yere yetişemem.

DAUPHIN: Hah şöyle imana gelin.

MAVİSAKAL *(Başpiskopos'la Charles'ın arasına girerek)*: Orléans'daki birliklerinizin başında Jean Dunois var: Yakışıklı, cesur, yenilmez Dunois. Kadınların gözbebeği Piç Dunois. Onun yapamadığını bir köylü kızı mı yapacak?

CHARLES: Dunois neden saldırıya geçmiyor öyleyse?

LA HIRE: Rüzgâr ters yönden esiyor.

MAVİSAKAL: Orléans'da rüzgârın ona ne zararı dokunur? Manş'ta değil ki.

LA HIRE: Loire Irmağı'nda... İngilizler köprübaşını tutmuşlar. Onları arkadan vurmak için, adamlarını akıntıya karşı, ırmaktan geçirmesi gerek. O kahrolası rüzgâr aksi yönden estiği için karşı kıyıya geçemiyor. Rüzgâr batıdan essin diye papazlara para sayıp dua ettirmekten imanı gevredi. Bir mucizeye ihtiyacı var. Kızın Ağzıkara Frank'a yaptığı mucize değildi diyorsunuz, ama Frank'ın işini bitirdi. Dunois için rüzgârı değiştirirse bu da bir mucize olmayabilir. Ama İngilizlerin işini bitirir. Denemekte ne zarar var?

BAFIPİSKOPOS *(mektubu sonuna kadar okumuştur. Daha düşüncelidir)*: De Baudricourt'un çok etkilendiği anlaşılıyor.

LA HIRE: De Baudricourt eşeğin biridir, ama askerliğine diyecek yoktur. Kızın İngilizleri yeneceğine inanıyorsa, bütün ordu da inanır.

LA TRÉMOUILLE *(hâlâ duraksayan Başpiskopos'a)*: Bırakın ne halleri varsa görsünler. Dunois dirense de adamları kenti düşmana teslim edecekler. Meğerki biri onlara taze bir güç aşılaya.

BAFIPİSKOPOS: Kız için karara varılmadan Kilise onu sorguya çekmeli. Ama mademki Haşmetli Efendimiz emir buyuruyorlar, saraya gelebilir.

LA HIRE: Onu bulup söylerim.

CHARLES: Benimle gel Mavisakal. Kızı kandırmak için ne gerekiyorsa yapalım. Görünüşte sen, ben olacaksın. *(Perdenin arkasına geçer.)*

MAVİSAKAL: Görünüşte bu zavallı olmak. Tanrım! *(Dauphin'in arkasından gider.)*

LA TRÉMOUILLE: Acaba asıl kralı tanıyabilecek mi?

BAFIPİSKOPOS: Tabii tanıyacak.

LA TRÉMOUILLE: Niçin? Nerden bilsin?

BAFIPİSKOPOS: Chinon'da herkesin bildiğini o da bilir. Sarayın en çehre züğürdü, en kılıksız adamı Dauphin'dir. Gilles de Rais ise mavi sakallıdır.

LA TRÉMOUILLE: Bakın bu hiç aklıma gelmemişti.

BAFIPİSKOPOS: Mucizelere benim kadar alışkın değilsiniz de ondan. Benim mesleğim onlara dayanır.

LA TRÉMOUILLE *(şaşkın, biraz da bozulmuş)*: Ama bu hiç de mucize olmayacak.

BAFIPİSKOPOS *(sakin)*: Neden olmasın?

LA TRÉMOUILLE: Amma da yaptınız. Nedir mucize dediğimiz?

BAFIPİSKOPOS: Mucize, dostum, inanç yaratan olaydır. Özelliği de, amacı da budur. Tanık olanlara olağanüstü, yapana ise çok sade görünebilir. Bunun önemi yok. İnancı sağlamlaştırıyor ya da inanç yaratıyorsa gerçek mucizedir.

LA TRÉMOUILLE: İşin içinde hile olsa bile mi?

BAFIPİSKOPOS: Hile aldatıcıdır. İnanç yaratan olay aldatmaz. Onun için hile değil mucizedir.

LA TRÉMOUILLE *(şaşkınlıkla boynunu kaşıyarak)*: Siz başpiskopos olduğunuza göre daha iyi bilirsiniz. Ama bana işin içinde bir bit yeniği var gibi geliyor. Din adamı değilim ben. Böyle şeylere aklım ermez.

BAFIPİSKOPOS: Din adamı değilsiniz, ama hem politikacı, hem askersiniz. İşlerin içyüzünü bilseler, vatandaşlarımızı savaş vergisi ödemeye, askerlerimizi de canlarını vermeye kandırabilir miydiniz?

LA TRÉMOUILLE: Azizler hakkı için, daha şafak sökmeden ülkenin altı üstüne gelirdi.

BAFIPİSKOPOS: Onlara gerçeği söylemek kolay olur muydu?

LA TRÉMOUILLE: Ne gezer. Dünyada inanmazlardı.

BAFIPİSKOPOS: Çok doğru. Siz halkı nasıl bedenlerinin sağlığı için yönetmek zorundaysanız, din adamları da

ruhlarının selameti için yönetmek zorundadırlar. Kilise de sizin yaptığınızı yapar. Şiirle besler inançlarını.

LA TRÉMOUILLE: Şiir ha! Bence hepsi yalan dolan.

BAFIPİSKOPOS: Aldanıyorsunuz azizim. Şu kız saraylılar arasında Dauphin'i seçince benim için bir mucize olmayacak. Ama başkaları bir doğaüstü varlığın heyecanıyla sarsılır, bir an Tanrının görkemiyle aydınlanarak, çamurdan yoğrulmuş bedenlerini unuturlarsa bu bir mucize olur, hem de kutsal bir mucize. Adamı nasıl bulduğunu zamanla unutunca kız kendi kerametine herkesten fazla inanacak. Sonunda siz bile inanırsanız hiç şaşmam.

LA TRÉMOUILLE: Ne kadarınızla Tanrının adamı, ne kadarınızla kocamış bir tilkisiniz bilmek isterdim doğrusu. Haydi gidelim. Eğlenceyi kaçırmak istemiyorum. İster mucize olsun, ister olmasın.

BAFIPİSKOPOS *(bir an onu durdurarak)*: Beni düzenbazın biri sanmayın. İnsanlarda yeni bir ruh canlanıyor. Yeni bir çağın, daha büyük bir çağın doğuşu yakın. Başpiskopos değil de gönlünce yaşayan bir keşiş olsaydım, Aristo ile, Fisagor ile ruh huzuruna kavuşmaya çalışırdım.

LA TRÉMOUILLE: Şu Fisagor denilen herif de kim?

BAFIPİSKOPOS: Dünyanın yuvarlak olduğuna, güneşin etrafında döndüğüne inanan bir bilge.

LA TRÉMOUILLE: Aaa! Deli mi ne? Adamın gözü kör müymüş?

(İkisi o anda çekilen perdelerin arasından içeriye girerler. Saray ileri gelenlerinin toplandığı taht odası bütün derinliğiyle görünür. Sağda bir platform üstünde iki saltanat koltuğu durur. Mavisakal platformun üstünde teatral bir edayla durmakta, saraylılar gibi o da, bu oyundan açıkça keyiflenmektedir. Platformun arkasındaki duvarda perdeli bir kemer vardır, ama nöbetçilerin beklediği asıl kapı odanın karşı

tarafındadır. Saraylılar tahta giden yolun iki tarafına dizilmişlerdir. Charles da dizilenler arasında, odanın ortasına yakın bir yerde bulunur. La Hire sağındadır. Başpiskopos solunda, tahta yakın bir yerde yerini almıştır. La Trémouille karşı taraftadır. La Trémouille Düşesi, Kraliçe'nin yerini alarak saltanat koltuğunda oturur. Nedimeler Başpiskopos'un arkasında kümelenmişlerdir. Saraylıların gevezelikleri Uşağın kapıda belirdiğini fark etmelerine engel olur.)

UFIAK: Vendôme... *(Kimse dinlemez.)* Vendôme Dükü... *(Konuşmalar devam eder. Uşak sesini işittiremeyeceğini anlayınca en yakınındaki askerin teberini kaparak yere vurur. Sesler kesilir. Herkes ona bakar.)* Dikkat! *(Teberi askere verir.)* Vendôme Dükü, Kızların Hası Jan'ı Kral Hazretleri'ne takdim eder.

CHARLES *(parmağını ağzına götürerek)*: Şşşş! *(En yakınındaki saraylının arkasına saklanarak olup biteni gözetler.)*

MAVİSAKAL *(şahane bir tavırla)*: Tahta yaklaşın!

(Bir asker gibi giyinmiş, kesik gür saçları yüzünü çevreleyen Jan, kendisini getiren sessiz ve utangaç soyludan ayrılır. Durup hevesle Dauphin'i arar.)

DÜFIES *(en yakın nedimeye)*: Şekerim, şunun saçlarına bak. *(Bütün bayanlar kahkahaları koyuverirler.)*

MAVİSAKAL *(gülmemeye çalışarak, bayanları ayıplarcasına elini sallar)*: Şş! Şş! Bayanlar! Bayanlar!

JAN *(hiç umursamadan)*: Asker olduğum için saçımı kestim, Dauphin nerde ola?

(Jan tahta doğru yürürken saraylılarda bir fıkırdama olur.)

MAVİSAKAL *(büyüklenerek)*: Dauphin'in huzurundasın.

(Jan şüpheyle ona bakar. Emin olmak için baştan aşağı süzer. Ortalıkta çıt çıkmaz. Herkes onu seyretmektedir. Birdenbire gülesi gelir.)

JAN: Haydi oradan Mavisakal! Beni aldatamazsın. Dauphin nerde ola?

(Kahkahalar yükselir. Gilles de Rais yenildiğini belirten bir hareketle gülmeye başlar. Kerevetten inerek La Trémouille'un yanına gider. Jan da ağzı kulaklarında Dauphin'i aramaya koyulur. Birden saraylıların arasına dalarak onu kolundan çekip çıkarır.)

JAN *(onu salwerip, karşısında hafifçe diz kırarak)*: Benim kibar Dauphin'im. İngilizleri Orléans'dan da, Fransa'dan da kovmak için sana gönderildim. Krallık tacını giydireceğim sana, hem de Fransa'nın bütün gerçek krallarının taç giydiği Rheims Katedrali'nde.

CHARLES *(zafer edasıyla, saraylılara)*: Gördünüz mü kral kanını tanıdı. Şimdi babamın oğlu olmadığımı söylemeye kim cüret edebilir. *(Jan'a)* Ama Rheims Katedrali'nde taç giymemi istiyorsan, Başpiskopos'la konuş, benimle değil. İşte şurada.

(Başpiskopos Jan'ın arkasında durmaktadır.)

JAN *(çabukça döner, heyecandan tıkanırcasına)*: Efendimiz! *(İki dizinin üstüne çöker, başını kaldırmaya cesaret edemeden)* Efendimiz, ben bir köylü parçasıyım, sizse Tanrının ululuğu, Tanrının nuruyla dolusunuz. Ama kutsal elinizle bu hakir kulunuza dokunacaksınız değil mi?

MAVİSAKAL *(La Trémouille'a fısıldayarak)*: Kocamış tilki kızarıyor.

LA TRÉMOUILLE: Bu da bir mucize.

BAFIPİSKOPOS *(duygulanmış, elini kızın başına koyarak)*: Sen dine âşıksın çocuğum!

JAN *(irkilerek ona bakar)*: Öyle mi? Bunu hiç düşünmemiştim. Bir zararı var mı?

BAFIPİSKOPOS: Zararı yok çocuğum, ama tehlikesi var.

JAN *(yüzü mutluluktan pırıl pırıl ayağa kalkar)*: Her zaman, her yerde tehlike vardır, cennetten gayrı. Ah, efendimiz

beni öyle güçlendirdiniz, öyle yüreklendirdiniz ki, Başpiskopos olmak ne harikulade şey kim bilir.

(Saraylılar gülümser, hatta gülüşürler.)

BAFIPİSKOPOS *(duyguluca kendini toparlayarak)*: Efendiler, bu kızın imanı karşısında gösterdiğiniz hafiflik affedilir gibi değil. Ben, Tanrı yardımcım olsun, değersiz bir kulum, ama sizler günah işliyorsunuz. *(Ciddileşir. Bir ölüm sessizliği.)*

MAVİSAKAL: Size değil, ona gülüyorduk efendimiz.

BAFIPİSKOPOS: Ne, benim değersizliğime değil de onun imanına ha? Gilles de Rais, bu kız, bir küfürbazın günahları içinde boğulacağını önceden haber verdi.

JAN *(üzüntüyle)*: Hayır! Ben...

BAFIPİSKOPOS *(bir hareketle onu susturarak)*: Ne zaman güleceğini, ne zaman dua edeceğini öğrenmezsen cümle günahınla asılacağını söylemek kehanetinde bulunacağım ben de.

MAVİSAKAL: Efendimiz, karşınızda boynum kıldan ince. Ama böyle bir kehanette bulunursanız dayanamam, öyle de böyle de asılacağım diye ipin ucunu büsbütün kaçırırım.

JAN *(onun hesabına utanarak)*: Mavisakal, sen ne yüzsüz adamsın! Başpiskopos'a böyle karşılık verilir mi hiç?

LA HIRE *(gülerek)*: Aferin kız, ağzına sağlık!

JAN *(sabırsızca Başpiskopos'a)*: Efendimiz, Dauphin'le yalnız konuşabilmeme izin verin. Bu saçma insanları buradan yollar mısınız?

LA HIRE *(güler yüzle)*: Biz imadan anlarız. *(Selam verir. Topukları üstünde dönerek çıkar.)*

BAFIPİSKOPOS: Haydi baylar. Kızların Hası, Tanrı kayrasıyla geliyor. Sözü dinlenmeli.

(Saraylılar çekilir. Kimisi perdeli kemerden, kimisi karşı kapıdan çıkar. Başpiskopos arkasında Düşes ve La Trémouille ile karşı kapıya doğru

yürür. Başpiskopos, Jan'ın önünden geçerken kız diz çöküp hararetle onun eteğini öper. Adam içgüdüsel bir karşı koymayla başını sallayarak eteğini çeker ve dışarı çıkar. Jan diz çöktüğü yerde Düşes'in yoluna engel olmaktadır.)

DÜFIES *(soğuk)*: Geçmeme izin verir misiniz lütfen.

JAN *(hızla kalkıp geri çekilerek)*: Şey, affedersiniz madam. *(Düşes geçer. Jan arkasından bakıp sonra Dauphin'e fısıldar.)*

JAN: Bu Kraliçe mi ola?

CHARLES: Hayır. Ama kendini kraliçe sanıyor.

JAN *(gene Düşes'in arkasından bakarak)*: Vay canına!

LA TRÉMOUILLE *(çok ters)*: Haşmetli Efendimizden karımı alaya almamalarını istirham edecektim.

JAN *(Dauphin'e)*: Kim bu dırdırcı ihtiyar?

CHARLES: La Trémouille Dükü.

JAN: Ne işe yarar?

CHARLES: Orduya komuta eder, sözüm yabana. Sevdiğim biri çıkınca da tutup öldürür.

JAN: Sen de neden bırakıyorsun?

CHARLES *(kızın manyetik alanından kurtulmak için, surat asarak odanın tahta yakın bölümüne gider)*: Nasıl engel olabilirim ona? Zorbanın teki. Hepsi belalı herifler.

JAN: Korkuyor musun?

CHARLES: Evet, korkuyorum. Ne desen boşuna. Şu koca pazılı, koca gövdeli, koca sesli herifler var ya. Ben kılıçlarını zor kaldırırım. Zırhları sırtımı çökertir; bunlara göre hava hoş. Savaşmaya can atarlar. Çoğu savaşmadığı zaman ne halt edeceğini bilemez. Ama ben aklı başında, kendi halinde bir adamım. Kan dökmekten hoşlanmam. Kral olmayı ben istemedim. İte kaka kral yaptılar. Bana, "Ey ermiş Louis'nin torunu, atalarının kılıcını kuşan da bizi zaferden zafere koştur," diyeceksen boşuna nefes tüketme. Bu işlerin adamı değilim ben.

JAN *(güçlü ve buyurucu)*: Saçma! Başlangıçta hep böyleyizdir. Sana cesaret aşılayacağım.

CHARLES: Aşılama n'olursun. Ben rahat yatağımda uyumak istiyorum. Hep ölüm, hep yaralanmak korkusuyla yaşamak bana göre değil. Sen başkalarını yüreklendir de doyasıya dövüşsünler. Ama beni rahat bırak.

JAN: Elimden kurtulamazsın Charlie. Tanrının sana yüklediği görevden kaçmak yok. Kral olmayı başaramazsan, el açıp dileneceksin. Başka ne işe yararsın ki? Gel seni tahtında otururken göreyim. Nicedir bu anı dört gözle bekliyordum.

CHARLES: Buyruğu başkaları verirken ben tahta oturmuşum kaç para? *(Gene de tahta oturur. Pek zavallı bir hali vardır.)* İşte kral dediğin böyle olur. Bak da gözün gönlün açılsın.

JAN: Daha kral değilsin, delikanlı. Veliaht sayılırsın. Etrafındakilere kulak asma. Kalıpları kıyafetleri yerinde, ama içleri kof. Ben halkı tanırım, senin ununu, ekmeğini eden gerçek insanları. Şunu iyi bil, Rheims Katedrali'nde taç giyip kutsal yağı sürünmeyen adamı Fransa Kralı saymaz bu halk. Sana yeni giysiler gerek Charlie. Kraliçe neden üstüne başına bakmıyor.

CHARLES: Çok yoksuluz. Eline geçen parayı kendi sırtına harcar. Hem onu güzel giyinmiş görmek hoşuma gider. Bana boş ver. Çirkine ne giyse yaraşmaz.

JAN: İyi olmasına iyisin Charlie. Ama bu henüz krallara yaraşır iyilik değil.

CHARLES: Göründüğüm kadar budala sanma beni. Gözüm açıktır. Bir iyi anlaşma on iyi dövüşe bedeldir bence. Bu aslanlar savaşta kazandıklarını anlaşmalarda kaybediyorlar. Anlaşma masasına otursak İngilizlerin hali dumandır; çünkü savaşmayı becerirler, ama kafaları işlemez.

JAN: İngilizler kazanırsa anlaşmayı onlar yapacak. O zaman Tanrı Fransa'nın yardımcısı olsun. İstesen de, istemesen

de dövüşeceksin Charlie. Seni yüreklendirmek için önce ben savaşa atılacağım. Bütün cesaretimizi toplayıp, bütün kalbimizle Tanrıya dua etmeliyiz.

CHARLES *(tahtından inip, onun baskısından kurtulmak için uzağa kaçarak)*: Böyle vakitli vakitsiz dua eden insanlardan içime fenalık basar.

JAN *(ona acıyarak)*: Sen, zavallı çocuk! Ömründe hiç dua etmemişsin, besbelli. Sana yeni baştan öğretmeli.

CHARLES: Çocuk değilim ben. Koskoca adamım. Babayım üstelik. Kimseden ders mers istemem.

JAN: Bak, küçük bir oğlun var. Sen ölünce On Birinci Louis olacak. Onun için savaşmak istemez misin?

CHARLES: Hayır. Bencil kerata! Benden nefret eder. Herkesten nefret eder. Ben ne baba olmak istiyorum, ne de oğul. Hele Ermiş Louis'nin torunu olmayı hiç istemiyorum. Sen kendi işine bak, benimkine burnunu sokma.

JAN *(gene küçümsercesine)*: Kendi işine bakmak, kendi sağlığının üstüne titremek gibidir. Hasta olmanın en kestirme yolu. Benim işim nedir? Evde anneme yardım etmek. Ya seninki? Süs köpeklerini okşayıp horoz şekeri yalamak. Bok yemek derim ben buna. Buradaysak kendi işimizi değil Tanrının işini görmek için. Sana Tanrı kelamını getirdim. Yüreğin korkudan çatlasa da dinleyeceksin.

CHARLES: Şimdi kelamı filan bırak da bana verebileceğin bazı sırlar var mı ondan haber ver. Hastaları iyi etmek gelir mi elinden? Kurşunu altın yapabilir misin?

JAN: Seni kral yapabilirim. Rheims Katedrali'nde. Ama galiba bu mucize bizi biraz uğraştıracak.

CHARLES: Rheims'e gidersek, Ann taç giyme töreni için yeni giysiler ister. Bende paralar suyunu çekti. İlişme bana. Kendi halime bırak.

JAN: Ya şu halin ne senin? Babamın en fakir yanaşmasından beter. Kilisede kutsanıncaya kadar Fransa topraklarının yasal sahibi olamazsın.

CHARLES: Kendi topraklarıma sahip çıkamam nasıl olsa. Kutsanmak rehinleri ödeyecek mi? Topraklarımı son dönümüne kadar Başpiskopos'la şu şişko zorbaya ipotek ettirdim. Uçan kuşa borcum var.

JAN *(içtenlikle)*: Charlie ben tarladan geliyorum. Toprakta çalışmaktan alırım gücümü. Bu ülke sana dürüstlükle, huzur sağlayarak yönetmen için verildi. Çocuğunun sırtındaki çulu bile rehine koyan bir sarhoş gibi ona buna peşkeş çekmen için değil. Beni sana Tanrı gönderiyor. Kutsal tapınakta diz çöküp ülkeni sonsuza dek ona bağışlayacak, onun emrinde, onun hizmetinde dünyanın en büyük kralı olacaksın. Tanrının emin kulusun bundan böyle. Fransa topraklarına nur yağacak. Askerleri Tanrının askeri, düşmanları Tanrının düşmanı olacak. İngilizler diz çöküp kendi yurtlarına sağ salim dönebilmek için yalvaracaklar. Beni de, beni göndereni de arkadan vuracak mısın Yahuda gibi?

CHARLES *(sonunda heveslenmiş)*: Ah bir göze alabilsem.

JAN: Ben göze alırım, Tanrı adına. Hiç mi hiç yılmadan. Benden yana mısın, yoksa bana karşı mı?

CHARLES *(heyecanlı)*: Oldu bu iş! Sonuna kadar direnemem haberin olsun. Ama ateşe atılıyorum. Göreceksin. *(Asıl kapıya gidip bağırarak)* Hey bana bakın. Hepiniz gelin buraya. *(Karşıdaki kemere doğru koşarken Jan'a)* Sakın yanımdan ayrılma e mi? Gene tepeme çıkmasınlar. *(Kemerden doğru)* Herkes buraya gelsin. Bütün saray halkı. *(Herkes merakla, fısıldaşarak eski yerlerini alırken tahta oturur.)* Olan oldu. Haydi hayırlısı. *(Uşak'a)* Şunları sustursana, hayvan herif.

UFIAK *(gene teberi kapıp birkaç kere yere vurarak)*: Susunuz! Susunuz! Efendiler! Kral Hazretleri konuşacaklar. *(Buyurucu)* Ordakiler, susalım lütfen. *(Sessizlik.)*

CHARLES *(ayağa kalkar)*: Ordunun komutasını Kızların Hası'na vermiş bulunuyorum. Bundan böyle onun buyruğu dinlenecek. *(Tahttan iner.)*

(Herkes şaşkınlık içindedir. Çok sevinen La Hire, zırh eldiveniyle çelik dizliğine vurur.)

LA TRÉMOUILLE *(tehdit edercesine Charles'a dönerek)*: Ne demek bu? Ordu benim emrimdedir.

(Charles elinde olmadan büzülürken Jan çabukça elini onun omzuna koyar. Charles büyük bir çaba harcayarak, parmaklarını Nazırın suratına doğru şaklatır.)

JAN: Cevabını aldın, dırdırcı ihtiyar. *(Birden saatinin geldiğini sezinleyerek kılıcını hızla çeker.)* Allahını seven ardından gelsin! Hedefimiz Orléans. İleri!

LA HIRE *(kendinden geçmiş)*: Tanrı aşkına! Tanrının Kutsal Kızı aşkına Orléans'a.

BÜTÜN FLÖVALYELER *(La Hire'in sözleriyle şevke gelerek)*: Hedefimiz Orléans!

(Yüzü pırıl pırıl yanan Jan dizleri üstüne düşerek Tanrıya şükürler eder. Bir işaretle onları kutsayan Başpiskopos'la, küfrederek olduğu yere yığılan La Trémouille'dan başka herkes diz çöker.)

Üçüncü Sahne

Orléans, 29 Mayıs 1429. 26 yaşındaki Dunois, gümüş renkli Loire'ın güney kıyısında, ırmağın her iki kıyısına egemen durumundaki bir kara parçasında üç aşağı beş yukarı gezinir.

Mızrağına bağladığı sancak hızla esen doğu rüzgârıyla dalgalanmaktadır. Kalkanı mızrağın yanında durur. Komutanlık asası elindedir. Sırtındaki zırhı kolayca taşıyan sağlam yapılı bir askerdir. Geniş alınlı, sivri çeneli yüzünde yoğun bir eylem ve sorumluluğun izleri görülür. İyi huylu, becerikli, boş hayallere kapılmayan kasıntısız bir adam. Emir Eri yere oturmuş, dirseklerini dizlerine, yanaklarını yumruklarına yaslamış, aylakça suyu seyreder. Akşamdır, Loire'ın güzelliği hem adamı, hem delikanlıyı etkilemiştir.

DUNOIS *(bir an durup dalgalanan sancağa baktıktan sonra gezinmeye devam eder)*: Seni gidi fettan karı, seni işveli batı rüzgârı. Behey alüfte, behey aşifte. Dur deyince esersin, iflahımı kesersin. Batı rüzgârıyla dalgalan sen gümüş Loire... Şimdi Loire'a bir uyak bulmalı. *(Tekrar sancağa bakıp ona yumruğunu sallar.)* Canına okuduğumun rüzgârı. Değişsene karayel. Değişsene canım, değiş be civanım, batıdan esesi İngiliz kahpesi. Dönek rüzgâr, civelek rüzgâr, fingirdek rüzgâr.

EMİR ERİ *(birden ayağa fırlayarak)*: İşte, işte geliyor.

DUNOIS *(daldığı düşten uyanmış)*: Kim, o kız mı?

EMİR ERİ: Hayır o kuş. Yalıçapkını. Mavi bir şimşek gibi fundaların arasına daldı.

DUNOIS *(fena halde hayal kırıklığına uğramış)*: Kuş ha! Cehennemin dibine git. Tuttuğum gibi ırınağa atarım şimdi seni.

EMİR ERİ *(efendisini tanıdığı için korkmadan)*: Korkunç güzel! Bakın bir tane daha.

DUNOIS *(heyecanla nehir kıyısına koşarak)*: Nerde? Nerde?

EMİR ERİ *(göstererek)*: Şurda, sazların arasından uçuyor.

DUNOIS *(sevinçle)*: Gördüm.

(Kuş saklanıncaya kadar izlerler.)

EMİR ERİ: Dün vaktinde haber vermedim diye kıyameti kopardınız.

DUNOIS: Sen bağırdığın sırada Arklı Jan'ı bekliyordum. Bir daha böyle yaparsan, seni cıyak cıyak bağırtırım.

EMİR ERİ: Ne güzel kuşlar değil mi? Bir yakalayabilsem.

DUNOIS: Onlara tuzak kurarken yakalarsam seni tam bir ay demir kafese kapatırım da aklın başına gelir.

(Emir Eri gülerek yine yere oturur.)

DUNOIS *(yine gezinerek)*: Minik kuş, mavi kuş, bir yel estir bana. Minik kuş, mavi kuş...

BİR NÖBETÇİ: Dur!!! Hey, kim var orada?

JAN'IN SESİ: Jan Dark.

DUNOIS: Bırak geçsin. Buraya gel Jan. Buradayım.

(Şahane bir zırh giymiş olan Jan öfkeyle içeriye dalar, rüzgâr durur. Sancak sarkar, ama Dunois Jan'la ilgilendiği için farkına varmaz.)

JAN *(sözünü sakınmadan)*: Zatın Piç Dunois mı olur?

DUNOIS *(soğukkanlı ve ciddi)*: Armamı orada işte. *(Kalkanını gösterir.)* Sen Arklı Jan mısın?

JAN: Tabii.

DUNOIS: Birliklerin nerede?

JAN: Çok geride. Beni aldattılar. Irmağın karşı kıyısına getirdiler.

DUNOIS: Ben emir verdim.

JAN: Neden? İngilizler öbür kıyıda.

DUNOIS: İngilizler her iki kıyıda.

JAN: Ama Orléans karşıda. İngilizlerle orada çarpışacağız. Nasıl geçeriz ırmağı?

DUNOIS *(sıkkın)*: Köprü var.

JAN: Öyleyse köprüden geçip tepelerine inelim.

DUNOIS: Söylemesi kolay, ama geçilemiyor işte.

JAN: Kim demiş?

DUNOIS: Ben. Benden daha deneyimli, daha kafalı adamlar da aynı düşüncede.

JAN: O adamlar et kafaymış öyleyse. Seni yanıltmışlar. Irmağın karşı yakasına getirerek beni de yanıltmak istiyorlar şimdi. Bilmiyor musun, bir kente, bir komutana gelebilecek en büyük yardımı getiriyorum sana.

DUNOIS *(sabırla gülümseyerek)*: Senin yardımın mı bu?

JAN: Hayır! Yerin göğün efendisi yolluyor bu yardımı. Köprünün yolunu göster bana.

DUNOIS: Sabırsızsın Jan.

JAN: Sabredecek zaman mı şimdi? Düşman kapıya dayanmış, biz burada eli kolu bağlı bekliyoruz. Neden dövüşmüyorsun Allah aşkına? Şimdi beni dinlersen korkudan eser kalmaz yüreğinde.

DUNOIS *(candan gülerek elini sallar)*: Vazgeç kızım. Korkudan eser kalmazsa yüreğimde, çok iyi bir masal kahramanı, ama çok kötü bir ordu komutanı olurum. Gel! Sana biraz askerlik öğreteyim. *(Onu suyun kenarına götürür.)* Köprünün öbür ucundaki şu iki hisarı görüyor musun? Şu iki koca hisarı?

JAN: Görüyorum. Bunlar bizim mi, yoksa Azapların mı?

DUNOIS: Sus da beni dinle. Yanımda on tane askerle şu hisarlardan birine yerleşsem, bir orduya karşı koyardım.

İngilizlerin bu hisarları bize karşı savunmak için tam on kat gücü var.

JAN: Tanrıya karşı koyamazlar. Bu hisarların altındaki toprağı Tanrı vermedi onlara, gasp ettiler. Bunlar bizim topraklarımız. Hisarları zapt edeceğim.

DUNOIS: Tek başına mı?

JAN: Askerimiz zapt edecek. Ben yol göstereceğim sadece.

DUNOIS: Kimse ardından gelmez.

JAN: Gelir mi gelmez mi, dönüp de bakmam bile.

DUNOIS *(içinde yanan ateşi sezip dostça omzuna vurur)*: Aferin! Senden iyi asker olur. Savaşa âşıksın sen!

JAN *(sarsılarak)*: Ya! Başpiskopos da dine âşık olduğumu söylemişti.

DUNOIS: Ben de, Tanrı bağışlasın, savaş denen canavara biraz tutkunumdur. İki karılı erkeğe benzerim. Sen de iki kocalı kadın olmak ister misin?

JAN: Kocanın bir tanesi bile yerinde dursun. Toul'da bir adam kendisiyle evlenmekten caydım diye mahkemeye verdi beni. Oysa hiçbir zaman söz vermemiştim ona. Ben askerim. Bana kadın gözüyle bakılmasını istemem. Kadın gibi giyinmem. Kadınların aklı fikri parada, gönül eğlendirmekte. Benim aklım fikrim hücum emri vermekte, topları mevzilerine yerleştirmekte. Siz subaylar topların nasıl kullanılacağını bilmiyorsunuz. Biraz gürültü, biraz dumanla düşmana duman attırılır sanıyorsunuz.

DUNOIS *(omuz silkerek)*: Doğru, çoğu zaman topçunun attığı taş ürküttüğü kurbağaya değmez.

JAN: İyi ama oğlum, atla kale duvarı aşılmaz. Bize top tüfek gerek. Hem de çok daha büyüğünden.

DUNOIS *(onun samimiliği karşısında gülerek)*: İyi ama kızım, sağlam bir merdiven, sağlam bir yürekle en yüksek duvar aşılır.

JAN: Hisara varınca merdivene ilk tırmanan ben olacağım Piç. Gözün kesiyorsa sen de izle beni.

DUNOIS: Hiçbir zaman bir kurmay subaya meydan okuma. Cesaret gösterileri bölük subaylarına düşer. Ermiş olarak başımın üstünde yerin var, ama askerlik taslama bana. Yanımda sürüyle fedai var.

JAN: Fedai değilim ben, Tanrının emir kuluyum. Kılıcım kutsaldır. Ermiş Catherine Kilisesi'nde, mihrabın arkasında, Tanrının benim için gizlediği yerde buldum onu. Kana bulamam. Yüreğim cesaretle dolu, öfkeyle değil. Ben önden gideceğim, adamların beni izleyecek. Bana engel olmayacaksın değil mi?

DUNOIS: Her şeyin sırası var. Adamlarımız köprüden saldırarak şu hisarları alamazlar. İngilizleri ırmak yoluyla arkadan kuşatmak gerekir.

JAN *(askerlikten anladığı bellidir)*: Öyleyse sallar yaptırıp büyük topları üstlerine yerleştir. Adamların gemilerle bu yakaya geçsinler.

DUNOIS: Sallar hazır. Adamlar gemilere binmiş, ama Tanrıyı bekliyorlar.

JAN: Ne demek istiyorsun? Tanrı onları bekliyor.

DUNOIS: Öyleyse bize rüzgâr göndersin, gemilerim ırmağın aşağısında; hem akıntıya, hem rüzgâra karşı ilerleyemezler. Tanrı rüzgârın yönünü değiştirinceye kadar beklemek zorundayız. Haydi gel, seni kiliseye götüreyim.

JAN: Olmaz. İngilizlere dua kâr etmez. Ancak kötekten anlar onlar. Onları yenmeden kiliseye gitmem.

DUNOIS: Gideceksin. Orada bir iş düşüyor sana.

JAN: Ne işi?

DUNOIS: Batı rüzgârı essin diye dua edeceksin. Ben o kadar dua ettim. İki gümüş şamdan da bağışladım. Ama yakarışlarım karşılıksız kaldı. Belki senin duan kabul edilir. Gençsin, safsın.

JAN: Doğru. Ermiş Catherine'e yalvarırım. O da Tanrının batı rüzgârını estirmesi için aracı olur. Haydi hemen bana kilisenin yolunu göster.

EMİR ERİ *(şiddetle hapşırır)*: Hapşıı!

JAN: Çok yaşa! Haydi Piç, çabuk olalım.

(Çıkarlar. Emir Eri onları izlemek için ayağa kalkar. Kalkanı yerinden alır. Mızrağı da alacağı sırada, sancağın artık doğuya doğru dalgalandığını fark eder.)

EMİR ERİ *(kalkanı düşürüp heyecanla arkalarından seslenir)*: Komutanım, küçükhanım!

DUNOIS *(koşarak geri gelir)*: Ne var? Yalıçapkını mı gördün gene? *(Merakla ırmağa doğru bakınır.)*

JAN *(yanlarına gelerek)*: Aa, yalıçapkını mı? Nerde?

EMİR ERİ: Hayır. Rüzgâr! Rüzgar! *(Sancağı göstererek)* Beni hapşırtan o.

DUNOIS *(sancağa bakar)*: Rüzgâr döndü. *(Haç çıkarır.)* Tanrı dile geldi. *(Diz çöküp asasını Jan'a vererek)* Kralın ordusuna sen komuta edeceksin. Ben de senin emrindeyim.

EMİR ERİ *(ırmağa bakarak)*: Gemiler yola çıktı. Akıntıya karşı kuş gibi ilerliyorlar.

DUNOIS: Hisarlara akın var. Bana meydan okumuştun. Cesaretin varsa haydi geç başımıza.

JAN *(birden boşanan gözyaşlarıyla, Dunois'yı kucaklayıp iki yanağından öper)*: Dunois, yiğit arkadaşım. Yardım et bana. Gözlerim yaşlarla dolu, önümü göremiyorum. Merdivenin dibine beni sen götür de, haydi Jan de!

DUNOIS *(onu çekip gülerek)*: Gözyaşlarına aldırma. Yürü, silahların şimşeği yolunu aydınlatır.

JAN *(içinde yükselen cesaret ateşiyle)*: Ah!

DUNOIS *(onu sürükleyerek)*: Yürü, Tanrı aşkına!

EMİR ERİ *(bağırarak)*: Tanrı aşkına! Tanrının Kızı aşkına! Savaşa! *(Heyecandan çılgına dönmüş, kalkanla mızrağı kapıp arkalarından koşar.)*

Dördüncü Sahne

(İngiliz karargâhında bir çadır. Elli yaşlarında kalın enseli bir İngiliz papazı bir masanın başında, harıl harıl bir şeyler yazar. Masanın öbür tarafında kırk altı yaşında, sözünü geçiren cinsten bir soylu kişi resimli bir dua kitabının sayfalarını çevirmektedir. Soylu kişinin keyfi yerindedir; papaz öfkeden patlamamak için kendini zor tutar. Soylunun solunda boş bir deri iskemle vardır. Masa sağındadır.

SOYLU: İşçilik derim ben buna! Düzgün aralıklı kara harfleri, yaldızlı kenar suları ustaca yerleştirilmiş minyatürleriyle, nefis bir kitap. Yeryüzünde bundan güzel şey olamaz. Ama bugünlerde insanlar kitaba bakacak yerde okumaya kalkıyorlar.

PAPAZ: Pes doğrusu. Durumumuzu pek soğukkanlı karşılıyorsunuz Lordum.

SOYLU *(kibirle)*: Ne olmuş yani?

PAPAZ: Daha ne olsun efendim, biz İngilizler yenildik.

SOYLU: Bu herkesin başına gelir. Düşmanın her zaman yenildiği ancak tarih kitaplarıyla destanlarda görülür.

PAPAZ: Ama üst üste yenilmeye başladık. Önce Orléans'da...

SOYLU *(küçümseyerek)*: Oo... Orléans!

PAPAZ: O işte büyücü parmağı vardı, diyeceğinizi biliyorum, Lordum. Ama yenilgiden yenilgiye düşüyoruz. Jargeau, Meung, Beaugency, birbiri ardından düştü. Şimdi de Patay'de bizi kılıçtan geçiriyorlar. Sir John Talbot tutsak edildi. *(Dokunsalar ağlayacak, kalemi elinden atar.)* Yüreğime inecek efendim. Bir avuç yabancının vatandaşlarımı yenmesine dayanamıyorum.

SOYLU: Bak hele, sen İngilizsin demek.

PAPAZ: Estağfurullah efendim, ben bir centilmenim, ama zatıâliniz gibi ben de İngiltere'de doğdum.

SOYLU: Toprağa bağlısın anlaşılan.

PAPAZ: Bir toprak kölesi gibi değil elbet. Ama ne de olsa bir duygusal bağım var. *(Heyecanı artarak)* Hem utanılacak bir şey görmüyorum bunda. Bu gidişle sırtımdaki cüppeyi atıp o cehennemlik cadıyı kendi ellerimle boğacağım.

SOYLU *(işi şakaya vurarak)*: Boğarsın, papaz efendi, boğarsın, ama şimdilik bu işi bize bırak.

(Papaz surat asarak yerine oturur.)

SOYLU *(havaice)*: O cadı karıya pek aldırmam. Ben de Kudüs'e, hacca gittim, İsa Efendimiz, bir taşra büyücüsüne harcatmaz beni. Ama şu Orléans piçi var ya, bak o çetin ceviz işte!

PAPAZ: Sadece bir Fransız, Lordum.

SOYLU: Fransız mı? Bu deyimi ne nerden çıkardın? Şu Burgonyalılar, Bretonlar, Picar'lar, Gaskonyalılar da kendilerine Fransız demeye mi başladılar? Bizimkilerin kendilerine İngiliz demeleri gibi. Fransa ile İngiltere'den kendi yurtları diye söz ediyorlar. Hem de öz yurtlarıymış! Bu moda tutarsa, benim halim nice olur? Senin halin nice olur?

PAPAZ: Neden efendimiz? Bize ne zararı dokunacak?

SOYLU: Bir adam iki efendinin uşağı olamaz. Bu vatana hizmet havasına ayak uydururlarsa, derebeyini kim takar? Senle ben hapı yuttuk.

PAPAZ: Ben Kilise'nin sadık bir hadimi ve Stogumber Barı-nu'nun yedinci göbekten akrabasıyım. Ama bir Frenk piçiyle pis bir büyücünün İngilizleri pataklamasına da razı olamam.

SOYLU: Yüreğini ferah tut. Piçi yenip cadıyı yakacağız. Ama sırası gelince. Yakma işini ayarlamak için Beauvais Piskoposu'nu bekliyorum şimdi. Kızın yandaşları kendi piskoposluk bölgesinden kovmuşlar adamı.

PAPAZ: Önce kızı yakalamanız gerek, efendim.

SOYLU: Ya da yakalatmam. Onu getirene büyük para vaat ettim. Bu paraya bir kral bile alırım.

PAPAZ: O sürtük için ha?

SOYLU: Hesabı biraz geniş tutmalı. Charles'ın bazı adamları onu Burgonyalılara satacaklar. Burgonyalılar da bize satacak. Birkaç aracı da komisyon alacak tabii.

PAPAZ: Vay canına! Aracılar Yahudidir mutlaka. Para her el değiştirdiğinde onlar sebeplenir. Bana kalsa tek Yahudi bırakmazdım Hıristiyan dünyasında.

SOYLU: Niçin? Yahudiler pahacıdır ama, genellikle sattıkları malı teslim ederler. Beleşe konmak isteyen asıl Hıristiyanlardır.

(Bir uşak görünür.)

PAPAZ: Pek Sayın Beauvais Piskoposu, Monsenyör Cauchon.

(Altmış yaşlarındaki Cauchon girer. Uşak çekilir. İngilizler ayağa kalkarlar.)

SOYLU *(fazla nazik)*: Piskopos Hazretleri, teşrifinizle bizi ihya ettiniz. Bendeniz Warwick Dükü, Richard de Beauchamp; hizmetinizdeyim.

CAUCHON: Lord cenaplarının şöhreti malumumuzdur efendim.

WARWICK: Bu aziz rahip de, John de Stogumber.

PAPAZ *(çabukça)*: John Bowyer Spencer Neville de Stogumber her zaman emrinizde efendimiz. İlahiyat Fakültesi

mezunuyum. Muhterem Winchester Kardinali'nin de mühürdarıyım aynı zamanda.

WARWICK *(candan)*: Ona İngiltere Kardinali diyorsunuz sanırım. Kralımızın amcası.

CAUCHON: Sayın John de Stogumber. Kardinal Hazretlerinin yakın dostuyum. Her zaman için yakın dostu. *(Elini Papaz'a uzatır. Papaz bu eldeki yüzüğü öper.)*

WARWICK: Oturmak lütfunda bulunmaz mısınız? *(Piskoposu kendi sandalyesine buyur ederek masanın başına oturtur.)*

(Cauchon hafifçe eğilerek başköşeyi kabul eder. Warwick kayıtsızca deri iskemleyi çekerek eski yerine oturur. Papaz da iskemlesine yerleşir. Warwick, Piskoposu başköşeye oturtmakla beraber, söze kendisi başlamaktan çekinmez. Hâlâ çok güler yüzlü, çok naziktir, ama sesindeki yeni ton sadede geleceğini belirtir.)

WARWICK: Aziz Piskoposum, teşrifiniz maalesef talihsiz bir anımıza rastladı. Charles, Rheims Katedrali'nde taç giyecek. Ona taç giydiren de Lorraine'li genç kadın. Sizi ne aldatmak, ne de boş yere umutlandırmak isterim. Buna engel olamayacağız. Charles'ın durumu sağlamlaşacak sanırım.

CAUCHON: Şüphesiz! Bu kızın pek ustaca bir hamlesi.

PAPAZ *(gene heyecanlanır)*: İşe hile karıştırdılar efendim. Dürüst bir savaşta İngiliz yenilmez.

(Cauchon hafifçe kaşlarını kaldırır. Sonra çabucak kendini toparlar.)

WARWICK: Dostumuz, genç kadının bir büyücü olduğu görüşünde. Onu Engizisyon Mahkemesi'ne verip bu suçtan ötürü yakılmasını istemek pek sayın efendimizin görevidir sanırım.

CAUCHON: Benim bölgemde yakalanırsa, evet.

WARWICK *(pek güzel anlaştıklarını görerek)*: Pek tabii. Büyücü olduğundan şüpheye düşmek için akla yakın bir neden yok değil mi?

PAPAZ: Kesinlikle hayır. Korkunç bir cadı.

WARWICK *(sözünü kesmesini hafifçe ayıplayarak)*: Ne düşündüğünü Sayın Piskoposa sordum papaz efendi.

CAUCHON: Burada yalnız kendi düşüncelerimizi değil, bir Fransız mahkemesinin düşüncelerini, hatta önyargılarını da göz önünde bulundurmak zorundayız.

WARWICK *(düzelterek)*: Bir dini mahkeme efendimiz.

CAUCHON: Dini mahkemeler, görevleri ne kadar kutsal olursa olsun, ölümlü kişilerden meydana gelir. Tıpkı başka mahkemeler gibi. Bu kişiler, yeni moda deyimle Fransız olduklarına göre, Fransız ordusunun İngiliz ordusunu büyücülük marifetiyle yendiğine inanmazlar.

PAPAZ: Ne? Nasıl inanmazlarmış? Ünlü Sir John Talbot, Arklı bir fahişeye yenilsin. Olacak şey mi bu?

CAUCHON: Sir John Talbot, hepimizin bildiği gibi yaman askerdir, ama yetenekli bir komutan olduğunu henüz işitmedim. Gerçi bu kıza yenik düştüğünü söylüyorsunuz. Ama bizce yenilgisinde Dunois'nın da biraz payı var.

PAPAZ *(küçümseyerek)*: Orléans piçi.

CAUCHON: Hatırlatmama izin verirseniz...

WARWICK: Dunois, beni Montargis'de yenmişti.

CAUCHON: *(baş eğerek)*: Bu da Senyör Dunois'nın gerçekten yetenekli bir komutan olduğunu göstermeye yetmez mi?

WARWICK: Nezaketinize hayranım, efendimiz. Bizim Talbot yırtıcı bir hayvandır. Tutsak düştüğü iyi olmuş.

PAPAZ *(darılarak)*: Efendimiz, Orléans'da bir İngiliz oku bu kadının gırtlağını delmiş. Çocuk gibi ağladığını görmüşler. Öldürücü bir yara aldığı halde bütün gün çarpışmış. Askerimiz sapına kadar İngilizliğini göstererek bütün saldırılarını püskürtmüş. Ama kadın elinde beyaz bir bayrakla surlara tırmanmaz mı, hem de tek başına. Adamlarımız felce uğramış, kalakalmışlar. Kılıç sallamak, ok atmak ne mümkün. Bu arada Fransızlar üstlerine çullanıp

onları köprüye sürmüşler. Tam o anda köprü cayır cayır yanmış. Bizimkiler de alay alay ırmağa dökülüp boğulmuşlar. Şimdi sorarım size, bu Piç Dunois'nın hüneri midir? Yoksa köprüyü cayır cayır yakan alevler büyü gücüyle cehennemden mi yükseldi?

WARWICK: Papaz efendinin heyecanını hoş görünüz Sayın Piskoposum. Ama bizim görüşümüzü açıklamış oldu. Dunois büyük komutandır, kabul ediyorum. Peki, neden şu cadı ortaya çıkıncaya kadar hiçbir şey yapamadı?

CAUCHON: Doğaüstü güçler kızdan yana olabilir. Ama beyaz bayrakta şeytanın değil, İsa Efendimizin adı yazılıydı. Sonra sizin boğulan komutan da... neydi adı?

WARWICK: Glasdale.

CAUCHON: Ha, Azakıl. O da pek tekin değildi, doğrusu. Bizimkiler arasında, onun Jan Dark'a sövdü diye boğulduğuna inananlar var.

WARWICK *(kuşkulanmaya başlayarak)*: Yoksa kız sizin de mi aklınızı çeldi?

CAUCHON: Aklımı çelseydi, Sayın Lordum, kendi ayağımla size gelmeyecek kadar basiret gösterirdim.

WARWICK: Aman rica ederim Piskopos Hazretleri.

CAUCHON: Şeytan bu kızı emellerine alet ediyorsa... ki ettiğini sanıyorum...

WARWICK *(yüreğine su serpilmiştir)*: Oh, işittin mi Peder John. Biliyordum, Piskopos Hazretleri'nin umutlarımıza boşa çıkarmayacağını biliyordum. Sözünüzü kestiğim için özür dilerim. Lütfen devam ediniz...

CAUCHON: Yalnız şeytan sandığınızdan çok daha uzak görüşlüdür.

WARWICK: Öyle mi? Nasıl? Sen de kulak ver peder.

CAUCHON: Şeytan bir köylü kızını cehennemlik etmek isterse, savaş üstüne savaş kazandırmak zahmetine katlanır mıydı? Bir köy zamparasını kızın başına sarması yeter de artardı bile. Şer Meleği böyle entipüften işlerle uğ-

raşmaz. Savlete mi geçiyor, hedefi Kilise'dir. Lanet mi yağdırıyor, hedefi bütün insanlık. Bu korkunç tertibe karşı Katolik Kilisesi her an uyanık, her an tetiktedir. Kız şeytanın oyununa alet oluyor bence. Kendisine ilham vaki olduğu doğrudur. Ama şeytani bir ilham.

PAPAZ: Size demedim mi, cadının teki.

CAUCHON: *(şiddetle)*: Cadı değil, Kilise'nin inançlarından sapmış bir bahtsız!

PAPAZ: Ne fark eder?

CAUCHON: Bir rahip bana bunu sorsun! Siz İngilizler azıcık kalın kafalısınız. Büyücülük saydığınız bütün bu olaylar doğal yoldan açıklanabilir. Kadının mucizeleri bir serçeyi bile etkilemez. Kendisi de bunlara mucize demiyor zaten. Zaferleri sizin küfürbaz generallerden kafaca üstün olduğunu gösterir, işte o kadar. İnancın gücü, inanç yanlış bile olsa, öfkenin gücünü bastırmaz mı her zaman?

PAPAZ: Bizim generallere...

WARWICK *(Piskopos'a)*: Efendimiz, büyücü sözünü geri alıyorum. Ama gene de bu kadın yakılmalı.

CAUCHON: Ben yaktıramam onu. Kilise cana kıyamaz. Benim ilk ödevim, kızın ruhunu selamete kavuşturmak için çaba harcamaktır.

WARWICK: Şüphesiz. Ama ara sıra insanları yaktığınız oluyor.

CAUCHON: Hayır. Kilise, inançtan sapmakta direnen bir kulunu bir kuru dal misali hayat ağacından koparır, resmi makamlara teslim eder. Biz karışmayız ötesine.

WARWICK: Mükemmel! Bu durumda kuru dalınızı ben teslim alıp atılacağı ateşi tutuşturacağım.

CAUCHON: *(için için tutuşan bir öfkeyle)*: Bu işi oldu bittiye getirmek olmaz. Siz, büyük efendiler, dini siyasete alet etmeye dünden hazırsınız.

WARWICK *(gülümseyerek yatıştırmaya çalışır)*: Emin olun İngiltere'de böyle şey yapılmaz.

CAUCHON: Her yerden fazla İngiltere'de yapılır. Bu kızın ruhu Tanrı katında, sizin ruhunuz, hatta Kralınızın ruhu kadar değerlidir. Kızı size teslim etmem için bir anlaşmaya varmışsız gibi sırıtıp durmayın karşımda. Tanrının bu vaftizli evladının selamete kavuşması için ufacık bir umut varsa, yol göstereceğim ona.

PAPAZ *(öfkeyle ayağa kalkar)*: Sen hainsin, hain!

CAUCHON: *(yerinden fırlayarak)*: Yalan söylüyorsun, papaz! *(Öfkeden titreyerek)* Bu kadının yaptığını sen de yapar, vatanını, Kutsal Katolik Kilisesi'nden üstün tutmak cüretinde bulunursan, onunla birlikte ateşte yanarsın.

PAPAZ: Efendimiz. Fazla ileri gittim. *(Sinerek oturur.)*

WARWICK *(endişeyle ayağa kalkmıştır)*: Piskopos Hazretleri, rahip efendinin kullandığı kelime için özür dilerim. İngiltere'de büsbütün başka bir anlam taşır. Sizin dilinizde hıyanet eden, zarar veren, kötü, sadakatsiz demektir. Oysa bizde sadece, İngiliz çıkarlarını kollamayan anlamına gelir.

CAUCHON: Affedersiniz. Anlayamamıştım. *(Vakarla sandalyesine oturur.)*

WARWICK *(ferahlayarak, o da yerine oturur)*: Bu kızın yakılmasını hafife almış görünüyorsam beni bağışlayın. Her gün köylerin, kentlerin yakıldığını göre göre yüreğimiz nasırlaştı. Yoksa çıldırmak işten değil. Siz de zaman zaman kâfirlerin yakıldığına tanık olduğunuza göre, bu esef verici olayı ne bileyim, meslek açısından ele alsak ne dersiniz?

CAUCHON: Evet, acı, hatta korkunç bir ödev. Ben kızın bedeni için üzülmüyorum, olsa olsa birkaç dakika acı çekecek, ama ruhu sonsuza dek azap içinde kıvranacak.

WARWICK: Doğru ya, vücudunu kurtarmadan ruhunu kurtarmanın yolunu nasıl bulmalı? Asıl sorun bu. Gelin kabul edin, efendimiz, şu Kızların Hası efsanesine inananlar çoğaldıkça biz belimizi doğrultamayız.

PAPAZ *(kırık bir sesle)*: Konuşabilir miyim Lordum?

WARWICK: Sinirlerine hâkim olamayacaksan sussan daha iyi edersin.

PAPAZ: Sadece şunu diyecektim efendim. Yanlışım varsa düzeltin. Kız göz boyamakta birinci. Çok dindar görünüyor. Durmadan dua ediyor, günah çıkartıyor. Tanrı karşısında bütün vecibelerini yerine getirirken, kâfirlikle nasıl suçlandırılır?

CAUCHON: *(parlayarak)*: Siz ne diyorsunuz? Papa bile bu kız kadar gururlu değildir. Sanki kendisi Kilise'ymiş gibi davranıyor. Tanrıdan Kral'a buyruklar getiriyor. Kilise dursun bir köşede. Kral'a taç giydirecek, hem de kendi elleriyle, Kilise de kim oluyormuş? İngiltere Kralına mektuplar yolluyor. Kendi adasına dönmezse Tanrının bütün gazabıyla tepesine ineceğini bildirerek. Size şunu söyleyeyim, böyle mektuplar yazmak Hıristiyanlığın baş düşmanı Muhammet'in âdetiydi. Bu kız bir kerecik olsun, Kilise adını ağzına aldı mı? Asla! Tanrıyla kul arasına kimseyi sokmam diyor.

WARWICK: Ne beklersiniz, sonradan görme, başı döndü.

CAUCHON: Kim döndürdü? Şeytan! Hem de ince bir hesapla. Hak yolundan sapanlar aldı yürüdü. Bohemya'da Hus, İngiltere'de WcLeef... Fransa'da da eksik değil böyleleri. Bilirim bu hastalığı, kanser gibi yayılır. Bir Arap deveci, İsa'nın Kilisesi'ni Kudüs'ten ta Pireneler'e kadar sürdü. Devecinin başlangıçta yaptıkları, şu çoban kızın yaptıklarından pek farklı değildi. O Hazreti Cebrail'in sesini işitiyordu, bu Ermiş Catherine'nin sesini işitiyor. O kendini Allahın habercisi ilan edip Allah adına dünya hükümdarlarına nameler yolluyordu. Bunun hükümdarlara name yollamadığı gün yok. Artık şefaat istemek için peygamberin anasına değil, Kızların Hası'na başvurmak gerek. Şeytana uyan her sütçü kızı, her ümmi ırgat doğrudan doğruya Tanrıdan esinleniyorum diye kabararak Kilise'nin yüzyıllardır biriken ilmini, fazlını çöplüğe atar,

din ululanını çiğnerse bu dünyanın hali neye varır? Her kadın kendini Jan, her erkek de Muhammet sanırsa ne yaparız sonra? Bu kadının işlediği bütün günahlar affedilir de Kutsal Ruh'a karşı işlediği günah affedilmez, tövbe istiğfar etmezse sonu ateştir.

WARWICK *(etkilenmemiştir)*: Tabii bu konu sizi biraz fazla heyecanlandırıyor.

CAUCHON: Sizi heyecanlandırmıyor mu?

WARWICK: Ben askerim, din adamı değil. Hacca gittiğimde Müslümanları tanıdım az çok. Bize söylenenin aksine, terbiyeli insanlar pekâlâ. Bazı konularda bizden hiç de geri kalmadıkları su götürmez.

CAUCHON: *(canı sıkılmış)*: Daha önce de dikkatimi çekti bu. Bizimkiler Doğuya Müslümanları Hıristiyan yapmaya gidiyorlar. Bir de bakıyoruz Müslümanlar onlara kendi dinlerini kabul ettirmişler. Bir Haçlı askeri Müslüman olup çıkıyor.

PAPAZ: Olur şey değil.

WARWICK: Yalnız size şu kadarını söyleyeyim, Muhammet'e inananlar İsa'ya da büyük saygı gösterirler. Siz Muhammet'in deveci oluşunu hor görürken onlar Sen Piyer'in balıkçı oluşunu hoş görürler. Bu inançlar aynı kapıya çıkar. Doğu ile Batı arasında görüş farkları var. Hepsi o kadar.

CAUCHON: Sadece Doğu ile Batı arasındaki fark öyle mi?

WARWICK: Doğrusunu isterseniz ben kızın yeni bir peygamber olabileceğini sanmıyorum. Bu tehlikeyi abartıyorsunuz bence. Ama asıl korkunç olan toplum düzenini altüst etmek istemesi.

CAUCHON: Evet, Kilise'yi mahvederek.

WARWICK: Bir an için olsun Kilise'yi aklınızdan çıkaramaz mısınız? Dini kuruluşlar yanında idari kuruluşlar da var. Jan Dark bütün Avrupa krallarının krallıklarını Tanrıya bağışlayıp onun hadimi olarak hükümet etmelerini istiyor.

CAUCHON: *(ilgisiz)*: Kral hükmü elinde tuttuktan sonra, gerisi vız gelir.

WARWICK: Hiç de değil. Soylular sınıfını ortadan kaldırıp bütün gücün kralda toplanmasını sağlayacak kurnazca bir oyun bu. Kral bütün derebeylerini, bütün toprak ağalarını sultası altına alacak. Unvanlarımızı, rütbelerimizi sözde hükümdar dağıtır. Ama toprak bizimdir, malımızı mülkümüzü kendi kılıcımızla, kendi askerimizle koruruz. Şimdi topraklar elden gidiyor, topraklar!

CAUCHON: Canım korkmayın, kralı kral yapan sizlersiniz.

WARWICK: Evet, halk derebeyinin buyruğu altında olduğu sürece, saraylılar bir seyyar temaşa heyeti olmaktan öteye geçemez. Kral zaten orta malı olan yollardan başka hiçbir şeye sahip çıkamaz. Ama halk, hükümdarı gönlünün tahtına da oturtursa, o hükümdar bizleri birer birer yok eder.

CAUCHON: Kimi kişi kral, kimi de devlet adamı olarak doğar, Lordum. Bu iki niteliğin aynı kişide birleştiği pek seyrek görülür. Krala böyle bir politikayı yürütecek danışmanlar gerek. Bunları nerde bulacak?

WARWICK *(dostça olmayan bir gülümseyişle)*: Belki Kilise'de efendimiz. Soyluların ezilmesi, din adamlarının ekmeğine yağ sürer.

CAUCHON: Bana bakın dostum, biz böyle birbirimize düşersek bu kızın hakkından gelemeyiz. Din işleri ile dünya işlerini yürütenler öteden beri geçinemezler, hep şeytan girer aralarına. Ama ortak bir düşman karşısında birleşemez miyiz? Bu kız Kilise'nin adını anmadığı gibi soyluları da hiçe sayıyor.

WARWICK: Çok doğru. Kişinin papazlara da, zadegâna da başkaldırmasıdır bu. Tanrı ile kulu arasındaki, kral ile uyruğu arasındaki aracıları kaldırmak istiyor.

CAUCHON: Bu kızın yaptığı düpedüz kışkırtıcılık, düpedüz bozgunculuk. Fransa Fransızların, İngiltere İngilizlerin, ne bileyim, İtalya İtalyanlarındır diye tutturmuş. Taşralı-

lar öyle bağnaz, öyle dar görüşlü olur ki, bu köylü kızının bu köy bizim köyümüzdür demekten öteye gidebilmesine şaşıyorum. Ama çok daha ileriye gidiyor. Fransa'dan İngilizleri kovacağım deyince, Fransızca konuşulan bütün toprakları kastettiği belli. Milliyetçilik diyebilirsiniz bu tutkusuna. Katolik Kilisesi'ne karşı bir tutum. Biz sadece İsa Efendimizin hükümdarlığını tanırız... Onun hükmettiği kavimler bölünürse İsa tahtından indirilmiş olur. O zaman da kılıçlar gelir ta gırtlağımıza dayanır. Dünyanın sonu gelir.

WARWICK: Siz isyancı Jan'ı yakarsanız, ben de milliyetçi Jan'ı yakarım. Yalnız, şuradaki papaz efendiyi götürmeyeceğim yakıldığını seyretmeye. İngiltere İngilizlerindir, sözünü benimseyecektir.

PAPAZ: İngiltere İngilizlerindir, ona ne şüphe. Ama bu kadın İngiltere'nin meşru fetih hakkını tanımıyor. Tanrı bu hakkı İngiltere'ye neden verdi? Daha az uygar ırkları kendi iyilikleri için yönetsin diye. Asinin biri bu kadın, erkek giysileri giyip dövüşerek doğaya isyan ediyor. Papa'nın kutsal yetkilerini elinden alıp Kilise'ye isyan ediyor. Şeytanla işbirliği edip ordumuza saldırarak Tanrıya isyan ediyor. Bütün bu isyanlar da asıl İngiltere'ye karşı olan büyük isyanı için birer bahane. Ölsün! Gebersin! Cayır cayır yansın! Hepimizin kurtulması için bir tek kadın feda edilmiş, ne çıkar.

WARWICK *(ayağa kalkarak)*: Sayın Lordum, anlaştık sanırım.

CAUCHON: *(o da kalkarak, ama direnmekten vazgeçmemiş)*: Ruhumun selameti namına Kilise'nin adaletini çiğnetmeyeceğim. Bu kadını hak yoluna döndürmek için elimden geleni yapacağım.

WARWICK: Zavallı kıza acıyorum. Böyle sert önlemlerden nefret ederim. Bir yolunu bulursam kurtarmaya çalışırım.

PAPAZ *(amansızca)*: Kendi ellerimle yakarım onu!

CAUCHON: *(onu kutsayarak)*: Sancta simplicitas! Ne mutlu sadedil olanlara!

Beşinci Sahne

Rheims Katedrali'nde, kutsal giysilerin saklandığı odaya yakın, geçenek. Bir sütunda İsa'nın çarmıha geriliş sahnelerinden biri görünür. Taç giyme töreninden sonra org sesleri arasında halk kiliseden çıkmaktadır. Jan, sütunun karşısında diz çökmüş, dua eder. Çok güzel giyinmiştir, ama hâlâ erkek kılığındadır. Şahane bir şekilde giyinmiş olan Dunois, Jan'ın yanına gelince org sesi kesilir.

DUNOIS: Haydi Jan, bu kadar dua yeter. O gözyaşı tufanından sonra burada daha fazla kalırsan üşüteceksin. Tören bitti. Kilise boşaldı. Halk sokakları doldurdu. Kızların Hası'nı isteriz diye bağrışıyorlar. Dua etmek için burada kaldığını söyledik, ama seni görmeye doyamıyorlar.

JAN: Beni bırak; bütün şan şeref Kralın olsun!

DUNOIS: Halkın göz zevkini bozuyor, kılıksız kerata. Ona sen taç giydirdin. Töreni sonuna kadar sürdüreceksin.

(Jan isteksizce başını sallar)

DUNOIS *(onu kaldırarak)*: Haydi, haydi! Daha iki saat dişini sıkıver. Orléans'daki köprüyü geçmekten daha zor değil.

JAN: Ah, sevgili Dunois, keşke Orléans'daki köprüde olaydık, yaşadık o köprüde.

DUNOIS: Evet, ama bazılarımız da öldü.

JAN: Tuhaf değil mi, Jean? Ben öyle ödleğin biriyim ki, savaş başlamadan tarifsiz korkulara kapılırım. Ama sonra, tehlike kalmayınca da canım sıkılır. Öff be, adam patlar sıkıntıdan.

DUNOIS: Yemede içmede olduğu gibi dövüşte de riyazetten şaşmamalısın benim küçük ermişim.

JAN: Yiğit arkadaşım. Beni seversin sanırım. Bir omuzdaşını sever gibi.

DUNOIS: Buna ihtiyacın var benim saf çocuğum. Sarayda fazla dostun yok.

JAN: Bütün bu saraylılar, şövalyeler, papazlar neden nefret ediyorlar benden? Ben ne yaptım onlara? Kendim için köyümün vergiden muaf tutulmasından başka bir şey istemedim ki. Köyüm vergi veremeyecek kadar yoksul. Onlara uğur getirdim, zaferler kazandırdım. Aptalca işler yapıyorlardı, yanlışlarını düzelttim. Charles'a taç giydirip gerçek bir kral yaptım onu. Dağıttığı ihsanlar gene çevresine gidiyor. Neden sevmiyorlar beni?

DUNOIS *(ona takılarak)*: Bu - da - la! Bu sersem herifler ne mal olduklarını ortaya koyduğun için seni severler mi hiç? Bunak generaller yerlerini alan başarılı yüzbaşıları severler mi? Kocamış politikacılar iktidarı ellerinden kapan yeniyetmeleri severler mi? Başpiskoposlar, ermiş bile olsa bir başkasının kendi Kiliselerinde öne geçmesini hazmederler mi? Bende sivrilme hırsı olsaydı seni ben bile kıskanırdım.

JAN: Sen bir tanesin Jean. Bütün bu soylular arasında benim biricik dostumsun. Bahse girerim anan köylüydü. Paris'i ele geçirdikten sonra ben de köyüme döneceğim zaten.

DUNOIS: Paris'i ele geçirmene müsaade edeceklerini pek sanmam.

JAN *(irkilerek)*: Nasıl?

DUNOIS: Bazıları Paris'in seni ele geçirmesine daha çok sevinecek. Onun için gözünü dört aç.

JAN: Jack, bu dünya benim dayanamayacağım kadar kötü. Azaplarla Burgonyalılar işimi bitirmezlerse, Fransızlar bitirecek. Gaipten gelen sesler olmasa hepten cesaretimi kaybederdim. Sana bir şey söyleyeyim mi Jean, çanlar çalarken duyuyorum bu sesleri. Törendeki gibi hep birden ortalığı velveleye verdikleri zaman değil. Ama böyle sakin bir köşede ya da kırların ıssızlığında. *(Katedralin saati çeyreği çalar.)* Dinle! Bak ne diyor? Tanrının saf çocuğu...

DUNOIS *(şefkatle, ama ona katılmadan)*: Jan, çanlar kulaklarımızda çınlarken, aklımızdan geçirdiklerimizi duyar gibi oluruz. Sen şu sesleri anlatırken tedirgin oluyorum. Yaptığın işler için akıllıca sebepler göstermeseydin seni kafadan çatlak sanırdım.

JAN *(küskün)*: Ne yapayım sana sebepler göstermek zorunda kalıyorum; seslere inanmıyorsun ki. Önce sesler geliyor, sebepleriyse sonra buluyorum. Artık hangisine inanırsan inan.

DUNOIS: Kızıyor musun Jan?

JAN: Evet. *(Gülümseyerek)* Ama sana değil. Keşke köyümün bebelerinden olsaydın.

DUNOIS: Niçin?

JAN: Seni evlat edinirdim.

DUNOIS: Demek senin de kadınlıktan bir parça nasibin varmış.

JAN: Yok canım. Ben askerim sadece. Askerler fırsat buldukça çocukları okşayıp severler.

DUNOIS: Bak, bu doğru. *(Güler.)*

(Kral Charles, solunda Mavisakal, sağında La Hire, tören elbiselerini çıkardığı kutsal giysiler odasından çıkar. Jan sütunun arkasına saklanır. Dunois, Charles ile La Hire'in arasında kalır.)

DUNOIS: Haşmetli efendimiz sonunda kutsal yağı sürünüp meşru kral oldular. Nasıl memnun musunuz?

CHARLES: Beni ayın, güneşin hükümdarı yapsalar bu işkenceyi bir daha göze alamam. Aman o kaftanların ağırlığı. Başıma tacı oturttuklarında nerdeyse yere yığılıverecektim. O kadar sözü edilen kutsal yağ ekşi ekşi kokuyordu. Başpiskopos da ölecekti az kalsın. Sırtındakiler de bir ton çeker. Kutsal giysiler odasında kat kat giysilerini soymaya çalışıyorlar hâlâ.

DUNOIS *(kuru kuru)*: Kral Hazretleri, daha sık zırh kuşanmalısınız. Bu sizi ağır giysiler taşımaya alıştırırdı.

CHARLES: Evet, gene o terane. Ben zırh kuşanamam. Savaşmak benim işim değil. Jan nerede?

JAN *(saklandığı yerden çıkarak Kral'ın önünde diz çöker)*: Efendimiz, sizi kral ilan ettim. İşim sona erdi. Artık babamın çiftliğine dönüyorum.

CHARLES *(şaşırmış, ama rahatlamış)*: Öyle mi? Aman ne iyi!

(Jan çok üzgün ayağa kalkar.)

CHARLES *(tınmadan)*: Çiftlikte oturmak sağlığa çok yararlıdır.

DUNOIS: Ama çok da can sıkıcıdır.

MAVİSAKAL: Etek giyince ayağına dolaşmasa bari.

LA HIRE: Dövüşmeyi özleyeceksin. Kötü alışkanlıktır. Adamın kanına girdi mi bir kere, vazgeçmek kolay değil.

CHARLES *(endişeli)*: Ama evine dönmek istiyorsan seni zorla tutamayız tabii.

JAN *(acı acı)*: İyi biliyorum, hiçbiriniz gittiğime üzülmeyeceksiniz. *(Charles'a omzunu çevirip önünden geçerek, daha dost olan La Hire ile Dunois'ya yaklaşır.)*

LA HIRE: Sen gidince aklıma her estiğinde sövebileceğim, ama seni özleyeceğim de zaman zaman.

JAN: La Hire, günah da işlesen, küfür de etsen seninle cennette buluşacağız. Pitou'yu, yaşlı çoban köpeğimi sevdiğim gibi severim seni. Pitou kurtları bile paralardı. Sen de ülkemizden İngiliz kurtlarını kovacaksın değil mi?

LA HIRE: Bunu seninle birlikte yapacağız.

JAN: Hayır. Benim yalnız bir yıllık ömrüm kaldı. Hem de başlangıçtan saymacasına.

HEPSI BIRDEN: Ne?

JAN: İçime doğdu.

DUNOIS: Saçmalama.

JAN: Jean, düşmanı yurdumuzdan sürüp çıkarabilecek misin?

DUNOIS *(sakin bir inançla)*: Evet, hiç şüphen olmasın. Başlangıçta yendiler bizi, çünkü savaşı cirit oynamak ya da yağmacılık sanıyorduk. Ama boyumuzun ölçüsünü aldık. Azapları da iyi tanıyorum artık. Burada kökleri yok. Onları bundan önce de yendim, bundan sonra da yeneceğim.

JAN: Onlara zalim davranmayacaksın değil mi, Jean?

DUNOIS: Azaplar iyilikten anlamaz. Bu savaşı biz başlatmadık.

JAN *(birdenbire)*: Jean, ben köyüme dönmeden Paris'i de alalım.

CHARLES *(dehşete kapılmış)*: Olmaz, olmaz! Bütün kazandıklarımızı kaybederiz sonra. Ne olur, savaşmayalım artık. Burgonya Dükü ile güzel bir antlaşma imzalayabiliriz.

JAN *(sabırsızca ayağını yere vurarak)*: Antlaşma!

CHARLES: Neden olmasın. Artık taç giydim, yağlar süründüm. Aman o yağın kokusu!

(Başpiskopos kutsal emanetler odasından çıkıp Charles ile Mavisakal'ın arasına girer.)

CHARLES: Başpiskopos, bu kız gene savaşmak istiyor.

BAFIPİSKOPOS: Savaş bitti mi zaten? Barışta mıyız?

CHARLES: Hayır değiliz herhalde. Ama yaptıklarımızla yetinelim. Talih her zaman yüzümüze gülmez. Talihimiz dönmeden duralım bana sorarsanız.

JAN: Talihmiş! Tanrı bizden yana savaştı, sen buna talih diyorsun! Kutsal Fransız toprağından İngilizleri temizlemeden duracaksın ha!

BAFIPİSKOPOS *(sertçe)*: Jan, Kral bana hitap etti, sana değil. Kendini unutuyorsun. Kendini sık sık unutuyorsun.

JAN *(sinmeden, biraz da kabaca)*: Öyleyse siz konuşun, bizi yarı yolda bırakmasının Tanrı buyruğuna karşı gelmek olduğunu anlatın ona.

BAFIPİSKOPOS: Tanrı adını senin kadar teklifsizce ağıza almıyorsam, onun buyruğunu Kutsal Kilise'ye dayanarak yorumladığım içindir. İlk zamanlar buna saygı gösterirdin. Buraya gönülsüzlük görmleğine bürünmüş olarak geldin. Tanrı da her işini rast getirdi. Ama şimdi gurura kapılıyor, küstahlık ediyorsun.

CHARLES: Evet, her şeyi herkesten iyi o bilir.

JAN *(üzgün, ama saflığından, uyandırdığı etkinin farkında değildir)*: Ne yapayım sizden iyi görüyorum olup biteni. Kendini beğenmiş değilim. Haklı olduğuma inanmasam ağzımı açmam.

BAFIPİSKOPOS: Nerden biliyorsun haklı olduğunu?

JAN: Her zaman bilirim. Gaipten gelen sesler...

CHARLES: Gaipten gelen sesler! Bıktım artık bu seslerden. Peki bu sesler neden bana gelmiyor? Kral benim, sen neci oluyorsun?

JAN: Sana da geliyorlar, ama senin kulağın işitmiyor onları. Akşamüstü kırlarda oturup bekledin mi bu sesleri? Akşam çanı çalınırken yürekten dua ettin mi hiç? *(Hızla ondan tarafa döner.)* Hem seslere ne hacet, hangi demirciye sorsan sana demir kızgınken dövülür diyecektir. Compiègne'e saldırıp orasını da Orléans'ı kurtardığımız gibi kurtarmalıyız. O zaman Paris'in kapıları bize açılır. Başkentin olmadan başındaki taç neye yarar?

LA HIRE: Ben de ayne düşüncedeyim. Kızgın gülle gibi kafalarına ineriz. Sen ne diyorsun Piç?

DUNOIS: Güllelerimiz senin kafan kadar kızgın olsa bütün dünyayı fethederdik. Savaşta ataklık iyi uşak, ama kötü efendidir. Kendine fazla güvenirsen düşmanın eline dü-

şersin. Biz ne zaman yenildiğimizi fark etmeyiz. Büyük kusurumuz da bu.

JAN: Sen asıl ne zaman kazandığını fark etmiyorsun. Bu daha büyük kusur. İngilizlerin burnunuzu kesmediğinden emin olmanız için hepinize birer gözlük taktıracağım. Ben saldıralım demeseydim, siz de, Savaş Meclisiniz de Orléans kapılarında bekleşirdiniz hâlâ. Önce sen saldırır, yeteri kadar da yüklenirsen düşman teslim bayrağını çekecektir. Siz savaşı başlatmayı da, topçu birliklerini kullanmayı da bilmiyorsunuz. Ama ben biliyorum.

DUNOIS: Bizim için ne düşündüğünün farkındayım General Jan.

JAN: Sen onu geç, benim için ne düşünüyorsun? Söyle şunlara.

DUNOIS: Sanırım Tanrı senden yanaydı. Sen geldiğin zaman beklenen rüzgârın nasıl püfür püfür estiğini, yüreklerimizin nasıl umutla kabardığını unutmadım. Senin sancağının altında zafer kazandığımızı unutmadım. Ama bir asker olarak sana şunu söyleyeyim, Tanrı hiç kimsenin kapıkulu değildir. Kurtarılmayı hak etmişsen, bazen seni ölümün pençesinden çekip alır. Ama başının çaresine bakmak gene sana düşer. Kendi zekâna, kendi bileğine güveneceksin. Unutma, Tanrı senin düşmanına da adil davranmak zorundadır.

JAN: İyi ama...

DUNOIS: Ss. Daha sözümü bitirmedim. Kral Charles, bildirinizde benim kuşatmadaki payımdan hiç söz etmediniz. Ben aldırmam böyle şeylere. Halk, Kızların Hası'nı, onun mucizelerini alkışlasın. Piç Dunois askeri nasıl toparladı, nasıl besledi, varsın kimsenin umurunda olmasın. Ama ben bu zaferin ne kadarını kıza, ne kadarını da kendi çabama borçlu olduğumuzu pek iyi biliyorum. Artık mucizeler saati sona erdi. Bundan sonra savaş oyununu en iyi oynayan kazanır, talihi yaver giderse tabii.

JAN: Savaş oyun olmaktan çıktı, Piç. Senin şövalyelerin hünerleri para etmiyor artık. Kendileri de, zavallı atları da zırh üstüne zırh yüklenirler. Düşman bir şövalyeyi attan düşürdü mü, silahtarları gelsin de yerden kaldırsın diye bekler, sonra da kurtarmalık için pazarlığa girişirler. Barut karşısında zırhın ne hükmü kaldı? Tanrı adına Fransa'yı kurtarmak için dövüşen adam düşmanla pazarlığa mı oturur? Benim savaştan anladığımı yalnız halk anlıyor. Bizim için ölüm kalım sorunudur savaş. Sen istediğin kadar başını salla Jack, Mavisakal da o keçi sakalını kıvıradursun. Yalnız şunu unutmayın ben Orléans'da İngilizlere saldırırken soylularınız peşimden gelmedi. Yarı aç, yarı çıplak halk geldi. Sizler bana engel olmak için kapıları kilitlediniz, halktı sel gibi akıp kapıları kıran. Gerçek savaşın ne olduğunu da işte o zaman gördünüz.

MAVİSAKAL *(gücenmiş)*: Papa olmak sana yetmedi anlaşılan, İskender de olacaksın.

BAFIPİSKOPOS: Bu kadar gururlu olma Jan. Haddini bilmeyene bildirirler.

JAN: Onu bunu bilmem. Doğru mu söylediklerim, akla yakın mı, sen ona bak.

LA HIRE: Benim aklım yatıyor. Bizim soylulardan yarısı yakışıklı burnunun kırılmasından korkar. Öbür yarısı da borçlarını ödeme derdindedir. Bırak da kız bildiğini yapsın Dunois. Her şeyi bilmiyor, ama tıttuğunu koparıyor. Eski savaşlar kalmadı zaten. Bu savaşta bilen değil, bilmeyen kazanıyor.

DUNOIS: Ben de eski yöntemlerle savaşmıyorum artık. Yaptığım her hamlenin kaç cana mal olacağını öğrendim. Sonuç zahmete değerse kaybı göze alıyorum. Ama Jan'ın hesabı kitabı yoktur. Bir iki demeden ileri atılır. Tanrıyı cebinde sanıyor mübarek. Bugüne kadar sayıdan yana şanslıydı. Ama ben Jan'ı bilirim. Bir gün yüz kişinin işini on kişiyle yapmaya kalkacak. Tanrının bü-

yük birliklerden yana olduğunu görecek o zaman. Onu ele geçiren talihli de Warwick Dükü'nden tam on altı bin altın alacak.

JAN *(koltukları kabarmış)*: On altı bin. Demek bana bu fiyatı biçtiler ha omuzdaşım? Dünyada bu kadar çok para yoktur.

DUNOIS: İngiltere'de bulunur. Şimdi söyleyin bana. Jan İngilizlerin eline düşerse hanginiz kurtarmak için parmağını kımıldatır? Önce ben ordu adına konuşayım. Bir Azap, kızı atından düşürdüğü gün oracıkta devrilip ölmezse; bir zindana kapatıldığı gün demir sürgüler kendiliğinden açılmazsa, gün gelir düşman Jan'ın da senin benim gibi ölümlü olduğunu fark ederse, yoluna tek askerimizi feda edemeyiz. Jan silah arkadaşımdır, onu gözüm gibi severim, ama kurtarılması uğruna tek canı tehlikeye atmam.

JAN: Haklısın Jack. Tanrı kazanmamı istemezse benim için bir tek can feda etme. Ama Fransa Tanrının beni göndererek yaptığı iyiliklere karşılık kurtarmalığımı öder sanırım.

CHARLES: Bende para yok. Anla bunu. Senin yüzünden yapılan bu pahalı törenden sonra artık kimseden bir metelik borç isteyemem.

JAN: Kilise sizden zengindir. Kilise'ye güveniyorum.

BAFIPİSKOPOS: Kadın! Kadın! Seni sokaklarda sürükleyip cadı diye yakacaklar.

JAN *(ona koşarak)*: Efendimiz, yalvarırım böyle şeyler söylemeyiniz. Ben nasıl cadı olurum?

BAFIPİSKOPOS: Pierre Cauchon işini bilir. Paris İlahiyat Fakültesi, senin hak yolunda yürüdüğünü söylediği için bir kadını diri diri yaktı.

JAN *(hayretler içinde)*: Ama nasıl olur? Ben hak yolunda yürüyorum. Doğru söylediği için bir kadını nasıl yakarlar?

BAFIPİSKOPOS: Yaktılar işte.

JAN: Ama kadının doğru söylediğini biliyorsunuz. Siz beni yakmalarına müsaade etmezsiniz.

BAFIPİSKOPOS: Nasıl engel olabilirim onlara?

JAN: Kilise adına konuşursunuz. Kilise ulularından birisiniz. Nereye gitsem hayır duanız korur beni.

BAFIPİSKOPOS: Sen böylesine gururlu, böylesine dik başlı oldukça benden medet umma.

JAN: Ne gururlu, ne de dik başlıyım. Fakir kızın biriyim ben. Üstelik kara cahil. Gurur benim neyime? Dik başlı olduğumu söylüyorsunuz... Ama Tanrının sözünden dışarı çıktığım yok. Hakkın sesine kulak veriyorum.

BAFIPİSKOPOS: Hakkın sesi, Kilise'nin sesidir yeryüzünde. Senin duyduğun seslerse kendi kör nefsinin yankıları.

JAN: Doğru değil bu.

BAFIPİSKOPOS *(öfkeyle kızararak)*: Başpiskopos'un yalan söylediğini iddia ediyorsun, hem de kendi kilisesinde. Sonra da dik başlı değilim diyorsun.

JAN: Size hiçbir zaman yalan söylüyorsunuz demedim. Ama siz seslerimi yalancılıkla suçladınız. Ne zaman yalan söylediler, sadece sağduyumun yankıları bile olsalar, ne zaman? Oysa siz dünya işlerinde hep yanlış öğütler vermiyor musunuz?

BAFIPİSKOPOS: Seni yola getireceğim diye harcadığım vakte yazık.

CHARLES: Dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz. Sade kendisi haklı, başka herkes haksız.

BAFIPİSKOPOS: Bu sana son uyarımdır. Kişisel yargını ruhani reislerinin görüşünden üstün tutar da mahvolursan, Kilise reddeder seni. Kafanın dikine gitmekle sürüklendiğin akıbetten kurtulamazsın. Piç sana söyledi. Kendini büyük asker sanır da, komutanlarının emrini dinlemezsen...

DUNOIS *(sözünü keserek)*: Daha doğrusu, birliklerin sayıca üstünlüğünü sağlamadan yeni bir kuşatmaya kalkarsan.

BAFIPİSKOPOS: Ordu seni reddedecek, imdadına koşmayacak. Kral Hazretleri de kurtarmalığını ödeme imkânları olmadığını söylediler.

CHARLES: Meteliksizim.

BAFIPİSKOPOS: Yalnızsın, yapayalnız! Kendi kibrin, kendi cehaletin, kendi cüretinle tek başına. Bütün bu günahları da Tanrıya güvenme kisvesi altında gizliyorsun. Bu kemerlerin altından geçip güneşe çıkınca halk yaşa, var ol Jan, diye ortalığı inletecek. Elini ayağını öpecekler. Sana küçük çocuklarını uzatacaklar, iyileştirmen için hastalarını getirecekler. Başını büsbütün döndürmek için ne gerekliyse yapacak şu zavallı halk. Gene de yalnızlığın azalmayacak. Seni onlar kurtaramaz. Paris'teki o sefil kadın gibi yakılmana ancak biz engel olabiliriz.

JAN *(gözleri gökyüzünde)*: Sizden daha iyi dostlarım var benim.

BAFIPİSKOPOS: Yüreği katılaşmış bu kadına boşuna dil döküyorum. Bizden yardım istemiyorsun. Hepimizi aleyhine çevirmek için elinden geleni yapıyorsun. Kendi başını kurtarmaya bak. Bundan böyle yenik düşersen Tanrı sana acısın.

DUNOIS: Gerçek bu Jan. Gözünü aç.

JAN: Böyle gerçekler gözümü korkutsaydı, şimdi sizler ne halde olurdunuz? Hiçbirinizden ne şuncacık hayır gelir, ne şuncacık yardım. Evet, yalnızını yeryüzünde, her zaman yalnızdım. Fransa kana bulanmış can çekişirken, babam ağabeylerime sürümüzü beklemezsem beni boğmalarını söylemişti. Koyunlarımıza ilişen olmasın da Fransa elden gitmiş kimin umurunda? Fransa'nın kral sarayında dostları var sanırdım. Paramparça vücudundan lokma koparmak için boğuşan kurtlar çıktı karşıma. Tanrının her yerde dostları var sanırdım. Çünkü herkesin dostudur yeri göğü Yaradan. Daha gözüm açılmadan, şimdi beni kapı dışarı eden sizlerin, kılıma dokunul-

masın diye birer güçlü kale gibi beni koruyacağınıza inanırdım. Ama artık akıllandım. Akıllanmaktan da zarar gelmez kimseye. Yalnız olduğumu söylemekle beni korkutacağınızı sanmayın. Fransa da yalnız. Tanrı da yalnız. Yurdumla Tanrımın yalnızlığı yanında benim yalnızlığım nedir ki? Şimdi görüyorum, Tanrı gücünü yalnızlığından alır. Sizin küçük, haset dolu öğütlerinize kulak verse hali nice olurdu? Pekâlâ, benim yalnızlığım da gücüm olacak. Tanrıyla yalnız kalmak daha iyi. Onun ne dostluğu tükenir, ne sevgisi, ne desteği. Haktan aldığım güçle dayanacağım, dayanacağım, hiç mi hiç yılmayacağım; ta ölünceye kadar. Halka gidiyorum şimdi. Gözlerindeki sevgi, sizin gözlerinizdeki nefreti unutturacak. Yakıldığımı görürseniz hepiniz sevineceksiniz. Ama ateşten geçerse yolum, dosdoğru halkın bağrına gideceğim, ta sonsuza dek... Tanrı yardımcım olsun. *(Onlardan uzaklaşır, bir an sessizce arkasından bakakalırlar.)*

MAVİSAKAL: Bu kadınla başa çıkılmaz. Onu sevmiyor değilim aslında. Ama öyle dik kafalı ki.

DUNOIS: Tanrı biliyor ya, Loire'a düşse tepeden tırnağa zırhlı da olsam onu kurtarmak için suya atlardım. Ama Compiègne'de aptallık eder de yakalanırsa, yazgısında ne varsa o olur.

LA HIRE: Beni zincire vurun öyleyse. Ruhu böylesine şahlanınca, ardından cehenneme bile giderim.

BAFIPİSKOPOS: Doğrusu, benim de aklımı karıştırıyor. Böyle coşunca herkesi peşinden sürükleyebilir. Ama kız uçurumun eşiğinde, ne yapsak düşmesini önleyemeyiz.

CHARLES: N'olurdu dilini tutuverse ya da köyüne dönse. *(Sönük sönük kızın ardından giderler.)*

Altıncı Sahne

Rouen, 30 Mayıs 1431. Şatodaki büyük salonlardan biri mahkeme olarak düzenlenmiştir. Piskopos'un mahkemesine Engizisyon Yargıcı da katılır. Piskopos ile Engizisyoncu için iki yargıç koltuğu yüksek bir yerde yan yana konulmuştur. Bu koltuklar merkez olmak üzere geniş açıda sıralanan sandalyeler, din danışmanları, hukuk ve ilahiyat doktorları, yargıç yardımcılığı yapan Dominik tarikatından keşişler içindir. Açı içinde kâtipler için bir masayla arkalıksız iskemleler bulunur. Tutuklu için de kaba, ağır tahtadan arkalıksız bir iskemle vardır. Bütün bunlar salonun ön tarafındadır. Salonun arka tarafı bir sıra kemerle avluya açılır. Mahkeme, perdeler ve paravanalarla soğuktan, rüzgârdan korunmuştur. Hem sağda, hem solda kemerli kapılar vardır. Tutuklunun iskemlesi solda, yargıç koltukları sağda durur. Güzel, güneşli bir mayıs sabahı. Warwick, yargıçların tarafındaki kemerli kapıdan girer. Az sonra Cauchon yanında Dominik tarikatından bir keşiş ve bir yargıç yardımcısıyla birlikte aynı kapıdan girer.

CAUCHON: İyi günler, Lord Warwick.

WARWICK: İyi günler, Piskopos Hazretleri. Oturum başlamadan bir hatırınızı sorayım dedim. Bu dini mahkemede benim işim olmadığını biliyorum tabii. Arkadaşlarınızla tanışmak onuruna ermiş miydim? Pek sanmıyorum.

CAUCHON: *(sağındaki keşişi tanıtır)*: Dominik tarikatından Birader Jan Lemaître, Engizisyon Başyargıç Vekili, Warwick Dükü.

WARWICK: Şerefyab oldum, efendim.

(Engizisyon Yargıcı gülümseyerek başıyla selam verir. Yaşlıca, yumuşak huylu ama gerektiğinde yetkisini kullanmayı, metin olmayı bilen bir adam.)

CAUCHON: *(solundaki adamı tanıtır)*: Keşiş Jan D'Estivet, Savcı.

(D'Estivet başıyla selam verir. Gençle orta yaşlı arası, kibar görünüşlü, ama içinden pazarlıklı biri. Koltuğunda bir dosya vardır.)

WARWICK: Öyle mi? Tanıştığımıza pek sevindim Sayın Savcı. Davanın ne safhada olduğunu sorabilir miyim? Jan Dark tutsak düşeli dokuz aydan fazla oldu. Önce Compiègne'de Burgonyalıların eline geçti. Dört ay önce Burgonyalılardan onu ben satın aldım. Hem de hatırı sayılır bir para ödeyerek. Sırf adaletin huzuruna çıksın diye tabii. İnançtan sapkınlık suçundan yargılanması için onu size teslim edeli üç aya yaklaşıyor efendimiz. Bu dava hiç bitmeyecek mi?

ENGİZİSYONCU *(gülümseyerek)*: Daha başlamadı bile Sayın Lordum.

WARWICK: Daha başlamadı mı? Nasıl olur? Siz tam on bir haftadır bu davayı inceliyorsunuz.

CAUCHON: Boş durmadık Lordum. Kız tam on beş oturumda sorguya çekildi. Altısı halka açık, dokuzu gizli.

ENGİZİSYONCU *(hep sabırla gülümseyerek)*: Ben bu oturumların yalnız ikisine katıldım, Lordum. Engizisyon Mahkemesi'nin de bu davayla ilgilenmesi gerektiğine daha yeni karar verdim. Daha önceki oturumları sadece Piskopos yönetiyordu. Başlangıçta bu davayı siyasi bir dava, Jan'ı da bir savaş tutsağı olarak görüyordum. Ama

katıldığım iki oturumda anladım ki Jan, Hıristiyan Kilisesi'nde kabul edilmiş inançlara karşı çıkmaktadır. Düpedüz dalalet içinde bu kız. Davaya bakmaya bu sabah başlıyoruz.

CAUCHON: Sizce bir sakınca yoksa hemen şu an.

WARWICK *(kibarca)*: Bakın, bu iyi haber efendiler. Sabrımız sona ermek üzereydi.

CAUCHON: Askerlerinizin kızdan yana çıkan Fransızlara gözdağı vermesinden belli efendim.

WARWICK: Başıma gelenler! Ama niyetleri size dostluk göstermek herhalde.

CAUCHON: Vazgeçsinler! Kız adilce yargılanacak. Bu böylece bilinsin. Kilise'nin adaleti kimsenin oyuncağı değildir.

ENGİZİSYONCU: Ben bundan daha adil bir mahkeme görmedim. Kızın avukata bile ihtiyacı yok. Ruhunun selamete kavuşması için çırpınan dostlarla çevrili.

D'ESTIVET: Bir savcı olarak bu kızı kovuşturmak benim için ağır bir görevdir. Akılca, fikirce, merhametçe benden kat kat üstün adamların onu yola getirmeye çalıştıklarını bilmesem, durumunun ne kadar ciddi, ne kadar tehlikeli olduğu, ama isterse nasıl kolaylıkla bu işten yakasını sıyırabileceği ona tekrar tekrar anlatılmış olmasa, vazgeçerdim bu davadan. *(Cauchon ile Engizisyon Yargıcı onu şu ana kadar sabırla dinlemişlerdir. Ama belagati tutup lafı uzatınca endişelenirler.)* Bu kızdan nefret ettiğimiz söyleniyor. Ama Tanrı şahidimizdir ki iftira, düpedüz iftira. Ona işkence mi ettik? Asla! Bize dönmesi için az mı yalvardık? İnattan vazgeçerse Kilise'nin onu gene bağrına basacağını az mı söyle...

CAUCHON: *(kuruca sözünü keserek)*: Dikkatli olunuz, Savcı. Bütün dedikleriniz doğru, ama Lordu buna iyice inandırırsanız ne sizin hayatınıza kefil olurum, ne de kendiminkine.

WARWICK *(tam yadsımadan)*: Efendimiz, biz zavallı İngilizlere karşı hiç insafınız yok. Gerçi kızı kurtarmak için gösterdiğiniz şu dindarca gayretkeşliği paylaşmıyoruz, hatta açık konuşayım, onun idam edilmesi beni üzecek ama engel olmayacağım bir siyasi zorunluluktur. Kilise kızı serbest bırakırsa...

CAUCHON: *(vahşice bir gururla)*: Kilise kızı serbest bırakırsa ona parmağının ucuyla dokunanın vay haline. Kilise siyasi zorunluluk tanımaz.

ENGİZİSYONCU *(usulca araya girer)*: Merak etmeyin, Lordum. Jan'ın yakılması için sizden çok daha kararlı biri var.

WARWICK: Kim?

ENGİZİSYONCU: Kızın kendisi. Ağzını her açışta kendini on kere ölüme mahkûm ediyor.

D'ESTIVET: Çok doğru, Lordum. Bu kadar saf, bu kadar körpe bir kızın günah işlemekte böylesine ayak diremesi tüylerimi ürpertiyor.

WARWICK: Onu kurtarmak için elinizden geleni yapın, mademki sonunda bir işe yaramayacak. *(Cauchon'a bakarak)* Kilise'nin desteği olmadan harekete geçmek zorunda kalırsam üzülürüm doğrusu.

CAUCHON: İngilizler için ikiyüzlü derler ama, oyununuzu açık oynuyorsunuz Lordum. Ülkenizin çıkarı için cehennemlik olmayı bile göze alıyorsunuz. Ben o kadar ileri gidemem. Cehennem azabından korkarım.

WARWICK: Biz herhangi bir şeyden korksak İngiltere'yi idare edemezdik. Sizinkileri yollayayım mı artık?

CAUCHON: Evet, Lord Hazretleri lütfen çekilip mahkemenin toplanmasına izin verirlerse çok iyi ederler.

(Warwick topukları üstünde dönüp avluya doğru çıkar. Cauchon yargıç koltuklarından birine oturur. D'Estivet kâtip iskemlesine oturarak elindeki dosyayı inceler.)

CAUCHON: *(yerine yerleşirken sade bir tavırla)*: Şu İngiliz soyluları da amma alçak herifler.

ENGİZİSYONCU *(Cauchon'un solundaki yargıç koltuğuna geçerek)*: Cismani gücü elinde tutanlar alçak olur. İdarecilik için eğitilmemişlerdir. Yol yöntem bilmezler, rütbe mertebe tanımazlar. Bizim Fransız soyluları da geri kalmaz bunlardan.

(Bu sırada yargıç Yardımcıları, Papaz John de Stogumber ve otuz yaşlarındaki Papaz de Courcelles'in ardından içeri girerler. Yardımcıların bazıları otururlar. Bazıları mahkemenin resmen başlamasını bekleyerek aralarında çene çalarlar. De Stogumber, kızgın ve inatçı, yerine oturmak istemez. Yanındaki Papaz da ayakta durur.)

CAUCHON: Günaydın, Sayın Rahip de Stogumber. *(Engizisyoncu'ya)* İngiltere Kardinali'nin Mühürdarı.

PAPAZ: Size bir şikâyette bulunacağım efendim.

CAUCHON: Şikâyetleriniz hiç eksik olmuyor.

PAPAZ: Paris Kilisesi Danışmanı Sayın De Courcelles de benimle aynı görüşte.

CAUCHON: Peki, derdiniz ne?

PAPAZ *(suratlı)*: Bari siz konuşun sayın meslektaşım. Efendimiz bana güvenmezler.

(Cauchon'un sağına öfke ile oturur.)

COURCELLES: Efendimiz, büyük zahmetlere katlanarak Jan Dark aleyhine tam altmış dört maddelik bir iddianame hazırlamıştık. Bize danışılmadan bu maddeler azaltılmış.

ENGİZİSYONCU: Tam altmış dört madde sıralamak için canla başla çalışmanıza hayranım. Ama bütün mahkeme kurulu sizler kadar alim ve fazıl olmadığından iddiaların bir kısmını pek saçma bulabilirlerdi. Onun için maddeler on ikiye indirildi.

COURCELLES *(yıldırımla vurulmuş gibi)*: On iki mi?

ENGİZİSYONCU: On iki madde amacınıza ulaşmaya yetecektir.

PAPAZ: Ama bazı çok önemli noktalar es geçilmiş. Örneğin, kız, Kutsal Ermişlerin kendisiyle Fransızca konuştuklarını ileri sürüyor.

ENGİZİSYONCU: Size göre Latince konuşmaları gerekirdi herhalde.

CAUCHON: Hayır. İngilizce konuşmaları gerektiğine inanıyor.

PAPAZ: Elbette, efendim.

ENGİZİSYONCU: Kötü ruhların kızı yanılttığına hepimiz inanıyoruz. İngilizceyi şeytanın anadili diye mi kabul edelim şimdi? Lütfen yerlerinizi alınız efendiler. Oturumu açıyorum.

(Ayakta olanlar yerlerini alırlar.)

PAPAZ: Benden itiraz etmesi!

COURCELLES: Onca emeğimiz boşa gitti. Bu da kadının mahkemeyi nasıl şeytanca etkilediğini gösterir.

CAUCHON: Yani ben şeytana uyuyorum. Bunu mu demek istiyorsunuz?

COURCELLES: Hiçbir şey demek istemiyorum, efendim. Kız, Senlis Piskoposu'nun atını çaldı. Bu örtbas ediliyor.

CAUCHON: *(öfkesini zor zapt ederek)*: Burada adi suçlar yargılanmıyor. Böyle önemsiz şeylerle vakit harcamayalım.

COURCELLES *(ayağa kalkarak)*: Piskoposun atı mı önemsiz?

ENGİZİSYONCU *(yumuşak)*: Kız atı satın aldığını söylüyor. Para Piskoposun eline geçmediyse kabahat onun değil. Bu konuda temize çıkabilir.

COURCELLES: Başka bir at olsa neyse, ama Piskoposun atı bu. *(Şaşkın ve üzgün yerine oturur.)*

PAPAZ: Nasıl olur efendim?

COURCELLES: Ya perili ağaç?

ENGİZİSYONCU: Jan'ı incir çekirdeğini doldurmayacak şeylerle suçlayıp sonunda beraat ettirirsek, işin can alacak noktası arada kaynar gider. Asıl mesele dini inançlarında Kilise'nin yolundan ayrılması, asıl mesele dalalet. Karşımıza getirildiği zaman, yok Piskopos'un atını çalmış, yok köy çocuklarıyla perili ağacın etrafında dönmüş gibi saçma sapan savlarda bulunmayın lütfen. Fransa'da böyle oyunlar oynamayan köylü kızı bulamazsınız. Birçoğu da elinden gelse Papa'nın atını bile çalar.

CAUCHON: Köyünde soruşturma yaptırdık, ciddi bir kabahati görülmedi.

(Courcelles ve Papaz aynı anda kalkar.)

PAPAZ: Ciddi kabahati yok ha!

COURCELLES: Nasıl? Yok ha! Perili ağaç ta mı...

CAUCHON: *(sabrı tükenmiş)*: Susun efendiler. Ya da birer birer konuşun.

(Courcelles sinerek sandalyesine çöker.)

PAPAZ *(somurtarak)*: Geçen cuma kız da bize aynı şeyi söylemişti.

CAUCHON: Sözünü dinleyeydiniz keşke. Sayın meslektaşım Engizisyon Yargıcı'yla aynı düşüncedeyim. Sadece dalalet maddesi üstünde durmalıyız.

LADVENU *(bu Dominik rahibinde genç ama riyazetçi bir din adamının ince güzelliği vardır. Courcelles'in sağında oturur)*: Efendim, kızın bizden farklı düşünmesi çok mu zararlı? Birçok ermiş, Jan'ın söylediklerini söylemiştir.

ENGİZİSYONCU *(umursamaz tavrını bırakıp ciddi konuşur)*: Birader Martin, dalaleti benim gibi yakından gözleseydiniz, en saf, en sevimli, en dindarca başlangıcında bile hafife alınamayacağını bilirdiniz. Dalalet, görünüşte komşularından daha iyi olan kişilerle başlar. Yumuşak başlı, dindar, bir kız, İsa Efendimizin çağrısına uyarak, varını yoğunu yoksullara dağıtan, gönülsüzlük görmeğini

giyip azla yetinen bir delikanlı Kilise'yi de, İmparatorluğu da yıkacak bir dalaletin öncüleri olabilirler. Nerede görülürlerse başları ezilmelidir. Kutsal Engizisyon'un kayıtlarında nice örnekleri var. Herkese açıklayamıyoruz; çünkü namuslu erkeklerle masum kadınların aklı almaz böyle şeyleri. Böyle akımları başlatan hep ermişliğe özenen salaklar. Kendi giysilerini atıp erkek gibi giyinen bir kadın, kürklü hırkasından vazgeçip Vaftizci Yuhanna gibi yarı çıplak gezen erkeğe benzer. Nasıl gündüz geceyi izlerse, bunları izleyen çılgınlar da çırılçıplak soyunmaya kalkarlar. Evlenmeye ya da Kilise'ye bağlanmaya yanaşmayan kızlarla, dünyaevine girmeyip şehvetlerini kutsal amaçlara yönelten erkeklere gelince, nasıl yaz baharı izlerse, bunlar da çok evlilikten yakınları ile zinaya kadar işlemedik günah bırakmazlar. Dalalet başlangıçta suçsuz, övgüye değer bile görünür, gelgelelim doğadışı, canavarca kötülüklere yol açar. Benim gördüklerimi siz de görseydiniz, en yufka yürekliniz bile Kilise'nin bu konuda acımasız olmasını dilerdi. Kilise iki yüz yıldan beri bu iblisçe deliliklerle uğraşıyor. Çok iyi biliyor ki bunlar kendini beğenmiş, cahil kişilerin başı altından çıkar. Kendi yargılarını, Kilise'nin yargısından üstün tutarlar. Tanrının dileklerini bildikleri gibi yorumlamaya kalkarlar. Bu sersemleri ikiyüzlü ya da yalancı sanan çoktur. Siz de zinhar, aynı gaflete kapılmayınız. Şeytana uydukları halde göklerden esinlendiklerine, içtenlikle inanırlar. Dikkatli olunuz, merhamete kapılmanızdan korkarım. Umarım, hepiniz şefkatli kişilersiniz. Yoksa o gönlü yüce Kurtarıcımızın yoluna adar mıydınız kendinizi? Şimdi karşınızda tertemiz, inanç dolu bir kız göreceksiniz. Şunu iyi biliniz efendiler, İngiliz dostlarımızın bu kız için söyledikleri hiçbir kanıta dayanmıyor. Zevke düşkün, ahlaksız filan değil, dindarlıkta, yardımseverlikte aşırılığa kaçmış tam tersine. Kadınlar vardır, pişkin görünüşleri, bayağı davra-

nışları daha suçlanmadan mahkûm eder onları. Jan öyle değil. Onu bu korkulu duruma düşüren şeytanca gururu yüzünde iz bırakmamış. Belki size tuhaf gelecek ama, kişiliğinde de iz bırakmamış, bazı konular dışında. Şeytanca bir gururla melekçe bir kurunsuzluğun aynı yürekte yan yana yattığını göreceksiniz. Onun için gözünüzü açınız. Katı yürekli olunuz demiyorum, Tanrı esirgesin. Hüküm giyerse cezası öyle ağır olacak ki, yüreklerimizde kötülüğün zerresi bulunması bizleri Tanrının gözünden düşürür. Zalimlikten nefret etmeyen varsa içinizde, ruhunun selameti için şu kutsal mahkemeyi terk etsin. Zalimlikten nefret ediyorsanız gene de şunu hatırlatırım: Hiçbir şey dalaletin hoş görülmesi kadar zalimce sonuçlara yol açamaz. Şunu da unutmayınız, hiçbir mahkeme doğru yoldan sapanlara karşı halk kadar acımasız değildir. Kilise'nin elinde bulunan sanık saldırılardan korunur, adilce yargılanır, tövbe ederse ölüm cezasından kurtulur. Kilise nice sapkını halkın elinden kurtarıp hayatını bağışlamıştır. Engizisyon mahkemeleri kurulmadan neler oldu neler. Şimdi bile bizim uzanamadığımız yerlerde, dalalete saptığından kuşku duyulan kişiler, belki de haksız yere, taşa tutuluyor, paramparça ediliyor, boğuluyor, evleri ateşe verilip çoluk çocukları ile birlikte yakılıyor. Ne yargılama, ne günah çıkartma, ne dini tören. Köpek leşi gibi bir çukura atılıyor. Bu ne insanlığa yakışır, ne de Tanrı katında makbuldür. Efendiler, hem yaradılışım hem mesleğim bakımından anlayışlı bir insanım. Yaptığım iş bazılarına zalimce görünebilir. Bundan kaçmanın daha büyük bir zulme yol açacağını bilmezler de ondan. Doğruluğuna, gerekliliğine inanıyor, aslında merhamete dayandığını biliyorum. Yoksa, kendi idam hükmümü kendi elimle imzalardım. Bunu bilerek verin kararınızı. Öfkeye kapılmayınız. Öfke yanıltır sizi. Ama unutmayınız merhametten de maraz gelir. En iyisi insafı elden bırakma-

mak. Adalet, adalet her şeyin üstündedir, efendiler. Yargılamaya başlamadan bir diyeceğiniz var mı, efendim?

CAUCHON: Benim adıma da konuştunuz, hem de benden çok daha iyi. Aklı başında bir adam hiçbir sözünüze karşı çıkamaz. Yalnız şunu eklemek isterim; sözünü ettiğiniz kabaca sapkınlıklar veba gibi korkunçtur, ama bir süre ortalığı kasıp kavurduktan sonra kaybolur. Hiçbir aklı başında adam çıplak gezmeye ya da yakınları ile düşüp kalkmaya yanaşmayacaktır. Ama bugün Avrupa'da hiç de akılsız ya da beyinsiz olmayan kişilerin kapıldığı bir dalalet var. İşin garibi adamın kafası ne kadar sağlamsa, inadı da o kadar güçlü oluyor. Ne saçma aşırılıklar, ne de şehvet düşkünlüğü ile suçlanabilir bu akım. Gene de bir tek hatalı kulun özel düşüncesini Kilise'nin bilgeliğine ve deneyimine üstün tutuyor. Ne çıplak deliler, ne de puta tapanlar Katolik dünyasının bu güçlü kalesini sarsabilir. Ama içimizden hainler çıkabilir. İngiliz komutanın Protestanlık dediği bu büyük sapınç Kilise'nin çökmesine yol açabilir.

DANIFIMANLAR *(fısıldaşarak)*: Protestanlık mı, bu da nesi? Piskopos ne demek istiyor? Bu da yeni bir sapıklık zahir. İngiliz komutanı söylemiş. Bak hele! Protestanlık diye bir şey duydunuz mu kuzum?

CAUCHON: *(sözünü sürdürerek)*: Komutan dedim de aklıma geldi... Kız inadından dönmez, halk da merhamete gelirse, Warwick sivil kanadın korunması için ne gibi önlemler aldı?

PAPAZ: Hiç merak etmeyiniz efendim. Dük Hazretleri kapıya sekiz yüz tane silahlı asker diktiler. Bütün kent halkı kızdan yana olsa biz İngilizlerin elinden kurtulamaz.

CAUCHON: *(isyan eder)*: İnşallah kız tövbe eder de, günahlarından sıyrılır, demeyecek misin be adam?

PAPAZ: Bana pek tutarlı gelmiyor, ama siz bilirsiniz, efendim.

CAUCHON: *(omzunu silkerek ondan umudu kestiğini belirtir)*: Oturumu açıyorum.

ENGİZİSYONCU: Sanık getirilsin!

LADVENU *(seslenerek)*: Sanığı buraya getirin!

(İngiliz askerleri, ayak bileklerinden zincire vurulmuş olan Jan'ı sanık sandalyesinin arkasındaki kemerli kapıdan getirir. Cellatla yardımcıları da birlikte gelir. Onu sanık sandalyesine getirirler. Zincirini çözdükten sonra arkasında yerlerini alırlar. Jan'ın sırtında siyah bir uşak elbisesi vardır. Uzun süredir tutuklu kalması ve mahkemeden önceki sorgular onda iz bırakmış, ama canlılığını kaybetmemiştir. Bu ciddi Mahkeme Kurulu karşısında ne ürkmüş, ne de huşuya kapılmıştır.)

ENGİZİSYONCU *(şefkatle)*: Otur Jan! *(Jan arkalıksız iskemleye oturur.)* Bugün çok solgun görünüyorsun. Rahatsız mısın?

JAN: Sağ olun, iyiyim. Yalnız Piskopos bana sazan balığı yollamıştı, o dokundu.

CAUCHON: Buna üzüldüm. Balık taze olsun diye tembih etmiştim.

JAN: İyilik olsun diye yolladınız biliyorum. Ama o balık bana dokunur. İngilizler beni zehirlemek istediğinizi sandılar.

CAUCHON: Ne?

PAPAZ: Hayır Lordum.

JAN *(sözüne devamla)*: Beni cadı diye yakmayı akıllarına koymuşlar. Hekim yollayıp iyileştirmek istediler. Ama adam hacamat yapamadı. Çünkü bu aptalların inancına göre bir cadının kanı akıtılırsa cadılığı yok olurmuş. Hekim bana çirkin çirkin laflar etti, sonra çekip gitti. Beni neden İngilizlerin elinde bırakıyorsunuz? Kilise bana sahip çıkmalı. Hem neden ayağıma zincir vurup bir kütüğe bağlıyorsunuz beni? Uçacağımdan mı korkuyorsunuz?

D'ESTIVET *(sertçe)*: Kadın, mahkemeyi sorguya çekmek sana düşmez. Biz seni sorguya çekeceğiz.

COURCELLES: Sen, zincire vurulmadan altmış kadem yüksekliğindeki bir kuleden atlayarak kaçmaya kalkışmadın mı? Bir cadı gibi uçamıyorsan nasıl sağ kaldın, söyle bakalım.

JAN: Kule o zaman bu kadar yüksek değildi, anlaşılan. Siz soruşturmaya başlayalı her gün biraz daha yükseliyor.

D'ESTIVET: Kuleden niçin atladın?

JAN: Atladığını nereden biliyorsunuz?

D'ESTIVET: Kule dibindeki hendekte baygın yatarken bulmuşlar seni. Neden kaçtın?

JAN: İnsan hapishanede durmak ister mi?

D'ESTIVET: Kaçmaya çalıştın yani?

JAN: Pek tabii. Hem ilk kez de değil. Kafesin kapısını açık bulan kuş uçar.

D'ESTIVET *(kalkarak)*: Bakın, sapık olduğunu itiraf ediyor. Mahkemenin dikkatini çekerim.

JAN: Allah Allah, hapisten kaçmanın sapıklıkla ne ilgisi var?

D'ESTIVET: Olmaz olur mu? Sen Kilise'nin elindesin, kaçmaya çalışman Kilise'yi terk etmek demektir. Bu da dini sapıklıktır düpedüz.

JAN: Ömrümde bu kadar saçma bir şey işitmedim.

D'ESTIVET: Görüyor musunuz efendim, görev başındaki bir savcıya nasıl hakaret ediyor?

CAUCHON: Seni daha önce de uyardım Jan, böyle dik dik cevaplar vermekle kendine kötülük ediyorsun.

JAN: Siz de saçma sapan konuşmayın benimle.

ENGİZİSYONCU: Usul hakkında itirazım var. Sanık sorguya çekilmeden Kutsal Kitaba el basarak bize bütün gerçeği söyleyeceğine yemin etmeli.

JAN: Bunu kaç kere tartıştık. Size yalnız bu davayla ilgili şeyleri söyleyebilirim. Tanrı bütün gerçeğin söylenmesine izin vermez. Söylediğim zaman da anlamıyorsunuz zaten.

Hem eski meseldir, doğru söyleyenin bir ayağı üzengide gerek.

COURCELLES: Efendimiz, bu kıza işkence edilsin.

ENGİZİSYONCU: İşitiyor musun Jan? İnatçılığın sonu budur. Cevap vermeden düşün. Ona işkence aletleri gösterildi mi?

CELLAT: Aletler hazır efendim. Kendisine birer birer gösterildi.

JAN: Etlerimi lime lime etseniz, ruhumu bedenimden ayırsanız, ağzımdan bir kelime fazlasını alamazsınız. Söyleyeceğim kadarını söyledim. Hem acıya dayanamam ben. Canımı acıtırsanız istediğinizi söyler, sonra da geri alırım. Sil baştan olur.

LADVENU: Doğru söylüyor. İnsaflı olalım.

COURCELLES: Ama bu durumda işkence yapmak âdettir.

ENGİZİSYONCU: Gene de rasgele yapılmaz. Sanık itirafta bulunmayı kabul ederse işkenceye gerek yok.

COURCELLES: Töreye uymalıyız. Sanık yemin etmek istemiyor.

LADVENU *(nefretle)*: Kıza illa işkence edecek. Zevk mi alacaksın bundan?

COURCELLES *(şaşarak)*: Ne zevki? Yasa bu, töre bu. Hep böyle yapılagelmiş.

ENGİZİSYONCU: Yanılıyorsun rahip efendi. İşkenceye başvuranlar yasaları çiğneyenlerdir.

COURCELLES: İnanın bana hep yapılagelmiştir.

CAUCHON: *(kararlı)*: Ama bugün yapılmayacak. Bu konu burada kapansın. Zora başvurarak iş gördü dedirtmem bu mahkemeye. Jan'ın ruhunu da, vücudunu da ateşten kurtarmak için en iyi, en bilgili din adamlarımızı seferber ettik. Daha umut kesilmeden onu kendi elimle cellada teslim edemem.

COURCELLES: Efendimiz, çok merhametlisiniz, ama alışılmış yoldan ayrılmak büyük sorumluluktur.

JAN: Düdük makarnası sen de! Senden önceki ne yapmışsa sen de onu yapacaksın; kör derneğini beller gibi.

COURCELLES *(kalkarak)*: Ahlaksız! Bana ne cüretle düdük makarnası dersin, yüzsüz!

ENGİZİSYONCU: Sabırlı olun rahip efendi, sabırlı olun. Korkarım pek yakında öcünüz alınacak, hem de fazlasıyla.

COURCELLES *(mırıldanarak)*: Düdük makarnası ha! *(Çok bozulmuş, yerine oturur.)*

ENGİZİSYONCU: Bir çoban kızının kaba saba sözlerine aldırmayalım, efendim.

JAN: Çoban kızı değilim ben. Köyde herkes gibi ben de koyun güttüm. Ama ev işlerinden de çok iyi anlarım. Yün eğirmede, kilim dokumada benimle boy ölçüşecek kadın varsa çıksın karşıma.

ENGİZİSYONCU: Şimdi böbürlenmenin sırası değil, Jan. Büyük tehlike karşısındasın.

JAN: Doğru. Caka satmanın cezasını çekiyorum zaten. Savaşta enayi gibi altın pelerin giymeseydim, o Burgonyalı asker beni atımdan arkaya doğru çekip düşüremezdi. Şimdi de burada olmazdım tabii.

PAPAZ: Mademki ev işlerinde bu kadar hünerlisin, neden hanım hanımcık evinde oturmuyorsun?

JAN: Ev işi yapan kadın çok, ama benim işimi yapacak kimse yok.

CAUCHON: Haydi, saçma sapan şeylerle vakit kaybetmeyelim. Jan, sana çok ciddi bir soru soracağım. Cevap vermeden iyi düşün. Ölümün kalımın buna bağlı. Bütün sözlerin, bütün eylemlerin için, ister iyi, ister kötü olsun, Kilise'nin yargısını kabul ediyor musun, Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olan Kilise'nin? Özellikle bu davada din görevlilerine Tanrının ilham ettiği görüşleri kabul edecek misin?

JAN: Ben Kilise'nin sadık bir evladıyım. Kilise'ye boyun eğerim.

CAUCHON: *(umutla öne doğru eğilerek)*: Sahi mi?

JAN: Yeter ki bana olmayacak şeyler emretmeye.

D'ESTIVET: Olmayacak şeyler emretmek saçmalığını bekliyor Kilise'den.

JAN: İnançlarıma aykırı itiraflarda bulunmamı istemeyin. Hiçbir kuvvet bunu yaptıramaz bana. Tanrı yolunda yaptıklarımdan hiçbir zaman pişman olmam. Bundan sonra da buyruklarını yerine getirmekten hiçbir kul alıkoyamaz beni. Olmayacak şey dediğim budur. Kilise, Tanrının bana buyurduklarına aykırı hareket etmemi isterse razı olamam.

YARGIÇ YARDIMCILARI *(şaşkın ve öfkeli)*: Ne? Kilise Tanrıya karşı ha, ya buna ne dersiniz? Düpedüz dalalet! Din iman elden gidiyor! Bak, bu laf hepsini bastırdı, vs., vs.

D'ESTIVET *(dosyasını fırlatarak)*: Efendimiz, bu kadarı yetmez mi?

CAUCHON: Kadın, on tane din düşmanının yakılmasına yetecek ikrarda bulundun. Hâlâ aklını başına toplamayacak mısın?

ENGİZİSYONCU: Kilise, gördüğün hayalleri, işittiğin sesleri sana şeytanın yolladığını söylüyor. Kilise mi bilir, sen mi bilirsin?

JAN: Ben bilmem. Tanrı bilir. Suç saydığınız bütün işleri onun emriyle yaptım. Hangi papaz bana aksini söylese dinlemem.

LADVENU *(yalvararak)*: Ne söylediğini bilmiyorsun yavrum, kendini zorla öldürtmek mi istiyorsun? Dinle! Tanrının Kilisesine bağlı olduğunu kabul etmiyor musun?

JAN: Bunu ne zaman inkâr ettim?

LADVENU: İyi. Demek ki Papa Hazretlerine, kardinallere, başpikoposlara ve piskoposlara bağlısın.

JAN: Önce Tanrıya hizmet etmeli.

D'ESTIVET : İşittiğin sesler Kilise'ye itaat etmeni söylemiyorlar mı?

JAN: Kilise'ye itaatsizlik etmemi söylemiyorlar. Ama önce Tanrıya hizmet etmeli.

CAUCHON: Buna da sen karar vereceksin, Kilise değil, öyle mi?

JAN: Kendi kararımı benden başka kim verebilir?

YARGIÇ YARDIMCILARI *(şaşkınlıktan dilleri tutulmuştur)*: Oh!

CAUCHON: Kendi ağzınla kendini mahkûm ettin. Seni kurtarmak için öylesine gayret sarf ettik ki, nerdeyse biz günaha girecektik. Kurtuluş kapısını tekrar tekrar açtık sana, ama yüzümüze kapadın. Bu hezeyanından sonra hâlâ Tanrının sevgili kulu olduğunu söyleyebilir misin?

JAN: Değilsem bana olmayı nasip etsin. Sevgili kuluysam benden yüz çevirmesin.

LADVENU: Bu güzel bir cevap efendim.

COURCELLES: Piskoposun atını çaldığın zaman da Tanrının sevgili kulu muydun acaba?

CAUCHON: *(öfkeyle ayağa kalkarak)*: Piskoposun atını şeytanlar götürsün. Senin de cehenneme kadar yolun var. Biz tam meselenin temeline varmışken, böyle beygirden başka bir şey anlamayan salaklar işimize engel oluyor. *(Öfkeden titreyerek yerine oturur.)*

ENGİZİSYONCU: Efendiler, efendiler! Böyle ıvır zıvır şeyleri büyütmekle kızın avukatlığını yapıyorsunuz. Efendimizin öfkelenmesine şaşmıyorum. Sayın Savcı ne diyor bu konuda?

D'ESTIVET: Görevim gereği her konuyu incelemek zorundayım. Ama bu kadın aforoz edilmesine yetecek itiraflarda bulunduktan sonra bazı küçük suçlarının üstünde durmaya değmez tabii. Yalnız iki korkunç suçu daha var ki, bunlara asla göz yumulamaz. Birincisi, ifritlerle ilişkisi var, dolayısıyla büyücüdür. İkincisi, sırtındaki erkek giysilerini çıkarmayı reddediyor.

JAN: Ermiş Catherine, Ermiş Marguerite ifrit midir? Ya Mikail Aleyhisselam?

COURCELLES: Karşına çıkan hayalin Mikail Aleyhisselam olduğunu nereden biliyorsun? Sana çıplak adam suretinde görünmedi mi?

JAN: Tanrı, habercisinin sırtına bir çul geçirmekten âciz midir?

(Yargıç yardımcıları gülümsemekten kendilerini alamazlar. Courcelles'e takılınması özellikle hoşlarına gitmiştir.)

LADVENU: Aferin Jan, güzel cevap.

ENGİZİSYONCU: Kızın hazırcevaplığına diyecek yok, ama iblis, bir bakirenin karşısına çırılçıplak çıkıp onu ürkütmez tabii. Jan, Kilise gördüğün suretlerin seni cehennemlik etmek isteyen ifritler olduğunu beyan ediyor. Kilise'nin beyanını kabul ediyor musun?

JAN: Ben Tanrının habercisine inanırım. Hangi dini bütün kişi ona inanmaz?

CAUCHON: Rezil kadın! Tekrar soruyorum sana: Ne dediğinin farkında mısın?

ENGİZİSYONCU: Onu kurtarmak için şeytanla güreşiyorsunuz ama, boşuna. Baksanıza kurtulmak istemiyor. Sana son kez soruyorum. Bu hayasızca kılığı değiştirip kendi cinsine yaraşır şekilde giyinecek misin?

JAN: Hayır.

D'ESTIVET *(gene saldırıya geçerek)*: Bakın, gene itaatsizlik edip günaha giriyor.

JAN *(üzüntülü)*: Ama işittiğim sesler bir asker gibi giyinmemi söylüyor bana.

LADVENU: Jan! Jan! İşittiğin seslerin ifritlerden geldiğini göstermez mi bu? Melekler niye böyle hayasızca bir şey öğütlesin? Akla yakın bir neden gösterebilir misin bize?

JAN: Elbette. Orduda askerlerin arasında yaşıyordum. Burada askerler başımda nöbet bekliyor. Kadın gibi giyinsem bana kadın gözüyle bakarlar. O zaman halim ne olur? Bu yüzden Ermiş Catherine kadın gibi giyinmeme izin vermiyor.

COURCELLES: Ne zaman izin verecek?

JAN: Beni İngiliz askerlerinin elinden kurtardığınız zaman. Warwick Dükü'nün dört nöbetçisi gece gündüz başımda. Fistanlar giyerek onlarla düşüp kalkmamı istemezsiniz herhalde.

LADVENU: Efendimiz, Jan gerçi ayıp şeyler söylüyor, ama sağduyudan da büsbütün yoksun değil. Basit bir köylü kızı ne de olsa.

JAN: Biz köylüler, siz soylular kadar basit olsaydık ekmeğinizi yapacak unu zor bulurdunuz.

CAUCHON: Al işte, onu kurtarmaya çalışmanın mükâfatı, Birader Martin.

LADVENU: Jan, hepimiz seni kurtarmaya çalışıyoruz. Piskopos Hazretleri seni kurtarmaya çalışıyor. Engizisyon Yargıcı öz kızı olsan sana daha adilce davranamazdı. Ama gururun, kendine güvenin gözünü kör etmiş senin.

JAN: Niçin böyle söylüyorsun? Ben ne dedim? Ne yaptım? Anlamıyorum.

ENGİZİSYONCU: Ne demiş büyüklerimiz, feraseti kıt olandan kork. Saf olmak yetmez. İyi olmak da yetmez. Kara cahilin saflığı hayvanca bir saflıktır.

JAN: Hayvanın saflığında büyük feraset, bazen de bilgicin ferasetinde büyük ahmaklık gizlidir.

LADVENU: Bunu biliyoruz Jan. Sandığın kadar da ahmak değiliz. Bize dik dik cevaplar vermekten vazgeç. Arkanda duran adamı görüyor musun? *(Cellat'ı gösterir.)*

JAN *(dönüp bakarak)*: İşkencecibaşı değil mi? Ama Piskopos bana bugün işkence yapılmayacağını söylemişti.

LADVENU: Sana işkence yapılmayacak, çünkü mahkûm edilmen için gerekli olan her şeyi itiraf ettin. Bu adam yalnız işkencecibaşı değil, aynı zamanda cellatbaşıdır. Cellatbaşı, sana soracağım soruların karşılığını bu kız da işitsin. Bugün bir din düşmanını yakarak idam etmeye hazır mısın?

CELLAT: Evet efendim.

LADVENU: Bağlanacağı direk hazır mı?

CELLAT: Hazır. Pazaryerinde. İngilizler çok yükseğe diktiler. Yanına yaklaşıp ölümünü kolaylaştıramayacağım. Zalimce bir idam olacak bu.

JAN *(dehşete kapılmış)*: Beni şimdi yakacak mısınız yoksa?

ENGİZİSYONCU: Sonunda anlayabildin.

LADVENU: Seni pazaryerine götürmek için bekleyen sekiz yüz İngiliz askeri var. Yargıçlarının ağzına bakıyorlar. Aforoz kararı verildi mi tamam. Yakılmana pek az kaldı.

JAN *(umutsuzca etrafına bakınız)*: Tanrım!

LADVENU: Umutsuzluğa kapılma, Jan. Kilise merhametlidir. Kendini gene de kurtarabilirsin.

JAN *(umutla)*: Evet, seslerim yakılmayacağıma söz verdiler. Ermiş Catherine, sakın yılma Jan dedi.

CAUCHON: Kadın! İyice çıldırdın mı sen? Bu seslerin seni aldattığını hâlâ anlamıyor musun?

JAN: Hayır. Hayır, olacak şey değil bu!

CAUCHON: Olacak şey değil mi? Bu sesler yüzünden aforoz edileceksin. Bu sesler yüzünden yakılacaksın.

LADVENU *(üstüne basarak)*: Compiègne'de tutsak düştüğünden beri bu sesler sözlerini tuttular mı hiç? Şeytan seni yüzüstü bıraktı. Oysa Kilise kucağını açıyor.

JAN *(büyük bir umutsuzlukla)*: Doğru. Doğru. Seslerim aldattı beni. Şeytanlar eğlendi benimle. İnancımı yitirdim. Hiç mi hiç yılmadım bugüne kadar. Ama dosdoğru ateşe atılmak için ahmak olmalı. Bana akıl, izan veren Tanrım bunu yapmamı isteyemez.

LADVENU: Tanrıya şükürler olsun! Son dakikada seni kurtardık.

(Hızla kâtiplerin masasındaki boş sandalyeye gidip önüne bir kâğıt çeker. Acele acele bir şeyler yazmaya başlar.)

CAUCHON: Âmin!

JAN: Ne yapacağım şimdi?

CAUCHON: Dalaletten vazgeçtiğini ikrar eden bir kâğıt imzalayacaksın.

JAN: İmzalamak mı? Adımı yazmayı bilmem ki.

CAUCHON: Bundan önce çok mektup imzaladın.

JAN: Ama biri elimi tutup kalemi yürütürdü. Haç işareti yapabilirim.

PAPAZ *(olanları gittikçe artan bir dehşetle izlemiştir)*: Efendimiz, bu kadının elimizden kaçıp kurtulmasına müsaade edecek misiniz?

ENGİZİSYONCU: Kanuni yoldan yürüyoruz, Sayın De Stogumber. Kanunu da biliyorsunuz.

PAPAZ *(öfkeden mosmor olmuş ayağa kalkarak)*: Fransızlara güvenilmeyeceğini de biliyorum. İngiltere Kardinali'nin bunu işitince ne diyeceğini de biliyorum. Warwick Dükü'nün ihanetinizi öğrenince ne yapacağını da biliyorum. Kapıda sekiz yüz asker var. Siz istediğiniz kadar çırpının, bu cadıyı yakılmaya götürecekler.

YARGIÇ YARDIMCILARI *(bu arada)*: Bu da nesi? Ne dedi, ne dedi? Artık bu kadarına tahammül edilmez. Fransızlara güvenilmezmiş, işittiniz mi? Bu adam ne sanıyor kendini? İngiliz papazına bak sen! Ya deli ya da sarhoş, vs., vs.

ENGİZİSYONCU *(ayağa kalkarak)*: Susun lütfen! Efendiler, kesin gürültüyü. Sayın Rahip, bir an için kutsal görevinizi düşünün. Kim olduğunuzu, nerde olduğunuzu unutmayın. Oturmanızı rica ediyorum.

PAPAZ *(kollarını kavuşturur, öfkeden yüzü mosmor olmuştur)*: Oturmak istemiyorum.

CAUCHON: Sayın Yargıç, bu adam yüzüme karşı hain dedi!

PAPAZ: Hainsin ya! Hepiniz hainsiniz. Bütün dava boyunca bu pis cadının önünde diz çöküp sözlerini geri alsın diye yalvardınız.

ENGİZİSYONCU *(sakince yerine otırarak)*: Oturmak istemiyorsanız keyfiniz bilir. Ayakta durun öyleyse.

PAPAZ: Ayakta durmak istemiyorum. *(Kendini sandalyesine atar.)*

LADVENU *(elindeki kâğıtla ayağa kalkarak)*: Efendimiz, işte kızın imzalayacağı belge.

CAUCHON: Kendisine okunsun.

JAN: Zahmet etmeyin, imzalarım.

ENGİZİSYONCU: Kadın, neyin altına imza koyduğunu bilmelisin. Birader Martin yazdıklarını oku. Sesinizi kesin hepiniz.

LADVENU *(sakince okur)*: Ben Jan Dark, aşağıdaki yüz kızartıcı günahları işlediğimi doğrularım. Tanrı, melekler ve ermişlerin gönlüme doğurduğu buyruklar aldığımı söyledim. Kilise bunların şeytanın ayartmaları olduğu yolunda beni uyarınca da dinlememekte ayak diredim. Gerek Kutsal Kitaba, gerek din adamlarına karşı gelip erdemli bir kıza yakışmayacak giysiler giydim. Saçımı erkek gibi kestim. Tanrı katında hoşa giden kadınlık görevlerini unutup kılıç kuşandım. İnsanları birbirini öldürmeye kışkırttım. Sonra da bütün bu günahları Ulu Tanrıya yüklemek küstahlığında bulundum. Halkı kışkırtma, itaatsizlik, kendini beğenmişlik ve dinden sapkınlık suçlarını işlediğimi kabul ederim. İşlediğim günahlardan çok pişmanlık duyduğumu, bu suçları bir daha işlemeyeceğimi bildirir, beni yeniden Hak yoluna döndüren din ulularımıza minnetlerimi sunarım. Gerek Kiliseye, gerek Kutsal Papa Hazretlerine itaat etmek boynumun borcudur. Kutsal Kitap üstüne and içerim.

ENGİZİSYONCU: Bunu anladın mı Jan?

JAN *(huzursuz)*: Anlaşılmayacak bir yanı yok, efendim.

ENGİZİSYONCU: Doğru mu?

JAN: Doğru olabilir. Doğru olmasaydı pazaryerinde benim için odunlar çatılmazdı.

LADVENU *(kalemi kâğıdı alıp, caymasından korkarak hızla yanına gider)*: Gel yavrum. Ben elini tutayım. Kalemi al. *(Jan kalemi alır. Kitabın üstünde yazmaya başlar.)* J.E.H.A.N.E. Tamam, şimdi kendin haç işareti yap.

JAN *(işareti yapıp kalemi geri verirken ruhunun aklına ve vücuduna karşı isyanı yüzünden işkence çektiği bellidir)*: İşte!

LADVENU *(kalemi masanın üstüne bırakıp belgeyi saygıyla Cauchon'a sunar)*: Allaha şükürler olsun! Kuzu sürüye döndü. Kutsal Çobanımız hoşnuttur şimdi. *(Yerine döner.)*

ENGİZİSYONCU *(kâğıdı Cauchon'dan alarak)*: Bu beyanınla aforoz edilmekten kurtuluyorsun. *(Kâğıdı masaya atar.)*

JAN: Teşekkür ederim.

ENGİZİSYONCU: Ama gerek Tanrıya, gerek Kutsal Kilise'ye karşı işlediğin büyük günahlardan ötürü, bir hücrede çile doldurup günahlarından arınmana, şeytanın iğvasından kurtulmana, sonunda Cenabı Hakkın sana cennetini nasip etmesi için gam ekmeğini yiyip dert pınarından su içerek ömür boyu hapiste kalmana karar verildi.

JAN *(önce şaşkınlık, sonra müthiş bir öfkeyle)*: Ömür boyu hapiste kalmak mı? Beni salıvermeyecek misiniz?

LADVENU *(biraz bozulmuş)*: Seni salıvermek mi? Çocuk musun? Yaptığın bunca kötülükten sonra?

JAN: Verin bana o yazıyı! *(Masaya koşup kâğıdı kaparak parça parça eder.)* Varın yakın ateşinizi. Fare gibi deliğe tıkılmam ben. Seslerim haklıymış.

LADVENU: Jan! Jan!

JAN: Sizin ahmak olduğunuzu söylemişlerdi *(bu söz çok gücenmelerine yol açar.)* Bunların güzel sözlerine, merhametlerine güvenilmez demişlerdi. Hayatımı bağışlayacağınıza söz verdiniz. Yalanmış. *(Öfkeli mırıltılar.)* Yaşamak nedir sizce? Donup taş kesilmemek mi sadece? Ne

kuru ekmek bulunca gam yerim, ne de duru su içmek derttir benim için. Ama gök kubbenin şavkından, o güzelim kırların çayırından çimeninden yoksun bırakmak beni. Dağda bayırda askerlerle at koşturmayayım diye ayağıma pranga vurmak. Bana havasız, nemli karanlığı koklatmak, sizin kötülüğünüz, sizin sersemliğiniz beni Tanrıdan bile soğuturken, gönlümü gene onun sevgisiyle dolduracak her şeyi almak elimden, cehennem odundan da beterdir. Savaş atımdan vazgeçebilirim. Etekle dolaşsam da olur. Sancaklar, borazanlar, askerler yanı başımdan geçip gitse de öbür kadınlar gibi geride bırakılmayı nefsime yedirebilirim. Yeter ki rüzgârda ağaçların hışırtısını, güneşte öten çayırkuşunu, köyümün sağlıklı ayazında meleyen kuzuları işitebileyim. Akşam çanları bana melek seslerini getirsin gene. Bunlar olmadan yaşayamam. Bunları benden ya da başka herhangi bir kuldan almaya kalktığınız için siz, biliyorum şeytanın emrindesiniz. Oysa bana yol gösteren, Tanrıdır.

YARGIÇ YARDIMCILARI *(büyük karışıklık, gürültü)*: Küfür bu! Bu kız ecinni. Biz şeytanın emrindeymişiz. Korkunç! Burada şeytan kol geziyor! Vs., vs.

D'ESTIVET *(gürültüyü bastıracak şekilde bağırır)*: İnatçı hınzır, adam olmaz bu. Acımaya gelmez böylesine. Aforoz edilmelidir.

PAPAZ *(Cellat'a)*: Ateşi tutuştur Cellatbaşı. Bu kadın yakılacak.

(Cellat'la yardımcıları avluya açılan kapıya koşarlar.)

LADVENU: Edepsiz! Kılavuzun Tanrı olsa, kurtarmaz mıydı seni?

JAN: Tanrının hikmetine aklın ermez senin. Beni ateşlerden geçirip bağrına basacak. Çünkü öz evladıyım. Aranızda yaşamama layık değilsiniz sizler. Sana son sözüm bu işte.

(Askerler Jan'ı yakalar.)

CAUCHON: *(ayağa kalkar)*: Daha sırası değil.

(Beklerler. Bir ölüm sessizliği. Cauchon sorarcasına Engizisyon Yargıcı'na bakar. Engizisyon Yargıcı başıyla onaylar. Ciddiyetle ayağa kalkıp karşılıklı ilahi okur gibi hükmü okurlar.)

CAUCHON: Resmen ilan olunur ki: Sen günahkâr bir kadınsın.

ENGİZİSYONCU: Kilise Birliği'nden çıkarıldın.

CAUCHON: Cemaatten kovuldun.

ENGİZİSYONCU: Dalalet cüzamına tutuldun.

CAUCHON: Şeytana kul oldun.

ENGİZİSYONCU: Seni aforoz ediyoruz!

CAUCHON: Seni ruhani idaremizden tart edip cismani idareye teslim ediyoruz. Gerçekten tövbe edersen günahına kefaret olsun diye seni cezalandırmayı Birader Martin'e bırakıyoruz.

PAPAZ: Cadıyı ateşe atın! *(Jan'a koşar, askerlerin onu dışarı çıkarmasına yardım eder.)*

(Jan avlu kapısından dışarıya çıkarılır. Yargıç yardımcıları düzensizce kalkıp askerleri izlerler. Yalnız elleriyle yüzünü kapatan Ladvenu yerinde kalır.)

CAUCHON: *(oturmak üzereyken yerinden kalkarak)*: Olmaz. Olmaz. Bu işte usulsuzlük var. Cismani idarenin temsilcisi burada hazır bulunup onu bizden teslim almalıydı.

ENGİZİSYONCU *(o da tekrar ayağa kalkmıştır)*: Bu adam ıslah olmaz.

CAUCHON: Birader Martin, her şeyin gereğince yapılmasına göz kulak olun.

LADVENU: Benim yerim Jan'ın yanı başındadır. Efendimiz, kendi yetkinizi kullanınız. *(Hızla dışarıya çıkar.)*

CAUCHON: Bu İngilizleri Allah ıslah etsin. Kızı dosdoğru ateşe atacaklar. Bakın! Bakın!

(Avluyu işaret eder. Mayıs gününde alevlerin parlayıp titrediği görülür. Mahkemede yalnız Piskopos'la Engizisyon Yargıcı kalmıştır.)

CAUCHON: *(gitmeye hazırlanarak)*: Buna engel olmalıyız.

ENGİZİSYONCU *(sakince)*: Evet. Ama telaşa kapılmadan.

CAUCHON: *(duraksayarak)*: Kaybedilecek bir dakikamız yok.

ENGİZİSYONCU: Biz yolu yöntemiyle hallettik işi. İngilizler hata işlerse düzeltmek bize düşmez. İşlemde bir kusur görülmesi sonradan işe yarar bakarsınız. Hiç belli olmaz. Sonra her şeyin bir an önce olup bitmesi zavallı kız için daha iyi.

CAUCHON: *(gevşeyerek)*: Doğru ama, bu korkunç olayı izlememiz gerek galiba.

ENGİZİSYONCU: İnsan göre göre alışıyor. Ateş işi çabuk bitirir. Ama genç, masum bir kızın iki müthiş kuvvet, Kanunla Kilise arasında ezildiğini görmek korkunç.

CAUCHON: Ona masum mu diyorsunuz?

ENGİZİSYONCU: Evet, pek masum. Kanunu da, Kiliseyi de nerden bilecek. Konuştuklarımızın bir kelimesini bile anlamadı. Arada cahiller güme gider. Haydi yakıldığını görmeye geç kalacağız.

CAUCHON: *(onunla çıkarak)*: Geç kalsak da gam yemem. Buna sizin kadar alışık değilim. *(Çıkarlarken Warwick'le karşılaşırlar.)*

WARWICK: Oh, affedersiniz vakitsiz geldim. Her şey olup bitti sanmıştım. *(Çekilmeye davranır.)*

CAUCHON: Her şey olup bitti, Lordum.

ENGİZİSYONCU: İdam bizim işimiz değildir. Ama sonuca tanık olmamız uygun düşer. İzninizle. *(Selam verip avlu kapısından çıkar.)*

CAUCHON: Adamlarınızın Usul Hukukuna riayet ettiği biraz şüpheli Lordum.

WARWICK: Sizin yetkinizin bu kentte geçerli olduğu da biraz şüpheli, efendimiz. Burası Piskoposluk bölgeniz değil.

Siz bunun hesabını verirseniz ben de gerisinin hesabını veririm.

CAUCHON: İkimiz de Tanrıya hesap vermek zorundayız, Lordum. İyi günler.

WARWICK: İyi günler, efendim.

(Bir an düşmanlıklarını gizlemeden birbirlerine bakarlar. Cauchon, Engizisyoncu'nun çıktığı kapıdan dışarıya çıkar.)

WARWICK *(yalnız kaldığını fark edince)*: Hey, kimse yok mu burada? Nöbetçi! Nöbetçiler bile kızın yakıldığını görmeye gitmişler. *(Sessizlik, ağlayıp dövünen birinin hıçkırıklarıyla bozulur.)* Bu da ne?

(Papaz De Stogumber çılgın gibi sendeleyerek, yüzü gözü yaşlar içinde içeri girer. Sanık iskemlesine gidip hıçkırarak üstüne kapanır.)

WARWICK *(ona yaklaşıp omzunu okşayarak)*: Ne var Peder John? Ne oluyorsunuz?

PAPAZ *(ellerine sarılarak)*: Efendimiz, Efendimiz! Bu günahkar kulunu affetmesi için Tanrıya yalvarınız.

WARWICK *(onu yatıştırmaya çalışarak)*: Tabii. Tabii. Sakin ol!

PAPAZ *(hüngür hüngür ağlayarak)*: Ben kötü bir adam değilim, Lordum.

WARWICK: Değilsin, tabii.

PAPAZ: Kötülük etmek istemedim. Bilemedim ne olacağını.

WARWICK *(dikleşerek)*: Ya, gördün demek.

PAPAZ: Ne yaptığımın farkında değildim. Öfkelenince ne yaptığını bilmeyen sersemin biriyim ben. Bu yüzden de sonsuza dek azap çekeceğim.

WARWICK: Saçmalama. Çok üzücü bir durum şüphesiz. Ama sen yapmadın bu işi.

PAPAZ: Başkalarının yapmasına seyirci kaldım. Bilseydim onu çeker alırdım ellerinden. Siz bilemezsiniz, görmediğiniz. Bilmeden konuşmak kolay. Ağzına geleni söyleyerek

kendi öfkeni körüklemek, cehennemi mizacınla ortalığı alevlendirmek gururunu okşuyor. Ama yaptığın işi gözlerinle görünce... *(Diz çöküp yalvarır.)* O manzara gözlerimin önünden gitsin. Yarabbim! İçimi kavuran bu ateşten kurtar beni. Alevler içinde yanarken üç kez seslendi. İsa! İsa! İsa! O şimdi Tanrısına kavuştu. Bense kıyamete dek cehennemde yanacağım.

WARWICK *(onu ayağa kaldırır)*: Haydi, haydi! Kendini topla artık. Herkesin diline düşeceğiz. *(İtercesine onu masadaki sandalyeye oturtur.)* Böyle şeyleri görmeyi yüreğin kaldırmıyorsa benim gibi yap, uzak dur.

PAPAZ *(şaşkın ve boyun eğmiş)*: Bir haç istedi. Bir asker iki değneği birbirine bağlayıp ona verdi. Çok şükür adam İngilizdi. Bunu ben de yapabilirdim. Ama korkağın biriyim, pis kuduz köpeğin biri.

WARWICK: Asker budalalık etmiş. Papazların eline geçerse onu yakarlar.

PAPAZ: Bazıları kızla alay ettiler. Böyleleri İsa Efendimize de gülerlerdi hiç şüphesiz. Ama bereket Fransızdılar.

WARWICK: Sus! Biri geliyor. Kendini topla.

(Ladvenu avludan gelerek Warwick'in soluna geçer. Elinde bir kiliseden aldığı bir piskopos haçı taşımaktadır. Çok ciddi, çok vakurdur.)

WARWICK: İşittiğime göre, her şey olup bitmiş, Birader Martin.

LADVENU *(esrarlı bir tavırla)*: Bilmiyoruz, Lordum. Daha yeni başlamış da olabilir.

WARWICK: Bu ne demek oluyor?

LADVENU: Bu haçı bir kiliseden aldım. Jan son anına kadar görebilsin diye. Elinde değnekten yapılmış bir haç vardı. Onu koynuna soktu. Alevler çevremizi sarınca karşısında haçı tutmakta devam edersem benim de yanacağını gördü. Aşağıya inip kendimi kurtarmamı söyledi. Efendimiz, böyle bir anda bir başkasının tehlikede oldu-

ğunu düşünebilen bir kızın şeytanla ilişiği olamaz. Ben haçı uzaklaştırmak zorunda kalınca gözünü göklere çevirdi. O anda göklerin boş olduğunu sanmıyorum. Kurtarıcımız nurlar saçarak görünmüştür ona. Tanrısına seslenerek can verdi. Bu Jan için son değil, başlangıçtır.

WARWICK: Korkarım, halk üzerinde kötü etkisi olacak.

LADVENU: Oldu bile. İçlerinde gülenler de vardı. Ama sanırım, umarım İngilizdiler.

PAPAZ *(hırsla kalkarak)*: Hayır, olamaz. Ülkesinin yüzünü kara çıkaran bir tek İngiliz var, o da De Stogumber denilen azgın köpek. *(Çığlıklar atarak dışarı fırlar.)* Bana işkence etsinler. Beni yaksınlar. Gidip kızın külleri arasında dua edeceğim. Yahuda'dan da hainim ben. Asacağım kendimi.

WARWICK: Çabuk Birader Martin. Peşinden gidin. Canına kıyacak, çabuk.

(Ladvenu, Warwick'in ısrarıyla dışarıya koşar. Cellat, yargıç koltuklarının ardındaki kapıdan girer. Geriye dönen Warwick onunla burun buruna gelir.)

WARWICK: Sen de nerden çıktın be adam?

CELLAT *(vakarla)*: Bana, be adam diye hitap edemezsiniz, Lordum. Rouen kentinin Cellatbaşıyım. Emirlerinizin yerine getirildiğini bildirmeye geldim.

WARWICK: Özür dilerim, Cellatbaşı. Emeğiniz cömertçe karşılanacak. Sonradan satmak için öteberisini saklamadığınıza pişman olmayacaksınız. Hiçbir şey kalmadı değil mi ondan? Ne kemik, ne tırnak, ne saç!

CELLAT: Sadece yüreği yanmadı Lordum. Ama ondan kalan her şey ırmağın dibinde. Bir daha adını sanını işitmeyeceksiniz.

WARWICK *(buruk bir gülüşle Ladvenu'nün dediklerini düşünerek)*: Adını sanını işitmeyecek miyim? Hmm. Acaba?

Sondeyiş

1456 Haziranında fırtınalı, şimşekli bir gece. Fransa Kralı VII. Charles şimdi elli bir yaşındadır ve Muzaffer Charles diye bilinir. Şatolarından birinin yatak odası. Charles iki basamakla çıkılan geniş yatağındadır. Yatağın üstündeki sayvana krallık arması işlenmiştir. Arka duvarın ortasında sivri, kavisli dar bir pencere göze çarpar. Büyük kuştüyü yastıklara yaslanarak Fouquet'nin Boccacio *kitabını karıştıran Kralı yatağın ayakucundan görürüz. Yatağın yanındaki küçük masada bulunan Meryem Ana tasviri renkli mumlarla aydınlatılmıştır. Duvarlarda tavandan yere kadar inen örme resimli duvar perdeleri vardır. Bu perdeler bazen rüzgârla kımıldar. Sarı kırmızı renklerin hâkim olduğu perdeler rüzgârla dalgalandığı zaman aleve benzer.*

Kapı Charles'ın solunda, ama ön tarafta, ondan uzak olan köşededir. Yatakta elinin altında güzel, süslü bir çıngırak vardır.

Charles bir sayfa çevirir. Uzaktan bir saat çınlaması işitilir. Charles kitabı pat diye kapatır. Bir yana atar, çıngırağı kapıp gürültüyle çalmaya başlar. Ladvenu içeri girer. Yirmi beş yaş daha yaşlanmıştır. Hali tavrı, kılığı kıyafeti biraz gariptir. Hâlâ Rouen'daki haçı taşımaktadır. Charles'ın onu beklemediği bellidir. Yataktan fırlar.

CHARLES: Kimsin sen? Yatak odasının teşrifatçısı nerde? Ne istiyorsun?

LADVENU *(ciddiyetle)*: Size müjdeler getirdim. Gözünüz aydın, Kralım. Kanınız pak, tacınız ak oldu. Bunca bekleyişten sonra adalet yerini buldu.

CHARLES: Neler söylüyorsun, kuzum? Kimsin sen?

LADVENU: Birader Martin.

CHARLES: Kusura bakma ama, Birader Martin de kim?

LADVENU: Kızların Hası ateşte telef olduğu günden beri bu haçı taşıyorum. O günden bugüne yirmi beş yıl geçti, hemen hemen on bin gün. Her Allahın günü Kızların Hası gökyüzünde olduğu gibi yeryüzünde de temize çıksın diye dua ettim.

CHARLES *(korkusu geçmiş, yatağın ayakucuna oturur)*: Sahi, adını işitmiştim. Kızla aklını bozmuşsun. Soruşturmada bulundun mu?

LADVENU: Tanıklık ettim.

CHARLES: Sonuç ne?

LADVENU: Tanrının hikmetine akıl ermez.

CHARLES: Nasıl?

LADVENU: Bir ermişin ateşte yakılmasıyla sona eren davada, kanuna uyulmuş, doğru konuşulmuş, hatta merhamet gösterilmişti. Oysa şimdi tanıklık ettiğim davada yalan dolan, haksızlık aldı yürüdü. O davada akılları erdiği kadar adaletli davranmaya çalışan adamlara bu davada çamur atıldı. Ama sonuca bakın, büyük bir haksızlık onarıldı. Gerçek güneş gibi ortaya çıktı.

CHARLES: Dostum, bir cadının eliyle bana taç giydirildiğini söyleyemezler ya bundan böyle, gerisi vız gelir. Jan da sağ olsa sonuca bakardı? Fazla kurcalamazdı bu işi. Kızın adı temize çıkarıldı değil mi?

LADVENU: Tertemiz, pırıl pırıl, lekesiz. Vaktiyle onu yargılayan yargıçlar zillet, rezalet ve habasetle suçlandırıldılar.

CHARLES: Yargıçlara boş ver. Çoktan öldü adamlar. Artık kimse benim meşruluğumdan şüphe edemez değil mi?

LADVENU: Hiç kimse.

CHARLES *(kalkarak)*: Mükemmel! Düşün bu benim için ne demektir.

LADVENU: Düşünün, bu Jan için ne demektir?

CHARLES: Ne kadar düşünsek boşuna. Onca neyin önemli, neyin önemsiz olduğunu hiçbirimiz anlayamadık. Kimselere benzemezdi o kız. Nerde olursa olsun kendi başının çaresine bakıyordur. Bizler erişemeyiz ona; ne sen, ne de ben. Yalnız şu kadarını söyleyeyim. Onu yeniden canlandırsan altı aya varmaz yeniden yakarlardı. Onun için bırak rahat uyusun. Vazgeç artık onunla uğraşmaktan.

LADVENU: Vazgeçmek mi? Ben kendimi ona adamışım. Bundan böyle yolum saraylardan geçmez. *(Dışarı çıkar.)* Bundan böyle krallarla işim yok benim.

CHARLES *(arkasından seslenir)*: Yolun açık olsun. *(Odanın ortasına gelir.)* Garip adam. *(Yatağa gidip çıngırağı sallar. Rüzgârla perdeler sallanır. Pencerede şimşek çakar.)* Kim o? Kim var orada! İmdat! İmdat! Adam öldürüyorlar! *(Gök gürültüsü. Yatağa atlayıp örtülerin arasına saklanır.)*

JAN'ıN SESI: Korkma Charles, korkma. Ne bağırıp çağırıyorsun. Kimse seni işitemez. Uykudasın. *(Yatağın yanındaki hafif yeşilimtrak ışıkta belirir.)*

CHARLES *(örtülerin arasından bakarak)*: Jan? Sen hayalet mi oldun, Jan?

JAN: Hayalet bile değil, delikanlı. Yanıp kül oldum. Düşünde görüyorsun beni. *(Işık artar, Charles doğrulup oturunca ikisi de iyice görünürler.)* Kocamışsın.

CHARLES: Kocadım ya.

JAN: O saçma kitaba bakarken uyuyakalmışsın.

CHARLES: Amma da tuhaf.

JAN: Benim ölü olmam kadar tuhaf değil ama.

CHARLES: Çok canın yandı mı?

JAN: Ne zaman?

CHARLES: Yakılırken.

JAN: Ha şu mesele... İyice hatırlamıyorum. Sanırım başlangıçta... sonra her şey karıştı, gene de ateşle oynamam senin yerinde olsam. Eh, nassın bakalım görmeyeli.

CHARLES: İdare ediyoruz! Biliyor musun, ordularımın başına geçip zaferler kazanıyorum. Senin gibi merdivenlere tırmanıp surları aşıyorum.

JAN: Deme! Sonunda seni adam ettim mi Charles?

CHARLES: Bana Muzaffer Charles diyorlar şimdi. Sen yürekli olduğun için ben de yürekli oldum.

JAN: Ee, başka neler oldu?

CHARLES: Annenle kardeşlerin davanın yeniden görülmesi için mahkemeye başvurdular. Mahkeme seni yargılayanları zillet, rezilet ve habasetle suçlandırdı.

JAN: Yok canım, zavallılar namuslu adamlardı. Kendilerinden üstün bir kişiyi yakan budalalar.

CHARLES: Senin hakkında verilen karar iptal edildi, geri alındı, hükümsüz sayıldı.

JAN: Ama ben yakıldım değil mi? Beni diriltmek ellerinden gelir mi?

CHARLES: Ellerinden gelse bile zor diriltirlerdi ya. Bağlandığın direğin yerine güzel bir salip dikilecek.

JAN: Ben o salipten daha kalıcı olacağım. İnsanlar Rouen'ın nerde olduğunu unuttukları zaman bile beni hatırlayacaklar.

CHARLES: Haydi, bizimki başladı gene övünmeye. Sonunda adaleti yerine getirdim diye bana teşekkür etmek yok mu?

CAUCHON: *(aralarındaki pencerede görünür)*: Yalancı!

CHARLES: Teşekkürler!

JAN: Aa, bak kim gelmiş! Pierre Cauchon. Nasılsın Pierre? Beni yaktığından beri talihin yaver oldu mu? Diri misin, yoksa ölü mü?

CAUCHON: Ölü. Şerefi lekelenmiş, adı beş paralık olmuş. Mezarımda bile rahat bırakmadılar beni. Cesedimi aforoz ettiler. Topraktan kazıp çıkararak lağıma fırlattılar.

JAN: Senin cesedin kürek darbelerini benim canlı vücudumun ateşi duyduğu gibi duymamıştır.

CAUCHON: Ama bana reva görülen bu muamele Kilise'nin temellerini sarsar. Bana...

JAN: Pierre! Umarım, insanlar beni hatırladıkça daha iyi olmaya çalışırlar. Sen beni yakmasaydın bu kadar iyi hatırlamazlardı.

CAUCHON: Beni hatırladıkça daha kötü olacaklar. Oysa Tanrı şahidimdir. Doğru bildiğimi yaptım. Başka türlüsü gelmezdi elimden.

CHARLES *(çarşaflardan sıyrılıp yatağın kenarına kurulur)*: Evet. Büyük kötülükler yapan hep iyi insanlardır. Siz başı bulutlarda gezenler dünyanın altını üstüne getirmeye kalkarsınız. Oysa ben dünyayı olduğu gibi kabul eder, ayağımın yerden kesilmemesine çalışırım. Hangi Fransız, ülkesi için benden daha hayırlı oldu?

JAN: Sahiden Fransa Kralı mısın Charles? İngilizler gitmiş m'ola?

DUNOIS *(Dunois, Jan'ın solundaki örme resimli duvar perdesinden geçerek gelir. Bu arada mumlar yeniden yanarak zırhını ve pelerinini neşeli bir şekilde aydınlatır)*: Sözümü tuttum, Jan. İngilizler defoldu.

JAN: Tanrıya şükürler olsun! Ölünceye kadar hak yolunda dövüştün mü?

DUNOIS: Ölü değilim. Bedenim Chateaudun'deki yatağımda rahatça dinleniyor. Ruhun benim ruhumu çağırdı. Gözlerinden öperim, yiğit arkadaşım. Davan yeniden görülürken, senin için güzel bir mektup yazdım. Belki papazların seni yakmasına müsaade etmemeliydim. Ama savaştan baş alamadım. Hem ikimizi birden yakmaları bir işe yaramazdı değil mi?

CAUCHON: Kabahati papazlara bulun gene. Gerçi bu kadını Kilise yaktı. Ama o alev alev yanarken bile Tanrının evi nura boğuldu.

(Saat çalar, şarkı söyleyen kaba bir erkek sesi işitilir.)

Gözlerin hükmeder yedi krala
Güzel Mary Ann, canım Mary Ann
Savaşta ölürsem n'olur beni an
Tombul Mary Ann, fıstık Mary Ann.

Kaşların benziyor ince hilale
Güzel Mary Ann, canım Mary Ann
Savaştan dönersem boynuma dolan
Tombul Mary Ann, fıstık Mary Ann.

(Bıçkın bir İngiliz askeri perdelerin arasından gelip Dunois ile Jan arasında yürür.)

DUNOIS: Bu şarkıyı hangi gezginci şövalye öğretti sana.

ASKER: Kimse öğretmedi canım. Kendimiz uydurduk. Asker yürürken şarkı söylerse yorgunluğunu unutur. Sayın bayanlar baylar, bir ermiş isteyen var mı aranızda?

JAN: Zatın ermiş mi olur?

ASKER: Evet bayan. Dosdoğru cehennemden geliyorum.

DUNOIS: Cehennemden gelen bir ermiş ha?

ASKER: İyi bildiniz reiz. Yılda bir tek gün bana izin veriyorlar. Hayatta yaptığım bir tek iyiliğin karşılığı.

CAUCHON: Rezil herif. Ömründe bir tek iyilik mi yaptın?

ASKER: Evet. Hem de öyle durup düşünmeden, içimden geliverdi. Ama sevap haneme yazdılar.

CHARLES: Neydi bu iyilik?

ASKER: Bana inanmayacaksınız ama...

JAN *(yatakta Charles'ın yanına otururak sözünü keser)*: İki değnekten bir haç yapıp yakılmak üzere olan zavallı bir kıza verdin.

ASKER: Doğru. Kim söyledi sana?

JAN: Kızı tekrar görsen tanır mıydın?

ASKER: Yok canım. O kadar çok kız gördük ki zamanımızda. Hepsi de kendilerini tanımamı beklerler. Yılda bir gün özgürüm bayanlar baylar, saat on ikiye kadar.

CHARLES: Ya on ikiden sonra?

ASKER: Benim gibilerin hak ettiği yere dönerim.

JAN: Ama nasıl olur? Senin işkence çektiğini düşünmeye dayanamam.

ASKER: Ben daha beterine alışkınım zaten.

CHARLES: Cehennemden daha beter ne olabilir?

ASKER: Fransa savaşlarında tam on beş yıl çarpışma. Ondan sonra cehennem bana yazlık köşk gibi geldi.

(Jan kollarını havaya kaldırır. İnsanlardan duyduğu bezginliği, umutsuzluğu avutması için Meryem Ana tasvirine sığınır. Kapının hafifçe vurulduğu işitilir.)

CHARLES: Giriniz.

(Kapı açılır. Beyaz saçlı, sırtı kamburlaşmış, yüzünde hayırseven, ama biraz aptalca bir ifade olan yaşlı bir papaz içeriye girer.)

PAPAZ: Rahatsız ediyorsam bağışlayın sayın baylar bayanlar. Eskiden İngiltere Kardinali'nin mühürdarı şimdi mütevazı bir köy papazı olan John de Stogumber saygılarını sunar. Bir şey mi dediniz? Kulağım iyi işitmiyor da? Aklım da her zaman başımda değil, korkarım. Ama küçük bir köy kilisesini idare eder.

JAN: Zavallı John, neden bu hallere düştün?

PAPAZ: Tabiatımda kötülük yoktur. Bir karıncayı bile incitmek istemem. Ama bir zamanlar çok zalimce bir iş yaptım. Çünkü zulmün ne olduğunu bilmiyordum. İnsan ancak gözüyle gördükten sonra anlıyor. Ancak gözüyle gördükten sonra ruhu selamete kavuşabiliyor.

CAUCHON: İsa Efendimizin çektikleri ruhunu selamete kavuşturmaya yetmedi mi?

PAPAZ: Hayır, onun çektiklerini resimlerde görmüş, kitaplarda okumuştum. Ama beni kurtaran genç bir kızın gözümün önünde yakılması oldu. O gün bugündür büsbütün başka bir adamım. Zaman zaman aklım pek başımda olmasa da.

CAUCHON: Hayal gücünden yoksun olanlar, selamete kavuşsun diye, her çağda bir insanın işkence çekerek ölmesi mi gerek?

JAN: Bana zalimlik ettiği için başkalarına zalimlik etmesini önlemişsem boşuna yakılmamışım demektir.

PAPAZ: Hayır, hayır. Sen değilsin o. Öldü gitti, öldü gitti.

CELLAT *(yatak perdelerinin ardından Charles'ın yanında belirir)*: O senden daha canlı, ihtiyar. Yüreği ne ateşte yandı, ne de suda boğuldu. Ben, cellatların en ustası, Kızların Hası'nı öldüremedim. O her yerde canlı, her yerde dipdiri.

WARWICK *(öbür taraftaki yatak perdelerinden gelerek, Jan'ın soluna geçer)*: Madam, mahkemede beraat ettiğiniz için kutlarım. Sizden özür dilemem gerekir.

JAN: Aman, rica ederim.

WARWICK *(kibarca)*: Yakılma olayı sadece politik bir olaydı. Şahsınıza karşı hiçbir garezimiz yoktu.

JAN: Kin tutmuş değilim, Lordum.

WARWICK: Aile terbiyesi gördüğünüz her halinizden belli. Siyasi zorunluluklar bazen siyasi hatalara dönüşüyor. Sizi yakmakla büyük hata işledik. Sonunda sizin ruhunuz bizi yendi, madam. Tarih beni sizin sayenizde anacak, ilişkimiz biraz üzücü olaylara dayansa da.

JAN: Biraz üzücü değil mi? Çok tuhafsınız doğrusu.

WARWICK: Ama sizi ermiş yaptıkları zaman başınızdaki haleyi bana borçlu olacaksınız. Nasıl bu talihli hükümdar tacını size borçluysa.

JAN *(başka tarafa dönerek)*: Benim hiçbir kula borcum olamaz. Her şeyi Tanrının içimde tutuşturduğu ateşe borç-

luyum. Ama ermiş olduğumu düşünün bir kere. Ermiş Catherine ile Ermiş Marguerite bir çiftçi kızının kendileriyle aynı mertebeye yükseltilmesine ne derler?

(1920 modasına göre giyinmiş siyah takım elbiseli, siyah şapkalı, papaza benzer bir adam birdenbire sağlarındaki köşeden çıkıverir. Hepsi ona bakıp kahkahalarla gülerler.)

ADAM: Gülünecek ne var efendiler?

WARWICK: Bu ne acayip kıyafet?

ADAM: Anlayamadım. Asıl sizler kıyafet balosuna gider gibi giyinmişsiniz. Benim kılığım gayet doğal.

DUNOIS: En doğal kılık anadan doğma çıplaklık değil midir?

ADAM: Rica ederim. Ben buraya ciddi bir iş için geldim. *(Bir kâğıt çıkararak okur.)* Resmen tebliğ olunur ki: Eskiden Kızların Hası diye anılan Jan Dark'ın, Orléans Piskoposu tarafından yapılan yazılı bir başvuru ile...

JAN *(sözünü keserek)*: Demek Orléans'da beni hâlâ hatırlıyorlar.

ADAM *(sözünün kesilmesine kızdığını belirterek)*: Orléans Piskoposu tarafından yapılan yazılı bir başvuru ile yukarda adı geçen Jan Dark'ın Kilisece ermiş diye resmen kabul edilip tanınması talep edilmiştir.

JAN *(tekrar sözünü keserek)*: Ama ben böyle bir talepte bulunmadım.

ADAM *(önceki gibi)*: Kilise bu başvuruyu âdet olduğu üzere en ince ayrıntılarına kadar inceledikten sonra adı geçene, saygın ve kutsal sıfatları verilmesini uygun görmüş...

JAN *(gülerek)*: Ben, kutsal...

ADAM: Kahramanca erdemlerle bezendiği, Tanrıdan gelen özel ilhamla kutsandığı kabul edilerek kendisi ermiş mertebesine yükseltilmiştir.

JAN *(kendinden geçmiş)*: Ermiş Jan!

ADAM: Otuz Mayıs, Tanrının bu çok kutsal kızının ölüm yıldönümü olduğundan bütün Katolik kiliselerinde dün-

ya durdukça Ermiş Jan adına özel törenler yapılacaktır. Bütün kiliselere Ermiş Jan'ın tasvirleri konulup, bu tasvirler karşısında diz çökerek şefaat dilemek caiz sayılacaktır.

JAN: Hayır. Diz çökmek ermişe düşer. *(Diz çöker.)*

ADAM *(kâğıdı katlayıp celladın yanına gider)*: Bu karar 16 Mayıs 1920'de Vatikan Kilisesi'nde verildi.

DUNOIS *(Jan'ı yerden kaldırarak)*: Seni yakmaları sadece yarım saat, senin kim olduğunu anlamaları ise tam dört yüz yıl sürdü omuzdaşım.

PAPAZ: İngiltere Kardinali'nin Winchester'daki Katedraline de onun güzel bir heykelini koymalı.

(Pencerede Winchester Katedrali'ndeki heykelin görüntüsü belirir.)

PAPAZ: Aa, bakın Winchester.

JAN: Ben miyim bu? Ben daha dik dururdum. *(Görüntü kaybolur.)*

ADAM: Fransa'daki cismani idarenin bir şikâyeti var. Jan Dark'ın o kadar çok heykeli dikilmiş ki trafiğe engel oluyormuş. Ben Kilise adına şunu derim. Jan'ın atının başka atlardan fazla trafiğe engel olduğunu iddia etmek saçmadır.

JAN: Atımı da unutmamışlar demek. Bak buna sevindim. *(Rheims Katedrali'ndeki heykelin görüntüsü görünür.)* Bu tuhaf küçük kız da ben miyim yoksa?

CHARLES: Bu bana taç giydirdiğin Rheims Katedrali. Herhalde sensin.

JAN: Kılıcımı kim kırmış? Benim kılıcım hiçbir zaman kırılmadı. Fransa'nın kılıcıdır o.

DUNOIS: Aldırma. Kılıçlar onarılır. Ama senin ruhun sağlam kaldı. Sen Fransa'nın ruhusun.

(Görüntü kaybolur. Şimdi Başpiskopos ile Engizisyon Yargıcı, Cauchon'un sağında ve solunda görünürler.)

CAUCHON: *(Jan'ın önünde diz çöker)*: Tarlada çalışan kızlar seni över, çünkü Tanrı ile kul arasında aracıya gerek olmadığını gösterdin onlara.

DUNOIS *(Jan'ın önünde diz çöker)*: Ölen askerler seni över. Mahşer gününde sen kanat gereceksin onlara.

BAFIPİSKOPOS *(Jan'ın önünde diz çöker)*: Din ululari seni över. Çünkü çamura sürükledikleri imanı sen dirilttin, sen yücelttin.

WARWICK *(Jan'ın önünde diz çöker)*: Kurnaz politikacılar seni över, çünkü kendi kendilerini bağladıkları zincirleri kopardın.

PAPAZ: Çılgın ihtiyarlar seni över, çünkü sana karşı işledikleri günahı bile sevaba çevirdin.

ENGİZİSYONCU *(Jan'ın önünde diz çöker)*: Kanunlara körü körüne bağlanan yargıçlar seni över. Çünkü sen kişinin özgürlüğünü savundun.

ASKER *(Jan'ın önünde diz çöker)*: Cehennemlikler seni över. Çünkü sen söndürülemeyen ateşin kutsal olduğunu gösterdin.

CELLAT: Cellatlar seni över, çünkü onların ruhu öldüremeyeceklerini kanıtladın.

CHARLES: İddiasız kişiler seni över, çünkü onların kaldıramayacağı yükleri omuzladın.

JAN: Herkes beni övüyorsa yazıklar olsun bana. Size bir ermiş olduğumu hatırlatırım. Mucizeler göstermek gelir elimden. Şimdi soruyorum size, tekrar dirilip aranıza döneyim mi? *(Oda birdenbire kararır. Herkes dehşetle ayağa kalkar. Sadece vücutları ve yatak seçilir.)* Ne? Yeniden yakılmam mı gerekecek? Hiçbiriniz beni kabul etmeye hazır değil misiniz?

CAUCHON: Kâfirlerin ölüsü her zaman dirisinden iyidir. Ölümlülerin gözleri kâfirle ermiş arasındaki farkı pek seçemez. Onları seni bir daha yakmak zorunda bırakma. *(Geldiği gibi gider.)*

DUNOIS: Bizi bağışla Jan. Henüz sana layık olamadık. Ben yatağıma dönüyorum. *(Gider.)*

WARWICK: Bir hatadır işledik. Kusura bakmayın, ama, siyasi durum hâlâ düzelmiş değil. *(Usulca sıvışır.)*

BAFIPİSKOPOS: Geri dönsen de gözünde büyüttüğün din ululanını bulamayacaksın. Ben seni kutsayamam. Olsa olsa, bir gün senin beni kutsayacağını umabilirim. Şimdilik hoşça kal. *(Gider.)*

ENGİZİSYONCU: O gün bile senin masum olduğunu söylemiştim, ama işkenceler, idamlar hâlâ yapılıyor. Onun için... *(Çıkar.)*

PAPAZ: Geri gelme n'olursun. Bırak da huzur içinde öleyim. *(Gider.)*

ADAM: Ermişliğiniz kabul edilirken yeniden dirilebileceğiniz düşünülmemişti. Talimat almak için Roma'ya dönmem gerek. *(Resmi bir şekilde selam vererek çekilir.)*

CELLAT: Cellatlıkla çocuklarımın ekmeğini kazanıyorum. Hele bir düşüneyim.

CHARLES: Zavallı Jan. Tam on ikide cehenneme dönmek zorunda olan şu kopuktan başka kimse kalmadı yanında. Ben de Jean Dunois gibi yatağıma yatmaktan başka ne yapabilirim. *(Yatar.)*

JAN *(mahzunca)*: İyi geceler, Charles.

CHARLES *(yastığında mırıldanarak)*: İyi gece... *(Uyur, yatak karanlığa bürünür.)*

JAN *(Asker'e)*: Tek sadık dostum sen misin? Ya sen Ermiş Jan'ı nasıl avutacaksın?

ASKER: Bu krallar, komutanlar, piskoposlar, yargıçlar var ya, sen boş ver bunlara. Böyle çalım sattıklarına bakma. Kan kaybından ölsün diye hendekte bırakırlar adamı. Ama aşağıya inince bir de ne göreyim. Hazretlerin hepsi orada değil mi? Sen onlardan çok daha iyi düşünüyorsun. Bana kalırsa... *(Söze devam için rahatça yerine yerleştiği sırada saat çalar.)* Özür dilerim. He-

men gitmeliyim. Bekleniyorum. *(Ayaklarının ucuna basarak çıkar.)*

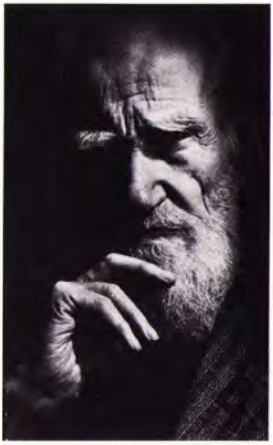
(Son ışık kırıntıları beyaz parlak bir ışık olarak Jan'ın üstünde yoğunlaşır. Saat çalmaya devam eder.)

JAN: Şu güzelim dünyayı yaratan Tanrım. Senin ermişlerine dünya ne zaman kucak açmayı öğrenecek? Ne zaman Ulu Tanrım, ne zaman?

Modern Klasikler Dizisi - 9

Bernard Shaw doksan yaşını aştıktan sonra, bir araya toplanan oyunlarının yeni bir baskısında okurlara şöyle seslenmişti: "Sizi uyarırım: Oyunlarımın tadına varmak istiyorsanız, gazetelerde benim için yapılan bütün dedikoduları aklınızdan çıkarın." Yazar, 2 Kasım 1950'de aramızdan ayrıldı. Gazetelerde hâlâ nükteleri tekrarlanır; alaycılığından, kuşkuculuğundan, acımasızlığından söz edilir. Bu yüzeysel görüntüsüdür. Oyunlarını inceleyince inançlı, derin, sevgi dolu bir Shaw çıkacak karşınıza. Gözlerindeki yaramazca pırıltıyla bir ermiş…

Sevgi Sanlı

GEORGE BERNARD SHAW

(1856-1950) Dublin'de doğdu. 19 yaşında İngiltere'ye gitti. Tiyatro yazarlığından önce müzik ve tiyatro eleştirileri ile romanlar kaleme aldı. İngiliz İşçi Partisi'nin çekirdeği olan Fabian Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. Oldukça aydınlatıcı ve kimi zaman eser uzunluğunda kaleme aldığı önsözleri ve oyunlarının, yazıldığı çağın olaylarının ve düşüncelerinin çok ilerisinde olduğu söylenebilir. 1925'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü almıştır.

9 789754 585230

35 TL